SUPREME AUDIT INSTITUTION OF INDIA
लोकहितार्थ सत्यनिष्ठा
Dedicated to Truth in Public Interest

2022 మార్చితో ముగిసిన కాలానికి
భారత కంప్ట్రోలర్ మరియు ఆడిటర్ జనరల్ నివేదిక

తెలంగాణ ప్రభుత్వం

2025లో నివేదిక సంఖ్య 3

(నియమాల పాటింపుపై ఆడిట్-సివిల్, కమర్షియల్)

2022 మార్చితో ముగిసిన కాలానికి

భారత కంప్ట్రోలర్ మరియు ఆడిటర్ జనరల్ నివేదిక

తెలంగాణ ప్రభుత్వం
2025లో నివేదిక సంఖ్య 3

విషయసూచిక

	పేరా	పేజీ
ముందుమాట		vii
అధ్యాయం I		
విభాగం-ఎ సాధారణ అంశాలు		
ఈ నివేదిక గురించి	1.1	1
సామాన్య, సామాజిక, ఆర్థిక రంగాల సంక్షిప్త స్వరూపం	1.2	1
ప్రధాన మహాగణకాధికారి (తనిఖీ) కార్యాలయం	1.3	3
ఆడిటుకు అధికారాలను కల్పించిన నిబంధనలు	1.4	3
ఆడిటు ప్రణాళిక, నిర్వహణ	1.5	4
ఆడిటులో కనుగొన్న అంశాలపై ప్రభుత్వ/ప్రభుత్వశాఖల స్పందన	1.6	5
ఆడిటులో కనుగొన్న ముఖ్యమైన అంశాలు	1.7	7
విభాగం-బి సాధారణ అంశాలు (ప్రభుత్వ రంగ సంస్థలు)		
సాధారణ అంశాలు	1.8	15
ఆడిటుకు అధికారాలను కల్పించిన నిబంధనలు	1.9	15
ఈ నివేదికలో ప్రస్తావించిన అంశాలు	1.10	15
ఆడిటులో కనుగొన్న అంశాలకు పీఎస్‌యూలు/ప్రభుత్వ స్పందన	1.11	16
ఆడిటులో కనుగొన్న ముఖ్యమైన అంశాలు	1.12	18
అధ్యాయం II - ఆడిట్ సమీక్ష		
మునిసిపల్ పరిపాలన-పట్టణాభివృద్ధి శాఖ **తెలంగాణ రాష్ట్రంలో పునరుజ్జీవనం, పట్టణ పరివర్తన కోసం అటల్ మిషన్ (అమృత్) అమలు**	2	23

	పేరా	పేజీ
అధ్యాయం III - నియమాల పాటింపుపై ఆడిట్ పరిశీలనలు		
వెనుకబడిన తరగతుల సంక్షేమ శాఖ **కళ్యాణ లక్ష్మీ పథకం**	3.1	81
ఉన్నత విద్యా శాఖ *(ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం)* **ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం పనితీరు**	3.2	92
పంచాయతీరాజ్-గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖ **తెలంగాణ రాష్ట్రంలో గ్రామీణ రహదారుల నిర్మాణం, నిర్వహణ**	3.3	144
వినియోగదారుల వ్యవహారాలు, ఆహారం, పౌర సరఫరాల శాఖ **అనర్హులు సబ్సిడీ బియ్యాన్ని తీసుకోవడం వల్ల నియమ విరుద్ధ ఖర్చు**	3.4	178
సాగునీటిపారుదల-ఆయకట్టు అభివృద్ధి శాఖ **మొబిలైజేషన్ అడ్వాన్సుపై వడ్డీని వసూలు చేయకపోవడం**	3.5	181
చిన్నతరహా నీటిపారుదల ట్యాంకు నిర్మాణంపై వృథాగా మిగిలిన వ్యయం	3.6	183
అల్పసంఖ్యాక వర్గాల సంక్షేమ శాఖ *(తెలంగాణ రాష్ట్ర అల్పసంఖ్యాక వర్గాల ఆర్థిక సంస్థ)* **కంప్యూటరు శిక్షణా కేంద్రాల ఏర్పాటుపై నిష్ఫల వ్యయం**	3.7	185
షెడ్యూల్డ్ కులాల అభివృద్ధి శాఖ, అల్పసంఖ్యాక వర్గాల సంక్షేమ శాఖ, గిరిజన సంక్షేమ శాఖ **డ్రైవర్ సాధికారత కార్యక్రమం అమలులో అవకతవకలు**	3.8	187
యువజనాభ్యుదయం, పర్యాటకం, సాంస్కృతిక శాఖ **స్టేడియం భవనాలపై వృథాగా మిగిలిన వ్యయం**	3.9	189
అధ్యాయం IV - నియమాల పాటింపుపై ఆడిట్ పరిశీలనలు (పీఎస్‌యూలు)		
పరిశ్రమలు-వాణిజ్య శాఖ *(తెలంగాణ రాష్ట్ర పారిశ్రామిక మౌలిక సదుపాయాల సంస్థ)* **తెలంగాణ రాష్ట్ర పారిశ్రామిక మౌలిక సదుపాయాల సంస్థ ద్వారా పారిశ్రామిక మౌలిక సదుపాయాల కల్పన**	4.1	195

	పేరా	పేజీ
ఇంధన శాఖ *(తెలంగాణ రాష్ట్ర విద్యుదుత్పత్తి సంస్థ)* *(తెలంగాణ విద్యుత్తు ప్రసార సంస్థ)* *(తెలంగాణ ఉత్తర ప్రాంత విద్యుత్తు పంపిణీ సంస్థ)* *(తెలంగాణ దక్షిణ ప్రాంత విద్యుత్తు పంపిణీ సంస్థ)* **అంతిమ ప్రయోజనాలపై మూలం వద్ద పన్ను వసూలు (టీడీఎస్) చేయకపోవడం**	4.2	226
ఇంధన శాఖ *(తెలంగాణ విద్యుత్తు ప్రసార సంస్థ)* **నివారించదగిన వడ్డీ చార్జీల చెల్లింపు**	4.3	228
రవాణా, రహదారులు, భవనాల శాఖ *(తెలంగాణ రాష్ట్ర రోడ్డు రవాణా సంస్థ)* **సరైన సర్వే లేకుండా బస్సులను ప్రవేశపెట్టడం వల్ల నిరర్థక వ్యయం**	4.4	229

అనుబంధాలు

		పేరా	పేజీ
1.1	శాఖల వారీగా మిగిలిఉన్న తనిఖీ నివేదికలు, పేరాలు	1.6.1	233
1.2	2022 సెప్టెంబరు 30 నాటికి అందవలసిన వివరణాత్మక నివేదికలు	1.6.3	234
1.3	2022 సెప్టెంబరు 30 నాటికి తెలంగాణ ప్రభుత్వం నుండి అందవలసిన పీఏసీ సిఫార్సులపై తీసుకున్న చర్యల నివేదికలు	1.6.4	235
1.4	సమూహాల వారీగా శాఖలు, ప్రభుత్వ రంగ సంస్థల పట్టిక	1.10	236
1.5	పనిచేస్తున్న పీఎస్‌యూలు, శాఖల వారీగా మిగిలి ఉన్న తనిఖీ నివేదికలు, పేరాలు	1.11.1	239
2.1	కార్యక్రమం కింద ఆమోదించిన వ్యయం, అప్పగించిన వ్యయం పట్టిక	2.3	242
2.2	మిషన్ కింద మిషన్ నగరాలు/పట్టణాలలో ప్రాజెక్టులకు ఆమోదించిన వ్యయం చూపుతున్న పట్టిక	2.3	243
2.3	మిషన్ మార్గదర్శకాలలో నిర్దేశించిన పనులపై ఆడిట్‌కు లిఖిత పూర్వక సాక్ష్యాలు అందజేయని వాటికి సంబంధించిన నివేదిక	2.5.2	244
2.4	పీఓఎల్‌కు సంబంధించి ధరల సర్దుబాటుపై అధికంగా చెల్లించడం వల్ల గుత్తేదారులకు అనుచిత లబ్ధి చేకూరడం	2.7.4.1(i)	245
2.5	తప్పుగా లెక్కించడం వల్ల డీఐ పైపులకు ధరల సర్దుబాటును అధికంగా చెల్లించడంతో గుత్తేదారులకు అనుచిత లబ్ధి చేకూరడం	2.7.4.1(iv)	247
2.6	డీఐ ఫిట్టింగ్‌లకు సంబంధించి ధరల సర్దుబాటును సక్రమంగా చెల్లించకపోవడం వల్ల గుత్తేదారులకు అనుచిత లబ్ధి చేకూరడం	2.7.4.1(v)	248
2.7	పొందుపరిచిన పన్నులను మినహాయించక పోవడంవల్ల చెల్లించిన అదనపు మొత్తం వివరాలు	2.7.4.1(vi)	249
3.1	ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయంలో ఫ్యాకల్టీలు, విద్యా విభాగాల వివరాలు	3.2.1.1(i)	252

		పేరా	పేజీ
3.2	క్షేత్రస్థాయిలో తనిఖీ చేసిన విశ్వవిద్యాలయ కళాశాలలు, పరిశోధనా కేంద్రాలు	3.2.1.4	253
3.3	బోర్డ్ ఆఫ్ స్టడీస్ ఏర్పాటు	3.2.2.3(ii)	254
3.4	పాఠ్యాంశాల సవరణ	3.2.2.3(iii)	255
3.5	విభాగాలకు మంజూరు కాని టీచింగ్ పోస్టులు	3.2.3.1(i)	255
3.6	నిర్దేశిత అర్హతలు లేకుండా ఉపాధ్యాయులను నియమించడం	3.2.3.1(v)	256
3.7	కళాశాలల్లో అందుబాటులో ఉన్న తరగతి గదులు, ప్రయోగశాలలు, సెమినార్ హాల్స్	3.2.3.3(i)	259
3.8	విశ్వవిద్యాలయ కళాశాలల్లో సాధారణ సౌకర్యాలు	3.2.3.3(i)	260
3.9	తాత్కాలిక అనుబంధం భూయాజమాన్య ప్రమాణాలకు అనుగుణంగా లేకపోవడం	3.2.3.3(iii)	261
3.10	శాశ్వత అనుబంధం కోసం భవన నిర్మాణ ప్రమాణాలను పాటించకపోవడం	3.2.3.3(iii)	261
3.11	శాశ్వత భవనాలకు కళాశాలను తరలించడంలో భాగంగా తాత్కాలిక అనుబంధాలకు సంబంధించి ప్రమాణాలను పాటించకపోవడం	3.2.3.3(iii)	262
3.12	ఖేలో ఇండియా పనులు	3.2.3.4	263
3.13	టీఎస్ఈడబ్ల్యూఐడీసీకి అప్పగించిన మరమ్మతులు, పునర్నిర్మాణ పనులు	3.2.3.5	264
3.14	విశ్వవిద్యాలయ వసతిగృహం సామర్థ్యం	3.2.3.9	265
3.15	స్వీయ ఆర్థిక సంస్థల ఆదాయ, వ్యయాలు	3.2.4.7	267
3.16	టీఎస్సీపీడీసీఎల్ నుండి తిరిగి పొందవలసిన మొత్తం	3.2.4.8(i)	268
3.17	అద్దె ఛార్జీల ఆదాయాన్ని కోల్పోవడం	3.2.4.8(ii)	268
3.18	విశ్వవిద్యాలయ సిబ్బందికి నియమ విరుద్ధంగా చెల్లించిన పారితోషికం మొత్తం ₹2.60 కోట్లు	3.2.4.9(ii)	269
3.19	నియమ విరుద్ధంగా చెల్లించిన పారితోషికం దూర విద్య కేంద్రం	3.2.4.9(ii)	269
3.20	సంవత్సరాల వారీగా పెండింగ్‌లో ఉన్న అడ్వాన్సుల సర్దుబాటు	3.2.4.9(iv)	270

		పేరా	పేజీ
3.21	ప్రభుత్వం నుండి రావలసిన ట్యూషన్ ఫీజు బకాయిలు	3.2.4.9(v)	271
3.22	ఎంపిక చేసిన ఐదు జిల్లాల్లో కార్యక్రమాల వారీగా మొత్తం పనుల సంఖ్య, ఖర్చుల వివరాలు	3.3.3.4	272
3.23	కార్యక్రమాల వారీగా నమూనాగా ఎంపిక చేసిన ఐదు జిల్లాల్లో ఎంచుకున్న పనుల వివరాలు	3.3.3.4	272
3.24	ఖర్చు చేసినప్పటికీ, అటవీ శాఖ అనుమతి లేకపోవడంతో పూర్తి కానీ పీఎంజీఎస్‌వై పనుల వివరాలు	3.3.4.4	273
3.25	ఖర్చు ఏమీ చేయని, అటవీ శాఖ అనుమతి లేకపోవడంతో పూర్తి కానీ పీఎంజీఎస్‌వై పనుల వివరాలు	3.3.4.4	274
3.26	ఐఆర్‌సీ కరదీపిక ఎస్‌పీ-72-2007లో పేర్కొన్న రహదారి ప్రమాణాలు	3.3.6.6	275
3.27	ఐఆర్‌సీ కరదీపిక ఎస్‌పీ-72-2015లో పేర్కొన్న రహదారి ప్రమాణాలు	3.3.6.6	276
3.28	రహదారులకు అధిక డిజైన్ ప్రమాణాలను తీసుకోవడంవల్ల జరిగిన నివారించదగిన వ్యయం	3.3.6.6	277
3.29	డీఎల్‌పీ గడువు ముగిసేలోపు బాగా దెబ్బతిన్న రహదారులు	3.3.7.2	281
3.30	అర్హత లేని లబ్ధిదారులు తీసుకున్న బియ్యం మొత్తం లెక్కింపు వివరాలు	3.4(i)	282
3.31	మరణించిన వారి పేరు మీద తీసుకున్న బియ్యం మొత్తం లెక్కింపు వివరాలు	3.4(ii)	284
3.32	మరణించిన వారి పేరు మీద తీసుకున్న బియ్యం మొత్తం లెక్కింపు వివరాలు (ఏక సభ్య కుటుంబం)	3.4(ii)	286
3.33	డీఈపీ - షెడ్యూల్డ్ కులాల అభివృద్ధి సంస్థ కింద ఆర్థిక సహాయం పొందుతున్న ఒకే కుటుంబ సభ్యుల వివరాలు	3.8.2	288
4.1	ఆడిట్ నమూనా సమాచారం చూపించే పట్టిక	4.1.3.3	289
పొడి అక్షరాల వివరణ			291

ముందుమాట

ఇది భారత కంప్ట్రోలర్ మరియు ఆడిటర్ జనరల్ నివేదిక. భారత రాజ్యాంగంలోని 151వ అధికరణాన్ని అనుసరించి రాష్ట్ర శాసనసభ ముందు ఉంచేందుకు తెలంగాణ రాష్ట్ర గవర్నరుకు సమర్పించే నిమిత్తం 2022 మార్చి 31తో ముగిసిన సంవత్సరానికి ఈ నివేదికను రూపొందించడమైంది.

భారత కంప్ట్రోలర్ మరియు ఆడిటర్ జనరల్ (విధులు, అధికారాలు, సేవా నిబంధనలు) చట్టం - 1971, దాని కింద భారత కంప్ట్రోలర్ మరియు ఆడిటర్ జనరల్ జారీ చేసిన ఆడిట్, అకౌంట్స్ నిబంధనలు 2020 ప్రకారం తెలంగాణ ప్రభుత్వపు ***సామాన్య, సామాజిక, ఆర్థిక రంగాలకు*** చెందిన మునిసిపల్ పరిపాలన-పట్టణాభివృద్ధి; వెనుకబడిన తరగతుల సంక్షేమం; వినియోగదారుల వ్యవహారాలు, ఆహారం, పౌరసరఫరాలు; పరిశ్రమలు-వాణిజ్య శాఖ; ఇంధనం; ఉన్నత విద్య; సాగునీటి పారుదల, ఆయకట్టు అభివృద్ధి; అల్పసంఖ్యాక వర్గాల సంక్షేమం; పంచాయతీరాజ్-గ్రామీణాభివృద్ధి; షెడ్యూల్డ్ కులాల అభివృద్ధి; రవాణా, రహదారులు, భవనాలు; గిరిజన సంక్షేమం; యువజనాభ్యుదయం, పర్యాటకం, సాంస్కృతిక వ్యవహారాల శాఖలలో నిర్వహించిన నియమపాలనపై ఆడిట్‌లోనూ, ఆడిట్ సమీక్షలోనూ కనుగొన్న ప్రధానమైన విషయాలను ఈ నివేదికలో పొందుపరచడమైంది.

2021-22 మధ్య కాలంలో మచ్చుకు చేసిన తనిఖీలో దృష్టికి వచ్చిన అంశాలను ఈ నివేదికలో పొందుపరచడమైంది. అలాగే మునుపటి సంవత్సరాల్లో గమనించి ఆయా ఆడిట్ నివేదికలలో పొందుపరచని అంశాలూ ఈ నివేదికలో ఉన్నాయి. అంతేకాక, 2021-22 తర్వాతి కాలానికి సంబంధించిన అంశాలను కూడా అవసరమైన చోట చేర్చడం జరిగింది.

భారత కంప్ట్రోలర్ మరియు ఆడిటర్ జనరల్ జారీ చేసిన ఆడిటింగ్ ప్రమాణాలకు అనుగుణంగా ఆడిట్‌ను నిర్వహించడమైంది.

ఈ తెలుగు నివేదికలో ఏవైనా సందేహాలుంటే అనువాదానికి మూలాధారమైన ఆంగ్ల నివేదికను అధికారికంగా తీసుకోగలరు.

అధ్యాయం I

సాధారణ అంశాలు

అధ్యాయం I

విభాగం – ఎ సాధారణ అంశాలు

1.1 ఈ నివేదిక గురించి

2021-22వ సంవత్సరానికి సామాన్య, సామాజిక, ఆర్థిక రంగాలపై భారత కంప్ట్రోలర్ మరియు ఆడిటర్ జనరల్ (సీఏజీ)కు సంబంధించిన ఈ నివేదికలో పునరుజ్జీవనం, పట్టణ పరివర్తన కోసం అటల్ మిషన్ (అమృత్) పనితీరుపై తనిఖీ, తెలంగాణ ప్రభుత్వానికి సంబంధించిన పలు శాఖలు, కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రణాళికా పథకాల లావాదేవీలకు సంబంధించి నియమాల పాటింపుపై ఆడిటులోనూ, రాష్ట్ర స్వయంపాలక సంస్థల తనిఖీలోనూ గమనించిన అంశాలు ఈ నివేదికలో పొందుపర్చడమైంది.

ఆడిటులో వెల్లడైన అంశాల్లో ముఖ్యమైనవాటిని రాష్ట్ర శాసనసభ దృష్టికి తీసుకెళ్ళడమే ఈ నివేదిక ప్రధాన ఉద్దేశం. కార్యనిర్వాహక విభాగం దిద్దుబాటు చర్యలు తీసుకునేందుకు, తగు విధానాలను రూపొందించుకుని, ఆదేశాలను జారీ చేసేందుకు ఆడిట్ పరిశీలనలు దోహదపడాలి. ఫలితంగా, ఆయా సంస్థలు తమ ఆర్థిక నిర్వహణను మెరుగుపరచుకోవడమే కాక, సుపరిపాలనకు కూడా ఇది దోహదపడుతుంది.

ఆడిట్ సమీక్షలో కార్యక్రమం/కార్యాచరణ లక్ష్యాలను ఆర్థికంగా, సమర్థవంతంగా, ప్రభావవంతంగా సాధించడాన్ని పరిశీలిస్తుంది. నియమాల పాటింపుపై ఆడిట్‌లో ఆయాసంస్థల లావాదేవీలను పరిశీలించడం జరుగుతుంది. ఇందులో భారత రాజ్యాంగంలోని నిబంధనలు, సంబంధిత చట్టాలు, నియమాలు, నిబంధనలు, సంబంధిత అధికారులు జారీచేసిన ఉత్తర్వులు, ఆదేశాలు అమలు జరుగుతున్నాయని ధ్రువీకరించుకోవడమవుతుంది.

ఆడిటు ప్రణాళిక, ఆడిటు విస్తృతి గురించి ఈ అధ్యాయంలో వివరించటం జరిగింది. లావాదేవీల తనిఖీలో వెల్లడైన అంశాలకు సంబంధిత ప్రభుత్వ శాఖలు, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఇచ్చిన సమాధానాలు, ఇంకా, గత ఆడిటు నివేదికలపై తీసుకున్న చర్యల వివరాలను కూడా ఈ అధ్యాయంలో వివరించడమైంది.

1.2 సామాన్య, సామాజిక, ఆర్థిక రంగాల సంక్షిప్త స్వరూపం

2017-18 నుండి 2021-22 వరకుగల ఐదు సంవత్సరాల కాలంలో తెలంగాణ రాష్ట్ర ప్రభుత్వశాఖలు చేసిన ఖర్చుల వివరాలు కింద వివరించడమైంది.

పట్టిక -1.1

(₹ కోట్లలో)

క్రమ సంఖ్య	ప్రభుత్వ శాఖ పేరు	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
ఎ	సామాన్య రంగం					
1	ఆర్థిక	57,568.37	58,732.81	79,876.98	1,14,014.79	1,21,329.42
2	ప్రణాళిక					
3	సాధారణ పరిపాలన*	652.03	968.44	802.77	459.89	477.62
4	హోం	5,619.09	6,212.21	6,275.54	6,442.08	8,129.74
5	న్యాయ	535.45	589.07	582.02	621.93	750.96
6	రెవెన్యూ	1,868.95	2,258.11	4,027.32	5,522.27	3,489.84
7	రాష్ట్ర శాసనసభలు	114.72	103.72	119.74	116.46	142.89
	మొత్తం (ఎ)	**66,358.61**	**68,864.36**	**91,684.37**	**1,27,177.42**	**1,34,320.47**

బి	సామాజిక రంగం					
1	వెనుకబడినతరగతుల సంక్షేమం	2,865.53	3,875.25	3,220.85	3,023.02	4,107.63
2	వినియోగదారుల వ్యవహారాలు, ఆహారం, పౌరసరఫరాలు	1,524.43	1,903.21	1,435.24	1,048.42	547.80
3	ఆరోగ్య, వైద్య, కుటుంబ సంక్షేమం	4,521.38	5,159.55	6,217.42	5,952.24	6,647.21
4	ఉన్నతవిద్య	1,754.79	1,719.63	1,758.44	1,720.64	1,867.65
5	గృహనిర్మాణం	865.80	1,601.12	1,450.18	1,390.76	1,737.39
6	కార్మిక, ఉపాధి, శిక్షణ, కర్మాగారాలు	586.76	608.41	383.72	407.64	509.29
7	అల్పసంఖ్యాకవర్గాల సంక్షేమం	983.48	1,265.71	1,324.69	1,208.30	1,604.82
8	మునిసిపల్ పరిపాలన, పట్టణాభివృద్ధి	3,150.57	3,012.95	2,847.61	5,036.60	4,900.45
9	పంచాయతీరాజ్ [$]	6,685.89	8,725.66	7,359.50	8,726.06	10,978.14
10	గ్రామీణాభివృద్ధి [$]	5,146.47	6,650.38	7,407.14	9,393.94	9,273.11
11	పాఠశాల విద్య	10,748.48	10,125.68	10,879.03	10,934.03	12,537.45
12	షెడ్యూల్డు కులాల అభివృద్ధి	7,624.56	9,023.65	9,056.96	9,191.50	14,439.01
13	గిరిజన సంక్షేమం	4,895.24	5,863.16	6,081.41	6,288.45	8,602.61
14	స్త్రీ, శిశు, దివ్యాంగులు, వయోవృద్ధులు	1,314.75	1,207.27	1,273.07	1,524.29	1,777.91
15	యువజనాభ్యుదయం, పర్యాటకం, సాంస్కృతికవ్యవహారాలు	266.26	211.59	142.48	166.59	214.91
	మొత్తం (బి)	**52,934.39**	**60,953.22**	**60,837.74**	**66,012.48**	**79,745.38**
సి	ఆర్థిక రంగం					
1	వ్యవసాయం, సహకారం	4,969.48	10,134.79	11,673.66	14,127.30	14,960.31
2	వర్షాభావప్రాంతాల అభివృద్ధి[1]					
3	పశు సంవర్ధకం, పాడి పరిశ్రమాభివృద్ధి, మత్స్య పరిశ్రమ	522.71	1,072.08	1,528.37	1,604.60	1,577.74
4	ఇంధనం	6,411.14	6,386.40	6,339.44	8,166.60	8,649.89
5	పర్యావరణం, అడవులు, శాస్త్ర, సాంకేతిక	485.81	476.51	840.65	797.91	1,257.79
6	పరిశ్రమలు, వాణిజ్యం	733.25	567.17	544.39	699.97	1,179.85
7	ఇన్ఫర్మేషన్ టెక్నాలజీ, ఎలక్ట్రానిక్స్, కమ్యూనికేషన్లు	129.44	219.03	181.06	144.96	219.78
8	సాగునీరు, ఆయకట్టు అభివృద్ధి	13,005.31	9,516.60	10,530.59	11,368.65	15,785.18

[1] ఈ ప్రభుత్వశాఖ ఖర్చు గ్రాంటు సంఖ్య XXVII-వ్యవసాయంలో కలసి ఉంటుంది

9	పబ్లిక్ ఎంటర్‌ప్రైజస్	1.39	1.35	1.20	1.07	0.93
10	రవాణా, రోడ్లు, భవనాలు	3,499.98	3,019.27	2,963.88	3,900.24	5,280.62
11	మౌలిక వసతులు, పెట్టుబడి[2]					
	మొత్తం (సి)	**29,758.51**	**31,393.20**	**34,603.24**	**40,811.30**	**48,912.09**
	ఎ+బి+సి	1,49,051.51	1,61,210.78	1,87,125.35	2,34,001.20	2,62,977.94

*గవర్నరు సచివాలయంతో కలిపి

$ ఒకే సచివాలయ శాఖ 'పంచాయతీరాజ్-గ్రామీణా భివృ ద్ధి' కింద

మూలం: ఆయా సంవత్సరాలకు తెలంగాణ ప్రభుత్వ అప్రోప్రియేషన్ అకౌంట్లు

1.3 ప్రధాన మహాగణకాధికారి (తనిఖీ) కార్యాలయం

తెలంగాణ రాష్ట్ర ప్రభుత్వంలోని 32 శాఖలు, ఆ శాఖల కింది స్థానిక సంస్థలు, ప్రభుత్వరంగ సంస్థలు, స్వయంపాలక సంస్థల ఆడిటును భారత కంప్ట్రోలర్ మరియు ఆడిటర్ జనరల్ ఆదేశాల మేరకు తెలంగాణ రాష్ట్ర ప్రధాన మహాగణకాధికారి (తనిఖీ) కార్యాలయం నిర్వహిస్తుంది.

అకౌంటెంట్స్ జనరల్ కార్యాలయాలు

1.4 ఆడిటుకు అధికారాలను కల్పించిన నిబంధనలు

భారత రాజ్యాంగంలోని 149, 151 అధికరణలు, ఇంకా భారత కంప్ట్రోలర్ మరియు ఆడిటర్ జనరల్ (విధులు, అధికారాలు, సర్వీసు నిబంధనలు) చట్టం-1971 (డీపీసీ చట్టం)లు తనిఖీ నిర్వహించే అధికారాన్ని సీఏజీకి కల్పించాయి. సీఏజీ ద్వారా ప్రభుత్వశాఖల ఆడిటు నిర్వహణ ఈ కింద తెలిపిన ప్రకారం జరుగుతుంది:

- వ్యయం తనిఖీని డీపీసీ చట్టంలోని 13వ సెక్షను[3] కింద నిర్వహించడమవుతుంది;
- స్వయంపాలక సంస్థల ఆడిటు డీపీసీ చట్టంలోని 19(2)[4], 19(3)[5], 20(1)[6] సెక్షన్ల కింద నిర్వహించడం జరుగుతుంది;
- **స్థానిక సంస్థల** ఆడిటును డీపీసీ చట్టంలోని సెక్షను 20(1) కింద నిర్వహించడం జరుగుతుంది;
- ఇవికాక, పెద్ద మొత్తంలో ప్రభుత్వ నిధులను పొందే **ఇతర స్వయంపాలక సంస్థల** ఆడిటును డీపీసీ చట్టంలోని సెక్షను 14[7] కింద సీఏజీ నిర్వహిస్తారు.

---

[2] మౌలికవసతులు-పెట్టుబడులపై ఖర్చు గ్రాంటు సంబరు XI-రోడ్లు, భవనాలు, పోర్టులలో కలసి ఉంది

[3] (i) రాష్ట్ర సంచిత నిధి నుండి జరిగే అన్ని లావాదేవీలు (ii) రాష్ట్ర ఆకస్మిక ఖర్చుల నిధి, ప్రజాపద్దులకు సంబంధించిన అన్ని లావాదేవీలు (iii) ఏదైనా రాష్ట్ర ప్రభుత్వశాఖ నిర్వహించే వర్తక, ఉత్పాదక, లాభనష్ట ఖాతాలు, ఆస్తి-అప్పుల పట్టీలు, ఇతర అనుబంధ పద్దుల తనిఖీ

[4] పార్లమెంటు చేసిన చట్టం ద్వారా ఏర్పాటైన కార్పొరేషన్ల (కంపెనీలు కానివి) పద్దులను సంబంధిత చట్ట నిబంధనల ప్రకారం తనిఖీ చేస్తారు

[5] రాష్ట్ర శాసనసభలు చేసిన చట్టం ద్వారా ఏర్పాటైన కార్పొరేషన్ల (కంపెనీలు కానివి) పద్దులను సంబంధిత చట్ట నిబంధనల ప్రకారం తనిఖీ చేస్తారు

[6] రాష్ట్ర గవర్నరు చేసిన విజ్ఞప్తి మేరకు ఏదైనా సంస్థ పద్దులను తనిఖీ చేయటం; సీఏజీ, ప్రభుత్వం-ఇరు పక్షాలూ అంగీకరించిన షరతులు, నిబంధనల మేరకు తనిఖీ చేస్తారు

[7] (i) రాష్ట్ర సంచిత నిధి నుండి గ్రాంట్లు లేదా లోన్ల ద్వారా పెద్ద మొత్తంలో ఆర్థిక సహాయం పొందిన సంస్థల అన్ని రాబడులు, ఖర్చులను (ii) రాష్ట్ర సంచిత నిధి నుండి గ్రాంట్లు లేదా లోన్ల రూపంలో, ఒక ఆర్థిక సంవత్సరంలో కోటి రూపాయలకు తక్కువ కాకుండా పొందిన సంస్థలకు సంబంధించిన అన్ని రాబడులు, ఖర్చులను తనిఖీ చేస్తారు

వివిధ ఆడిటులకు అనుసరించాల్సిన నియమాలు, విధానాలు సీఏజీ ద్వారా లేదా సీఏజీ తరపున జారీ చేసిన ఆడిటింగ్ ప్రమాణాలలోనూ, ఆడిట్-అకౌంట్ల నిబంధనలలోనూ, అలాగే, ఇతర మార్గదర్శకాలు, కరదీపికలు, ఆదేశాలలోనూ నిర్దేశించారు.

1.5 ఆడిటు ప్రణాళిక, నిర్వహణ

ఆడిటు ప్రణాళిక, నిర్వహణ, ఆడిటు నివేదికల తయారి ప్రక్రియను ఈ కింది ఫ్లోచార్టు ద్వారా వివరించడమైందిః

పటం-1.1: ఆడిటు ప్రణాళిక, నిర్వహణ, ఆడిటు నివేదికల తయారి

ప్రతి యూనిట్ నియమపాలన తనిఖీ పూర్తయిన తర్వాత, ఆడిటులో కనుగొన్న అంశాలను తనిఖీ నివేదిక (ఐఆర్) ద్వారా ఆ యూనిట్ అధిపతికి తెలియజేసి, నివేదిక అందుకున్న ఒక నెలలోపు అందులోని అంశాలకు సమాధానాలను సమర్పించమని కోరటం జరుగుతుంది. సమాధానాలు అందిన సందర్భాలలో, సంబంధిత ఆడిటు అభ్యంతరాలను పరిష్కరించటం లేదా నియమాల పాటింపునకు సంబంధించి తదుపరి చర్యలను సూచించడం జరుగుతుంది. ప్రభుత్వంలోని అత్యున్నత స్థాయి వారి దృష్టికి తీసుకువెళ్ళాల్సిన ఆవశ్యకత ఉన్న ఈ తనిఖీ నివేదికలలోని

కీలకమైన అంశాలను వారి స్పందనలను పరిగణనలోకి తీసుకున్న తరువాత ఆడిటు నివేదికలో పొందుపరిచే అవకాశం ఉన్నందువల్ల వాటిని ముసాయిదా పేరాల రూపేణా ముందుగా ప్రభుత్వానికి జారీ చేయడం జరుగుతుంది. ఇంతేకాక, ఆడిటు నివేదికలలో పొందుపరచే ముందు ప్రత్యేక ఇతివృత్తాలు, విషయాలు లేదా పథకాలకు సంబంధించి నియమాల పాటింపుపై ఆడిటు పరిశీలనలను, ఆడిటు సమీక్షలను ప్రభుత్వ స్పందన కోసం ప్రభుత్వానికి జారీ చేయడం జరుగుతుంది. భారత రాజ్యాంగంలోని 151వ అధికరణాన్ని అనుసరించి రాష్ట్ర శాసనసభలలో ప్రవేశపెట్టటం కోసం ఈ ఆడిటు నివేదికలను తెలంగాణ రాష్ట్ర గవర్నరుకు సమర్పించడం జరుగుతుంది.

1.6 ఆడిటులో కనుగొన్న అంశాలపై ప్రభుత్వ/ప్రభుత్వశాఖల స్పందన

1.6.1 గత తనిఖీ నివేదికలపై స్పందన

కార్యాలయ అధిపతులు, వారి పైఅధికారులు ఐఆర్‌లలోని అంశాలపై స్పందించి, తగిన దిద్దుబాటు చర్యలను తీసుకోవాలి. ఐఆర్‌లలో పొందుపరచిన ఆడిటు పరిశీలనలను ఏజీ కార్యాలయ అధికారులు, సంబంధిత ప్రభుత్వ శాఖల అధికారులతో జిల్లా స్థాయిలోనూ, రాష్ట్ర స్థాయిలోనూ వివిధ కాలవ్యవధుల్లో జరిగే సమావేశాల్లో కూడా చర్చిస్తారు.

2022 సెప్టెంబరు 30 నాటికి, గత సంవత్సరాలకు సంబంధించిన 3,914 ఐఆర్‌లు, అందులోని 28,424 పేరాలు అపరిష్కృతంగా ఉన్నాయి. వీటిలో 617 ఐఆర్‌ల (6,671 పేరాలు) విషయంలో తొలి సమాధానాలు కూడా రాలేదు. ఆ వివరాలను ఈ కింది పట్టికలో చూపడమైంది. ప్రభుత్వశాఖల వారీగా వివరాలు ***అనుబంధం-1.1*** లో ఉన్నాయి.

పట్టిక -1.2

సంవత్సరం	2022 సెప్టెంబరు 30 నాటికి అపరిష్కృతంగా ఉన్న ఐఆర్‌లు, పేరాలు		2022 సెప్టెంబరు 30 నాటికి తొలి సమాధానాలు కూడా రాని ఐఆర్‌లు, పేరాలు	
	ఐఆర్‌లు	పేరాలు	ఐఆర్‌లు	పేరాలు
2017-18, అంతకు ముందు సంవత్సరాలవి	2,467	13,679	44	440
2018-19	462	4,410	105	978
2019-20	477	4,662	192	2,206
2020-21	171	2,035	76	889
2021-22	337	3,638	200	2,158
మొత్తం	**3,914**	**28,424**	**617**	**6,671**

మూలం: తెలంగాణ అకౌంటెంట్ జనరల్ (ఆడిటు) కార్యాలయంలో నిర్వహించే రికార్డులు

ఆడిటు జారీ చేసిన ఐఆర్‌లు, పేరాలపై చర్యలు చేపట్టకపోవటం వలన, ఈ నివేదికల్లో లేవనెత్తిన తీవ్రమైన ఆర్థిక అవకతవకలు కొనసాగుతూ ఉండటం, పరిపాలనా ప్రక్రియలో అంతర్గత నియంత్రణలు బలహీనమవటం, ప్రజా సౌకర్యాలను సమర్థవంతంగానూ, కార్యసాధకంగానూ సమకూర్చుకోలేకపోవటం, మోసాలు, అవినీతి చోటు చేసుకుని ప్రభుత్వ ఖజానాకు నష్టం వాటిల్లటం వంటి వాటికి అవకాశం కలుగుతుంది. అందువల్ల, ఈ ఐఆర్‌లు, ఆడిటు పేరాలలో లేవనెత్తిన అభ్యంతరాలను పరిష్కరించేందుకై సమీక్షించి, సత్వరమే చర్యలు తీసుకోడానికి తగిన యంత్రాంగాన్ని ఏర్పాటు చేయవలసిన అవసరం రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి వుంది.

1.6.2 ఆడిటు పరిశీలనలపై ప్రభుత్వ స్పందన

భారత కంప్ట్రోలర్ మరియు ఆడిటర్ జనరల్ నివేదికలో పొందుపరచాలని ప్రతిపాదించిన ముసాయిదా ఆడిటు పేరాలపై అన్ని ప్రభుత్వశాఖలు ఆ ముసాయిదా పేరాలనందుకున్న తర్వాత ఒక నిర్దిష్ట కాలక్రమంలో తమ

సమాధానాలను పంపవలసి[8] ఉంటుంది. 2021-22 సంవత్సరంలో, నియమపాలనపై ఆడిటుకు సంబంధించి 14 ముసాయిదా పేరాలను ఎనిమిది ప్రభుత్వశాఖల[9] ప్రత్యేక ప్రధాన కార్యదర్శులు/ముఖ్య కార్యదర్శులు/ కార్యదర్శులకు పంపి, ఆడిటులో కనుగొన్న అంశాలను వారి దృష్టికి తీసుకొచ్చి, నిర్దిష్ట కాలంలోపు తమ ప్రతిస్పందన తెలుపవలసిందిగా కోరటం జరిగింది. ఈ పేరాలను సీఏజీ ఆడిటు నివేదికలో పొందుపరచే అవకాశం ఉందనీ, ఆ నివేదికను రాష్ట్ర శాసనసభలలో ప్రవేశపెడతారనీ, కనుక ఆడిటులో కనుగొన్న అంశాలకు వారి సమాధానాలను, వ్యాఖ్యలను కూడా పొందుపరచ వలసిన అవసరం ఉంది కాబట్టి ఈ పేరాల మీద వ్యక్తిగత శ్రద్ధ పెట్టమని కోరటం జరిగింది. అయినప్పటికీ, నియమపాలనపై ఆడిట్ తాలుకు మూడు ముసాయిదా పేరాలకు సంబంధిత మూడు ప్రభుత్వ శాఖలు[10] ఈ నివేదిక ఖరారు చేసే నాటికి తమ సమాధానాలను పంపలేదు, ఒక ప్రభుత్వ శాఖ[11] ఒక ముసాయిదా పేరాకి సంబంధించి పాక్షిక సమాధానం పంపింది. ప్రభుత్వం నుండి సమాధానం అందలేదన్న విషయాన్ని 2024 మార్చిలో ప్రభుత్వ ప్రధాన కార్యదర్శి దృష్టికి తీసుకుని వెళ్ళి మరలా 2024 ఆగస్టులో గుర్తుచేయడమైంది. ప్రభుత్వం నుండి అందిన సమాధానాలను ఈ ఆడిటు నివేదికలో తగురీతిని పొందుపరచటం జరిగింది.

1.6.3 గత ఆడిటు నివేదికల్లోని పేరాలపై ప్రభుత్వ స్పందన

ఆడిటు నివేదికల్లో[12] పొందుపరచిన పేరాలు, సమీక్షల (ఆడిట్ సమీక్షలు) పై సంబంధిత ప్రభుత్వశాఖలు (సచివాలయ శాఖలు) వివరణాత్మక నివేదికలను సమర్పించాల్సి ఉంటుంది. ఆడిటు నివేదికలను శాసనసభలలో ప్రవేశపెట్టిన నాటి నుండి మూడు నెలల్లోపు ఈ వివరణాత్మక నివేదికలను అందజేయాలి. అప్పటికే చేపట్టిన చర్యలను, లేదా ప్రతిపాదిత చర్యలను అందులో వివరించాలి. ఇందుకోసం ప్రజాపద్దుల సంఘం నుండి వచ్చే నోటీసు లేదా పిలుపు కోసం వేచి చూడకుండా వివరణాత్మక నివేదికలను గడువులోపు సమర్పించాలి. 2015-16 నుండి 2018-19 సంవత్సరాల ఆడిటు నివేదికల్లో పొందుపరచిన 15 పేరాలు/ఆడిటు సమీక్షలకు సంబంధించి వివరణాత్మక నివేదికలు[13] ఏడు ప్రభుత్వశాఖల నుండి 2022 సెప్టెంబరు 30 నాటికి అందలేదు. విభజనకు[14] ముందు ఉన్న 23 పేరాలు/ఆడిటు సమీక్షలకు సంబంధించి 11 ప్రభుత్వశాఖల నుండి వివరణాత్మక నివేదికలు కూడా 2022 సెప్టెంబరు 30 నాటికి అందలేదు. వీటి వివరాలు ***అనుబంధం 1.2*** లో చూపడమైంది.

1.6.4 ప్రజాపద్దుల సంఘం సిఫార్సులపై ప్రభుత్వ స్పందన

ప్రజాపద్దుల సంఘం (పీఏసీ) సిఫార్సులపై తీసుకున్న చర్యల నివేదికలను (ఏటీఎన్‌లు) సంబంధిత ప్రభుత్వశాఖలు (సచివాలయ శాఖలు) సిఫార్సులు అందిన నాటి నుండి ఆరు నెలల్లోపు[15] ఈ నివేదికను అందజేయాలి. ఐతే, ఒక ప్రభుత్వశాఖకు సంబంధించి ఒక ఏటీఎన్ (కేవలం తెలంగాణ రాష్ట్రానికి చెందినది), మూడు ప్రభుత్వ శాఖలకు[16]

---

[8] ఆర్థిక శాఖ సూచనల కరదీపికలోని పేరా 4.7 ప్రకారం

[9] వినియోగదారుల వ్యవహారాలు, ఆహారం, పౌర సరఫరాల శాఖ; ఇంధనం; సాగునీటిపారుదల, ఆయకట్టు అభివృద్ధి; అల్పసంఖ్యాక వర్గాల సంక్షేమం; షెడ్యూలు కులాల అభివృద్ధి; గిరిజన సంక్షేమం; రవాణా, రోడ్లు, భవనాలు; యువజనాభ్యుదయం, పర్యాటక, సాంస్కృతిక వ్యవహారాలు

[10] అల్పసంఖ్యాక వర్గాల సంక్షేమం; గిరిజన సంక్షేమం; యువజనాభ్యుదయం, పర్యాటక, సాంస్కృతిక వ్యవహారాలు

[11] రవాణా, రహదారులు, భవనాలు

[12] ఆర్థిక, ప్రణాళిక శాఖ యూ.ఓ.నెం. 23810-సి/200/పీఏసీ/93-2 తేది 1993 నవంబరు 3 ద్వారా జారీచేసిన ఆదేశాల ప్రకారం

[13] కేవలం తెలంగాణ రాష్ట్రానికి చెందిన విషయాలకు సంబంధించినవి

[14] ఒకప్పటి ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రానివి (2009-10 నుండి 2013-14 సంవత్సరాల ఆడిటు నివేదికలలో పొందుపరిచినవి)

[15] ఆర్థిక, ప్రణాళిక శాఖ యూ.ఓ. నెం. 1576-ఏ/32/పీఏసీ/95, తేది 1995 మే 17 ద్వారా జారీచేసిన ఆదేశాల ప్రకారం

[16] వ్యవసాయం, సహకారం; ఆరోగ్య, వైద్య, కుటుంబ సంక్షేమం; పంచాయతీరాజ్, గ్రామీణాభివృద్ధి

సంబంధించి ఆరు ఏటీఎన్‌లు (ఉమ్మడి ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రానికి చెందినవి), 2022 సెప్టెంబరు 30 నాటికి అందలేదు. ఈ వివరాలు *అనుబంధం-1.3* లో చూపడమైంది.

1.7 ఆడిటు లో కనుగొన్న ముఖ్యమైన అంశాలు

ఇది సామాన్య, సామాజిక, ఆర్థిక రంగాలకు సంబంధించిన నివేదిక. 2021-22లో తెలంగాణ ప్రభుత్వపు శాఖల్లో[17] నియామాల పాటింపుపై నిర్వహించిన ఆడిట్‌లో లావాదేవీలు, పద్దులను మచ్చుకు తనిఖీ చేసినప్పుడు కనుగొన్న అంశాలకు సంబంధించిన 9 పేరాలను, ఒక ఆడిటు సమీక్షలో కనుగొన్న అంశాలను ఈ నివేదికలో పొందుపరచడమైంది.

ఈ నివేదికలో పొందుపరిచిన ఆడిటు ఫలితాల్లోని ముఖ్యాంశాలను సంక్షిప్తంగా ఈ కింద తెలపడమైంది.

1.7.1 తెలంగాణ రాష్ట్రంలో పునరుజ్జీవనం, పట్టణ పరివర్తన కోసం అటల్ మిషను (అమృత్) అమలు

పునరుజ్జీవనం, పట్టణ పరివర్తన కోసం అటల్ మిషను (అమృత్) (మిషను) ను భారత ప్రభుత్వ పట్టణాభివృద్ధి మంత్రిత్వ శాఖ (ఎమ్ఓయూడి) 2015 జూన్‌లో ప్రారంభించింది. తెలంగాణ రాష్ట్రంలో, మిషను అమలు కోసం 12 నగరాలు/పట్టణాలను మంత్రిత్వ శాఖ ఆమోదించింది. నీటి సరఫరా, మురుగునీటి పారుదల, హరిత ప్రదేశాలు, ఉద్యానవనాలు (ఉద్యానవనాల అభివృద్ధి) వంటి అంశాలను మిషను కింద చేపట్టడం జరిగింది. భారత ప్రభుత్వం మిషన్ అమలు కోసం 2015-20 కాలానికి మిషన్ ప్రకటన, మార్గదర్శకాలను (మిషన్ మార్గదర్శకాలు) జారీ చేసింది (2015 జూన్).

మిషన్ అమలులో పాల్గొనే స్టేట్ మిషన్ డైరెక్టరు కార్యాలయం, తెలంగాణ ప్రజారోగ్యం, మునిసిపల్ ఇంజనీరింగ్ [ఈఎన్‌సీ (టీపీహెచ్ఎంఈ)] ఇంజనీర్-ఇన్-చీఫ్, పట్టణ స్థానిక సంస్థలు (యూఎల్‌బీలు) మిషన్ మార్గదర్శకాలలో నిర్దేశించినట్లుగా అవగాహనా ఒప్పందం చేసుకోలేదు. దీని వల్ల, వారి పాత్రలు, బాధ్యతలు, జవాబుదారీతనాలను నిర్వచించలేదు. ఫలితంగా, ఈఎన్‌సీ (టీపీహెచ్ఎంఈ), యూఎల్‌బీల మధ్య సమన్వయం కుదరలేదు. పర్యవసానంగా, రెండు మిషన్ నగరాలైన కరీంనగర్, రామగుండంలలో మిషన్ కింద కల్పించిన ఆస్తులను ఇంకా అప్పగించలేదు.

పట్టణ స్థానిక సంస్థలు (యూఎల్‌బీలు) లోటుపాట్లను శాస్త్రీయంగా అంచనా వేయలేదు. మిషను నగరాలు/పట్టణాల కోసం సేవా స్థాయి మెరుగుదల ప్రణాళికల (ఎస్ఎల్ఐపీలు) పత్రాలలో నీటి సరఫరాకి సంబంధించి సేవా స్థాయిల అంచనాలకు లిఖిత పూర్వక అంచనాలు లేదా ప్రామాణికమైన డేటా మద్దతు లేదు. ఫలితంగా ప్రణాళిక సరిపోయినంతగా లేదు. మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన మిషను నగరాలు/పట్టణాలలో గృహాల సర్వీసు కనెక్షన్ల (హెచ్ఎస్‌సీ) అమలు స్వల్పంగా జరిగింది. అమలు చేసిన కనెక్షన్లను కూడా మిషను నగరాలు/పట్టణాలు పూర్తిగా స్వాధీనం చేసుకోలేదు. నీటి సరఫరా, మురుగునీటి పారుదల కోసం సేవా స్థాయి ప్రమాణాలను (ఎస్ఎల్‌బీలు) పూర్తిగా సాధించలేదు.

క్షేత్ర స్థాయిలోని వాస్తవ అవసరాలను పరిగణనలోకి తీసుకోకుండానే నీటి సరఫరా ప్రాజెక్టుల సమగ్ర ప్రాజెక్టు నివేదికలను (డీపీఆర్‌లు) తయారు చేసారు. ఫలితంగా, జలాశయాలను నిర్మించేటప్పుడు వాటి ఎత్తు, సామర్థ్యాలలో మార్పులు జరిగాయి. భూమి లభ్యత, సంబంధిత ఇతర విభాగాల నుండి అనుమతుల నిబంధనలను రాష్ట్ర మిషను డైరెక్టరేటు ఖచ్చితంగా పాటించలేదు. భూమి లభ్యతను నిర్ధారించకుండానే ప్రాజెక్టులను రాష్ట్ర వార్షిక కార్యాచరణ ప్రణాళికలో (ఎస్ఏఏపీ) చేర్చారు.

---

[17] వెనుకబడిన తరగతుల సంక్షేమం; వినియోగదారుల వ్యవహారాలు, ఆహారం, పౌర సరఫరాలు; ఉన్నత విద్య; సాగునీటిపారుదల, ఆయకట్టు అభివృద్ధి; అల్పసంఖ్యాక వర్గాల సంక్షేమం; మునిసిపల్ పరిపాలన, పట్టణాభివృద్ధి; పంచాయతీరాజ్, గ్రామీణాభివృద్ధి; షెడ్యూల్డు కులాల అభివృద్ధి; గిరిజన సంక్షేమం; యువజనాభ్యుదయం, పర్యాటకం, సాంస్కృతిక శాఖలు

మిషన్ మార్గదర్శకాలను ఉల్లంఘిస్తూ మిషన్ నిధుల నుండి ధరల సర్దుబాట్లు, రహదారి పునరుద్ధరణ, శాశ్వత సరళీకృత గొట్టాల పనులు వంటి అనుమతిలేని అంశాలపై చెల్లింపులు చేయడమైంది. ఇటువంటి వాటిపై మునిసిపల్ సాధారణ నిధుల నుండి ఖర్చు చేయాలని రాష్ట్ర ప్రభుత్వ ఆదేశాలు ఉన్నప్పటికీ మిషన్ నిధుల నుండి ఖర్చు చేశారు.

బిల్లులు తయారు చేసేటపుడు పీహెచ్ఎంఈ డివిజన్లు ప్రభుత్వ ఉత్తర్వులను పాటించడంలో లోపాలు, బిల్లుల పరిశీలనలో చెల్లింపు, లెక్కల అధికారుల లోపాల వల్ల పీఓఎల్, డీఐ పైపులు, డీఐ ఫిట్టింగుల ధరల సర్దుబాట్లపై అధిక చెల్లింపులు జరిగాయి.

మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన మిషన్ నగరాలు/పట్టణాలలో అందించిన నీటి సరఫరా కనెక్షన్ల ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ (జేపీవీ)లో నీటి పైపులను కోసివేయడాన్ని, మీటర్లను తొలగించడాన్ని నివారించడానికి సమర్థవంతమైన చర్యలు ఏవీ లేవని వెల్లడైంది. జేపీవీ సమయంలో, నీటి పైప్‌లైనులను బహిరంగంగా ఉపరితలంపై వేయడం, మురుగు కాలువలకు అడ్డంగా వేసిన సందర్భాలను గమనించడమైంది.

మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన ఆరు మిషన్ నగరాలు/పట్టణాలలో, స్థానికుల భాగస్వామ్యంతో ఉద్యానవనాల నిర్వహణ కోసం యూఎల్‌బీలు ఒక వ్యవస్థను రూపొందించలేదు.

స్వతంత్ర సమీక్ష, పర్యవేక్షణ సంస్థ (ఐఆర్ఎమ్ఏ) నివేదికలను చర్చించడం కోసం వాటిని రాష్ట్ర స్థాయి సాంకేతిక కమిటీ (ఎస్ఎల్‌టీసీ), రాష్ట్ర ఉన్నత స్థాయి సంఘం (ఎస్‌హెచ్‌పీఎస్‌సీ) ముందు ఉంచకపోవడం; మిషను మార్గదర్శకాలలో నిర్దేశించినప్పటికీ రాష్ట్ర మిషను డైరెక్టరేటు ఐఆర్ఎమ్ఏ నివేదికలపై తీసుకున్న చర్యల నివేదికలను సమర్పించకపోవడం వల్ల మిషను పర్యవేక్షణలో లోపం ఉన్నట్లుగా కనుగొనడమైనది.

సిఫార్సులు:

- మిషన్ లక్ష్యాలను సాధించడంలో సమర్థవంతమైన సమన్వయం కోసం రాష్ట్ర మిషన్ డైరెక్టరేటు, ఈఎన్‌సీ (టీపీహెచ్ఎంఈ), యూఎల్‌బీల పాత్రలు, బాధ్యతలు, జవాబుదారీతనాన్ని నిర్వచించే త్రైపాక్షిక అవగాహనా ఒప్పందం అమలయ్యేలా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నిర్ధారించుకోవాలి.
- అంచనా వేసిన అంతరాల ప్రకారం చేపట్టిన పనులను పూర్తిచేయడం, నిర్దేశించిన విధానాలను అనుసరించి అర్హత ఉన్న కుటుంబాలకు నీటి సరఫరా హెచ్ఎస్‌సీలు అందేలా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం చూడాలి.
- రాష్ట్ర ప్రభుత్వం మిషన్ మార్గదర్శకాలలో అనుకున్న విధంగా నీటి సరఫరా, మురుగునీటి నిర్వహణలకు సంబంధించిన సేవా స్థాయి ప్రమాణాలను సాధించేలా నిర్ధారించుకోవాలి.
- గుత్తేదారులకు అదనపు చెల్లింపులు జరగకుండా నిరోధించడానికి పీహెచ్ఎంఈ డివిజన్లు, చెల్లింపులు, లెక్కల అధికారులు తగిన శ్రద్ధ కనబరిచేలా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం చర్యలు తీసుకోవాలి.
- గృహాలకు అందించిన హెచ్ఎస్‌సీల నుండి నీటి పైపులను కత్తిరించడం, మీటర్లను తొలగించడం వంటి సంఘటనలను నివారించడానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తగిన చర్యలు తీసుకోవాలి. హెచ్ఎస్‌సీలు అందజేసిన గృహాలకు అసౌకర్యం తగ్గించడం కోసం తప్పు చేసిన అధికారిని శిక్షించడానికి తగిన యంత్రాంగాన్ని రూపొందించాలి.
- రాష్ట్ర ప్రభుత్వం పనులను అప్పగించడానికి ముందు అవరోధాలు లేని భూమి లభ్యతను నిర్ధారించుకోవాలి. అంతేకాకుండా, అవరోధాలు లేని భూమి లభ్యతను నిర్ధారించుకోకుండా పనులను అప్పగించిన సంబంధిత అధికారులకు సంబంధించి శిక్షా నిబంధనను మార్గదర్శకాలలో చేర్చేలా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం చర్యలు తీసుకోవాలి.
- సమర్థవంతమైన తదుపరి చర్యల కోసం ఐఆర్ఎంఏ నివేదికల్లో వెల్లడించిన అంశాలనూ, వాటిపై ఎస్ఎల్‌టీసీ, యూఎల్‌బీల వ్యాఖ్యలతో ఎస్‌హెచ్‌పీఎస్‌సీకి సమర్పించేలా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నిర్ధారించుకోవాలి.

(పేరా 2.1)

1.7.2 కళ్యాణ లక్ష్మీ పథకం

పెళ్లికాని కుమార్తెలకు వివాహాలు చేయడంలో తల్లిదండ్రులు పడుతున్న ఆర్థిక ఇబ్బందులను తగ్గించడానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 2014లో 'కళ్యాణ లక్ష్మీ పథకం' అనే ఒక సంక్షేమ పథకాన్ని ప్రవేశపెట్టింది.

ఈ పథకాన్ని సమర్థవంతంగా అమలు చేయడం కోసం ప్రభుత్వ ఆదేశాలను పాటించేలా చూసుకోవడానికి తగిన నియంత్రణలను అందించలేదని కళ్యాణ లక్ష్మి పథకం డేటా విశ్లేషణ, మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన రెవెన్యూ డివిజనల్ కార్యాలయాలు, తహసీల్దార్ల కార్యాలయాల రికార్డుల పరిశీలనలో గమనించడమైంది. ఇంతేకాక, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం, భారత ప్రభుత్వం అమలు చేసిన వివిధ లబ్ధిదారుల ఆధారిత పథకాల సమాచారంతో సరిచూసుకొనే వ్యవస్థ లేదు. కేవలం అర్హులైన లబ్ధిదారులు మాత్రమే ఈ పథకాన్ని సద్వినియోగం చేసుకున్నారని నిర్ధారించుకోడానికి వ్యవస్థలో తగిన నియంత్రణలు పెట్టలేదు. ఫలితంగా, తక్కువ వయస్సు గల వధువులు, అర్హత ప్రమాణాల కంటే తల్లిదండ్రుల ఆదాయం ఎక్కువగా ఉన్న వధువులు, పథకం ప్రవేశపెట్టిన తేదీకి ముందు వివాహం చేసుకున్న వధువులు మొదలైన 5,522 కేసులను ఆడిట్‌లో మచ్చుకు తనిఖీ చేయగా మొత్తం ₹55.12 కోట్ల విలువ కలిగిన పథకం ప్రయోజనాలను అనర్హులైన లబ్ధిదారులకు అందించినట్లు ఆడిట్ గమనించింది. తగినంత సమాచార యంత్రాంగం, ఫిర్యాదుల పరిష్కార వ్యవస్థ లేకపోవడం వల్ల లబ్ధిదారులు తమ దరఖాస్తుల స్థితిని పొందడానికి తహసీల్దార్ కార్యాలయాలను పదేపదే సందర్శించడం, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం లబ్ధిదారుల ఖాతాలకు ప్రోత్సాహకాలను ఆన్‌లైన్‌లో బదిలీ చేయకపోవడం వల్ల చెక్కుల పంపిణీలో ఆలస్యం జరిగింది.

సిఫార్సులు:

- వరుని ఆధార్ సంఖ్యను ధ్రువీకరించడానికి, వధువు/వరుల రెండవ వివాహం చట్టబద్ధతకు మద్దతు ఇచ్చే అవసరమైన పత్రాలను అప్‌లోడ్ చేయడానికి కూడా ఈపాస్ విధానంలో సదుపాయం కల్పించాలి.
- రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అర్హతలేని కేసులను విచారించి, అటువంటి లోపాలకు సంబంధిత అధికారులను బాధ్యులను చేసేందుకు అవసరమైన చర్యలు తీసుకోవాలి.
- లబ్ధిదారుల డేటాను ధ్రువీకరించే బలమైన ధ్రువీకరణ ప్రక్రియలను ఏర్పాటు చేయడానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం, భారత ప్రభుత్వం అమలు చేసిన వివిధ లబ్ధిదారుల ఆధారిత పథకాల డేటాబేసుని సరిపోల్చి చూసుకోవడంతోపాటు వ్యవస్థలో తగిన నియంత్రణలను ఏర్పాటుచేసి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అంతర్గత నియంత్రణల యంత్రాంగాన్ని బలోపేతం చేయడం ద్వారా పథకం ప్రయోజనాలు అర్హులైన లబ్ధిదారులకు మాత్రమే పంపిణీ అవుతున్నాయని నిర్ధారించుకోవాలి.
- దరఖాస్తుదారులు తహశీల్దార్ కార్యాలయాలను పదే పదే సందర్శించకుండా ఉండేందుకు దరఖాస్తుల మంజూరు/తిరస్కరణలతో పాటు చెక్కుల పంపిణీలను ఎస్ఎంఎస్/వాట్స్-అప్/వెబ్‌సైట్‌ల ద్వారా తెలియజేసే ఒక వ్యవస్థను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం రూపొందించాలి.
- చెక్కుల పంపిణీలో జాప్యాన్ని తొలగించడం, పారదర్శకత ఉండేలా చూడడం కోసం, ప్రోత్సాహకాలను చెక్కుల ద్వారా పంపిణీ చేయకుండా నేరుగా లబ్ధిదారుల ఖాతాలకు ఆన్‌లైన్‌లో బదిలీ చేసే వ్యవస్థను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం రూపొందించాలి.

(పేరా 3.1)

1.7.3 ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం పనితీరు

ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయాన్ని (విశ్వవిద్యాలయం) 1918వ సంవత్సరంలో స్థాపించారు. 1917 ఏప్రిల్‌లో హెచ్.ఇ.హెచ్ నిజాం VII జారీ చేసిన ఫర్మాన్ ద్వారా విశ్వవిద్యాలయాన్ని 1958 వరకు నిర్వహించారు. ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర ఏర్పాటు ఫలితంగా, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ చట్టం 1959ను చేశారు. ఇప్పుడు విశ్వవిద్యాలయాన్ని తెలంగాణ విశ్వవిద్యాలయాల చట్టం, 1991 ప్రకారం నిర్వహిస్తున్నారు. ఈ చట్టం 2015 సెప్టెంబరు నుండి అమల్లోకి వచ్చింది.

ఒకప్పుడు విద్యారంగంలో గొప్పగా గుర్తింపు పొందిన ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం, ప్రస్తుతం తన ప్రతిష్టను గణనీయంగా ప్రభావితం చేసిన అనేక సవాళ్లను ఎదుర్కొంటోంది.

విశ్వవిద్యాలయం విజయవంతం కావడానికి సమర్థవంతమైన ప్రణాళిక కీలకం. 2018లో దూరదృష్టి, వ్యూహాత్మక పత్రాన్ని రూపొందించినప్పటికీ, 2023 జనవరి నాటికి సంస్థాగత లక్ష్యాలను వదిలివేస్తూ, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం కార్యాచరణ ప్రణాళికలను అభివృద్ధి చేయలేదు. విదేశీ విద్యార్థుల సంఖ్య గణనీయంగా తగ్గినందున, వచ్చే ఐదేళ్లలో విదేశీ విద్యార్థుల శాతాన్ని 30 శాతానికి పెంచాలని దూరదృష్టి పత్రంలో అనుకున్న ఒక లక్ష్యం కార్యరూపం దాల్చలేదు. విశ్వవిద్యాలయం తన సొంత వనరులను పెంచుకోడంలో సవాళ్లను ఎదుర్కొంటూ, రాష్ట్ర నిధులపై ఎక్కువగా ఆధారపడుతుంది.

విశ్వవిద్యాలయానికి సంబంధించి విధాన రూపకల్పన, నియంత్రణ విభాగాలకు సంబంధించిన సమస్యలు కొనసాగతున్నాయి. వీటిలో, అకాడమిక్ సెనేట్, కళాశాల అభివృద్ధి మండలి (సీడీసీ)లు అవసరమైన సమావేశాలను నిర్వహించకపోవడం, సీడీసీలో తగినంత ప్రాతినిధ్యం లేకపోవడం, ఆర్థిక సంఘం ఏర్పాటులో జాప్యం, మూడు పాఠ్యాంశ విభాగాలకు ఫ్యాకల్టీ ఆఫ్ స్టడీస్‌ను ఏర్పాటు చేయకపోవడం, 36 విభాగాలకు అధ్యయన మండళ్లను పునరుద్ధరణ చేయకపోవడం వంటివి ఉన్నాయి. ఈ సమస్యలు, 43 విద్యా విభాగాలకు సంబంధించిన పాఠ్యాంశాలను సవరించకపోవడం, కొత్త విద్య సంస్థలు లేదా విభాగాలను ఏర్పాటు చేయకపోవడం, నేషనల్ అసెస్‌మెంట్ అండ్ అక్రిడిటేషన్ కౌన్సిల్ (ఎన్ఏఏసీ) గుర్తింపు లేని కళాశాలలు విశ్వవిద్యాలయం కింద పనిచేయడం వంటి వాటిపై ముఖ్యమైన నిర్ణయం తీసుకునే ప్రక్రియలకు ఆటంకం కలిగించాయి.

ఉన్నత విద్యలో అధ్యాపకులు కీలక పాత్ర పోషిస్తారు. అధిక నాణ్యత గల విద్యా కార్యక్రమాలను అందిస్తారు. ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం అధ్యాపకుల గణనీయమైన కొరతను ఎదుర్కొంటోంది. ఇది 2017-18లో 26 శాతం నుండి 2021-22లో 38 శాతానికి (ఒప్పంద సిబ్బందితో సహా), బోధనేతర సిబ్బందిలో కొరత 34 శాతం వరకు పెరిగింది (2023 మార్చి నాటికి). అనుకున్న అధ్యాపకుడు-విద్యార్థుల నిష్పత్తి (ఎఫ్ఎస్ఆర్) ని ఇది ప్రభావితం చేసింది. ఈ నిష్పత్తి 2018-19, 2020-21, 2021-22 లలో 1:23 నుండి 1:33 వరకు ఉంది. కావలసిన స్థాయి 1:15ల కన్నా తక్కువగా ఉంది. అయితే, 2017-18, 2019-20 లలో ఎఫ్ఎస్ఆర్ అనుకూలంగా ఉంది.

నమోదైన విద్యార్థులకు 2017-18 నుండి 2020-21 వరకు గల విద్యా సంవత్సరాల మధ్య 26 శాతం నుండి 54 శాతంగా ఉన్న నిలకడగాలేని నియామకాల రేటు కూడా ఆందోళన కలిగించే అంశం. 18 విశ్వవిద్యాలయ కళాశాలలకు గానూ ఏడింటిలో అవసరమైన వృత్తి, సంప్రదింపుల విభాగాలను ఏర్పాటు చేయలేదు.

విశ్వవిద్యాలయం భౌతికమైన మౌలిక సదుపాయాల పరంగా, పూర్తికాని ప్రాజెక్టులు, రద్దీగా ఉండే వసతి గృహాలు, తక్కువ వినియోగంలో ఉన్న భవనాలు వంటి సమస్యలను కూడా ఎదుర్కొంటుంది. అంతేకాక, విశ్వవిద్యాలయం లీజు చెల్లింపులను వసూలు చేయలేకపోవడంతో ఆదాయాన్ని నష్టపోయింది.

విశ్వవిద్యాలయం పరిశోధనకు సంబంధించి అనేక సవాళ్లను ఎదుర్కొంది. వీటిలో గ్రాంటు షరతులను పాటించకపోవడం, పరిశోధనా విద్యార్థులు పరిశోధనా ప్రాజెక్టులను పూర్తి చేయడంలో గణనీయంగా జాప్యం చేయడం, విశ్వవిద్యాలయం అధ్యాపకులు, విద్యార్థులు పేటెంటులను పొందలేకపోవడం వంటివి ఉన్నాయి.

సకాలంలో ప్రభుత్వ గ్రాంట్లను వినియోగించుకోవడానికి, మంజూరు చేసిన పనులను పూర్తి చేసేలా విశ్వవిద్యాలయం చూసుకోలేకపోయింది.

ఈ సమస్యలన్నీ సమిష్టిగా, మొత్తం జాతీయ సంస్థాగత ర్యాంకుల్లో 2017లో 38వ స్థానంలో ఉన్న విశ్వవిద్యాలయ ర్యాంకు 2023లో 64వ స్థానానికి క్షీణించడానికి దోహదపడ్డాయి. ఇంతేకాక, మొత్తం విశ్వవిద్యాలయ ర్యాంకుల్లో 2017లో 23వ స్థానంలో ఉన్న ర్యాంకు 2023లో 36వ స్థానానికి తగ్గింది.

సిఫార్సులు:

- చట్టం ప్రకారం విశ్వవిద్యాలయానికి చెందిన అన్ని పరిపాలనా, విద్యా విభాగాలను ఏర్పాటుచేసి, పనిచేసేలా అటువంటి సంస్థల పనితీరును క్రమం తప్పకుండా సమీక్షించేటట్లుగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం, విశ్వవిద్యాలయం ప్రాధాన్యతా ప్రాతిపదికన నిర్ధారించుకోవాలి.
- దూరదృష్టి పత్రం ప్రకారం సంస్థాగత లక్ష్యాల సాధన వైపు పురోగతి సాధించడానికి విశ్వవిద్యాలయం కార్యాచరణ-ఆధారిత స్వల్ప, మధ్యస్థ లేదా దీర్ఘకాలిక ప్రణాళికలను రూపొందించాలి.
- విశ్వవిద్యాలయం తన గుర్తింపు స్థితిని ప్రభావితం చేసే అన్ని అంశాలను ప్రాధాన్యతా ప్రాతిపదికన పరిష్కరించాలి.
- విశ్వవిద్యాలయం తన నియంత్రణలో ఉన్న అన్ని విద్యాసంస్థలకు నిర్ణీత కాలవ్యవధిలో ఎన్ఏఏసీ గుర్తింపు అందేలా చూడాలి.
- రాష్ట్ర ప్రభుత్వ నిధులపై ఆధారపడటాన్ని తగ్గించుకోడానికి విశ్వవిద్యాలయం లీజుకు యిచ్చిన భూమికి సంబంధించిన అద్దెలను వసూలు చేసి, అంతర్గత వనరులను పెంచుకునే మార్గాలను అన్వేషించాలి.
- ఖాళీగా ఉన్న ఆచార్యులు, సహచర ఆచార్యులు, సహాయక ఆచార్యుల పదవులను, బోధనేతర సిబ్బందిని నిబంధనలకు అనుగుణంగా భర్తీ చేయడానికి విశ్వవిద్యాలయం చర్యలను తీసుకోవాలి.
- విద్య, పాఠ్యేతర కార్యక్రమాలను ప్రభావవంతంగా, సమర్థవంతంగా నిర్వహించేందుకు తగినన్ని మౌలిక సదుపాయాల సౌకర్యాల కల్పన కోసం విశ్వవిద్యాలయం చర్యలు చేపట్టాలి.
- అందుకొన్న నిధులను నిర్ణీత సమయాలలో కేటాయించిన ప్రయోజనాల కోసం సమర్థవంతంగా వినియోగించేలా చూడడం కోసం విశ్వవిద్యాలయం ప్రభావవంతమైన పర్యవేక్షణ యంత్రాంగాన్ని ఏర్పాటు చేయాలి.

(పేరా 3.2)

1.7.4 తెలంగాణ రాష్ట్రంలో గ్రామీణ రహదారుల నిర్మాణం, నిర్వహణ

గ్రామీణ రహదారుల అనుసంధానం, అవి స్థిరంగా అందుబాటులో ఉండడం అనేది గ్రామీణాభివృద్ధిలో కీలకమైన అంశం. ఇది ఆర్థిక, సామాజిక సేవల నిరంతర లభ్యతకు భరోసా కల్పిస్తుంది. తద్వారా వ్యవసాయ ఆదాయాలు, ఉత్పాదక ఉపాధి అవకాశాలలో స్థిరమైన పెరుగుదలను అందిస్తుంది.

తగినన్ని సన్నాహక పనులు, సర్వేలు చేపట్టకుండా అనేక రహదారి పనులను ప్రారంభించడం/అప్పగించడం వల్ల పనులు అసంపూర్ణంగా ఉండడం లేదా అటవీ అనుమతులు లేకపోవడం వల్ల ప్రారంభం కాకపోవడానికి దారితీసినట్లుగా ఆడిట్ గుర్తించింది.

తెలంగాణ గ్రామీణ రహదారుల నిర్వహణ విధానం, 2017 కింద పంచాయతీరాజ్ ఇంజనీరింగు విభాగం (పీఆర్ఈడీ) అనేక కీలక బాధ్యతలను నెరవేర్చలేదు. పీఆర్ఈడీ ఈ విధానంలో తప్పనిసరైన, ప్రతి సంవత్సరానికి సంబంధించి వార్షిక గ్రామీణ రహదారుల నిర్వహణ ప్రణాళికను సిద్ధం చేయడం, అవసరమైన కమిటీలను ఏర్పాటు చేయడం లేదా రోడ్డు వినియోగదారుల సర్వేలను నిర్వహించడం వంటివి చేయలేదు.

రాష్ట్ర ప్రభుత్వం, ప్రధాన మంత్రి గ్రామీణ రహదారుల పథకం (పీఎమ్‌జీఎస్‌వై) పనులకు సంబంధించి భారత ప్రభుత్వ గ్రామీణాభివృద్ధి మంత్రిత్వ శాఖ వాటాను తెలంగాణ రాష్ట్ర గ్రామీణ రహదారుల అభివృద్ధి సంస్థ (టీఎస్ఆర్ఆర్‌డీఏ) ఖాతాలోకి జమ చేయడంలో జాప్యం చేసిన సందర్భాలు ఉన్నాయి. ఇంతేకాక, సరిపోలే రాష్ట్ర వాటాను టీఎస్ఆర్ఆర్‌డీఏ ఖాతాకి విడుదల చేయడంలో జాప్యాలు జరిగాయి.

రహదారిలో ఉండే వంతెనతో కూడిన చెక్ డ్యామ్ పనులు పూర్తి కాకపోవడంతో, గ్రామాలను అనుసంధానించడానికి ఉద్దేశించిన గ్రామీణ రహదారి అనుసంధానాన్ని ఎనిమిది సంవత్సరాలకు పైగా గడిచినా సాధించలేకపోయారు. పనుల అమలులో సరైన ప్రణాళిక లేకపోవడాన్ని ఇది సూచిస్తుంది.

ఇండియన్ రోడ్డు కాంగ్రెస్ (ఐఆర్‌సీ) కరదీపికలో సూచించిన ప్రమాణాలకు విరుద్ధంగా 15 రహదారి పనులలో రహదారి క్రస్ట్/మందాన్ని అధిక ప్రమాణాలతో నిర్మించారు. ఫలితంగా ₹1.18 కోట్ల మేర నివారించదగిన వ్యయం జరిగింది.

పీఎమ్‌జీఎస్‌వై మార్గదర్శకాలలో నిర్దేశించిన విధంగా, ప్రజా ప్రతినిధులతో కలిసి ఇంజనీరింగు సిబ్బంది పీఎమ్‌జీఎస్‌వై పనుల ఉమ్మడి తనిఖీలను నిర్వహించలేదు.

పీఎంజీఎస్‌వై కార్య నిర్వహణ కరదీపిక, 2005 ప్రకారం, రాష్ట్ర నాణ్యతా సమన్వయకర్త (ఎస్‌క్యూసీ) జాతీయ గ్రామీణ రోడ్ల అభివృద్ధి సంస్థకు పంపడం కోసం పథకాన్ని అమలు చేసే యూనిట్ల (పీఐయూ) నుండి తనిఖీ చేసిన ఒక నెల తర్వాత తీసుకున్న చర్యల నివేదికలను (ఏటీఆర్‌లు) పొందవలసి ఉంటుంది. అయితే, ఆదిలాబాదు పీఐయూ పనికి సంబంధించిన ఏటీఆర్‌లను ప్రభావవంతమైన తదుపరి చర్యల కోసం ఎస్‌క్యూసీకి సమర్పించలేదు.

ఆడిట్ ద్వారా ఎంచుకున్న రహదారుల ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీలో, లోపాలకు బాధ్యత వహించే గడువు ఐదు సంవత్సరాలలోపే రహదారుల నాణ్యతలో అనేక లోపాలు, రహదారులు దెబ్బతినడాన్ని గమనించడమైంది. ఇది రహదారుల పేలవమైన నిర్వహణను సూచిస్తుంది.

సిఫార్సులు:

- తెలంగాణ గ్రామీణ రహదారుల నిర్వహణ విధానం, 2017లో నిర్దేశించిన విధంగా, పంచాయతీరాజ్ ఇంజనీరింగు విభాగం ప్రతి సంవత్సరం వార్షిక గ్రామీణ రహదారుల నిర్వహణ ప్రణాళికను తయారు చేయడం, అవసరమైన కమిటీలను ఏర్పాటు చేయడం, రహదారి వినియోగదారుల సర్వేలను నిర్వహించడం వంటి వాటిని చేపట్టేలా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నిర్ధారించుకోవాలి.
- పనులు సజావుగా, త్వరగా పూర్తి కావడం కోసం రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అన్ని అనుమతులు, నిధులు లభ్యమయ్యేలా చూడాలి.
- అనవసరమైన ఖర్చులను నివారించడం కోసం పనులను అధిక ప్రమాణాలతో కాక, ఐఆర్‌సీ కరదీపికలో తప్పనిసరి చేసిన రహదారి ప్రమాణాలకు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం కట్టుబడి ఉండాలి.
- పీఎంజీఎస్‌వై మార్గదర్శకాలలో నిర్దేశించినట్లుగా, పీఎంజీఎస్‌వై పనుల ఉమ్మడి తనిఖీలను ప్రజా ప్రతినిధులతో కలసి ఇంజనీరింగు సిబ్బంది చేపట్టేలా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం చర్యలు తీసుకోవాలి.
- ప్రధాన మంత్రి గ్రామ సడక్ యోజనకు సంబంధించిన భారత ప్రభుత్వ వాటాను తెలంగాణ రాష్ట్ర గ్రామీణ రహదారుల అభివృద్ధి సంస్థ (టీఎస్ఆర్ఆర్‌డీఏ) ఖాతాలో జమ చేయడం, దానికి సరిపోలే రాష్ట్ర వాటాను టీఎస్ఆర్ఆర్‌డీఏ ఖాతాకు విడుదల చేసేలా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నిర్ధారించుకోవాలి.

(పేరా 3.3)

1.7.5 అనర్హులు సబ్సిడీ బియ్యాన్ని తీసుకోవడం వల్ల నియమ విరుద్ధ ఖర్చు

పౌర సరఫరాల శాఖలో రేషన్ కార్డుల నియతకాలిక ధృవీకరణ/నవీకరణ కోసం వ్యవస్థ లేకపోవడం, లబ్ధిదారులను గుర్తించడానికి సరైన యంత్రాంగం లేకపోవడం వల్ల, 83,545 మంది అనర్హులు/మరణించిన లబ్ధిదారులకు ₹135.16 కోట్ల విలువైన సబ్సిడీ బియ్యాన్ని నియమ విరుద్ధంగా పంపిణీ చేశారు. ఈ కేసుల్లో, 309 మంది మరణించిన వ్యక్తుల విషయంలో ₹6.31 లక్షల మేర అనుమానించదగిన మోసపూరిత క్లెయిములను గుర్తించడమైంది. ఈ కేసుల్లో లబ్ధిదారుడు ఒక్కరే రేషన్ కార్డులో నమోదై ఉన్నారు.

సిఫార్సులు:

- అనర్హులైన లబ్ధిదారులు సబ్సిడీ రేషను పొందకుండా నిరోధించడానికి లబ్ధిదారుల కాలానుగుణ ధ్రువీకరణ, రేషన్ కార్డుల నవీకరణ కోసం రాష్ట్ర ప్రభుత్వం యంత్రాంగాన్ని ఏర్పాటు చేయాలి.
- అనర్హులైన లబ్ధిదారులు సబ్సిడీ రేషను తీసుకున్న కేసులను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం దర్యాప్తు చేసి, అటువంటి లోపాలకు బాధ్యులైన అధికారులపై చర్యలు తీసుకోవాలి.

(పేరా 3.4)

1.7.6 మొబిలైజేషన్ అడ్వాన్సుపై వడ్డీని వసూలు చేయకపోవడం

సాగునీటిపారుదల, ఆయకట్టు అభివృద్ధి శాఖ (ఐసీఏడీ) మోడికుంటవాగుపై జలాశయ నిర్మాణం పనిని కాంట్రాక్టు సంస్థకు అప్పగించి, మొబిలైజేషన్ అడ్వాన్సును విడుదల చేయడానికి ముందే భూసేకరణ ప్రక్రియను పూర్తి చేయలేదు, అటవీ అనుమతులను పొందలేదు. అంతేకాక, మొబిలైజేషన్ అడ్వాన్సుని వసూలు చేయడం కోసం బ్యాంకు పూచీకత్తులను నగదుగా మార్చుకోవడంలో, 2006 మార్చి నుండి 2023 మార్చి వరకు మొబిలైజేషన్ అడ్వాన్సుపై జమ అయిన ₹6.89 కోట్ల మేర వడ్డీని వసూలు చేయడంలో ప్రభుత్వ శాఖ జాప్యం వల్ల కాంట్రాక్టు సంస్థకి అనుచిత లబ్ధి చేకూరింది. మొబిలైజేషన్ అడ్వాన్సుపై వడ్డీని ప్రభుత్వ శాఖ వద్ద అందుబాటులో ఉన్న గుత్తేదారు డిపాజిట్లు, సంస్థ చేపట్టిన ఇతర పనుల నుండి లేదా ఇతర మార్గాల ద్వారా తొందరలో వసూలు చేస్తామని ప్రభుత్వం హామీ ఇచ్చింది

(పేరా 3.5)

1.7.7 చిన్నతరహా నీటిపారుదల ట్యాంకు నిర్మాణంపై వృథాగా మిగిలిన వ్యయం

భూసేకరణ, పునరావాస అంశాలను పూర్తిచేయకుండా చిన్నతరహా సాగునీటిపారుదల ప్రాజెక్టును చేపట్టడం వలన ప్రాజెక్టు పూర్తికాకపోవడానికి, లక్షిత ఆయకట్టుకు సాగునీరు అందించాలనే ఉద్దేశం 16 సంవత్సరాల తరువాత కూడా నెరవేరకపోవడానికి దారితీసింది. తద్వారా, అసంపూర్తిగా ఉన్న ఈ ప్రాజెక్టుపై ఇప్పటివరకు అయిన ₹19.38 కోట్ల వ్యయం వృథాగా మిగిలిపోయింది.

(పేరా 3.6)

1.7.8 కంప్యూటరు శిక్షణా కేంద్రాల ఏర్పాటుపై నిష్ఫల వ్యయం

అల్పసంఖ్యాక వర్గాల విద్యార్థుల ఐటీ నైపుణ్యాలను పెంపొందించడం, ఉర్దూ భాషని ప్రోత్సహించడం కోసం ఉద్దేశించిన ఉర్దూ కంప్యూటరు శిక్షణా కేంద్రాలు/గ్రంథాలయాలతో కూడిన ఉర్దూ కంప్యూటరు శిక్షణా కేంద్రాలను ఉపయోగించకపోవడం వల్ల అద్దె, హార్డ్‌వేర్, సాఫ్ట్‌వేర్‌ల కోసం తెలంగాణ రాష్ట్ర అల్పసంఖ్యాక వర్గాల ఆర్థిక సంస్థ చేసిన ₹2.35 కోట్ల ఖర్చు నిష్ఫలంగా మిగిలిపోయింది.

(పేరా 3.7)

1.7.9 డ్రైవర్ సాధికారత కార్యక్రమం అమలులో అపకతపకలు

ఆర్థిక మద్దతు పథకం (ఈఎస్ఎస్) కార్యాచరణ ప్రణాళిక కింద, షెడ్యూల్డ్ కులాలు/షెడ్యూల్డ్ తెగలు/వెనుకబడిన కులాలు/అల్పసంఖ్యాక వర్గాలకు చెందిన వ్యక్తుల కోసం తెలంగాణ ప్రభుత్వం డ్రైవర్ సాధికారత కార్యక్రమాన్ని 2017 ఫిబ్రవరిలో ప్రారంభించింది. ఆహార భద్రతా కార్డు డేటాను ఆన్లైన్ లబ్ధిదారుల నిర్వహణ, పర్యవేక్షణ వ్యవస్థతో అనుసంధానించకపోవడం వల్ల పథకాల కింద ప్రయోజనం పొందుతున్న లబ్ధిదారుల గుర్తింపును నిర్ధారించడం సాధ్యం కాలేదు. లబ్ధిదారుల వివరాలను పరిశీలించే యంత్రాంగం లేకపోవడం వల్ల డ్రైవర్ సాధికారత కార్యక్రమం కింద అనర్హులకు ₹1.75 కోట్ల సబ్సిడీ మంజూరుకు దారితీసింది.

(పేరా 3.8)

1.7.10 స్టేడియం భవనాలపై వృథాగా మిగిలిన వ్యయం

ఆర్థిక సమ్మతి లేకుండా మంజూరు చేసిన పరిపాలనా పరమైన అనుమతులు, గడువు పొడిగింపు (ఈఓటీలు) ఆమోదం పొందకపోవడం, గుత్తేదారులకు ఆలస్యంగా చెల్లింపులు, ఉన్నతాధికారుల పర్యవేక్షణ సరిగా లేకపోవడంతో ₹2.32 కోట్ల వ్యయంతో నిర్మించిన స్టేడియం భవనాలు నిరుపయోగంగా వున్నాయి. దీని ఫలితంగా ₹2.32 కోట్ల వ్యయం వృథాగా మిగిలి పోవడంతో పాటు అసెంబ్లీ నియోజకవర్గాల్లో స్పోర్ట్స్ స్టేడియాలను అభివృద్ధి చేయాలనే లక్ష్యం నెరవేరలేదు.

(పేరా 3.9)

విభాగం - బి సాధారణ అంశాలు (ప్రభుత్వ రంగ సంస్థలు)

1.8 సాధారణ అంశాలు

తెలంగాణ రాష్ట్రం 2014 జూన్ 2న ఏర్పడింది. 2022 మార్చి 31 నాటికి, భారత కంప్ట్రోలర్ మరియు ఆడిటర్ జనరల్ (సీఏజీ) ఆడిట్ పరిధిలో తెలంగాణ రాష్ట్రంలో 83 ప్రభుత్వ రంగ సంస్థలు (పీఎస్‌యూలు) ఉన్నాయి. వీటిలో విద్యుత్తు రంగంలో ఎనిమిది ప్రభుత్వ కంపెనీలు, 69 ప్రభుత్వ కంపెనీలు, ప్రభుత్వ నియంత్రణలో ఉన్న మూడు ఇతర కంపెనీలు[18], విద్యుత్తేత్తర రంగంలో మూడు చట్టబద్ధ సంస్థలు[19] ఉన్నాయి. 83 పీఎస్‌యూలకు గానూ 67 పని చేస్తున్నాయి, 16 పీఎస్‌యూలు నిష్క్రియాత్మకంగా[20] ఉన్నాయి. 2021-22లో ఒక ప్రభుత్వ కంపెనీ[21] సీఏజీ ఆడిట్ పరిధిలోకి వచ్చింది.

1.9 ఆడిటుకు అధికారాలను కల్పించిన నిబంధనలు

భారత రాజ్యాంగంలోని 149, 151 అధికరణలు, ఇంకా భారత కంప్ట్రోలర్ మరియు ఆడిటర్ జనరల్ (విధులు, అధికారాలు, సర్వీసు నిబంధనల) చట్టం-1971 (డీపీసీ చట్టం) లోని సెక్షను 19, 19ఏ ఆడిటు నిర్వహణాధికారాన్ని సీఏజీకి కల్పించాయి. కంపెనీల చట్టం, 2013లోని సెక్షను 143 ప్రకారం, పీఎస్‌యూల పద్దుల అనుబంధ ఆడిటును కూడా సీఏజీ నిర్వహిస్తారు. చట్టబద్ధమైన సంస్థల ఆడిటు వాటి సంబంధిత చట్టాల ప్రకారం నిర్వహిస్తారు. మూడు చట్టబద్ధమైన సంస్థలకు గానూ తెలంగాణ రాష్ట్ర రోడ్డు రవాణా సంస్థకు సీఏజీనే ఏకైక ఆడిటర్.

వివిధ ఆడిటులకు అనుసరించాల్సిన నియమాలు, విధానాలు సీఏజీ జారీ చేసిన ఆడిటింగ్ ప్రమాణాలలోనూ, ఆడిట్-అకౌంట్ల నిబంధనలలోనూ, అలాగే, ఇతర మార్గదర్శకాలు, మాన్యువల్స్, ఆదేశాలలోనూ నిర్దేశించటం జరిగింది.

1.10 ఈ నివేదికలో ప్రస్తావించిన అంశాలు

తెలంగాణ ప్రభుత్వ (జీఓటీఎస్) పీఎస్‌యూలు సమర్పించిన పద్దులు/సమాచారంలో వెల్లడైన వాటి ఆర్థిక పనితీరును, సీఏజీ పర్యవేక్షణ పాత్ర ఫలితాలను సంక్షిప్తంగా రాష్ట్ర ఆర్థిక స్థితిగతులపై సీఏజీ ఆడిట్ నివేదికలో భాగంగా విడిగా నివేదించడం జరిగింది.

ఇది భారత కంప్ట్రోలర్ మరియు ఆడిటర్ జనరల్ నివేదిక. 14 క్లస్టర్‌ల క్రిందకు వచ్చే 19 ప్రభుత్వశాఖల పరిపాలనా నియంత్రణలో ఉన్న తెలంగాణ ప్రభుత్వ పీఎస్‌యూల లావాదేవీలకు సంబంధించి చేసిన నియమాల పాటింపు ఆడిటు, వివరణాత్మక నియమాల పాటింపు సమీక్షలో గమనించిన అంశాలను ఇందులో పొందుపర్చడమైనది. క్లస్టర్‌ల వారీగా వాటి పరిధిలో ఉన్న ప్రభుత్వశాఖలు, పీఎస్‌యూల జాబితాను ***అనుబంధం 1.4***లో ఇవ్వడమైనది.

ఈ నివేదికలో, "టీఎస్ఐఐసీ ద్వారా పారిశ్రామిక మౌలిక సదుపాయాల కల్పన" అనే ఒక నియమాల పాటింపుపై వివరణాత్మక తనిఖీ, నియమాల పాటింపుపై మూడు ఆడిట్ పేరాలను చేర్చడం జరిగింది. నిర్దిష్ట కాలపరిధిలో సమాధానం ఇవ్వాలని అభ్యర్థనతో సంబంధిత శాఖల ప్రత్యేక ప్రధాన కార్యదర్శి/ముఖ్య కార్యదర్శి/కార్యదర్శికి వీటిని జారీ చేయడం జరిగింది. ప్రభుత్వ సమాధానాలు, నియమాల పాటింపుపై వివరణాత్మక తనిఖీ నివేదికపై సమీక్షానంతర సమావేశంలో రాష్ట్ర ప్రభుత్వం వ్యక్తం చేసిన అభిప్రాయాలను ఈ నివేదికలో సముచితంగా పొందుపరచడం జరిగింది.

పీఎస్‌యూలపై ఆడిటులో వెల్లడైన అంశాల్లో ముఖ్యమైనవాటిని రాష్ట్ర శాసనసభల దృష్టికి తీసుకెళ్ళడమే ఈ నివేదిక ప్రధాన ఉద్దేశం. కార్యనిర్వాహక విభాగం దిద్దుబాటు చర్యలు తీసుకునేందుకు, తగు విధానాలను రూపొందించుకుని,

---

[18] హైదరాబాదు గ్రోత్ కారిడార్ లిమిటెడ్, కరీంనగర్ స్మార్ట్ సిటీ సంస్థ, వరంగల్ మహానగర స్మార్ట్ సిటీ సంస్థ

[19] తెలంగాణ రాష్ట్ర ఆర్థిక సంస్థ, తెలంగాణ రాష్ట్ర రోడ్డు రవాణా సంస్థ, తెలంగాణ రాష్ట్ర గిడ్డింగుల సంస్థ

[20] పనిచేయకపోవడం లేదా మూసివేసి ఉన్నాయి

[21] మంజీరా వ్యవసాయ ఎత్తిపోతల సంస్థ

ఆదేశాలను జారీ చేసేందుకు ఆడిటు పరిశీలనలు దోహదపడాలి. ఫలితంగా, పీఎస్‌యూలు తమ ఆర్థిక నిర్వహణను మెరుగుపరచుకోవడమే కాక, సుపరిపాలనకు కూడా ఇది దోహదపడుతుంది.

1.11 ఆడిటులో కనుగొన్న అంశాలకు పీఎస్‌యూలు/ప్రభుత్వ స్పందన

1.11.1 గత తనిఖీ నివేదికలపై స్పందన

అవసరమైన చర్యల కోసం తనిఖీ నివేదికలను ఆడిటు చేసిన సంస్థ అధిపతులకు, తదుపరి ఉన్నతాధికారికి ఒక నివేదిక ప్రతితో జారీ చేస్తారు. వారు నాలుగు వారాల్లోపు ఆడిటు పరిశీలనలకు ప్రతిస్పందించాల్సి ఉంటుంది. 2022 సెప్టెంబరు 30 నాటికి, 2,399 పేరాలతో కూడిన 374 ఐఆర్‌లు అపరిష్కృతంగా ఉన్నాయి. వీటిలో, **పట్టిక 1.3**లో వివరించిన విధంగా 71 ఐఆర్‌ల 638 పేరాలకు సంబంధించి తొలి సమాధానాలు కూడా రాలేదు. పనిచేస్తున్న పీఎస్‌యూల వారీగా, ప్రభుత్వశాఖల వారీగా మిగిలిన ఐఆర్‌లు/పేరాల వివరాలను ***అనుబంధం 1.5***లో ఇవ్వడమైంది.

పట్టిక-1.3: 2022 సెప్టెంబరు 30 నాటికి బకాయిలో ఉన్న ఐఆర్‌లు/పేరాల స్థితి

సంవత్సరం	అపరిష్కృతంగా ఉన్న ఐఆర్‌లు, పేరాలు		తొలి సమాధానాలు కూడా రాని ఐఆర్‌లు/పేరాలు	
	ఐఆర్‌లు	పేరాలు	ఐఆర్‌లు	పేరాలు
2017-18, అంతకు ముందు సంవత్సరాలవి	224	1,036	18	159
2018-19	52	408	19	159
2019-20	58	632	16	149
2020-21	15	124	4	42
2021-22	25	199	14	129
మొత్తం	374	2,399	71	638

మూలం: అకౌంటెంట్ జనరల్ (ఆడిట్), తెలంగాణ కార్యాలయం నిర్వహించిన రికార్డులు

ఆడిటు జారీ చేసిన ఐఆర్‌లు, పేరాలపై చర్యలు చేపట్టకపోవటం వలన, ఈ నివేదికల్లో లేవనెత్తిన తీవ్రమైన ఆర్థిక అవకతవకలు కొనసాగుతూ ఉండే అవకాశం ఉంది. పరిపాలనా ప్రక్రియలో అంతర్గత నియంత్రణలు బలహీనమవటం, ప్రజా సౌకర్యాలను సమర్థవంతంగానూ, కార్యసాధకంగానూ సమకూర్చుకోలేకపోవటం, మోసాలు, అవినీతి చోటు చేసుకుని ప్రభుత్వ ఖజానాకు నష్టం వాటిల్లటం వంటి వాటికి అవకాశం కలుగుతుంది.

1.11.2 ఆడిటు నివేదికలపై తదుపరి చర్యలు

సీఏజీ నివేదికలు ఆడిటు పరిశీలనల ఉత్పత్తులు. అందువల్ల, కార్యనిర్వాహక వర్గం నుండి సకాలంలో తగిన, ప్రతిస్పందనను పొందడం అవసరం. ముసుపటి ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వ ఆర్థికశాఖ జారీ చేసిన (2004 జూన్) సూచనల ప్రకారం, భారత సీఏజీ ఆడిట్ నివేదికలను శాసనసభలలో ప్రవేశపెట్టిన మూడు నెలలలోపు, ప్రభుత్వ రంగ సంస్థల కమిటీ (కోపు) నుండి ఎటువంటి ప్రశ్నల కోసం వేచి ఉండకుండా వాటిలో పొందుపర్చిన పేరాలు/సమీక్షలకు సమాధానాలు/వివరణాత్మక నివేదికలను సూచించిన ఫార్మాట్లో అన్ని పరిపాలనా విభాగాలు సమర్పించాల్సి ఉంటుంది.

2022 సెప్టెంబరు 30 నాటికి, తెలంగాణ పీఎస్‌యూలపై సీఏజీ నివేదికలలో చేర్చిన 86 ఆడిటు సమీక్షలు (పీఏలు), 430 పేరాలకు గానూ, 19 పీఏలకు, 65 పేరాలకు వివరణాత్మక నివేదికలు (ఈఎన్‌లు) రావలసిఉంది. వీటిలో, 01 పీఏ, 06 పేరాలు ప్రత్యేకంగా తెలంగాణకు సంబంధించినవి ఉన్నాయి. 18 పీఏలు, 59 పేరాలు ఆంధ్రప్రదేశ్, తెలంగాణ రెండింటికీ ఉమ్మడిగా సంబంధించినవి ఉన్నాయి. వివరాలు **పట్టిక 1.4** లో చూపడమైంది.

పట్టిక 1.4: అందిన వివరణాత్మక నివేదికల స్థితి

ఆడిటు నివేదిక సంవత్సరం	రాష్ట్ర శాసనసభలలో ఆడిటు నివేదికను ప్రవేశపెట్టిన తేది	ఆడిటు నివేదికలోని మొత్తం ఆడిటు సమీక్షలు, పేరాలు		వివరణాత్మక నివేదికలు అందని ఆడిట్ సమీక్షలు/పేరాల సంఖ్య			
				తెలంగాణ రాష్ట్రానికి మాత్రమే సంబంధించినవి		ఉమ్మడి (టీఎస్, ఏపీ) *	
		పీఏలు	పేరాలు	పీఏలు	పేరాలు	పీఏలు	పేరాలు
2013-14 వరకు		81	399	0	2	18	59
2014-15	2016 మార్చి 30	1	3	0	0	వర్తించదు	వర్తించదు
2015-16	2017 మార్చి 27	1	8	0	0	వర్తించదు	వర్తించదు
2016-17	2018 మార్చి 29	1	8	0	0	వర్తించదు	వర్తించదు
2017-18	2021 మార్చి 26	1	6	0	0	వర్తించదు	వర్తించదు
2018-19	2021 మార్చి 26	0	4	0	2	వర్తించదు	వర్తించదు
2019-21	2024 ఫిబ్రవరి 15	1	2	1	2	వర్తించదు	వర్తించదు
మొత్తం		86	430	1	06	18	59

మూలం: అకౌంటెంట్ జనరల్ (ఆడిటు) , తెలంగాణ కార్యాలయం సంకలనం చేసినవి

** ఉమ్మడి ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రంలోని పీఎస్‌యూలకు సంబంధించినవి. ఐతే, ఈ పీఎస్‌యూలు ప్రస్తుతం తెలంగాణ ప్రభుత్వ నియంత్రణలో ఉన్నాయి*

2014-15 నుండి ప్రత్యేక ఆడిట్ నివేదికలు జారీ చేసినందున వర్తించదు

1.11.3 ప్రభుత్వ రంగ సంస్థల కమిటీ (కోపు) ద్వారా ఆడిటు నివేదికల చర్చ

2022 సెప్టెంబరు 30 నాటికి తెలంగాణ పీఎస్‌యూలపై సీఏజీ ఆడిటు నివేదికలలో పొందుపర్చిన, ప్రభుత్వ రంగ సంస్థల కమిటీ (కోపు) చర్చించిన ఆడిటు సమీక్షలు,పేరాల స్థితిని **పట్టిక 1.5**లో ఇవ్వడమైంది.

పట్టిక 1.5 : ఆడిటు నివేదికలలో పొందుపర్చిన, చర్చించిన పీఏలు/పేరాలు

ఆడిటు నివేదిక సంవత్సరం (వాణిజ్య / పీఎస్‌యూ)	ఆడిటు నివేదికలోని మొత్తం ఆడిటు సమీక్షలు, పేరాలు		చర్చించిన ఆడిటు సమీక్షలు/పేరాల సంఖ్య			
			రాష్ట్రానికి మాత్రమే సంబంధించినవి		ఉమ్మడి (టీఎస్, ఏపీ) *	
	పీఏలు	పేరాలు	పీఏలు	పేరాలు	పీఏలు	పేరాలు
2013-14 వరకు	81	399	1	23	21	199
2014-15	1	3	1	1	వర్తించదు	వర్తించదు
2015-16	1	8	0	2	వర్తించదు	వర్తించదు
2016-17	1	8	0	2	వర్తించదు	వర్తించదు
2017-18	1	6	0	0	వర్తించదు	వర్తించదు
2018-19	0	4	0	0	వర్తించదు	వర్తించదు
2019-21	1	2	0	0	వర్తించదు	వర్తించదు
మొత్తం	86	430	2	28	21	199

మూలం: అకౌంటెంట్ జనరల్ (ఆడిట్), తెలంగాణ కార్యాలయం సంకలనం చేసినవి

** ఉమ్మడి ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రంలోని పీఎస్‌యూలకు సంబంధించినవి. ఐతే, ఈ పీఎస్‌యూలు ప్రస్తుతం తెలంగాణ ప్రభుత్వ నియంత్రణలో ఉన్నాయి*

2014-15 నుండి ప్రత్యేక ఆడిటు నివేదికలు జారీ చేసినందున వర్తించదు

తెలంగాణ పీఎస్‌యూలకు సంబంధించిన 86 పీఏలు, 430 పేరాలకుగానూ, 23 పీఏలు, 227 పేరాలను ప్రభుత్వ రంగ సంస్థల కమిటీ చర్చించింది.

1.11.4 ప్రభుత్వ రంగ సంస్థల కమిటీ నివేదికలపై చర్యలు

పీఎస్‌యూలపై చేసిన 458 సిఫారసులకు (2006-07 వరకు) సంబంధించి తీసుకున్న చర్యల నివేదికలను (ఏటీఎన్‌లు) పట్టిక 1.6లో వివరించిన విధంగా సంబంధిత కార్యనిర్వాహక శాఖల నుండి అందలేదు (2022సెప్టెంబరు).

పట్టిక 1.6: పేరాలను ప్రభుత్వ రంగ సంస్థల కమిటీ నివేదికల అమలు

కోపు నివేదిక సంవత్సరం	కోపు నివేదికల మొత్తం సంఖ్య	కోపు నివేదికలలో సిఫార్సుల సంఖ్య	అందని ఏటీఎన్‌లు	
			తెలంగాణ రాష్ట్రానికి మాత్రమే సంబంధించినవి	ఉమ్మడి (టీఎస్, ఏపీ)
1998-99 వరకు	22	592	2	378
2000-01	13	114	0	52
2002-03	1	24	0	0
2004-05	10	80	0	7
2006-07	4	25	0	19
మొత్తం	50	835	2	456

మూలం: అకౌంటెంట్ జనరల్ (ఆడిటు), తెలంగాణ కార్యాలయం సంకలనం చేసినవి

గమనిక: 2006-07 తర్వాత కోపు ఎలాంటి నివేదికను జారీ చేయలేదు

సీఏజీ ఆడిటు నివేదికలలో పేర్కొన్న ఆడిటు సమీక్షలు/పేరాలపై పరిష్కార చర్యలు చేపట్టకపోవటం, కోపు చర్చించకపోవడం, ప్రభుత్వం తదుపరి చర్యలు తీసుకోకపోవడం వలన, మునుపటి నివేదికల్లో లేవనెత్తిన తీవ్రమైన ఆర్థిక అవకతవకలు కొనసాగుతూ ఉంతాయి. పరిపాలనా ప్రక్రియలో అంతర్గత నియంత్రణలు బలహీనమవటం, ప్రజా సౌకర్యాలను సమర్థవంతంగానూ, కార్యసాధకంగానూ సమకూర్చుకోలేకపోవటం, మోసాలు, అవినీతి చోటు చేసుకుని ప్రభుత్వ ఖజానాకు నష్టం వాటిల్లటం వంటి వాటికి అవకాశం కలుగుతుంది.

1.12 ఆడిటులో కనుగొన్న ముఖ్యమైన అంశాలు

ఈ నివేదిక (పీఎస్‌యూలు) తెలంగాణ ప్రభుత్వశాఖల[22] పద్దులు, లావాదేవీల మచ్చుకు తనిఖీ నుండి నియమాల పాటింపుపై నాలుగు ఆడిటు పేరాలకు సంబంధించి ఆడిటులో కనుగొన్న అంశాలను కలిగి ఉంది.

ఈ నివేదికలో పేర్కొన్న ముఖ్యమైన ఆడిట్ ఫలితాలను క్రింద సంగ్రహంగా ఇవ్వడం జరిగింది.

1.12.1 టీఎస్ఐఐసీ ద్వారా పారిశ్రామిక మౌలిక సదుపాయాల కల్పన

తెలంగాణ రాష్ట్ర పారిశ్రామిక విధాన ముసాయిదా, 2014 లో పెద్ద ఎత్తున ప్రైవేటు రంగ భాగస్వామ్యాన్ని సాధించేందుకు, ప్రభుత్వం సదుపాయాలను కల్పించే, ప్రోత్సహించే పాత్రను పోషించాలి. తెలంగాణ రాష్ట్ర పారిశ్రామిక మౌలిక సదుపాయాల సంస్థ, (టీఎస్ఐఐసీ) పారిశ్రామిక పార్కులలో (ఐపీలు) పారిశ్రామిక, సంబంధిత మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి, నిర్వహణ వంటి వాటిని కల్పించవలసి ఉంటుంది.

హైదరాబాదు ఫార్మా సిటీ, జహీరాబాదు జాతీయ పెట్టుబడి, తయారీ ప్రాంతం (నిమ్జ్) ఏర్పాటు కోసం భూముల సేకరణలో వరుసగా ఐదు, ఏడు సంవత్సరాల పైబడి విపరీతమైన జాప్యం జరిగినట్లుగా నియమ పాలన తనిఖీలో వెల్లడైంది. ఫలితంగా, ఆశించిన పెట్టుబడులు, ఉపాధి కల్పనను సాధించడంలో జాప్యం జరిగింది. నిమ్జ్ ప్రాజెక్టుల భూసేకరణ కోసం టీఎస్ఐఐసీ గృహ నిర్మాణ, పట్టణాభివృద్ధి సంస్థ (హడ్కో) నుండి ₹725 కోట్ల ఋణాన్ని

[22] పరిశ్రమలు, వాణిజ్యం; ఇంధనం; రవాణా, రహదారులు, భవనాలు

పొందింది. ఐతే ఇతర ప్రాజెక్టులలో భూసేకరణ, ఈ-సిటీ అభివృద్ధి, ఋణం తిరిగి చెల్లింపు, కార్యాచరణ అవసరాల కోసం ₹317.49 కోట్లను దారి మళ్లించింది.

19,669 ఎకరాల ప్రభుత్వ భూమితో కలిపి 23,717 ఎకరాలకు తెలంగాణ ప్రభుత్వం నుండి అప్పగింత ఉత్తర్వులు అందలేదని ఆడిట్ గమనించింది. ఈ అప్పగింత ఉత్తర్వులు 1974 నుండి పెండింగులో ఉన్నాయి. ఇంత సుదీర్ఘకాలంగా పెండింగులో ఉండడానికి గల కారణాలు రికార్డులలో లేవు. అప్పగింత ఉత్తర్వులను జారీ చేయనప్పటికీ, టీఎస్ఐఐసీ భూములను ప్రైవేట్ వ్యక్తులకు కేటాయించి భూమి తాత్కాలిక మార్కెట్ విలువ ఆధారంగా విక్రయ పత్రాలను రూపొందించింది.

2014లో టీఎస్ఐఐసీ ఏర్పడినప్పటి నుండి 53,474 ఎకరాల తన భూమిలో కాలానుగుణంగా సర్వే చేపట్టలేదు.

పరిశ్రమలు-వాణిజ్య శాఖ, మంత్రివర్గ ఉప సంఘం నిర్ణయాలను అతిక్రమిస్తూ, మామిడిపల్లిలోని హార్డ్‌వేర్ పార్కులో 20 ఎకరాల భూమిని టీఎస్ఐఐసీ ప్రస్తుత ధర ఎకరాకు ₹2.13 కోట్లకు బదులు రాయితీ ధరతో ఎకరాకు ₹40.00 లక్షల చొప్పున కేటాయించింది. ఆ విధంగా, కేటాయింపుదారులకు ₹34.60 కోట్ల అనుచిత లబ్ధిని అందించింది. ఎలక్ట్రానిక్ వ్యవస్థ రూపకల్పన, తయారీ పై సంప్రదింపుల సంఘం (సీసీఈఎస్‌డీఎమ్) తనకు అర్హత లేనప్పటికీ, 39 కేటాయింపుదారులకు 165.21 ఎకరాలను కేటాయించింది, తద్వారా ₹208.24 కోట్ల అనుచిత లబ్ధిని అందించింది.

టీఎస్ఐఐసీ సాంకేతిక సలహాదారుడు అంచనా వేసిన (2022 జనవరి) వాస్తవంగా అవసరమైన 49 ఎకరాల భూమికిగానూ టీఎస్ఐఐసీ భూ కేటాయింపు విధానం, జాతీయ పెట్టుబడి, తయారీ ప్రాంతం మార్గదర్శకాలకు విరుద్ధంగా రాయితీ రేటుతో 511 ఎకరాలను కేటాయించింది. ఫలితంగా, టీఎస్ఐఐసీ ఆదాయాన్ని నష్టపోవడం, కేటాయింపుదారునికి ₹106.91 కోట్ల మేర అనుచిత లబ్ధి చేకూరడం జరిగింది.

2019 మార్చితో ముగిసిన సంవత్సరానికి తెలంగాణ రాష్ట్ర ప్రభుత్వ రంగ సంస్థలపై సీఏజీ నివేదిక *(2020లో నివేదిక సంఖ్య 5లోని పేరా 4.2)* లో టీఎస్ఐఐసీకు జరిగిన ఆదాయ నష్టాన్ని లేవనెత్తింది. తగిన జాగ్రత్తలు తీసుకోకుండా, కేటాయింపు నిబంధనలను ఉల్లంఘించి, 2013 ఏప్రిల్ నుండి ఎకరాకు ₹14.52 కోట్లుగా ప్రస్తుతం ఉన్న ప్రాథమిక మార్కెట్ విలువను విస్మరించి ఒక మొబైల్ తయారీ కంపెనీకి పరిశ్రమలు, వాణిజ్య శాఖ నిర్ణయించిన (2016 డిసెంబరు) ఎకరాకు ₹10.05 కోట్ల ధరకు గచ్చిబౌలిలోని ఐపీ వద్దనున్న ఒక ఎకరా ప్రధాన భూమిని కేటాయించడం వల్ల (2017 మార్చి) టీఎస్ఐఐసీ ₹4.47 కోట్ల ఆదాయ నష్టాన్ని చవిచూసింది. టీఎస్ఐఐసీ అదే ₹10.05 కోట్ల ధరకు గచ్చిబౌలి ఐపీలో ఇంకో 2.68 ఎకరాల ప్రధాన భూమిని మరో మూడు మొబైల్ తయారీ కంపెనీలకు కేటాయించినట్లుగా ఆడిట్ గమనించింది. ఆ విధంగా, ప్రస్తుత మార్కెట్ విలువ కన్నా తక్కువకు ప్రధాన భూమిని కేటాయించడం వల్ల టీఎస్ఐఐసీ మరో ₹12.00 కోట్ల ఆదాయ నష్టాన్ని చవిచూసింది. ఐదు సంవత్సరాలు గడిచినప్పటికీ, కేటాయింపుదారులు ముగ్గురూ తమ యూనిట్లను ఇంకా స్థాపించవలసి (2022 డిసెంబరు) ఉన్నట్లుగా ఆడిట్ గమనించింది. అయితే, టీఎస్ఐఐసీ ₹1.60 కోట్ల జరిమానాను విధించడంగానీ లేదా వారి స్థలాలను స్వాధీనం చేసుకోవడంగానీ చేయలేదు.

భూ కేటాయింపు విధానం ప్రకారం, టీఎస్ఐఐసీ వివిధ పరిశ్రమలకు కేటాయించాల్సిన భూమిని శాస్త్రీయంగా అంచనా వేయాలి. రాష్ట్ర స్థాయి కేటాయింపు కమిటీ, మంఖాల్ ప్లాస్టిక్ పార్కు (విస్తరణ)లో ప్రాజెక్టు కోసం భూమి అవసరాన్ని 23 ఎకరాలుగా అంచనా వేసింది (2017 అక్టోబరు). అయితే, పరిశ్రమలు-వాణిజ్య శాఖ ప్రతిపాదన, టీఎస్ఐఐసీ సూచనల ఆధారంగా, శంషాబాదు జోనల్ కార్యాలయం 29.87 ఎకరాల భూమిని రాయితీ ధరకు కేటాయించింది (2017 అక్టోబరు). ఫలితంగా, 6.87 ఎకరాల అదనపు భూమిపై కేటాయింపుదారునికి ₹8.93 కోట్ల అనుచిత ప్రయోజనం చేకూరింది.

కేటాయింపు నిబంధనల ప్రకారం, టీఎస్ఐఐసీ ఒకవేళ స్థలాన్ని స్వాధీనం చేసుకుంటే, భూమిని తిరిగి ఇవ్వమని చేసే అభ్యర్థనను పరిగణించకూడదు. దరఖాస్తుదారుడు తాజాగా దరఖాస్తు చేసిన తేదీలో ఉన్న ధరతో భూమిని కేటాయించమని కోరుతూ మళ్లీ స్థలం కోసం దరఖాస్తు చేసుకోవాలి. కేటాయింపు నిబంధనల ప్రకారం వసూలు చేయదగిన ₹54.91 కోట్లకు గానూ 20 సంవత్సరాల కంటే ఎక్కువ కాలం గడిచిన తర్వాత టీఎస్ఐఐసీ కేవలం ₹1.51 కోట్లను వసూలు చేసి భూమిని అప్పగించినట్లుగా ఆడిట్ గుర్తించింది. దీని ఫలితంగా, కేటాయింపుదారునికి ₹53.40 కోట్ల అనుచిత లబ్ధి చేకూరింది.

కేటాయింపు నిబంధనల ప్రకారం, భూ కేటాయింపును దశలవారీగా చేసినపుడు ప్రారంభ దశకు అవసరమైన భూమిని మాత్రమే కేటాయించాలని, మిగిలిన భూమిని ప్రారంభ దశ కోసం కేటాయించిన తేదీ నుండి గరిష్టంగా ఐదు సంవత్సరాల వరకు అట్టిపెట్టాలి. ప్రతి సంవత్సరానికి అట్టిపెట్టిన భూమికి అప్పుడు ఉన్న ధరలో ఐదు శాతం చొప్పున ప్రొసెస్ రుసుమును విధించి, ముందుగా చెల్లించిన తర్వాతే కేటాయించాలనే షరతు ఉంది. కేటాయింపుదారుని అభ్యర్థన మేరకు టీఎస్ఐఐసీ 2019 ఫిబ్రవరి నుంచి 2021 ఆగష్టు వరకు రెండున్నర సంవత్సరాల పాటు చందన్‌వెల్లి ఐపీలో 175 ఎకరాలను (కేటాయించిన 550 ఎకరాలనుగానూ) అట్టిపెట్టి, ప్రస్తుతం ఉన్న ధర ₹9.72 కోట్లకు బదులు రాయితీ ధర ఆధారంగా ₹2.40 కోట్లను మాత్రమే క్లెయిము చేసింది (2021 ఆగష్టు). టీఎస్ఐఐసీ తను క్లెయిము చేసిన ₹2.40 కోట్లను కూడా ఇంకా రాబట్టుకోవలసి ఉంది (2022 డిసెంబరు).

సూక్ష్మ, చిన్న తరహా సంస్థల సమూహాల అభివృద్ధి కార్యక్రమం కింద 2014, 2022 మధ్య భారత ప్రభుత్వం మంజూరు చేసిన 11 మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి ప్రాజెక్టులకు గానూ ఏడు సంవత్సరాల ఆలస్యం తర్వాత కేవలం ఒక ప్రాజెక్టు మాత్రమే పూర్తయింది. మిగిలిన ప్రాజెక్టుల పురోగతి నెమ్మదిగా ఉంది.

దాదాపు నాలుగు దశాబ్దాలు గడిచినప్పటికీ జడ్చర్ల, పాశమైలారం ఐపీలలో ఔషధ సమూహాల కోసం టీఎస్ఐఐసీ సాధారణ వ్యర్థాల శుద్ధి కేంద్రాలను ఏర్పాటు చేయలేకపోయింది.

2014-15 నుంచి 2019-20 మధ్య కాలంలో 1,642 యూనిట్లకు కేటాయించిన 2,181 ఎకరాలకు గానూ 1,417 యూనిట్లకు కేటాయించిన 1,587 ఎకరాలలో ప్రాజెక్టులు ఇంకా నిర్మాణ దశలో ఉండడం లేదా నిర్మాణం ప్రారంభించవలసి ఉండడం లేదా ప్రాజెక్టుల నిర్మాణ స్థితి తెలియదని ఆడిట్ గమనించింది. కేటాయింపుదారులు నిర్మించని ప్రాజెక్టులలో జాప్యం మూడు నుండి 48 సంవత్సరాల వరకు ఉంది. ఫలితంగా, పెద్ద మొత్తంలో 6,905 ఎకరాల భూమి నిరుపయోగంగా ఉన్నట్లుగా ఆడిట్ గమనించింది. అయితే, టీఎస్ఐఐసీ కేటాయింపులను/విక్రయ ఒప్పందాలను రద్దు చేయడానికి, అవసరమైన ఇతర వ్యాపారవేత్తలకు తిరిగి కేటాయించడానికి ఎటువంటి నిర్దిష్టమైన చర్యలు చేపట్టలేదు.

₹7.83 కోట్ల ఖర్చుతో నిర్మించిన పరిశోధన-అభివృద్ధి, నాణ్యతపై భరోసా, నాణ్యతా నియంత్రణ, ప్రయోగాత్మక కేంద్ర భవనాన్ని సంవత్సరానికి పైగా నిరుపయోగంగా వదిలివేశారు. ప్రాజెక్టుల అమలులో జాప్యం జరిగినపుడు/ప్రాజెక్టులను అమలు చేయనపుడు, ప్రాంగణాన్ని తిరిగి తీసుకోడానికి కేటాయింపులు/అమ్మకపు ఒప్పందాలను రద్దు చేయడానికి టీఎస్ఐఐసీ చర్యలు తీసుకోలేదు.

పారిశ్రామిక ప్రాంత స్థానిక సంస్థల (ఐలాలు) నిర్వహణ, పని చేయడంలో స్వయంపరిపాలన, పారదర్శకతలను ప్రోత్సహించడం కోసం పారిశ్రామిక పార్కులలోని పారిశ్రామిక యూనిట్లతో కూడిన సేవా సంఘాలను ఎన్నుకుంటారు. మూడు సంవత్సరాల కాలానికి ఎన్నుకున్న నిర్వహణ కమిటీ ద్వారా సేవా సంఘం పని చేస్తుంది. కమిటీ ప్రతి నెలా ఒకసారి సమావేశం కావలసి ఉంటుంది. 138 ఐలాలకు గానూ **23** ఐలాలకు మాత్రమే సేవా సంఘాలు ఏర్పడినట్లుగా ఆడిట్ గమనించింది. వీటిలో 11 సేవా సంఘాలు మాత్రమే ఎన్నికల ద్వారా ఏర్పాటైన నిర్వహణ కమిటీల ద్వారా పనిచేస్తున్నాయి.

టీఎస్ఐఐసీ ఐలాకు చెందిన ₹500.00 కోట్ల నిధులను భూసేకరణ, ఐటీ మౌలిక సదుపాయల పనులు, ఇతర అభివృద్ధి పనుల కోసం దారి మళ్లించినట్లుగా ఆడిట్ గమనించింది (2015 సెప్టెంబరు - 2021 నవంబరు).

ఈ కింది వాటిని ప్రభుత్వం పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి:

- పారిశ్రామిక పార్కుల కోసం భూసేకరణను వేగవంతం చేసేందుకు తగిన చర్యలు తీసుకోవాలి.
- టీఎస్ఐఐసీ పేరు మీద ప్రభుత్వ భూములను బదలాయించేందుకు ప్రక్రియను పూర్తి చేసేలా చూడాలి (ఇవి ఇప్పటికే టీఎస్ఐఐసీ ఆధీనంలో ఉన్నాయి).
- రాయితీ కేటాయింపులు, మౌలిక సదుపాయాల కల్పనకు సంబంధించి మంత్రివర్గ ఉప సంఘం నిర్ణయాలు, కేటాయింపు నిబంధనలకు పరిశ్రమలు, వాణిజ్య శాఖ, టీఎస్ఐఐసీ ఖచ్చితంగా కట్టుబడి ఉండేలా చూడాలి.
- మౌలిక సదుపాయాల ప్రాజెక్టులను త్వరగా పూర్తి చేసేలా/అభివృద్ధి చేసేలా టీఎస్ఐఐసీ చర్యలు తీసుకోవాలి.
- కేటాయింపుదారులు ప్రాజెక్టులను పూర్తి చేయని పక్షంలో స్థలాన్ని తిరిగి స్వాధీనం చేసుకునేందుకు విక్రయపత్రాలలో తగిన నిబంధనలను పొందుపరిచేలా టీఎస్ఐఐసీ చర్యలు తీసుకోవాలి. అంతేకాకుండా, టీఎస్ఐఐసీ ఈ నిబంధనలను సమర్థవంతంగా అమలు చేసేలా ప్రభుత్వం నిర్ధారించుకోవాలి.
- అన్ని ఐలాల కోసం నిర్వహణ కమిటీలను ఏర్పాటు చేయాలి. ఈ సేవా సంఘాలను ఎన్నికల ద్వారా ఏర్పాటుచేసిన నిర్వహణ కమిటీలు నిర్వహించేలా చూడాలి.

(పేరా 4.1)

1.12.2 అంతిమ ప్రయోజనాలపై మూలం వద్ద పన్ను వసూలు (టీడీఎస్) చేయకపోవడం

తెలంగాణ రాష్ట్ర విద్యుదుత్పత్తి సంస్థ, తెలంగాణ విద్యుత్తు ప్రసార సంస్థ, తెలంగాణ ఉత్తర ప్రాంత విద్యుత్తు పంపిణీ సంస్థ, తెలంగాణ దక్షిణ ప్రాంత విద్యుత్తు పంపిణీ సంస్థలు ఆదాయపు పన్ను చట్టంలోని నిబంధనల ప్రకారం గ్రాట్యుటీ, లీవు ఎన్క్యాష్మెంట్లలో అదనంగా లభించిన మొత్తంపై మూలం వద్ద ₹20.15 కోట్ల పన్ను వసూలు చేయలేదు. దీని ఫలితంగా, ₹20.15 కోట్ల ఆదాయపు పన్నుని తక్కువగా జమ చేయడానికి దారితీసింది.

(పేరా 4.2)

1.12.3 నివారించదగిన వడ్డీ చార్జీల చెల్లింపు

ముందస్తు పన్ను బాధ్యతను తప్పుగా అంచనా వేయడం/అంచనా వేయకపోవడం వల్ల తెలంగాణ విద్యుత్తు ప్రసార సంస్థ ఆదాయపు పన్ను చట్టం, 1961లోని నిబంధనల ప్రకారం ముందస్తు ఆదాయపు పన్ను చెల్లించలేదు. దీని ఫలితంగా 2019-20 నుండి 2021-22 మదింపు సంవత్సరాలకు ₹9.67 కోట్ల నివారించదగిన వడ్డీ ఛార్జీలను చెల్లించారు.

(పేరా 4.3)

1.12.4 సరైన సర్వే లేకుండా బస్సులను ప్రవేశపెట్టడం వల్ల నిరర్థక వ్యయం

తెలంగాణ రాష్ట్ర రోడ్డు రవాణా సంస్థ (టీఎస్ఆర్టీసీ) కార్యకలాపాల కరదీపిక ప్రకారం, సుదూర ప్రాంతాలకు సేవలను ప్రవేశపెట్టేందుకు చేసే ప్రతిపాదనలను ఆ మార్గం, ట్రాఫిక్ సర్వేలతో పాటూ సమర్పించాలి. ప్రతిపాదించిన కార్యకలాపాల ఆర్థిక సాధ్యాసాధ్యతలను అంచనా వేయడం ట్రాఫిక్ సర్వేలో ముఖ్య భాగంగా ఉంటుంది. అయితే, నిర్వహణ సాధ్యతను విశ్లేషించకుండా టీఎస్ఆర్టీసీ "వజ్ర బస్సులు" అని పిలిచే 100 ఏసీ మినీ బస్సులను

(21 సీట్లు కలిగిన) కొనుగోలు చేసింది (2016 సెప్టెంబరు, 2017 ఆగస్టు). "వజ్ర బస్సులు" నష్టాలను చవిచూస్తూనే ఉన్నందున, రెండు సంవత్సరాల ఏడు నెలలు నడిపిన తర్వాత వాటి కార్యకలాపాలను నిలిపివేయాలని టీఎస్ఆర్టీసీ నిర్ణయించింది (2019 డిసెంబరు). ఫలితంగా ₹22.04 కోట్ల వృథా ఖర్చుకు, 59 బస్సుల బ్యాంకు తాకట్టుపై ₹3.99 కోట్ల అదనపు వడ్డీ నష్టానికి దారితీసింది.

(పేరా 4.4)

అధ్యాయం II

ఆడిట్ సమీక్ష

మునిసిపల్ పరిపాలన-పట్టణాభివృద్ధి శాఖ

2 తెలంగాణ రాష్ట్రంలో పునరుజ్జీవనం, పట్టణ పరివర్తన కోసం అటల్ మిషన్ (అమృత్) అమలు

2.1 పరిచయం

భారత పట్టణాభివృద్ధి మంత్రిత్వ శాఖ (ఎమ్ఓయూడీ) 2015 జూన్‌లో (2017[1] జూలైలో గృహనిర్మాణం, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖగా (ఎమ్ఓహెచ్‌యూఏ) మార్చారు) పునరుజ్జీవనం, పట్టణ పరివర్తన కోసం అటల్ మిషన్‌ను (అమృత్) (మిషన్) ప్రారంభించింది. ఈ మిషన్ ఉద్దేశ్యము (i) ప్రతి ఇంటికి నీటి సరఫరా, మురుగునీటి కనెక్షన్‌తో కుళాయి అందుబాటులో ఉండేలా చూసుకోవడం; (ii) పచ్చదనం, బాగా నిర్వహిస్తున్న బహిరంగ ప్రదేశాలను అభివృద్ధి చేయడం ద్వారా నగరాల సౌకర్యాల విలువను పెంచడం (ఉదాహరణకి: పార్కులు), (iii) ప్రజా రవాణాకు మారడం ద్వారా లేదా మోటారు రహిత రవాణాకు సౌకర్యాలు నిర్మించడం ద్వారా కాలుష్యాన్ని తగ్గించడం. (ఉదాహరణకి: నడక, సైక్లింగ్).

భారత ప్రభుత్వ గృహనిర్మాణ, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ, మిషన్ అమలు కోసం, 2015-20 కాలానికి మిషన్ ప్రకటన, మార్గదర్శకాలను (మిషన్ మార్గదర్శకాలు) జారీ చేసింది (2015 జూన్).

2.1.1 మిషనులోని అంశాలు

మిషనులోని అంశాలను కింద **చార్టు-2.1**లో పేర్కొనడం జరిగింది:

చార్టు-2.1: మిషనులోని అంశాలు

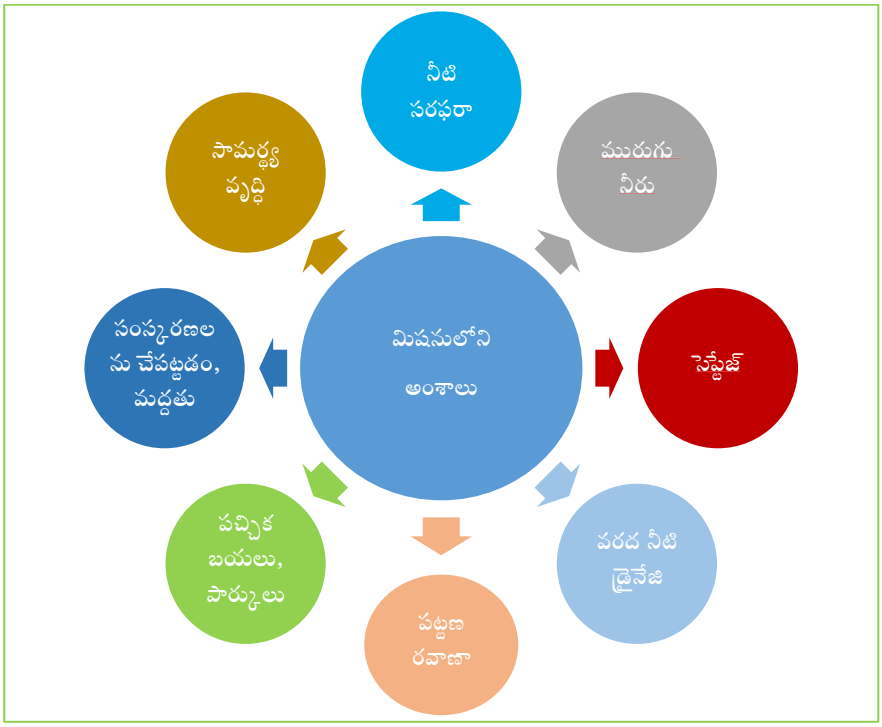

మూలం: భారత ప్రభుత్వ గృహనిర్మాణం, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ జారీ చేసిన మిషను ప్రకటన, మార్గదర్శకాలు

[1] భారత ప్రభుత్వ మంత్రివర్గ సచివాలయం జారీచేసిన గెజిట్ ప్రకటన సంఖ్య. ఎస్ఓ2163 (ఈ) 2017 జూలై 6 ద్వారా పట్టణాభివృద్ధి మంత్రిత్వ శాఖ (ఎమ్ఓయూడీ) మరియు గృహనిర్మాణం&పట్టణ పేదరిక నిర్మూలన మంత్రిత్వ శాఖలను ఒక మంత్రిత్వ శాఖ గృహనిర్మాణం-పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖగా విలీనం చేసింది (ఎమ్ఓహెచ్‌యూఏ).

తెలంగాణ రాష్ట్రంలో, మిషన్ కింద నీటి సరఫరా, మురుగునీటి పారుదల, పచ్చిక బయళ్ళు, పార్కులు (పార్కుల అభివృద్ధి) వంటి అంశాలు చేపట్టడం జరిగింది. ఈ అంశాల వివరాలు కింద ఇవ్వడమైంది:

(ఎ) నీటి సరఫరా

i. ఇప్పటికే ఉన్న నీటి సరఫరా, నీటి శుద్ధి కేంద్రాలు, సార్వత్రిక మీటరింగ్‌ను పెంచడంతో సహా నీటి సరఫరా వ్యవస్థల అభివృద్ధి.

ii. శుద్ధి కేంద్రాలతోపాటు పాత నీటి సరఫరా వ్యవస్థల పునరుద్ధరణ.

iii. ముఖ్యంగా తాగునీటి సరఫరా, భూగర్భ జలాల రీఛార్జింగ్ కోసం జలాశయాల పునరుజ్జీవనం.

iv. నీటి నాణ్యత సమస్యలు (ఉదా: ఆర్సెనిక్, ఫ్లోరైడ్) ఉన్న వాటితోపాటు కష్టతరమైన ప్రాంతాలు, కొండలు, తీరప్రాంత నగరాలకు ప్రత్యేకంగా నీటి సరఫరా ఏర్పాటు.

(బి) మురుగునీటి పారుదల

i. ఇప్పటికే ఉన్న మురుగునీటి వ్యవస్థలు, మురుగునీటి శుద్ధి కేంద్రాలను పెంచడంతోపాటు వికేంద్రీకరించిన, నెట్‌వర్క్ కలిగిన భూగర్భ మురుగునీటి వ్యవస్థల అభివృద్ధి.

ii. పాత మురుగునీటి వ్యవస్థ, శుద్ధి కేంద్రాల పునరుద్ధరణ.

iii. లాభదాయకమైన ప్రయోజనాల కోసం నీటిని రీసైక్లింగ్ చేయడం, వ్యర్థజలాల పునర్వినియోగం.

(సి) పచ్చిక బయలు, పార్కులు

పిల్లలు ఆడుకోవడానికి ప్రత్యేక సదుపాయాలతో పచ్చిక బయళ్ళు, పార్కుల అభివృద్ధి.

2.1.2 తెలంగాణ రాష్ట్రంలో మిషన్ విస్తృతి

మిషన్ కింద నగరాలు/పట్టణాల విస్తృతిని ఐదు వర్గాలుగా[2] వర్గీకరించారు. వీటిలో నోటిఫై చేసిన మున్సిపాలిటీలతో సహా లక్షకు పైగా జనాభా ఉన్న అన్ని నగరాలు, పట్టణాలు ఉన్నాయి. ఈ వర్గీకరణ ఆధారంగా, భారత ప్రభుత్వ గృహనిర్మాణం-పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ తెలంగాణ రాష్ట్రానికి చెందిన 12 నగరాలు/పట్టణాలను[3] (మిషన్ నగరాలు/పట్టణాలు) 2015 జూలై-అక్టోబరులో[4] (**చార్టు-2.2**లో చూపిన విధంగా) ఆమోదించింది.

[2] (i) కంటోన్మెంట్ బోర్డులతో (పౌర ప్రాంతాలు) సహా లక్షకు పైగా జనాభా కలిగి నోటిఫై అయిన మున్సిపాలిటీలు, (ii) (i) లో పేర్కొన్న వాటి కిందకు రాని అన్ని రాజధాని నగరాలు/పట్టణాలు, (iii) జాతీయ వారసత్వ పట్టణ అభివృద్ధి, పెంపుదల యోజన (హృదయ్) పథకం కింద గృహనిర్మాణ, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ వర్గీకరించిన వారసత్వ నగరాలు, (iv) 75,000 కంటే ఎక్కువ, లక్ష కంటే తక్కువ జనాభా కలిగి ప్రధాన నదుల ప్రక్కన ఉన్న పదమూడు నగరాలు, పట్టణాలు, (v) కొండ ప్రాంతాలు కలిగిన రాష్ట్రాలు, ద్వీపాలు, పర్యాటక గమ్యస్థానాల నుండి పది నగరాలు (ప్రతి రాష్ట్రం నుండి ఒకటికి మించకుండా)

[3] ఆదిలాబాదు, హైదరాబాదు (హైదరాబాదు మహానగర పాలక సంస్థ-జీహెచ్ఎమ్‌సీ), కరీంనగర్, ఖమ్మం, మహబూబ్‌నగర్, మిర్యాలగూడ, నల్గొండ, నిజామాబాదు, రామగుండం, సిద్దిపేట, సూర్యాపేట, వరంగల్ (వరంగల్ మహానగర పాలక సంస్థ-జీడబ్ల్యూఎమ్‌సీ)

[4] భారత ప్రభుత్వ పట్టణాభివృద్ధి మంత్రిత్వ శాఖ ఆఫీసు మెమోరాండం తేదీ 2015 జూలై 31లో, 11 మిషన్ పట్టణాలు/నగరాలను ఆమోదించారు. ఆ తర్వాత భారత ప్రభుత్వ పట్టణాభివృద్ధి మంత్రిత్వ శాఖ లేఖ తేదీ 2015 అక్టోబరు 12లో మరొక నగరం సిద్దిపేట ఆమోదం పొందినది.

చార్టు-2.2: తెలంగాణ రాష్ట్రంలో మిషను కింద చేపట్టడం కోసం భారత ప్రభుత్వ గృహనిర్మాణం-పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ ఆమోదించిన మిషను పట్టణాలు/నగరాలు

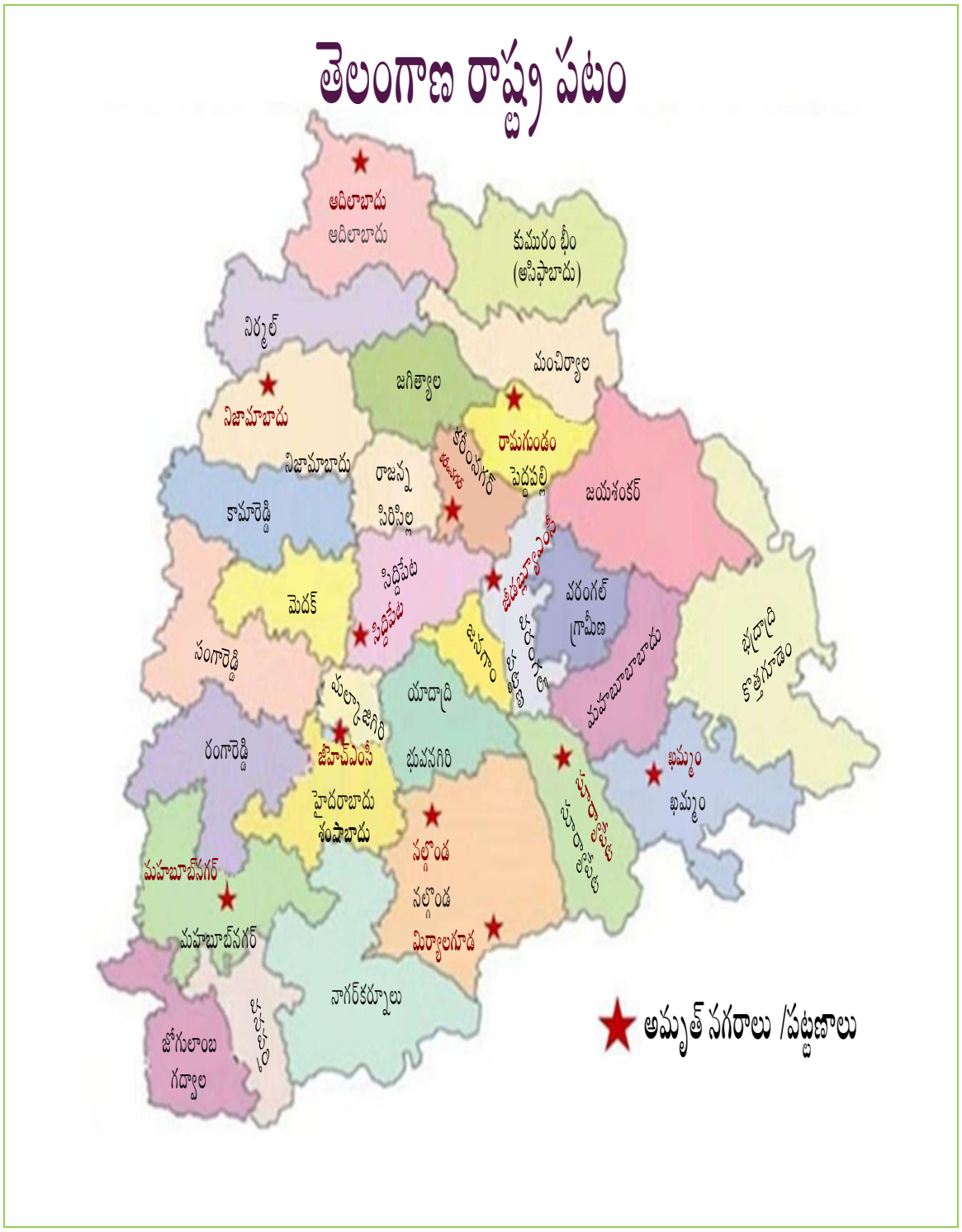

మూలం: తెలంగాణ రాష్ట్ర మిషను డైరెక్టరేటు రూపొందించిన రాష్ట్ర వార్షిక కార్యాచరణ ప్రణాళిక (ఎస్ఏఏపీ) 2017-20

2.2 సంస్థాగత నిర్మాణం

వివిధ స్థాయిలలో మిషన్ సంస్థాగత నిర్మాణాన్ని **చార్టు-2.3** లో ఇవ్వడమైంది.

చార్టు-2.3: మిషను సంస్థాగత నిర్మాణం

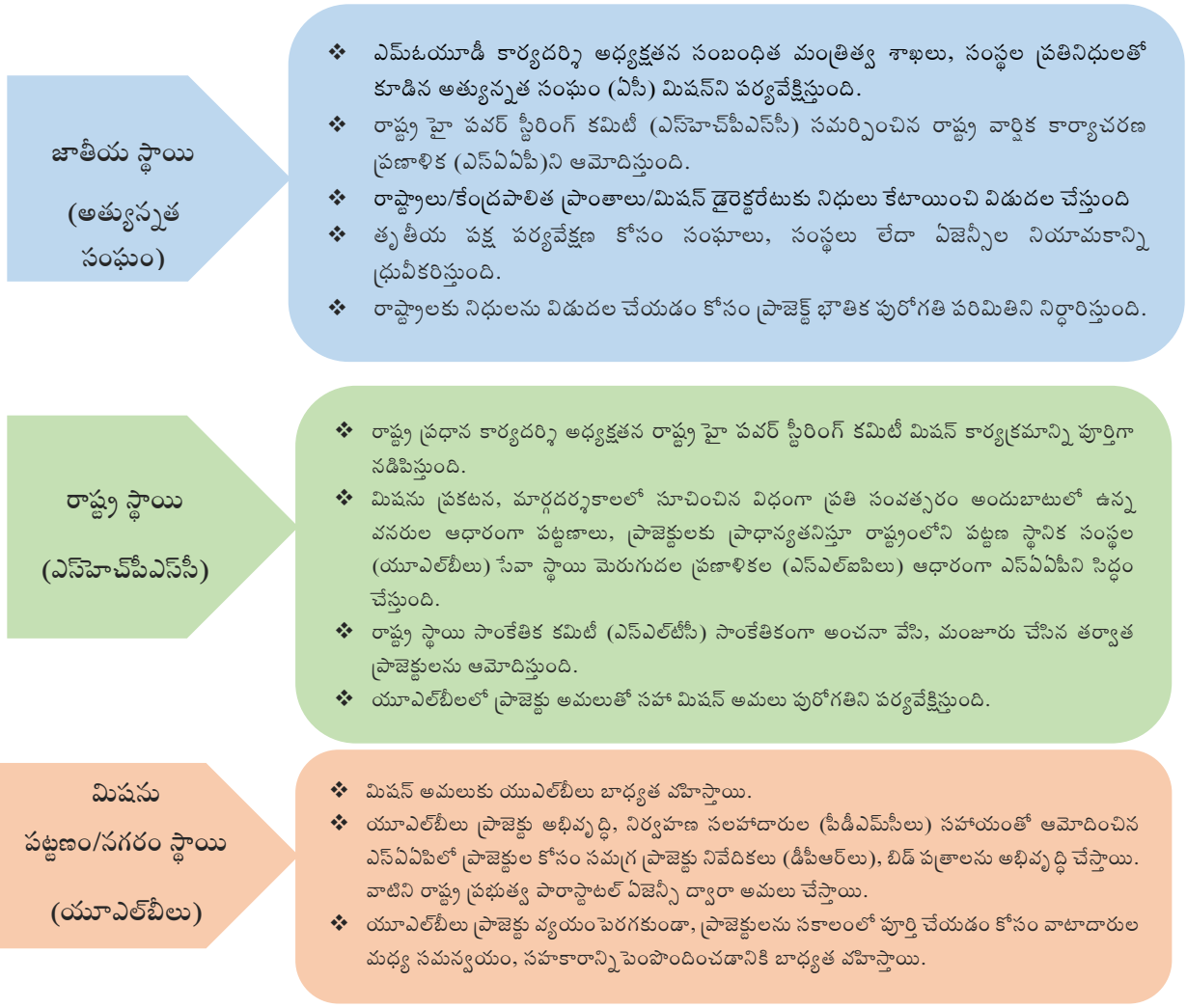

మూలం: భారత ప్రభుత్వ పట్టణాభివృద్ధి మంత్రిత్వ శాఖ జారీ చేసిన మిషను ప్రకటన, మార్గదర్శకాలు

2.2.1 తెలంగాణ రాష్ట్రంలో మిషను నిర్వహణ

తెలంగాణ రాష్ట్రంలో, తెలంగాణ పట్టణ ఆర్థిక, మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి సంస్థ (టీయూఎఫ్‌ఐడీసీ) మేనేజింగ్ డైరెక్టరు రాష్ట్ర స్థాయిలో మిషన్ నిర్వహణకు బాధ్యత వహిస్తారు. వీరికి రాష్ట్ర మిషన్ డైరెక్టరు హోదా ఉంటుంది.

తెలంగాణ ప్రజారోగ్య, పురపాలక ఇంజనీరింగ్ (టీపీహెచ్ఎమ్ఈ) ఇంజనీర్-ఇన్-చీఫ్ (ఈఎన్‌సీ) కార్యాలయాన్ని ఎస్‌ఏఏపీలలోని ప్రాజెక్టుల అమలు కోసం పారాస్టాటల్ ఏజెన్సీగా నియమించారు.

మిషన్ నగరాలు/పట్టణాలలోని టీపీహెచ్ఎమ్ఈ డివిజనల్ కార్యాలయాలు, పార్కు పనులు మినహా, కాంట్రాక్టర్లు చేపట్టిన పనులకు పర్యవేక్షణ ఏజెన్సీలుగా ఉంటాయి. పార్కు పనులను సంబంధిత యుఎల్‌బీలకు అప్పగించారు.

పనులు చేపట్టడం కోసం రాష్ట్రంలోని మిషన్ నిర్వహణను **చార్టు-2.4** లో ఇవ్వడమైంది.

చార్టు-2.4: తెలంగాణ రాష్ట్రంలో మిషను నిర్వహణ

రాష్ట్ర మిషన్ డైరెక్టరేట్ (టీయూఎఫ్ఐడీసీ)	•తెలంగాణ పట్టణ ఆర్థిక, మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి సంస్థను మిషన్ కోసం రాష్ట్ర మిషన్ డైరెక్టరేట్‌గా నియమించారు. అన్ని వనరుల నుండి నిధులు సమకూర్చడం కోసం ఆర్థిక మధ్యవర్తిగా ఇది పనిచేస్తుంది. •పురపాలక, పట్టణాభివృద్ధి శాఖ ప్రత్యేక ప్రధాన కార్యదర్శి (ఎమ్ఏయూడీ) టీయూఎఫ్ఐడీసీకి మిషన్ డైరెక్టర్‌గా వ్యవహరిస్తారు.
ఇంజనీర్-ఇన్-చీఫ్ (టీపీహెచ్ఎమ్ఈ)	•ఇంజనీర్-ఇన్-చీఫ్‌ను పీడీఎమ్‌సీగా నియమించారు. వివరణాత్మక ప్రాజెక్టు నివేదికల తయారీ, బిడ్/టెండర్ పత్రాల మూల్యాంకనం, ఎస్ఎల్‌టీసీ ఆమోదం తర్వాత కాంట్రాక్టులను అప్పగించే బాధ్యతను అప్పగించారు. •ఎస్ఏపీలలో చేర్చిన ప్రాజెక్టులను చేపట్టడం కోసం పారాస్టాటల్ ఏజెన్సీగా కూడా నియమించారు.
టీపీహెచ్&ఎమ్ఈ డివిజనల్ కార్యాలయాలు	•నీటి సరఫరా, మురుగునీటి పారుదల ప్రాజెక్టులకు సంబంధించి కాంట్రాక్టర్లు చేపట్టే పనుల పూర్తి పర్యవేక్షణ బాధ్యతను వహిస్తారు.
యూఎల్‌బీలు	•ఎస్ఎల్ఐపీలు తయారీకి యూఎల్‌బీలు బాధ్యత వహిస్తాయి •పార్కుల అభివృద్ధికి సంబంధించి కాంట్రాక్టర్లు చేపట్టిన పనుల పూర్తి పర్యవేక్షణా బాధ్యతను వహిస్తాయి.

మూలం: భారత ప్రభుత్వ పట్టణాభివృద్ధి మంత్రిత్వ శాఖ జారీ చేసిన మిషను ప్రకటన, మార్గదర్శకాలు, రాష్ట్ర ప్రభుత్వ ఉత్తర్వులు

మిషన్ మార్గదర్శకాల ప్రకారం రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఎస్‌హెచ్‌పీఎస్‌సీ, ఎస్ఎల్‌టీసీలను ఏర్పాటు[5] చేసింది. తెలంగాణ రాష్ట్రంలో మిషన్ అమలు కోసం సంస్థాగత నిర్మాణం **చార్టు-2.5** లో ఇవ్వడమైంది.

చార్టు-2.5: తెలంగాణ రాష్ట్రంలో మిషన్ అమలు కోసం సంస్థాగత నిర్మాణం

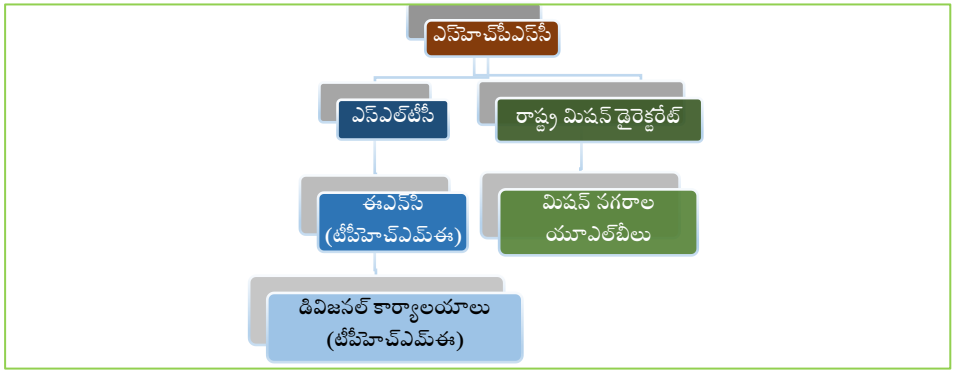

మూలం: మిషన్ మార్గదర్శకాలు, రాష్ట్ర ప్రభుత్వ ఉత్తర్వులు

[5] ఎస్‌హెచ్‌పీఎస్‌సీ: ఎమ్ఏయూడీ (యూబీఎస్) శాఖ జీ.ఓ.ఎమ్ఎస్.నెం.278 తేది 2015 జూలై 17, ఎస్ఎల్‌టీసీ: ఎమ్ఏయూడీ (యూబీఎస్) శాఖ జీ.ఓ.ఎమ్ఎస్.నెం.288 తేది 2015 జూలై 29

2.3 నిధుల విడుదల సరళి

చార్టు-2.6లో వివరించిన విధంగా మిషన్ నిధులలో నాలుగు అంశాలు ఉంటాయి.

చార్టు-2.6: మిషన్ నిధులలో అంశాలు

ప్రాజెక్టు నిధి - వార్షిక బడ్జెటు కేటాయింపులో 80 శాతం	• మొత్తం ప్రాజెక్టు వ్యయంలో భారత ప్రభుత్వ వాటా 50 శాతం, రాష్ట్ర వాటా 20 శాతం, యూఎల్‌బీ వాటా 30 శాతం. • కేంద్ర సహాయం ఆమోదించిన ఖర్చులో 20:40:40 నిష్పత్తిలో మూడు వాయిదాలలో విడుదల చేస్తారు. • కేంద్ర సహాయం స్థిరంగా ఉంటుంది.
సంస్కరణలకు ప్రోత్సాహకాలు- వార్షిక బడ్జెటు కేటాయింపులో 10 శాతం	• అదనంగా, ఎమ్ఓయూడీ/ఎమ్ఓహెచ్‌యూఏ నిధులను అందిస్తుంది. రాష్ట్రం/యూఎల్‌బీ సరిపోలే నిధులను సమకూర్చవలసిన అవసరం లేదు. • ఈ ప్రోత్సాహకాన్ని మిషన్‌లోని ప్రాజెక్టులో రాష్ట్ర వాటాగా ఉపయోగించలేము, కానీ యూఎల్‌బీలు తమ ప్రాజెక్టు నిధుల కోసం వినియోగించవచ్చు. • సంస్కరణల ప్రోత్సాహకాలకు సంబంధించి వినియోగించని నిధులను ప్రతి సంవత్సరం ప్రాజెక్టు నిధికి బదిలీ చేస్తారు.
పరిపాలన, కార్యాలయ ఖర్చుల (ఏ&ఓఈ) కోసం రాష్ట్ర నిధులు- వార్షిక బడ్జెటు కేటాయింపులో 8 శాతం	• ఈ నిధుల వినియోగాన్ని ఎస్‌హెచ్‌పీఎస్‌సీ సిఫారసు చేస్తుంది. ఇది రాష్ట్ర వార్షిక కార్యాచరణ ప్రణాళికలో (ఎస్ఏఏపీ) భాగంగా ఉంటుంది. • ఈ నిధిని సామర్థ్యం పెంపుదల కార్యక్రమాల కోసం వినియోగిస్తారు. • మిషన్ అమలు కోసం అన్ని స్థాయిలలో మద్దతు ఇవ్వడం కోసం నిపుణులను, సహాయక బృందాలను కాంట్రాక్టుపై నియమించడం. • అన్ని ప్రాజెక్టులపై మిషన్ లోగో, ట్యాగ్ లైన్‌ని ప్రముఖంగా ప్రదర్శించడం. • మిషన్ అమలు కోసం తోడ్పడే సంస్థాగత ఏర్పాట్లకు నిధులను సమకూర్చడం.
పరిపాలన, కార్యాలయ ఖర్చుల కోసం ఎమ్ఓయూడీ/ ఎమ్ఓహెచ్‌యూఏ నిధులు వార్షిక బడ్జెటు కేటాయింపులో 2 శాతం	• ఈ నిధిని జాతీయ మిషన్ డైరెక్టరేటు స్థాయిలో సామర్థ్య పెంపుదల, జాతీయ, ప్రాంతీయ వర్క్‌షాపుల నిర్వహిణ, ఉత్తమ పద్ధతులకు అవార్డులు-గుర్తింపు ఇవ్వడం, ఉత్తమ పద్ధతులు, చురుకైన పరిష్కారాలను ఉన్నత స్థాయికి తీసుకెళ్ళడం, ప్రతిరూపకల్పన చేయడం, పరిశోధన, అనువర్తిత అధ్యయనాలను ప్రారంభించడం, సామర్థ్యం పెంపుదల, సాంకేతిక అభివృద్ధి కోసం అంతర్జాతీయ సహకారం వంటి వాటి కోసం వినియోగిస్తారు. • ఈ-మునిసిపాలిటీ ఒకసేవ (ఈ-ఎమ్ఏఏఎస్) కు సంబంధించిన కార్యకలాపాలను చేపట్టడం కోసం. • ఇతర ప్రయోజనాల కోసం నిధుల వాడకంపై అత్యున్నత సంఘం నిర్ణయం తీసుకుంటుంది

మూలం: ఎమ్ఓయూడీ, జీఓఐ జారీ చేసిన మిషన్ ప్రకటన, మార్గదర్శకాలు

తెలంగాణ రాష్ట్రంలో, మిషన్ కాలం 2015-20 లో, రాష్ట్ర వార్షిక కార్యాచరణ ప్రణాళికల (ఎస్ఏఏపీలు) ఆధారంగా భారత ప్రభుత్వ పట్టణాభివృద్ధి మంత్రిత్వ శాఖ/గృహనిర్మాణం, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ ₹1,666.26 కోట్ల రూపాయల విలువైన 66 ప్రాజెక్టులను ఆమోదించింది (నీటి సరఫరా: ₹1,441.61 కోట్లు-27 ప్రాజెక్టులు, మురుగునీటి పారుదల: ₹184.34 కోట్లు-4 ప్రాజెక్టులు, పార్కులు: ₹40.31 కోట్లు-35 ప్రాజెక్టులు). వివరాలు *అనుబంధం-2.1* (ప్యాకేజీ-వారీగా), *అనుబంధం-2.2* లో ఇవ్వడమైనది.

భారత ప్రభుత్వ గృహనిర్మాణం, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ 2015-20 మధ్య కాలంలో తెలంగాణ మిషన్ డైరెక్టరేటుకు విడుదల చేసిన నిధుల వివరాలు, 2022 మార్చి 31 నాటికి వాటి వినియోగాన్ని **పట్టిక 2.1**లో ఇవ్వడమైంది.

పట్టిక-2.1: ఎస్ఏఏపీ వారీగా విడుదలైన నిధులు, 2022 మార్చి 31 నాటికి వాటి వినియోగం

(₹ కోట్లలో)

ఎస్ఏఏపీ వారీగా	విడుదల చేసిన నిధులు				వినియోగించిన నిధులు (విడుదల చేసిన నిధులలో శాతం)			
	జీఓఐ	రాష్ట్రం	యూఎల్‌బీలు	మొత్తం	జీఓఐ	రాష్ట్రం	యూఎల్‌బీలు	మొత్తం
ఎస్ఏఏపీ I	203.97	81.60	122.55	408.12	200.68 (98%)	80.27 (98%)	114.27 (93%)	395.22 (97%)
ఎస్ఏఏపీ II	276.85	110.75	160.03	547.63	267.81 (97%)	108.20 (98%)	159.04 (99%)	535.05 (98%)
ఎస్ఏఏపీ III	350.71	140.29	164.60	655.60	281.35 (80%)	112.75 (80%)	217.39 (132%)	611.49 (93%)
మొత్తం	831.53	332.64	447.18	1,611.35	749.84 (90%)	301.22 (91%)	490.70 (110%)	1,541.76 (96%)

మూలం: తెలంగాణ పట్టణ ఆర్థిక, మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి సంస్థ (టీయూఎఫ్ఐడీసీ), రాష్ట్ర మిషను డైరెక్టరేటు, తెలంగాణ అందించిన సమాచారం

2.4 ఆడిట్ విధివిధానాలు

2.4.1 ఆడిట్ లక్ష్యాలు

కింది అంశాలను అంచనా వేయడం కోసం ఆడిట్ సమీక్షను నిర్వహించడమైనది:

i. సేవా స్థాయిలో అంతరాలను తగ్గించడం కోసం సేవా స్థాయి మెరుగుదల ప్రణాళిక (ఎస్ఎల్ఐపీ)లను తగిన విధంగా సిద్ధం చేసారా (ప్రణాళిక).

ii. ప్రాజెక్టులను సకాలంలో పూర్తి చేయడానికి నిధులను సమర్థవంతంగా వినియోగించారా (నిధుల నిర్వహణ).

iii. అందరికి అందిందా అనే దానిని నిర్ధారించ కోవడం కోసం ప్రాజెక్టులను సమర్థవంతంగా, పారదర్శకంగా అమలు చేసారా (ఒప్పందం నిర్వహణ).

iv. పర్యవేక్షణ, నాణ్యత నియంత్రణ యంత్రాంగం తగినంతగా, ప్రభావవంతంగా ఉందా (పర్యవేక్షణ, నాణ్యత నియంత్రణలు).

2.4.2 ఆడిట్ ప్రామాణికంగా తీసుకున్న అంశాలు

ఆడిట్ ప్రామాణికంగా తీసుకున్న అంశాలు:

i. మిషను అమలు కోసం తెలంగాణ ప్రభుత్వం జారీ చేసిన ఉత్తర్వులు

ii. మిషను ప్రకటన, మార్గదర్శకాలు

iii. యూఎల్‌బీల ద్వారా ఎస్ఎల్ఐపీల తయారి కోసం డేటా

iv. భారత ప్రభుత్వ పట్టణాభివృద్ధి మంత్రిత్వ శాఖ/గృహ నిర్మాణం, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ ఆమోదం కోసం తెలంగాణ ప్రభుత్వం సమర్పించిన రాష్ట్ర వార్షిక కార్యాచరణ ప్రణాళికలు

v. ఎస్ఎహెచ్‌పీఎస్‌సీ, ఎస్ఎల్‌టీసీ సమావేశాల నిర్ణయ వివరాలు

vi. ప్రతి ప్రాజెక్టు సహాయక డేటా/అంచనాలతో పాటు సమగ్ర ప్రాజెక్టు నివేదికలు (డీపీఆర్‌లు)

2.4.3 ఆడిట్ పరిధి, విధానం

మిషన్ లక్ష్యాలను సమర్థవంతంగా, ప్రభావవంతంగా, ఆర్థికపరంగా సాధించారా అని అంచనా వేయడం కోసం 2015-16 నుండి 2019-20[6] వరకు గల మిషన్ కాలానికి 2022 ఆగష్టు నుండి 2023 మార్చి మధ్య ఆడిట్ సమీక్షను నిర్వహించడం జరిగింది. ఆడిట్ విధానంలో రాష్ట్ర మిషన్ డైరెక్టరేటు, ఈఎన్‌సీ (టీపీహెచ్ఎమ్ఈ) కార్యాలయాలు, ఎంపిక చేసిన మిషన్ నగరాలు/పట్టణాల టీపీహెచ్ఎమ్ఈ డివిజనల్ కార్యాలయాలలో రికార్డుల

[6] 2015-16 నుండి 2019-20 మధ్య కాలంలో ఆమోదించిన ప్రాజెక్టులకు సంబంధించి తదుపరి సంవత్సరాలలో మిషన్ అమలుకు సంబంధించిన రికార్డులను కూడా పరిశీలించడమైనది

పరిశీలన, ఆడిట్ విచారణల జారీ, వాటికి స్పందనలను పొందడం వంటివి ఉంటాయి. ఎంపిక చేసిన మిషన్ నగరాలు/పట్టణాలలో చేపట్టిన నీటి సరఫరా ప్రాజెక్టులు, మురుగునీటిపారుదల పనులు, పార్కుల అభివృద్ధి పనుల ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీని (జేపీవీ) టీహెచ్ఎమ్ఈ విభాగం, సంబంధిత యూఎల్బీల (పార్కులకు సంబంధించిన పనులు) అధికారులతో కలిసి నిర్వహించడమైంది. ప్రభుత్వ కార్యదర్శి, ఎమ్ఏ&యూడీ, ఈఎన్సీ (పీహెచ్), ప్రాజెక్టు మేనేజరు (టీయూఎఫ్ఐడీసీ)తో 2022 ఆగష్టు 24న సమీక్షారంభ సమావేశం జరిగింది. ఇందులో ఆడిట్ విధివిధానాల గురించి చర్చించడం జరిగింది.

ఆడిట్‌లో కనుగొన్న అంశాలపై ముసాయిదా నివేదికను 2023 ఆగష్టులో రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి పంపడమైంది. 2023 సెప్టెంబరు 15న నిర్వహించిన సమీక్షానంతర సమావేశంలో ఆడిట్‌లో కనుగొన్న అంశాలను ప్రభుత్వ కార్యదర్శి, ఎమ్ఏయూడి శాఖతో చర్చించడం జరిగింది. అందిన మేరకు ప్రభుత్వ సమాధానాలను తగిన విధంగా నివేదికలో పొందుపర్చడమైంది.

2.4.4 ఆడిట్ నమూనా

తెలంగాణ రాష్ట్రంలో, మిషను *(చార్టు-2.1)* కింద సూచించిన అంశాల నుండి నీటి సరఫరా, మురుగునీటి పారుదల, పార్కుల అభివృద్ధి అంశాలను 2015-20 కాలంలో మిషను కింద చేపట్టడం జరిగింది. భారత ప్రభుత్వ గృహ నిర్మాణ, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ మిషన్ కింద ఆమోదించిన 12 మిషను నగరాలు/పట్టణాలకు గానూ, రాష్ట్రం 10 నగరాలు/పట్టణాలలో నీటి సరఫరా ప్రాజెక్టులను, రెండు నగరాలు/పట్టణాలలో మురుగునీటి పనులను, మొత్తం 12 నగరాలు/పట్టణాలలో పార్కుల అభివృద్ధిని చేపట్టింది (*అనుబంధం-2.2*).

పరిపాలన సౌలభ్యం కోసం, ఆర్థికపరంగా, సాంకేతికంగా సమర్థులైన కాంట్రాక్టర్లను ఆకర్షించడానికి రాష్ట్ర మిషను డైరెక్టరేటు నీటి సరఫరా ప్రాజెక్టులను **పట్టిక-2.2** లో చూపిన విధంగా మూడు ప్యాకేజీలుగా విభజించింది.

పట్టిక-2.2: ప్యాకేజీల వారీగా నీటి సరఫరా ప్రాజెక్టుల విభజన

(₹ కోట్లలో)

ప్యాకేజి	మిషనులో చేర్చిన నగరాలు/పట్టణాలు	భారత ప్రభుత్వం ఆమోదించిన వ్యయం	మొత్తం ఒప్పంద విలువ	భారత ప్రభుత్వం ఆమోదించిన అధిక వ్యయం ఆధారంగా మిషను నగరాలు / పట్టణాల ఎంపిక (అనుబంధం -2.1)	ఎంపిక చేసిన నగరాలు / పట్టణాలలో భారత ప్రభుత్వం ఆమోదించిన వ్యయం
ప్యాకేజి-I (4 నగరాలు/పట్టణాలు)	ఆదిలాబాదు, కరీంనగర్, ఖమ్మం, రామగుండం	476.71	418.67	కరీంనగర్, రామగుండం (2 నగరాలు)	189.72
ప్యాకేజి-II (5 నగరాలు/పట్టణాలు)	నల్గొండ, సూర్యాపేట, మిర్యాలగూడ, మహబూబ్‌నగర్, నిజామాబాదు	421.64	378.19	నల్గొండ, నిజామాబాదు (2 నగరాలు / పట్టణాలు)	198.22
ప్యాకేజి-III (1 నగరం)	వరంగల్	543.26	489.13	వరంగల్ (1 నగరం)	543.26
మొత్తం			1,285.99		931.20

మూలం: రాష్ట్ర మిషను డైరెక్టరేటు అందించిన సమాచారం

గమనిక: పైలట్ అధ్యయన సమయంలో నీటి సరఫరా అంశం కింద ప్యాకేజి-Iలో ఖమ్మం, ప్యాకేజి-IIలో మహబూబ్‌నగర్‌లను ఎంపిక చేసినందున నమునాలో పరిగణనలోకి తీసుకోలేదు.

ఆడిట్‌లో మచ్చుకు -తనిఖీ కోసం మిషను నగరాల నమూనా ఎంపిక ఈ కింది పద్ధతిలో జరిగింది:

నీటి సరఫరా ప్రాజెక్టుల కోసం మిషను నగరాలు/పట్టణాలు: నీటి సరఫరా ప్రాజెక్టుల కోసం ప్యాకేజీ-I, IIలో, భారత ప్రభుత్వం ఆమోదించిన అధిక వ్యయం ప్రాతిపదికన నాలుగు మిషను నగరాలు/పట్టణాలను, ప్రతి ప్యాకేజీకి రెండు చొప్పున ఎంపిక చేయడం జరిగింది. ప్యాకేజీ-IIIలో ఏకైక మిషను నగరం వరంగల్‌ని ఎంపిక చేయడమైంది.

పట్టిక-2.2లో సూచించిన విధంగా ఆడిట్‌లో నీటి సరఫరా ప్రాజెక్టుల మచ్చుకు తనిఖీ కోసం మొత్తం ఐదు మిషను నగరాలు/పట్టణాలను ఎంపిక చేయడం జరిగింది.

మురుగునీటి పారుదల పనుల కోసం మిషను నగరాలు/పట్టణాలు: రెండు మిషను నగరాలు/పట్టణాలు సిద్దిపేట, నిజామాబాదులలో మురుగునీటి పారుదల పనులు చేపట్టడం జరిగింది. ఈ రెండింటిలో, మురుగునీటి ప్రాజెక్టు పనులకు భారత ప్రభుత్వం ఆమోదించిన అధిక వ్యయం ప్రాతిపదికన సిద్దిపేటను ఎంపిక చేయడమైంది.

ఆ విధంగా, మొత్తం ఆరు మిషను నగరాలు/పట్టణాలను పై విధంగా నీటి సరఫరా (5 నగరాలు/పట్టణాలు[7]) మురుగునీటి పారుదల పనులు (ఒక పట్టణం) అంశాల కింద మచ్చుకు తనిఖీ కోసం ఎంపిక చేయడం జరిగింది.

పార్కుల అభివృద్ధి పనుల కోసం మిషను నగరాలు/పట్టణాలు: మొత్తం పన్నెండు మిషను నగరాలు/పట్టణాలలో పార్కుల అభివృద్ధి పనులను చేపట్టడం జరిగింది.

పైన పేర్కొన్న ఆరు మిషను నగరాలు/పట్టణాలలో[8] భారత ప్రభుత్వం ఆమోదించిన మొత్తం వ్యయం ₹21.15 కోట్లతో చేపట్టిన పార్కుల అభివృద్ధి పనులను ఆడిట్‌లో పరిశీలన కోసం పరిగణించడం జరిగింది.

2.4.5 కృతజ్ఞతలు

ఆడిట్ నిర్వహణ సమయంలో ఎమ్ఏయూడీ శాఖ, రాష్ట్ర మిషను డైరెక్టరేటు, ఈఎన్‌సీ (టీపీహెచ్ఎమ్ఈ), సంబంధిత టీపీహెచ్ఎమ్ఈ డివిజనల్ కార్యాలయాలు, ఎంపిక చేసిన మిషను నగరాలు/పట్టణాల యూఎల్‌బీలు, వాటి అధికారులు అందించిన సహకారం, సహాయానికి ఆడిట్ ధన్యవాదాలు తెలుపుతోంది.

ఆడిట్‌లో కనుగొన్న అంశాలు

2.5 ప్రణాళిక

ప్రణాళికా ప్రక్రియలో ప్రధానంగా ఆమోదించిన ప్రాజెక్టులను చేపట్టడం కోసం ఎస్ఎల్ఐపీలు, ఎస్ఏపీలు, డీపీఆర్‌ల తయారీ ఉంటుంది. మిషను కింద నీటి సరఫరా, మురుగునీటి పారుదల సార్వత్రిక విస్తృతికి జాతీయ ప్రాధాన్యత ఉంది. అందువల్ల, ప్రతి ఇంటికి నిశ్చితమైన నీటి సరఫరాతో నల్లా కనెక్షను, మురుగునీటి కనెక్షను అందుబాటులో ఉండాలనే మిషను లక్ష్యాన్ని సాధించడం కోసం, తెలంగాణ రాష్ట్రం నీటి సరఫరాకు మొదటి ప్రాధాన్యతని, తరువాతి ప్రాధాన్యత మురుగునీటి పారుదలకి ఇచ్చింది. సాధించాల్సిన సూచికలు, ప్రమాణాలను భారత ప్రభుత్వ గృహ నిర్మాణం, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ సేవా స్థాయి ప్రమాణాల (ఎస్ఎల్‌బీలు) రూపంలో సూచించింది. దీనిని సాధించడానికి, ప్రణాళిక ఒక ముఖ్యమైన పాత్ర పోషిస్తుంది. ప్రణాళిక ప్రక్రియలో యిమిడి ఉన్న దశలను **చార్టు-2.7**లో ఇవ్వడం జరిగింది.

[7] కరీంనగర్, నల్గొండ, నిజామాబాదు, రామగుండం, వరంగల్

[8] కరీంనగర్, నల్గొండ, నిజామాబాదు, రామగుండం, సిద్దిపేట, వరంగల్

చార్టు-2.7: ప్రణాళిక ప్రక్రియ

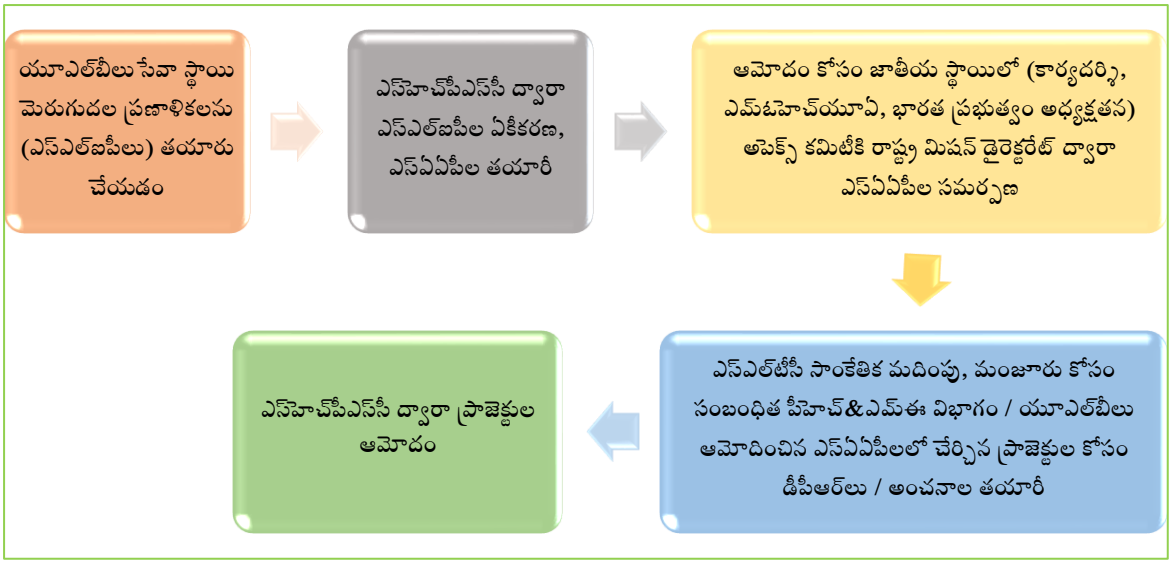

మూలం: భారత ప్రభుత్వ గృహ నిర్మాణ, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ జారీ చేసిన మిషను ప్రకటన, మార్గదర్శకాల నుండి సంకలనం చేయడమైంది

2.5.1 సేవా స్థాయి అభివృద్ధి ప్రణాళికల తయారీ

నీటి సరఫరా, మురుగునీటి కనెక్షన్లు సార్వత్రిక విస్తృతిని కలిగి ఉండటానికి, సేవా స్థాయి అంతరాలను అంచనా వేయడం ద్వారా ప్రతి యూఎల్‌బీ ఎస్ఎల్ఐపీలు సిద్ధం చేయాలని మిషను మార్గదర్శకాలలోని పేరా 6 నిర్దేశిస్తుంది. అంతేకాక, ప్రస్తుత నీటి సరఫరా విస్తృతి, మురుగునీటి కనెక్షన్లలను జనాభా లెక్కలు (2011) లేదా ఎమ్ఓయూడి/ఎమ్ఓహెచ్‌యూఏ[9] చేసిన బేస్‌లైన్ సర్వే నుండి తీసుకోవడమవుతుంది. కొత్త బేస్‌లైన్ సర్వేని చేయాలని అనుకోలేదు. రాష్ట్రం/యూఎల్‌బీ మునుపటి బేస్‌లైన్ సర్వేని అంగీకరించాలి/ఆమోదించాలి.

నీటి సరఫరా విస్తృతి, మురుగునీటి కనెక్షన్లలో సేవా స్థాయి అంతరాలను తెలుసుకోవడానికి యూఎల్‌బీలు అంచనా వేసిన జోన్ల వారీ అంతరాలను జోడించాలి. మొత్తం గృహాల సంఖ్యకు ప్రతిగా ప్రస్తుతం నీటి సరఫరా విస్తృతి, మురుగునీటి/సెప్టేజ్ కనెక్షన్లు ఉన్న గృహాల సంఖ్య మధ్య అంతరాలను లెక్కించిన తర్వాత, ఒకటి లేదా అంతకంటే ఎక్కువ అంశాలను ఉపయోగించడం ద్వారా అంతరాలను తగ్గించడానికి యూఎల్‌బీలు ప్రణాళికలను సిద్ధం చేయాలి. ఒక జోన్‌లోని అన్ని గృహాలకు కనెక్షన్‌లు ఇవ్వాలి. నీటి సరఫరా విస్తృతి, మురుగునీటి కనెక్షన్ల కోసం ఈ కసరత్తును విడిగా చేయాలి.

మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన మిషను నగరాలు/పట్టణాలలో ఎస్ఎల్ఐపీ పత్రాల పరిశీలన సమయంలో, గృహ నిర్మాణం, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ చేసిన బేస్‌లైన్ సర్వే ఆధారంగా యూఎల్‌బీలు సేవా స్థాయిలను తీసుకోలేదని ఆడిట్ గమనించింది. గృహ నిర్మాణం, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖకు చెందిన బేస్‌లైన్ సర్వే డేటా అందుబాటులో లేదని లేదా వాటికి బేస్‌లైన్ సర్వే గురించి తెలియదని తెలిపారు.

మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన నాలుగు మిషను నగరాలు/పట్టణాలలో నీటి సరఫరా ప్రాజెక్టులు పూర్తయ్యాయి. వరంగల్ మిషను నగరంలో పనులు పురోగతిలో ఉన్నాయి. గృహ నిర్మాణం, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ బేస్‌లైన్ సర్వే ప్రకారం నీటి సరఫరా కోసం సేవా స్థాయిలను, యూఎల్‌బీలు తయారు చేసిన అంచనా ప్రకారం మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన మిషను నగరాలు/పట్టణాల ఎస్ఎల్ఐపీ పత్రాలలో పేర్కొన్న సంబంధిత స్థాయిలతో ఆడిట్ పోల్చగా, **పట్టిక-2.3**లో సూచించిన విధంగా అంచనా వేసిన అంతరాలలో వ్యత్యాసాలను కనుగొనడమైంది.

[9] పట్టణ నీటి, పారిశుద్ధ్య రంగంలో సేవా స్థాయిలు (2012), భారత ప్రభుత్వ ఎమ్ఓహెచ్‌యూఏ స్థితి నివేదిక (2010-11)

పట్టిక-2.3: ఎమ్ఓహెచ్యూఏ బేస్‌లైన్ సర్వే ప్రకారం నీటి సరఫరా కోసం సేవా స్థాయిలను, మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన మిషను నగరాలు/పట్టణాల ఎస్ఎల్ఐపీ పత్రాలలో పేర్కొన్న సంబంధిత స్థాయిలతో పోల్చుతూ చూపుతున్న వివరణ

(గణాంకాలు శాతంలో)

మిషను నగరం / పట్టణం పేరు	ఎమ్ఓహెచ్ యూఏ సూచించిన లక్షిత సేవా స్థాయి ప్రమాణాలు	2017-20 ఎస్ఎల్ఐపీల తయారీలో యూఎల్‌బీలు తీసుకున్న సేవా స్థాయిలు	ఎమ్ఓహెచ్ యూఏ బేస్‌లైన్ సర్వేలో సేవా స్థాయి స్థితి నివేదిక (2010-11)	ఎల్ఎల్ఐపీల తయారీ సమయంలో యూఎల్‌బీలు అంచనా వేసిన సేవా స్థాయి అంతరాలు *(2, 3 నిలువ వరుసల మధ్య తేడా)*	ఎమ్ఓహెచ్యూఏ బేస్‌లైన్ సర్వేకు సంబంధించి సేవా స్థాయి అంతరాలు *(2, 4 నిలువ వరుసల మధ్య తేడా)*	అంతరాలను అంచనా వేయడంలో వ్యత్యాసాలు (తక్కువగా అంచనా వేయడం (+) / ఎక్కువగా అంచనా వేయడం (-)) *(6, 5 నిలువ వరుసల మధ్య తేడా)*	ఐదు మిషను నగరాలు/పట్టణాల యూఎల్‌బీలు ఆడిట్‌కు సమర్పించిన ఎస్ఎల్‌బీల సాధన ప్రకటనలు
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1. నీటి సరఫరా కనెక్షన్ల విస్తృతి (శాతంలో)							
కరీంనగర్	100	78	56	22	44	22	66
నల్గొండ	100	53	76	47	24	(-)23	93
నిజామాబాదు	100	46	28	54	72	18	43
రామగుండం	100	38	23	62	77	15	88
వరంగల్	100	65	44	35	56	21	97
2. తలసరి నీటి సరఫరా (రోజుకి తలసరి లీటర్లలో -ఎల్‌పిసిడి)							
కరీంనగర్	135	109	86	26	49	23	130
నల్గొండ	135	103	95	32	40	8	135
నిజామాబాదు	135	150	77	15	58	73	135
రామగుండం	135	70	38	65	97	32	150
వరంగల్	135	100	82	35	53	18	150
3. నీటి కనెక్షన్‌లకు మీటర్లు అమర్చిన పరిమాణం (శాతంలో)							
కరీంనగర్	100	0	0	100	100	0	0
నల్గొండ	100	0	0	100	100	0	23
నిజామాబాదు	100	0	0	100	100	0	0
రామగుండం	100	0	0	100	100	0	0
వరంగల్	100	4	0	96	100	4	సమర్పించలేదు
4. రెవెన్యూయేతర నీటి పరిమాణం (ఎన్ఆర్‌డబ్ల్యూ) (శాతంలో)							
కరీంనగర్	20	30	27	10	7	(-)3	29
నల్గొండ	20	47	30	27	10	(-)17	18
నిజామాబాదు	20	47	25	27	5	(-)22	29
రామగుండం	20	49	49	29	29	0	29
వరంగల్	20	40	26	20	6	(-)14	సమర్పించలేదు

మూలం: పట్టణ నీటి, పారిశుద్ధ్య రంగంలో సేవా స్థాయిలు (2012), స్థితి నివేదిక (2010-11), ఎమ్ఓయూడీ/ఎమ్ఓహెచ్యూఏ, భారత ప్రభుత్వం, మిషను నగరాలు/పట్టణాలకు నీటి సరఫరాపై రాష్ట్ర మిషను డైరెక్టరేటు సమర్పించిన ఎస్ఎల్ఐపీ పత్రాలు

పట్టిక-2.3 నుండి కింది అంశాలను గమనించడమైంది.

ఎ. ఎమ్ఓయూడీ/ఎమ్ఓహెచ్యూఏ బేస్‌లైన్ సర్వేకు సంబంధించి అంతరాలతో పోల్చినప్పుడు నీటి సరఫరా కనెక్షన్ల విస్తృతిపై సేవా స్థాయి అంతరాలను ఎస్ఎల్ఐపీలలో తక్కువగా అంచనా వేయడం జరిగింది. ఈ రెండు అంతరాల మధ్య వ్యత్యాసాలు ఐదు మిషన్ నగరాలు/పట్టణాలకుగాను, నాలుగింటిలో 15 నుండి 22 శాతం వరకు ఉన్నాయి. ఎమ్ఓహెచ్యూఏ బేస్‌లైన్ సర్వేతో పోల్చినప్పుడు ఎస్ఎల్ఐపీల తయారీ సమయంలో ఉన్న సేవా

స్థాయిలను ఎక్కువగా చూపించడాన్ని ఇది సూచించింది, తద్వారా సేవా స్థాయి అంతరాలను తక్కువగా అంచనా వేయడానికి దారితీసింది. దీని ఫలితంగా, నీటి సరఫరా కనెక్షన్లలో తక్కువ సంఖ్యకు ప్రణాళికలు రూపొందించడం జరిగింది.

బ్రాడ్ లైన్ అంచనా ఆధారంగా ఎస్ఎల్ఐపీలను తయారు చేయడమైందని రాష్ట్ర మిషను డైరెక్టరేటు తెలిపింది (2023 మార్చి). అయితే, 2011 భారత జనాభా లెక్కల ఆధారంగా అంతరాల అంచనాతో ఎస్ఎల్ఐపీలను తయారు చేసినట్లుగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 సెప్టెంబరు).

ఎస్ఎల్ఐపీల తయారీ కోసం సేవా స్థాయి డేటాను తీసుకోవడానికి గల పత్ర సాక్ష్యాలను ఆడిట్‌కు అందించలేదు. అందువల్ల, ఎస్ఎల్ఐపీల తయారీ కోసం అంచనా వేసిన సేవా స్థాయి అంతరాల ఖచ్చితత్వాన్ని లేదా ఇతర అంశాలను ఆడిట్‌లో ధ్రువీకరించలేకపోయాము.

బి. కరీంనగర్, నిజామాబాదు మిషను నగరాల్లో ఎస్ఎల్ఐపీ పత్రాలలో గృహాల సర్వేను కనెక్షన్ల (హెచ్ఎస్సీలు) విస్తృతిలో సేవా స్థాయిలు వరుసగా 78 శాతం, 46 శాతం ఉంటుందని అంచనా వేయగా, మిషను కాలం ముగిసేనాటికి ఎస్ఎల్‌బీల సాధన వరుసగా 66 శాతం, 43 శాతంగా ఉన్నాయి, ఇది సేవా స్థాయిలు తగ్గడాన్ని సూచిస్తుంది. సేవా స్థాయిలను తప్పుగా అంచనా వేయడం జరిగిందని ఇది స్పష్టంగా చూపిస్తుంది.

సి. ఐదు మిషను నగరాలు/పట్టణాల్లో నీటి సరఫరాకు సంబంధించి ప్రస్తుతం ఉన్న సేవా స్థాయిలు బేస్‌లైన్ సర్వే ప్రకారం సంబంధిత ఎమ్ఒహెచ్‌యూఏ సేవా స్థాయిల కంటే ఎక్కువగా ఉన్నందున మొత్తం ఐదు మిషన్ నగరాలు/పట్టణాల్లో రోజుకు తలసరి లీటర్ల (ఎల్‌పీసీడీ) నీటి సరఫరా కోసం సేవా స్థాయి అంతరాలను 8 నుండి 73 శాతం వరకు తక్కువగా అంచనా వేశారు. ఎస్ఎల్ఐపీ పత్రాల తయారీ సమయంలో నిజామాబాదు మిషను నగరంలో నీటి సరఫరా సేవా స్థాయిని 150 ఎల్‌పీసీడీగా తీసుకున్నప్పటికీ, మిషను కాలం ముగిసే నాటికి వాస్తవ ఎస్ఎల్‌బీ సాధన 135 ఎల్‌పీసీడీగా ఉంది. ఇది ఎస్ఎల్ఐపీ పత్రాలలో సేవా స్థాయిల తప్పుడు అంచనాను సూచిస్తుంది.

డి. ఐదు మిషను నగరాలు/పట్టణాలకు గాను, నాలుగింటిలో రెవెన్యూయేతర నీటి పరిమాణం (ఎన్ఆర్‌డబ్ల్యూ) పరిమాణానికి సంబంధించి సేవా స్థాయి అంతరాలను అవసరమైన దానికంటే ఎక్కువగా అంచనా వేశారు.

రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఆడిట్ పరిశీలనను అంగీకరించింది (2023 సెప్టెంబరు). మీటర్లను అమర్చడం ద్వారా ఎన్ఆర్‌డబ్ల్యూ తగ్గుతుందని పేర్కొంది.

కాంట్రాక్టర్లు పని చేయడానికి సిద్ధంగా ఉన్నప్పటికీ నల్గొండ, నిజామాబాదులోని స్థానిక ప్రజలు మీటర్లను ఏర్పాటు చేయడాన్ని వ్యతిరేకించారని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 సెప్టెంబరు). అంతేకాక, యూఎల్‌బీలు వివిధ నిధుల కింద హెచ్ఎస్సీలకు నిర్ణీత సమయంలో మీటర్లను అందిస్తాయని తెలిపింది.

పైన పేర్కొన్న ఆడిట్ పరిశీలనలు అంతరాలను అంచనా వేయడంలో లోపాలను సూచించాయి. యూఎల్‌బీలు శాస్త్రీయంగా అంతరాలను అంచనా వేయలేదు. మిషను నగరాలు/పట్టణాల కోసం ఎస్ఎల్ఐపీ పత్రాలలో సేవా స్థాయిలను అంచనా వేయడంలో లిఖిత పూర్వక అంచనాలు లేదా ధ్రువీకరించిన డేటా మద్దతు లేదు. అంతేకాక, మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన మిషను నగరాలు/పట్టణాల గురించి యూఎల్‌బీలు చేసిన ఎస్ఎల్‌బీ ప్రకటనలకు సంబంధించిన లిఖిత పూర్వక ఆధారాలు ఆడిట్‌కు అందించలేదు.

2.5.2 ప్రాజెక్టు అభివృద్ధి, నిర్వహణ సలహాదారు నియామకం

మిషన్ మార్గదర్శకాలలోని పేరా 8.3 ప్రకారం, రూపకల్పన, టెండర్ ప్రక్రియ, టెండర్లను పిలవడం, పరిష్కరించడంలో జాప్యం కారణంగా వ్యయం పెరగడం, ఆమోదించిన వ్యయం, డీపీఆర్‌లలో చూపిన వ్యయంలో వ్యత్యాసం వంటి అమలులో ఉన్న అడ్డంకులను అధిగమించడానికి, రాష్ట్రాలు/యూఎల్‌బీలు ప్రాజెక్టు రూపకల్పన, అభివృద్ధి, అమలు, నిర్వహణకు యూఎల్‌బీలు/రాష్ట్రాలకు బాహ్య సంస్థల ద్వారా పూర్తి మద్దతు అందించే విధానాన్ని అనుసరించాలి. ప్రత్యేకించి, ఎస్ఎల్ఐపీ, ఎస్ఏఏపీ, డీపీఆర్ మొదలైన వాటి తయారీకి సహాయం అందించడం జరుగుతుంది. దీని కోసం, మిషను మార్గదర్శకాలలోని పేరా 8.3 కింద అనుబంధం-8లో చూపిన పీడీఎమ్‌సీకి

సంబంధించిన పని పరిధి నమునాతో పూర్తిగా మద్దతు అందించడానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ప్రాజెక్టు అభివృద్ధి, నిర్వహణ సలహాదారును (పీడీఎమ్‌సీ) నియమిస్తుంది.

పీడీఎమ్‌సీ ఎంపిక కోసం బిడ్‌లో పాల్గొనడానికి సలహాదారులను ఆహ్వానిస్తూ రాష్ట్ర మిషను డైరెక్టరేటు 2016 మార్చిలో ఆసక్తి వ్యక్తీకరణ, ప్రతిపాదన కోసం అభ్యర్థనను జారీ చేసింది. బిడ్ల పరిశీలన, సాంకేతిక, ఆర్థిక మూల్యాంకనం తరువాత, మిషను డైరెక్టరేటు హర్యానాలోని వాప్కోస్ లిమిటెడ్‌ని పీడీఎమ్‌సీగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి ప్రతిపాదించింది (2016 అక్టోబరు). అయితే రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఈ ప్రతిపాదనను తిరస్కరించింది (2017 జనవరి).

తరువాత మిషను డైరెక్టరేటు ఈఎన్‌సీ (టీపీహెచ్‌ఎమ్‌సీ), యూఎల్‌బీలు ఎస్‌ఏపీలలో చేర్చిన ప్రాజెక్టుల కోసం డీపీఆర్‌లు, టెండరు పత్రాలను సిద్ధం చేసినట్లుగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి తెలియజేసింది (2017 అక్టోబరు). మిషను కోసం ఈఎన్‌సీ (టీపీహెచ్‌ఎమ్‌సీ) కార్యాలయాన్ని పీడీఎమ్‌సీగా నియమించాలని మిషను డైరెక్టరేటు రాష్ట్ర ప్రభుత్వాన్ని అభ్యర్థించింది. దీనికి ప్రతిస్పందనగా, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఈఎన్‌సీ (టీపీహెచ్‌ఎమ్‌సీ) కార్యాలయాన్ని మిషను కోసం పీడీఎమ్‌సీగా నియమించింది[10].

మిషను మార్గదర్శకాలలోని పేరా 8.3 కింద అనుబంధం-8లో చేర్చిన పీడీఎమ్‌సీ నమూనా పని పరిధికి సంబంధించి ఈఎన్‌సీ (టీపీహెచ్‌ఎమ్‌సీ) పీడీఎమ్‌సీగా చేసిన పనులకు ఎలాంటి ఆధార పత్రాలు లేనందున వాటిని ఆడిట్ అంచనా వేయలేకపోయింది. వివరాలు ***అనుబంధం-2.3***లో చూపడమైంది.

2.5.3 త్రైపాక్షిక అవగాహన ఒప్పందాన్ని అమలు చేయకపోవడం

మిషను మార్గదర్శకాలలోని పేరా 8.1 ప్రకారం, ప్రాజెక్టులను నిర్వహించడానికి యూఎల్‌బీలకు తగిన సామర్థ్యం లేకపోతే, యూఎల్‌బీలు ఆమోదించిన తీర్మానం ప్రకారం, రాష్ట్ర లేదా కేంద్ర ప్రభుత్వాల ప్రత్యేక పారాస్టాటల్ ఏజెన్సీల ద్వారా పీడీఎమ్‌సీగా ప్రాజెక్టులను అమలు చేయడానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఎస్‌ఏపీలో సిఫారసు చేయవచ్చు. అటువంటి ఏర్పాట్లను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం, ప్రత్యేక పారాస్టాటల్ ఏజెన్సీలు, సంబంధిత యూఎల్‌బీల మధ్య తప్పనిసరిగా త్రైపాక్షిక అవగాహన ఒప్పందం (ఎమ్ఓయూ) ద్వారా అమలు చేయాలి.

రాష్ట్ర అత్యున్నత స్థాయి సంఘం తన మొదటి సమావేశంలో (2015 అక్టోబరు) మిషను కింద ప్రాజెక్టులను యూఎల్‌బీలు ఆమోదించిన కౌన్సిల్ తీర్మానం మేరకు హెచ్‌ఎమ్ఈ డివిజన్‌ల ద్వారా అమలు చేయాలని నిర్ణయించింది. మిషను నగరాలు/పట్టణాల పట్టణ స్థానిక సంస్థలు ఆ మేరకు తీర్మానాన్ని ఆమోదించాయి. మిషను ప్రాజెక్టులను ఈఎన్‌సీ (టీపీహెచ్‌ఎమ్ఈ) పారాస్టాటల్ ఏజెన్సీగా చేపట్టింది. అయితే, మిషను మార్గదర్శకాలలో పేర్కొన్న విధంగా అవగాహన ఒప్పందాన్ని కుదుర్చుకోలేదు.

హెచ్‌ఎస్‌సీ డేటాని ఆన్‌లైన్‌లో నవీకరించడంలేదని ఆడిట్ గమనించింది.

ఉదాహరణకు, రామగుండం మిషను నగరం, మిషను కింద కొత్తగా ఇచ్చిన హెచ్‌ఎస్‌సీలకు సంబంధించిన పూర్తి సమాచారాన్ని అందించలేకపోయింది. పీహెచ్‌ఎమ్ఈ డివిజన్ ఇచ్చిన గృహ సంఖ్యలలో అసమతుల్యత ఉంది (పేరా *2.7.1.4*). అంతేకాక, ఈఎన్‌సీ (టీపీహెచ్‌ఎమ్ఈ) ప్రాజెక్టు ఆస్తులను యూఎల్‌బీలకు అప్పగించడానికి ఎలాంటి కాలపరిమితిని నిర్ణయించలేదు. దీని కారణంగా, ప్రాజెక్టు ఆస్తులను పూర్తిగా యూఎల్‌బీలకు అప్పగించడం జరగలేదు (పేరా *2.7.1.4*). త్రైపాక్షిక అవగాహన ఒప్పందం లేనందున, ఈఎన్‌సీ (టీపీహెచ్‌ఎమ్ఈ), యూఎల్‌బీల మధ్య సమన్వయం లేకపోవడాన్ని ఇవి సూచిస్తున్నాయి.

ఈఎన్‌సీ (టీపీహెచ్‌ఎమ్ఈ)కి నీటి సరఫరా, మురుగునీటి ప్రాజెక్టుల అప్పగింత, అమలు కోసం జారీ చేసిన ఉత్తర్వులు అవగాహన ఒప్పందం ఉద్దేశ్యాన్ని నెరవేర్చినందున, త్రైపాక్షిక అవగాహన ఒప్పందం అనవసరమని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 సెప్టెంబరు).

నిర్దిష్ట పారాస్టాటల్ ఏజెన్సీగా నీటి సరఫరా, మురుగునీటి ప్రాజెక్టులను యూఎల్‌బీల తరపున ఈఎన్‌సీ (టీపీహెచ్‌ఎమ్ఈ) కార్యాలయం చేపట్టడం వల్ల మిషన్ మార్గదర్శకాల ప్రకారం త్రైపాక్షిక ఒప్పందం కుదుర్చుకోవడం అవసరమైనందున సమాధానం వాస్తవానికి అనుగుణంగా లేదు. త్రైపాక్షిక ఒప్పందం లేనందున, మిషన్ అమలులో పాల్గొన్న రాష్ట్ర మిషన్ డైరెక్టరేటు, యూఎల్‌బీలు, ఈఎన్‌సీ (టీపీహెచ్‌ఎమ్ఈ) అనే మూడు సంస్థల పాత్రలు,

[10] ఎమ్ఏయూడీ (యూబీఎస్) శాఖ జీ.ఓ.ఆర్‌టీ.నెం.620 తేదీ 2017 అక్టోబరు 7

బాధ్యతలు, జవాబుదారీతనాన్ని నిర్వచించడం జరుగలేదు. ఫలితంగా, పేరా *2.7.1*లో చర్చించినట్లుగా ఈఎన్‌సీ (టీపీహెచ్ఎమ్ఈ), యూఎల్‌బీల మధ్య సమన్వయం లేకపోవడానికి దారితీసింది.

2.5.4 సమగ్ర ప్రాజెక్టు నివేదికలను సరిగ్గా తయారు చేయకపోవడం

భారత ప్రభుత్వ గృహనిర్మాణ, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ ఆమోదించిన రాష్ట్ర వార్షిక కార్యాచరణ ప్రణాళికలు ఎస్‌హెచ్‌పీఎస్‌సీ ప్రతిపాదించిన ప్రాజెక్టుల వివరాలు ఉంటాయి. ఆమోదించిన ప్రాజెక్టుల కోసం ఈఎన్‌సీ (టీపీహెచ్ఎమ్ఈ)తో సంప్రదించి సంబంధిత యూఎల్‌బీలు మిషన్ నగరాలు/పట్టణాల వారీగా డీపీఆర్‌లను సిద్ధం చేశాయి. ఈ డీపీఆర్‌ల ఆధారంగా బిడ్ పత్రాలను తయారు చేయడం జరుగుతుంది.

డీపీఆర్‌లలో ప్రతిపాదించిన సామర్థ్యం, స్టేజింగ్ (ఎత్తు)తో పోల్చినప్పుడు, కింది **పట్టిక-2.4**లో వివరించిన విధంగా నిర్మించిన చేసిన రిజర్వాయర్ల సామర్థ్యాలు, స్టేజింగ్‌లలో మార్పులు ఉన్నాయని ఆడిట్ గమనించింది.

పట్టిక-2.4: డీపీఆర్‌లలో ప్రతిపాదించిన జలాశయాల సామర్థ్యాలు, పనుల ప్రకారం సామర్థ్యాల మధ్య మిషను నగరాలు/పట్టణాల వారీగా వ్యత్యాసాన్ని చూపించే వివరణ

మిషను నగరం/పట్టణం	అంశం వివరణ	ప్రతిపాదించిన సామర్థ్యం	వాస్తవంగా నిర్మించింది
కరీంనగర్	శాతవాహన విశ్వవిద్యాలయం ప్రాంగణంలో మాస్టర్ బ్యాలెన్సింగ్ రిజర్వాయరు (ఎమ్‌బీఆర్)	15 మీ.స్టేజింగ్‌తో 3,000 కేఎల్	18 మీ.స్టేజింగ్‌తో 3,000 కేఎల్ ఎలివేటెడ్ సర్వీసు లెవెల్ రిజర్వాయరు (ఈఎల్ఎస్ఆర్)
	హౌసింగ్ బోర్డు కాలనీ వద్ద ఈఎల్ఎస్ఆర్	15 మీ.స్టేజింగ్‌తో 2,200 కేఎల్	20 మీ.స్టేజింగ్‌తో 2,200 కేఎల్
నల్గొండ	ఎల్ఎస్ గుట్ట వద్ద ఆర్‌సీసీ గ్రౌండు స్థాయి బ్యాలెన్సింగ్ రిజర్వాయరు (జీఎల్‌బీఆర్)	500 కేఎల్	25 మీ.స్టేజింగ్‌తో 500 కేఎల్ ఎలివేటెడ్ బ్యాలెన్సింగ్ రిజర్వాయరు (ఈఎల్‌బీఆర్)
నిజామాబాదు	అలీసాగర్ బోట్ క్లబ్ వద్ద ముడి నీటి సంపు, పంపు హౌసు వద్ద ఓవర్ హెడ్ బ్యాలెన్సింగ్ రిజర్వాయరు (ఓహెచ్‌బీఆర్)	15మీ స్టేజింగ్‌తో 900 కేఎల్	23మీ స్టేజింగ్‌తో 400 కేఎల్
	నిజాం కాలనీ వద్ద ఈఎల్ఎస్ఆర్	12మీ స్టేజింగ్‌తో 1,600 కేఎల్	15మీ స్టేజింగ్‌తో 1,200 కేఎల్
రామగుండం	విఠల్ నగర్ వద్ద ఈఎల్ఎస్ఆర్	15మీ స్టేజింగ్‌తో 1,000 కేఎల్	20మీ స్టేజింగ్‌తో 1,000 కేఎల్
వరంగల్	కొడిపికొండ (బోడగుట్ట) వద్ద గ్రౌండు స్థాయి సర్వీసు రిజర్వాయర్లు (జీఎల్ఎస్ఆర్‌లు)	800 కేఎల్ జీఎల్ఎస్ఆర్	15మీ స్టేజింగ్‌తో 800 కేఎల్ ఈఎల్ఎస్ఆర్
	గోపాల్‌పూర్ వద్ద జీఎల్ఎస్ఆర్	800 కేఎల్	అంశం తొలగించడమైంది
	ధర్మారం వద్ద జీఎల్ఎస్ఆర్	450 కేఎల్	100 కేఎల్
	హసన్‌పర్తి వద్ద ఈఎల్ఎస్ఆర్	15మీ స్టేజింగ్ (విభజన)తో 1,300 కేఎల్	హసన్‌పర్తి వద్ద 15మీ స్టేజింగ్‌తో 600 కేఎల్, ఎర్రగట్టు గుట్ట వద్ద 15మీ స్టేజింగ్‌తో 700 కేఎల్
	సెంట్రల్ జైలు/కాకతీయ వైద్య కళాశాల వద్ద ఈఎల్ఎస్ఆర్	15మీ స్టేజింగ్‌తో 1,200 కేఎల్	17మీ స్టేజింగ్‌తో 1,200 కేఎల్
	కోమటిపల్లి వద్ద ఈఎల్ఎస్ఆర్	15మీ స్టేజింగ్‌తో 1,200 కేఎల్	21.5మీ స్టేజింగ్‌తో 1,200 కేఎల్
	దర్గా వద్ద ఈఎల్ఎస్ఆర్	15మీ స్టేజింగ్‌తో 1,250 కేఎల్	18మీ స్టేజింగ్‌తో 1,250 కేఎల్

మూలం: ఈఎన్‌సీ (టీపీహెచ్ఎమ్ఈ) అందించిన సమాచారం

రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఆడిట్ పరిశీలనలను అంగీకరించింది. ఆయకట్టులో పెరుగుదల, కాలనీల పొడిగింపు/కొత్త లేఅవుట్ల ఆమోదం, ప్రతిపాదిత స్థలంలో మట్టి తగిన విధంగా లేకపోవడం, స్థానిక నివాసితులు, వక్ఫ్ బోర్డు, రైతుల నుండి

నిరసనలు, తగినంత స్థలం లేకపోవడం (విస్తీర్ణం పరంగా), స్థలంలో పని ప్రారంభించిన తర్వాత భూవివాదాలు, రైల్వే వంటి ఇతర విభాగాల నుండి అభ్యంతరాలు వంటి వాటిని ఎలివేటెడ్ సర్వీసు లెవెల్ రిజర్వాయరుల (ఈఎల్ఎస్ఆర్‌లు) రూపకల్పన, స్టేజింగ్, సామర్థ్యాలలో మార్పులకు కారణంగా చూపింది (2023 సెప్టెంబరు).

సర్వే/సమగ్ర పరిశోధనల ఆధారంగా తయారు చేసిన ప్రారంభ నమూనాలు వాస్తవ క్షేత్ర అవసరాలను పరిగణనలోకి తీసుకోలేదని, డీపీఆర్‌లను సిద్ధం చేసేటప్పుడు అవసరమైన స్థలం/భూమి లభ్యతను నిర్ధారించుకోలేదన్న (పేరా *2.5.5*, పట్టిక *2.5*) వాస్తవాన్ని సమాధానం ధ్రువీకరిస్తోంది.

2.5.5 భూమి లభ్యతను నిర్ధారించకపోవడం

మిషన్ మార్గదర్శకాలలోనిపేరా 6.10 ప్రకారం, అందుబాటులో భూమి లేని ప్రాజెక్టులను ఎస్ఏఏపీలో చేర్చకూడదు. అన్ని విభాగాల నుండి అనుమతులు అందకపోతే ప్రాజెక్టు పని ఉత్తర్వులను జారీ చేయకూడదు. అపెక్స్ కమిటీ తన మూడవ సమావేశంలో (2015 నవంబరు) భూమి లభ్యత లేకుండా ఎస్ఎల్‌టీసీలో ఏ ప్రాజెక్టును ఆమోదించరాదని నొక్కి చెప్పింది. భూమి లభ్యత, ఇతర అనుమతుల గురించి 2016-17 సంవత్సరానికి ఎస్ఏఏపీపై అపెక్స్ కమిటీ చేసిన పరిశీలనలకు స్పందనగా, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఎస్ఏఏపీ 2017-20 పత్రాన్ని భారత ప్రభుత్వ గృహ నిర్మాణ, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖకి పంపేటప్పుడు (2017 మార్చి) భూమి లభ్యత, ఇతర శాఖల నుండి అనుమతులకు సంబంధించి షరతులకు ఖచ్చితంగా కట్టుబడి ఉన్నామనిపేర్కొంటూ తన సమ్మతిని సమర్పించింది.

ఐదు మిషన్ నగరాలు/పట్టణాల[11] కోసం నీటి సరఫరా ప్రాజెక్టులపై యూఎల్‌బీలు తయారు చేసిన ఎస్ఎల్ఐపీ పత్రాల నుండి భూమి లభ్యతని నిర్ధారించినట్లుగా ఆడిట్ గమనించింది. అయితే, **పట్టిక-2.5**లో వివరించిన విధంగా రెండు మిషను నగరాలు నిజామాబాదు, వరంగల్‌లలో భూమి అందుబాటులో లేని ఉదంతాలను గమనించడం జరిగింది.

పట్టిక-2.5: మిషన్ నగరాలు/పట్టణాలలో నీటి సరఫరా ప్రాజెక్టుల అమలు కోసం భూమి అందుబాటులో లేని ఉదంతాలను చూపుతున్న వివరణ

మిషను నగరం/పట్టణం	భూమి అందుబాటులో లేని ఉదంతాలు
నిజామాబాదు	ఎ. 2017 అక్టోబరులో ఒక స్థానికుడు దాఖలు చేసిన కోర్టు కేసు కారణంగా మహాలక్ష్మి నగర్ వద్ద ప్రతిపాదిత స్థలంలో ఎలివేటెడ్ సర్వీసు రిజర్వాయరు (ఈఎల్ఎస్ఆర్) నిర్మాణంలో జాప్యం జరిగింది. తరువాత 2019 మార్చిలో పీహెచ్ఎమ్ఈ డివిజన్‌కి అనుకూలంగా తీర్పు వచ్చింది. బి. అలీసాగర్ వద్ద మొదట్లో ప్రతిపాదించిన ఓవర్‌హెడ్ బ్యాలెన్సింగ్ రిజర్వాయరు (ఓహెచ్‌బీఆర్) నిర్మాణం కోసం భూమి/స్థలం బోటింగ్ పాయింట్‌కు సమీపంలో ఉంది. చెరువు నీటిపై ఆధారపడిన రైతుల నిరసనల కారణంగా, భూమి/స్థలాన్ని బోటింగ్ పాయింట్ ప్రాంతానికి బదులుగా సమీపంలోని నీటి శుద్ధి కేంద్రం (డబ్ల్యూటీపీ) ప్రాంగణానికి మార్చారు. సి. సంబంధిత శాఖల (రైల్వే, రహదారులు, నీటిపారుదల) నుండి అనుమతులు ఆలస్యం అయ్యాయి. డి. అందుబాటులో ఉన్న స్థలం వెడల్పు తగినంతగా లేకపోవడం, ఈఎల్ఎస్ఆర్ ప్రతిపాదిత సామర్థ్యానికి నిర్మించడం సాధ్యపడని కారణంగా నిజాం కాలనీలో ప్రతిపాదించిన 12 మీటర్ల స్టేజింగ్‌తో గోళాకారంతో కూడిన 1,600 కేఎల్ ఈఎల్ఎస్ఆర్‌ని, 15 మీటర్ల స్టేజింగ్‌తో దీర్ఘచతురస్రాకారంలో 1,200 కేఎల్‌కు తగ్గించారు.
వరంగల్	ఎ. భూ వివాదాలు, కోర్టు కేసులు, కార్పొరేషన్ పరిధిలో ప్రత్యామ్నాయ భూముల లభ్యత లేకపోవడం, ఇతర శాఖల నుంచి అనుమతులు పెండింగ్‌లో ఉన్న కారణంగా కోమటిపల్లి, కాకతీయ వైద్య కళాశాల, యాదవనగర్‌లలో ఎలివేటెడ్ సర్వీసు రిజర్వాయర్‌ల (ఈఎల్ఎస్ఆర్‌లు) నిర్మాణంలో జాప్యం జరిగింది. బి. హసన్‌పర్తి మండలం వంగపహాడ్ వద్ద అవసరమైన పరిమాణంలో భూమి అందుబాటులో లేనందున వంగపహాడ్ జిల్లా పరిషత్ పాఠశాలలో ప్రతిపాదించిన 1,300 కేఎల్ ఈఎల్ఎస్ఆర్‌ని వంగపహాడ్ వద్ద 600 కేఎల్ ఈఎల్ఎస్ఆర్‌గా, ఎర్రగట్టు గుట్ట వద్ద 700 కేఎల్ ఈఎల్ఎస్ఆర్‌గా విభజించారు.

మూలం: *మిషన్ నగరాల పీహెచ్ఎమ్ఈ డివిజన్‌లు అందించిన ఉత్తరప్రత్యుత్తర పత్రాలు, సమాధానాలు*

[11] కరీంనగర్, నల్గొండ, నిజామాబాదు, రామగుండం, వరంగల్

అవసరమైన భూమి అందుబాటులో లేకపోవడం, సంబంధిత విభాగాల నుండి అనుమతులు పెండింగ్‌లో ఉండడం వల్ల నిర్మాణంలో జాప్యం, ఈఎల్ఎస్ఆర్‌ల సామర్థ్యంలో మార్పులు జరిగినట్లుగా పైన పేర్కొన్న రెండు మిషను నగరాల ప్రజారోగ్యం, మున్సిపల్ ఇంజనీరింగు డివిజన్లు (2022 అక్టోబరు, 2023 జనవరి) అంగీకరించాయి. అయితే, కాలనీలు విస్తరించడం, కొత్త లేఅవుట్లను ఆమోదించడం, హైడ్రాలిక్ డిజైన్ల ప్రకారం కనీస అవశేష పీడనాన్ని నిర్వహించడం కోసం నిర్మాణ సమయంలో సామర్థ్యాలను, ఈఎస్ఎల్ఆర్‌ల స్టేజింగ్‌ని మార్చినట్లుగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 సెప్టెంబరు).

అవసరమైన భూమి అందుబాటులో లేకపోవడం వల్ల ఈఎల్ఎస్ఆర్‌ల సామర్థ్యాలు, స్టేజింగ్‌లో మార్పులు చేసినట్లుగా **పట్టిక-2.5**లో ఆడిట్ గుర్తించిన అంశాలు స్పష్టంగా తెలియజేస్తున్నందున రాష్ట్ర ప్రభుత్వం సమర్పించిన సమాధానం ఆమోదయోగ్యంగా లేదు.

మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన ఐదు మిషను నగరాలలో ఈఎల్ఎస్ఆర్‌లు, గ్రౌండు స్థాయి బ్యాలెన్సింగ్ రిజర్వాయరు (జీఎల్ఎస్ఆర్‌లు)ల నిర్మాణం కోసం భూమిని అప్పగించడంలో జాప్యం జరిగినట్లుగా ఆడిట్ గమనించింది. **వివరాలు పట్టిక-2.6**లో చూపడమైంది.

పట్టిక-2.6: రిజర్వాయరుల నిర్మాణం కోసం భూమి అప్పగింతలో జాప్యాలు

మిషను నగరం/పట్టణం	రిజర్వాయరుల సంఖ్య	ఒప్పందం తేది	రిజర్వాయరుల నిర్మాణం కోసం భూమి అప్పగించిన నెల	భూమి అప్పగింతలో జాప్యం (ఒప్పందం తేది నుండి నెలల్లో)
కరీంనగర్	1	2017 మే 6	2018 మే	12
రామగుండం	2	2017 మే 6	2017 సెప్టెంబరు	4
నిజామాబాదు	10	2017 మే 22	2017 సెప్టెంబరు నుండి 2018 మే	4 నుండి 12
నల్గొండ	10	2017 మే 22	2017 జూలై నుండి 2019 జూలై	2 నుండి 26
వరంగల్	33*	2017 మే 06	2017 జూలై నుండి 2022 ఏప్రిల్	2 నుండి 59

మూలం: మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన మిషను నగరాలు/పట్టణాలలోని పీహెచ్ఎమ్ఈ డివిజన్‌లు అందించిన సమాచారం

* యాదవనగర్ వద్ద 2022 ఏప్రిల్‌లో అప్పగించిన స్థలంలో ఒక ఈఎల్ఎస్ఆర్ ఇంకా పూర్తి కాలేదు.

ఇంతేకాక, ఎస్ఎల్ఐపీ పత్రాలలోని షరతులను అనుసరించి, పార్కుల అభివృద్ధి కోసం యూఎల్‌బీలకు చెందిన భూమి అందుబాటులో ఉందని మిషను నగరాలు/పట్టణాలు పేర్కొన్నాయి. అయితే, భూమి అందుబాటులో లేకపోవడం వంటి సందర్భాలను (పేరా *2.7.3*, పట్టిక-*2.17*) ఆడిట్ గమనించింది. దీని ఫలితంగా, మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన మిషను నగరాలు/పట్టణాలలో ఎస్ఏఏపీలలో ప్రతిపాదించిన 40 పార్కులలో 4 పూర్తికాలేదు.

భూమి లభ్యత, సంబంధిత ఇతర శాఖల నుండి అనుమతులకు సంబంధించిన షరతులను రాష్ట్ర మిషను డైరెక్టరేటు ఖచ్చితంగా పాటించలేదని, భూమి లభ్యతను నిర్ధారించకుండా ఎస్ఏఏపీలో ప్రాజెక్టులను చేర్చినట్లుగా **పట్టిక-2.5, పట్టిక-2.6**లలో పైన పేర్కొన్న అంశాలు తెలియజేస్తున్నాయి.

2.6 ఆర్థిక నిర్వహణ

మిషన్ అమలు కోసం నిధులను భారత ప్రభుత్వ గృహనిర్మాణ, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ 20:40:40 నిష్పత్తిలో మూడు వాయిదాలలో రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి విడుదల చేయాల్సి ఉంది (పేరా *2.3*, చార్టు-*2.6*). ఈ నిధులను అమలు చేసే ఏజెన్సీ, అంటే రాష్ట్ర మిషను డైరెక్టరేటు (టీయూఎఫ్ఐడీసీ) ప్రత్యేక బ్యాంకు ఖాతాలో ఉంచాలి. నిధుల విడుదలలో దశలను **చార్టు-2.8**లో ఇవ్వడమైంది.

చార్టు-2.8: మిషను కింద నిధుల విడుదల

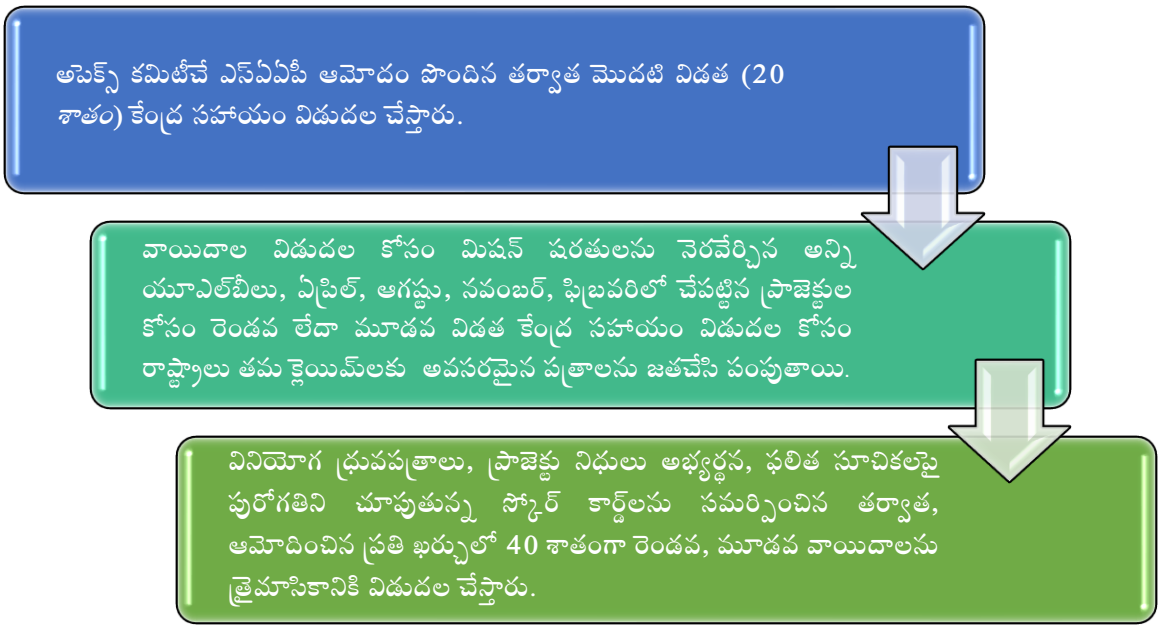

మూలం: భారత ప్రభుత్వ గృహ నిర్మాణ, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ జారీ చేసిన మిషను నివేదిక, మార్గదర్శకాలలోని పేరా 9.6

అపెక్స్ కమిటీ ఎస్ఏఏపీకి ఆమోదం తెలిపిన వెంటనే మొదటి విడత మిషను నిధులను విడుదల చేయాలి. రెండవ, మూడవ విడతలను (i) స్కోర్ కార్డ్, (ii) వినియోగ ధ్రువపత్రాలు, (iii) అమలు చేసే ఏజెన్సీ అంటే రాష్ట్ర మిషను డైరెక్టరేటు (టీయూఎఫ్ఐడీసీ) నుండి ప్రాజెక్టు నిధుల కోసం అభ్యర్థన అందిన వెంటనే విడుదల చేయాలి. మిషన్ నిధులను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ద్వారా విడుదల చేయాలి. మిషను నిధులను భారత ప్రభుత్వం (కేంద్ర వాటా), రాష్ట్ర ప్రభుత్వం (రాష్ట్ర వాటా), సంబంధిత యూఎల్బీలు 50:20:30 నిష్పత్తిలో అందించాలి.

2.6.1 మిషను నిధుల కోసం బ్యాంకు ఖాతాల నిర్వహణ

మిషన్ మార్గదర్శకాలలోని పేరా 9.1 **ప్రకారం,** మిషన్ నిధులను అమలు చేసే ఏజెన్సీ ప్రత్యేక బ్యాంకు ఖాతాలో **ఉంచాలి**. మిషన్ నిధుల నిర్వహణ కోసం రాష్ట్ర మిషను డైరెక్టరేటు, రాష్ట్ర మిషను డైరెక్టరేటు (ఎస్ఎమ్‌డీ) బ్యాంకు ఖాతాను[12] తెరిచింది.

కేంద్ర/రాష్ట్ర పథకాలను[13] చేపట్టేందుకు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నుండి నిధులను అందుకోవడం కోసం మొదటి విడత మొత్తం ₹57.19 **కోట్ల** (రాష్ట్ర వాటాతో సహా) ను ప్రారంభంలో టీయూఎఫ్ఐడీసీ నిర్వహిస్తున్న వ్యక్తిగత డిపాజిటు (పీడీ) ఖాతా సంఖ్య 45లో రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 2017 ఫిబ్రవరిలో సర్దుబాటు చేసింది (పట్టిక *2.7*). నిధుల విడుదలని రాష్ట్ర ఆర్థిక శాఖ నియంత్రిస్తుంది. ఈ మొత్తం ₹57.19 కోట్లను 2017 జూలైలో పీడీ ఖాతా నుండి ఎస్ఎమ్‌డీ బ్యాంకు ఖాతా**కు** ఆరు నెలల తరువాత బదిలీ చేసారు.

రాష్ట్ర ప్రభుత్వం పీడీ ఖాతాలోకి సర్దుబాటు చేసిన ₹1,106.98 కోట్ల తదుపరి మిషను నిధులను[14] (పట్టిక-*2.7*) ఎస్ఎమ్‌డీ బ్యాంకు ఖాతాకు బదిలీ చేయలేదు. మిషను సంబంధిత కార్యకలాపాల చెల్లింపులును రాష్ట్ర ప్రభుత్వ మౌఖిక సూచనల మేరకు ఆర్థిక శాఖ క్లియరెన్స్ ద్వారా నేరుగా పీడీ ఖాతా నుండి చెల్లించారు.

---

[12] హైదరాబాదు విజయనగర్ కాలనీలోని ఆంధ్రా బ్యాంకులో 2016 జూలైలో తెరిచిన కరెంటు ఫ్లెక్సీ డిపాజిటు పథకం బ్యాంకు ఖాతా సంఖ్య.060511100001361. తరువాత దీనిని 2020 ఏప్రిల్‌లో భారతీయ యూనియన్ బ్యాంకులో విలీనం చేసారు

[13] జవహర్ లాల్ నెహ్రూ జాతీయ పట్టణ పునరుద్ధరణ మిషను, స్మార్ట్ నగరాల మిషను, అమృత్, టీయూఎఫ్ఐడీసీ, తెలంగాణ పురపాలక అభివృద్ధి ప్రాజెక్టులకు సహాయం

[14] ప్రాజెక్టు నిధులు, సంస్కరణలకు ప్రోత్సాహకాలు

ఏ&ఓఈ ఖర్చుల కోసం (వార్షిక బడ్జెట్ కేటాయింపులో 8 శాతం) ₹30.70 కోట్ల రాష్ట్ర నిధులను భారత ప్రభుత్వ గృహ నిర్మాణ, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ నుండి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అందుకుని (2015 జూలై - 2020 ఆగష్టు) పీడీ ఖాతాలో ఉంచింది. తరువాత రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఆ నిధులను ఎస్ఎమ్డీ బ్యాంకు ఖాతాకు బదిలీ (2016 ఆగష్టు - 2020 నవంబరు) చేసింది.

ఆడిట్లో ఈ కింది అంశాలను గమనించింది:

(i) భారత ప్రభుత్వ గృహ నిర్మాణ, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ మిగిలిన రెండవ విడత కేంద్ర వాటా నిధులను విడుదల చేస్తున్నప్పుడు (2019 జూన్), యూనియన్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా ఎస్ఎమ్డీ బ్యాంకు ఖాతాలో ఉంచిన ₹57.19 కోట్ల మిషను నిధులపై 2017 డిసెంబరు 31 నాటికి సంపాదించిన/ఆర్జించిన ₹1.07 కోట్ల వడ్డీని సర్దుబాటు చేసింది. తదుపరి మిషను నిధులను పీడీ ఖాతాలో ఉంచడం వల్ల వడ్డీని సంపాదించలేకపోయారు.

రాష్ట్ర మిషను డైరెక్టరేటు మిషను నిధులను ప్రత్యేక బ్యాంకు ఖాతాలో నేరుగా జమ చేయకుండా పీడీ ఖాతాలో ఉంచడం అనేది మిషను మార్గదర్శకాలకు విరుద్ధంగా ఉంది. పర్యవసానంగా, మిషను నిధుల ఆర్థిక నియంత్రణ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం వద్ద ఉంది. ఈ విషయం 2022 మార్చి 31 నాటికి పీడీ ఖాతాలో ఉన్న ₹93.97 కోట్ల మిషను నిధులను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం జమ చేయడం, వాటిని 2023 మార్చి నాటికి విడుదల చేయకపోవడం అనే వాస్తవం నుండి స్పష్టమవుతోంది. జమ అయిన ₹93.97 కోట్లకు గానూ ₹40 కోట్లను మిషనుకు చెందిన ఒక నోడల్ ఏజెన్సీ (ఎస్ఎన్ఏ) ఖాతాకు సర్దుబాటు చేసినట్లుగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 సెప్టెంబరు). అమృత్ 2.0 అమలు చేసే సమయంలో నిధులను పీడీ ఖాతాకు మళ్లించకుండా నేరుగా టీయూఎఫ్ఐడీసీ ఎస్ఎన్ఏ ఖాతా ద్వారా మళ్ళిస్తామని కూడా తెలిపింది.

మిషన్ నిధులను (అమృత్ 2.0కి ముందు) పీడీ ఖాతాకు మళ్ళించడమనే ఆడిట్ పరిశీలనను ఈ సమాధానం ధ్రువీకరిస్తోంది.

(ii) యూనియన్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా, ఆ తరువాత యాక్సిస్ బ్యాంకు ఎస్ఎమ్డీ బ్యాంకు ఖాతాలో ఉంచిన మిషను నిధులపై 2023 మార్చి 31 చివరి నాటికి మొత్తం ₹4.29 కోట్ల వడ్డీ లభించింది. ఇందులో ₹1.07 కోట్ల మొత్తాన్ని భారత ప్రభుత్వ గృహ నిర్మాణ, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ సర్దుబాటు చేసింది (పై క్రమ సంఖ్య. *(i)* చూడగలరు). మిగిలిన ₹3.22 కోట్లు ఇప్పటికీ బ్యాంకు ఖాతాలో ఉన్నాయి. ఆర్జించిన మొత్తం వడ్డీ ₹4.29 కోట్లను రాష్ట్ర మిషను డైరెక్టరేటు, భారత ప్రభుత్వ గృహ నిర్మాణ, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖకి సమర్పించిన వినియోగ ధ్రువపత్రంలో వెల్లడించలేదు.

మంజూరు చేసిన 66 ప్రాజెక్టుల కోసం విడుదల చేసిన కేంద్ర వాటాపై వడ్డీ కారణంగా వచ్చే ఏదైనా అదనపు మొత్తాన్ని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం భారత సంచిత నిధికి జమ చేసేలా చూడాలని భారత ప్రభుత్వ గృహనిర్మాణ, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ తన లేఖలో (2020 ఆగష్టు) రాష్ట్రానికి సూచించింది. అయితే, ఆర్జించిన వడ్డీలో మిగిలిన ₹3.22 కోట్లు ఇప్పటికీ జమ చేయకుండా బ్యాంకు ఖాతాలో ఉన్నాయి.

గృహ నిర్మాణ, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ, మిషను వ్యవధిని 2024 మార్చి 31 వరకు పొడిగించినట్లుగా తెలియజేసిందని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 మే). అందువల్ల, మిషన్ వ్యవధి ముగింపు సమయంలో, భారత ప్రభుత్వం నుండి వచ్చిన ఆదేశాల మేరకు, ఆ సమయంలో నిర్దేశించిన విధానం ప్రకారం ఆర్జించిన వడ్డీని తిరిగి చెల్లిస్తామని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 సెప్టెంబరు).

అయితే, మిషను నిధులపై ఆర్జించిన వడ్డీ మొత్తాన్ని మిషను కాలం ముగిసే వరకు ఆట్టిపెట్టవచ్చనే నిబంధన మంత్రిత్వ శాఖ సమాచారంలో ఎక్కడా లేదు.

2.6.2 అందుకున్న ప్రాజెక్టు నిధులు, వాటి వినియోగం

మిషను కింద అందుకున్న ప్రాజెక్టు నిధులు, వాటి వినియోగంపై ఆడిట్ పరిశీలనలు ఈ కింది విధంగా ఉన్నాయి:

2.6.2.1 రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ద్వారా నిధుల విడుదలలో జాప్యం

మిషన్ మార్గదర్శకాలలోని పేరా 9.5 ప్రకారం, ప్రాజెక్టు పూర్తి చేయడానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు ప్రాజెక్టు నిధులను విడుదల చేయడం చాలా కీలకం. అందువల్ల, కేంద్ర వాటా అందిన ఒక నెల[15] లోపు రాష్ట్రాలు కేంద్ర వాటాతో పాటు రాష్ట్ర వాటాను యూఎల్‌బీలకు విడుదల చేయాలి. నిధుల విడుదలలో ఒక నెల కంటే ఎక్కువ ఆలస్యం జరిగినపుడు ఆర్థిక మంత్రిత్వ శాఖ పేర్కొన్న రేటుతో వడ్డీని రాష్ట్రంపై విధించాలి. భవిష్యత్తులో విడుదల చేసే వాయిదాల నుండి తగిన మొత్తాన్ని తగ్గించాలి.

రాష్ట్ర మిషను డైరెక్టరేటుకి కేంద్ర వాటా, రాష్ట్ర వాటాతో పాటు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం విడుదల చేసిన కేంద్ర వాటా వివరాలను **పట్టిక-2.7** లో ఇవ్వడమైనది.

పట్టిక-2.7: రాష్ట్ర మిషను డైరెక్టరేటుకి కేంద్ర వాటా, రాష్ట్ర వాటాతో పాటు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం విడుదల చేసిన కేంద్ర వాటా వివరాలు

(₹ కోట్లలో)

భారత ప్రభుత్వం విడుదల చేసిన తేది	రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి భారత ప్రభుత్వం విడుదల చేసినది	కేంద్ర వాటా	విడుదల చేయాల్సిన రాష్ట్ర మ్యాచింగ్ వాటా	రాష్ట్రం విడుదల చేసిన తేది	రాష్ట్రం విడుదల చేసిన పూర్తి మొత్తం	ఆలస్యం రోజులలో
16.12.2015	ఎస్ఏఏపీ 1వ వాయిదా (2015-16)	40.85	16.34	10.2.2017	57.19	392
23.8.2016	ఎస్ఏఏపీ 1వ వాయిదా (2016-17)	55.45	22.18	14.7.2017	77.63	295
24.10.2017	ఎస్ఏఏపీ 1వ వాయిదా (2017-20)	70.23	28.12	01.11.2017	98.35	0
12.12.2018	ఎస్ఏఏపీల 2వ వాయిదా (2015-16 & 2016-17) - భాగం	135.48	54.19	30.3.2019	189.67	78
11.6.2019	ఎస్ఏఏపీల 2వ వాయిదా (2015-16, 2016-17 - మిగిలినది & 2017-20)	178.82	71.53	15.11.2019	250.35	127
25.8.2020	ఎస్ఏఏపీల 3వ వాయిదా (2015-16,2016-17 & 2017-20)- భాగం	175.35	70.14	13.7.2020& 27.10.2020	245.49	33
18.12.2020	ఎస్ఏఏపీల 3వ & చివరి వాయిదా (2015-16, 2016-17 & 2017-20)- మిగిలిన మొత్తం	175.35	70.14	8.1.2021	245.49	0
మొత్తం		831.53	332.64		1,164.17	

మూలం: రాష్ట్ర మిషను డైరెక్టరేటు అందించిన సమాచారం

రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 33 నుండి 392 రోజుల ఆలస్యంగా రాష్ట్ర వాటాతో పాటు కేంద్ర వాటాను విడుదల చేసినట్లుగా **పట్టిక-2.7** నుండి గమనించి వచ్చు. ఒక నెల కంటే ఎక్కువ ఆలస్యం చేసినందుకు భారత ప్రభుత్వ గృహ నిర్మాణ, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ రాష్ట్రానికి అపరాధ వడ్డీని విధించడం లేదా భవిష్యత్ వాయిదాల నుండి తగిన విధంగా తగ్గించడం గాని చేయలేదన్నదానిని ఆడిట్ గమనించింది.

[15] మిషను మార్గదర్శకాలలో సూచించిన ఏడు రోజులను 2016 ఆగష్టు 5 తేదీ నాటి ఎమ్ఓయూడీ ఆఫీసు మెమోరాండంలో ఒక నెలగా సవరించారు

మిషను కింద ప్రధాన పనుల నిర్మాణం వాస్తవంగా 2017 సంవత్సరంలో ప్రారభించినందున రాష్ట్రం ద్వారా నిధుల విడుదలలో ఎలాంటి జాప్యం జరుగలేదని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 సెప్టెంబరు).

పట్టిక-2.7లో చూపిన విధంగా, 2017 తర్వాత కూడా నిధుల విడుదలలో ఆలస్యం 33 నుండి 127 రోజుల వరకు ఉందన్న వాస్తవానికి సమాధానం అనుగుణంగా లేదు.

2.6.2.2 కేంద్ర వాటాలో మిగులిన నిధులను భారత ప్రభుత్వ గృహనిర్మాణ, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖకు తిరిగి చెల్లించకపోవడం

భారత ప్రభుత్వ గృహ నిర్మాణ, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ, ఎస్ఏఏపీలు I నుండి III లకు మూడవ విడత కేంద్ర సాయం విడుదల చేసే సమయంలో, మిషను కింద జాబితాలోని 66 ప్రాజెక్టులకు[16] లెక్కించిన/విడుదల చేసిన కేంద్ర సాయంలో ఏదైనా మిగిలితే, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం భారత సంచిత నిధికి జమ చేయాలని విడుదల ఉత్తర్వులలోని పేరా 7లో నిర్దేశించారు[17] (ఆగస్టు 2020). జమ చేసిన మొత్తం నిర్దిష్ట ప్రాజెక్టుకు కేటాయించిన కేంద్ర సాయం వాటాకు అనుగుణంగా ఉంటుంది.

భారత ప్రభుత్వ గృహ నిర్మాణ, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ ఆదేశాలకు అనుగుణంగా, మిషను డైరెక్టరేటు మొత్తం మిగులులో 50 శాతం కేంద్ర వాటాను భారత సంచిత నిధికి జమ చేయాలి. అయితే, దీని ప్రకారం కేంద్ర సాయం మిగులు మొత్తాన్ని రాష్ట్ర మిషను డైరెక్టరేటు భారత ప్రభుత్వ గృహ నిర్మాణ, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖకి జమ చేయలేదు.

రాష్ట్రంలో చేపట్టిన 66 ప్రాజెక్టులకు గానూ 56 ప్రాజెక్టులు పూర్తయ్యాయని రాష్ట్ర మిషను డైరెక్టరేటు తెలిపింది (2023 జూన్). అయితే ప్రాజెక్టుల వారీగా మిగులు వివరాలను ఆడిట్‌కు సమర్పించలేదు.

నల్గొండ మిషను నగరం/పట్టణంలోని పార్కుల అభివృద్ధికి సంబంధించిన రికార్డుల పరిశీలనలో, ఎస్ఏఏపీలలో చేర్చని మూడు పార్కుల[18] అభివృద్ధి కోసం నల్గొండ యూఎల్‌బీ ₹59.46 లక్షల మిగులు మొత్తాన్ని వినియోగించినట్లుగా ఆడిట్ గమనించింది.

ఇంతేకాక, ఎస్ఏఏపీ 2015-16 లో చేర్చిన ఒక పూర్తయిన పార్కుకు (ఈ-సేవా కేంద్రం వద్ద పంచతత్వ పార్కు/మునిసిపల్ పార్కు) అదనపు అంశాలను సమకూర్చడం కోసం ₹15 లక్షల మిగులు మొత్తాన్ని వినియోగించారు.

ఈ విధంగా, మిషన్ నిధులలో మిగిలిన మొత్తాన్ని తిరిగి చెల్లించకపోవడం, ఎస్ఏఏపీలలో చేర్చని పనుల అదనపు అంశాల కోసం వాటిని వినియోగించడం సక్రమంగా లేదు.

తుది బిల్లులను చెల్లించిన తరువాత, ఏదైనా మిగులు ఉంటే దానిని భారత ప్రభుత్వానికి తిరిగి చెల్లిస్తామని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 సెప్టెంబరు).

2.6.2.3 సంస్కరణలకు ప్రోత్సాహకాలు

i) రాష్ట్ర ప్రభుత్వం సంస్కరణల ప్రోత్సాహకాలు తక్కువగా అందుకోవడం

మిషను మార్గదర్శకాలలోని పేరా 4.3 ప్రకారం, సంస్కరణలకు ప్రోత్సాహకంగా వార్షిక బడ్జెటు కేటాయింపులో 10 శాతాన్ని ప్రతి సంవత్సరం రాష్ట్రాలు/కేంద్రపాలిత ప్రాంతాలకు సంస్కరణలను సాధించినందుకు ప్రోత్సాహకంగా ఇవ్వాలి. మిషను ఒక ఉద్దేశ్యం సంస్కరణల ద్వారా పాలనను మెరుగుపరచడం. 2015-20 మిషను కాలంలో 11 సంస్కరణలను[19] రాష్ట్రం/యూఎల్‌బీలు ద్వారా అమలు కోసం సూచించారు.

---

[16] ఎస్ఏఏపీ 2015-16 (22 ప్రాజెక్టులు): నీటి సరఫరా -10, మురుగునీటి పారుదల-ఒకటి, పార్కులు-11, ఎస్ఏఏపీ 2016-17 (22 ప్రాజెక్టులు): నీటి సరఫరా: 9, మురుగునీటి పారుదల -ఒకటి, పార్కులు -12, ఎస్ఏఏపీ 2017-20 (22 ప్రాజెక్టులు): నీటి సరఫరా -8, మురుగునీటి పారుదల: 2, పార్కులు -12

[17] భారత ప్రభుత్వ గృహ నిర్మాణ, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ (అమృత్ I డివిజను) లేఖ కే-16015/11/2017-అమృత్-II/అమృత్-ఐబీ, తేది 2020 ఆగస్టు 25

[18] (i) విద్యానగర్ పార్కు, (ii) రవీంద్రనగర్‌లోని మహళల గ్రంథాలయం వద్ద పార్కు (iii) అలకాపురి కాలనీ వద్ద పార్కు

[19] మిషను మార్గదర్శకాల అనుబంధం-1: (i) ఈ-పరిపాలన, (ii) పురపాలక సిబ్బంది ఏర్పాటు, వృత్తి నైపుణ్యం, (iii) డబుల్ ఎంట్రీ అకౌంటింగ్‌ని పెంచడం, (iv) పట్టణ ప్రణాళిక, నగర స్థాయి ప్రణాళికలు, (v) నిధులు, విధుల బదలాయింపు, (vi) బిల్డింగ్ ఉప నిబంధనల సమీక్ష, (vii) రాష్ట్ర

మిషను మార్గదర్శకాలలో సూచించిన విధానం ప్రకారం, రాష్ట్రాలు/కేంద్రపాలిత ప్రాంతాలు స్వీయ-అంచనాను చేపట్టాలి. స్వీయ-అంచనా అందిన తరువాత, జాతీయ మిషను డైరెక్టరేటు రాష్ట్రాలకు ప్రోత్సాహక మొత్తాన్ని ప్రకటిస్తుంది.

మిషను కాలానికి భారత ప్రభుత్వ గృహ నిర్మాణ, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ మొత్తం ₹833.13 కోట్ల ప్రాజెక్టు నిధులను విడుదల చేసింది. ఇది 66 ప్రాజెక్టులకు సంబంధించి మొత్తం 80 శాతం ప్రాజెక్టు నిధులలో 50 శాతం కేంద్ర సాయాన్ని సూచిస్తుంది. అందువల్ల, మొత్తం వార్షిక బడ్జెటు కేటాయింపు ₹2,082.83 కోట్లు[20]గా లెక్కించడమైంది. సంస్కరణల ప్రోత్సాహానికిగాను మొత్తం ప్రాజెక్టు నిధులలో 10 శాతం బడ్జెటు కేటాయింపు ₹208.28 కోట్లుగా ఉంటుంది. రాష్ట్ర హై పవర్ స్టీరింగ్ కమిటీ ఎస్ఏఏపీ పత్రం 2017-20లో సంస్కరణల ప్రోత్సాహకంగా ₹208.30[21] కోట్లను ప్రతిపాదించింది. మిషను మార్గదర్శకాలలో సూచించిన స్వీయ-మూల్యాంకన నివేదన నమూనా ప్రకారం, సంస్కరణల అమలుపై పురోగతిని ప్రతి మైలురాయికి 10 మార్కుల చొప్పున కేటాయించి, రాష్ట్రం సాధించిన విజయాలను **పట్టిక -2.8**లో ఇవ్వడమైంది.

పట్టిక-2.8: మిషను కాలంలో సంస్కరణల అమలుపై రాష్ట్రం సాధించిన విజయాలు

మిషను సంవత్సరం	మిషను మార్గదర్శకాలలో సూచించిన మైలురాళ్ళ సంఖ్య	మిషను మార్గదర్శకాలలో సూచించిన గరిష్ట స్కోరు	రాష్ట్రం సాధించి, ఎమ్ఓహెచ్యూఏకి నివేదించిన స్కోరు
మొదటి సంవత్సరం	28	280	270
రెండవ సంవత్సరం	13	130	118
మూడవ సంవత్సరం	10	100	93
నాలుగవ సంవత్సరం	3	30	23
మొత్తం		**540**	**504**

మూలం: మిషను మార్గదర్శకాలు, రాష్ట్ర మిషను డైరెక్టరేటు అందించిన సమాచారం

రాష్ట్ర మిషను డైరెక్టరేటు గృహ నిర్మాణ, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖకి నివేదించిన దాని ప్రకారం, మొత్తం స్కోరులో 93 శాతం సాధించినప్పటికీ పూర్తి మిషను కాలానికి కేటాయించిన ₹208.30 కోట్లకు గానూ సంస్కరణల ప్రోత్సాహకం కింద రాష్ట్రం ₹51.40 కోట్లను మాత్రమే అందుకుంది. మిషను మార్గదర్శకాల ప్రకారం ₹51.40 కోట్ల సంస్కరణల ప్రోత్సాహక మొత్తాన్ని ప్రాజెక్టు నిధుల కింద యూఎల్బీ వాటాగా సర్దుబాటు చేసారు.

భారత ప్రభుత్వ స్థాయిలో సంస్కరణల ప్రోత్సాహక పద్దు కింద తక్కువ నిధుల కేటాయింపు కారణంగా భారత ప్రభుత్వ గృహ నిర్మాణ, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ నిధులను తక్కువగా విడుదల చేసివుండవచ్చని రాష్ట్ర మిషను డైరెక్టరేటు తెలిపింది.

ii) మిషను కింద ₹200 కోట్ల మునిసిపల్ బాండ్ల జారీపై హైదరాబాదు మహానగరపాలక సంస్థ (జీహెచ్ఎమ్సీ) ₹26 కోట్ల సంస్కరణ ప్రోత్సాహకాన్ని అందుకోవడం

మార్కెటు నుండి వనరులను సేకరించడంలో యూఎల్బీలను ప్రోత్సహించడానికి, మిషను పరిధిలోకి వచ్చే యూఎల్బీలు, మునిసిపల్ బాండ్లు జారీ చేయడం ద్వారా నిధులు సేకరించినపుడు ప్రోత్సాహకాలు అందించడానికి నిర్ణయించినట్లుగా భారత ప్రభుత్వ గృహ నిర్మాణ, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ తన ఉత్తర్వుల్లో

స్థాయిలో ఆర్థిక మధ్యవర్తిని ఏర్పాటు చేయడం, (viii) (ఎ) పురపాలక పన్నులు, రుసుముల మెరుగు పరచడం, (బి) వినియోగ చార్జీల విధింపు, వసూలులో మెరుగుదల, (ix) క్రెడిట్ రేటింగ్, (x) విద్యుత్తు, నీటి ఆడిట్, (xi) స్వచ్ఛ భారత్ మిషను

[20] విడుదల చేసిన మొత్తం ప్రాజెక్టు నిధులు (నిధుల కేటాయింపు నమూనా ప్రకారం ప్రాజెక్టు నిధులలో 80 శాతం): 1,666.26 కోట్లు. అప్పుడు మొత్తం వార్షిక బడ్జెట్ కేటాయింపు = (₹1,666.26 కోట్లు*100)/80=₹2,082.83 కోట్లు

[21] ఎస్ఏఏపీ నివేదిక 2017-20లోని పట్టిక-3.2-ప్రతిపాదించిన మొత్తం ప్రాజెక్టు నిధులు (వార్షిక బడ్జెటు కేటాయింపులో 80 శాతం): ₹1,666.26 కోట్లు. ప్రతిపాదించిన సంస్కరణల ప్రోత్సాహకం: {(₹1,666.26 కోట్లు*100)/80=₹208.30 కోట్లు}లో 10 శాతం

తెలియజేసింది (2018 మార్చి)[22]. జారీచేసిన ప్రతి ₹100 కోట్ల మునిసిపల్ బాండ్లకు ప్రోత్సాహక మొత్తం ₹13 కోట్లకు పరిమితం చేయడం జరుగుతుంది. మిషను కింద ప్రతి యూఎల్‌బీకి గరిష్టంగా ₹200 కోట్ల విలువైన బాండ్లకు మాత్రమే ప్రోత్సహకం ఇవ్వడం జరుగుతుంది.

భారతీయ సెక్యూరిటీలు, వినిమయ బోర్డు (సెబీ) నుండి అన్ని ఆమోదాలను పొందిన తరువాత, మునిసిపల్ బాండ్లను జారీ చేసిన తరువాత, ఈ కింది పత్రాలను సమర్పించడం ద్వారా మిషను కింద ప్రోత్సాహకాన్ని క్లెయిమ్ చేయడానికి యూఎల్‌బీలు మంత్రిత్వ శాఖను సంప్రదిస్తాయని భారత ప్రభుత్వ గృహనిర్మాణ, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ తెలిపింది (2018 మార్చి):

i. బాండ్ల జారీకి యూఎల్‌బీ తీర్మానం,
ii. క్రెడిట్ రేటింగు ప్రతి
iii. మునిసిపల్ బాండ్ల జారీకి సంబంధించి అవసరమైన ఆధార పత్రాలు.

మిషను కింద జీహెచ్ఎమ్‌సీ ద్వారా ₹200 కోట్ల విలువైన మునిసిపల్ బాండ్ల జారీకి ప్రోత్సాహకంగా భారత ప్రభుత్వ గృహ నిర్మాణ, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ రాష్ట్ర మిషను డైరెక్టరేటుకు ₹26 కోట్లను విడుదల చేసింది (2018 జూలై). ఈ మొత్తాన్ని మిషను డైరెక్టరేటు 2020 మేలో జీహెచ్ఎమ్‌సీకి చెల్లించింది. ఈ ప్రయోజనం కోసం జీహెచ్ఎమ్‌సీ తెరిచిన తప్పనిసరి ఎస్క్రో ఖాతాలో[23] జమ చేయడం జరిగింది. జీహెచ్ఎమ్‌సీ సేకరించిన బాండ్లపై వడ్డీ చెల్లింపు కోసం ₹26 కోట్ల ప్రోత్సాహక మొత్తాన్ని వినియోగించినట్లుగా పేర్కొంటూ జీఎచ్ఎమ్‌సీ (2020 ఆగష్టు) వినియోగ ధ్రువ పత్రాన్ని సమర్పించింది.

వ్యూహాత్మక రహదారి అభివృద్ధి కార్యక్రమం, రెండు పడకగదుల గృహనిర్మాణ కార్యక్రమం, జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ జాతీయ పునరుద్ధరణ మిషన్ (జేఎన్ఎన్‌యూఆర్ఎమ్) వాంబే గృహనిర్మాణం కోసం నిధులను సేకరించడానికి మాత్రమే మునిసిపల్ బాండ్లను జారీ చేసినట్లు, అమృత్‌కి సంబంధించిన అంశాల కోసం కాదని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం సమర్పించిన (2023 సెప్టెంబరు) జీహెచ్ఎమ్‌సీ తీర్మానం (2017 ఏప్రిల్) నుండి ఆడిట్ గమనించింది.

2.6.3 మిషను నిధుల నుండి ఆమోదయోగ్యం కాని అంశాలకు చెల్లింపు

మిషను మార్గదర్శకాలలో (ఉప-పేరా 3.1.9) ఆమోదయోగ్యం కాని అంశాల[24] జాబితాను చూపారు. అంతేకాక, మిషను మార్గదర్శకాలలోని పేరా 9.4 ప్రకారం, మిషను ప్రాజెక్టులకు కాకుండా ఇతర ప్రయోజనాల కోసం కేంద్ర గ్రాంట్లను మళ్లించడం వల్ల మొత్తంపై జరిమానా వడ్డీని విధించి, ఇతర చర్యలను ఆపెక్స్ కమిటీ చేపట్టవచ్చు. ఇది గ్రాంట్ల విడుదలపై ప్రతికూల ప్రభావాన్ని కూడా కలిగి ఉండవచ్చు.

(i) మిషను నిధుల నుండి ధరల సర్దుబాటు చెల్లింపు: 10 మిషన్ నగరాలు/పట్టణాలలో నీటి సరఫరా ప్రాజెక్టులను చేపట్టడానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ₹1,521.34 కోట్లకు పరిపాలనా ఆమోదం తెలిపింది (2017 ఫిబ్రవరి). ఇందులో మిషను నిధుల నుండి కాక మునిసిపల్ సాధారణ నిధుల నుండి చెల్లించిన ధరల సర్దుబాటుతో సహా ఆమోదయోగ్యం కాని అంశాల[25] కోసం ₹79.72 కోట్లు ఉన్నాయి.

మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన ఐదు మిషను నగరాల్లో చేపట్టిన పనులకు, ₹18.84 కోట్లు[26] సిమెంటు, ఇనుము, దుక్క ఇనుము, పెట్రోలు, ఆయిల్, లూబ్రికెంట్స్ (పీఓఎల్) ధరల సర్దుబాటు కోసం మునిసిపల్ సాధారణ నిధులకు బదులుగా మిషను నిధుల నుండి చెల్లించినట్లుగా ఆడిట్ గమనించింది.

---

[22] ఎమ్ఓహెచ్‌యూఏ, అమృత్ IIబీ, భారత ప్రభుత్వం లేఖ తేది 2018 మార్చి 23

[23] భారతీయ స్టేట్ బ్యాంక్ కరెంట్ ఖాతా సంఖ్య.37488007609

[24] (i) ప్రాజెక్టులు లేదా ప్రాజెక్టు సంబంధిత పనుల కోసం భూమి కొనుగోలు, (ii) రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు/యూఎల్‌బీలు రెండింటికీ సంబంధించిన సిబ్బంది జీతాలు, (iii) విద్యుత్తు, (iv) టెలికాం, (v) ఆరోగ్యం, (vi) విద్య (vii) వేతన ఉపాధి కార్యక్రమం, సిబ్బంది అంశం

[25] ఆకస్మిక ఖర్చుల కోసం కేటాయింపు, డీపీఆర్‌ల తయారీ కోసం కేటాయింపు, భూ సేకరణ కోసం కేటాయింపు, ఇతర శాఖలకు చెల్లించవలసిన మొత్తం, అనుకోని అంశాలు, ధరల సర్దుబాటు కోసం కేటాయింపు

[26] కరీంనగర్: ₹1.32 కోట్లు, నల్గొండ: ₹6.08 కోట్లు, నిజామాబాదు: ₹1.70 కోట్లు, రామగుండం: ₹1.14 కోట్లు, వరంగల్: ₹8.60 కోట్లు

(ii) మిషను నిధుల నుండి రోడ్డు పునరుద్ధరణ పనులు, టీ-ఫైబర్ ప్రాజెక్టు పనులకు చెల్లింపు:

ప్యాకేజీ-I నుండి III వరకు ఉన్న 27 ప్రాజెక్టులకు సంబంధించిన నీటి సరఫరా పనులను 2017 ఫిబ్రవరిలో టెండర్ పిలిచి, 2017 మేలో గుత్తేదారులకు అప్పగించారు. ఇందులో రెండు అంశాలు - రోడ్డు పునరుద్ధరణ (ఆర్ఆర్), టీ-ఫైబర్ (పీఎల్‌బీ డక్ట్) పనులను చేర్చలేదు.

రోడ్డు పునరుద్ధరణ పనుల అమలులో జాప్యాన్ని నివారించడానికి, ప్రజలకు అసౌకర్యాన్ని తగ్గించడానికి మిషను కింద ప్యాకేజీలు-I నుండి III లో నీటి సరఫరా అంశానికి సంబంధించిన పనులను అప్పగించిన అదే సంస్థలతో ఆర్ఆర్ పనులు, టీ-ఫైబర్ ప్రాజెక్టు (పీఎల్‌బీ డక్ట్) పనులు[27] చేపట్టడానికి ఈఎన్‌సీ (టీపీహెచ్ఎమ్ఈ)ని అనుమతిస్తూ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఉత్తర్వులు జారీ చేసింది (2018 జూన్)[28].

ఈ రెండు పనులు (ఆర్ఆర్, పీఎల్‌బీ డక్ట్ పనులు) మిషను అంశాలలో భాగం కానందున, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం మిషను కింద నీటి సరఫరా ప్రాజెక్టుల కోసం ₹1,753.11 కోట్లకు సవరించిన పరిపాలనా అనుమతిని మంజూరు చేసింది (2018 జూన్). ఇందులో మూడు పద్దుల[29] కింద రాష్ట్ర నిధుల నుండి ఈ రెండు పనులకు సంబంధించిన ఖర్చుల కోసం అదనపు మొత్తంగా ₹231.77 కోట్లు ఉన్నాయి.

మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన ఐదు మిషను నగరాలు/పట్టణాలలో, రాష్ట్ర మిషన్ డైరెక్టరేటు రాష్ట్ర నిధులను అందుకోనందున మిషన్ నిధుల నుండి ఈ రెండు పనుల కోసం ₹35.40 కోట్లు చెల్లించినట్లు ఆడిట్ గమనించింది. మిషన్ నిధుల నుండి ఆర్ఆర్, పీఎల్‌బీ డక్ట్ పనులకు చెల్లించిన మొత్తాల వివరాలు **పట్టిక-2.9** లో ఇవ్వడమైంది.

పట్టిక-2.9: మిషను నిధుల నుండి ఆర్ఆర్, పీఎల్‌బీ డక్ట్ పనుల కోసం చేసిన చెల్లింపులు

(₹ కోట్లలో)

ప్యాకేజి సంఖ్య	మిషను నగరం/పట్టణ పేరు	ఆర్ఆర్ పనుల కోసం చెల్లించిన మొత్తం	పీఎల్‌బీ డక్ట్ పనుల కోసం చెల్లించిన మొత్తం	చెల్లించిన పూర్తి మొత్తం
1	కరీంనగర్	0.68	0.82	1.50
2	నల్గొండ	6.06	2.09	8.15
3	నిజామాబాదు	0.93	0.73	1.66
4	రామగుండం	1.70	1.09	2.79
5	వరంగల్	15.39	5.91	21.30
	మొత్తం	**24.76**	**10.64**	**35.40**

మూలం: ఈఎన్‌సీ (టీపీహెచ్ఎమ్ఈ) ఆమోదించిన వ్యత్యాసాల ఏకీకృత సంగ్రహం, కొలతల పుస్తకాలు (వరంగల్-2676, ఆర్ఏబీ23(3/5,) కరీంనగర్-ఎమ్‌బీ2510/పీహెచ్/కే, రామగుండం-ఎమ్‌బీ2555/పీహెచ్/కే)

పే అండ్ అకౌంట్ కార్యాలయాలు సమర్పించిన బిల్లులలో ఆమోదయోగ్యం కాని పనుల అంశాల (ఆర్ఆర్ పనులు, పీఎల్‌బీ డక్ట్ పనులు) వివరాలు లేవని, అందువల్ల చెల్లింపులను పరిశీలించే సమయంలో వారు గమనించలేదని రాష్ట్ర మిషను డైరెక్టరేటు తెలిపింది.

[27] సాయుధ ఆప్టికల్ఫైబర్ కేబుల్ కోసం భూగర్భ కేబుల్ వాహకాలుగా వినియోగించడానికి శాశ్వతంగా లూబ్రికేటెడ్ (పీఎల్‌బీ) డక్ట్

[28] జీ.ఓ. ఆర్‌టీ.నం.490 తేది 2018 జూన్ 21

[29] 2217-80-191-25-310-312: (i) అభివృద్ధి పనుల కోసం మునిసిపాలిటీలకు సహాయం, (ii) వరంగల్ నగర పాలక సంస్థకు సహాయం, (iii) రోడ్డు పునరుద్ధరణ, టీ-ఫైబర్ ప్రాజెక్టు కోసం కరీంనగర్, రామగుండం, ఖమ్మం, నిజామాబాదు నగర పాలక సంస్థలకు సహాయం

రాష్ట్ర మిషను డైరెక్టరేటు చెల్లింపులు చేసే ముందు మూడు ఖాతాల కింద రాష్ట్ర బడ్జెటు నుండి అదనపు మొత్తాన్ని అందుబాటును నిర్ధారించలేదు, దీని ఫలితంగా మిషన్ నిధుల నుండి ఈ రెండు ఆమోదయోగ్యం కాని పనులకు ₹35.40 కోట్ల నియమ విరుద్ధ చెల్లింపు జరిగినట్లుగా సమాధానం నొక్కి చెబుతోంది.

ఆమోదయోగ్యం కాని వస్తువులకు చెల్లింపులు రాష్ట్ర నిధుల నుండి జరిగాయని, మిషన్ నిధుల నుండి కాదని, అందువల్ల భారత ప్రభుత్వ మొత్తాలను రోడ్డు పునరుద్ధరణ, పీఎల్‌బీ డక్ట్ పనులు మొదలైన వాటికి వినియోగించ లేదని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 సెప్టెంబరు).

పని బిల్లుల ఆడిట్ పరిశీలనలో ధరల సర్దుబాటు, ఆర్ఆర్, టీ-ఫైబర్ ప్రాజెక్టు పనులకు చెల్లింపులు మిషను నిధుల[30] నుండి చేసినట్లుగా వెల్లడైంది. అంతేకాక, చెల్లింపులను పరిశీలించే సమయంలో ఈ సమస్య తన దృష్టికి రాలేదని రాష్ట్ర మిషను డైరెక్టరేటు (2023 ఫిబ్రవరి) తెలిపింది.

(iii) మిషను ఏ&ఓఈ నిధుల నుండి డీపీఆర్ తయారీ చార్జీల చెల్లింపు:

పురపాలక సాధారణ నిధుల నుండి డీపీఆర్‌ల తయారీతో సహా ఆమోదయోగ్యంకాని అంశాల కోసం ₹79.72 కోట్ల కేటాయింపుతో, 10 మిషను నగరాలు/పట్టణాలలో నీటి సరఫరా ప్రాజెక్టులను చేపట్టడానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ₹1,521.34 కోట్లకు పరిపాలనా అనుమతి మంజూరు చేసింది (2017 ఫిబ్రవరి). మిషను కింద సిద్దిపేట మురుగునీటి పారుదల ప్రాజెక్టు పనులకు ప్రాథమిక పరిపాలనా అనుమతిని మంజూరు చేస్తూ (2016 ఏప్రిల్), ఆమోదయోగ్యం కాని ఖర్చును యూఎల్‌బీ భరించాల్సిందిగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం పేర్కొంది.

డీపీఆర్ చార్జీల చెల్లింపులో ఆడిట్ ఈ కింది అంశాలను గమనించింది:

- సిద్దిపేట, నల్గొండ, కరీంనగర్ యూఎల్‌బీలలో డీపీఆర్‌ల తయారీకి సంబంధించిన పని ఉత్తర్వులను[31] ఎన్‌సీపీఈ ఇన్ఫ్రాస్ట్రక్చర్ ఇండియా ప్రైవేటు లిమిటెడ్‌కు వరుసగా 2012 జూన్ 4, 2013 మార్చి 2, 2015 జూలై 16న జారీ చేసారు.
- వరంగల్ మిషను నగరం మినహా మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన ఐదు మిషను నగరాలు/పట్టణాల్లో (ప్రతి మిషను నగరం/పట్టణంలో ₹40 లక్షల చొప్పున) డీపీఆర్‌ల తయారీకి రాష్ట్ర మిషను డైరెక్టరేటు ఏ&ఓఈ నిధుల నుండి ₹రెండు కోట్లను మంజూరు చేసింది. ఆ మొత్తాలను మిషను నగరాలు/పట్టణాలలోని ఐదు యూఎల్‌బీలకు మిషను నిధుల నుండి ఆంధ్రా బ్యాంకులోని ఎస్ఎమ్‌డీ ఖాతా ద్వారా చెల్లించారు (2018 ఏప్రిల్).
- డీపీఆర్‌లు, టెండరు పత్రాల తయారీ పనిని పీహెచ్/యూఎల్‌బీలు స్వయంగా చేశాయని రాష్ట్ర మిషను డైరెక్టరేటు, ఎమ్ఏయూడీ శాఖకు తెలిపింది (2017 అక్టోబరు). ఇది మిషను పనుల డీపీఆర్‌ల తయారీ కోసం వేరే ఏజెన్సీని నియమించక పోవడాన్ని తెలియజేస్తుంది.

2011-12 సంవత్సరంలో జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ జాతీయ పట్టణ పునరుద్ధరణ మిషను (జేఎన్ఎన్‌యూఆర్ఎమ్) పరివర్తన దశలో ఏజెన్సీల ద్వారా యూఎల్‌బీలు డీపీఆర్‌లను తయారుచేయించాయని, అవి పనికిరాకుండా పోయాయని, ఈ డీపీఆర్‌లను తరువాత మిషను మార్గదర్శకాల ప్రకారం ఈఎన్‌సీ (టీపీహెచ్ఎమ్ఈ) శాఖ, యూఎల్‌బీలు స్వయంగా నవీకరించాయని ఈఎన్‌సీ (టీపీహెచ్ఎమ్ఈ) తెలిపారు (2023 మార్చి).

---

[30] ప్రాజెక్టు నిధులలో కేంద్ర వాటా, రాష్ట్ర వాటా, యూఎల్‌బీ వాటాలను కలిపి మిషన్ నిధులుగా పేర్కొన్నారు.

[31] నల్గొండ: నీటి సరఫరా, తుఫాను నీటి పారుదల అంతరాలు, లైటింగ్ మొదలైన వాటిని చేపట్టడం కోసం డీపీఆర్; కరీంనగర్: సమగ్ర మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి ప్రణాళిక కింద ప్రతిపాదించిన మౌలిక సదుపాయాల ప్రాజెక్టులకు డీపీఆర్; సిద్దిపేట: నీటి సరఫరా, యూజీడీ, తుఫాను నీటి పారుదల, రోడ్లు, ఘన వ్యర్థాల నిర్వహణ, పట్టణ పునరుద్ధరణ ప్రాజెక్టులకు డీపీఆర్

తెలంగాణ రాష్ట్రంలోని మిషను నగరాలు/పట్టణాలకు ఆమోదాన్ని భారత ప్రభుత్వ గృహ నిర్మాణ, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ 2015 జూలై 31, 2015 అక్టోబరు 12లలో తెలియజేసింది. మిషను ప్రారంభానికి ముందే డీపీఆర్ల తయారీకి సంబంధించిన పని ఉత్తర్వులు జారీ చేసారు (2015 జూన్).

అందువల్ల, మూడు యూఎల్బీలు నల్గొండ, కరీంనగర్, సిద్దిపేట మిషను నగరాలు/పట్టణాలలో డీపీఆర్ల తయారీ, మిషను కింద పనుల కోసం జరుగలేదు. అంతేకాక, పీహెచ్ విభాగం/యూఎల్బీలు స్వయంగా నవీకరించిన డీపీఆర్ల కోసం మొత్తాలను విడుదల చేయడం సక్రమంగా లేదు. ఇది ఏ&ఓఈ మిషను నిధుల మళ్లింపు కిందకు వస్తుంది.

మిషను మార్గదర్శకాల ప్రకారం, డీపీఆర్ ఛార్జీలు ఆమోదయోగ్యమైన అంశాలు కానందున, పురపాలక సాధారణ నిధుల నుండి ఆమోదయోగ్యం కాని అంశాల చెల్లింపు కోసం ₹79.72 కోట్ల కేటాయించి నట్లుగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 సెప్టెంబరు).

పురపాలక సాధారణ నిధుల నుండి డీపీఆర్ల తయారీ ఛార్జీల చెల్లింపులు చేయడం కోసం రాష్ట్ర ప్రభుత్వ జారీ చేసిన పరిపాలనా మంజూరు ఆదేశాలకు విరుద్ధంగా, చెల్లింపులు ఏ&ఓఈ నిధుల నుండి జరిగాయని సమాధానం ధ్రువీకరిస్తోంది. ఈ చర్య నియమ విరుద్ధంగా ఉంది.

2.7 మిషను కింద ప్రాజెక్టుల అమలు

తెలంగాణ రాష్ట్రంలో, మిషను కింద సూచించిన అంశాల నుండి (చార్టు-*2.1*) నీటి సరఫరా, మురుగునీటి పారుదల, పార్కుల అభివృద్ధి అంశాల అమలు కోసం 2015-20 మధ్యకాలంలో మిషను కింద చేపట్టారు.

2022 మార్చి 31 నాటికి రాష్ట్రంలో అంశాల వారీగా ప్రాజెక్టుల అమలు స్థితిని **పట్టిక-2.10**లో ఇవ్వడమైంది.

పట్టిక-2.10: 2022 మార్చి 31 నాటికి రాష్ట్రంలో మిషను కింద అంశాల వారీగా ప్రాజెక్టుల అమలు స్థితి

వివరణ	అంశం పేరు			మొత్తం
	నీటి సరఫరా	మురుగునీటి పారుదల	పార్కుల అభివృద్ధి	
ఆమోదించిన ప్రాజెక్టుల సంఖ్య	27	4	35	66
అప్పగించిన ప్రాజెక్టుల సంఖ్య	27	4	35	66
చేసిన ఖర్చు (₹ కోట్లలో)	1,321.97	201.97	17.82	1,541.76
పూర్తిచేసిన ప్రాజెక్టుల సంఖ్య	25	4	27	56
పూర్తిచేసిన ప్రాజెక్టుల శాతం	93	100	77	85

మూలం: రాష్ట్ర మిషను డైరెక్టరేటు అందించిన సమాచారం

పైన పేర్కొన్న మూడు అంశాలకు సంబంధించి ఆడిట్లో కనుగొన్న ముఖ్యమైన పరిశీలనలు తరువాతి పేరాల్లో చర్చించడం జరిగింది.

2.7.1 నీటి సరఫరా పనులు

నీటి సరఫరా పనుల కోసం డీపీఆర్లలో సూచించిన ప్రధాన అంశాలు ఈ కింది విధంగా ఉన్నాయి:

- సర్వీసు/బ్యాల్సింగ్ జలాశయాలు అనగా ఎలివేటెడ్ సర్వీసు జలాశయాలు/ఓవర్ హెడ్ సర్వీసు జలాశయాలు[32], గ్రౌండు లెవెల్ సర్వీసు జలాశయాల[33] నిర్మాణం.
- పంపింగ్ మెయిన్‌లు, ఫీడర్ మెయిన్‌లు
- పంపిణీ వ్యవస్థ (పంపిణీ మెయిన్‌లు, పంపిణీ లైన్‌లు)
- గృహ సర్వీసు కనెక్షన్‌లు

గ్రౌండు లెవెల్ సర్వీసు జలాశయాలు, ఎలివేటెడ్ సర్వీసు జలాశయాలు గురుత్వాకర్షణ సహజ శక్తిని, నీటి సరఫరా పంపిణీ వ్యవస్థ ప్రవహంలో స్థిరమైన ఒత్తిడిని ఉంచడానికి సహాయపడతాయి. మూల స్థానం నుండి గృహ సరఫరా వరకు పంపిణీ వ్యవస్థను కింది **చార్టు-2.9**లో చూపడం జరిగింది.

చార్టు-2.9: మూలం నుండి గృహాల వరకు నీటి సరఫరా, పంపిణీ వ్యవస్థ వివరాలు

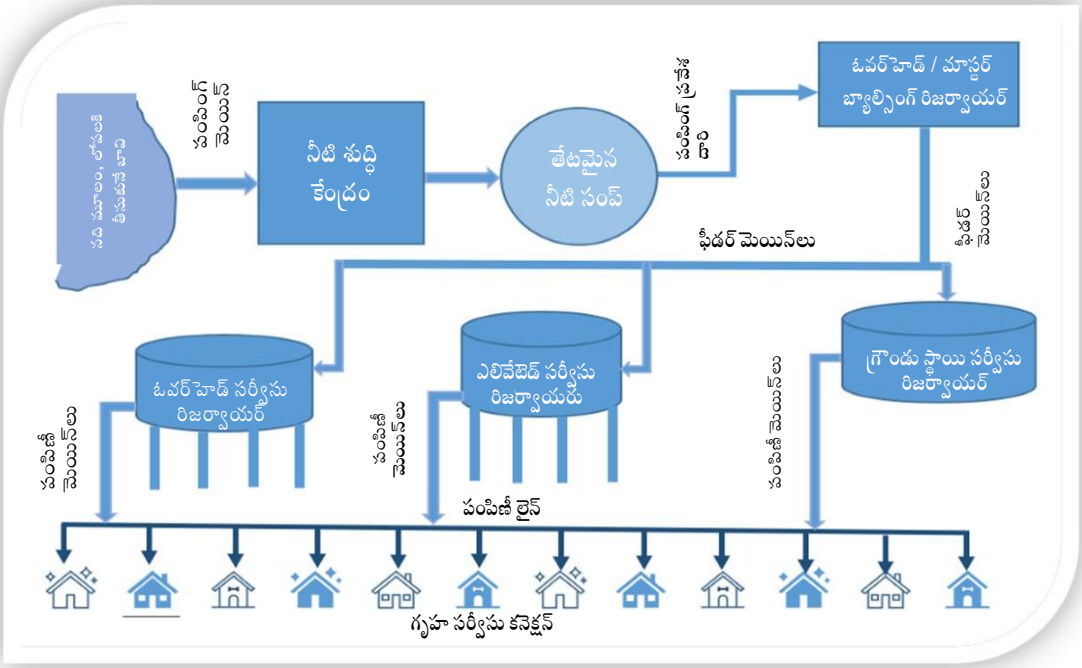

మూలం: డీపీఆర్‌లు, ఒప్పందాలు, పనిపూర్తి నివేదికల ఆధారంగా వివరణ

మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన ఐదు మిషను నగరాలు/పట్టణాలలో[34], 2015-20 మధ్యకాలంలో మిషను కింద నీటి సరఫరా కోసం 14 ప్రాజెక్టులను భారత ప్రభుత్వం ఆమోదించిన ₹931.20 కోట్ల వ్యయంతో చేపట్టారు. దీనికి ప్రతిగా 2022 మార్చి 31 నాటికి 13 ప్రాజెక్టులను పూర్తి చేయడానికి ₹821.27 కట్లు ఖర్చు చేసారు.

మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన ఐదు మిషను నగరాలు/పట్టణాలలో 2022 మార్చి 31 నాటికి ప్యాకేజీల వారీగా ప్రాజెక్టుల స్థితిని **పట్టిక 2.11**లో వివరించడమైనది.

[32] ఎలివేటెడ్ సర్వీసు రిజర్వాయర్‌లు/ఓవర్ హెడ్ సర్వీసు రిజర్వాయర్‌లు అనేవి స్టోరేజి ట్యాంకులు. ఇది సాధారణంగా పంపిణీ వ్యవస్థలో స్టేజి, ఎత్తైన నిర్మాణాల ద్వారా ఎత్తైన ప్రదేశంలో ఉంటుంది, తద్వారా వినియోగదారులకు నీటిని అందించడానికి గురుత్వాకర్షణను సృష్టిస్తుంది. స్థల పరిమితుల కారణంగా నీటి సరఫరాలో అంతరాయాలు లేదా తక్కువ నీటి పీడనం ఉన్న ప్రాంతాలలో ఈఎల్ఎస్ఆర్‌లు/ఓహెచ్ఎస్ఆర్‌లను సాధారణంగా ఉపయోగించడం జరుగుతుంది. ఈఎల్ఎస్ఆర్‌లు/ఓహెచ్ఎస్ఆర్‌లు తక్కువ డిమాండు ఉన్న కాలంలో నీటిని నిల్వ చేసి, అధిక డిమాండు ఉన్న కాలంలో విడుదల చేయగలవు.

[33] ఇది దిగువ స్థాయిలలో ఉన్న వినియోగదారులకు సహజ గురుత్వాకర్షణతో నీటిని సరఫరా చేయడం కోసం తగిన ఎత్తైన ప్రదేశంలో (కొండ వంటిది) ఉంచిన స్టోరేజి ట్యాంకు

[34] నల్గొండ, నిజామాబాదు, కరీంనగర్, రామగుండం, వరంగల్

పట్టిక-2.11: మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన ఐదు మిషను నగరాలు/పట్టణాలలో 2022 మార్చి 31 నాటికి మంజూరు చేసిన ప్రాజెక్టులకు సంబంధించిన పనుల పురోగతిపై ప్యాకేజీ వారీగా స్థితి

(₹ కోట్లలో)

ప్యాకేజి సంఖ్య	మిషను నగరం/పట్టణం పేరు	మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన మిషను నగరాలు/పట్టణాలలో మొత్తం ప్రాజెక్టుల సంఖ్య	భారత ప్రభుత్వం ఆమోదించిన మొత్తం	చేసిన ఖర్చు	పూర్తయిన ప్రాజెక్టుల సంఖ్య	పూర్తయిన ప్రాజెక్టుల శాతం
ప్యాకేజి-I	కరీంనగర్	3	100.12	101.56	3	100
	రామగుండం	2	89.60	83.38	2	100
ప్యాకేజి-II	నల్గొండ	3	107.38	110.71	3	100
	నిజామాబాదు	3	90.84	79.34	3	100
ప్యాకేజి-III	వరంగల్	3	543.26	446.28	2	67
మొత్తం		14	931.20	821.27	13	

మూలం: రాష్ట్ర మిషను డైరెక్టరేటు అందించిన సమాచారం

మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన మిషను నగరాలు/పట్టణాలలో పనుల అమలుపై చేసిన ఆడిట్ పరిశీలనలను కింద చర్చించడమైంది.

2.7.1.1 గృహాలకు సర్వీసు కనెక్షన్లను అందించడం

నీరు, మురుగునీటి పారుదల సౌకర్యాల విషయంలో సార్వత్రిక విస్తృతికి జాతీయ ప్రాధాన్యత ఉంది (మిషను మార్గదర్శకాలలోని పేరా 6.6). గృహాలకు హెచ్ఎస్సీ/నీటి నల్లా కనెక్షన్‌ని అందించడం నీటి సరఫరా విస్తృతికి సంబంధించిన సేవా స్థాయిలలో ఒకటి. ఎస్ఎల్ఐపీల తయారీ సమయంలో ఈ సేవా స్థాయిని యుఎల్‌బీలు అంచనా వేశాయి (పేరా *2.5.1*).

వరంగల్ మిషను నగరం మినహా మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన నాలుగు మిషను నగరాలు/పట్టణాలలో అందించిన హెచ్ఎస్సీలు, ఎస్ఎల్ఐపీలలో గుర్తించిన అంతరాల ప్రకారం అంచనా వేసిన హెచ్ఎస్సీలు, సంబంధిత ఒప్పందాలలో పనులు చేపట్టాలని అనుకున్న హెచ్ఎస్సీల కంటే చాలా తక్కువ ఉన్నట్లుగా ఆడిట్ గమనించింది.

ఎస్ఎల్ఐపీల తయారీ సమయంలో నల్లా కనెక్షన్లు లేని గృహాల వివరాలు (అంచనావేసిన అంతరాలు), పనులు చేపట్టడం కోసం ఒప్పందంలో ఉన్న వాటి సంఖ్య, నీటి సరఫరా ప్రాజెక్టులు చేపట్టిన మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన ఐదు మిషను నగరాలు/పట్టణాలలో వాస్తవంగా చేపట్టిన హెచ్ఎస్సీల వివరాలు **చార్టు-2.10**లో ఇవ్వడమైనది.

చార్టు-2.10: హెచ్ఎస్సీ అవశ్యకత, అమలు

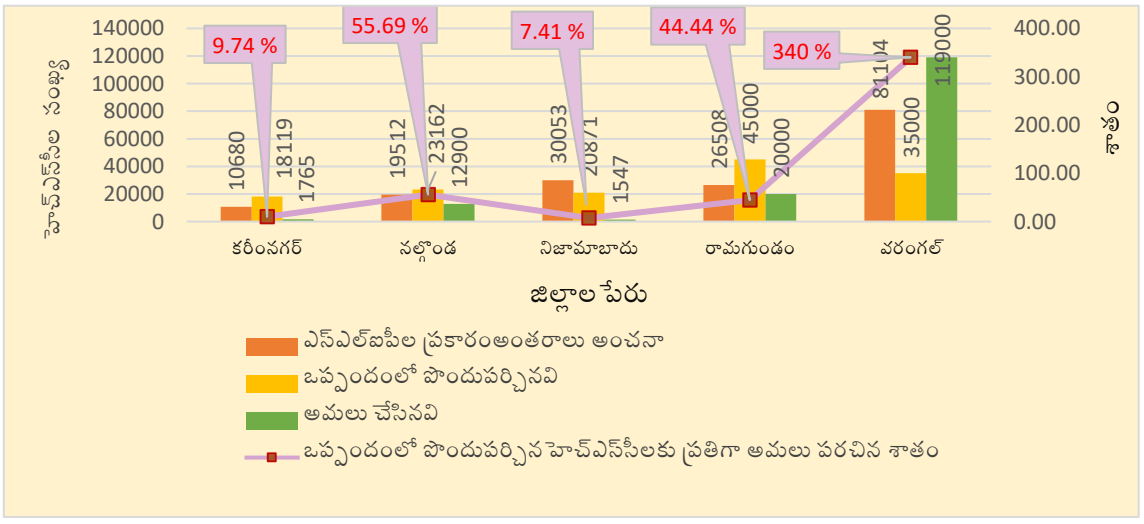

మూలం: మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన మిషను నగరాలు/పట్టణాలు అందించిన సమాచారం

మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన, పనులు పూర్తయిన నాలుగు మిషను నగరాలు/పట్టణాలలో తక్కువ సంఖ్యలో హెచ్ఎస్సీలు చేపట్టడానికి గల కారణాలను సమర్పించమని ఆడిట్ కోరింది. ఆడిట్‌కు ఈ కింది సమాధానాలు సమర్పించారు. వరంగల్ మిషను నగరంలో పనులు పురోగతిలో ఉన్నాయి:

ఎ. మొదట్లో ఇంటి నంబరు/ఆధార్ కార్డు ఆధారంగా హెచ్ఎస్సీలను ఇచ్చినట్లుగా నిజామాబాదు మిషను నగరం పీహెచ్ఎమ్ఈ డివిజను కార్యాలయం తెలిపింది (2022 అక్టోబరు). తరువాత, మిషను పనుల తనిఖీ సమయంలో, హెచ్ఎస్సీలను అందించడం కోసం ఆధార్ కార్డు ఆధారంగా ఆదాయాన్ని అంచనా వేయడాన్ని ఎస్ఈ (పీహెచ్) అభ్యంతరం వ్యక్తం చేసారు.

ఈ అంశాన్ని ఎస్ఈ (పీహెచ్), నిజామాబాదు యూఎల్‌బీతో చర్చించిన తరువాత, ప్రతి ఇంటిని ఆన్‌లైనులో నమోదు చేసి, కొత్త నీటి నల్లా కనెక్షన్‌ల కోసం దరఖాస్తు చేయడానికి మునిసిపల్ పరిపాలన కమీషనరు, డైరెక్టరు (సీడీఎమ్ఏ) సూచించిన విధానానికి అనుగుణంగా ఆస్తి పన్ను రసీదు (తాజా) వసూలు చేసిన తరువాత హెచ్ఎస్సీలను అందజేయాలని నిర్ణయించినట్లుగా తెలిపారు.

అయితే, సీడీఎమ్ఏ సూచించిన విధానాన్ని అనుసరించి మిగిలిన హెచ్ఎస్సీలను గృహాలకు అందించడంలో జరిగిన పురోగతిని ఆడిట్‌కు అందించలేదు.

బి. కరీంనగర్ మిషను నగరంలో, పంపిణీ వ్యవస్థ పొడవు 172 కిలోమీటర్ల నుండి 108 కిలోమీటర్లకు తగ్గినందున, వాస్తవంగా అనుకున్న హెచ్ఎస్సీలను చేపట్టలేదని, తక్కువగా అందించిన హెచ్ఎస్సీలను స్మార్టు సిటీ మిషను కింద చేపడతామని డివిజను కార్యాలయం తెలిపింది (2022 నవంబరు).

సి. నల్గొండ, రామగుండం మిషను నగరాలలో ఒప్పందాలలో పేర్కొన్న దాని కన్నా తక్కువ సంఖ్యలో హెచ్ఎస్సీలను అందించడానికి గల కారణాలను సంబంధిత డివిజను కార్యాలయాలు సమర్పించలేదు.

వరంగల్ మిషను నగరానికి సంబంధించి వరంగల్ పురపాలక సంస్థలో 42 గ్రామాలను విలీనం చేయడం వల్ల, సవివరమైన సర్వే చేపట్టిన తరువాత, సవరించిన ప్రతిపాదనలు, అవసరాల అంచనా ఆధారంగా అదనపు హెచ్ఎస్సీలను అందించినట్లుగా ఈఎన్సీ (టీపీహెచ్ఎమ్ఈ) తెలిపారు (2023 మార్చి).

సేవా స్థాయి అభివృద్ధి ప్రణాళికలను యూఎల్‌బీలు తయారు చేస్తాయి. పనులను పీహెచ్ఎమ్ఈ డివిజన్లు చేపడతాయి. నాలుగు మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన మిషను నగరాలు/పట్టణాల పీహెచ్ఎమ్ఈ డివిజన్లు, యూఎల్‌బీల మధ్య హెచ్ఎస్సీలను అందించడానికి అనుసరించాల్సిన ఏకరీతి విధానానికి సంబంధించి సమన్వయం లేదు. పనుల అమలు సమయంలో యూఎల్‌బీలు కూడా పాలుపంచుకోలేదు.

ఇంతేకాక, వరంగల్ మిషను నగరంలో నీటి సరఫరా కోసం ఎస్ఎల్ఐపీలను తయారు చేసే సమయంలో 42 గ్రామాల విలీనాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకోలేదు. ఇది ప్రణాళికా లోపాన్ని సూచిస్తుంది.

మున్సిపల్ పరిధి చివరి వరకు నీటిని అందించడం కోసం పైప్‌లైను వ్యవస్థను వేయడం జరిగిందని, హెచ్ఎస్సీలను అందించడం అనేది నిరంతర కార్యకలాపమని, దీనిని యూఎల్‌బీలు చేపడతాయని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 సెప్టెంబరు). ఇంతేకాక, మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన ఐదు మిషను నగరాలు/పట్టణాలలో మిషను కింద వేసిన సరఫరా లైనుల ద్వారా అనంతరం వివిధ పథకాల కింద యూఎల్‌బీలు అదనపు సంఖ్యలో హెచ్ఎస్సీలను అందజేసినట్లుగా తెలిపింది.

అందించిన హెచ్ఎస్సీలు, ఎస్ఎల్ఐపీలలో లేదా డీపీఆర్‌లలో అంచనా వేసిన అంతరాలకు అనుగుణంగా లేవని, తద్వారా నల్లా కనెక్షన్లను అందించడం ద్వారా గృహాల చివరి దశ వరకు మిషను కింద నీటి సరఫరా చేయడానికి ఉద్దేశించిన లక్ష్యాన్ని సాధించలేదని సమాధానం నుండి స్పష్టంగా తెలుస్తోంది.

2.7.1.2 గృహ సర్వీసు కనక్షన్లకు మీటర్లను అమర్చకపోవడం లేదా తక్కువగా అమర్చడం

మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన మిషను నగరాలు/పట్టణాలలో నీటి సరఫరా పనుల కోసం చేసుకున్న ఒప్పందాలలో హెచ్ఎస్ఎస్‌లకు మీటర్లను సరఫరా చేసి అమార్చాలని ఉంది. మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన మూడు మిషను నగరాలు/పట్టణాలలో హెచ్ఎస్ఎస్‌లకు మీటర్లను అమర్చకపోవడం లేదా తక్కువగా అమర్చినట్లుగా గుత్తేదారులకు చెల్లించిన బిల్లుల నుండి ఆడిట్ గమనించింది. వివరాలు **పట్టిక-2.12**లో చూపడమైంది.

పట్టిక-2.12: హెచ్ఎస్ఎస్‌లకు అమర్చిన మీటర్ల స్థితి

(సంఖ్యలలో)

మిషను నగరం/పట్టణం	ఒప్పందంలో అనుకున్న హెచ్ఎస్ఎస్‌లు	వాస్తవంగా చేపట్టిన హెచ్ఎస్ఎస్‌లు	గుత్తేదారు కొనుగోలు చేసిన మీటర్లు	హెచ్ఎస్ఎస్‌లకు అమర్చిన మీటర్లు	మిషను నగరం/పట్టణంలోని యూఎల్‌బీలకు గుత్తేదారు అందజేసిన ఉపయోగించని మీటర్లు
కరీంనగర్	18,119	1,765	0	0	0
నల్గొండ	23,162	12,900	12,900	8,285	4,615
నిజామాబాదు	20,871	1,547	3,500	1,226	2,274
మొత్తం	**62,152**	**16,212**	**16,400**	**9,511**	**6,889**

మూలం: రెండు మిషను నగరాలు/పట్టణాలైన నల్గొండ, నిజామాబాదులలో వర్క్ స్లిప్పులు, ఉపయోగించని సామాగ్రి జాబితా

నల్గొండ మిషను నగరం/పట్టణంలో, హెచ్ఎస్ఎస్‌లకు 8,285 మీటర్లు అమర్చినప్పటికీ, గుత్తేదారు మెగా ఇంజనీరింగ్, ఇన్ఫ్రాస్ట్రక్చర్స్ లిమిటెడ్ (ఎమ్ఈఐఎల్) హైదరాబాదుకి మొత్తం 12,900 మీటర్లు అమర్చడానికి అవసరమైన ఛార్జీలను చెల్లించారు. ఇది, నల్గొండ మిషను నగరం/పట్టణంలో అమర్చని, యూఎల్‌బీకి అప్పగించిన 4,615 మీటర్లపై ₹7.86 లక్షల[35] అక్రమ చెల్లింపుకు దారితీసింది.

స్మార్ట్ సిటీ మిషనులో కరీంనగర్‌ను ఎంపిక చేసినందున, ప్రతి ఇంటికి స్మార్ట్ మీటర్లను ఏర్పాటు చేయాలని ప్రతిపాదించినట్లు, అందువల్ల, చేసిన పనినే మళ్ళీ చేయడాన్ని నివారించడానికి మీటర్లు అందించలేదని కరీంనగర్ హీహెచ్&ఎమ్ఈ డివిజను తెలిపింది (2022 నవంబరు).

ఏ కారణాలు లేకుండా కొనుగోలు చేసిన మీటర్ల ఏర్పాటును పూర్తిగా చేపట్టక పోవడంవల్ల మిగిలిన మీటర్లను నిజామాబాదు యూఎల్‌బీకి అప్పగించినట్లుగా నిజామాబాదు హీహెచ్ఎమ్ఈ డివిజను తెలిపింది (2022 అక్టోబరు).

ఆ విధంగా, హెచ్ఎస్ఎస్‌లకు మీటర్లను అమర్చక పోవడం వల్ల సంబంధిత యూఎల్‌బీలు నీటి సరఫరా ఛార్జీలపై ఆదాయాన్ని కోల్పోవడమే కాక, ఆదాయ రహిత నీటి సరఫరా పెరుగుదలకు దారితీయవచ్చు.

మీటర్లను ఏర్పాటు చేయడాన్ని స్థానిక ప్రజలు వ్యతిరేకించినందున ఒప్పందాలలో ప్రతిపాదించిన విధంగా మీటర్లను అమర్చలేదని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అంగీకరించింది (2023 సెప్టెంబరు). వివిధ నిధుల కింద మీటర్లను నిర్ణీత సమయంలో అందిస్తామని తెలిపింది. అంతేకాక, నల్గొండ మిషను నగరం/పట్టణంలో ఉపయోగించని 4,615 మీటర్లకు సంబంధించి గుత్తేదారు నుండి మొత్తాన్ని తిరిగి వసూలు చేయడానికి ప్రతిపాదించినట్లుగా తెలిపింది.

[35] 4,615 X ₹170.42/మీటరుకు =₹7,86,488

2.7.1.3 గృహాలకు సర్వీసు కనెక్షన్ పనుల అమలు

మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన మిషను నగరాలు/పట్టణాలలోని కింది ప్రదేశాలలో హెచ్ఎస్సీ పనుల ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీని ఆడిటు నిర్వహించింది:

1. కరీంనగర్-రాంపూర్ కాలనీ, గౌతమీనగర్, వెంకటేశ్వర కాలనీ, రామచంద్రాపూర్ కాలనీ
2. నల్గొండ- అర్జాలబావి, హౌసింగ్ బోర్డు కాలనీ, హిమగిరి కాలనీ, అసద్ నగర్, క్రిష్ణవేణి కాలనీ
3. నిజామాబాదు-బడాబజార్, ప్రగతి నగర్, మహాలక్ష్మినగర్, అలీసాగర్ పంపు హౌసు
4. రామగుండం - దుర్గానగర్, గౌతమీనగర్, గంగానగర్
5. వరంగల్- కరీంబాదు, ఎనుమాముల, గొర్రెకుంట, కాశిబుగ్గ,సెంట్రల్ జైలు, దేశీపీట, ఎన్ఐటీ -దర్గా, ఎఫ్సీఐ కాలనీ, హసన్పర్తి, ఎర్రగట్టుగుట్ట, భీమారం, యాదవనగర్

మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన మిషను నగరాలు/పట్టణాలలో హెచ్ఎస్సీ పనుల ఉమ్మడి భౌతిక తనిఖీ (జేపీవీ)లో ఆడిటు ఈ కింది అంశాలను గమనించింది:

(i) మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన ఐదు మిషను నగరాలు/పట్టణాలలో గృహ కుళాయిలకు అనుసంధానించే నీటి పైపులైన్లను భూమి పైకి కనబడే విధంగా వేయడం {(చిత్రపటం సంఖ్య 1 (ఎ)}, బహిరంగ డ్రైనేజీ వ్యవస్థ {(చిత్రపటం సంఖ్య 1 (బి)} ను కూడా జరిగింది.

చిత్రపటం సంఖ్య1 (ఎ) - గృహ కుళాయిలకు అనుసంధానిస్తున్న నీటి పైపులైన్లను భూమి పైకి కనబడే విధంగా వేయడం

రామగుండం మిషను నగరంలో 2022 నవంబరు 17న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ

నల్గొండ మిషను నగరం/పట్టణంలో 2022 సెప్టెంబరు 16న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ

చిత్రపటం సంఖ్య 1(బి) - గృహ కుళాయిలకు అనుసంధానిస్తున్న నీటి పైపులైన్లను బహిరంగ డ్రైనేజి వ్యవస్థ పైనుండి వేశారు

నల్గొండ మిషను నగరం/పట్టణంలో 2022 సెప్టెంబరు 16న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ

నిజామాబాదు మిషను నగరంలో 2022 అక్టోబరు 19న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ

మురుగు కాలువలు దాటుతున్న చోట కేసింగ్ పైపు సహాయంతో అన్ని హెచ్ఎస్ఈలను సరిగ్గా మూసివేసినట్లు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 సెప్టెంబరు). రామగుండం మిషన్ నగరంలో (చిత్రపటం సంఖ్య 1(ఎ)) ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీలో ఆడిట్ లేవనెత్తిన ఒక కేసులో ఛాయాచిత్రాలను సాక్ష్యంగా (చిత్రపటం సంఖ్య 1(సి)) అందించింది.

చిత్రపటం సంఖ్య 1(సి)

హెచ్ఎస్ఈని మురుగు కాలువ పైనుండి కేసింగ్ పైపు సహాయంతో సరిగ్గా మూసివేసిన దానికి సాక్ష్యంగా ఈఎన్సీ (టీపీహెచ్ఎమ్ఈ) అందించిన ఛాయాచిత్రం

చిత్రపటం సంఖ్య 1(సి)లో చూపిన విధంగా, కేసింగ్ ఉన్నప్పటికీ, వేసిన పైపులైను భూమి పైన, బహిరంగ డ్రైనేజి వ్యవస్థకు బహిర్గతమై ఉంది. బహిరంగ పద్ధతిలో పైపులైను వేయడం వల్ల దానిని చెడగొట్టే ప్రమాదం ఉంది. అది సరిదిద్దలేదు.

(ii) వినియోగదారులు మీటరు అమర్చిన దగ్గర పైపును కత్తిరించి, వేరుచేసిన పైపు దగ్గర నుండి నేరుగా నీటిని తీయడం జరిగింది (నల్గొండ, నిజామాబాదు, రామగుండం, వరంగల్ - చిత్రపటం సంఖ్య 2).

చిత్రపటం సంఖ్య 2 - మీటరు అమర్చిన దగ్గర పైపును కత్తిరించి, నేరుగా నీటిని తీయడం	
వరంగల్ మిషను నగరంలో 2023 జనవరి 31న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ	నల్గొండ మిషను నగరం/పట్టణంలో 2022 సెప్టెంబరు 16న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ

(iii) వినియోగదారులు నీటి పైపు కనెక్షన్ నుండి మీటరు బాక్సులను తొలగించి, మీటర్లను దెబ్బతీయడం జరిగింది (నల్గొండ, రామగుండం, వరంగల్-చిత్రపటం సంఖ్య.3(ఎ))

చిత్రపటం సంఖ్య 3(ఎ) - నీటి పైపు కనెక్షన్ నుండి మీటరు బాక్సులను తొలగించి, మీటర్లను దెబ్బతీయడం	
వరంగల్ మిషను నగరంలో 2023 జనవరి 31న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ	నల్గొండ మిషను నగరం/పట్టణంలో 2022 సెప్టెంబరు 16న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ

అన్ని కనెక్షన్లకు మీటర్లు అందించామని, పైపు కోత ఏదైనా ఉంటే సరిదిద్దుతామని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 సెప్టెంబరు). లేవనెత్తిన నాలుగు కేసులలో, వరంగల్ మిషను నగరానికి సంబంధించి రెండు కేసులలో (**చిత్రపటం సంఖ్యలు 3(బి), 3 (సి)**) సరిదిద్దడానికి రుజువుగా ఛాయాచిత్రాలను సాక్ష్యంగా అందించారు.

చిత్రపటం సంఖ్య 3(బి)	చిత్రపటం సంఖ్య 3(సి)

వరంగల్ మిషను నగరంలో తొలగించిన మీటర్ బాక్సులను సరిచేసినట్లుగా పేర్కొంటూ ఈఎన్‌సీ (టీపీహెచ్ఎమ్ఈ) అందించిన ఛాయాచిత్రాలు

(iv) మీటర్లను అమర్చకపోవడం, పైపులైను నుండి నేరుగా నీటిని తీసుకోడం జరిగింది. (కరీంనగర్ - **చిత్రపటం సంఖ్య 4**). మీటర్ రీడింగును నివారించడానికి వినియోగదారులు మీటర్ బాక్సులను పాడుచేయడం లేదా తొలగించి ఉండవచ్చని డివిజను తెలిపింది.

చిత్రపటం సంఖ్య 4 - మీటర్లను అమర్చకపోవడం, పైపులైను నుండి నేరుగా నీటిని తీసుకోడం

కరీంనగర్ మిషను నగరంలో 2022 సపంబరు 15న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ

స్మార్టు సిటీస్ మిషను కింద కరీంనగర్ మిషను నగరంలో మీటర్లను ప్రతిపాదించడం జరిగిందని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 సెప్టెంబరు). అందువల్ల, చేసిన పనినే మళ్ళీ చేయడాన్ని నివారించడానికి, మిషను కింద మీటర్లను అందించలేదు. అయితే, మీటర్లను ఇంకా అందించలేదు అనేది వాస్తవం.

(v) క్షేత్రస్థాయిలో వినియోగదారులను విచారించినప్పుడు, వారికి నీటి బిల్లులు అందలేదని తెలిపారు (కరీంనగర్, నల్గొండ, రామగుండం).

ఆన్‌లైను వ్యవస్థలో హెచ్ఎస్‌సీలను నవీకరించే సమస్య పరిష్కారమైన తర్వాత వినియోగదారులకు నీటి బిల్లులను జారీ చేస్తామని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 సెప్టెంబరు).

సంబంధిత పట్టణ స్థానిక సంస్థలు (యూఎల్‌బీ) నీటిని సరఫరా చేస్తున్నప్పటికీ, వాటి ద్వారా హెచ్ఎస్‌సీలపై సరైన పర్యవేక్షణ లేదనే వాస్తవాన్ని ఈ సమాధానం నొక్కి చెబుతోంది. నీటి పైపులను కత్తిరించడం, మీటర్లను తొలగించడం వంటి సంఘటనలను నివారించడానికి సమర్థవంతమైన చర్యలు తీసుకోలేదు. అంతేకాక, భూఉపరితలం పైకి కనబడే విధంగా నీటి పైపులైన్లను వేయడం వల్ల, అవి పాడైపోవచ్చు, విచ్ఛిన్నం కావచ్చు. మురుగు కాలువలపై, వాటికి సమీపంలో పైపులైన్లు వేయడంలో అనుచితమైన అమరిక గృహ వినియోగదారులకు ఆరోగ్య సమస్యలను కలిగించే

తాగునీటి కలుషితానికి దారితీయవచ్చు. ఇది పీహెచ్&ఎమ్ఈ డివిజన్లు హెచ్ఎస్సీ పనులను సక్రమంగా అమలు చేయకపోవడాన్ని సూచిస్తుంది.

నిరంతర పర్యవేక్షణకు, పరిష్కార చర్యలు తీసుకోవడానికి సంబంధిత కమీషనర్లు, మునిసిపల్ ఇంజనీర్లను ఎప్పటికప్పుడు అప్రమత్తం చేస్తున్నట్లు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 సెప్టెంబరు).

2.7.1.4 నీటి సరఫరా ప్రాజెక్టుల కింద రూపొందించిన ఆస్తులను యూఎల్బీలు స్వాధీనం చేసుకోకపోవడం

మిషను మార్గదర్శకాలలోని పేరా 7.3 ప్రకారం, ఎస్ఏఏపీలలో భారత ప్రభుత్వ గృహనిర్మాణ, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖకి రాష్ట్రం ప్రతిపాదించిన ప్రాజెక్టులలో కనీసం ఐదేళ్ల పాటు అమలు, నిర్వహణ (ఓ&ఎమ్) ఉంటుంది, దీనికి వినియోగదారు ఛార్జీలు విధింపు లేదా ఇతర ఆదాయ వనరుల ద్వారా నిధులు సమకూరుతాయి. అయితే, ప్రాజెక్టు వ్యయాన్ని లెక్కించడం కోసం అమలు, నిర్వహణ ఖర్చును[36] మినహాయిస్తారు. అమలు, నిర్వహణ కోసం రాష్ట్రాలు/యూఎల్బీలు వ్యయ వసూలు యంత్రాంగం ద్వారా నిధులు సమకూరుస్తాయి. తద్వారా అవి స్వయం సమృద్ధి, తక్కువ ఖర్చుతో కూడుకున్నవిగా ఉంటాయి.

ఎస్ఏఏపీలలో, డీపీఆర్లలో అమలు, నిర్వహణల కోసం నిబంధనను చేర్చినట్లుగా రాష్ట్రం పేర్కొంది. అయితే వినియోగదారు ఛార్జీల సేకరణ ద్వారా యూఎల్బీలు దీనిని చేపట్టాలని ప్రతిపాదించింది.

మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన ఐదు మిషను నగరాలు/పట్టణాలకుగాను వరంగల్ మినహా నాలుగింటిలో నీటి సరఫరా ప్రాజెక్టులు పూర్తయినట్లుగా[37] సంబంధిత పీహెచ్&ఎమ్ఈ డివిజన్లు ప్రకటించాయి.

మిషను కింద నీటి సరఫరా ప్రాజెక్టు ఆస్తులను, పనులు పూర్తయిన తరువాత ఒక సంవత్సరానికి పైగా ఆలస్యంతో నిజామాబాదు యూఎల్బీ 2022 మార్చిలో, నల్గొండ యూఎల్బీ 2022 సెప్టెంబరులో స్వాధీనం చేసుకున్నట్లుగా రికార్డుల పరిశీలనలో ఆడిటు గమనించింది. కరీంనగర్, రామగుండం మిషను నగరాల్లో, నీటి సరఫరా ప్రాజెక్టు ఆస్తుల స్వాధీనం కోసం సంబంధిత పీహెచ్&ఎమ్ఈ డివిజన్లు (2021 ఆగస్టు) సంబంధిత యూఎల్బీలను సంప్రదించినప్పటికీ 2023 మే నాటికి వాటిని స్వాధీనం చేసుకోలేదు. అయితే, యూఎల్బీలు నీటి సరఫరా చేస్తున్నాయి.

మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన ఐదు మిషను నగరాలు/పట్టణాల యూఎల్బీలు అందించిన, స్వాధీనం చేసుకున్న హెచ్ఎస్సీల వివరాలను **పట్టిక-2.13** లో ఇవ్వడమైంది.

పట్టిక-2.13: అమలు చేసిన, స్వాధీనం చేసుకున్న, బిల్లులు ఇచ్చిన హెచ్ఎస్సీల వివరాలు

క్రమ సంఖ్య	మిషను నగరం/పట్టణం పేరు	అమలు చేసిన హెచ్ఎస్సీల సంఖ్య	యూఎల్బీలు స్వాధీనం చేసుకున్న హెచ్ఎస్సీల సంఖ్య	ఆన్లైను వ్యవస్థలో యూఎల్బీలు అప్లోడ్ చేసిన హెచ్ఎస్సీల సంఖ్య	నీటి బిల్లు ఇచ్చిన హెచ్ఎస్సీల సంఖ్య
1	కరీంనగర్	సమర్పించలేదు			
2	నల్గొండ	12,900	2,190	2,190	2,190
3	నిజామాబాదు	1,547	1,547	35	35
4	రామగుండం	20,000	17,290	17,290	17,290
5	వరంగల్	సమర్పించలేదు			

మూలం: మిషను నగరాలు/పట్టణాలలోని యూఎల్బీలు అందించిన సమాచారం

ఒక ఆడిటు విచారణకు (2023 ఏప్రిల్) స్పందిస్తూ, కొత్త నివాసాల కోసం కల్పించిన నీటి సరఫరా వ్యవస్థలో బకాయి ఉన్న అంతర్గత కనెక్షన్ పనుల కారణంగా, పీహెచ్ఎమ్ఈ డివిజను మిషను కింద ఇచ్చిన కొత్త హెచ్ఎస్సీల పూర్తి సమాచారం కూడా లేకపోవడం వల్ల, మిషను కింద కల్పించిన మౌలిక సదుపాయాలను పీహెచ్ఎమ్ఈ డివిజను

[36] ఇందులో విద్యుత్ ఛార్జీలు, వినియోగ వస్తువుల ఖర్చు, సిబ్బంది (మానవ వనరుల) ఛార్జీలు, చిన్న మరమ్మతులు మొదలైనవి ఉంటాయి

[37] కరీంనగర్: 2021 ఆగస్టు 17, నల్గొండ: 2020 ఆగస్టు 31, నిజామాబాదు: 2020 ఆగస్టు 31, రామగుండం: 2021 ఆగస్టు 17

నుండి తీసుకోలేదని రామగుండం యూఎల్‌బీ తెలిపింది (2023 జూన్). ఇంకా, పీహెచ్ఎమ్ఈ డివిజను ఇచ్చిన ఇంటి సంఖ్యలలోని అసమతుల్యత వల్ల మిగిలిన 2,710 హెచ్ఎస్సీలను ఆన్‌లైనులో అప్లోడ్ చేయలేదని తెలిపింది. ఆస్తిపన్ను రసీదు సమర్పించకపోవడం వల్ల మిగిలిన 1,512 హెచ్ఎస్సీలను అప్లోడ్ చేయలేదని నిజామాబాదు యుఎల్‌బీ తెలిపింది (2023 జూన్).

మిగిలిన 10,710 హెచ్ఎస్సీలను స్వాధీనం చేసుకోకపోవడానికి, ఆన్‌లైనులో అప్లోడ్ చేయకపోవడానికి గల కారణాలను నల్గొండ యూఎల్‌బీ తెలుపలేదు.

వివిధ పథకాల కింద పనులను చేపట్టడం, కల్పించిన ఆస్తులను యూఎల్‌బీలకు అప్పగించడం పీహెచ్&ఎమ్ఈ డివిజన్‌ల బాధ్యత అని ఇంజనీర్ - ఇన్ - చీఫ్ (టీపీహెచ్ఎమ్ఈ) తెలిపారు (2023 ఫిబ్రవరి). అమలు, నిర్వహణ కోసం ఆస్తులను స్వాధీనం చేసుకోవలసిన బాధ్యత యూఎల్‌బీలపై ఉంటుందని తెలిపారు.

వాస్తవానికి, నీటి సరఫరా ప్రాజెక్టు ఆస్తులను కరీంనగర్, రామగుండం మిషను నగరాలకు చెందిన సంబంధిత యూఎల్‌బీలు పనులు పూర్తయిన ఒక సంవత్సరం తరువాత కూడా స్వాధీనం చేసుకోలేదు. **పట్టిక-2.13** లో పేర్కొన్న విధంగా హెచ్ఎస్సీలను ఇంకా స్వాధీనం చేసుకోవలసి ఉంది. మిషను మార్గదర్శకాలలోని పేరా 8.1 లో నిర్దేశించినప్పటికీ, మిషను అమలులో పాల్గొన్న మూడు సంస్థలు-రాష్ట్ర మిషను డైరెక్టరేటు, యూఎల్‌బీలు, ఈఎన్‌సీ (టీపీహెచ్ఎమ్ఈ) ల పాత్రలు, బాధ్యతలు, జవాబుదారీతనం, ఆస్తులను అప్పగించడం, స్వాధీనం చేసుకోవడం, హెచ్ఎస్సీల విడుదల, ఆన్‌లైనులో హెచ్ఎస్సీలను అప్లోడ్ చేయడం వంటి విధానాలను వివరిస్తూ త్రైపాక్షిక ఒప్పందాన్ని కుదుర్చుకోక పోవడాన్ని ఇది సూచిస్తుంది.

ఈ కింది వ్యత్యాసాల కారణంగా హెచ్ఎస్సీలను ఆన్‌లైనులో అప్లోడ్ చేయడం పూర్తికాలేదని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 సెప్టెంబరు):

- మదింపు చేయని ఇళ్లకు హెచ్ఎస్సీలను ఇవ్వడం.
- ఇళ్ల ఆస్తి వివరాలు మార్పు చేయనివి.
- ఒకే యజమానికి చాలా హెచ్ఎస్సీలను ఇవ్వడం. (కాని, ఒక మదింపు సంఖ్య కారణంగా ఇచ్చిన అనేక హెచ్ఎస్సీలను లెక్కించలేము.)
- యాజమాన్య వ్యత్యాసాలు.
- ఇళ్ల సంఖ్యలలో అసమతుల్యత.
- రెండు పడకగదుల ఇళ్ళ కేటాయింపులు చేయకపోవడం.
- వలసదారులు (హెచ్ఎస్సీలు పొందిన వారు గుడిసెలలో నివసించడం).
- యజమానికి సంబంధించిన పత్రాలు ఉండకపోవడం.
- మదింపు చేయని కొన్ని పాఠశాలలు, మతపరమైన ప్రదేశాలకు హెచ్ఎస్సీలు ఇవ్వడం.

పైన పేర్కొన్న పరిస్థితిని పరిగణనలోకి తీసుకుని హెచ్ఎస్సీలను నవీకరించడం కోసం ఆన్‌లైన్ వ్యవస్థను సవరిస్తామని, అన్ని హెచ్ఎస్సీలను ఆన్లైన్లో నవీకరిస్తామని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం హామీ ఇచ్చింది.

రెండు యూఎల్‌బీలకు ఆస్తులను అప్పగించకపోవడానికి సంబంధించి, రామగుండం, కరీంనగర్ మిషను నగరాల పీహెచ్&ఎమ్ఈ డివిజన్‌లు ఆస్తులను అప్పగించినట్లుగా భావిస్తున్నట్లు తెలియజేస్తూ సంబంధిత యూఎల్‌బీలకు లేఖలు పంపినట్లు (2023 జూన్) రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 సెప్టెంబరు).

యూఎల్‌బీలు సంతకం చేసిన అంగీకారం లేనప్పుడు యూఎల్‌బీలు అధికారికంగా స్వాధీనం చేసుకున్నట్లు భావించలేము కనుక ఈ సమాధానం ఆమోదయోగ్యం కాదు. అంతేకాక, పైన పేర్కొన్న విధంగా రామగుండం యూఎల్‌బీ ఇచ్చిన సమాధానం మిషను కింద కల్పించిన మౌలిక సదుపాయాలు ఇంకా పీహెచ్ఎమ్ఈ డివిజను నుండి తీసుకోలేదు అనే వాస్తవాన్ని ధ్రువీకరిస్తుంది.

2.7.1.5 వినియోగించని సామాగ్రికి నియమ విరుద్ధంగా చెల్లించడం

మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన ఐదు మిషను నగరాలు/పట్టణాలకుగాను వరంగల్ మినహా నాలుగింటిలో మిషను కింద నీటి సరఫరా ప్రాజెక్టులను సంబంధిత హీహెచ్ఎమ్ఈ డివిజన్‌లు పూర్తిచేసినట్లు ప్రకటించారు. నీటి సరఫరా పనుల కోసం చేసుకున్న ఒప్పందాల ప్రకారం చేపట్ట వలసిన పరిమాణాల బిల్లు, పనులకు సంబంధించిన సామాగ్రి[38] సరఫరా, పంపిణీ, బిగించడం/స్థాపించడం అందిస్తుంది.

మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన రెండు మిషను నగరాలైన కరీంనగర్, రామగుండంలలో నీటి సరఫరా పనులను చేపట్టిన గుత్తేదారు లార్సెన్ అండ్ టూబ్రో (ఎల్‌టీ), చెన్నై సామాగ్రిని సేకరించింది, కాని వాటిని ఏర్పాటు చేయలేదు/ బిగించలేదు.

ఈ రెండు మిషను నగరాల్లో నీటి సరఫరా హెచ్ఎస్‌సీలను తక్కువగా అందించడం వల్ల ఉపయోగించని సామాగ్రి గుత్తేదారు వద్ద ఉన్నట్లుగా పని బిల్లుల పరిశీలనలో ఆడిటు గమనించింది (పేరా *2.7.1.1*, చార్టు-*2.10*). అయితే, ఈ రెండు మిషను నగరాల్లో అమలు చేసిన వాటికి సంబంధించిన పనుల బిల్లుల్లో, గుత్తేదారు సేకరించిన సామాగ్రి విలువను కలపడం వల్ల వినియోగించని సామాగ్రి నిమిత్తం ₹2.19 కోట్ల[39]ను నియమ విరుద్ధంగా చెల్లించారు.

మిగిలిన రెండు మిషను నగరాలలోని యూఎల్‌బీలు, నిజామాబాదు 2022 మార్చిలో, నల్గొండ 2022 సెప్టెంబరులో ₹1.58 కోట్ల[40] విలువైన వినియోగించని సామాగ్రిని హీహెచ్&ఎమ్ఈ డివిజన్‌ల నుండి స్వాధీనం చేసుకున్నాయి.

ఆడిట్ జారీ చేసిన పరిశీలనకు (2023 ఫిబ్రవరి) స్పందిస్తూ, నాలుగు మిషన్ నగరాలు/పట్టణాల ఈఈ(హీహెచ్)లు వినియోగించని సామాగ్రిని గుత్తేదారులకు అప్పగించాలని, వినియోగించని ఈ సామాగ్రి ఖర్చును గుత్తేదారుల నుండి తిరిగి వసూలు చేయాలని ఆదేశించినట్లు (2023 మార్చి) ఈఎన్‌సీ(టీహెచ్ఎమ్ఈ) తెలిపారు (2023 మార్చి).

ఆడిట్ పరిశీలనలను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అంగీకరించింది. వినియోగించని సామాగ్రి కోసం చేసిన చెల్లింపులను తదుపరి రన్నింగు బిల్లులలో తిరిగి వసూలు చేస్తామని తెలిపింది (2023 సెప్టెంబరు).

2.7.1.6 నీటి సరఫరాలో సాధించిన సేవా స్థాయి ప్రమాణాలు

మిషన్ మార్గదర్శకాలలో భారత ప్రభుత్వ గృహనిర్మాణ, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ ఎస్ఎల్‌బీల రూపంలో తప్పనిసరి చేసిన సూచికలు, ప్రమాణాలను నిర్దేశించింది. వీటిని మిషను కింద మిషను నగరాలు/పట్టణాలలోని యూఎల్‌బీలు సాధించిన వాటిని కొలవాడానికి ప్రమాణాలుగా తీసుకోవాలి.

మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన ఐదు మిషను నగరాలు/పట్టణాలలో యూఎల్‌బీలు ఎస్ఎల్ఐపీలలో అంచనా వేసిన అంతరాలకు గానూ 2022 మార్చి 31 నాటికి నీటి సరఫరా కింద ఎస్ఎల్‌బీ సాధించిన వాటి వివరాలు పట్టిక-2.1లో ఇవ్వడమైంది.

[38] నీటి మీటర్లు, ప్రవాహ మీటర్లు, డీఐ పైపులు, హెచ్‌డీపీఈ పైపులు, ఎమ్‌డీపీఈ పైపులు, వాల్వులు మొదలైనవి

[39] కరీంనగర్: ₹0.26 కోట్లు, రామగుండం: ₹1.93 కోట్లు

[40] నిజామాబాదు: ₹0.92 కోట్లు, నల్గొండ: ₹0.66 కోట్లు

పట్టిక-2.14: మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన ఐదు మిషను నగరాలు/పట్టణాలలో యూఎల్‌బీలు ఎస్ఎల్ఐపీలలో అంచనా వేసిన అంతరాలకు గానూ 2022 మార్చి 31 నాటికి నీటి సరఫరా కింద సాధించిన ఎస్ఎల్‌బీ వాటి వివరాలు

మిషను నగరం/పట్టణం పేరు	ఎమ్‌హెచ్‌యూఏ ప్రతిపాదించిన లక్షిత సేవా స్థాయి ప్రమాణాలు	2017-20 ఎల్ఎల్ఐపీల తయారీ సమయంలో యూఎల్‌బీలు అనుకున్న సేవా స్థాయిలు	ఎల్ఎల్ఐపీల తయారీ సమయంలో యూఎల్‌బీ అంచనా వేసిన సేవా స్థాయి అంతరాలు	2022 మార్చి 31 నాటికి యూఎల్‌బీలు సమర్పించిన సాధించిన సేవా స్థాయి
	1	2	3= *(నిలువు వరుసలు 1, 2 మధ్య వ్యత్యాసం)*	4
1. అందించిన నీటి సరఫరా కనెక్షన్‌ల (శాతంలో)				
కరీంనగర్	100	78	22	66
సల్గొండ	100	53	47	93
నిజామాబాదు	100	46	54	43
రామగుండం	100	38	62	88
వరంగల్	100	65	35	97
2. తలసరి నీటి సరఫరా (రోజుకి తలసరి లీటర్లు (ఎల్‌పిసిడి))				
కరీంనగర్	135	109	26	130
సల్గొండ	135	103	32	135
నిజామాబాదు	135	150	15	135
రామగుండం	135	70	65	150
వరంగల్	135	100	35	150
3. నీటి కనెక్షన్ల మీటర్ల ఏర్పాటు (శాతంలో)				
కరీంనగర్	100	0	100	0
సల్గొండ	100	0	100	23
నిజామాబాదు	100	0	100	0
రామగుండం	100	0	100	0
వరంగల్	100	4	96	సమర్పించలేదు
4. ఆదాయం లేకుండా నీటిని అందుబాటులో ఉంచినవి (ఎన్ఆర్‌డబ్ల్యూ) (శాతంలో)				
కరీంనగర్	20	30	10	29
సల్గొండ	20	47	27	18
నిజామాబాదు	20	47	27	29
రామగుండం	20	49	29	29
వరంగల్	20	40	20	సమర్పించలేదు
5. సరఫరా చేసిన నీటి నాణ్యత (శాతంలో)				
కరీంనగర్	100	95	5	100
సల్గొండ	100	100	0	100
నిజామాబాదు	100	95	5	100
రామగుండం	100	90	10	100
వరంగల్	100	90	10	100
6. నీటి సరఫరా సేవలలో వ్యయాన్ని తిరిగి వసూలు చేయడం (శాతంలో)				
కరీంనగర్	100	50	50	25
సల్గొండ	100	36	64	67
నిజామాబాదు	100	44	56	33
రామగుండం	100	40	60	19
వరంగల్	100	60	40	80

7. నీటి సరఫరా సంబంధిత చార్జీల వసూలులో సమర్థత (శాతంలో)				
కరీంనగర్	90	70	20	48
నల్గొండ	90	41	49	82
నిజామాబాదు	90	58	32	35
రామగుండం	90	39	51	40
వరంగల్	90	75	15	90

మూలం: భారత ప్రభుత్వ ఎమ్ఓహెచ్యూఏ నిర్దేశించిన ఎస్ఎల్బీల కరదీపిక, రాష్ట్ర మిషను డైరెక్టరేటు అందించిన నీటి సరఫరాపై మిషను నగరాలు/పట్టణాల ఎస్ఎల్ఐపీ పత్రాలు, మిషను నగరాలు/పట్టణాలకు సంబంధించిన యూఎల్బీలు అందించిన ఎస్ఎల్బీ విజయాలు

పై **పట్టిక-2.14** నుండి కింది అంశాలను గమనించడమైంది:

ఎ. **నీటి సరఫరా కనెక్షన్ల విస్తృతి:** మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన మిషను నగరాలలో ఏదీ 100 శాతం నిర్ణయించిన ప్రమాణాన్ని సాధించలేదు. తద్వారా ఎస్ఎల్ఐపీలలో అంచనా వేసిన అంతరాలను కూడా సాధించలేదు. కరీంనగర్, నిజామాబాదు మిషను నగరాల్లో, కొత్త హెచ్ఎస్సీలను చేపట్టినప్పటికీ సంబంధిత ఎస్ఎల్ఐపీ పత్రాలలో ఇప్పటికే ఉన్న సేవా స్థాయిల కన్నా ఎస్ఎల్బీ సాధించినివి తగ్గాయి (పేరా *2.7.1.1*, చార్టు-*2.10*). ఇది ఎస్ఎల్ఐపీలలో తీసుకున్న ప్రస్తుత ఉన్న సేవా స్థాయిలు, సాధించిన ఎస్ఎల్బీ గణాంకాలు రెండూ నమ్మదగిన డేటా ఆధారంగా లేవని సూచిస్తున్నాయి.

బి. **తలసరి నీటి సరఫరా:** మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన ఐదు మిషను నగరాలు ఎస్ఎల్బీ ప్రమాణాలను దాదాపుగా సాధించినట్లు చూపించినప్పటికీ, ఒక రోజుకు సరఫరా చేసిన నీటి పరిమాణాన్ని లెక్కించడానికి అవసరమైన లిఖిత పూర్వక ఆధారాలు/శాస్త్రీయ డేటా ఆడిట్ కు అందించలేదు.

సి. **నీటి కనెక్షన్ మీటర్ల ఏర్పాటు:** నల్గొండ మిషను నగరం/పట్టణం యూఎల్బీ మినహా,హెచ్ఎస్సీల మీటర్ల ఏర్పాటు కోసం ₹4.31 కోట్లు[41] ఖర్చు చేసినప్పటికీ, నిజామాబాదు, రామగుండం రెండు మిషను నగరాల యూఎల్బీలలో నీటి కనెక్షన్ల మీటర్ల ఏర్పాటు 'శూన్యం' గా ఉంది. కరీంనగర్ మిషను నగరంలో 1,765 హెచ్ఎస్సీలను ఏర్పాటు చేసినప్పటికీ, ఈ హెచ్ఎస్సీలకు మీటర్లు అమర్చలేదు (పేరా *2.7.1.2*, పట్టిక-*2.12*).

డి. **ఆదాయం లేకుండా నీటిని అందించడం[42]:** కరీంనగర్, నిజామాబాదు, రామగుండం మిషను నగరంలోని యుఎల్బీలు అమర్చిన మీటరు కనెక్షన్లకు ప్రతిగా ఎస్ఎల్బీ సాధించిన దానిని 'శూన్యం' గా ప్రకటించినప్పటికీ, ఎల్ఎల్బీ ప్రమాణం 20 శాతానికి గానూ, ఆదాయం లేకుండా నీటిని అందించిన ప్రతిగా ఎస్ఎల్బీ సాధించిన దానిని 29 శాతంగా పేర్కొన్నారు. నీటి బిల్లింగ్కు మీటర్లు లేనందున డేటా పరస్పర విరుద్ధంగా ఉండడాన్ని ఇది సూచిస్తుంది.

ఇ. **నీటి సరఫరా సేవలలో వ్యయాన్ని తిరిగి వసూలు చేయడం:** ఇది సంబంధిత కాల వ్యవధిలో, వెచ్చించిన మొత్తం నిర్వహణ ఖర్చులలో శాతంగా మొత్తం నిర్వహణ ఆదాయాన్ని కొలుస్తారు. తిరిగి వసూలు చేసిన వ్యయాన్ని లెక్కించడం కోసం లిఖితపూర్వక ఆధారాలు/శాస్త్రీయ డేటా ఆడిటుకు సమర్పించక పోవడం వల్ల, మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన ఐదు మిషను నగరాలు/పట్టణాలలో ఎస్ఎల్బీ లక్ష్య సాధనలోని ఖచ్చితత్వాన్ని ధ్రువీకరించలేదు.

[41] నిజామాబాదు - ₹0.14 కోట్లు, రామగుండం - ₹4.17 కోట్లు

[42] ఈ సూచికసేవను అందించే సంస్థకు ఎటువంటి ఆదాయాన్ని సంపాదించని ఉత్పత్తి చేసిన నీటి పరిమాణాన్ని తెలియజేస్తుంది. ఇది ఉత్పత్తి చేసిన మొత్తం నీరు (ఒకప్పటి నీటి శుద్ధి కేంద్రం), విక్రయించిన మొత్తం నీటి మధ్య వ్యత్యాసంగా లెక్కిస్తారు. ఉత్పత్తి చేసిన మొత్తం నీటిలో శాతంగా దీనిని వ్యక్తీకరిస్తారు (భారత ప్రభుత్వ ఎమ్ఓహెచ్యూఏ ఎస్ఎల్బీలపై జారీచేసిన కరదీపిక)

ఎఫ్. నీటి సరఫరా సంబంధిత ఛార్జీల వసూలులో సమర్థత: ఇది సంబంధిత కాలానికి, మొత్తం నిర్వహణ ఆదాయంలో శాతంగా ప్రస్తుత సంవత్సరంలో వసూలుచేసిన ఆదాయం అని నిర్వచించారు. నీటి సరఫరా ఛార్జీల వసూలులో సామర్థ్యాన్ని తెలుసుకోవడం కోసం లిఖిత పూర్వక ఆధారాలు/శాస్త్రీయ డేటా ఆడిటుకు సమర్పించక పోవడం వల్ల, మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన ఐదు మిషను నగరాలు/పట్టణాలలో ఎస్ఎల్బీ లక్ష్య సాధనలోని ఖచ్చితత్వాన్ని ధ్రువీకరించలేదు.

అన్ని హెచ్ఎస్సీలను ఆన్లైనులో నవీకరించిన తర్వాత, వ్యయాన్ని తిరిగి వసూలు చేయడం, నీటి సరఫరా సంబంధిత ఛార్జీల వసూలులో సామర్థ్యాన్ని ఎస్ఎల్బీలు సాధిస్తామని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 సెప్టెంబరు).

2.7.2 మురుగునీటి పారుదల పనులు

భారత ప్రభుత్వ గృహనిర్మాణ, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ సిద్దిపేట మిషను నగరం/పట్టణంలో మురుగునీటి పారుదల పనుల కోసం మొత్తం ₹158.34 కోట్ల వ్యయంతో మూడు ప్రాజెక్టులను[43] ఆమోదించింది (2015 డిసెంబరు - 2017 ఏప్రిల్). ఈ మూడు ప్రాజెక్టులను, గుత్తేదారు అయ్యప్ప ఇన్ఫ్రా ప్రాజెక్ట్స్ ప్రైవేటు లిమిటెడ్, హైదరాబాదుకు అప్పగించారు (2016 అక్టోబరు నుండి 2018 ఫిబ్రవరి వరకు). మొత్తం ₹176.57 కోట్లకు మూడు ఒప్పందాల[44]ను కుదుర్చుకున్నారు.

మూడు ప్రాజెక్టులలో, ప్రాజెక్టు-I ₹21.48 కోట్లు, ప్రాజెక్టు-II ₹52.52 కోట్ల వ్యయంతో పూర్తయ్యాయి. వాటిని 2019 మే 31న ప్రారంభించారు. ఆస్తులను సిద్దిపేట పీహెచ్ఎమ్ఈ డివిజను వరుసగా 2022 ఫిబ్రవరి 17, 2022 జూన్ 21 లలో **(చిత్రపటం సంఖ్యలు 5, 6)** అమలు, నిర్వహణ కోసం సిద్దిపేట యూఎల్బీకి అప్పగించింది.

ప్రాజెక్టు-III పూర్తయి, 2021 అక్టోబరు 15న ప్రారంభమైనప్పటికీ, సిద్దిపేట యూఎల్బీకి ఇంకా అప్పగించవలసి ఉంది. 2023 ఫిబ్రవరి నాటి 12వ పార్టు బిల్లులో చేసిన పనుల విలువ ₹121.38 కోట్లు. 2023 జూన్ నాటికి గుత్తేదారుకి తుది బిల్లులు ఇంకా చెల్లించాల్సి ఉంది.

[43] ప్రాజెక్టు-I: అడ్డగించడం, మళ్లింపు సౌకర్యాలు, అవుట్ఫాల్ సౌకర్యాలు, ఇన్టేక్ వెల్, పంపింగ్ స్టేషను, అవుట్లెట్లతో కూడిన 7.25 ఎమ్ఎల్డీ సామర్థ్యంతో చింతలచెరువు ట్యాంకు వద్ద మురుగునీటి శుద్ధి కేంద్రం: ₹18.34 కోట్లు, ప్రాజెక్టు-II: హెచ్ఎస్సీలతో కూడిన 'సీ' ఆయకట్టులో 61.50 కిలోమీటర్ల పొడవున మురుగునీటి లైన్లు వేయడం: ₹40 కోట్లు, ప్రాజెక్టు-III: ఇన్టేక్ వెల్, పంపింగ్ స్టేషను, అవుట్లెట్ సౌకర్యాలతోపాటు 'ఎన్' ఆయకట్టులో 11 ఎమ్ఎల్డీ సామర్థ్యంతో మురుగునీటి శుద్ధి కేంద్రం (ఎస్టీపీ) నిర్మాణం, 'సీ' ఆయకట్టు, 'ఎన్' ఆయకట్టులో హెచ్ఎస్సీలతో సహా 130 కిలోమీటర్ల మురుగునీటి లైన్ వేయడం: ₹100 కోట్లు

[44] ఒప్పందం I: ఎస్ఈ సీఆర్ (పీహెచ్) నం.05/2016-17 తేదీ 2016 అక్టోబరు 5 - ₹17.85 కోట్లు (అంచనా ఒప్పంద విలువ ₹17.28 కోట్ల కంటే 3.29 శాతం ఎక్కువ), ఒప్పందం II: ఎస్ఈ సీఆర్ (పీహెచ్) నం.04/2017-18 తేదీ 2017 ఆగష్టు 23 - ₹42 కోట్లు (అంచనా ఒప్పంద విలువ ₹ 40 కోట్ల కంటే 5 శాతం ఎక్కువ), ఒప్పందం III: ఎస్ఈ సీఆర్ (పీహెచ్) నం.09/2017-18 తేదీ 2018 ఫిబ్రవరి 15 - ₹116.72 కోట్లు (అంచనా ఒప్పంద విలువ ₹111.21 కోట్ల కంటే 4.95 శాతం ఎక్కువ)

చిత్రపటం సంఖ్య 5-ప్రాజెక్టు-I: సిద్దిపేట మిషను నగరం/పట్టణం 'సి' ఆయకట్టు కింద చింతల చెరువు వద్ద 7.25 ఎమ్ఎల్డీల మురుగునీటి శుద్ధి కేంద్ర నిర్మాణం - ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ 2022 నవంబరు 22న నిర్వహించడమైంది.

7.25 ఎమ్ఎల్డీ ఎస్టీపీ ప్రారంభ ఫలకం

ఎరేటర్/క్లారిఫ్లయర్ల దృశ్యం

ఇన్‌పుట్, అవుట్‌పుట్ నమూనాల పరీక్ష కోసం పరిశోధనశాల

మురుగునీటి శుద్ధి కేంద్రం విహంగ వీక్షణం

చిత్రపటం సంఖ్య 6-ప్రాజెక్టు-III: సరసాపూర్ చెరువు వద్ద 'ఎన్' ఆయకట్టు కింద 11 ఎమ్ఎల్డీ మురుగునీటి శుద్ధి కేంద్ర నిర్మాణం-2022 నవంబరు 22న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ

11 ఎమ్ఎల్డీ ఎస్టీపీ, యూజీడీ వ్యవస్థ ఫలకం

11 ఎమ్ఎల్డీ మురుగునీటి శుద్ధి కేంద్రం బాహ్య దృశ్యం

సీక్వెన్షియల్ బ్యాచ్ రియాక్టర్లో ఎరేటర్/క్లారిఫైయర్ల దృశ్యం

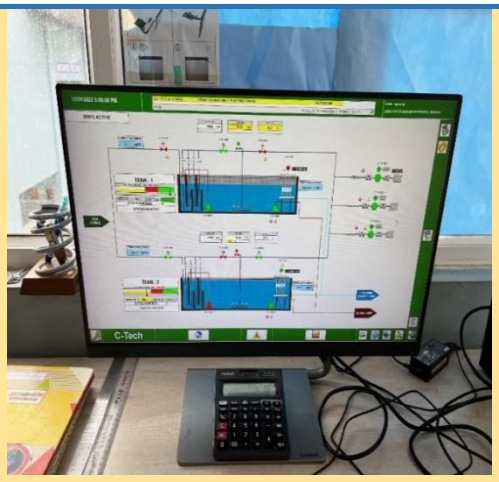

11 ఎమ్ఎల్డీ ఎస్టీపీ వద్ద క్రియాశీల స్కాడా వ్యవస్థ

2.7.2.1 మురుగునీటి నిర్వహణ (మురుగు)లో సేవా స్థాయి కొలమానాల సాధన

మిషన్ మార్గదర్శకాలు, భారత ప్రభుత్వ గృహనిర్మాణ, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ నిర్దేశించిన సూచికలు, ప్రమాణాలను ఎస్ఎల్బీల రూపంలో సూచిస్తాయి. వీటిని మిషన్ కింద మిషన్ నగరాలు/పట్టణ స్థానిక సంస్థలు సాధించిన వాటిని కొలవడానికి ప్రమాణాలుగా తీసుకోవాలి.

సిద్దిపేట మిషన్ నగరం/పట్టణం మచ్చుకు తనిఖీలో, సిద్దిపేట యూఎల్బీ 2022 మార్చి 31 నాటికి ఎస్ఎల్ఐపీలలో మదింపు వేసిన అంతరాలకు ప్రతిగా మురుగునీటి నిర్వహణ కింద ఎస్ఎల్బీ సాధించిన వాటి వివరాలను **పట్టిక-2.15**లో చూపడమైంది. సిద్దిపేట యూఎల్బీ చేసిన ఎస్ఎల్బీ ప్రకటనలకు మద్దతుగా లిఖిత పూర్వక ఆధారాలను ఆడిటుకు అందించలేదు.

పట్టిక -2.15: ఎస్ఎల్ఐపీలలో అంచనా వేసిన అంతరాలకు ప్రతిగా సిద్దిపేట మిషన్ నగరం/పట్టణంలో మురుగునీటి నిర్వహణ కింద 2022 మార్చి 31 నాటికి ఎస్ఎల్బీ సాధించినివి శాతంలో

క్రమ. సం.	ఎస్ఎల్బీ సూచిక	గృహనిర్మాణ, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ ప్రతిపాదించిన లక్షిత సేవా స్థాయి కొలమానాలు	2017-20 ఎస్ఎల్ఐపీల తయారీలో యూఎల్బీలు అవలంబించిన సేవా స్థాయిలు	2022 మార్చి 31 నాటికి అందుకున్న సేవా స్థాయి
1	2	3	4	5
1.	మరుగుదొడ్ల విస్తృతి	100	100	100
2.	మురుగునీటి వ్యవస్థ సేవల విస్తృతి	100	0	98.80
3.	మురుగునీటి వ్యవస్థ సేకరణ సామర్థ్యం	100	0	91.42
4.	మురుగునీటి శుద్ధి సామర్థ్యం తగినంతగా ఉండడం	100	0	81
5.	మురుగునీటి శుద్ధి నాణ్యత	100	సూచించలేదు	100
6.	మురుగునీటి పునర్వినియోగం, రీసైక్లింగ్ల విస్తృతి	20	సూచించలేదు	24
7.	వినియోగదారుల ఫిర్యాదుల పరిష్కారంలో సమర్థత	80	సూచించలేదు	80
8.	మురుగునీటి నిర్వహణలో ఖర్చులను రాబట్టుకోవటం	100	సూచించలేదు	0
9.	మురుగునీటి ఛార్జీల సేకరణ సామర్థ్యం	90	సూచించలేదు	0

మూలం: సిద్దిపేట యుఎల్బీ అందించిన సమాచారం

పై **పట్టిక-2.15** నుండి గమనించినవి కింది విధంగా ఉన్నాయి:

i. **మురుగునీటి వ్యవస్థ సేవల[45] విస్తృతి**: 22,929 కుటుంబాలకు గానూ, 22,347 (97 శాతం) కుటుంబాలకు మురుగునీటి కనెక్షన్‌లు అందించామని మిగిలిన కనెక్షన్‌లు పురోగతిలో ఉన్నాయని యూఎల్‌బీ పేర్కొంది. అందువల్ల, 98.80 శాతమనే ఎస్ఎల్‌బీ ప్రకటన వాస్తవ స్థితికి విరుద్ధంగా ఉంది.

2022 డిసెంబరు చివరి నాటికి మొత్తం 25,517 కుటుంబాలకు మురుగునీటి కనెక్షన్‌లు అందించామని, 100 శాతం ఎస్ఎల్‌బీ సాధించినట్లుగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 సెప్టెంబరు). అయితే, 22,347 కుటుంబాలకు మాత్రమే మురుగునీటి కనెక్షన్లు అందించామని సిద్దిపేట యూఎల్‌బీ 2022 డిసెంబరులో ఇచ్చిన సమాధానానికి ఇది విరుద్ధంగా ఉంది.

ii. **మురుగునీటి వ్యవస్థ సేకరణ సామర్థ్యం**: ఈ సూచికను యూఎల్‌బీలో సాధారణ మురుగునీటి ఉత్పత్తిలో సేకరించిన మురుగునీటి పరిమాణాన్ని శాతంగా కొలుస్తారు. నెలవారీ పరిమాణాలను కొలవడానికి, ప్రతిరోజూ డేటాను ఒక నెల మొత్తం సేకరించాలి. రోజువారీ వ్యత్యాసాలు సాధారణమైనప్పటికి, కాలానుగుణ వ్యత్యాసాల కారణంగా నెలవారీ వ్యత్యాసాలు ఉండవచ్చు. యూఎల్‌బీ అంతటా వివిధ ప్రాంతాల నుండి డేటాను సమగ్రపరచాలి.

ఈ సూచికకు ప్రతిగా ఎస్ఎల్‌బీ సాధించినట్లు లిఖిత పూర్వక ఆధారం/శాస్త్రీయ డేటాను ఆడిటుకు అందించలేదు.

iii. **మురుగునీటి శుద్ధి సామర్థ్యం తగినంతగా ఉండడం**: ఒకే కాల వ్యవధిలో సాధారణ వ్యర్థజలాల ఉత్పత్తిలో శాతంగా అందుబాటులో ఉన్న ద్వితీయ శుద్ధి (అంటే, సాధారణ జీవసంబంధమైన ఆక్సిజన్ డిమాండ్‌తోపాటు ఘనపదార్థాలను తొలగించడం) సామర్థ్యమని చెప్పవచ్చు.

ఈ సూచికకు ప్రతిగా ఎస్ఎల్‌బీ సాధించినట్లు లిఖిత పూర్వక ఆధారం/శాస్త్రీయ డేటాను ఆడిటుకు అందించలేదు.

iv. **మురుగునీటి శుద్ధి నాణ్యత**[46]: సేకరించిన నమూనాల నుండి మురుగునీటి శుద్ధి నాణ్యతను అంచనా వేయడంపై తెలంగాణ రాష్ట్ర కాలుష్య నియంత్రణ మండలి (టీఎస్‌పీసీబీ) కింది **పట్టిక-2.16**లో వివరించినట్లు, ఆడిటుకు అందించిన నివేదికల ప్రకారం, నిర్దేశించిన ప్రమాణాలను చేరుకోలేదని తెలుస్తుంది.

[45] ఈ సూచిక భూగర్భ మురుగునీటి (లేదా మురుగునీటి సేకరణ) వ్యవస్థ సేవా ప్రాంతంలోని వ్యక్తిగత ఆస్తులకు ఎంతవరకు చేరుకుందో సూచిస్తుంది

[46] నిర్దేశిత ద్వితీయ శుద్ధి ప్రమాణాలను సాధించిన మురుగునీటి నమూనాల శాతంగా శుద్ధి నాణ్యతను కొలుస్తారు. అంటే, ఎస్‌టీపీల అవుట్‌లెట్ నుండి శుద్ధి అయిన నీటి నమూనాలు, మురుగునీటిని రెండవసారి శుద్ధి చేయడానికి భారత ప్రభుత్వ ఏజెన్సీలు నిర్దేశించిన ప్రమాణాలకు సమానంగా లేదా మెరుగైనవిగా ఉండాలి

పట్టిక-2.16: తెలంగాణ రాష్ట్ర కాలుష్య నియంత్రణ మండలి మురుగునీటి నమూనా విశ్లేషణ నివేదికల ప్రకారం నిర్దేశించిన ప్రమాణాలకు చేరుకోని వాటి వివరాలు

ప్రమాణం	బయటకు పోయే మార్గం పద్ద నిర్దేశించిన ప్రమాణాలు	7.25 ఎంఎల్‌డీ పద్ద ఎస్‌టీపీ, లైంగారెడ్డి పల్లి గ్రామం, సిద్దిపేట మండలం, సిద్దిపేట జిల్లా					11 ఎంఎల్‌డీ ఎస్‌టీపీ, సిద్దిపేట గ్రామం, మండలం, సిద్దిపేట జిల్లా	
		నమూనా సేకరించిన తేదీ					నమూనా సేకరించిన తేదీ	
		2020 జూలై 4	2020 సెప్టెంబరు 9	2020 అక్టోబరు 7	2022 జనవరి 5	2022 ఫిబ్రవరి 15	2022 జనవరి 5	2022 ఫిబ్రవరి 15
		ఫలితాలు (ఎమ్‌జీ/లీ లలో)						
మొత్తం కలిసిపోయిన ఘనపదార్థాలు	20 ఎంజీ/ఎల్ కంటే ఎక్కువ కాకుండా	**25**	**28**	**38**	**37**	**33**	**31**	**28**
కెమికల్ ఆక్సిజన్ డిమాండు	50 ఎంజీ/ఎల్ కంటే ఎక్కువ కాకుండా	**60**	**64**	**57**	**74**	**68**	**70**	**64**
బయాలాజికల్ ఆక్సిజన్ డిమాండు	10 ఎంజీ/ఎల్ కంటే ఎక్కువ కాకుండా	12	10	12	17	15	15	13

మూలం: తెలంగాణ రాష్ట్ర కాలుష్య నియంత్రణ మండలి నమూనాల పరీక్ష విశ్లేషణ నివేదికలు

ఈ విధంగా, మురుగునీటి శుద్ధి నాణ్యతలో 100 శాతం ప్రమాణాల సాధన, పైన పేర్కొన్న పరీక్ష ఫలితాలకు విరుద్ధంగా ఉంది.

టీఎస్‌పీసీబీ నుండి నివేదికలు పొందిన తర్వాత నిబంధనల ప్రకారం నిర్దేశించిన వ్యవధిలో నమూనాలను తిరిగి పరీక్షించి ఆడిటుకు అందిస్తామని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 సెప్టెంబరు).

v. **వినియోగదారుల ఫిర్యాదుల పరిష్కారంలో సమర్థత:** దీనిని ఇచ్చిన కాల వ్యవధిలో వచ్చిన మొత్తం మురుగునీటి సంబంధిత ఫిర్యాదులలో, ఫిర్యాదులను స్వీకరించిన 24 గంటలలో పరిష్కారమైన ఫిర్యాదుల సంఖ్యను శాతంగా లెక్కిస్తారు.

ఫిర్యాదుల పరిష్కారాన్ని సెంటర్ ఫర్ గుడ్ గవర్నెన్స్ వెబ్‌సైట్‌లో పర్యవేక్షిస్తున్నట్లుగా పట్టణ స్థానిక సంస్థలు తెలిపాయి.

ఈ సూచికకు ప్రతిగా ఎస్ఎల్‌బీ సాధించిన దానికి లిఖిత పూర్వక ఆధారం/సంబంధిత సమాచారాన్ని ఆడిటుకు అందించక పోవడం వల్ల ఆడిటులో పరిశీలించలేదు.

vi. **మురుగునీటి నిర్వహణలో ఖర్చులను రాబట్టుకోవటం:** ఎంత మేరకు ఖర్చులు రాబట్టుకున్నారు అనేదానిని, సంబంధిత కాల వ్యవధిలో మురుగునీటి ఖర్చులలో మురుగునీటి రాబడులను శాతంగా వ్యక్తీకరించడం.

vii. **మురుగునీటి ఛార్జీల సేకరణ సామర్థ్యం:** సంబంధిత కాల వ్యవధిలో మొత్తం నిర్వహణ రాబడిలో ప్రస్తుత సంవత్సరంలో వసూలు చేసిన రాబడి శాతాన్ని సేకరణ సామర్థ్యంగా నిర్వచిస్తారు.

పట్టిక 2.15 లో చూపినట్లుగా, మురుగునీటి నిర్వహణ, మురుగునీటి ఛార్జీల కోసం ఎస్ఎల్‌బీలో నిర్ణయించిన లక్ష్యాన్ని యూఎల్‌బీ సాధించలేకపోయింది.

పైన తెలిపిన క్రమ సంఖ్యలు (vi), (vii) కు సంబంధించి సిద్దిపేట యూఎల్‌బీ, పురపాలక మండలిలో మురుగునీటి ఛార్జీల వసూల తీర్మానం కోసం ప్రతిపాదనలు సిద్ధం చేసి ఉంచిందని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 సెప్టెంబరు). అయితే, మొత్తం సిద్దిపేట యూఎల్‌బీలో మురుగునీటి పథకం పూర్తయ్యే వరకు ముందుకు వెళ్లవద్దని మండలి సూచించింది. అందువల్ల, ఈ ఎస్ఎల్‌బీలను సాధించడం కోసం యూఎల్‌బీ ఎటువంటి చర్య తీసుకోలేదు.

2.7.3 పార్కుల అభివృద్ధి

పచ్చని ప్రదేశాలు, ముఖ్యంగా పిల్లల కోసం ఉద్యానవనాలు, వినోద కేంద్రాలను ఏర్పాటుచేయడం, నవీకరించడం ద్వారా నగరాల సౌకర్య విలువను పెంచడం మిషన్ ప్రధాన బాధ్యతలలో ఒకటి అని మిషన్ మార్గదర్శకాలలోని పేరా-1.1 నిర్దేశిస్తుంది. మిషన్ మార్గదర్శకాలలోని పేరా 3.1.6 ప్రకారం, పిల్లలకు అనుకూలమైన వాటిలో ప్రత్యేక సదుపాయంతో పచ్చని ప్రదేశాలు, పార్కులను అభివృద్ధి చేయడం మిషన్ అంశాలలో ఒకటి. పిల్లలు, వృద్ధులు, వికలాంగులకు అనుకూలమైన అంశాలతో ప్రత్యేక సదుపాయం కలిగిన పచ్చని ప్రదేశాలు, పార్కుల అభివృద్ధిని మిషన్ మార్గదర్శకాలలో అనుకున్నారు. మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన ఆరు మిషన్ నగరాలు/పట్టణాలలో నిర్మించిన పార్కుల వివరాలను **పట్టిక-2.17**లో చూపడమైంది.

పట్టిక-2.17: మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన ఆరు మిషన్ నగరాలు/పట్టణాలలో నిర్మించిన పార్కుల వివరాలు

యూఎల్‌బీ పేరు	ప్రతిపాదించిన పార్కుల సంఖ్య	మొత్తం ఖర్చు (₹ కోట్లలో)	ఒప్పంద విలువ (₹ కోట్లలో)	పూర్తయిన పార్కుల సంఖ్య	చేసిన ఖర్చు (₹ కోట్లలో)	పురోగతిలో ఉన్న పార్కు పనుల సంఖ్య	నిలిచిపోయిన పార్కు పనుల సంఖ్య	అసంపూర్తిగా ఉన్న పార్కు పనులపై చేసిన ఖర్చు (₹ కోట్లలో)
కరీంనగర్	9	3.36	2.05	7	2.10	1	1	0.09
సర్ధొండ	10	2.75	1.71	10	2.35	శూన్యం	శూన్యం	శూన్యం
నిజామాబాద్	5	4.34	3.73	4	3.38	శూన్యం	1	0.23
రామగుండం	5	3.50	2.55	4	2.19	శూన్యం	1	0.18
సిద్దిపేట్	4	3.32	2.77	4	2.63	శూన్యం	శూన్యం	శూన్యం
వరంగల్	7	3.88	2.79	5	2.50	1	1	0.08
మొత్తం	**40**	**21.15**	**15.60**	**34**	**15.15**	**2**	**4**	**0.58**

మూలం: రాష్ట్ర మిషన్ డైరెక్టరేట్ అందించిన సమాచారం, ఆడిట్ చేసిన ఉమ్మడి భౌతిక తనిఖీ పరిశీలనలు

భూమి అందుబాటులో లేని ఏ ప్రాజెక్టులను ఎస్ఏపీలో చేర్చకూడదని, సంబంధిత శాఖలు అన్నింటి నుండి అన్ని అనుమతులు సమయానికి అందకపోతే ప్రాజెక్టు పనుల ఉత్తర్వులు జారీ చేయకూడదని మిషన్ మార్గదర్శకాలలోని పేరా 6.10 నిర్దేశిస్తుంది.

పార్కుల ఉమ్మడి భౌతిక పరిశీలనతో పాటు మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన నాలుగు[47] మిషన్ నగరాలు/పట్టణాల రికార్డులను పరిశీలించినపుడు **పట్టిక 2.18**లో వివరించిన విధంగా భూ వివాదాలు/కోర్టు కేసులు, పనులు పూర్తి చేయడంలో గుత్తేదారు జాప్యం కారణంగా ఆరు ఉద్యానవనాలు పూర్తి కాలేదని ఆడిట్ గుర్తించింది.

పట్టిక-2.18: మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన నగరాలు/పట్టణాలలో పార్కుల అభివృద్ధి పనుల ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీలో ఆడిటు గమనించినవి

క్రమ. సం.	ఉద్యానవనం పేరు	ఆడిటు పరిశీలన		
కరీంనగర్ (2022 నవంబరు 16 న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ)				
1	**జ్యోతినగర్ పార్కు-2** **ఒప్పంద తేదీ:** 2018 ఆగష్టు 21 **పూర్తి చేయవలసిన గడువు తేదీ:** 2018 నవంబరు 20	 **అసంపూర్తిగా ఉన్న పార్కు (2022 నవంబరు 16)**	కరీంనగర్ పట్టణంలోని జ్యోతినగర్‌లో పార్కు అభివృద్ధి కొనం పిటిషనర్ ఆస్తి ఉన్నట్లుగా తెలిపిన సర్వే.నెం. 1181ను సర్వే.నెం.1182గా యూఎల్‌బీ తప్పుగా క్లెయిమ్ చేయడం వలన 2018 జూలై 18న తెలుగు దినపత్రికలో ప్రచురితమైన 2018 జూలై 16 నాటి ఇ-ప్రొక్యూర్‌మెంట్ టెండరు ప్రకటనను తాత్కాలికంగా నిలిపివేయాలని ప్రార్థిస్తూ కాలనీవాసి రిట్ పిటిషన్ నెం.26879/2018 దాఖలు చేశారు. టెండరు ప్రకటనకు సంబంధించి యథాతథ స్థితిని పొడిగించి కొనసాగించాలని 2018 అక్టోబరు 1నాటి తన తాజా ఉత్తర్వులో గౌరవనీయ హైకోర్టు ఆదేశించింది. ఈ కేసు ఇప్పటికీ గౌరవనీయ హైకోర్టులో ఉంది. ఫలితంగా నిర్ణీత గడువు	

[47] కరీంనగర్, నిజామాబాద్, రామగుండం, వరంగల్.

			నాలుగేళ్ల దాటినా పనులు అసంపూర్తిగా మిగిలిపోయాయి.
2	న్యూ శ్రీనగర్ కాలనీ పార్కు ఒప్పందం తేదీ: 2019 ఫిబ్రవరి 6 పూర్తి చేయవలసిన గడువు తేదీ: 2019 మే 5	 *అసంపూర్తిగా ఉన్న పా ర్కు (2022 నవంబర్ 16)*	2019 మే నాటికి పనులు పూర్తి చేయాలని నిర్ణయించారు, అయితే కోవిడ్ -19 మహమ్మారి కారణంగా గుత్తేదారు రెండేళ్లుగా పనులను ప్రారంభించలేదు. గుత్తేదారు పనులను తిరిగి ప్రారంభించినట్లు యూఎల్బీ పేర్కొంది (2022 నవంబరు). పనులను పునఃప్రారంభించిన తర్వాత అయిన ఖర్చు, సాధించిన పురోగతిని ఆడిటుకు అందించలేదు.
నిజామాబాద్ (2022 అక్టోబరు 20న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ)			
3	గౌతమ్ నగర్ ఒప్పందం తేదీ: 2017 మే 25 పూర్తి చేయవలసిన గడువు: 2017 నవంబరు 24	 *అసంపూర్తిగా ఉన్న పా ర్కు (2022 అక్టోబరు 20)*	పా ర్కు అభివృద్ధి కోసం కేటాయించిన భూమి ప్రభుత్వ భూమి, కాలనీ వాసులకు కేటాయించిన ప్లాట్లు కూడా ఇందులో ఉన్నాయని పేర్కొంటూ సమీపంలోని కాలనీ వాసులు పా ర్కు పనులను వ్యతిరేకించారు. ఉద్యానవనం కోసం కేటాయించిన భూమిపై 2018 ఏప్రిల్‌లో కోర్టు కేసు దాఖలు చేయడంతో ఉద్యానవనం పనులు ఆగిపోయాయి. కోర్టు కేసు ఇంకా నడుస్తూ ఉంది.
రామగుండం (2022 నవంబరు 17న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ)			
4	గోదావరిఖని ప్రభుత్వ ఏరియా ఆసుపత్రిలో పార్కు అభివృద్ధి ఒప్పందం తేదీ: 2018 జూలై 28	 *మిషన్ నిధులతో నిర్మించిన ప్రహరీ గోడ (2022 నవంబరు 17)* 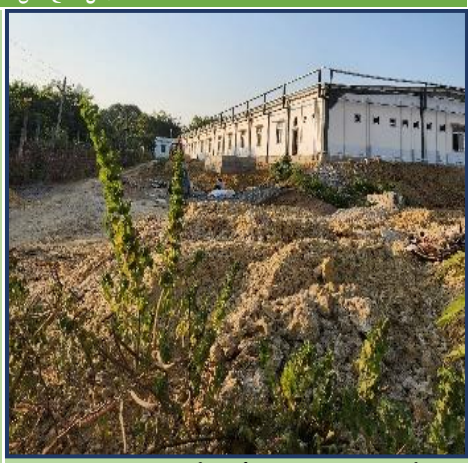 *ఉద్యానవనం కోసం కేటాయించిన స్థలంలో నిర్మించిన ఆసుపత్రి భవనం (2022 నవంబరు 17)*	ప్రభుత్వ ఏరియా ఆసుపత్రి స్థలాన్ని పార్కు అభివృద్ధి కోసం కేటాయించారు. 2022 నవంబరు నాటికి ₹18.32 లక్షలు ఖర్చయింది. తరువాత, కోవిడ్ -19 మహమ్మారి కారణంగా ఆసుపత్రికి అదనపు పడకల నిర్మాణం కోసం అప్పటి జిల్లా యంత్రాంగం ఈ స్థలాన్ని ఆసుపత్రికి కేటాయించింది. పార్కు అభివృద్ధికి ఇంతవరకు ప్రత్యామ్నాయ భూమిని కేటాయించలేదు. ఈ విధంగా ప్రత్యామ్నాయ భూమిని కేటాయించకపోవడం, పార్కును పూర్తి చేయకపోవడంతో, పార్కు పనులపై ఇప్పటికే చేసిన ₹18.32 లక్షల వ్యయం వృధాగా మిగిలిపోయింది.
పరంగల్ (2023 జనవరి 29న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ)			
5	ఎక్సైజ్ కాలనీ ఒప్పందం తేదీ: 2017 డిసెంబరు 6		ఒక భూ వివాదం ఉండడంవల్ల, పిటిషనర్ 2017లో గౌరవనీయ తెలంగాణ హైకోర్టులో కేసును దాఖలు చేశారు. గౌరవనీయ హైకోర్టు యథాతథ స్థితిని కొనసాగించాలని (2017 ఆగష్టు) ఆదేశించింది, ఇది ఇప్పటికీ పరిష్కారం కాలేదు. గౌరవనీయ హైకోర్టు ఆదేశాలు ఉండి, భూమి లభ్యతను నిర్ధారించనప్పటికీ, పనులను గుత్తేదారుకు అప్పగించారు. దీని ఫలితంగా పార్కు అభివృద్ధి జరగలేదు. ఇంకా భారత ప్రభుత్వం గృహ నిర్మాణ, పట్టణాభివృద్ధి మంత్రిత్వశాఖ

		ఆమోదించిన ప్రాజెక్టు వ్యయం ₹90.60 లక్షలకు ప్రతిగా, భారత ప్రభుత్వం తన వాటా (50 శాతం) ₹45.30 లక్షలను తిరిగి ఇవ్వలేదు.	
6	**పుప్పాలగుట్ట** **ఒప్పందం తేదీ:** 2019 ఫిబ్రవరి 8 **పూర్తి చేయవలసిన గడువు తేదీ:** 2019 జూన్ 7	 *అసంపూర్ణ పార్క్ (2023 జనవరి 29)*	పార్కు పనులను గుత్తేదారు నిలిపివేశారు. యూఎల్‌బీ తుది నోటీసు (2022 సెప్టెంబరు) జారీ చేసినప్పుడు, గుత్తేదారు 2023 మార్చి వరకు కాల వ్యవధిని పొడిగించమని కోరారు. ఉమ్మడి తనిఖీ తేదీ నాటికి, గుత్తేదారు స్థలం చుట్టూ ప్రహరీ గోడ నిర్మాణాన్ని మాత్రమే చేపట్టారు. యూఎల్‌బీ మంజూరు చేసిన తదుపరి గడువు పొడిగింపు రికార్డులో లేదు. గుత్తేదారుకు 2021 మార్చిలో ₹9.30 లక్షలు చెల్లించారు. ఇంకా చేసిన పనులకు చెల్లింపు కోసం ₹7.17 లక్షల బిల్లు బకాయిలో ఉంది. అందువల్ల 2019 ఫిబ్రవరిలో చేపట్టిన పనులు నాలుగేళ్లు గడుస్తున్నా పూర్తి కాలేదు.

మూలం: యూఎల్‌బీలు అందించిన సమాచారం, ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ నివేదికలు

ప్రతిపాదిత స్థలాల ఆస్తులకు ఎటువంటి చిక్కులు లేవని ధృవీకరించిన తర్వాత ఉద్యానవనం ప్రాజెక్టులను చేపట్టామని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 సెప్టెంబరు). ఆడిటు పరిశీలనలలో పేర్కొన్న కొన్ని ప్రదేశాలలో, ఉద్యానవనం ప్రాజెక్టులు ప్రారంభించిన తర్వాత కోర్టు కేసులు దాఖలు చేసారు.

అయితే ఎటువంటి చిక్కులు లేని భూమిని నిర్ధారించకుండానే రెండు ఉద్యానవనాల పనులు[48] **(పట్టిక-2.18)** గుత్తేదారులకు ఇవ్వడం వల్ల ప్రభుత్వ సమాధానం అంగీకారయోగ్యంగా లేదు. ఫలితంగా భూ వివాదాలు/కోర్టు కేసులకు దారితీసి ఉద్యానవనాల పనులు పూర్తి కావలసిన తేదీ నాలుగు సంవత్సరాలు దాటినప్పటికి పూర్తికాకపోవడానికి కారణమైంది.

రామగుండం మిషన్ పట్టణంలోని గోదావరిఖని ప్రభుత్వ ఏరియా ఆసుపత్రిలో స్థలం, ఒక పార్కుఅందుబాటులో ఉన్నప్పటికీ, ప్రత్యామ్నాయ భూమిని కేటాయించకపోవడంతో రెండు ఉద్యానవనాలను[49] పట్టణ స్థానిక సంస్థలు పూర్తి చేయలేకపోయాయి. ఈ విధంగా, మిషన్ కింద ఆశించిన ప్రయోజనం కోల్పోవడమే కాకుండా, అసంపూర్తిగా ఉన్న ఆరు ఉద్యానవనాల పనులపై ఇప్పటివరకు చేసిన **₹0.58** కోట్ల వ్యయం వృథాగా మిగిలిపోయింది.

2.7.3.1 ఉద్యానవనాల నిర్వహణ కోసం స్థానికుల భాగస్వామ్యంతో వ్యవస్థను ఏర్పాటు చేయకపోవడం

స్థానికుల భాగస్వామ్యంతో ఉద్యానవనాల నిర్వహణ కోసం, యూఎల్‌బీలు ఒక వ్యవస్థను ఏర్పాటు చేయాలని మిషన్ మార్గదర్శకాలలోని పేరా 5.1 నిర్దేశిస్తుంది. దిగువ వివరించిన విధంగా ఉద్యానవనాల నిర్వహణలో లోపాలు ఉన్నాయని మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన మూడు మిషన్ నగరాలు/పట్టణాల[50] ఉద్యానవనాల ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీలో గమనించడమైంది:

ఎ. కరీంనగర్ మిషన్ నగరంలో, ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ నిర్వహించిన తొమ్మిది ఉద్యానవనాలలో, ఏ.ఓల కాలనీ, శివనగర్ **(చిత్రపటం సంఖ్య 7)** లలోని రెండు ఉద్యానవనాలలో పిల్లలకు ఆట పరికరాల నిర్వహణ సమస్యలను గమనించడమైంది.

[48] జ్యోతినగర్-2, ఎక్సైజ్ కాలనీ
[49] క్రొత్త శ్రీనగర్ కాలనీ, పుప్పాలగుట్ట
[50] కరీంనగర్, నిజామాబాదు, రామగుండం

చిత్రపటం సంఖ్య 7 – కరీంనగర్	
ఏ.ఓల కాలనీ పార్కు వద్ద నీ-సా బ్యాలెన్స్‌లో ఒక సీటు తీసేసారు (2022 నవంబరు 16)	*శివనగర్ పార్కు వద్ద ఊయల నుండి సీటింగ్ తొలగించారు (2022 నవంబరు 16)*

బి. రామగుండం మిషన్ నగరంలో, ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ నిర్వహించిన ఐదు ఉద్యానవనాలకు గానూ దుర్గానగర్‌లోని ఒక ఉద్యానవనంలో పాడైపోయిన పిల్లల ఆట సామగ్రిని మార్చవలసిన అవసరం ఉన్న నిర్వహణ సమస్యలను గమనించడమైంది; పార్కులోని ఫౌంటెన్ మంచి స్థితిలో లేదు (**చిత్రపటం సంఖ్య 8**).

చిత్రపటం సంఖ్య 8 (రామగుండం)	
దుర్గానగర్ పార్కులో తుప్పుపట్టి, పాడైపోయిన పిల్లల ఆట పరికరాలు (2022 నవంబరు 17)	*దుర్గానగర్ పార్కులో ఫౌంటెన్ నిర్వహణ లేకపోవడం, (2022 నవంబరు 17)*

సి. ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ నిర్వహించిన ఐదు ఉద్యానవనాలకు గానూ (**చిత్రపటం సంఖ్య 9**) (i) రామగుండం మిషన్ నగరంలోని దుర్గానగర్ ఉద్యానవనం, (ii) కరీంనగర్ మిషన్ నగరంలోని శివనగర్ ఉద్యానవనం, (iii) నిజామాబాద్ మిషన్ నగరంలో న్యూ ఎన్‌జీఓ కాలనీ ఉద్యానవనంలో నడక మార్గాలు, ఉద్యానవనం ప్రాంతాలలో నీరు నిలిచిపోవడం, వ్యర్థాలను పడేయడం, అడవి పొదలు, మొక్కలు పెరగడం వంటి వాటివల్ల నిర్వహణ సరిగా లేదు.

చిత్రపటం సంఖ్య 9		
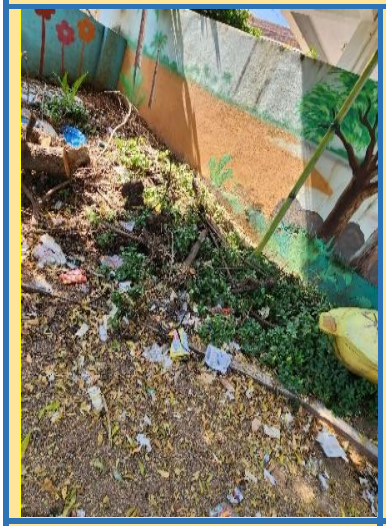		
కరీంనగర్ లోని శివనగర్ పార్కు ప్రాంతంలో వ్యర్థాలను వేయడం (2022 నవంబరు 16)	*నిజామాబాద్‌లోని న్యూ ఎన్‌జీఓ కాలనీ పార్కు అధ్వాన్నమైన నిర్వహణ (2022 అక్టోబరు 20)*	*రామగుండంలోని దుర్గానగర్ పార్కు దారిలో అడవి పొదలు, మొక్కలు పెరగడం (2022 నవంబరు 17)*

ఇంతేకాక, ఉద్యానవనాల నిర్వహణ కోసం యూఎల్‌బీలు స్థానికుల భాగస్వామ్యంతో వ్యవస్థను రూపొందించలేదని మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన ఆరు మిషన్ నగరాలలో ఆడిటు గమనించింది.

తగినంత బడ్జెటు కేటాయింపుతో, స్థానికుల సంక్షేమ సంఘాల ప్రమేయంతో మిషన్ పరిధిలోని ఉద్యానవనాల నిర్వహణ సక్రమంగా ఉండేలా చూడాలని సీడీఎంఏను కోరినట్లు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 సెప్టెంబరు). మిషన్ కింద అభివృద్ధి చేసిన ఉద్యానవనాల నిర్వహణ కోసం ఒక వ్యవస్థను ఏర్పాటు చేయాలని సంబంధిత అమృత్ యూఎల్‌బీల కమీషనర్లను ఆదేశించవలసిందిగా సీడీఎంఏను అభ్యర్థించినట్లు కూడా తెలిపింది.

నల్గొండ, సిద్దిపేట, వరంగల్ మిషన్ నగరాలు/పట్టణాలలో (బాక్స్-1) ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ సమయంలో యూఎల్‌బీలే స్వయంగా పార్కుల నిర్వహణను చక్కగా నిర్వహిస్తున్న సందర్భాలను గమనించడం జరిగింది.

చిత్ర పటం సంఖ్య 10, బాక్స్ సంఖ్య1
నల్గొండ మిషన్ నగరం - పార్కులను మంచిగా నిర్వహించుట

బాక్స్ సంఖ్య 1

నల్గొండ, సిద్దిపేట, వరంగల్ మిషన్ నగరాలు/పట్టణాలలో పార్కు లను బాగా నిర్వహించడం

ఈ మూడు మిషన్ నగరాలలోని ఉద్యానవనాల ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ సమయంలో, ఉద్యానవనాలు చక్కగా నిర్వహిస్తున్నారని, పిల్లల ఆట స్థలం, పరికరాలు, ప్రకృతి దృశ్య సుందరీకరణ, పెంకులతో నడక దారులు, వృద్ధులకు కూర్చునే ఏర్పాట్లతో మంచి స్థితిలో ఉన్నాయని గమనించడమైంది. వివరాలు చిత్రపటం సంఖ్య 10 (నల్గొండ మిషన్ నగరం/పట్టణం), చిత్రపటం సంఖ్య 11 (సిద్దిపేట మిషన్ నగరం/పట్టణం), చిత్రపటం సంఖ్య 12 (వరంగల్ మిషన్ నగరం) లలో చూపడమైంది.

(2023 జూలై 21, 22 లలో నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ)

ప్రకృతి దృశ్యం, పచ్చదనంతో రాజీవ్ పార్కు

సడకదారి, ఫౌంటెన్‌తో కూడిన రామ్‌నగర్ పార్కు

సడక దారితో కూడిన రామ్‌నగర్ పార్కు

ఫౌంటెన్‌తో కూడిన రామ్‌నగర్ పార్కు

పిల్లల ఆట సామగ్రి, సడక మార్గంతో విద్యానగర్ పార్కు

సుందరీకరించిన ప్రకృతి దృశ్యంతో పంచతత్వ పార్కు

చిత్ర పటం సంఖ్య 11, బాక్స్ సంఖ్య 1
చక్కని నిర్వహణతో సిద్దిపేట మిషన్ నగరం/పట్టణ పార్కులు
(2023 జూలై 18,19న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ)

ప్రకృతి దృశ్యం, పచ్చదనంతో కూడిన ఏపీ హౌసింగ్ బోర్డు కాలనీ పార్కు

పిల్లల ఆట పరికరాలు, పచ్చదనంతో కూడిన ఏపీ హౌసింగ్ బోర్డు కాలనీ పార్కు

పిల్లల ఆట సామగ్రితో మైత్రీవనం పార్కు

ఫౌంటెన్, నడకమార్గంతో మైత్రీవనం పార్కు

నడక మార్గం, ప్రకృతి దృశ్యాలతో కోమటిచెరువు-I పార్కు

కూర్చునే ఏర్పాట్లతో కోమటిచెరువు-I పార్కు

చిత్ర పటం సంఖ్య 12, బాక్స్ సంఖ్య 1
చక్కగా నిర్వహిస్తున్న పార్కులు-వరంగల్ మిషన్ పట్టణం
(2023 జనవరి 29న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ)

నడక మార్గం, ప్రకృతి దృశ్యాలతో న్యూ మిలీనియం బ్యాంక్ కాలనీలో పార్కు

పిల్లల ఆట సామగ్రితో సుభాష్‌నగర్‌లో పార్కు

కూర్చునే ఏర్పాట్లతో ప్రగతి నగర్ పార్కు

నడక మార్గం, ప్రకృతి దృశ్యాలతో సుభాష్‌నగర్‌లో పార్కు

2.7.3.2 పార్కుల అభివృద్ధి కోసం కేటాయించిన మిషన్ నిధుల మళ్లింపు

మిషన్ నిధులతో చేపట్టిన ఉద్యానవనాల పనులపై రాష్ట్ర మిషన్ డైరెక్టరేట్ సమాచారాన్ని అందించింది (2023 జూన్). ఎస్ఏపీ 2017-20లో చేర్చిన సిద్దేపట మిషన్ పట్టణం/నగరంలో కోమటిచెరువు-II పార్కు అభివృద్ధిని ₹1.50 కోట్ల ప్రాజెక్టు వ్యయంతో భారత ప్రభుత్వ గృహనిర్మాణం, పట్టనవ్యవహారాల మంత్రిత్వశాఖ ఆమోదించినట్లుగా ఇందులో తెలిపారు. చేసిన పనుల విలువ ₹1.37 కోట్లుగా చూపారు. ఉద్యానవనాన్ని 2019 డిసెంబరులో ప్రారంభించారు.

2023 జూలైలో నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీలో కోమటిచెరువు-II పార్కులో ఎలాంటి అభివృద్ధి జరగలేదని, కేవలం పార్కింగ్ ప్రాంతం మాత్రమే నిర్మించినట్లుగా ఆడిట్ గమనించింది (**చిత్ర పటం సంఖ్య 13**).

కోమటిచెరువు-I పార్కు, అడ్వెంచర్ పార్కు, కోమటిచెరువు సరస్సులో బోటింగ్‌లకు వచ్చే సందర్శకుల ద్విచక్ర, నాలుగు చక్రాల వాహనాలను నిలిపేందుకు పార్కింగ్ స్థలాన్ని ఏర్పాటు చేయాలి.

భారీ పార్కు కోసం తగినంత పార్కింగ్ ఏర్పాటు చేయడం తప్పనిసరని, కోమటిచెరువు సరస్సు వద్ద వినోద సౌకర్యాలను అభివృద్ధి చేసినట్లు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 సెప్టెంబరు). ఇంకా పార్కింగ్ ప్రాంతం యూఎల్‌బీకి ఆదాయాన్నిస్తుందని, దీనిని పార్కుల నిర్వహణ కోసం వినియోగించవచ్చని తెలిపింది.

కోమటిచెరువు-II ఉద్యానవనం అభివృద్ధికి కేటాయించిన మిషన్ నిధులతో సరైన ఉద్యానవనాన్ని అభివృద్ధి చేయకుండా వాహనాల పార్కింగ్ ప్రాంతాన్ని నిర్మించినట్లు చేసిన ఆడిట్ పరిశీలనను ఈ సమాధానం ధృవీకరిస్తోంది. ఇది మిషన్ నిధుల మళ్లింపును స్పష్టంగా సూచించింది.

చిత్ర పటం సంఖ్య13, పేరా సంఖ్య 2.7.3.2

సిద్దిపేట మిషన్ పట్టణం/నగరంలో మిషన్ నిధులతో నియమ విరుద్ధంగా చేసిన వాహనాల పార్కింగ్ ప్రాంత నిర్మాణం

(2023 జూలై 19న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ)

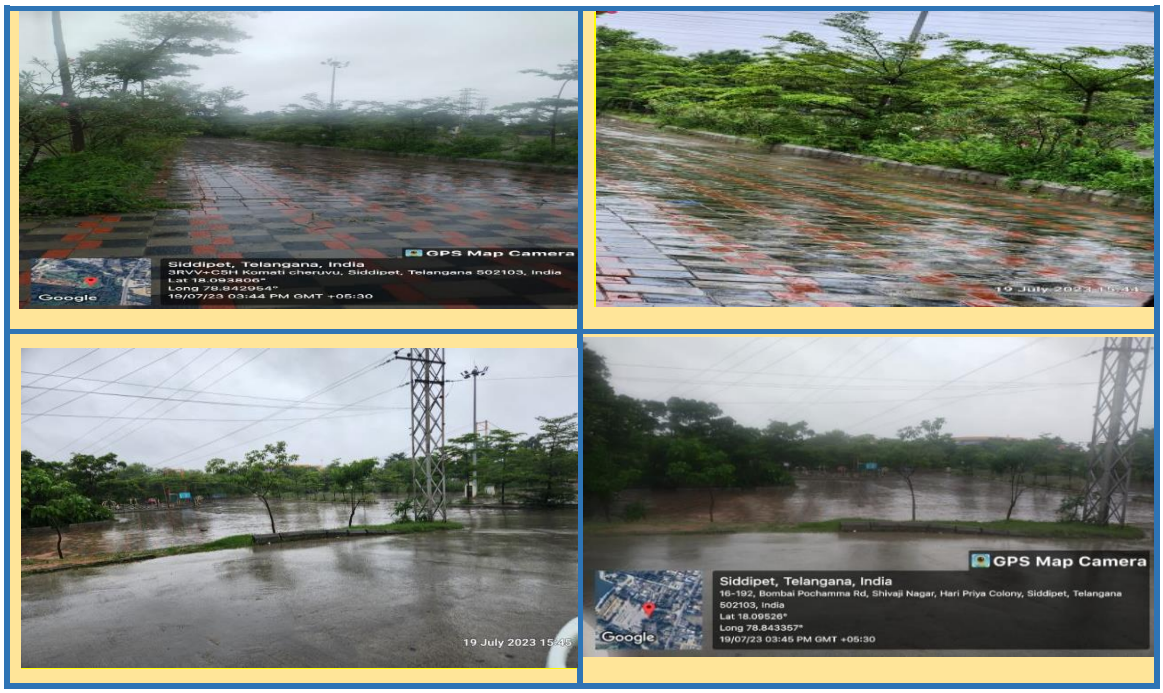

2.7.4 ఇతర ఆడిటు పరిశీలనలు

2.7.4.1 గుత్తేదార్లకు అదనపు చెల్లింపు/అనుచిత ప్రయోజనం

మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన మిషన్ నగరాలు/పట్టణాలలో దిగువ వివరించిన కారణాల వల్ల గుత్తేదార్లకు అదనపు చెల్లింపు, అనుచిత ప్రయోజనం కలిగించినట్లుగా ఆడిటులో గమనించడమైంది:

(i) పెట్రోల్, ఆయిల్, కండెన (పీఓఎల్)ల ధర సర్దుబాటును లెక్కించేప్పుడు, పీఓఎల్ మూల ధర లీటరుకు ₹64.36 బదులు మూల ధరల లీటరుకు తప్పుగా ₹62.46తో ఏకపక్ష సవరణ కారణంగా వరంగల్ మిషన్ పట్టణంలో పీఓఎల్ ధర సర్దుబాటుపై ₹1.05 కోట్లు అదనంగా చెల్లించారు (వివరాలు ***అనుబంధం-2.4*** లో ఇవ్వడమైంది).

(ii) నల్గొండ, నిజామాబాద్ మిషన్ నగరాలు/పట్టణాలలో పీఓఎల్ కోసం ధర సర్దుబాటును గణించేటప్పుడు చేసిన పనుల విలువలో 13.615 శాతం గుత్తేదారు లాభాన్ని తీసివేయనందున ₹0.28 కోట్లకు పీఓఎల్‌పై ధర సర్దుబాటులో అదనపు చెల్లింపు జరిగింది (వివరాలు ***అనుబంధం-2.4*** లో ఉన్నాయి).

(iii) కరీంనగర్, రామగుండం మిషన్ నగరాలలో, నీటి సరఫరా పనుల కోసం చెన్నైలోని ఎల్&టీకి పీఓఎల్ బిల్లుల వారీగా[51] ధరల సర్దుబాటును లెక్కించేప్పుడు చేసిన పనుల విలువ నుండి పొందుపరిచిన పన్నుల భాగాన్ని తీసివేయకుండా పీఓఎల్ కోసం ధరల సర్దుబాటు మొత్తం ₹1.37 కోట్లు[52] చెల్లించారు.

చెన్నై ఎల్&టీకి చెల్లించిన సర్దుబాటు ధరలను మొత్తం మళ్లీ లెక్కిస్తామని అదనపు చెల్లింపు మొత్తాన్ని తదుపరి బిల్లుల నుండి తీసివేస్తామని పీహెచ్ఎంఈ డివిజన్లు తెలిపాయి (2022 నవంబరు).

(iv) పీ1, పీ2 కారకాన్ని వర్తింపజేయకుండా, దుక్క ఇనుము అంచనా ధరలకు ($సీపీఐ_1$), కొలతల తనిఖీని నమోదు చేసిన తేదీకి 28 రోజుల ముందు ఉన్న చెల్లుబాటు ధరలకు ($సీపీఐ_2$) మధ్య వ్యత్యాసాన్ని మాత్రమే తీసుకోవడం వల్ల నల్గొండ, నిజామాబాద్ మిషన్ పట్టణాలలో డక్టైల్ ఇనుము (డీఐ) పైపుల ధరల సర్దుబాటు కోసం వరుసగా ₹1.26 కోట్లు[53], ₹0.16 కోట్లు[54] అదనంగా చెల్లించారు (వివరాలు ***అనుబంధం-2.5*** లో ఉన్నాయి).

(v) ప్రభుత్వ ఉత్తర్వుల[55] ప్రకారం డీఐ ఫిట్టింగ్‌లపై ధరల సర్దుబాటును అనుమతించలేదు. అన్ని మిషన్ నగరాలు/ పట్టణాలలో ప్యాకేజీ-II కింద, హైదరాబాదులోని గుత్తేదారు ఎంఈఐఎల్‌కి డీఐ ఫిట్టింగులపై సర్దుబాటు ధరల కోసం మొత్తం ₹0.49 కోట్లు[56] చెల్లించారు (వివరాలు ***అనుబంధం-2.6*** లో ఉన్నాయి).

(vi) "సిద్దిపేట పట్టణంలో మిషన్ కింద (2వ సంవత్సరం 2016-17) 'సి' ఆయకట్టు కోసం భూగర్భ డ్రైనేజీ వ్యవస్థ నిర్మాణం" పనులకు సంబంధించిన వ్యత్యాస వివరణ, సంబంధిత దత్తాంశ పత్రాలలో వివిధ పనులపై పొందుపరిచిన పన్నుల మినహాయింపు లేకుండా చేసిన పనుల విలువ కోసం 2016-17 రేట్ల షెడ్యూల్ ఆధారంగా అంచనాలు తయారు చేసారు. గుత్తేదారైన, అయ్యప్ప ఇన్‌ఫ్రా ప్రాజెక్ట్స్ ప్రైవేట్ లిమిటెడ్, హైదరాబాదు, కు చెల్లింపులు చేసారు. ఫలితంగా ***అనుబంధం-2.7*** లో వివరించిన విధంగా గుత్తేదారుకు ₹0.47 కోట్లు అదనంగా చెల్లించినట్లు ఆడిటులో గమనించడమైంది.

జీఎస్‌టీ అనంతర కాలంలో పూర్తి చేసిన అన్ని పనులకు పొందుపరిచిన పన్నులు 2019 మార్చి 23న చీఫ్ ఇంజనీర్ల బోర్డ్ ఆమోదించిన పునఃరూపకల్పిత ధరల పట్టిక ఆధారంగా లెక్కించినట్లు, ఆడిట్ సూచించిన పనుల అంశాలపై తీసివేయవలసిన పొందుపరిచిన పన్నులు చూపనందున, ఈ అంశాలపై పొందుపరిచిన పన్నుల తగ్గింపు వర్తించదని మిషన్ పట్టణం/నగరం కార్యనిర్వాహక ఇంజినీరు (పీహెచ్) డివిజను తెలిపారు (2022 నవంబరు).

నిర్దిష్టమైన పనులకి ధరను నిర్ధారించడానికి 2016-17 ధరల పట్టికలో ఇచ్చిన ప్రాథమిక రేట్లకు అదనంగా పొందుపరిచిన పన్నులను, పనుల అంశాల అంచనాల తయారీ కోసం డేటా షీట్‌లో చేర్చడంవల్ల, గుత్తేదారుకు చెల్లింపులు చేసే ముందు పొందుపరచిన పన్నుల భాగం తెలిసి ఉన్నందున తీసివేయాలి. పనులకి సంబంధించిన అంచనాల తయారీకి దత్తాంశంలో ఉన్న వాస్తవానికి సమాధానం అనుగుణంగా లేదు

బిల్లులు సిద్ధం చేస్తున్నప్పుడు ప్రభుత్వ ఉత్తర్వులను పాటించడంలో పీహెచ్ఎంఈ డివిజన్లు, బిల్లులను పరిశీలించడంలో చెల్లింపులు, లెక్కల అధికారుల (పీఏఓలు) లోపం ఫలితంగా, పొందుపరచిన పన్నులను చేర్చడం వల్ల పీఓఎల్, డీఐ పైపులు, డీఐ ఫిట్టింగ్‌ల ధరల సర్దుబాటులో మొత్తం ₹3.71 కోట్ల అదనపు చెల్లింపు జరిగింది.

---

[51] బిల్లుల వారీగా పొందుపరిచిన పన్నుల విలువ ఆడిట్‌కు అందించలేదు

[52] కరీంనగర్: ₹0.51 కోట్లు, రామగుండం: ₹0.86 కోట్లు

[53] నల్గొండ-పీహెచ్ఎమ్ఈ శాఖ చెల్లించింది: ₹3,40,79,530 నుండి ఆడిట్ లెక్కించిన ప్రకారం చెల్లించవలసినది: ₹2,14,35,210 తీసివేయాలి

[54] నిజామాబాదు-పీహెచ్ఎమ్ఈ శాఖ చెల్లించింది: ₹33,87,319 నుండి ఆడిట్ లెక్కించిన ప్రకారం చెల్లించవలసినది: ₹17,38,688 తీసివేయాలి

[55] జీ.ఓ.ఆర్‌టీ.నం.910 మున్సిపల్ పరిపాలన-పట్టణాభివృద్ధి (ఏ2) శాఖ 2008 జూన్ 21

[56] నల్గొండ: ₹18,55,143, నిజామాబాదు: ₹9,86,797, మహబూబ్‌నగర్: ₹12,94,114, మిర్యాలగూడ: ₹6,29,343, సూర్యాపేట: ₹1,28,760

డీఐ పైపుల ధరల సర్దుబాటుకు సంబంధించి, చెల్లించిన అదనపు సర్దుబాటు ధరల మొత్తాలను గుత్తేదార్ల నుండి తిరిగి వసూలు చేసేందుకు పర్యవేక్షక ఇంజనీర్లు (ఎస్ఈలు), ఒప్పందం చేసుకున్న అధికారి, మిషన్ నగరాలు/పట్టణాల హెచ్&ఎంఈ డివిజన్ల కార్యనిర్వాహక ఇంజనీర్లకు (ఈఈ) 2022 ఫిబ్రవరిలో ఆదేశాలు జారీ చేసినట్లుగా ఇంజినీర్-ఇన్-చీఫ్ (ఈఎన్సీ) (టీహెచ్ఎంఈ) తెలిపారు (2023 మార్చి). ఇంతేకాక, పీఓఎల్, డీఐ ఫిట్టింగ్ల ధరల సర్దుబాటుకు సంబంధించి, గుత్తేదారులకు చెల్లించిన అదనపు మొత్తాన్ని తిరిగి పొందేందుకు మిషన్ నగరాలు/పట్టణాల కార్యనిర్వాహక ఇంజనీర్లు అందరికీ 2023 మార్చిలో సూచనలు జారీ చేసినట్లుగా ఇంజినీర్-ఇన్-చీఫ్ (ఈఎన్సీ) (టీహెచ్ఎంఈ) తెలిపారు.

అదనపు చెల్లింపులపై ఆడిట్ పరిశీలనలను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అంగీకరించింది (2023 సెప్టెంబరు). తదుపరి రన్నింగ్ అకౌంట్ బిల్లులలో అదనపు మొత్తాలను వసూలు చేస్తామని హామీ ఇచ్చింది.

2.8 పర్యవేక్షణ

రాష్ట్ర, యూఎల్బీ స్థాయిలో మిషన్ను ప్రత్యక్ష-కాలంలో పర్యవేక్షించాలని మిషన్ మార్గదర్శకాలలోని పేరా-14 నిర్దేశిస్తుంది. అంతేకాక, సమాచారాన్ని, డేటాను పబ్లిక్ డొమైన్లో పౌరులకు అందుబాటులో ఉంచాలి. మూడవ పక్షం పర్యవేక్షణ, సమీక్షలను ప్రోత్సహించాలి. వివిధ స్థాయిలలో మిషన్ పర్యవేక్షణను **చార్టు-2.11**లో వివరించడమైనది.

చార్టు-2.11: వివిధ స్థాయిలలో మిషన్ పర్యవేక్షణ

రాష్ట్ర-స్థాయి	ప్రతిపాదన దశలో ప్రాజెక్టుల సవివరమైన పరిశీలన ఇంకా అమలు సమయంలో పర్యవేక్షణను రాష్ట్ర ఉన్నత స్థాయీ సంఘం చేపడుతుంది.
జిల్లా-స్థాయి	పట్టణ స్థాయిలో అనేక కార్యక్రమాలను సమీక్షించి, మిషన్ మార్గదర్శకాల కింద మిషన్ ప్రాజెక్టుల అమలును కూడా జిల్లా స్థాయి సలహా, పర్యవేక్షణ కమిటీ (డీఎల్ఏఎంసీ) సమీక్షిస్తుంది.
యూఎల్బీ-స్థాయి	యూఎల్బీలు తమ ఎన్నికైన ప్రజా ప్రతినిధులు, యూఎల్బీ సంఘాలు, సెల్ ఫోన్లు, ఇ-గ్రూపులను ఉపయోగించి ప్రత్యక్షంగా పౌరుల అభిప్రాయాలను తెలుసుకోవడం ద్వారా ప్రాజెక్టులను నిశితంగా పర్యవేక్షించాలి. వెబ్సైట్ల ద్వారా ప్రజలకు బహిర్గతం చేయడంలో కూడా బలమైన భాగస్వామ్యం నిర్మితమవుతుంది
స్వతంత్ర సమీక్ష, పర్యవేక్షణ సంస్థ	• ప్రాజెక్టులు, ఇంకా చేపట్టిన సంస్కరణలను స్వతంత్ర సమీక్ష, పర్యవేక్షణ సంస్థ (ఐఆర్ఎంఏ) ద్వారా మూడవ పక్షం సమీక్షను చేపడతారు. ఈ ఏజెన్సీని ప్రత్యేక/సాంకేతిక ఏజెన్సీల నుండి అద్దెకు తీసుకుంటారు. • ఐఆర్ఎంఏ త్రైమాసిక నివేదికను యూఎల్ బీ/పార్టనర్, ఎస్ఎల్టీసీలకు సమర్పిస్తుంది. • యూఎల్బీ, ఎస్ఎల్టీసీల వ్యాఖ్యానాలను ఎస్ఎహెచ్పీఎస్సీ పరిశీలించి చర్యలు తీసుకుంటుంది. • ఐఆర్ఎంఏ నివేదికపై రాష్ట్ర మిషన్ డైరెక్టర్ తీసుకున్న చర్యలను సమర్పిస్తారు. • అదేవిధంగా, సంస్కరణ అమలుపై ఐఆర్ఎంఏ ప్రతి అర్ధ-సంవత్సరానికి మదింపు చేస్తుంది.

మూలం: మిషన్ ప్రకటన, మార్గదర్శకాలు

2.8.1 రాష్ట్ర ఉన్నత స్థాయీ సంఘం ద్వారా మిషన్ పర్యవేక్షణ

2015 అక్టోబరులో రాష్ట్ర ఉన్నత స్థాయీ సంఘం మొదటి సమావేశం జరిగింది. తరువాత మిషన్ కార్యకలాపాలకు సంబంధించిన తీర్మానాలను అందరికి పంపడం ద్వారా రాష్ట్ర ఉన్నత స్థాయీ సంఘం ఆమోదాలు పొందడమైంది. సమావేశాలు, తీర్మానాలను పంపడం, మిషన్ కోసం సీఏ విడుదల, సంస్కరణల స్వీయ-అంచనా మొదలైనవి ఎస్ఏఏపీల ఆమోదం కోసం ఉన్నాయని ఆడిటులో గమనించడమైంది.

ఎస్ఎల్బీల సాధన, నీటి సరఫరా కోసం హెచ్ఎస్సీల అమలు, మురుగునీటి కనెక్షన్లు, ఉద్యానవనాల పనుల అభివృద్ధి, మూడవ పక్షం నాణ్యత నియంత్రణ నివేదికలు, ఐఆర్ఎంఎ నివేదికలు వంటి మిషన్ పర్యవేక్షణ అంశాలను చర్చించ లేదని ఆడిటులో గమనించడమైంది.

రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఆడిటు పరిశీలనలను అంగీకరించి, పరిపాలనా కారణాల వల్ల మిషన్ కార్యకలాపాల సమీక్షా సమావేశాలు జరపలేదని తెలిపింది (2023 సెప్టెంబరు). ఇంతేకాక, ఐఆర్ఎంఎ పూర్తి అంచనా నివేదికను ఎస్హెచ్పీఎస్సీ ముందు ఉంచుతామని పేర్కొంది.

2.8.2 జిల్లా స్థాయి సలహా, పర్యవేక్షణ కమిటీని ఏర్పాటు చేయకపోవడం

సాధారణ జిల్లా స్థాయి సలహా, పర్యవేక్షణ కమిటీ (డీఎల్ఏఎంసీ) ఏర్పాటు కోసం మార్గదర్శకాలను భారత ప్రభుత్వ, పట్టణాభివృద్ధి మంత్రిత్వశాఖ జారీ చేసింది (2016 జూన్). కమిటీలో ఈ కింది వారు ఉంటారు:

ఎ. అధ్యక్షులు

బి. సహ-అధ్యక్షులు (లోక్సభ), సహ- అధ్యక్షులు (రాజ్యసభ)

సి. సభ్య కార్యదర్శి

డి. ఎక్స్-అఫీషియో సభ్యులు

ఇ. ప్రతిపాదిత సభ్యులు

డీఎల్ఏఎంసీ అధ్యక్షులను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం/కేంద్ర పాలిత ప్రాంతం ప్రతిపాదిస్తుంది.

మిషన్ కార్యకలాపాలను పర్యవేక్షించడానికి రాష్ట్రంలోని డీఎల్ఏఎంసీల ఏర్పాటుపై ఆడిటు విచారణకు సమాధానంగా, డీఎల్ఏఎంసీలను ఏర్పాటు చేయలేదని రాష్ట్ర మిషన్ డైరెక్టరేట్ తెలిపింది (2023 మార్చి).

మిషన్ కాల వ్యవధిలో క్షేత్ర ఇంజనీర్లు/జిల్లా స్థాయి ఇంజనీర్లతో ఇఎన్సీ (హెచ్) క్రమం తప్పకుండా సమీక్షా సమావేశాలను నిర్వహించినట్లుగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 సెప్టెంబరు). అందువల్ల, జిల్లా స్థాయి సలహా పర్యవేక్షక కమిటీ అవసరం లేదని పేర్కొంది.

రాష్ట్ర ప్రభుత్వం డీఎల్ఏఎంసీలను ఏర్పాటు చేయక పోవడం వల్ల డీఎల్ఏఎంసీల తప్పనిసరి పర్యవేక్షణ జరగలేదనేది వాస్తవం.

2.8.3 పట్టణ స్థానిక సంస్థల ద్వారా మిషన్‌ను పర్యవేక్షించడం

- యూఎల్‌బీలలో మిషన్ కింద ప్రాజెక్టుల పర్యవేక్షణపై, యూఎల్‌బీలు, ఎన్నికైన ప్రజా ప్రతినిధులు, సెల్ ఫోన్లు, ఇ-గ్రూప్‌లను ఉపయోగించి పౌరుల ప్రత్యక్ష అభిప్రాయాల లిఖిత పూర్వక ఆధారాలను ఆడిటుకు సమర్పించలేదు.
- మిషన్ మార్గదర్శకాలలోని పేరా 14.1 (vi) ప్రకారం, తప్పనిసరి అయినప్పటికీ, మిషన్ కింద చేపట్టిన ప్రాజెక్టుల వివరాలు, నిధులు, పనుల స్థితి, నీటి సరఫరా, మురుగునీటి కనెక్షన్ల విస్తృతి, పూర్తయిన ఉద్యానవనాల వివరాలను మిషన్ నగరాలు/పట్టణాల యూఎల్‌బీల అధికారిక వెబ్‌సైట్‌లలో ప్రజలకు బహిర్గతం చేయలేదు.

2.8.4 స్వతంత్ర సమీక్ష, పర్యవేక్షక సంస్థ ద్వారా మిషన్ పర్యవేక్షణ

రాష్ట్ర మిషన్ డైరెక్టరేట్ తెలంగాణ రాష్ట్రంలో మిషన్ కోసం స్వతంత్ర సమీక్ష పర్యవేక్షక సంస్థ (ఐఆర్ఎంఏ)గా భారత ప్రభుత్వ, గృహ నిర్మాణ, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వశాఖ టెండర్ నోటీసు జారీ చేసి (2017 డిసెంబరు) ఎంపిక చేసిన ఆధారంగా డబ్ల్యూఏపీసీఓఎస్ లిమిటెడ్[57], హైదరాబాదుతో ఒప్పందం కుదుర్చుకుంది (2018 ఆగష్టు). కన్సల్టెన్సీ సేవల మొత్తం ఖర్చు ₹1.28 కోట్లు (జీఎస్‌టీ[58] మినహాయించి). ఒప్పందం జరిగిన తేదీ నుండి 36 నెలల వరకు కాంట్రాక్ట్ వ్యవధి చెల్లుబాటులో ఉంటుంది. అవసరమైతే, ఒకసారి ఒక సంవత్సరం చొప్పున గరిష్టంగా రెండు సార్లు పొడిగించవచ్చు. ఒప్పందం ప్రకారం, ఐఆర్ఎంఏ ఒక వాస్తవాన్ని కనుగొనే సందర్శన తర్వాత ఆరు సార్లు స్థలాల సందర్శనను నిర్వహించాలి. ఒప్పందం 2023 జూన్ 30 వరకు పొడిగించి ₹1.15 కోట్లు చెల్లించారు.

ప్రాజెక్టుల మొదటి సందర్శనపై ఒక నిజ నిర్ధారణ నివేదికను, ఆరు సార్లు కాలానుగుణ స్థల సందర్శన నివేదికల[59]ను ఐఆర్ఎంఏ సమర్పించినట్లుగా రాష్ట్ర మిషన్ డైరెక్టరేట్ తెలిపింది (2023 మార్చి). అయితే, మొదటి సందర్శనలో నిజ-నిర్ధారణ నివేదిక ప్రతిని ఆడిటుకు సమర్పించలేదు. ఆరు కాలానుగుణ స్థల సందర్శన నివేదికల ప్రతులు మాత్రమే ఆడిటుకు సమర్పించారు.

ఐఆర్ఎంఏ నివేదికలను మిషన్ నగరాలు/పట్టణాల పీహెచ్ఎంఈ డివిజన్లకు సమర్పించినట్లు, ఐఆర్ఎంఏ గమనించిన వాటిపై తీసుకున్న చర్యల నివేదికలను సమర్పించినట్లు రాష్ట్ర మిషన్ డైరెక్టరేటు తెలిపింది (2023 మార్చి). వరంగల్ మిషన్ పట్టణంలో స్థల సందర్శనల సందర్భంగా ఐఆర్ఎంఏ చేసిన వ్యాఖ్యలపై తీసుకున్న చర్యల నివేదికల ప్రతులను మాత్రమే ఆడిటుకు సమర్పించారు. మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన మిగిలిన మిషన్ నగరాలు/పట్టణాలు తీసుకున్న చర్యల నివేదికలను ఆడిటుకు సమర్పించలేదు.

ఐఆర్ఎంఏ నివేదికలకు సంబంధించి ఆడిటులో కింది వాటిని గమనించడమైంది:

ఎ. స్వతంత్ర సమీక్ష పర్యవేక్షక సంస్థ నివేదికలను ఎస్ఎల్‌టీసీ, ఎస్‌హెచ్‌పీఎస్‌సీల ముందు ఉంచలేదు.

బి. మిషన్ మార్గదర్శకాలలోని పేరా 14.1 ప్రకారం తప్పనిసరి అయినప్పటికీ ఐఆర్ఎంఏ తన నివేదికలలో చేసిన పరిశీలనలపై రాష్ట్ర మిషన్ డైరెక్టరేట్ తీసుకున్న చర్యల నివేదికలు లేవు.

సి. మిషన్ మార్గదర్శకాలలోని పేరా 14.1 ప్రకారం తప్పనిసరి అయినప్పటికీ, యూఎల్‌బీ/పరస్టాటల్, ఎస్ఎల్‌టీసీ, ఐఆర్ఎంఏ అర్ధ-వార్షిక సంస్కరణల అమలు సమీక్ష కోసం, డబ్ల్యూఏపీసీఓఎస్ లిమిటెడ్ త్రైమాసిక నివేదికలు సమర్పించాలని ఒప్పందంలో ఎటువంటి నిబంధనలు లేవు.

---

[57] కేంద్ర ప్రభుత్వ రంగ సంస్థ, జల్ శక్తి మంత్రిత్వ శాఖ పరిపాలనా నియంత్రణలో పూర్తిగా భారత ప్రభుత్వ యాజమాన్యంలో ఉంది

[58] జీఎస్‌టీ ₹22,97,291, ఇది ఎప్పటికప్పుడు భారత ప్రభుత్వం సూచించిన రేట్ల ప్రకారం సవరణకు లోబడి ఉంటుంది

[59] 2018 అక్టోబరు - నవంబరు, 2019 మార్చి, 2019 ఆగష్టు, 2019 డిసెంబరు, 2020 అక్టోబరు-నవంబరు, 2022 నవంబరు

ఐఆర్ఎంఏ నివేదికలను తదుపరి సమావేశాల్లో ఎస్‌హెచ్‌పీఎస్‌సీ, ఎస్ఎల్‌టీసీల ముందు ఉంచుతామని రాష్ట్ర మిషన్ డైరెక్టరేట్ తెలిపింది (2023 మార్చి).

పూర్తి అంచనా నివేదికను ఐఆర్ఎంఏ సమర్పించిన తర్వాత, దానిని ఎస్‌హెచ్‌పీఎస్‌సీ ముందు ఉంచుతామని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 సెప్టెంబరు).

ఎస్‌హెచ్‌పీఎస్‌సీ, ఎస్ఎల్‌టీసీల ముందు ఐఆర్ఎంఏ నివేదికలను ఉంచకపోవడం, రాష్ట్ర మిషన్ డైరెక్టరేటు ఐఆర్ఎంఏ నివేదికలపై తీసుకున్న చర్యల నివేదికలను కూడా సమర్పించకపోవడం వల్ల ఐఆర్ఎంఏను నియమించడంలో అనుకున్న ప్రయోజనం నెరవేరలేదు కనుక సమాధానం ఆమోదయోగ్యంగా లేదు.

2.9 సారాంశం

మిషన్ మార్గదర్శకాలలో నిర్దేశించినప్పటికీ, త్రైపాక్షిక అవగాహన ఒప్పందం లేదు, దీని కారణంగా, మిషన్ అమలులో పాలుపంచుకున్న మూడు సంస్థలు అంటే రాష్ట్ర మిషన్ డైరెక్టరేట్, ఈఎన్‌సీ (టీపీహెచ్ఎంఈ), యూఎల్‌బీల పాత్రలు, బాధ్యతలు, జవాబుదారీతనాలను నిర్వచించలేదు. ఫలితంగా ఈఎన్‌సీ (టీపీహెచ్ఎంఈ), యూఎల్‌బీల మధ్య సమన్వయం లేదు. పర్యవసానంగా, మిషన్ కింద కల్పించిన ఆస్తులను రెండు మిషన్ నగరాలు కరీంనగర్, రామగుండం లకు ఇంకా అప్పగించలేదు.

యూఎల్‌బీలు ఖాళీల అంచనా శాస్త్రీయంగా వేయయక పోవడం, మిషన్ నగరాలు /పట్టణాలకు ఎస్ఎల్ఐపీ పత్రాలలో నీటి సరఫరా కోసం సేవా స్థాయిలను అంచనా వేయడానికి అధికారిక అంచనాలు లేదా ప్రామాణికమైన డేటా లేకపోవడం వలన ప్రణాళిక సరిపోలేదు. ఎస్ఎల్ఐపీల ప్రకారం హెచ్ఎస్‌నీలలోని అంతరాలు, డీపీఆర్‌లలో చూపినవీ, సేవా స్థాయి అంతరాలను సరిగ్గా అంచనా వేయలేదని, అవసరమైన హెచ్ఎస్‌నీల సంఖ్యను లెక్కించేందుకు క్షేత్ర స్థాయి సర్వేలు సమర్థవంతంగా నిర్వహించక పోవడాన్ని సూచిస్తున్నాయి. అంచనా వేయని గృహాలు, పాఠశాలలు, మతపరమైన స్థలాలకు హెచ్ఎస్‌నీలు అందించడం, ఒకే గృహానికి అనేక హెచ్ఎస్‌నీలు అందించిన సందర్భాలు ఉన్నట్లుగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం పేర్కొంది. ఇది ఎస్ఎల్ఐపీల రూపకల్పనలో అంతరాలను సరిగా అంచనా వేయక పోవడాన్ని సూచించింది.

మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన మిషన్ నగరాలు/పట్టణాలలో హెచ్ఎస్‌నీల కల్పన తక్కువగా ఉంది. కల్పించిన కనెక్షన్‌లను కూడా మిషన్ నగరాలు/పట్టణాలు పూర్తిగా స్వాధీనం చేసుకోలేదు. నీటి సరఫరా, మురుగునీటి పారుదల కోసం సేవా స్థాయి ప్రమాణాలను పూర్తిగా సాధించలేదు.

నీటి సరఫరా ప్రాజెక్టుల కోసం డీపీఆర్‌ల తయారీ క్షేత్రస్థాయి వాస్తవ అవసరాలను పరిగణనలోకి తీసుకోకుండానే జరిగింది, ఇది అమలు సమయంలో జలాశయాల సామర్థ్యం, స్థితులలో మార్పులకు దారితీసింది. భూమి లభ్యత, ఇతర సంబంధిత శాఖల నుండి అనుమతులకు సంబంధించిన షరతులను రాష్ట్ర మిషన్ డైరెక్టరేట్ ఖచ్చితంగా పాటించలేదు. భూమి లభ్యతను నిర్ధారించకుండా ప్రాజెక్టులను ఎస్ఏఏపీలో చేర్చారు. మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన 40 పార్కు పనులకు గానూ, మూడింటిని ఎటువంటి ప్రతిబంధకాలు లేని భూమి లభ్యతను నిర్ధారించకుండా గుత్తేదార్లకు అప్పగించారు. ఇది భూ వివాదాలు/కోర్టు కేసులకు దారితీసింది. తద్వారా నిర్ణీత గడువు తేదీ నుండి నాలుగు సంవత్సరాలు గడిచినా పార్కు పనులు పూర్తి కాలేదు.

మున్సిపల్ సాధారణ నిధుల నుండి వస్తువులపై ఖర్చు చేయాలని రాష్ట్ర ప్రభుత్వ ఉత్తర్వులు ఉన్నప్పటికీ, మిషన్ మార్గదర్శకాలను ఉల్లంఘించి ధరల సర్దుబాట్లు, రోడ్డు పునరుద్ధరణ, పీఎల్‌బీ డక్ట్ పనులు వంటి ఆమోదయోగ్యం కాని వాటికి చెల్లింపులు మిషన్ నిధుల నుండి జరిగాయి. బిల్లులను సిద్ధం చేస్తున్నప్పుడు ప్రభుత్వ ఉత్తర్వులను పాటించడంలో పీహెచ్ఎంఈ డివిజన్లు, బిల్లులను పరిశీలించడంలో చెల్లింపులు, లెక్కల అధికారుల లోపం కారణంగా పీఓఎల్, డీఐ పైపులు, డీఐ ఫిట్టింగ్‌ల ధరల సర్దుబాటు, పొందుపరచిన పన్నులను చేర్చడం వల్ల గుత్తేదారులకు మొత్తం ₹3.71 కోట్ల అధిక చెల్లింపు జరిగింది.

మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన మిషన్ నగరాలు/పట్టణాల్లో అందించిన నీటి సరఫరా కనెక్షన్ల ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీలో, నీటి గొట్టాలను కత్తిరించడం, మీటర్ల తొలగింపులను నివారించడానికి సమర్థవంతమైన చర్యలు లేవని తెలిసింది. ఇంతేకాక, నీటి పైప్‌లైన్‌లను బయటకు కనిపించేటట్లు వేయడం, డ్రైనేజీకి అడ్డంగా ఏర్పాటు చేయడం వంటి వాటిని ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ సమయంలో గమనించడమైంది. ఇవి పీహెచ్ఎంఈ డివిజన్లు, హెచ్ఎస్‌సీ పనులను సరిగ్గా చేపట్టక పోవడాన్ని సూచిస్తున్నాయి.

మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన ఆరు మిషన్ నగరాలలో, యూఎల్‌బీలు స్థానికుల భాగస్వామ్యంతో ఉద్యానవనాల నిర్వహణ వ్యవస్థను రూపొందించలేదు.

ఐఆర్ఎంఏ నివేదికలను చర్చించడం కోసం ఎస్ఎల్‌టీసీ, ఎస్‌హెచ్‌పీఎస్‌సీల ముందు ఉంచకపోవడం; మిషన్ మార్గదర్శకాలు నిర్దేశించినప్పటికీ, ఐఆర్ఎంఏ నివేదికలపై రాష్ట్ర మిషన్ డైరెక్టరేట్ తీసుకున్న చర్యల నివేదికలను అందించకపోవడం; మిషన్ మార్గదర్శకాలలో నిర్దేశించినప్పటికీ, ఐఆర్ఎంఏ త్రైమాసిక నివేదికలను యూఎల్‌బీ/పేరస్టాటల్, ఎస్ఎల్‌టీసీలకు సమర్పించడం, ఐఆర్ఎంఏ ద్వారా సంస్కరణల అమలుపై అర్ధ-వార్షిక అంచనా కోసం ఒప్పందంలో నిబంధనను చేర్చకపోవడం వంటి మిషన్ పర్యవేక్షణ లోపాలను గుర్తించడమైంది.

2.10 సిఫార్సులు

1. మిషన్ లక్ష్యాలను సాధించడంలో సమర్థవంతమైన సమన్వయం కోసం రాష్ట్ర మిషన్ డైరెక్టరేటు, ఈఎన్‌సీ (టీపీహెచ్ఎంఈ), యూఎల్‌బీల పాత్రలు, బాధ్యతలు, జవాబుదారీతనాన్ని నిర్వచించే త్రైపాక్షిక అవగాహనా ఒప్పందం అమలయ్యేలా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నిర్ధారించుకోవాలి.
2. అంచనా వేసిన ఖాళీల ప్రకారం చేపట్టిన పనులను పూర్తిచేయడం, నిర్దేశించిన విధానాలను అనుసరించి అర్హత ఉన్న కుటుంబాలకు నీటి సరఫరా హెచ్ఎస్‌సీలు అందేలా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం చూడాలి.
3. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం మిషను మార్గదర్శకాలలో అనుకున్న విధంగా నీటి సరఫరా, మూరుగునీటి నిర్వహణలకు సంబంధించిన సేవా స్థాయి ప్రమాణాలను సాధించేలా నిర్ధారించుకోవాలి.
4. గుత్తేదారులకు అదనపు చెల్లింపులను నిరోధించడానికి పీహెచ్ఎంఈ డివిజన్‌లు, చెల్లింపులు, లెక్కల అధికారులు తగిన శ్రద్ధ కనబరిచేలా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం చర్యలు తీసుకోవాలి.
5. గృహాలకు అందించిన హెచ్ఎస్‌సీల నుండి నీటి పైపులను కత్తిరించడం, మీటర్లను తొలగించడం వంటి సంఘటనలను నివారించడానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తగిన చర్యలు తీసుకోవాలి. హెచ్ఎస్‌సీలు అందజేసిన గృహాలకు అసౌకర్యం తగ్గించడం కోసం తప్పు చేసిన అధికారిని శిక్షించడానికి తగిన యంత్రాంగాన్ని రూపొందించాలి.
6. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం పనులను అప్పగించడానికి ముందు అవరోధాలు లేని భూమి లభ్యతను నిర్ధారించుకోవాలి. అంతేకాకుండా, అవరోధాలు లేని భూమి లభ్యతను నిర్ధారించుకోకుండా పనులను అప్పగించిన సంబంధిత అధికారులకు సంబంధించి శిక్షా నిబంధనను మార్గదర్శకాలలో చేర్చేలా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం చర్యలు తీసుకోవాలి.
7. సమర్థవంతమైన తదుపరి చర్యల కోసం ఐఆర్ఎంఏ నివేదికల్లో వెల్లడించిన అంశాలనూ, వాటిపై ఎస్ఎల్‌టీసీ, యూఎల్‌బీల వ్యాఖ్యలతో ఎస్‌హెచ్‌పీఎస్‌సీకి సమర్పించేలా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నిర్ధారించుకోవాలి.

అధ్యాయం III

3. నియమాల పాటింపుపై ఆడిట్ పరిశీలనలు

వెనుకబడిన తరగతుల సంక్షేమ శాఖ

3.1 కళ్యాణ లక్ష్మీ పథకం

3.1.1 పరిచయం

రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 2014లో **'కళ్యాణ లక్ష్మీ పథకం'** అనే ఒక సంక్షేమ పథకాన్ని ప్రవేశపెట్టింది. పెళ్లికాని కుమార్తెల వివాహాలు చేయడంలో తల్లిదండ్రుల ఆర్థిక ఇబ్బందులను తగ్గించడం ఈ పథకం లక్ష్యం. దీని ప్రకారం, 2014 అక్టోబరు 2 నుండి అర్హులైన[1] ప్రతి షెడ్యూల్డ్ కులం, షెడ్యూల్డ్ తెగ అమ్మాయి వివాహానికి ఒకసారి ₹51,000 ఆర్థిక సహాయం మంజూరు చేయాలని నిర్ణయించారు. ఈ పథకాన్ని 2016 ఏప్రిల్ 1 నుండి వెనుకబడిన తరగతులు, ఆర్థికంగా వెనుకబడిన తరగతుల బాలికలకు[2] విస్తరించారు. 2019 జూన్ నుండి, దివ్యాంగుల హక్కుల చట్టం, 2016లోని సెక్షన్ 24(1) లోని నిబంధనల ఆధారంగా కులంతో సంబంధం లేకుండా అర్హులైన దివ్యాంగ బాలికలందరికీ ఈ ప్రయోజనాన్ని మరింత విస్తరించారు.

ఆర్థిక సహాయాన్ని 2017 ఏప్రిల్‌లో ₹51,000 నుండి ₹75,116 కి, 2018 ఏప్రిల్‌లో ₹1,00,116 కి పెంచారు. 2019 జూన్ నుండి దివ్యాంగ బాలిక తల్లిదండ్రులకు ఈ ప్రయోజనాన్ని ₹1,00,116 నుండి ₹1,25,145 కి పెంచారు. కులాంతర వివాహాలకు ప్రోత్సాహక పురస్కారం మొదలైన ఇతర పథకాలతో కళ్యాణ లక్ష్మీ పథకం కలపకూడదు.

ఈ పథకాన్ని మొత్తంగా వెనుకబడిన తరగతుల సంక్షేమ శాఖ[3], కమీషనరు అమలు చేస్తారు. వీరికి జిల్లా స్థాయిలో రెవెన్యూ డివిజనల్ అధికారి (ఆర్‌డీఓ), క్షేత్ర స్థాయిలో మండల రెవెన్యూ అధికారి లేదా తహశీల్దార్ సహాయం చేస్తారు.

3.1.2 కార్యనిర్వాహక వ్యవస్థ

పథకం ప్రయోజనం పొందేందుకు, దరఖాస్తుదారు మీ సేవా కేంద్రం ద్వారా ఈపాస్ వెబ్‌సైట్ సౌలభ్యంతో సహాయం కోసం దరఖాస్తు చేయాలి. ఈపాస్ వెబ్‌సైట్‌లో వచ్చిన దరఖాస్తుల ఆధారంగా, మండల రెవెన్యూ అధికారి లేదా తహశీల్దార్ క్లెయిమ్‌లను ఆధార పత్రాలతో[4] ధ్రువీకరించి, లబ్ధిదారుల జాబితాను సిద్ధం చేస్తారు. ఆ తర్వాత సంబంధిత నియోజకవర్గ శాసనసభ సభ్యుడు (ఎమ్ఎల్ఏ) ఆమోదం / కౌంటర్ సంతకం చేస్తారు. ఆమోదించిన హార్డ్‌కాపీని రికార్డ్‌గా భద్రపరిచి, ఈపాస్ ఆన్‌లైన్ సిస్టమ్‌లో స్కాన్ చేసి అప్‌లోడ్ చేస్తారు. ఆమోదించిన జాబితా ఆధారంగా, ఆర్‌డిఓ లబ్ధిదారుల జాబితాను సూచిస్తూ మంజూరు, పంపిణీ ఉత్తర్వులను జారీ చేస్తారు. ఆ ప్రకారం ఖజానా కార్యాలయానికి (ఉప ఖజానా అధికారి / సహాయక ఖజానా అధికారి)[5] బిల్లు పంపుతారు. ఆ తర్వాత, ఖజానా కార్యాలయం ఆ మొత్తాన్ని ఆర్డీఓ వ్యక్తిగత డిపాజిట్ ఖాతాకు జమ చేస్తుంది.

ఆ తర్వాత, సంబంధిత ఆర్‌డిఓ లబ్ధిదారుల జాబితాను వారి బ్యాంకు ఖాతా సంఖ్య, శాఖ పేరు, ఐఎఫ్ఎస్‌సి కోడ్ మొదలైన వాటితో జతపరిచి బ్యాంకుకు చెక్కును జారీ చేస్తారు. ఆర్‌డిఓ అందించిన సమాచారం ఆధారంగా, ప్రతి ఒక్క వధువు తల్లి పేరు మీద, ముందే ముద్రించిన క్రాస్ చేసిన చెక్కులను బ్యాంక్ సిద్ధం చేస్తుంది. వధువు తల్లి

---

[1] అమ్మాయి తప్పనిసరిగా తెలంగాణ రాష్ట్ర నివాసి అయి ఉండి, వివాహ సమయానికి 18 సంవత్సరాలు నిండి ఉండాలి; తల్లిదండ్రుల ఉమ్మడి ఆదాయం సంవత్సరానికి ₹2 లక్షలకు మించకూడదు (పట్టణ, గ్రామీణ)

[2] వెనుకబడిన/ఆర్థికంగా వెనుకబడిన తరగతుల అమ్మాయిల తల్లిదండ్రులకు సంబంధించి వారి ఉమ్మడి ఆదాయం గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో సంవత్సరానికి ₹1.5 లక్షలు, పట్టణ ప్రాంతాల్లో ₹2 లక్షలు మించకూడదు

[3] జీ.ఓ.ఎంఎస్.నం.14 బలహీన వర్గాల సంక్షేమ (ఓపీ) శాఖ, తేదీ 2017 జూలై 6

[4] నకిలీ క్లెయిమ్‌లను నివారించేందుకు వివాహ ఆహ్వాన పత్రికతో పాటు జనన ధృవీకరణ పత్రం, కుల ధృవీకరణ పత్రం, ఆదాయ ధృవీకరణ పత్రం, ఆధార్ కార్డ్, వివాహాన్ని జరిపిన స్థాంపులు, రిజిస్ట్రేషన్ శాఖ/గ్రామపంచాయతీ/చర్చి/మసీదు/ ఏదైనా ఇతర అధికార సంస్థ/సంస్థ ఇచ్చిన వివాహ నమోదు ధృవీకరణ పత్రం/లేఖ

[5] జీ.ఓ.ఎంఎస్.నం.107 ఆర్థిక (టీయఫ్ఆర్) శాఖ , తేదీ 2016 సెప్టెంబరు 6

మరణించినట్లయితే, చెక్కు వధువు తండ్రి[6] పేరు మీద తయారు చేస్తారు. అనంతరం మండల కేంద్ర కార్యాలయంలో ఒక నిర్దిష్ట రోజు (వారానికి ఒకసారి) సంబంధిత నియోజకవర్గ శాసనసభ సభ్యుడు (ఎమ్ఎల్ఏ) లబ్ధిదారులకు చెక్కులను పంపిణీ చేస్తారు.

2019-20 నుండి 2021-22 మధ్య కాలంలో రాష్ట్రంలో నమోదైన, తిరస్కరించిన, మంజూరు చేసిన దరఖాస్తుల వివరాలు కింది **పట్టిక 3.1** లో ఇవ్వడమైనది:

పట్టిక 3.1: 2019-2022 లో నమోదైన, మంజూరు చేసిన దరఖాస్తుల వివరాలు

(₹ కోట్లలో)

సంవత్సరం	నమోదైన దరఖాస్తుల సంఖ్య	తిరస్కరించిన /పెండింగ్‌లో ఉన్న దరఖాస్తుల సంఖ్య	మంజూరు చేసిన దరఖాస్తుల సంఖ్య	మంజూరైన మొత్తం
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2019-20	1,34,253	4,121	1,30,132	1,282.08
2020-21	1,83,366	2,600*	1,80,766	1,829.31
2021-22	2,15,022	3,974$	2,11,048	1,597.18
మొత్తం	**5,32,641**	**10,695**	**5,21,946**	**4,708.57**

మూలం: *గణాంకాలు ఈపాస్ వెబ్‌సైట్ నుండి తీసుకోవడమైనది, వివిలోసీ గణాంకాలు*

** 2600 దరఖాస్తులకు గానూ, 2597 దరఖాస్తులను తిరస్కరించారు, కౌంటర్ సంతకం కోసం శాసనసభ సభ్యుడు (ఎమ్ఎల్ఏ) వద్ద మూడు దరఖాస్తులు పెండింగ్‌లో ఉన్నాయి (ఆర్‌డిఓ సికింద్రాబాద్ పరిధిలో రెండు, ఆర్‌డిఓ వరంగల్ పరిధిలో ఒకటి)*

$ 3974 దరఖాస్తులకు గానూ, 3971 దరఖాస్తులను తిరస్కరించారు, మూడు దరఖాస్తులు ఎంఆర్ఓ స్థాయిలో (రెండు ఆర్‌డిఓ, అచ్చంపేట, ఒకటి ఆర్‌డిఓ, కందుకూరు పరిధిలో) పెండింగ్‌లో ఉన్నాయి

3.1.3 బడ్జెట్ కేటాయింపు, వ్యయం

2019-22 మధ్య కాలంలో కళ్యాణ లక్ష్మి పథకం కింద చేసిన బడ్జెట్ కేటాయింపులు, ఖర్చుల వివరాలు ఈ కింది విధంగా ఉన్నాయి:

పట్టిక 3.2: 2019-2022లో కళ్యాణ లక్ష్మిపథకం కింద చేసిన బడ్జెట్ కేటాయింపు, ఖర్చులు

(₹కోట్లలో)

సంవత్సరం	బడ్జెట్ కేటాయింపు	వ్యయం
(1)	(2)	(3)
2019-20	1,287.02	1,282.08
2020-21	1,940.46	1,829.31
2021-22	2,450.46	1,597.18
మొత్తం	**5,677.94**	**4,708.57**

మూలం: *వీఎల్‌సీ గణాంకాలు*

3.1.4 ఆడిట్ లక్ష్యాలు

ఈ కింది వాటిని నిర్ధారించుకోవడం కోసం కళ్యాణ లక్ష్మి పథకం నియమపాలన తనిఖీ నిర్వహించడమైనది:

i. పథకం కింద లబ్ధిదారుల ఎంపిక ప్రభుత్వ ఉత్తర్వులలో పేర్కొన్న నిబంధనలు, విధానాలకు అనుగుణంగా జరిగిందా;

ii. ఉద్దేశించిన లబ్ధిదారులకు ఆర్థిక ప్రయోజనాల మంజూరు, విడుదలపై, అమలు చేసే అధికారులు తగిన నియంత్రణలు చేపట్టారా; ఇంకా.

iii. పథకం అమలును సమర్థవంతంగా, కట్టుదిట్టంగా పర్యవేక్షించడానికి పర్యవేక్షణ యంత్రాంగం సరిపోతుందా.

[6] జి.ఓ.ఎంఎస్.నం.22 బలహీన వర్గాల సంక్షేమ (టిపి) శాఖ, తేదీ 2016 సెప్టెంబరు 17

3.1.5 ఆడిట్ ప్రామాణికంగా తీసుకున్న అంశాలు

ఆడిట్ ఈ కింది వాటిని ప్రామాణికంగా తీసుకుంది:

i. కళ్యాణలక్ష్మి పథకం అమలు కోసం 2014 నుండి 2019 వరకు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం, వెనుకబడిన తరగతుల సంక్షేమ శాఖ జారీ చేసిన ఉత్తర్వులు / సర్క్యులర్లు / ఆదేశాలు; ఇంకా

ii. తెలంగాణ రాష్ట్ర ఆర్థిక నియమావళి, బడ్జెట్ విడుదల ఉత్తర్వులు

3.1.6 ఆడిట్ విస్తృతి, విధానం

రికార్డుల పరిశీలన కోసం నమూనా ఆధారంగా ఎంపిక చేసిన రెవెన్యూ డివిజనల్ అధికారి (ఆర్డీఓ), తహశీల్దార్ కార్యాలయాలలో 2019-20 నుండి 2021-22 కాలానికి సంబంధించి సవివరమైన నియమపాలన తనిఖీ నిర్వహించడమైనది. రాష్ట్రంలోని 72 ఆర్డీఓ కార్యాలయాలకు గానూ, 18 (25 శాతం) కార్యాలయాలను వివరణాత్మక పరిశీలన కోసం సాధారణ యాదృచ్ఛిక నమూనా పద్ధతిలో ఎంపిక చేయడమైంది. దరఖాస్తుల పరిశీలన కోసం ప్రతి ఆర్డిఓ కింద ఉన్న రెండు తహశీల్దార్ కార్యాలయాలను (36[7] తహశీల్దార్ కార్యాలయాలు) యాదృచ్ఛిక నమూనా పద్ధతిలో ఎంపిక చేయడమైంది. ఇంతేకాక, ఈ ఎంపిక చేసిన తహశీల్దార్ కార్యాలయాలలో పరిశీలించిన 5,400 దరఖాస్తులకు గానూ, లబ్ధిదారుల సర్వే కోసం 10 మంది లబ్ధిదారులను యాదృచ్ఛిక పద్ధతిలో ఎంపిక చేయడమైంది.

ఆడిట్ విధివిధానాలను తెలియజేసేందుకు ప్రభుత్వ ముఖ్య కార్యదర్శి, వెనుకబడిన తరగతుల సంక్షేమ శాఖతో ఒక ప్రారంభ సమావేశం 2022 ఆగష్టులో నిర్వహించడమైంది. ఆడిట్ ప్రక్రియలో భాగంగా నమూనా కార్యాలయాలలోని రికార్డుల పరిశీలన; సుపరిపాలన కేంద్రం (సీజీజీ) అందించిన కళ్యాణ లక్ష్మి పథకం సమాచార విశ్లేషణ; ఎంపిక చేసిన లబ్ధిదారుల సర్వే ఉంటుంది. క్షేత్ర స్థాయి తనిఖీ 2022 ఆగష్టు, నవంబర్ మధ్య నిర్వహించడమైంది.

ముసాయిదా ఆడిట్ నివేదికను 2023 మేలో ప్రభుత్వానికి పంపడమైంది. 2023 సెప్టెంబరులో ప్రభుత్వ ముఖ్య కార్యదర్శి, వెనుకబడిన తరగతుల సంక్షేమ శాఖతో ముగింపు సమావేశం నిర్వహించి, ఆడిట్‌లో కనుగొన్న విషయాలను చర్చించి, సమావేశంలో జరిగిన చర్చలను నివేదికలో సముచితంగా పొందుపరచడమైంది.

ఆడిట్‌లో కనుగొన్న అంశాలు

3.1.7 దరఖాస్తు ప్రక్రియ, పరిశీలన

ఆడిట్ కాలంలో (2019-20 నుండి 2021-22 వరకు), మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన 36 తహశీల్దార్ కార్యాలయాల్లో 36,821 దరఖాస్తులు అందాయి. వాటిలో 568 దరఖాస్తులను పరిశీలన తర్వాత తిరస్కరించారు. ఆర్డీఓల మంజూరు కోసం 36,253 దరఖాస్తులను పరిశీలించారు. మచ్చుకు తనిఖీ చేపట్టిన ఆర్డిఓ, తహశీల్దార్ కార్యాలయాల రికార్డుల ప్రకారం, ఆన్‌లైన్‌లో అందుకున్న అన్ని దరఖాస్తులను జతపరిచిన వాటితో కలిపి తహశీల్దార్లు ప్రమాణాలకు లోబడి భౌతికంగా పరిశీలించి, అర్హులైన దరఖాస్తుదారుల జాబితాను మంజూరు కోసం సంబంధిత ఆర్డిఓకు పంపారు. సంగారెడ్డి ఆర్డీఓ మినహా, అన్ని దరఖాస్తుల హార్డ్ కాపీలను ప్రభుత్వ ఉత్తర్వులలో[8] పేర్కొన్న విధంగా సంబంధిత ఆర్డిఓలలో నిర్వహించారు. అర్హులైన లబ్ధిదారుల జాబితాను సంబంధిత శాసనసభ సభ్యుడు (ఎమ్ఎల్ఏ) ఆమోదించారు. వాటిని వెబ్‌సైట్‌లో అప్‌లోడ్ చేసారు. ఆర్డీఓలు ఆర్థిక మంజూరు చేసారు.

---

[7] 36 తహశీల్దార్ కార్యాలయాలు-ఆడవిదేవులపల్లి, బల్మూర్, బంట్వారం, బైంసా, చందుర్తి, దేవరకొండ, ధూలిమిట్ట, ఫరూఖ్ నగర్, గద్వాల్, హుస్నాబాద్, ఇందల్వాయి, ఖమ్మం పట్టణ, కొడైర్, కోహీర్, కోనరావుపేట, కొండపాక, కొత్తూరు, మాడ్గులపల్లి, మోమిన్‌పేట, ములుగు, మునిపల్లి, నల్గొండ, నార్కట్‌పల్లి, నిజామాబాద్ గ్రామీణ, పదర, పెద్ద అడిశర్లపల్లి, పెద్దకొత్తపల్లి, పెనుబల్లి, రఘునాధపాలెం, రాజోలి, సంగారెడ్డి, సత్తుపల్లి, సిరిసిల్ల, తామూర్, ఎల్లారెడ్డిపేట, జహీరాబాద్

[8] జీ.ఓ.ఎంఎస్.నం.24,షెడ్యూల్డ్ కులాల అభివృద్ధి (పీఓఏ.ఏ1) శాఖ, తేదీ 2016 జూన్ 24

మచ్చుకు తనిఖీ చేపట్టిన 18 ఆర్డీఓ, 36 తహశీల్దార్ కార్యాలయాల్లో కళ్యాణ లక్ష్మీ పథకం డేటా విశ్లేషణ, ఆ తర్వాత దరఖాస్తుల పరిశీలన, ధ్రువీకరణకు సంబంధించి రికార్డులను పరిశీలించినపుడు, సాఫ్ట్‌వేర్ అప్లికేషన్/సిస్టమ్ (ఈపాస్) లో ధ్రువీకరణ నియంత్రణలు లేకపోవడం, సరైన ధ్రువీకరణ యంత్రాంగం లేనట్లుగా తెలిసింది. వాటిని ఈ కింద చర్చించడమైంది.

3.1.7.1 పెళ్ళి కొడుకులు పునరావృతం కావడం

ప్రభుత్వ ఉత్తర్వుల[9] ప్రకారం, పథకం దుర్వినియోగం కాకుండా ఉండేందుకు వధూవరులిద్దరి ఆధార్ కార్డులను తప్పనిసరిగా వెబ్‌సైట్‌లో (telanganaepass.cgg.gov.in) అప్‌లోడ్ చేయాలి. ఇంతేకాక, కల్యాణ లక్ష్మీ పథకం ఆర్థిక ప్రయోజనాన్ని వధువు జీవితకాలంలో ఒక్కసారి మాత్రమే పొందగలుగుతుంది. అందువల్ల, చట్టవిరుద్ధమైన రెండవ వివాహం ద్వారా అనుచిత క్లెయిమ్‌లను నివారించడానికి, భారతీయ శిక్షాస్మృతి చట్టాలలోని నిబంధనల[10] ప్రకారం వివాహానికి చట్టబద్ధత ఉండాలి.

ఈ ప్రక్రియలో, మొదటి వివాహ ధ్రువపత్రం లేదా విడాకులు మొదలైన వివరాలు, వధువుకి/వరునికి రెండవ వివాహం ఏదైనా జరిగి ఉంటే దానిలోని వాస్తవికతను తెలియజేస్తాయి. అందువల్ల, మొదటి వివాహం సమయంలో గ్రహించిన వధువు/వరుల ఆధార్ సంఖ్యను సరైన కారణం లేకుండా రెండవ వివాహం సమయంలో అందించినప్పుడు మళ్లీ అంగీకరించకూడదు.

అయితే, అదే ఆధార్ సంఖ్యని తరువాత మళ్ళీ గ్రహించినపుడు హెచ్చరించే ధ్రువీకరణ నియంత్రణ ఈపాస్‌లో వధువుకు మాత్రమే అందుబాటులో ఉంది, కానీ వరుడి ఆధార్ నంబర్‌కు అందుబాటులో లేదని ఆడిట్ గమనించింది. 2019-20 నుండి 2021-22 సంవత్సరాలకు సంబంధించి కల్యాణ లక్ష్మీ పథకం డేటాను విశ్లేషించినపుడు 676 కేసులలో, ఇద్దరు వధువులు ఒకే వరుడిని వివాహం చేసుకున్నట్లుగా వెల్లడైంది. రెండో పెళ్లి సమయంలో అదే వరుడి ఆధార్ సంఖ్యను ఇచ్చినపుడు సిస్టమ్ స్వీకరించింది. ఈ కేసుల్లో మంజూరైన మొత్తం ₹3.38 కోట్లు. మచ్చుకు తనిఖీ చేపట్టిన 18 ఆర్డీఓ కార్యాలయాలకు గానూ 17 కార్యాలయాలలో ₹1.33 కోట్ల విలువ కలిగిన 133 కేసులు ఉన్నాయి.

ఈ వధూవరుల రెండవ వివాహ చట్టబద్ధతను ఆడిట్ ధ్రువీకరించలేకపోయింది. దీనికి సంబంధించిన పత్రాలు ఏవీ సంబంధిత ఆర్డిఓలు / తహశీల్దార్‌ల వద్ద అందుబాటులో లేవని పరిశీలించిన కేసు దస్త్రాలను బట్టి స్పష్టంగా తెలిసింది. అందువల్ల, చెల్లుబాటు అయ్యే పత్రాలను (విడాకుల ధ్రువపత్రం వంటివి) కోరకుండా / ధ్రువీకరించకుండా పైన పేర్కొన్న కేసులకు ప్రోత్సాహకాలు మంజూరు చేయడం సక్రమంగా లేదు. విడాకుల ధృవీకరణ పత్రం మొదలైనవి లేనప్పుడు, వరుని వాస్తవికతను ధృవీకరించవలసి ఉంటుంది.

ఈ విషయాన్ని ప్రస్తావించినపుడు, ఈపాస్ వెబ్‌సైట్‌లోని ధ్రువీకరణ నియంత్రణ వధువు ఆధార్ సంఖ్యకు సంబంధించి మాత్రమే అందుబాటులో ఉంటుందని, వరుడి ఆధార్ సంఖ్యకు ఉండదని మచ్చుకు తనిఖీ చేపట్టిన కార్యాలయాల ఆర్డీఓలు సమాధానం ఇచ్చారు.

వరుని అదే ఆధార్ సంఖ్య సంగ్రహించిన తరువాత తీసుకున్నపుడు ధ్రువీకరించడానికి ప్రోగ్రామ్‌లో ఒక నిబంధనను ఏర్పాటు చేస్తామని, ముగింపు సమావేశంలో, ముఖ్య కార్యదర్శి హామీ ఇచ్చారు.

---

[9] జీ.ఓ.ఎంఎస్.నం.24, షెడ్యూల్డ్ కులాల అభివృద్ధి (పీఓఏ.ఏ1) శాఖ, తేదీ 2016 జూన్ 24, జీ.ఓ.ఎంఎస్.నం.05, వెనుకబడిన తరగతుల సంక్షేమ (ఓపీ) శాఖ, తేదీ 2016 ఏప్రిల్ 21

[10] భారతీయ శిక్షాస్మృతిలోని సెక్షన్ 494 ప్రకారం, అటువంటి భర్త లేదా భార్యను తగిన అధికారి పరిధి కలిగిన న్యాయస్థానం చెల్లదని ప్రకటిస్తే తప్ప రెండవ వివాహం చెల్లదు

3.1.7.2 పథకం ప్రవేశపెట్టిన తేదీకి ముందు వివాహం చేసుకున్న వధువులకు ఆర్థిక సహాయం అందించడం

ఈ పథకం కింద ఆర్థిక సహాయం వెనుకబడిన తరగతులు, ఆర్థికంగా వెనుకబడిన తరగతుల కులాలకు 2016 ఏప్రిల్ 1 నుండి అమలులోకి[11] వచ్చింది. అయితే, వెనుకబడిన తరగతులు, ఆర్థికంగా వెనుకబడిన తరగతులకి చెందిన దరఖాస్తుదారుల వివాహం 2016 ఏప్రిల్ 1న లేదా ఆ తర్వాత జరిగితేనే పథకం నుండి ప్రయోజనం పొందుతారు.

వివాహం తేదీ 2016 ఏప్రిల్ 1కి ముందు ఉన్న ఈ కింది నాలుగు కేసుల్లో ప్రభుత్వ శాఖ ₹2.04 లక్షల ఆర్థిక సహాయాన్ని అందించినట్లుగా కళ్యాణ లక్ష్మీ పథకం డేటాబేస్ నుండి ఆడిట్ గుర్తించింది.

పట్టిక 3.3: పథకం అమలు తేదీ కన్నా ముందు వివాహ తేదీ ఉన్న కేసులకు మంజూరు చేసిన వివరాలు

క్రమ సంఖ్య	వివాహ గుర్తింపు సంఖ్య	మండలం	పుట్టిన తేదీ	వివాహం తేదీ	మంజూరు తేదీ	మంజూరైన మొత్తం (₹)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	2019కేఎల్ 16500993	తిరుమలగిరి	01.10.1995	05.03.2016	27.09.2019	51,000
2	2021కేఎల్ 16738018	సికిందరాబాదు	13.12.1992	25.02.2016	07.08.2021	51,000
3	2016కేఎల్ 18117617	రుద్రంగి	01.01.1993	24.02.2016	05.10.2019	51,000
4	2021కేఎల్ 21778920	కురవి	27.05.1995	07.11.2015	08.02.2022	51,000
మొత్తం						2,04,000

మూలం: తహశీల్దార్లు అందజేసిన సమాచారం

సిస్టమ్‌లో చెల్లుబాటు నియంత్రణల సమస్యలు ఉన్నట్లుగా ఇది సూచిస్తుంది. క్లెయిమ్‌ల పరిశీలన సమయంలో తనిఖీ అధికారులు వీటిని పరిష్కరించలేకపోయారు.

ఈ అంశాన్ని పరిశీలించి తీసుకున్న చర్యలను తెలియజేస్తామని ముగింపు సమావేశంలో ముఖ్య కార్యదర్శి తెలిపారు.

3.1.7.3 తక్కువ వయసున్న వధువులకు ఆర్థిక సహాయం

కళ్యాణ లక్ష్మీ పథకం మార్గదర్శకాల ప్రకారం, వివాహ సమయానికి వధువు వయస్సు 18 సంవత్సరాలు నిండి ఉండాలి. మచ్చుకు తనిఖీ చేపట్టిన తహశీల్దార్ కార్యాలయాల్లో దరఖాస్తులను పరిశీలించినపుడు, వివాహ సమయంలో 18 సంవత్సరాల కంటే తక్కువ వయస్సు ఉన్న ఇద్దరు వధువులకు ఈ పథకం కింద ₹ రెండు లక్షల ఆర్థిక సహాయం మంజూరైనట్లు వెల్లడైంది. వివరాలు దిగువ **పట్టిక 3.4**లో ఇవ్వడమైంది.

[11] జీ.ఓ.ఎంఎస్. నం.05, వెనుకబడిన తరగతుల సంక్షేమ (ఓపీ) శాఖ, తేదీ 2016 ఏప్రిల్ 21

పట్టిక 3.4: తక్కువ వయస్సు ఉన్న వధువులకు మంజూరు చేసిన కేసులు

క్రమ సంఖ్య	వివాహ గుర్తింపు సంఖ్య	మండలం	పుట్టిన తేదీ (జనన ధ్రువపత్రం లేదా ఎస్ఎస్సీ ధ్రువపత్రం ప్రకారం)	వివాహం తేదీ	వివాహ సమయంలో వధువు వయస్సు	మంజూరైన మొత్తం (₹)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	2020కేఎల్ 15597493	మోమీన్‌పేట	17.10.2002	17.02.2020	17 సంవత్సరాల 4 నెలలు (రెవెన్యూ శాఖ జారీ చేసిన జనన ధ్రువపత్రం ప్రకారం)	1,00,116
2	2020కేఎల్ 19604473	తానూరు	04.08.2002	14.02.2020	17 సంవత్సరాల 6 నెలల 10 రోజులు (ఎస్ఎస్సీ ధ్రువపత్రం ప్రకారం)	1,00,116
మొత్తం						2,00,232

మూలం: తహశీల్దార్ల రికార్డుల ప్రకారం

ఆడిట్ తనిఖీలో వధువు వయస్సును ధ్రువీకరించే నిబంధన సిస్టమ్‌లో లేదని తెలిసింది. ధ్రువీకరణ నియంత్రణ లేనప్పుడు, పరిశీలన ప్రక్రియ పూర్తిగా తనిఖీ అధికారుల విచక్షణపై ఆధారపడి ఉంటుంది. ఈ రెండు కేసులు మచ్చుకు తనిఖీ చేపట్టిన కార్యాలయాల్లో మాత్రమే ఉదాహరణలుగా ఉన్నాయి. కావున తప్పుడు క్లెయిమ్‌లను గుర్తించడానికి దీనిపై రాష్ట్రవ్యాప్తంగా సమగ్ర సమీక్ష చేపట్టవలసిన అవసరం ఉంది.

వధువు పుట్టిన తేదీని ధ్రువీకరించడానికి ఒక ఎంపిక చేసిన పత్రం ప్రకారం ఆధారాలను పరిగణనలోకి తీసుకునేలా ఆదేశాలు జారీ చేస్తామని ముగింపు సమావేశంలో, ముఖ్య కార్యదర్శి తెలిపారు.

3.1.7.4 ప్రభుత్వ ఉత్తర్వులను పాటించకపోవడం

కల్యాణ లక్ష్మి పథకం మార్గదర్శకాల ప్రకారం, పథకం లబ్ధి పొందుతున్న షెడ్యూల్డ్ కులం/షెడ్యూల్డ్ తెగకు చెందిన బాలికల తల్లిదండ్రుల ఉమ్మడి ఆదాయం పట్టణ, గ్రామీణ ప్రాంతాలలో సంవత్సరానికి ₹ రెండు లక్షలకు మించకూడదు. పథకం లబ్ధిని పొందుతున్న వెనుకబడిన తరగతులు/ఆర్థికంగా వెనుకబడిన తరగతుల అమ్మాయికి సంబంధించి, తల్లిదండ్రుల ఉమ్మడి ఆదాయం గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో ₹1.5 లక్షలు, పట్టణ ప్రాంతాల్లో ₹2 లక్షలకు మించకూడదు[12]. ఆర్థిక సహాయం పొందేందుకు దరఖాస్తులకు జతచేసిన ఆదాయ ధ్రువపత్రం ఆరు నెలల కన్నా పాతదిగా ఉండకూడదు.

ఆదాయపు పన్ను చట్టం, 1961లోని సెక్షన్ 115బిఎసి (1) ప్రకారం, వ్యక్తుల, హిందూ అవిభాజ్య కుటుంబ ఆదాయం ₹2.5 లక్షల కన్నా ఎక్కువ ఉన్నపుడు పన్ను విధించాలి. అందువల్ల, సంవత్సరానికి ₹2.5 లక్షల కన్నా ఎక్కువ సంపాదించే వ్యక్తి పన్ను చెల్లింపుదారుడు అవుతాడు. అందువల్ల, ఆదాయపు పన్ను చెల్లించిన వధువుల తల్లిదండ్రులు పథకం కింద ఆర్థిక సహాయం పొందడానికి అర్హులుకారు. పథకం ప్రయోజనాల దుర్వినియోగాన్ని

[12] జి.ఓ.ఎంఎస్.నం.12, షెడ్యూల్డ్ కులాల అభివృద్ధి (పీఓఏ.ఏ1) శాఖ, జి.ఓ.ఎంఎస్.నం.5, వెనుకబడిన తరగతుల సంక్షేమ (ఓపీ) శాఖ, తేదీ 2016 ఏప్రిల్ 21

నివారించడానికి, సిస్టమ్ లేదా పరిశీలన ప్రక్రియలో అర్హతా ప్రమాణాలకు సంబంధించిన అన్ని అంశాలను పరిశీలించడానికి సంపూర్ణ ధ్రువీకరణ ప్రక్రియ ఉండాలి.

మచ్చుకు తనిఖీ చేపట్టిన ఆర్‌డీఓ, తహశీల్దార్ కార్యాలయాలలోని సమాచారాన్ని విశ్లేషించినపుడు, రికార్డులను పరిశీలించినపుడు ఈ కింది వాటిని గమనించడమైనది:

i. మచ్చుకు తనిఖీ చేపట్టిన మొత్తం 36 తహశీల్దార్ కార్యాలయాల్లో, ప్రభుత్వ ఆదేశాలకు విరుద్ధంగా, తల్లిదండ్రుల ఉమ్మడి ఆదాయ ధ్రువపత్రానికి బదులు వధువు వార్షిక ఆదాయ ధ్రువపత్రం జతచేసిన ఆమోదించిన క్లెయిమ్‌లను ఆడిట్ గమనించింది. పరిశీలించిన 5,400 దరఖాస్తులకు గానూ 3,331 (62 శాతం) మంది లబ్ధిదారులు తల్లిదండ్రులకు బదులుగా వధువు ఆదాయ ధ్రువపత్రాలను సమర్పించారు. ఈ లబ్ధిదారులకు ₹33.25 కోట్ల ఆర్థిక సహాయం అందించారు.

ii. మచ్చుకు తనిఖీ చేపట్టిన 36 తహశీల్దార్ కార్యాలయాలకు గానూ ఒక (మోమిన్‌పేట్) దానిలో, ప్రభుత్వ ఉత్తర్వులను ఉల్లంఘించి ఒక కేసులో[13] వధువు తల్లిదండ్రుల ఆదాయ ధ్రువపత్రానికి బదులు వరుడి ఆదాయ ధ్రువపత్రం ఆధారంగా ₹1 లక్ష[14] ఆర్థిక సహాయం మంజూరు చేసినట్లుగా ఆడిట్ గుర్తించింది.

iii. మచ్చుకు తనిఖీ చేపట్టిన 36 తహశీల్దార్ కార్యాలయాలకు గానూ 32 కార్యాలయాలకు సంబంధించి 119 కేసుల్లో, ప్రభుత్వ ఉత్తర్వులకు విరుద్ధంగా దరఖాస్తులతో జతచేసిన ఆదాయ ధ్రువపత్రాలు ఆరు నెలల కన్నా పాతవని ఆడిట్ గుర్తించింది. ఈ కేసుల్లో ₹1.19 కోట్లు మంజూరు చేసారు.

పైన పేర్కొన్న కేసులు, మచ్చుకు తనిఖీ చేపట్టినపుడు ఆడిట్ గుర్తించినవి మాత్రమే. అటువంటి నియమవిరుద్ధంగా చెల్లింపు చేసిన కేసులను గుర్తించడానికి రాష్ట్రవ్యాప్తంగా ఉన్న కేసులన్నింటిని క్షుణ్ణంగా పరిశీలించవలసిన అవసరం ఉంది.

తల్లిదండ్రుల ఆదాయ ధ్రువపత్రాన్ని మాత్రమే గ్రహించడానికి అవసరమైన నియంత్రణలను సిస్టమ్‌లో చేర్చడానికి, ప్రస్తుతం ఉన్న ఆరు నెలల చెల్లుబాటు వ్యవధిని ఒక సంవత్సరానికి పెంచడానికి ప్రతిపాదిస్తామని ముగింపు సమావేశం సందర్భంగా, ముఖ్య కార్యదర్శి హామీ ఇచ్చారు. ఆడిట్ గుర్తించిన కేసులను సమీక్షిస్తామని తెలిపారు.

iv. 2019-20 నుండి 2021-22 మధ్యకాలంలో కళ్యాణ లక్ష్మీ పథకం రాష్ట్ర డేటాతో ప్రధాన మంత్రి కిసాన్ యోజన [15] (పీయంకేవై)కి సంబంధించిన రాష్ట్ర డేటాను (ఆధార్ సంఖ్యలు) పోల్చిచూసినపుడు 46 మంది వధువుల తల్లిదండ్రులు ఆదాయపు పన్ను చెల్లింపుదారులుగా ఉన్నారు. వీరు కల్యాణ లక్ష్మీ పథకం కింద లబ్ధి పొందారు. వీరు ఈ కాలానికి ₹రెండు లక్షల లోపు ఆదాయ ధ్రువపత్రాన్ని పొందారు. ఈ పథకం కింద ₹46.30 లక్షలు ఆర్థిక సహాయంగా విడుదల చేసారు. వివరణాత్మక పరిశీలన కోసం ఎంపిక చేసిన 18 ఆర్‌డీఓ కార్యాలయాలకు గానూ తొమ్మిది కార్యాలయాలలో, ఇవే రకమైన 15 కేసులు ఉన్నాయి. వీటికి ₹15.02 లక్షల ప్రయోజనాన్ని అందించారు.

ఈ విషయాన్ని ప్రస్తావించినపుడు, స్థానికంగా వీఆర్ఓలు/వీఆర్ఏలు సరిగా పరిశీలించిన తర్వాత ఆదాయ ధ్రువపత్రాలను జారీ చేసినట్లుగా మచ్చుకు తనిఖీ చేపట్టిన తొమ్మిది కార్యాలయాల ఆర్‌డిఓలు తెలిపారు. లబ్ధిదారుని తల్లిదండ్రులు ఆదాయపు పన్ను చెల్లింపును బహిర్గతం చేయలేదని, ఆదాయపు పన్ను చెల్లింపును ధ్రువీకరించే యంత్రాంగం లేదని కూడా తెలిపారు. అయితే, ఈ విషయాన్ని పునఃపరిశీలించి, తీసుకున్న చర్యలను ఆడిట్‌కు తెలియజేస్తామని తెలిపారు.

లోపాలను పరిశీలించి, తీసుకున్న చర్యలను తెలియజేస్తామని ముగింపు సమావేశం సందర్భంగా, ముఖ్య కార్యదర్శి హామీ ఇచ్చారు.

---

[13] వివాహ గుర్తింపు సంఖ్య.2018కేఎల్15383544 (వధువు పేరు పి.శ్వేత)

[14] ₹1,00,116

[15] ఒక భారత ప్రభుత్వ కార్యక్రమం, కనీస ఆదాయ మద్దతుగా సంవత్సరానికి ₹ 6,000 వరకు ఆర్థిక ప్రయోజనాన్ని అందించడం ద్వారా చిన్న, సన్నకారు రైతులందరికీ సహాయం చేయడానికి ఉద్దేశించినది. ఈ పథకం డేటాని 2022 ఆగస్టులో పొందడం జరిగింది

3.1.7.5 వధువు పెళ్లి తేదీ కన్నా ముందు ప్రసవం తేదీ ఉండడం

పథకం మార్గదర్శకాల ప్రకారం, కళ్యాణ లక్ష్మీ పథకం ప్రయోజనం వధువు వివాహం తర్వాత జీవితంలో ఒక్కసారి మాత్రమే పొందవచ్చు. కళ్యాణ లక్ష్మీ పథకం కింద మంజూరు చేసిన క్లెయిమ్‌ల్లోని వాస్తవికతను తనిఖీ చేయడానికి, ఆడిట్, 2019-20 నుండి 2021-22 సంవత్సరాల్లో పొందిన కేసీఆర్ కిట్ పథకం (పేద కుటుంబాలకు చెందిన గర్భిణీ స్త్రీలు, నవజాత శిశువులకు అందించిన[16]) డేటాతో కల్యాణ లక్ష్మీ పథకం డేటాను పోల్చి చూడడమైంది.

రాష్ట్రవ్యాప్తంగా 7,314 కేసుల్లో వధువు ప్రసవం తేదీ (కేసీఆర్ కిట్ డేటా ప్రకారం) వధువు పెళ్లి తేదీ కన్నా ముందు (కళ్యాణ లక్ష్మీ డేటా ప్రకారం) ఉన్నట్లుగా గుర్తించడమైంది. గర్భిణీ స్త్రీ కేసీఆర్ కిట్ పొందే సమయంలో భర్త పేరు తెలియజేస్తారు. మొత్తం 7,314 కేసుల్లో భర్తల పేర్లు కూడా సరిపోలినందున, ఈ కేసులన్నింటిలో వివాహ తేదీ తప్పనిసరిగా కళ్యాణ లక్ష్మీ పథకం దరఖాస్తులలో పేర్కొన్న వివాహ తేదీ కన్నా ముందు ఉండాలని స్పష్టంగా తెలుస్తుంది. ఒకే లబ్ధిదారుకి సంబంధించిన వివిధ పథకాల డేటాబేస్‌లు సరిపోలక పోవడం వల్ల, తప్పు వివాహ ధ్రువపత్రాలను సమర్పించే అవకాశాన్ని తోసిపుచ్చలేము. ఈ విధంగా, కల్యాణ లక్ష్మీ పథకం కింద 7,314 కేసుల్లో ₹72.91 కోట్లు మంజూరు చేయడం సక్రమంగా లేదు. మచ్చుకు తనిఖీ చేపట్టిన ఆర్‌డీఓ కార్యాలయాలకు సంబంధించి 1,917 కేసుల్లో ఈ మొత్తం ₹19.15 కోట్లుగా ఉంది.

ఈ విషయాన్ని ప్రస్తావించినపుడు, సంబంధిత ఆర్‌డీఓలు సమాధానమిస్తూ, కల్యాణ లక్ష్మీ పథకం దరఖాస్తులను ప్రభుత్వ ఉత్తర్వుల ప్రకారం సరిచూసుకున్న తర్వాతే ప్రాసెస్ చేసి మంజూరు చేశామన్నారు. దరఖాస్తులను ప్రాసెస్ చేసే సమయంలో కళ్యాణ లక్ష్మీ పథకం ప్రయోజనం పొందనున్న లబ్ధిదారుల వివరాలను కేసీఆర్ కిట్ వివరాలతో పోల్చడానికి ఎలాంటి యంత్రాంగం లేదని పేర్కొన్నారు.

ఆడిట్‌లో ప్రస్తావించిన లోపాలను పరిశీలిస్తామని, ముగింపు సమావేశంలో, ముఖ్య కార్యదర్శి, తెలిపారు. క్లెయిమ్‌ల ఖచ్చితత్వాన్ని తనిఖీ చేసేందుకు, ఇతర పథకాల డేటాబేస్‌తో అనుసంధానించడానికి సిస్టమ్‌లో అవసరమైన నియంత్రణలు చేస్తామని హామీ ఇచ్చారు.

3.1.8 ఆర్థిక సహాయం మంజూరు

మచ్చుకు తనిఖీ చేపట్టిన ఆర్‌డీఓలకు ఆడిట్ కాలంలో విడుదల చేసిన బడ్జెట్, పంపిణీ చేసిన మొత్తాల వివరాలు ఈ కింది **పట్టిక 3.5**లో ఇవ్వడమైనది.

పట్టిక 3.5: మచ్చుకు తనిఖీ చేపట్టిన ఆర్‌డీఓలకు 2019-2022 సంవత్సరాల మధ్య విడుదల చేసిన బడ్జెట్, మంజూరు చేసిన మొత్తాలు

సంవత్సరం	బడ్జెట్ విడుదల (₹కోట్లలో)	పంపిణీ* (₹కోట్లలో)	పంపిణీ శాతం
(1)	(2)	(3)	(4)
2019-20	380.49	323.56	85.04
2020-21	479.06	427.17	89.17
2021-22	667.95	544.97	81.59
మొత్తం	**1527.50**	**1295.70**	

మూలం: ఆర్‌డీఓలు అందజేసిన సమాచారం

** పంపిణీ అంటే ఇక్కడ ఆర్‌డీఓలు మంజూరు చేసినవి.*

విడుదల చేసిన బడ్జెట్ మొత్తానికి, పంపిణీకి మధ్య అంతరం ఉంది. అందుకున్న దరఖాస్తుల సంఖ్య ఆధారంగా బడ్జెట్ విడుదలలు జరుగుతాయని, క్షేత్రస్థాయి అధికారులు పరిశీలించి పరిష్కరించిన దరఖాస్తుల సంఖ్య ఆధారంగా మొత్తాలు చెల్లించినట్లుగా ప్రభుత్వ శాఖ సమాధానం ఇచ్చింది.

[16] ప్రసవం తర్వాత గర్భిణీ స్త్రీలకు (పౌష్టికాహారం), నవజాత శిశువులకు అవసరమైన వస్తువులు (శిశువు కోసం - దోమ తెరతో కూడిన పరుపు, దుస్తులు, తువ్వాళ్లు, ఉతక దగిన నాపీ, పౌడర్, షాంపూ, నూనె, సబ్బులు, గిలక్కాయ బొమ్మ, తల్లి కోసం - సబ్బు, చీరలు మొదలైనవి, ఇంకా ₹12,000 నగదు) అందించడానికి ఈ పథకాన్ని రూపొందించారు

మచ్చుకు తనిఖీ చేపట్టిన ఆర్‌డీఓ, తహశీల్దార్ల కార్యాలయాల్లోని రికార్డుల పరిశీలనలో ఈ కింది విషయాలు వెల్లడయ్యాయి:

i) పత్రాలను తప్పుగా సమర్పించినపుడు / దరఖాస్తుదారులు సరైన పత్రాలను తిరిగి సమర్పించాల్సిన అవసరం తెలియజేయడానికి ఎలాంటి వ్యవస్థ అందుబాటులో లేదు. అంతే కాక, దరఖాస్తుల పరిశీలన, చెక్కుల పంపిణీకి ఎటువంటి కాలపరిమితిని నిర్ణయించలేదు. తహశీల్దార్లు దరఖాస్తులను పరిశీలించే సమయంలో అవసరమైతే లబ్ధిదారుల నుండి వివరణలు తీసుకుంటారని మచ్చుకు తనిఖీ చేపట్టిన ఆర్‌డీఓలు తెలిపారు.

మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన 18 ఆర్‌డీఓలలో సర్వేకి తీసుకున్న 360 మంది దరఖాస్తుదారులు / లబ్ధిదారులకు సంబంధించిన రికార్డులను పరిశీలించినపుడు, ఇచ్చిన ఆర్థిక సహాయానికి సంబంధించిన డేటా, మంజూరు చేసిన తేదీ వరకు మాత్రమే అందుబాటులో ఉందని, చెల్లింపు/చెక్కు పంపిణీ తేదీ వరకు అందుబాటులో లేదని తేలింది. ఈ కేసులలో దరఖాస్తు తేదీ నుండి మంజూరు చేసిన తేదీ వరకు ఉన్న ఆలస్యం ఐదు రోజుల నుండి ఒక సంవత్సరం కన్నా ఎక్కువగా (622 రోజులు) ఉంది. ఆలస్య వివరాలను పక్క పటంలో చూపడమైంది. భారీ జాప్యం జరిగిన కేసులకు సంబంధించి కనీసం కారణాలు కూడా నమోదు కాలేదు.

పటం 3.1: మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన దరఖాస్తుల్లో దరఖాస్తు తేదీ, మంజూరు తేదీల మధ్య అంతరం

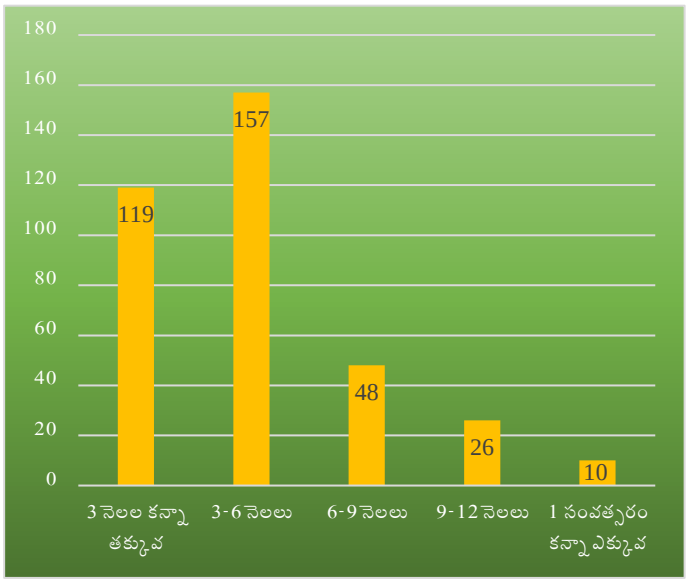

మూలం: నమూనా తనిఖీ చేసిన ఆర్‌డీఓలలో లబ్ధిదారుల సర్వే ఫలితాలు

ii) చెక్కులు/చెల్లింపుల పంపిణీకి సంబంధించిన వివరాలు ఆర్‌డీఓ లేదా తహశీల్దార్ కార్యాలయాల్లో అందుబాటులో లేనందున, ఆడిట్ సర్వే చేసిన లబ్ధిదారుల నుండి (360 దరఖాస్తులు) తీసుకోవడమైంది. పంపిణీ తేదీల గురించి సర్వే చేసిన లబ్ధిదారులు అందించిన సమాచారం ప్రకారం, చెక్కుల పంపిణీలో జాప్యం, మంజూరైన తేదీ మొదలు ఒక రోజు నుండి 501 రోజుల వరకు ఉన్నట్లుగా గమనించడమైంది. సర్వేలో పాల్గొన్న చాలా మంది లబ్ధిదారులు చెక్కులు అందడంలో జాప్యానికి గల కారణం, పంపిణీ తేదీన వారు గైర్హాజరు కావడం, నియోజకవర్గ ఎమ్మెల్యే అందుబాటులో లేకపోవడమని తెలిపారు. వివరాలు కింది పట్టిక 3.6లో ఇవ్వడమైంది:

పట్టిక 3.6: మచ్చుకు తనిఖీ చేపట్టిన ఆర్‌డీఓ కార్యాలయాల్లో చెక్కుల మంజూరు, పంపిణీ తేదీల మధ్య అంతరం

క్రమ సంఖ్య	చెక్కుల మంజూరు, పంపిణీ తేదీల మధ్య అంతరం	కేసుల సంఖ్య, శాతం
1.	మూడు నెలల కన్నా తక్కువ	317 (88%)
2.	3-6 నెలలు	39 (11%)
3.	6-9 నెలలు	01
4.	9-12 నెలలు	01
5.	1 సంవత్సరం కన్నా ఎక్కువ	2

మూలం: మచ్చుకు తనిఖీ చేపట్టిన ఆర్‌డీఓలలో లబ్ధిదారుల సర్వే ఫలితాలు

పైన పేర్కొన్న దాని ప్రకారం, ఈపాస్‌లో దరఖాస్తును సమర్పించిన తర్వాత, లబ్ధిదారులకు సమాచారం పంపే ఏర్పాటు లేనందున, దరఖాస్తుదారుకి తన దరఖాస్తు స్థితి గురించి తెలియదు. దీంతో దరఖాస్తు ఏ దశలో పెండింగ్‌లో ఉందో తెలుసుకోవడానికి లబ్ధిదారులు పలుమార్లు తహశీల్దార్ కార్యాలయాలకు వెళ్లాల్సిన పరిస్థితి నెలకొంది. 360

మంది లబ్ధిదారులను సర్వే చేయగా, 103 మంది లబ్ధిదారులు రెండుసార్లు, 50 మంది లబ్ధిదారులు మూడుసార్లు, 11 మంది లబ్ధిదారులు నాలుగుసార్లు, ఇద్దరు లబ్ధిదారులు దాదాపు ఐదుసార్లు తహశీల్దార్ కార్యాలయాలకు వెళ్ళినట్లు తెలిపారు.

ముగింపు సమావేశంలో, దరఖాస్తుల పరిశీలన, మంజూరు కోసం ప్రతి స్థాయిలో అధికారి తీసుకునే సమయాన్ని నిర్ణయించడానికి అవసరమైన మార్గదర్శకాలను జారీ చేస్తామని ముఖ్య కార్యదర్శి హామీ ఇచ్చారు.

iii) ***లబ్ధిదారుడు పథకం మొత్తాన్ని తక్కువగా అందుకోవడం:*** రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 2018 ఏప్రిల్ 1 నుండి ఆర్థిక సహాయాన్ని ₹75,116 నుండి ₹1,00,116కి పెంచింది[17].

మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన 36 తహశీల్దార్ కార్యాలయాలకు గానూ ఒక కార్యాలయంలోని (మోమిన్‌పేట్) పథకం ఫైళ్ళను పరిశీలించినపుడు, 2018 జూలై 1న జరిగిన తన కుమార్తె వివాహానికి కళ్యాణ లక్ష్మీ పథకం కింద ఆర్థిక సహాయం కోసం ఒక లబ్ధిదారుడు (వివాహ గుర్తింపు సంఖ్య.2018కేఎల్15389665) దరఖాస్తు చేసినట్లు తెలిసింది. దరఖాస్తు పరిశీలన తర్వాత, ఆర్‌డీఓ పథకం మొత్తం ₹1,00,116ని మంజూరు[18] చేసారు. అయితే, చెక్కు ₹1,00,116కి బదులుగా ₹75,116కే జారీ చేసారు. కేసులను పరిశీలిస్తామని ముఖ్య కార్యదర్శి ముగింపు సమావేశంలో హామీ ఇచ్చారు.

3.1.9 అంతర్గత నియంత్రణలు

*i. **నివేదించే వ్యవస్థ**:* ఏదైనా లబ్ధిదారుల-ఆధారిత పథకం అమలులో పారదర్శకత, సామర్థ్యాలు అనేవి సమర్థవంతమైన పర్యవేక్షణ వ్యవస్థ ఉనికిపై ఆధారపడి ఉంటాయి. పటిష్టమైన పర్యవేక్షణ వ్యవస్థలో భాగంగా కాలానుగుణంగా నివేదించే వ్యవస్థ కూడా ఉంటుంది. మచ్చుకు తనిఖీ చేపట్టిన ఆర్‌డీఓ, తహశీల్దార్ కార్యాలయాల రికార్డులను పరిశీలించినపుడు, పథకం కింద దరఖాస్తుల పరిశీలన, మంజూరు పురోగతిని చూడటానికి కాలానుగుణంగా సమర్పించాల్సిన రిటర్న్‌లను పేర్కొన నందున, పథకం అమలు పర్యవేక్షణను నివేదించే వ్యవస్థ లేదని తేలింది.

*ii. **అంతర్గత తనిఖీ**:* ప్రభుత్వ ఉత్తర్వుల[19] ప్రకారం, అన్ని జిల్లా కార్యాలయాలు, వాటి అధీనంలో ఉన్న కార్యాలయాలను శాఖాధిపతులు నిర్ణీత సమయాలలో తనిఖీ చేయాలి. ఆడిట్ కాలం 2019-20 నుండి 2021-22 మధ్య అంతర్గత తనిఖీలు నిర్వహించలేదని ఆర్‌డీఓలు, తహశీల్దార్ కార్యాలయాల రికార్డుల మచ్చుకు తనిఖీలో వెల్లడైంది. అంతర్గత ఆడిట్ లేకపోవడం వల్ల క్షేత్రస్థాయి కార్యాలయాల్లో పనుల నాణ్యతపై భరోసా కొరవడుతోంది.

ముగింపు సమావేశంలో, ముఖ్య కార్యదర్శి తగిన సమాధానం అందజేస్తామని హామీ ఇచ్చారు.

3.1.10 ఫిర్యాదుల పరిష్కార యంత్రాంగం

దరఖాస్తుదారుల ఇబ్బందులను/ఫిర్యాదులను నమోదు చేయడానికి, వాటి పరిష్కారానికి ఒక వ్యవస్థ ఉండాలి. ప్రజలకు చెందిన విషయాలతో వ్యవహరించే శాఖల సుపరిపాలనను నిర్ణయించే ప్రధానమైన అంశాల్లో ఇది ఒకటి. ఫీడ్‌బ్యాక్ వ్యవస్థ సేవలు అందించే ప్రక్రియను మరింత మెరుగుపరుస్తుంది.

దరఖాస్తుదారుల ఇబ్బందులు/ఫిర్యాదులను పరిష్కరించేందుకు ఎలాంటి ఫిర్యాదుల పరిష్కార వ్యవస్థ లేదని ఆడిట్ గమనించింది. ఫిర్యాదులను నమోదు చేసే యంత్రాంగం లేకపోవడంతో, దరఖాస్తుల స్థితిగతులను

---

17 జీ.ఓ.ఎంఎస్.నం.8 బలహీన వర్గాల సంక్షేమ (టీపీ) శాఖ, తేదీ 2018 ఏప్రిల్ 3

18 ప్రొసీడింగ్స్ నం.15283కేఎల్12181900303, తేదీ 2019 జూన్ 29

19 జీ.ఓ.ఎమ్ఎస్.నం.247 జీఏడీ తేదీ 1962 ఫిబ్రవరి 8, సర్క్యులర్ నం.42050/ఏఆర్III/97-7 లో ప్రభుత్వ మెమో జీఏడీ తేదీ 1977 జులై 26 తో కలిపి

తెలుసుకోవడానికి, చెక్కుల సేకరణకు తరచూ తహశీల్దార్ కార్యాలయాలకు వెళ్లాల్సి వస్తోందని ఆడిట్‌లో సర్వే చేసిన లబ్ధిదారులు ఆవేదన వ్యక్తం చేశారు. చెక్కుల పంపిణీలో జాప్యానికి గల కారణం సమాచార వ్యవస్థ అధ్వాన్నంగా ఉండడమని వారు ఆరోపించారు.

3.1.11 సారాంశం

మచ్చుకు తనిఖీ చేపట్టిన ఆర్‌డీఓ, తహశీల్దార్ కార్యాలయాలలోని కళ్యాణ లక్ష్మీ పథకానికి సంబంధించిన సమాచార విశ్లేషణ, రికార్డులను పరిశీలించినపుడు, పథకం ప్రభావవంతంగా అమలు చేయడానికి, ప్రభుత్వ ఉత్తర్వులకు అనుగుణంగా ఆన్‌లైన్ లేదా ఆఫ్‌లైన్‌లలో తగిన నియంత్రణలు లేవని తెలుస్తోంది.

అంతేకాక, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం, కేంద్ర ప్రభుత్వం అమలు చేసిన వివిధ లబ్ధిదారు-ఆధారిత పథకాల సమాచారాన్ని సరిపోల్చే వ్యవస్థ లేదు. అర్హులైన లబ్ధిదారులు మాత్రమే పథకం ప్రయోజనం పొందేలా చూసేందుకు తగిన నియంత్రణలు వ్యవస్థలో లేవు.

దీని ఫలితంగా, తక్కువ వయస్సు గల వధువులు, తల్లిదండ్రుల ఆదాయం అర్హత ప్రమాణాల కన్నా ఎక్కువగా ఉన్న వధువులు, పథకం ప్రవేశపెట్టిన తేదీకి ముందే వివాహం చేసుకున్న వధువులు మొదలైన అనర్హులకు పథకం ప్రయోజనాలను అందించిన సందర్భాలను ఆడిట్ గమనించింది. 5522 కేసుల్లో ఈ విధంగా చెల్లించిన మొత్తం విలువ ₹55.12 కోట్లుగా ఉంది.

తగినంత సమాచార వ్యవస్థ, ఫిర్యాదుల పరిష్కార వ్యవస్థ లేకపోవడం వల్ల లబ్ధిదారులు తమ దరఖాస్తుల స్థితిని తెలుసుకునేందుకు తహశీల్దార్ కార్యాలయాలకు పదేపదే రావలసి వస్తుంది. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం లబ్ధిదారుల ఖాతాకు ప్రోత్సాహకాల బదిలీని ఆన్‌లైన్‌లో చేయకపోవడంతో చెక్కుల పంపిణీలో కూడా జాప్యం జరిగింది. నివేదించే, పర్యవేక్షణ యంత్రాంగం లేకపోవడం వల్ల పరిపాలనలో జవాబుదారీతనం దెబ్బతింది.

3.1.12 సిఫార్సులు

1. వరుని ఆధార్ సంఖ్యను ధ్రువీకరించడానికి, వధువు/వరుల రెండవ వివాహం చట్టబద్ధతకు మద్దతు ఇచ్చే అవసరమైన పత్రాలను అప్‌లోడ్ చేయడానికి కూడా ఈపాస్ విధానంలో సదుపాయం కల్పించాలి.
2. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అర్హతలేని కేసులను విచారించి, అటువంటి లోపాలకు సంబంధిత అధికారులను బాధ్యులుగా చేసేందుకు అవసరమైన చర్య చర్యలు తీసుకోవాలి. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అనర్హులైన లబ్ధిదారుల నుండి మొత్తాలను తిరిగి వసూలు చేయడానికి కూడా ప్రయత్నించాలి.
3. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం, భారత ప్రభుత్వం అమలు చేసిన వివిధ లబ్ధిదారు-ఆధారిత పథకాల సమాచారాన్ని క్రాస్-చెక్ చేయడం, లబ్ధిదారుల సమాచారాన్ని ధృవీకరించే బలమైన ధృవీకరణ విధానాలను రూపొందించడం, తద్వారా పథకం ప్రయోజనాలను అర్హతగల లబ్ధిదారులకు మాత్రమే పంపిణీ చేయడంతో పాటు వ్యవస్థలో తగిన నియంత్రణలను ఏర్పాటుచేయడం ద్వారా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అంతర్గత నియంత్రణ యంత్రాంగాన్ని బలోపేతం చేయాలి .
4. తహశీల్దార్ కార్యాలయాలను దరఖాస్తుదారులు పదే పదే సందర్శించకుండా ఉండేందుకు దరఖాస్తుల స్థితి/తిరస్కరణలతో పాటు చెక్కులు పంపిణీలను ఎస్ఎంఎస్/వాట్సాప్/వెబ్‌సైటు మొదలైనటువంటి ద్వారా తెలియజేసే ఒక వ్యవస్థను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం రూపొందించాలి.
5. చెక్కుల పంపిణీలో జాప్యాలను నివారించడం కోసం, పారదర్శకత ఉండేలా చూడడం కోసం, ప్రోత్సాహకాలను చెక్కుల ద్వారా పంపిణీ చేయకుండా నేరుగా లబ్ధిదారుల ఖాతాలకు ఆన్‌లైన్‌లో బదిలీ చేసే వ్యవస్థను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం రూపొందించాలి.

ఉన్నత విద్యా శాఖ
(ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం)

3.2 ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం పనితీరు

3.2.1 పరిచయం

ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయాన్ని (విశ్వవిద్యాలయం) 1918 వ సంవత్సరంలో స్థాపించారు. 1917 ఏప్రిల్ 26న హెచ్.ఇ.హెచ్ నిజాం VII జారీ చేసిన ఫర్మాన్[20] ద్వారా విశ్వవిద్యాలయాన్ని 1958 వరకు నిర్వహించారు. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ రాష్ట్ర ఏర్పాటు ఫలితంగా, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ చట్టం 1959 (1959 లోని చట్టం సంఖ్య 9) ను అమలు చేశారు. ఇప్పుడు విశ్వవిద్యాలయాన్ని, తెలంగాణ విశ్వవిద్యాలయాల చట్టం, 1991 (ఆంధ్రప్రదేశ్ పునర్వ్యవస్థీకరణ చట్టం 2014 ప్రకారం రాష్ట్ర పునర్వ్యవస్థీకరణ తర్వాత తెలంగాణ రాష్ట్ర విశ్వవిద్యాలయాల కోసం స్వీకరించిన ఆంధ్రప్రదేశ్ విశ్వవిద్యాలయాల చట్టం-1991 లోని చట్టం సంఖ్య 4) ప్రకారం నిర్వహిస్తున్నారు. ఇది 2015 సెప్టెంబరులో అమల్లోకి వచ్చింది.

3.2.1.1 సంస్థాగత వివరాలు

తెలంగాణ గవర్నరు విశ్వవిద్యాలయానికి అధికారరీత్యా కులపతిగా ఉంటారు. ఉప-కులపతి, ప్రధాన కార్యనిర్వాహకునిగా ఇంకా విద్యావిషయ అధికారిగా ఉంటూ విశ్వవిద్యాలయానికి సంబంధించిన వ్యవహారాలపై నియంత్రణను కలిగి ఉంటారు. రిజిస్ట్రారు, ఫైనాన్స్ అధికారి, డిపార్టుమెంట్లు/విద్య సంస్థల డీన్లు, డైరెక్టర్లు వీరికి సహకరిస్తారు. కార్యనిర్వాహక మండలిలో క్లాస్ I[21] (ఎక్స్‌ఫీషియో సభ్యులు), క్లాస్ II[22] (ఇతర సభ్యులు), ఆర్థిక సంఘం, అకడమిక్ సెనేట్ ఉంటాయి. వీటికి విశ్వవిద్యాలయానికి సంబంధించిన వివిధ విధులపై నియంత్రణ ఉంటుంది. ప్రభుత్వ స్థాయిలో, తెలంగాణ ప్రభుత్వ ఉన్నత విద్యాశాఖ ముఖ్య కార్యదర్శి పరిపాలనా అధికారిగా ఉండి ప్రభుత్వ విధానాలు, కార్యక్రమాల అమలుకు బాధ్యత వహిస్తారు. విశ్వవిద్యాలయ రాబడులు, వ్యయాలకు సంబంధించిన వివరాలు, 2017-18 నుండి 2021-22 మధ్య కాలంలో నమోదయిన విద్యార్థుల సంఖ్యల వివరాలను **పట్టిక 3.7, పట్టిక 3.8** లలో ఇవ్వడమైంది:

పట్టిక 3.7 - 2017-18 నుండి 2021-22 మధ్య కాలంలో రాబడులు, వ్యయాలు

(₹ కోట్లలో)

ఆర్థిక సంవత్సరం	ప్రారంభ నిల్వ	రాబడులు	మొత్తం	వ్యయం	ముగింపు నిల్వ
2017-18	36.72	523.98	560.70	520.16	40.53
2018-19	40.53	493.17	533.70	490.71	42.99
2019-20	42.99	495.01	538.00	523.17	14.84
2020-21	14.84	532.33	547.17	492.48	54.69
2021-22	54.61	615.31	669.92	589.02	80.88

మూలం : *విశ్వవిద్యాలయం అందించిన సమాచారం*

[20] మొఘల్ రాజ్యాంగ పదం ఫర్మాన్ అనేది చక్రవర్తి ముద్రను కలిగి ఉన్న రాజాజ్ఞ

[21] 1.ఉప -కులపతి, 2. రెక్టార్, 3. ప్రభుత్వ విద్యా శాఖ కార్యదర్శి లేదా అతని ప్రతినిధి, 4. ప్రభుత్వ ఆర్థిక, ప్రణాళిక (ఆర్థిక విభాగం) శాఖ కార్యదర్శి లేదా ప్రభుత్వం నియమించిన ఆర్థిక, ప్రణాళిక (ఆర్థిక విభాగం) శాఖ అధికారి; 5. ఉన్నత విద్య డైరెక్టరు /కళాశాల విద్యా కమీషనరు

[22] (i) ప్రభుత్వం నియమించే విశ్వవిద్యాలయ కళాశాలల ఒక సీనియర్ ప్రొఫెసరు; (ii) ప్రభుత్వం నియమించే విశ్వవిద్యాలయ కళాశాలల ఒక ప్రధాన ఆచార్యులు; (iii) ప్రభుత్వం నియమించే అనుబంధ కళాశాలల ఒక ప్రధాన ఆచార్యులు; (iv) విశ్వవిద్యాలయ కళాశాలల అధ్యాపకుల నుండి ప్రభుత్వం నియమించే ఒక అధ్యాపకుడు; (v) అనుబంధ కళాశాలల అధ్యాపకుల నుండి ప్రభుత్వం నియమించే ఒక అధ్యాపకుడు; (vi) ప్రభుత్వం నియమించే పరిశ్రమలు, వ్యవసాయం, వర్తకం, వాణిజ్యం, విద్య, ప్రజా జీవితం, న్యాయవాద వృత్తి, సామాజిక సేవ మొదలైన వాటికి ప్రాతినిధ్యం వహిస్తున్న నలుగురు ప్రముఖ వ్యక్తులు

పట్టిక 3.8 - 2017-18 నుండి 2021-22 మధ్య కాలంలో విశ్వవిద్యాలయ కళాశాలల్లో నమోదు అయిన విద్యార్థుల సంఖ్య

విద్యా సంవత్సరం	నమోదు చేసుకున్న మొత్తం విద్యార్థుల సంఖ్య
2017-18	7,932
2018-19	29,749
2019-20	11,085
2020-21	18,763
2021-22	19,879
మొత్తం	87,408

మూలం: విశ్వవిద్యాలయం వార్షిక నివేదికలు

(i) సంస్థాగత నిర్మాణం

చార్టు 3.2 – సంస్థాగత నిర్మాణం

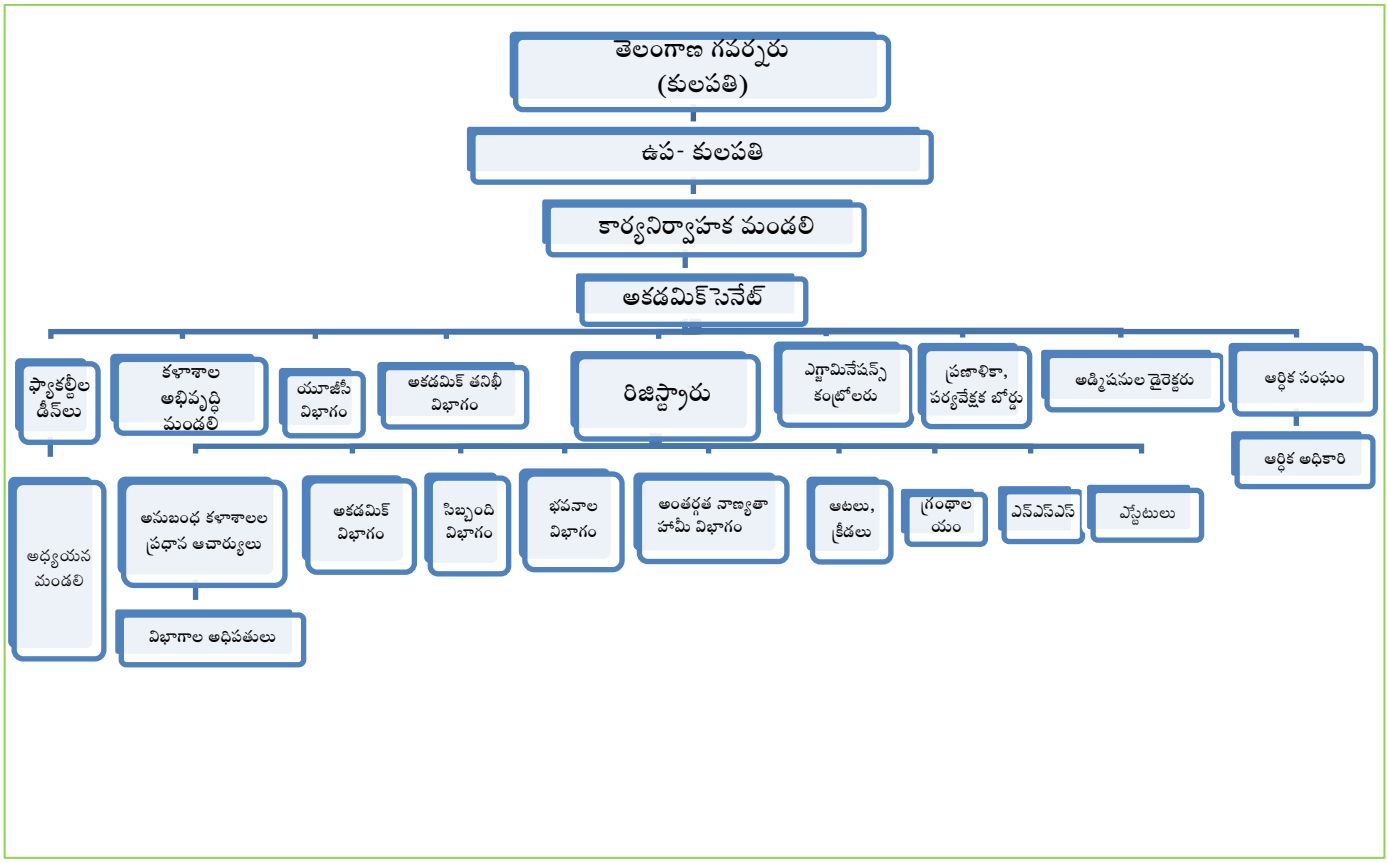

మూలం: ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ వెబ్‌సైటు సమాచారం

విశ్వవిద్యాలయ అధికార పరిధి రాష్ట్రంలోని ఏడు[23] జిల్లాల్లో విస్తరించి ఉంది. విశ్వవిద్యాలయం 54 విద్యా విభాగాలతో పన్నెండు[24] ప్రధాన ఫ్యాకల్టీలను కలిగిఉంది. అధ్యాపకులు, విద్యా విభాగాల వివరాలు ***అనుబంధం-3.1***లో ఇవ్వడమైంది. విశ్వవిద్యాలయం ఈ కింది కోర్సులను అందిస్తోంది:

[23] (1) హైదరాబాదు, (2) మేడ్చల్ – మల్కాజిగిరి, (3) మెదక్, (4) రంగారెడ్డి, (5) సంగారెడ్డి, (6) సిద్దిపేట, (7) వికారాబాదు

[24] (1) కళలు, (2) వ్యాపార నిర్వహణ, (3) వాణిజ్యం, (4) విద్య, (5) ఇంజినీరింగు, (6) కంప్యూటరు శాస్త్రము, (7) న్యాయ శాస్త్రం, (8) ప్రాచ్య భాషలు, (9) ఫార్మసీ, (10) విజ్ఞాన శాస్త్రం, (11) సామాజిక శాస్త్రాలు, (12) సాంకేతికత

చార్టు 3.3 - విశ్వవిద్యాలయం అందించే కోర్సులు

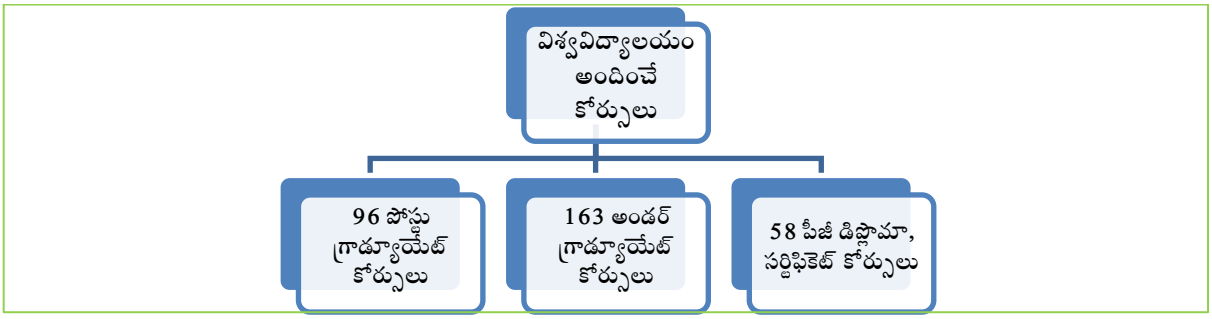

చార్టు 3.4 - ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం కింద ఉన్న కళాశాలల వివరాలు

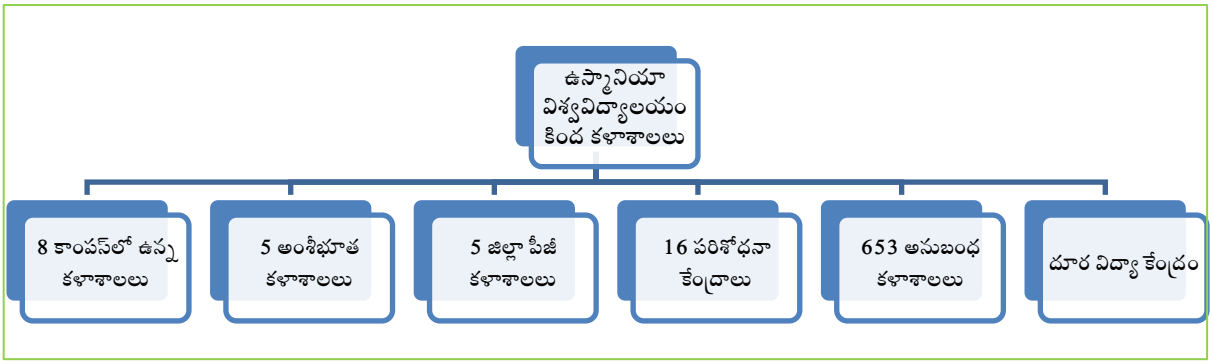

మూలం: విశ్వవిద్యాలయం అందించిన సమాచారం

ఇంజనీరింగు, సాంకేతిక కళాశాలలతో సహా (స్వయంప్రతిపత్తి కలిగినవి) ఎనిమిది[25] క్యాంపస్ కళాశాలలు, ఐదు[26] అంశీభూత కళాశాలలు, ఐదు[27] జిల్లా పోస్ట్-గ్రాడ్యుయేట్ కళాశాలలు, 16[28] పరిశోధనా కేంద్రాలు, 653 అనుబంధ కళాశాలలు విశ్వవిద్యాలయం నిర్వహణలో ఉన్నాయి. అంతేకాక, 1977లో స్థాపించిన, ప్రొ. జి. రామ్ రెడ్డి దూర విద్యా కేంద్రం (సీడీఈ) రాజనీతి శాస్త్రము, ఆంగ్లము, హిందీ, తెలుగు, ఫిలాసఫీ, ప్రజా మానవ వనరుల నిర్వహణ, చరిత్ర, సంస్కృతం, సామాజిక శాస్త్రం, ఉర్దూ, వ్యాపార నిర్వహణ, ఆంగ్ల భాష, బోధన మొదలైనటువంటి వివిధ కోర్సులలో దూర విద్యను అందిస్తోంది.

[25] (1) విశ్వవిద్యాలయ కళలు, సామాజిక శాస్త్రాల కళాశాల; (2) విశ్వవిద్యాలయ వాణిజ్య, వ్యాపార నిర్వహణ కళాశాల; (3) విశ్వవిద్యాలయ విద్యా కళాశాల; (4) విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగు కళాశాల; (5) విశ్వవిద్యాలయ న్యాయ కళాశాల; (6) విశ్వవిద్యాలయ వ్యాయామ విద్య కళాశాల; (7) విశ్వవిద్యాలయ విజ్ఞాన శాస్త్ర కళాశాల (8) విశ్వవిద్యాలయ సాంకేతిక కళాశాల

[26] (1) విశ్వవిద్యాలయ మహిళా కళాశాల, కోఠి; హైదరాబాదు; (2) నిజాం కళాశాల, బషీర్‌బాగ్, హైదరాబాదు; (3) విశ్వవిద్యాలయ విజ్ఞాన శాస్త్ర కళాశాల, సైఫాబాద్, హైదరాబాదు; (4) విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, సికింద్రాబాదు; (5) న్యాయ కళాశాల, బషీర్‌బాగ్, హైదరాబాదు

[27] (1) పీజీ కళాశాల, జోగిపేట; (2) పీజీ కళాశాల, మీర్జాపూర్; (3) పీజీ కళాశాల, నర్సాపూర్; (4) పీజీ కళాశాల, సిద్దిపేట, (5) పీజీ కళాశాల, వికారాబాదు

[28] (1) జన్యు సంబంధ వ్యాధుల ఆసుపత్రి, జన్యుశాస్త్ర సంస్థ; (2) నావిగేషనల్ ఎలక్ట్రానిక్స్‌లో పరిశోధన, శిక్షణ కేంద్రం (ఎన్‌ఈఆర్‌టీయూ); (3) వ్యవస్థాపకత అభివృద్ధి కేంద్రం (ఈడీసీ); (4) సమాచార ప్రచార కేంద్రం (ఐడీసీ); (5) జాపాల్-రంగాపూర్ అబ్జర్వేటరీ (జేఆర్ఓ); (6) మొక్కల పరమాణు జీవశాస్త్ర కేంద్రం (సీపీఎంబీ); (7) డాక్టర్ బీఆర్ అంబేద్కర్ పరిశోధన కేంద్రం; (8) పట్టణ, పర్యావరణ అధ్యయనం కోసం ప్రాంతీయ కేంద్రం (ఆర్‌సీయూఈఎస్); (9) ఎడ్యుకేషనల్ మల్టీమీడియా పరిశోధన కేంద్రం (ఈఎంఆర్‌సీ); (10) భారతీయ సాంఘిక శాస్త్ర పరిశోధన మండలి కోసం దక్షిణ ప్రాంతీయ కేంద్రం (ఐసీఎస్ఎస్ఆర్); (11) భక్తి, సాహిత్య సంబంధ అధ్యయనం కోసం పరిశోధన సంస్థ; (12) సర్ రోనాల్డ్ రాస్ సంస్థ; (13) ఘన వ్యర్థాల సాంకేతికత, నిర్వహణ కేంద్రం (సీఎస్‌డబ్ల్యూటీఎం); (14) పరిమాణాత్మక విధానాలు, కృతిమ మేధోసంపత్తి కేంద్రం (సీక్యూఎం, ఏఐ); (15) ఇంధన సాంకేతికత కేంద్రం; (16) మహిళల అధ్యయన కేంద్రం

3.2.1.2 ఆడిట్ లక్ష్యాలు

నియమాల పాటింపు పై వివరణాత్మక ఆడిట్ లక్ష్యాలలో ఈ కింది వాటిని అంచనా వేయడం జరిగింది:

1) విశ్వవిద్యాలయం తన విద్యా కార్యకలాపాలను ప్రభావవంతంగా ప్రణాళిక చేసి, అమలు చేసిందా;
2) నాణ్యమైన విద్యను అందించడానికి మానవ వనరులు, మౌలిక సదుపాయాల కల్పన, అభివృద్ధి తగినంతగాను, నిబంధనల ప్రకారం ఉన్నాయా;
3) ఆర్థిక నిర్వహణ, వనరుల వినియోగం సమర్థవంతంగాను, ప్రభావవంతంగాను ఉన్నాయా.

3.2.1.3 ఆడిట్ ప్రామాణికంగా తీసుకున్న అంశాలు

కింది వాటి నుండి తీసుకున్న ప్రమాణాలకు అనుగుణంగా ఆడిట్‌లో కనుగొన్న అంశాలను బేరీజు వేయడం జరిగింది:

i. తెలంగాణ విశ్వవిద్యాలయాల చట్టం, 1991
ii. జాతీయ విద్యా విధానం 2020
iii. యూజీసీ XII ప్రణాళిక మార్గదర్శకాలు
iv. జాతీయ అంచనా, గుర్తింపు సంస్థ (ఎన్ఏఏసీ), అఖిల భారత సాంకేతిక విద్యా మండలి (ఏఐసీటీఈ), యూనివర్సిటీ గ్రాంట్ల కమిషన్ (యూజీసీ), భారత ప్రభుత్వ దూర విద్య సంస్థల మండలిలలో, అధ్యాపకులు, సౌకర్యాల కోసం మార్గదర్శకాలు/నిబంధనలు.
v. విశ్వవిద్యాలయ శాసనాలు, చట్టాలు, నియమాలు, నిబంధనలు, సర్క్యులర్‌లు.
vi. అకడమిక్ సెనేట్, కార్యనిర్వాహక మండలి, ఆర్థిక కమిటీ మొదలైన విశ్వవిద్యాలయ అధీకృత సంస్థల అజెండా, తీర్మానాలు, మినిట్స్.
vii. రాష్ట్ర ప్రభుత్వ ఉత్తర్వులు, మార్గదర్శకాలు, సర్క్యులర్‌లు, ఆర్థిక నియమాలు
viii. తెలంగాణ ఆర్థిక నియమావళి, తెలంగాణ ఖాతాల తనిఖీ నియమావళి
ix. తెలంగాణ ప్రజా పనుల విభాగం నియమావళి

3.2.1.4 ఆడిట్ పరిధి, విధానం

2017-18 నుండి 2021-22 వరకు గల కాలానికి విశ్వవిద్యాలయ నియమాల పాటింపుపై వివరణాత్మక ఆడిట్‌ని నిర్వహించడమైంది. క్యాంపస్ కళాశాలలు, అంశీభూత కళాశాలలు, పరిశోధన కేంద్రాలు, అనుబంధ కళాశాలల ఎంపిక తిరిగి చేర్చని సాధారణ యాదృచ్ఛిక నమూనా పద్ధతి ద్వారా జరిగింది. క్షేత్ర స్థాయి ఆడిట్ సమయంలో తనిఖీ చేసిన విశ్వవిద్యాలయ కళాశాలలు, పరిశోధనా కేంద్రాలను ***అనుబంధం-3.2*** లో వివరించడమైంది. 2022 అక్టోబరు 19న విశ్వవిద్యాలయ ఉప కులపతితో పాటు తెలంగాణ ప్రభుత్వ ఉన్నత విద్యాశాఖ ముఖ్య కార్యదర్శితో ప్రారంభ సమావేశం జరిగింది. ఇందులో ఆడిట్ పరిధి, లక్ష్యాలు, ప్రామాణికంగా తీసుకున్న అంశాలు, విధానం, కళాశాలల ఎంపిక గూర్చి చర్చించడం జరిగింది. ప్రభుత్వ స్పందన కోసం 2023 ఆగష్టులో ముసాయిదా నివేదికని ప్రభుత్వానికి జారీ చేయడమైంది. అందుకున్న ప్రభుత్వ ప్రతిస్పందనలను (2024 ఫిబ్రవరి) నివేదికలో తగిన చోట్ల పొందుపరచడం జరిగింది.

3.2.1.5 ఆడిట్ ధన్యవాదాలు, అవరోధాలు

తెలంగాణ ప్రభుత్వ ఉన్నత విద్యా శాఖ, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం అందించిన సహకారానికి ఆడిట్ ధన్యవాదాలు తెలుపుతోంది.

అయితే ఆడిట్‌లో లేవనెత్తిన అనేక అంశాలపై పదే పదే[29] గుర్తు చేసినప్పటికీ, విశ్వవిద్యాలయం నుండి స్పందన లేకపోవడంతో నియమాల పాటింపుపై వివరణాత్మక ఆడిట్ నిర్వహణకు ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం నుండి ఆశించిన మేర మద్దతు లభించలేదు.

[29] **2022 సపంబరు**: ఏఈ సంఖ్యలు:18,37,47 ద్వారా గుర్తుచేయడమైంది, **డిసెంబరు** 2022: ఏఈ సంఖ్యలు:**58,74,85** (కార్యనిర్వాహక మండలి) ద్వారా గుర్తుచేయడమైంది, **2023 జనవరి**: ఏఈ సంఖ్యలు: **88** (కార్యనిర్వాహక మండలి), **100 ద్వారా** గుర్తుచేయడమైంది, **2023 మార్చి**: ఏఈ సంఖ్యలు:**109,113** (కార్యనిర్వాహక మండలి), **130, 139,140** (కార్యనిర్వాహక మండలి) ద్వారా గుర్తుచేయడమైంది, **2023 ఏప్రిల్**: ఉప

3.2.1.6 ఆడిట్‌లో కనుగొన్న అంశాలు

ఆడిట్‌లో కనుగొన్న అంశాలను ఈ క్రింది పేరాల ప్రకారం వర్గీకరించి, అమర్చడమైంది:

పేరా 3.2.2: ప్రణాళిక

పేరా 3.2.3: మానవ వనరులు

పేరా 3.2.4: ఆర్థిక నిర్వహణ

3.2.2 ప్రణాళిక

విశ్వవిద్యాలయం, తన వనరులను అనుకూలపరచుకోడానికి, వాటిని తన విద్యా లక్ష్యాలతో వ్యూహాత్మకంగా సమలేఖనం చేయడానికి సమర్థవంతమైన ప్రణాళిక అవసరం. ఆర్థిక కేటాయింపులు, మానవ మూలధనాన్ని నిశితంగా నిర్వహించడం ద్వారా, సంస్థ విద్యార్థుల అభ్యాస అనుభవాన్ని మెరుగుపరుస్తూ, పరిశోధన, ఆవిష్కరణలను ప్రోత్సహిస్తూ, శక్తివంతమైన విద్యా సంఘాన్ని పెంపొందించగలదు. అంతేకాకుండా విద్యా, పరిపాలన ప్రణాళికల సమన్వయం అనేది అధ్యాపకులు, సిబ్బంది, విద్యార్థులు సమష్టిగా సహకరించే చైతన్యవంతమైన వాతావరణాన్ని సృష్టిస్తుంది.

శక్తివంతమైన ప్రణాళికా పద్ధతులు విజయవంతమైన విశ్వవిద్యాలయానికి వెన్నెముకగా పనిచేస్తాయి. సవాళ్లను నమ్మకంగా దాటడానికి సంస్థను అనుమతిస్తుంది, అవకాశాలను సద్వినియోగం చేసుకుంటూ, అంతిమంగా ఉన్నత విద్యలో విజ్ఞానం, ఆవిష్కరణలు, శ్రేష్ఠతకు మార్గదర్శిగా మారాలనే ఆకాంక్షను సాధిస్తుంది.

3.2.2.1 చర్య-ఆధారిత ప్రణాళికలు/లక్ష్యాలు

జాతీయ అంచనా, గుర్తింపు మండలి (ఎన్‌ఏఏసీ) నాణ్యతా సూచీ విధివిధానాలలోని ముఖ్య సూచిక **6.2** ప్రకారం, విద్యా సంవత్సరం, పరిపాలనా అంశాలను సమలేఖనం చేయడం ద్వారా, అమలు కోసం నిర్దిష్ట ప్రణాళికలతో అభివృద్ధి లక్ష్యాలు, ఆదేశాలు, మార్గదర్శకాలను రూపొందించడం, సంస్థాగత నిబంధనల మొత్తం నాణ్యతను మెరుగుపరిచేటట్లు నిర్ధారించాలి.

విశ్వవిద్యాలయం 2018లో దూరదృష్టి, వ్యూహాత్మక పత్రాన్ని సిద్ధం చేసింది. విద్యా నైపుణ్యం, విద్యార్థుల నమోదు, అధ్యాపకుల సమర్థత, పరిశోధన నైపుణ్యం, సామాజిక ప్రభావం, పూర్వ విద్యార్థుల కలయిక, సుపరిపాలన, సౌలభ్యం, సమానత్వం, చేర్పులను బలోపేతం చేయడం, మెరుగుపరచడం, అంతర్జాతీయ స్థాయిని విస్తరించడం, దూరవిద్యను బలోపేతం చేయడం, అదనపు కార్యకలాపాలను ప్రోత్సహించడం మొదలగు విధానాలను అందులో పేర్కొన్నారని ఆడిట్ గమనించింది. అయితే, దూరదృష్టి, వ్యూహాత్మక పత్రాన్ని ప్రచురించినప్పటి నుండి సంస్థాగత లక్ష్యాలలో పురోగతి సాధించడానికి కార్యాచరణ-ఆధారిత స్వల్ప, మధ్యస్థ లేదా దీర్ఘకాలిక ప్రణాళికలు ఈనాటికి (2023 జనవరి) కూడా సిద్ధం కాలేదు. దూరదృష్టి, వ్యూహాత్మక పత్రానికి సంబంధించి సాధనల వివరాలు కింది **పట్టిక 3.9**లో వివరించడమైంది:

కులపతికి డీఓ లేఖ, **2023 మే**: ఉప కులపతితో ఉప మహాగణాధికారి సమావేశం, ఏఈ సంఖ్యలు: 159, 166ల ద్వారా గుర్తు చేయడమైంది, **2023 ఆగష్టు**: ప్రభుత్వ కార్యదర్శి, ఉన్నత విద్యామండలి, ఉప కులపతికి డీఓ లేఖ.

పట్టిక 3.9 - దూరదృష్టి పత్రానికి సంబంధించి సాధనల వివరాలు

క్రమ సంఖ్య	దూరదృష్టి పత్రం ప్రకారం కేంద్ర క్షేత్రం	కేంద్ర క్షేత్రం లక్ష్యం	సాధించడమైందా లేక సాధించలేదా
1.	విద్యా నైపుణ్యం	జాతీయ, అంతర్జాతీయ విద్యా సంస్థలతో సంబంధాల యంత్రాగాన్ని అభివృద్ధి చేయడం, బలోపేతం చేయడం, కొనసాగించడం	77 సంస్థలతో అవగాహన ఒప్పందాలు (ఎంఓయూలు) కుదుర్చుకోవడమైంది. వాటిలో 62 జాతీయ, 15 అంతర్జాతీయ సంస్థలు.
		వచ్చే ఐదేళ్లలో విదేశీ విద్యార్థుల సీట్లను 30 శాతానికిపెంచడం	విశ్వవిద్యాలయంలో చదువుతున్న విదేశీ విద్యార్థుల సంఖ్య 1,149 (2017-18) నుంచి 121 (2021-22)కి తగ్గింది.
2.	విద్యార్థుల నమోదు	-	విశ్వవిద్యాలయం ద్వారా విద్యార్థుల నమోదు 7,932 (2017-18) నుండి 19,879 (2021-22)కి పెరిగింది.
3.	అధ్యాపకుల సమర్థత	గుర్తించిన అధ్యయన రంగాలలో విదేశీ అధ్యాపకుల, అనుబంధ అధ్యాపకుల సేవలను ఉపయోగించడం	బోధనా రంగంలో, 29 ఎంఓయూలు నమోదు చేయడమైంది, వాటిలో 20 ఎంఓయూలు భారతీయ సంస్థలతో, 9 విదేశీ సంస్థలతో ఉన్నాయి. అయితే, విద్యార్థులకు శిక్షణ ఇచ్చేందుకు విశ్వవిద్యాలయాన్ని సందర్శించిన విదేశీ అధ్యాపకుల సంఖ్య వివరాలను విశ్వవిద్యాలయం అందించలేదు.
		అధ్యాపకులకు శిక్షణను అందించడం, చలనాన్ని వెసులుబాటు చేయడం	అధ్యాపకులకు శిక్షణ 13.95 శాతం (2017-18) నుండి 34.16 శాతం (2019-20) వరకు ఉంది.
		మొదటి 100 పత్రికలలో పరిశోధన, నాణ్యమైన ప్రచురణలను ప్రోత్సహించడం	ఈ అంశంపై విశ్వవిద్యాలయం సమాధానం ఇవ్వలేదు.
4.	పరిశోధన నైపుణ్యం	బోధన, పరిశోధన, సంప్రదింపుల కోసం అవగాహన ఒప్పందాల ద్వారా విద్యా, పారిశ్రామిక అనుసంధానాలను, భాగస్వామ్యాలను ఏర్పాటు చేయడం	విశ్వవిద్యాలయం ఈ అంశంపై సమాచారాన్ని అందించలేదు
5.	సుపరిపాలన	ఏర్పాటు: అధ్యాపకుల, ప్రభుత్వశాఖ/ కేంద్ర సలహా కమిటీలు, ఓయు - పరిశోధనా సంస్థల మండలి	మూడు[30] పాఠ్యాంశ విభాగాలకు సంబంధించి ఫ్యాకల్టీ ఆఫ్ స్టడీస్‌ను ఏర్పాటు చేయలేదు. ఫ్యాకల్టీ ఆఫ్ స్టడీస్ ఏర్పాటు చేసినప్పటికీ, వాణిజ్యం, విద్య, కంప్యూటరు శాస్త్రం, నిర్వహణ, ఫార్మసీ ఫ్యాకల్టీలకు సంబంధించి అవి క్రియాశీలకంగా లేవు. సలహా కమిటీలు, పరిశోధనా సంస్థల మండలి గురించి విశ్వవిద్యాలయం సమాచారం అందించలేదు.
		ఓయూ - అంతర్గత నాణ్యత హామీ కేంద్రాన్ని బలోపేతం చేయడం	అంతర్గత నాణ్యత హామీ కేంద్రాన్ని ఏర్పాటు చేయడమైంది. ఎన్ఏఏసీ గుర్తింపును 2017 సెప్టెంబరు 12న 7 సంవత్సరాలు చెల్లుబాటుతో (అనగా 2024 సెప్టెంబరు 11, వరకు) పొందింది.
6.	ప్రవేశ సౌలభ్యంను బలోపేతం చేయడం, మెరుగుపరచడం	కొత్త విభాగాలను ఏర్పాటు చేయడం	2017 ఏప్రిల్ నుండి 2021 మార్చి మధ్య కొత్త విభాగాలు ఏవీయూ స్థాపించడం జరుగలేదు.
		కొత్త కార్యక్రమాలను ప్రవేశపెట్టడం	2017 ఏప్రిల్ - 2021 మార్చి మధ్య 28 కొత్త కార్యక్రమాలను ప్రవేశపెట్టడం జరిగింది.
		కొత్త సంస్థలను ప్రారంభించడం	2021 మార్చి వరకు కొత్త సంస్థలు ఏవీయూ స్థాపించడం జరుగలేదు.
7.	అంతర్జాతీయ స్థాయిని విస్తరించడం	ప్రపంచ స్థాయి, అంతర్జాతీయ వాటాదారులకు సేవలు, మార్పిడి కార్యక్రమాలు, అంతర్జాతీయ అధ్యాపకులు	విశ్వవిద్యాలయం అధికారులు సమాచారం అందించలేదు

మూలం : విశ్వవిద్యాలయం అందించిన సమాచారం

విద్యార్థుల నమోదు విషయంలో తప్ప, విశ్వవిద్యాలయ అధికారులు దూరదృష్టి పత్రంలో అనుకున్నది ఏదీయూ సాధించలేదు.

ఆడిట్‌లో లేవనెత్తిన అంశాలపై, ప్రభుత్వం తన స్పందనలో (2024 ఫిబ్రవరి) ఎటువంటి నిర్దిష్ట సమాధానం సమర్పించలేదు.

[30] కళలు, సామాజిక శాస్త్రం, విజ్ఞానము

3.2.2.2 కార్యనిర్వాహక మండలి, విద్యా మండలి, ఆర్థిక సంఘం

(i) కార్యనిర్వాహక మండలి

కార్యనిర్వాహక మండలి అనేది విశ్వవిద్యాలయ పరిపాలనలో అత్యంత ముఖ్యమైన విభాగం, నిర్ణయాధికారంపై అసలైన అధికారాలను కలిగి ఉంటుంది. ఇందులో తొమ్మిది మంది నియామకం[31] సభ్యులు, ఐదుగురు ఎక్స్-అఫీషియో సభ్యులు[32] ఉంటారు. ఉపకులపతి, రెక్టార్‌లు దాని ఎక్స్-అఫీషియో సభ్యులు కాగా, ఉపకులపతి కార్యనిర్వాహక మండలి సమావేశాలకు అధ్యక్షత వహిస్తారు. ఇతర ఎక్స్-అఫీషియో సభ్యులుగా ప్రభుత్వ అధికారులు ఉంటారు. తెలంగాణ విశ్వవిద్యాలయ చట్టం, 1991లోని సెక్షన్ 18 ప్రకారం, కార్యనిర్వాహక మండలి కనీసం మూడు నెలలకు ఒకసారి సమావేశమవుతుంది, అవసరమైతే తరచుగా సమావేశమవుతుంది.

కార్యనిర్వాహక మండలి విశ్వవిద్యాలయం ఆస్తులు, నిధులపై అధికారాన్ని కలిగి ఉంటుంది, అన్ని పరిపాలనా విషయాలను కార్యనిర్వాహక మండలి నిర్ణయిస్తుంది. బోధన, బోధనేతర సిబ్బంది నియామకం, వారిపై క్రమశిక్షణా నియంత్రణ, పరీక్షలు, డిగ్రీల ప్రదానానికి సంబంధించిన విషయాలు, విశ్వవిద్యాలయంలోని కళాశాలలు, విభాగాల తనిఖీ, గౌరవ డిగ్రీలను ప్రదానం చేయడం, కళాశాలలు, విభాగాలకు స్వయంప్రతిపత్తిని ప్రదానం చేయడం, కళాశాలలు, ఇతర సంస్థల గుర్తింపు, అనుబంధం దీని ముఖ్యమైన కొన్ని విధులు. కార్యనిర్వాహక మండలి దాని రోజువారీ పనికి ఆధారమైన విశ్వవిద్యాలయ నిబంధనలు, శాసనాలు, చట్టాలను రూపొందించడానికి కూడా బాధ్యత వహిస్తుంది. ఇది ఉపకులపతికి లేదా కమిటీకి లేదా విశ్వవిద్యాలయంలోని ఏదైన వ్యక్తికి దాని అధికారాలలో దేనినైనా అప్పగించవచ్చు.

పదేపదే అడిగినప్పటికీ, కార్యనిర్వాహక మండలి కూర్పు, దాని సభ్యులు, వాటి సమావేశాల సమయంలో తీసుకున్న నిర్ణయాలకు సంబంధించి విశ్వవిద్యాలయం ఎటువంటి సమాచారాన్ని అందించలేదు.

కార్యనిర్వాహక మండలి సమావేశాల తీర్మానాలను ఆడిట్‌కు సమర్పించకపోవడానికి గల నిర్దిష్ట కారణాలను ప్రభుత్వం సమర్పించలేదు (2024 ఫిబ్రవరి). విశ్వవిద్యాలయం తన స్పందనలో కార్యనిర్వాహక మండలి కూర్పును అందించినట్లుగా పేర్కొన్నప్పటికీ, ఆడిట్‌కు అందించిన పత్రం ఆంధ్రప్రదేశ్ విశ్వవిద్యాలయాల చట్టం, 1991 సారం తప్ప, సభ్యుల వాస్తవ కూర్పు కాదు.

కీలకమైన సమాచారం లేకపోవడంతో, ఈ సమావేశాల్లో తీసుకున్న నిర్ణయాలను ఆడిట్ విశ్లేషించలేక పోయింది. నిర్ణయాలు తీసుకునేటప్పుడు, నిర్దేశించిన విధంగా సరైన ప్రక్రియలకు కార్యనిర్వాహక మండలి కట్టుబడి ఉందో లేదో అంచనా వేయడానికి ఈ పరిమితి అడ్డుపడింది. అంతేకాకుండా సంబంధిత బాధ్యతలు, జవాబుదారీతనంతో పాటు, బాధ్యతాయుతమైన అధికారులు వారు తీసుకున్న నిర్ణయాలతో ప్రదర్శించిన నిబద్ధత స్థాయిని నిర్ణయించడంలో ఇది ఆటంకం కలిగించింది. అంతిమంగా, తెలంగాణ విశ్వవిద్యాలయ చట్టం, 1991లోని సెక్షన్ 18కి అనుగుణంగా ఉన్నట్లుగా నిర్ధారించలేము.

---

[31] ప్రభుత్వం నియమించే విశ్వవిద్యాలయ కళాశాలల ఒక సీనియర్ ప్రొఫెసర్; ప్రభుత్వం నియమించే విశ్వవిద్యాలయ కళాశాలల ఒక ప్రధాన ఆచార్యులు; ప్రభుత్వం నియమించే అనుబంధ కళాశాలల ప్రధాన ఆచార్యులు; విశ్వవిద్యాలయ కళాశాలల ఉపాధ్యాయుల నుండి ప్రభుత్వం నియమించే ఒక ఉపాధ్యాయుడు; అనుబంధ కళాశాలల ఉపాధ్యాయుల నుండి ప్రభుత్వం నియమించే ఒక ఉపాధ్యాయుడు; పరిశ్రమ, వ్యవసాయం, వ్యాపారం, వాణిజ్యం, విద్య, ప్రజా జీవితం, న్యాయవాద వృత్తి, సామాజికసేవ మొదలైన వాటికి ప్రాతినిధ్యం వహిస్తున్న నలుగురు ప్రభుత్వం నియమించే ప్రముఖ వ్యక్తులు

[32] విద్యా శాఖ ప్రభుత్వ కార్యదర్శి లేదా ప్రభుత్వం నియమించే విద్యాశాఖ అధికారి; ఆర్థిక, ప్రణాళిక (ఆర్థిక విభాగం) శాఖ ప్రభుత్వ కార్యదర్శి లేదా ప్రభుత్వం నియమించే ఆర్థిక, ప్రణాళిక (ఆర్థిక విభాగం) శాఖ అధికారి; ఉన్నత విద్యా శాఖ సంచాలకులు/ కళాశాల విద్య కమీషనరు

(ii) విద్యా మండలి

అభ్యాసానికి సంబంధించి విద్యా మండలి (అకడమిక్ సెనేట్ అని కూడా పిలుస్తారు) అత్యున్నత విధాన నిర్ణేత సంస్థ. ఇందులో విశ్వవిద్యాలయం, దాని అనుబంధ సంస్థల నుండి తీసుకున్న అధ్యాపకులు, విశ్వవిద్యాలయం, అనుబంధ కళాశాలల ప్రధాన ఆచార్యులు, ప్రభుత్వం నియమించిన వారు, శాసనసభ్యులు, నిపుణులను కలిగి ఉండాలి. ఉపకులపతి అకడమిక్ సెనేట్‌కు అధ్యక్షత వహిస్తారు. ఇది విద్యా విధానాలను రూపొందిస్తుంది, విశ్వవిద్యాలయంలో ప్రామాణికమైన, నాణ్యమైన విద్య, పరిశోధనలను నిర్వహించడంలో నాయకత్వం అందిస్తుంది.

ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం చట్టాలు, శాసనాలు, నిబంధనలు 1976లోని శాసనం XIV లోని పేరా 1 ప్రకారం, విద్యా మండలి ఒక సంవత్సరంలో కనీసం రెండు సాధారణ సమావేశాలను నిర్వహించాలి. 2017 నుండి 2022 వరకు విద్యా మండలి (సెనేట్) నిర్వహించిన సమావేశాలు కింద వివరించడమైంది:

పట్టిక 3.10: విద్యా మండలి (సెనేట్) సమావేశాలు

సంవత్సరం	నిర్వహించాల్సిన సమావేశాల సంఖ్య	వాస్తవంగా నిర్వహించిన సమావేశాల సంఖ్య	కొరత
2017	2	2	0
2018	2	2	0
2019	2	2	0
2020	2	0	2
2021	2	0	2
2022	2	1	1

మూలం: విశ్వవిద్యాలయం అందించిన సమాచారం

2017 నుండి 2022 మధ్యకాలంలో నిర్వహించవలసిన 12 అకడమిక్ సెనేట్ సమావేశాలకు గాను, కేవలం 7 సమావేశాలు మాత్రమే జరిగాయి. 2020, 2021లలో సమావేశాలను నిర్వహించలేదు. 2022లో ఒక సమావేశం మాత్రమే నిర్వహించడం జరిగింది.

ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో (2024 ఫిబ్రవరి), 2020-21 విద్యా సంవత్సరంలో (2020 మార్చి నుండి 2021 డిసెంబరు వరకు) కోవిడ్ 19 మహమ్మారి కారణంగా అకడమిక్ సెనేట్ సమావేశాలు నిర్వహించలేదని, 2023 మార్చి 28న జరిగిన సమావేశంలో 2020 మార్చి నుండి పెండింగులో ఉన్న అన్ని విషయాలపై చర్చించారని తెలిపింది. అయితే, 2023 మార్చి నాటి ఈ అకడమిక్ సెనేట్ సమావేశానికి అనుగుణంగా చర్చించిన అంశాల వివరాలు, ప్రతిపాదించిన చర్యల వివరాలను ఆడిట్‌కు అందించలేదు.

విద్యా మండలి సమావేశాల మినిట్స్‌ను సమర్పించకపోవడంతో, ఈ సమావేశాలలో తీసుకున్న నిర్ణయాలను ఆడిట్ విశ్లేషించలేకపోయింది. దీని వలన, విద్యా మండలి నిర్ణయాలు తీసుకునేటప్పుడు నిర్దేశించిన విధంగా సరైన ప్రక్రియలకు కట్టుబడి ఉందా లేదా అని ఆడిట్ మదింపు వేయలేకపోయింది. అంతేకాకుండా సంబంధిత బాధ్యతలు, జవాబుదారీతనంతో పాటు వారు తీసుకున్న నిర్ణయాలతో బాధ్యతాయుతమైన అధికారులు ప్రదర్శించే సమ్మతి స్థాయిని నిర్ణయించడంలో ఇది ఆటంకం కలిగించింది.

(iii) ఆర్థిక కమిటీ

తెలంగాణ విశ్వవిద్యాలయ చట్టం, 1991లోని సెక్షన్ 47 (1) ప్రకారం ఆర్థిక కమిటీని ఏర్పాటు చేయాలి. ఆర్థిక కమిటీ అనేది ఉపకులపతి అధ్యక్షతన కార్యనిర్వాహక మండలి ఉప-కమిటీ. ఈ కమిటీ సభ్యులుగా కార్యనిర్వాహక మండలిలోని ముగ్గురు సభ్యులను కార్యనిర్వాహక మండలి నియమిస్తుంది. విశ్వవిద్యాలయ ఆర్థిక అధికారి దీనికి కార్యదర్శి. విశ్వవిద్యాలయం ఆర్థిక స్థితి, వార్షిక పద్దులను, బడ్జెటును ఆర్థిక కమిటీ పరిశీలిస్తుంది, సమీక్షిస్తుంది. ఇది బడ్జెటుతో సహా అన్ని ఆర్థిక విషయాలపై కార్యనిర్వాహక మండలికి సలహా ఇస్తుంది.

2012-13 నుండి 2021 జూలై వరకు ఆర్థిక కమిటీ సమావేశాలు జరగలేదని, 2021 జూలై 15న మాత్రమే దీనిని ఏర్పాటు చేశారని ఆడిట్‌లో గమనించడమైంది. 2012-13 నుండి 2020-21 వరకు ఎటువంటి సమావేశాలు నిర్వహించనందున, అన్ని ఆర్థిక విషయాలపై ఆర్థిక కమిటీ సలహాలను పొందే అవకాశాన్ని కార్యనిర్వాహక మండలి కోల్పోయింది. ఇది ఆర్థిక విషయాల నిర్వహణలో కొన్ని లోపాలకు అనగా విశ్వవిద్యాలయానికి రావలసిన కౌలు అద్దెలను రాబట్టకపోవడం, షరతులను పాటించనందున గ్రాంట్లు కోల్పోవడం వంటి వాటికి దారితీసింది. ఆర్థిక కమిటీ లేనందున, కార్యనిర్వాహక మండలి ఆర్థికపరమైన నిర్ణయాలను ఎలా తీసుకుంది అనేది స్పష్టంగా తెలియలేదు.

ఆర్థిక కమిటీ కూర్పుకు సంబంధించి, తెలంగాణ విశ్వవిద్యాలయం చట్టంలోని సెక్షన్ 47లోని నిబంధనలను పేర్కొంటూ, ఆర్థిక కమిటీ సభ్యులు కార్యనిర్వాహక మండలిలోని సభ్యులు కూడా కావున, ఆర్థిక విషయాలకు సంబంధించిన కార్యనిర్వాహక మండలి తీర్మానాన్ని విశ్వవిద్యాలయం నేరుగా తీసుకుంది అని ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో తెలిపింది (2024 ఫిబ్రవరి).

అయితే సెక్షన్ 47లోని నిబంధనలు, ఆర్థిక కమిటీ కార్యనిర్వాహక మండలికి ఉప కమిటీ అయినప్పటికీ దానిని ఏర్పాటు చేయాల్సిన అవసరం ఉందని పేర్కొంటున్నాయి. కావున ప్రభుత్వ సమాధానం దానికి అనుగుణంగా లేదు.

3.2.2.3 కళాశాల అభివృద్ధి మండలి పనితీరు

కళాశాల అభివృద్ధి మండలి ఏర్పాటుపై యూజీసీ మార్గదర్శకాల (1985) ప్రకారం, సరైన ప్రణాళిక, కళాశాలల సమగ్ర అభివృద్ధిని (అంశీభూత, అనుబంధ) నిర్ధారించడానికి విశ్వవిద్యాలయంలో కళాశాల అభివృద్ధి మండలి (సీడీసీ) ఉండాలి. విద్యా ప్రమాణాల సర్వతోముఖాభివృద్ధికి అవసరమైన సహాయం, మార్గదర్శకత్వం కూడా మండలి అందించాల్సి ఉంది.

సీడీసీ ప్రాథమిక విధులలో విశ్వవిద్యాలయానికి సంబంధించిన కింది విషయాలపై సలహా ఇవ్వడం:

⇒ అనుబంధ కళాశాలల అభివృద్ధి;

⇒ హేతుబద్ధీకరణ, అనుబంధ కళాశాలలపై విశ్వవిద్యాలయ విధానాన్ని అమలు చేయడం, అభివృద్ధి కార్యక్రమాలను పర్యవేక్షించడం, కళాశాలల అభివృద్ధి మొదలైన వాటిపై క్రమ గణాంకాలను నిర్వహించడం.

యూజీసీ మార్గదర్శకాలలోని పేరా 2 ప్రకారం, సీడీసీ తప్పనిసరిగా ఉపకులపతి, మండలి సంచాలకులు, కొన్ని అనుబంధ కళాశాలల ప్రధాన ఆచార్యులు, విశ్వవిద్యాలయ విభాగాల ఉన్నత అధ్యాపకులు, ఒక రాష్ట్ర ప్రభుత్వ ప్రతినిధిని కలిగి ఉండాలి. సీడీసీ వివిధ కార్యక్రమాలు, కార్యకలాపాల అమలును సమీక్షించడానికి ఒక విద్యాసంవత్సరంలో కనీసం రెండుసార్లు క్రమం తప్పకుండా సమావేశం కావాలి. సంచాలకులు, కనీసం సంవత్సరానికి రెండుసార్లు కళాశాలలను సందర్శించి, కళాశాలల ప్రధాన ఆచార్యులతో సమావేశాలు నిర్వహించి, కళాశాలల అభివృద్ధికి సీడీసీ సమర్థవంతంగా పనిచేయగల మార్గాల గురించి వారికి తెలియజేయాలి.

ఆడిట్‌లో గమనించిన అంశాలు:

- తగిన ప్రాతినిధ్యంతో పూర్తి స్థాయి సీడీసీ ఏర్పాటు చేయలేదు, ఇప్పుడు డీన్[33], సమన్వయ అధికారితో మాత్రమే పని చేస్తోంది.

[33] ఫ్యాకల్టీ సమగ్ర శాఖలలో అత్యంత సీనియర్ ఫ్యాకల్టీ సభ్యుడిని ఫ్యాకల్టీ డీన్ అని పిలుస్తారు

- ఆడిట్ కాలానికి సంబంధించి, 2017-18, 2020-21 సంవత్సరాలలో సీడీసీ సమావేశం కాలేదు. 2018-19, 2019-20 సంవత్సరాలలో, సీడీసీ ఆరు[34] సమావేశాలను నిర్వహించింది. 2021-22 సంవత్సరంలో, సీడీసీ ఒకసారి సమావేశమైంది.

- 2021-22 సంవత్సరంలో ఏ అనుబంధ కళాశాలను తనిఖీ చేయలేదు.

కొత్త కళాశాలల అభివృద్ధి కోసం దృక్పథ ప్రణాళిక, కళాశాలల అనుబంధంపై విశ్వవిద్యాలయ విధాన హేతుబద్ధీకరణ, అమలుపై సలహా నివేదిక, అభివృద్ధి ప్రాజెక్టుల కోసం కళాశాలలు వినియోగించే యూజీసీ గ్రాంట్లపై మూల్యాంకనం, మదింపు నివేదికను వంటి సీడీసీ అంశాలను కోరినప్పుడు, దీనికి సంబంధించి వారి వద్ద ఎలాంటి సమాచారం లేదని విశ్వవిద్యాలయ అధికారులు తెలిపారు.

2017-18లో సీడీసీ సమావేశాలను నిర్వహించకపోవడానికి గల కారణాలను ఆడిట్ కోరగా, దానికి స్పందిస్తూ, 2016 జనవరి 20న జరిగిన సీడీసీ సమావేశం ద్వారా తెలంగాణ రాష్ట్ర ఉన్నత విద్యా మండలి (టీఎన్‌సీహెచ్‌ఈ) కి ఈ బాధ్యత[35]ను అప్పగించినట్లుగా సమాధానమిచ్చింది. అయితే, ఈ సమావేశానికి సంబంధించిన మినిట్స్ ప్రతిని ఆడిట్‌కు అందించలేదు. 2020-21 సంవత్సరానికి సంబంధించి, సమావేశాలు నిర్వహించకపోవడానికి కోవిడ్-19 మహమ్మారిని కారణంగా విశ్వవిద్యాలయం చూపింది.

అకడమిక్ సెనేట్ స్థాయీ సంఘం, విశ్వవిద్యాలయ కార్యనిర్వాహక మండలి ఆమోదంతో సీడీసీ విధులను పునర్నిర్వచించడమైందని ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో తెలిపింది (2024 ఫిబ్రవరి). స్వయంప్రతిపత్తి కళాశాలల అభివృద్ధికి భావి ప్రణాళికను సిద్ధం చేయడం, విశ్వవిద్యాలయ విధానాల హేతుబద్ధీకరణ, అమలుపై సలహా నివేదిక, యూజీసీ గ్రాంట్ల వినియోగంపై, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం సీడీసీ, డీన్, చర్యలు తీసుకుంటారని కూడా తెలిపింది.

ఫలితంగా ఈ సీడీసీ సమావేశాలలో తీసుకున్న నిర్ణయాల అమలును విశ్లేషించడం, ఈ నిర్ణయాలు తీసుకునేటప్పుడు సీడీసీ పారదర్శకత, విశ్వవిద్యాలయం కింద ఉన్న కళాశాలల అభివృద్ధి కార్యకలాపాలకు సంబంధించి తీసుకున్న నిర్ణయాల అమలును నిర్ధారించడం వంటి అంశాలను ఆడిట్ నిర్ధారించలేకపోయింది.

(i) అధ్యయన ఫ్యాకల్టీ

తెలంగాణ విశ్వవిద్యాలయ చట్టం, 1991లోని సెక్షన్ 26 ప్రకారం, విశ్వవిద్యాలయాలు బోధనా విభాగాలతో కూడిన అధ్యయన ఫ్యాకల్టీని కలిగి ఉండాలి. ప్రతి అధ్యయన ఫ్యాకల్టీ ఉప కులపతి సిఫార్సుల మేరకు సంబంధిత ఫ్యాకల్టీ సభ్యుల నుండి నియమించిన డీన్/అధ్యక్షుడుని కలిగి ఉండాలి.

ప్రతి అధ్యయన ఫ్యాకల్టీ కింది అధికారాలను కలిగి ఉంటుంది:

ఎ) విద్యా మండలి నియంత్రణకు లోబడి, బోధనా విభాగంలో అధ్యాపకులకు కేటాయించిన బోధన, పరిశోధనలను నిర్వహించడం, సమన్వయం చేయడం.

బి) అధ్యయన బోర్డు సిఫార్సులను పరిగణనలోకి తీసుకున్న తర్వాత వివిధ పరీక్షలకు సంబంధించిన అధ్యయన కోర్సులను విద్యా మండలికి సిఫార్సు చేయడం.

సి) డిగ్రీలు, డిప్లొమా, ఇతర డిస్టింక్షన్‌ల ప్రదానం కోసం నిబంధనలను విద్యా మండలికి సిఫార్సు చేయడం.

డి) ఉప-కులపతి, సిండికేట్, విద్యా మండలి లేదా సెనేట్ సూచించిన ఏదైనా విషయంతో వ్యవహరించడానికి.

---

[34] 2018-19: 2, 2019-20: 4

[35] ఉమ్మడి తనిఖీ కమిటీలను ఏర్పాటు చేసే ముందు మండలి స్థాయిలో మొదట ప్రాసెస్ చేసిన యూజీ కోర్సుల మంజూరు కోసం దరఖాస్తుల స్వీకరణ

ఇ) ఉమ్మడి ఆసక్తి ఉన్న ఏదైనా అంశాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకోవడం కోసం, ఫ్యాకల్టీ సమావేశం లేదా ఏదైనా ఇతర ఫ్యాకల్టీలతో ఫ్యాకల్టీ ఉమ్మడి సమావేశాన్ని నిర్వహించడం.

ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయంలో ప్రస్తుతం 12[36] ఫ్యాకల్టీలు ఉన్నాయి. ఏర్పాటు చేసిన ప్రతి అధ్యయన ఫ్యాకల్టీ, ప్రకటన జారీ చేసిన తేదీ నుండి 2 సంవత్సరాల కాలానికి చెల్లుబాటు అవుతుంది.

అధ్యయన ఫ్యాకల్టీలు, నాలుగు[37] విషయ విభాగాలలో క్రియాశీలంగా ఉన్నాయని ఆడిట్ గమనించింది. మూడు[38] విషయ విభాగాలకు సంబంధించి, అధ్యయన ఫ్యాకల్టీలను ఏర్పాటు చేయలేదు. ఐదు[39] అధ్యయన ఫ్యాకల్టీలను ఏర్పాటు చేసినప్పటికీ, ప్రస్తుతం క్రియాశీలకంగా లేవు.

అధ్యయన ఫ్యాకల్టీలు ఏర్పాటు కాకపోవడానికి నిర్దిష్ట కారణాలను ఆడిట్ కోరినప్పుడు, ఫ్యాకల్టీ పదవీకాలం ముగిసిన తర్వాత సంబంధిత ఫ్యాకల్టీల డీన్‌లు చేసిన సిఫార్సుల ఆధారంగా వాటిని పునరుద్ధరించడం జరుగుతుందని సమాధానం ఇచ్చారు (2023 ఏప్రిల్). విశ్వవిద్యాలయంలోని విద్యా విభాగం ఎప్పటికప్పుడు ఫ్యాకల్టీల పునరుద్ధరణ కోసం సంబంధిత ఫ్యాకల్టీల డీన్‌లకు ఎప్పటికప్పుడు గుర్తు చేస్తుంది.

ఫ్యాకల్టీల పునరుద్ధరణకు సంబంధించి, వివిధ ఫ్యాకల్టీల డీన్‌లకు గుర్తు చేసిన వివరాలను ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో అందించింది (2024 ఫిబ్రవరి). అయితే ఫ్యాకల్టీల పునరుద్ధరణ ఆలస్యం కావడానికి నిర్దిష్ట కారణాలు, ఆడిట్‌లో లేవనెత్తిన ఫ్యాకల్టీ పునరుద్ధరణ వివరాలను అందించలేదు.

ఫలితంగా, అధ్యయన ఫ్యాకల్టీలు తీసుకున్న నిర్ణయాల అమలును, విద్యా మండలికి చేసిన సిఫార్సులకు సంబంధించి అమలు పరిధిని ఆడిట్ నిర్ధారించలేకపోయింది.

(ii) అధ్యయన బోర్డు

తెలంగాణ విశ్వవిద్యాలయాల చట్టం 1991లోని సెక్షన్ 27 ప్రకారం, ప్రతి బోధనా విభాగానికి ఒక అధ్యయన బోర్డు (బీఓఎస్) ఉండాలి. దీని ఏర్పాటు, విధులను శాసనాల ద్వారా సూచించడం జరుగుతుంది. విశ్వవిద్యాలయం నిర్దేశించిన విధుల ప్రకారం, అధ్యయన కోర్సులు, పాఠ్యాంశాలు, పరీక్షల ప్రణాళికలకు సంబంధించి, బీఓఎస్ తన ఫ్యాకల్టీల ద్వారా విద్యా మండలికి సిఫార్సులు చేస్తుంది. పరీక్షలు జరిపే సిబ్బంది నియామకం కోసం, వ్యక్తుల జాబితాలను కూడా కార్యనిర్వాహక మండలికి సిఫార్సులు చేస్తుంది. బీఓఎస్ సభ్యులు ప్రకటన తేదీ నుండి రెండు సంవత్సరాల పాటు గౌరవ ప్రాతిపదికన పదవిని కలిగి ఉంటారు.

ప్రతి బీఓఎస్ సభ్యుల సంఖ్య 12 మందికి మించకూడదు, వృత్తిపరమైన ఫ్యాకల్టీల విషయంలో సంఖ్యను గరిష్ఠంగా 14 వరకు పెంచవచ్చు. బీఓఎస్‌లో విద్యార్థులకు ప్రాతినిధ్యం ఉంటుంది.

ఎనభై రెండు (82) విభాగాలకు గాను, 46 విభాగాలలో బీఓఎస్ ఏర్పాటు చేసినట్లు, అవి పని చేస్తున్నట్టుగా ఆడిట్ గమనించింది. 9 విభాగాలకు సంబంధించి బీఓఎస్‌ని ఏర్పాటు చేయలేదు. 27 విభాగాలకు సంబంధించి, బీఓఎస్ పదవీకాలం ముగిసింది, వాటిని పునరుద్ధరించలేదు. ఈ బీఓఎస్‌లలో కొన్నింటిని 2010 నుండి పునరుద్ధరించడం జరుగలేదు (వివరాలు ***అనుబంధం-3.3*** లో ఉన్నాయి).

ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో (2024 ఫిబ్రవరి), అధ్యయన బోర్డు పునరుద్ధరణకు సంబంధించి, విభాగంలోని అధ్యయన బోర్డు అధ్యక్షుడుకి గుర్తు చేసిన వివరాలను అందించింది. అయితే పెండింగులో ఉన్న అధ్యయన బోర్డును

---

[36] 1.కళలు, 2. వాణిజ్యం, 3. విద్య, 4. ఇంజనీరింగు, 5. కంప్యూటరు శాస్త్రం, 6. న్యాయ, 7. నిర్వహణ, 8. ప్రాచ్య భాషలు, 9.విజ్ఞాన శాస్త్రం, 10. సామాజిక శాస్త్రం, 11. సాంకేతికత, 12. ఫార్మసీ

[37] ఇంజనీరింగు, న్యాయ, ప్రాచ్య భాషలు, సాంకేతికత

[38] కళలు, విజ్ఞాన శాస్త్రం, సామాజిక శాస్త్రం

[39] వాణిజ్యం, విద్య, కంప్యూటరు శాస్త్రం, నిర్వహణ, ఫార్మసీ

పునరుద్దరించే ప్రక్రియను చేపట్టామని హామీ ఇచ్చినప్పటికీ, అధ్యయన బోర్డు పునరుద్దరణ ఆలస్యం కావడానికి నిర్దిష్ట కారణాలను ఆడిట్‌కు అందించలేదు.

అన్ని శాఖలకు అధ్యయన బోర్డు ఏర్పాటు చేయకపోవటం అధ్యయన కోర్సును ప్రభావితం చేస్తుంది, క్రమ వ్యవధిలో కోర్సు పాఠ్యాంశాలను సవరించకపోవడానికి కూడా దారి తీస్తుంది.

(iii) పాఠ్యప్రణాళికల సవరణ

విశ్వవిద్యాలయాల్లోని అన్ని విద్యా విభాగాల పాఠ్యప్రణాళికలను కనీసం ప్రతి మూడేళ్లకు ఒకసారి సమీక్షించాలని, సవరించాలని యూజీసీ సిఫార్సు[40] చేసింది (2017 జనవరి). విద్యా పాఠ్యప్రణాళికా సమీక్ష, సవరణ విశ్వవిద్యాలయం / కళాశాల విద్యార్థులు ఉపాధి పొందేలా చేయడానికి ఇప్పటికే ఉన్న, సంభావ్య డిమాండు, నైపుణ్యాల సరఫరాపై దృష్టి పెట్టాలి. విశ్వవిద్యాలయం అందించే వివిధ కార్యక్రమాల పాఠ్యప్రణాళికలను సవరించి, అవలంబించి, విశ్వవిద్యాలయం, దాని అనుబంధం కళాశాలలు త్వరితగతిన అమలు చేయడానికి వీలుగా ఈ విషయానికి అధిక ప్రాధాన్యత ఇచ్చి, తక్షణ చర్య తీసుకోవాలని విశ్వవిద్యాలయాన్ని అభ్యర్థించడమైంది.

అనుబంధం-3.4 లో వివరించిన విధంగా 43 విద్యా విభాగాల పాఠ్యప్రణాళికలను గత మూడేళ్లుగా సమీక్షించలేదని / సవరించలేదని ఆడిట్ గమనించింది. మిగిలిన 39 విద్యా విభాగాలకు సంబంధించిన పాఠ్యప్రణాళికలను సమీక్షించడం / సవరించడం జరిగింది.

అండర్ గ్రాడ్యుయేట్ కార్యక్రమాలలో ఐచ్చిక ఆధారిత క్రెడిట్ వ్యవస్థ (సీబీసీఎస్) ఆకృతి, పాఠ్యప్రణాళికల పునర్వ్యవస్థీకరణ, 2019-20 విద్యా సంవత్సరం నుండి అమలు చేశామని, పాఠ్యప్రణాళికలను సవరించడం విశ్వవిద్యాలయ సాధారణ స్వభావం అని విశ్వవిద్యాలయం బదులిచ్చింది. మార్గదర్శకాలను అమలు చేయడానికి అవసరమైన చర్యలను తీసుకుంటామని విశ్వవిద్యాలయం తెలిపింది. ఇంకా విద్యా శాఖల ఆమోదం తర్వాత 2022-23 విద్యా సంవత్సరం నుండి ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయంలో పీజీ కోర్సుల్లో 80 క్రెడిట్లతో సీబీసీఎస్ నమూనా ప్రకారం ఆకృతి, పాఠ్యప్రణాళికను విశ్వవిద్యాలయం సవరించిందని తెలిపింది. అయితే, దాని వాదనకు మద్దతుగా ఆధార పత్రాలను ఆడిట్‌కు సమర్పించలేదు.

పాఠ్యప్రణాళికలను సవరించడం విశ్వవిద్యాలయానికి సాధారణ విషయమని ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో తెలిపింది (2024 ఫిబ్రవరి). పాఠ్యప్రణాళికలను సవరించకపోవడంపై ఆడిట్ లేవనెత్తిన అభ్యంతరానికి ప్రభుత్వ స్పందనలో సమాధానం లేదు. విశ్వవిద్యాలయం సీబీసీఎస్ నమూనాను అవలంబించడం గురించి మాత్రమే పేర్కొన్నది.

(iv) ఎన్ఏఏసీ గుర్తింపు

జాతీయ మూల్యాంకనం, గుర్తింపు మండలి (ఎన్ఏఏసీ) ద్వారా ఉన్నత విద్యా సంస్థల (హెచ్ఈఐలు) మూల్యాంకనం, గుర్తింపు విద్యా ప్రక్రియలు, ఫలితాలు, పాఠ్యప్రణాళిక విస్తృతి, బోధన-అభ్యాస ప్రక్రియలు, అధ్యాపకులు, పరిశోధన, మౌలిక సదుపాయాలు, అభ్యాస వనరులు, సంస్థ, పాలన, ఆర్థిక శ్రేయస్సు, విద్యార్థి సేవలకు సంబంధించిన పనితీరు పరంగా సంస్థ 'నాణ్యత స్థితి'పై అవగాహనను పొందుతుంది.

ప్రస్తుతం, విశ్వవిద్యాలయం 2017 సెప్టెంబరు నుండి 2024 సెప్టెంబరు వరకు చెల్లుబాటు అయ్యే ఎన్ఏఏసీ "ఎ+" శ్రేణి గుర్తింపును కలిగి ఉంది.

[40] యూజీసీ డీఓ.సంఖ్య.9-2/2017(సీపీపీ-II), తేదీ 2017 జనవరి 31

దిగువ సూచించిన విధంగా విశ్వవిద్యాలయం గుర్తింపు స్థితిని ప్రభావితం చేసే బలహీనతలను ఆడిట్ గమనించింది:

ప్రమాణం	వ్యాఖ్యలు
పాఠ్యప్రణాళిక అంశాలు (వెయిటేజి:150)	ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ వార్షిక నివేదికల ప్రకారం గత మూడేళ్లుగా 43 విద్యా విభాగాల పాఠ్యప్రణాళికలను సవరించలేదు/సమీక్షించలేదు.
బోధన -అభ్యాసం, మూల్యాంకనం (వెయిటేజి:200)	82 మంది ఉపాధ్యాయులను (నియమించిన మొత్తం ఉపాధ్యాయులలో 10 శాతం) పీహెచ్‌డీ / ఎన్‌ఈటీ / ఎస్‌ఈటీ అర్హత లేకుండానే నియమించడమైంది. ఇప్పటి వరకు విశ్వవిద్యాలయంలో బోధన (69 శాతం), భోధనేతర (34 శాతం) కొరత ఉన్నట్లుగా గుర్తించడమైంది.
	2017-18 నుండి 2020-21 మధ్య కాలంలో అండర్-గ్రాడ్యుయేట్ సాంప్రదాయిక కోర్సుల పరీక్షలలో విద్యార్థుల ఉత్తీర్ణత 54 శాతం నుండి 71 శాతానికి మెరుగుపడింది. అయితే, పీజీ సంప్రదాయ కోర్సుల ఉత్తీర్ణత 75 శాతం (2017-18) నుంచి 57 శాతానికి (2020-21) తగ్గింది. అదేవిధంగా, పీజీ ప్రొఫెషనల్‌లో ఉత్తీర్ణత 80 శాతం (2017-18) నుంచి 83 శాతానికి (2020-21) స్వల్పంగా పెరగగా, యూజీ ప్రొఫెషనల్‌లో ఉత్తీర్ణత 90 శాతం (2017-18) నుండి 84 శాతానికి (2020-21) తగ్గింది.
విద్యార్థి మద్దతు, పురోగతి (వెయిటేజి:100)	విశ్వవిద్యాలయంలోని 18 కళాశాలలకు గాను, 4[41] కళాశాలల్లో జీవనోపాధిమార్గం, సలహా సమావేశాల విభాగం అందుబాటులో ఉంది. అయితే 18 కళాశాలలకు గాను, 7[42] కళాశాలల్లో అవసరమైన జీవనోపాధిమార్గం, సలహా సమావేశాల విభాగాన్ని ఏర్పాటు చేయలేదు.
పాలన, నాయకత్వం, నిర్వహణ (వెయిటేజి:100)	దూరదృష్టి, వ్యూహాత్మక పత్రాన్ని ప్రచురించినప్పటి నుండి నిశ్చయించిన సంస్థాగత లక్ష్యాల పురోగతి సాధించడానికి కార్యాచరణ-ఆధారిత స్వల్ప, మధ్యస్థ లేదా దీర్ఘకాలిక ప్రణాళికలు 2023 జనవరి నాటికి సిద్ధం కాలేదు. రాష్ట్ర నిధులపై ఆధారపడటాన్ని తగ్గించడంలో గుర్తించిన బలహీనతను ఇప్పటి వరకు పరిష్కరించలేదు. విశ్వవిద్యాలయంలో చదువుతున్న విదేశీ విద్యార్థుల సంఖ్య 1,149 (2017-18) నుంచి 121 (2021-22)కి తగ్గింది. అధ్యాపకుల శిక్షణ 13.95 శాతం (2017-18) నుండి 34.16 శాతం (2019-20) పరిధిలో ఉంది. కళలు, సామాజిక శాస్త్రం, విజ్ఞాన శాస్త్రానికి సంబంధించి అధ్యయన ఫ్యాకల్టీని ఏర్పాటు చేయలేదు. అధ్యయన ఫ్యాకల్టీ ఏర్పాటు చేసినప్పటికీ, వాణిజ్యం, విద్య, కంప్యూటరు శాస్త్రం, నిర్వహణ. ఫార్మసీలకి సంబంధించి ఫ్యాకల్టీలు క్రియాశీలకంగా లేవు. సలహా కమిటీలు, పరిశోధనా సంస్థల మండలి గురించి విశ్వవిద్యాలయం సమాచారం అందించలేదు. 2021 మార్చి వరకు కొత్త విభాగాలు ఏవీ స్థాపించలేదు. 2021 మార్చి వరకు కొత్త సంస్థలు ఏవీ స్థాపించలేదు.

2024 సెప్టెంబరు తర్వాత విశ్వవిద్యాలయం గుర్తింపు స్థితిని ఎన్‌ఏఏసీ సమీక్షించాల్సి ఉన్నందున, పైన పేర్కొన్న లోపాలు విశ్వవిద్యాలయం గుర్తింపు స్థితిని ప్రభావితం చేయవచ్చు.

- **విశ్వవిద్యాలయ పరిధిలోని కళాశాలల గుర్తింపు**

ఎన్‌ఏఏసీ మాన్యువల్‌ల ప్రకారం, ఉన్నత విద్యా సంస్థలు (హెచ్‌ఈఐలు), అనుబంధ, అంశీభూత, స్వయంప్రతిపత్తి కలిగిన అన్ని కళాశాలలు ఎన్‌ఏఏసీ మూల్యాంకనం, గుర్తింపు కోసం దరఖాస్తు చేసుకోవడానికి అర్హత కలిగి

[41] విశ్వవిద్యాలయ వాణిజ్య, వ్యాపార నిర్వహణ కళాశాల; విశ్వవిద్యాలయ విజ్ఞాన శాస్త్ర కళాశాల, సైఫాబాదు; విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగు కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ మహిళా కళాశాల, కోఠి

[42] విశ్వవిద్యాలయ కళలు, సామాజిక శాస్త్ర కళాశాల; విశ్వవిద్యాలయ విజ్ఞాన శాస్త్ర కళాశాల; ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాలలు జోగిపేట; సర్సాపూర్; వికారాబాదు; పీజీ న్యాయ కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ విద్యా కళాశాల

ఉన్నాయి. ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం నియంత్రణలో, ఐదు[43] అంశీభూత కళాశాలలు, రెండు[44] స్వయంప్రతిపత్తి కలిగిన కళాశాలలు, ఐదు విశ్వవిద్యాలయ జిల్లా పోస్ట్ గ్రాడ్యుయేట్ కళాశాలలు[45] పనిచేస్తున్నాయి.

ఎన్ఏఏసీ గుర్తింపుతో రెండు[46] అంశీభూత కళాశాలలు పనిచేస్తున్నాయి. వీటిలో మూడు[47] అంశీభూత కళాశాలలు, ఐదు[48] విశ్వవిద్యాలయ జిల్లా పోస్ట్ గ్రాడ్యుయేట్ కళాశాలలు ఎన్ఏఏసీ గుర్తింపు కోసం దరఖాస్తు చేయలేదు. విశ్వవిద్యాలయ అధికారులు ఈ కళాశాలల మూల్యాంకనం, గుర్తింపు కోసం దరఖాస్తు చేయకపోవడానికి శాశ్వత బోధనా అధ్యాపకులు తక్కువ సంఖ్యలో ఉండటం కారణమని తెలిపారు. ఈ కళాశాలలు ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం ప్రదానం చేసిన గుర్తింపు హోదాతో కొనసాగుతూ ఉన్నాయి. అంతేకాక ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయానికి అనుబంధంగా ఉన్న 22 కళాశాలలు (653 కళాశాలల్లో) మాత్రమే ఎన్ఏఏసీ గుర్తింపును పొందాయి, మిగిలిన 631 అనుబంధ కళాశాలలు 2022 మార్చి నాటికి ఎన్ఏఏసీ గుర్తింపు కోసం దరఖాస్తు చేయనూలేదు లేదా పొందనూలేదు.

ఎన్ఏఏసీ గుర్తింపు కోసం దరఖాస్తు చేసుకోవాలని అన్ని అనుబంధ కళాశాలలకు సర్క్యులర్ జారీ చేస్తామని ప్రభుత్వం సమాధానం ఇచ్చింది (2024 ఫిబ్రవరి).

- **వార్షిక నాణ్యత హామీ నివేదికలు (ఏక్యూఏఆర్‌లు)**

నాణ్యత కొనసాగింపుకు కొలతగా, పనితీరు మూల్యాంకనం కోసం దాని కార్యాచరణ ప్రణాళికను అనుసరించి, ఉన్నత విద్యా సంస్థల మూల్యాంకనం, గుర్తింపు, నాణ్యతను పెంచడానికి, ప్రతి గుర్తింపు పొందిన సంస్థ అంతర్గత నాణ్యతా హామీ విభాగాన్ని (ఐక్యూఏసీ) ఏర్పాటు చేయాలని జాతీయ మూల్యాంకనం, గుర్తింపు మండలి (ఎన్ఏఏసీ), బెంగళూరు ప్రతిపాదించింది. ప్రతి సంవత్సరం గుర్తింపు పొందిన తేదీ నుండి ఒక సంవత్సరం తర్వాత ఏక్యూఏఆర్[49] ను సమర్పించాలని సంస్థలను కోరడమైనది. ఒక పనిచేస్తున్న అంతర్గత నాణ్యతా హామీ విభాగం (ఐక్యూఏసీ), వార్షిక నాణ్యత హామీ నివేదికలను (ఏక్యూఏఆర్‌లు) సకాలంలో సమర్పించడం అనేది రెండవ, మూడవ లేదా తదుపరి స్వచ్ఛంద గుర్తింపు కోసం కనీస సంస్థాగత అవసరాలు (ఎంఐఆర్).

విశ్వవిద్యాలయం ఐక్యూఏసీని ఏర్పాటు చేసిందని, విశ్వవిద్యాలయం 2024 వరకు ఎన్ఏఏసీ గుర్తింపును పొందినదని ఆడిట్‌లో గమనించడమైంది. విశ్వవిద్యాలయం ఏక్యూఏఆర్‌లను ఏటా సమర్పించాల్సి ఉన్నప్పటికీ, ఇప్పటివరకు 2017-18 నుండి 2019-20 సంవత్సరాలకు సంబంధించిన ఏక్యూఏఆర్‌లను మాత్రమే విశ్వవిద్యాలయం ఎన్ఏఏసీకి సమర్పించినట్లు గమనించడమైంది.

2018-19, 2019-20 సంవత్సరాలకు సంబంధించిన వార్షిక నాణ్యత హామీ నివేదికలను (ఏక్యూఏఆర్‌లు) సవరించి, అప్‌లోడ్ చేయడమైందని, మహమ్మారి పరిస్థితి కారణంగా ఏక్యూఏఆర్ 2020-21 ఆలస్యమైందని, సుదీర్ఘ లాక్‌డౌన్‌లో డేటా సేకరణ సాధ్యం కాలేదని, అయితే, 2020-21, 2021-22 ఏక్యూఏఆర్‌లను 2023 జూలై 30 లోపు అప్‌లోడ్ చేయడం జరిగిందని సమాధానం ఇచ్చారు.

అయితే ఎన్ఏఏసీ వెబ్‌సైట్‌లో ఏక్యూఏఆర్‌ల అప్‌లోడ్‌కు సంబంధించి ఆధార పత్రాలను విశ్వవిద్యాలయం అందించలేదు.

---

[43] (1) విశ్వవిద్యాలయ మహిళా కళాశాల; (2) నిజాం కళాశాల; (3) విశ్వవిద్యాలయ విజ్ఞాన శాస్త్ర కళాశాల, సైఫాబాదు; (4) విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, సికింద్రాబాదు, (5) పీజీ న్యాయ కళాశాల, బషీర్‌బాగ్

[44] (1) విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగు కళాశాల, (2) విశ్వవిద్యాలయ సాంకేతిక కళాశాల

[45] జోగిపేట, మీర్జాపూర్, నర్సాపూర్, సిద్దిపేట, వికారాబాదులలో ఉన్నవి

[46] నిజాం కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ మహిళా కళాశాల, కోఠి

[47] (1) విశ్వవిద్యాలయ విజ్ఞాన శాస్త్ర కళాశాల, సైఫాబాదు; (2) విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, సికింద్రాబాదు (3) పీజీ న్యాయ కళాశాల, బషీర్‌బాగ్

[48] జోగిపేట, మీర్జాపూర్, నర్సాపూర్, సిద్దిపేట, వికారాబాదులోని విశ్వవిద్యాలయ జిల్లా పీజీ కళాశాలలు

[49] ఇందులో పాఠ్యప్రణాళిక అంశాలు, బోధన, అభ్యాసము, మూల్యాంకనం, పరిశోధన, ఆవిష్కరణలు, విస్తరణ, మౌలిక సదుపాయాలు, అభ్యాస వనరులు, విద్యార్థుల మద్దతు, పురోగతి, పాలన, నాయకత్వం, నిర్వహణ, సంస్థాగత విలువలు, ఉత్తమ పద్ధతులు, వచ్చే విద్యా సంవత్సరానికి భవిష్యత్తు కార్యాచరణ ప్రణాళికలకు సంబంధించిన ప్రమాణాలను సమర్పించవలసి ఉంది

3.2.2.4 జాతీయ సంస్థాగత శ్రేణీకరణ విధివిధానాల కింద శ్రేణీకరణం

జాతీయ సంస్థాగత శ్రేణీకరణ విధివిధానాలు (ఎన్ఐఆర్ఎఫ్) విస్తృతమైన ఐదు సాధారణ పరామితుల శ్రేణులలో సంస్థల శ్రేణీకరణను అందిస్తుంది, అవి: i) బోధన, అభ్యాసం, వనరులు; ii) పరిశోధన, వృత్తిపరమైన అభ్యాసం; iii) పట్టభద్రత ఫలితం; iv) వ్యాప్తి, సమ్మిళితం; v) గ్రహణ శక్తి.

విశ్వవిద్యాలయం మొత్తం జాతీయ సంస్థాగత శ్రేణీకరణ 38వ శ్రేణి (2017) నుండి 64వ శ్రేణి (2023)కి దిగజారింది. మొత్తం విశ్వవిద్యాలయం శ్రేణీకరణకు సంబంధించి కూడా, విశ్వవిద్యాలయం శ్రేణీకరణ 23 (2017) నుండి 36 (2023)కి దిగజారింది. పరామితుల వారీగా విశ్వవిద్యాలయం పొందిన మార్కుల వివరణాత్మక విశ్లేషణ **పట్టిక 3.11, పట్టిక 3.12**లలో వివరించడమైంది:

పట్టిక 3.11: ఎన్ఐఆర్ఎఫ్ ద్వారా ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ సమగ్ర, విశ్వవిద్యాలయ శ్రేణీకరణ

క్రమ సంఖ్య	ఎన్ఐఆర్ఎఫ్ పరామితి	2017	2023
1	బోధన, అభ్యాసం, వనరులు	46.63	58.74
2	పరిశోధన & వృత్తిపరమైన అభ్యాసం	20.56	31.24
3	పట్టభద్రత ఫలితం	91.98	81.26
4	వ్యాప్తి, సమ్మిళితం	58.41	57.91
5	గ్రహణ శక్తి	11.16	9.15
6	సమగ్ర జాతీయ సంస్థాగత స్కోరు	45.52	49.94
7	సమగ్ర జాతీయ సంస్థాగత శ్రేణి [50]	38	64
8	సమగ్ర విశ్వవిద్యాలయ స్కోరు	45.52	52.67
9	సమగ్ర విశ్వవిద్యాలయ శ్రేణి [51]	23	36

మూలం: ఎన్ఐఆర్ఎఫ్ వెబ్సైట్లో ఉన్న సమాచారం

పట్టిక 3.12: ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ ఎన్ఐఆర్ఎఫ్‌ని అగ్రశ్రేణి విశ్వవిద్యాలయంతో పోల్చడం

క్రమ సంఖ్య	ఎన్ఐఆర్ఎఫ్ పరామితి	2023లో ఓయూ	2023లో అగ్రశ్రేణి విశ్వవిద్యాలయం
1	బోధన, అభ్యాసం, వనరులు	58.74	86.45
2	పరిశోధన & వృత్తిపరమైన అభ్యాసం	31.24	89.88
3	పట్టభద్రత ఫలితం	81.26	87.22
4	వ్యాప్తి, సమ్మిళితం	57.91	63.59
5	గ్రహణ శక్తి	9.15	100
6	సమగ్ర జాతీయ సంస్థాగత స్కోరు	49.94	86.69
7	సమగ్ర జాతీయ సంస్థాగత శ్రేణి	64	1

మూలం: ఎన్ఐఆర్ఎఫ్ వెబ్సైట్లో ఉన్న సమాచారం

2023 సంవత్సరంలో కింది కారణాల వలన ఎన్ఐఆర్ఎఫ్ క్షీణించిందని విశ్వవిద్యాలయం బదులిచ్చింది:

⇒ అధ్యాపకుల పదవీ విరమణ,

⇒ ఎన్ఐఆర్ఎఫ్ శ్రేణి, గత మూడు విద్యా సంవత్సరాల డేటా ఆధారంగా లెక్కించడం జరుగుతుంది కనుక కోవిడ్-19 మహమ్మారి సమయంలోని డేటా శ్రేణిని ప్రభావితం చేసింది,

⇒ ఇతర విశ్వవిద్యాలయాల అధ్యాపకుల సంఖ్య, పరిశోధన నిధులు, అధ్యాపకులు విద్యార్థులు నిష్పత్తి (ఎఫ్ఎస్ఆర్), తోటి అధ్యాపకుల పరిశీలన దృష్టి ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయంతో పోల్స్తే ఎక్కువ

[50] మొత్తం జాతీయ సంస్థాగత శ్రేణిలో విశ్వవిద్యాలయాలు, కళాశాలలు, పరిశోధనా సంస్థలు, ఇంజనీరింగు, మేనేజిమెంట్, ఫార్మసీ, వైద్య, డెంటల్, న్యాయ, ఆర్కిటెక్చర్, ప్రణాళిక, వ్యవసాయం, అనుబంధ రంగాలు, ఆవిష్కరణలు ఉన్నాయి

[51] విశ్వవిద్యాలయాలుగా వర్గీకరించిన అన్ని సంస్థలలో మొత్తం విశ్వవిద్యాలయ శ్రేణి

⇒ పరిశోధన డేటాబేసు, తోటివారు సమీక్షించిన ప్రచురణలు, తృతీయ పక్ష పరిశీలన దృష్టి వంటి డేటాను ఎన్ఐఆర్ఎఫ్ సేకరిస్తోంది. సేకరించిన వాస్తవ డేటా గురించి విశ్వవిద్యాలయం వద్ద సమాచారం లేదు.

విశ్వవిద్యాలయం ప్రత్యుత్తరం ఆమోదయోగ్యంగా లేదు:

1. అధ్యాపకుల పదవీ విరమణను పరిగణనలోకి తీసుకొని అధ్యాపకుల నియామకం ముందుగానే ప్రణాళిక చేసి ఉండాలి.
2. కోవిడ్-19 మహమ్మారి మొత్తం దేశాన్ని ప్రభావితం చేసింది. ఎన్ఐఆర్ఎఫ్ డేటా సేకరణ పద్ధతి అన్ని సంస్థలకు ఒకే విధంగా ఉంటుంది.
3. అధ్యాపకుల సంఖ్య, పరిశోధన నిధులు, ఎఫ్ఎస్ఆర్, తోటివారి పనితీరును మెరుగుపరచడంపై విశ్వవిద్యాలయం మరింత కృషి చేయాల్సి ఉంది.

(i) ఉత్తీర్ణత శాతం

ఎన్ఏఏసీ మాన్యువల్ లోని నిబంధన 2.6 ప్రకారం, హెచ్ఈఐలో నిజంగా బోధన, అభ్యాసం ఎంతవరకు ప్రభావవంతంగా ఉన్నాయనేది పరీక్షలలో విద్యార్థుల పనితీరులో ప్రతిబింబిస్తుంది. సాంప్రదాయ, వృత్తిపరమైన కోర్సులలో ఉత్తీర్ణత శాతం కింది **పట్టిక 3.13**లో చూపడమైంది:

పట్టిక 3.13: సాంప్రదాయ, వృత్తిపరమైన కోర్సులలో ఉత్తీర్ణత శాతం

కోర్సులు	2017-18 (99వ వార్షిక నివేదిక)			2018-19 (100వ వార్షిక నివేదిక)			2019-20 (101వ వార్షిక నివేదిక)			2020-21 (102వ వార్షిక నివేదిక)		
	హాజరైన వారి సంఖ్య	ఉత్తీర్ణులైన వారి సంఖ్య	ఉత్తీర్ణత శాతం	హాజరైన వారి సంఖ్య	ఉత్తీర్ణులైన వారి సంఖ్య	ఉత్తీర్ణత శాతం	హాజరైన వారి సంఖ్య	ఉత్తీర్ణులైన వారి సంఖ్య	ఉత్తీర్ణత శాతం	హాజరైన వారి సంఖ్య	ఉత్తీర్ణులైన వారి సంఖ్య	ఉత్తీర్ణత శాతం
యూజీ (సాంప్రదాయ)	61,655	33,130	54	63,512	36,265	57	63,699	40,101	63	78,404	55,561	71
యూజీ (వృత్తిపరమైన)	12,888	11,643	90	41,983	27,499	66	19,670	17,895	91	22,185	18,594	84
పీజీ (సాంప్రదాయ)	7038	5,253	75	7,324	5,442	74	9,853	7,066	72	10,983	6,293	57
పీజీ (వృత్తిపరమైన)	13,968	11,142	80	15,371	12,917	84	18,018	14,029	78	19,541	16,194	83

మూలం: విశ్వవిద్యాలయ వార్షిక నివేదికలు

తరగతి బోధన ఆన్‌లైన్‌లో జరగడం, విద్యార్థులతో ప్రత్యక్ష పరస్పర చర్య తక్కువగా/జరగనందున, అండర్-గ్రాడ్యుయేట్, వృత్తిపరమైన కోర్సులు (6 శాతం), పీజీ సాంప్రదాయ కోర్సులలో(18 శాతం) ఉత్తీర్ణత శాతం తగ్గుదలకు, కోవిడ్-19 మహమ్మారిని కారణంగా ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో తెలిపింది (2024 ఫిబ్రవరి).

3.2.2.5 నియామక విభాగం పనితీరు

జాతీయ విద్యా విధానం 2020 ప్రకారం, (అంశం సంఖ్య.14, 14.4.2 - అన్ని హెచ్ఈఐలు తీసుకోవలసిన చర్యలు), ఉన్నత విద్యా కార్యక్రమాల ఉపాధి సామర్థ్యాన్ని పెంచడానికి హెచ్ఈఐలు చర్యలు తీసుకోవాలి. ఎన్ఏఏసీ స్వీయ అధ్యయన నివేదిక విశ్వవిద్యాలయాల సంస్థాగత గుర్తింపు మాన్యువల్‌లోని పేరా 5.2.2 ప్రకారం, ఒక సంస్థ గుర్తింపు సమయంలో, గత ఐదు సంవత్సరాలలో సంస్థ నుండి బయటకు వెళ్ళిన విద్యార్థుల నియామకం సగటు శాతాన్ని హెచ్ఈఐలను వర్గీకరణ చేసేటప్పుడు ఎన్ఏఏసీ ఒక అంశంగా పరిగణిస్తుంది.

ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయంలో, నియామక విభాగాలు విశ్వవిద్యాలయ స్థాయిలో, కళాశాల స్థాయిలలో కూడా పనిచేస్తున్నాయి. 2017-18 నుండి 2021-22 వరకు ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ నియామక విభాగంలో నమోదు చేసుకున్న విద్యార్థుల ప్రవేశాలు, నియామకాల వివరాలను **పట్టిక 3.14** లో ఇవ్వడమైంది.

పట్టిక 3.14: 2017-18 నుండి 2021-22 మధ్యకాలంలో ప్రవేశాలు, నియామకాల వివరాలు

సంవత్సరం	యూజీ/పీజీ కోర్సుల్లో ప్రవేశాల సంఖ్య	నియామకాల కోసం నమోదు చేసుకున్న విద్యార్థుల సంఖ్య	నియామకాలు	నమోదు సంఖ్యకు గానూ నియామకాల శాతం
2017-18	7,932	3,154	903	29
2018-19	29,749	1,364	475	35
2019-20	11,085	1,300	699	54
2020-21	18,763	4,723	1,206	26
2021-22	19,879	అందుబాటులో లేదు	అందుబాటులో లేదు	

మూలం: విశ్వవిద్యాలయ వార్షిక నివేదికలు

2017-18 నుండి 2020-21 సంవత్సరాలలో, నియామకాలు పొందిన విద్యార్థులు 26 శాతం (2020-21) నుండి 54 శాతం (2019-20) వరకు ఉన్నారు. 2021-22 సంవత్సరానికి సంబంధించిన సమాచారం ఆడిట్‌కు అందుబాటులో ఉంచలేదు.

2022 ఫిబ్రవరిలో స్థాపించిన ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం లోని మానవ వనరుల అభివృద్ధి కేంద్రంతో నియామక సేవల డైరెక్టరేటు విలీనం చేయడమైందని సమాధానంలో తెలిపారు.

తక్కువ నియామక కార్యకలాపాలకు కారణాలు మహమ్మారి, పరిశ్రమలో కొత్తగా నియామకాలు చేయపోవడం అని తెలిపింది.

3.2.2.6 జీవనోపాధిమార్గం, సలహా సమావేశాల విభాగం

"XI ప్రణాళిక సమయంలో కేంద్ర డిమాండ్, రాష్ట్ర విశ్వవిద్యాలయాలకు సాధారణ అభివృద్ధి సహాయం కోసం యూజీసీ మార్గదర్శకంలోని" పేరా 15 ప్రకారం, విశ్వవిద్యాలయాలకు వచ్చే బిన్న జాతుల జనాభాకు చెందిన విద్యార్థుల విభిన్నమైన సామాజిక-ఆర్థిక వైకల్యాలు, భౌగోళిక నేపథ్యాలను పరిష్కరించడానికి, తగిన సంస్థాగత మద్దతు సమాచారం లభ్యత ద్వారా ప్రాప్యత, నియామక అవకాశాల సమానత్వాన్ని పరిష్కరించడానికి, విశ్వవిద్యాలయాలలో జీవనోపాధిమార్గం, సలహా సమావేశాల విభాగాన్ని (సీసీసీ) ఏర్పాటు చేయాలి. పై విభాగం ద్వారా, విద్యార్థులకు అందుబాటులో ఉన్న అవకాశాల పరిధిని, ప్రాప్యతని పెంచడానికి, భవిష్యత్తు సవాళ్లకు వారిని సిద్ధం చేయడానికి చురుకైన మార్గదర్శకత్వం, సమాచార సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్ని అందించాలి.

విశ్వవిద్యాలయంలోని 18 కళాశాలలకు గాను, 4[52] కళాశాలల్లో జీవనోపాధిమార్గం, సలహా సమావేశాల విభాగం అందుబాటులో ఉంది. అయితే 18 కళాశాలలకు గాను, 7[53] కళాశాలల్లో అవసరమైన జీవనోపాధిమార్గం, సలహా సమావేశాల విభాగాన్ని ఏర్పాటు చేయలేదు. విశ్వవిద్యాలయ న్యాయ కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ సాంకేతిక కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ వ్యాయామ విద్య కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, సికింద్రాబాదు, నిజాం కళాశాల, ఓయూ పీజీ కళాశాల సిద్దిపేట, ఓయూ పీజీ కళాశాల మీర్జాపూర్‌లకు సంబంధించిన సమాచారాన్ని ఆడిట్‌కు సమర్పించలేదు.

నియామకం కోసం నమోదు చేసుకున్న విద్యార్థుల సంఖ్య, నియామకాలు పొందిన విద్యార్థుల సంఖ్య, రెండు క్యాంపస్, రెండు అంశీభూత కళాశాలల్లో నిర్వహించిన సెమినార్‌లు, మార్గదర్శక వర్క్‌షాపుల వివరాలు **పట్టిక 3.15**లో ఇవ్వడమైంది:

[52] విశ్వవిద్యాలయ వాణిజ్య, వ్యాపార నిర్వహణ కళాశాల; విశ్వవిద్యాలయ విజ్ఞాన శాస్త్ర కళాశాల, సైఫాబాదు; విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగు కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ మహిళా కళాశాల, కోఠి

[53] విశ్వవిద్యాలయ కళలు, సామాజిక శాస్త్ర కళాశాల; విశ్వవిద్యాలయ విజ్ఞాన శాస్త్ర కళాశాల; ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాలలు జోగిపేట; సర్సాపూర్; వికారాబాదు; పీజీ న్యాయ కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ విద్యా కళాశాల.

పట్టిక 3.15: క్యాంపస్, అంశీభూత కళాశాలల్లో నిర్వహించిన సెమినార్లు, మార్గదర్శక వర్క్‌షాపులు

విద్యా సంవత్సరం	గుర్తించిన/ సంప్రదించిన ప్రఖ్యాత సంస్థల నియామక ఏజెన్సీల సంఖ్య	క్యాంపస్ ఇంటర్వ్యూలు నిర్వహించిన ఏజెన్సీల సంఖ్య	నియామకాల కోసం పాల్గొన్న/ నమోదు చేసుకున్న విద్యార్థుల సంఖ్య	నియామకమైన విద్యార్థుల సంఖ్య	ఒక సంవత్సరంలో విద్యార్థుల కోసం నిర్వహించిన సెమినార్లు, మార్గదర్శక వర్క్‌షాపులు
విశ్వవిద్యాలయ వాణిజ్య, వ్యాపార నిర్వహణ కళాశాల					
2017-18	120	5	95	72	5
2018-19	150	10	86	64	6
2019-20	160	02	80	62	8
2020-21	170	02	85	50	6
2021-22	200	04	76	50	8
విశ్వవిద్యాలయ విజ్ఞాన శాస్త్ర కళాశాల, సైఫాబాదు					
2017-18	3	సమర్పించలేదు	115	40	12
2018-19		సమర్పించలేదు	121	35	10
2019-20		సమర్పించలేదు	124	36	10
2020-21		సమర్పించలేదు	-	-	10
2021-22		సమర్పించలేదు	118	50	18
విశ్వవిద్యాలయ ఇంజినీరింగు కళాశాల					
2017-18	42	42	330	359[54]	2
2018-19	68	68	340	338	2
2019-20	37	37	330	273	2
2020-21	53	53	290	246	3
2021-22	57	57	330	327	1
మహిళా విశ్వవిద్యాలయ కళాశాల, కోఠి					
2017-18 నుండి 2018-19 వరకు	19	19	సమర్పించలేదు	175	3
2019-20 నుండి 2021-22 వరకు	24	24	సమర్పించలేదు	30	2

మూలం: క్యాంపస్, అంశీభూత కళాశాలలు అందించిన సమాచారం

రెండు క్యాంపస్, రెండు అంశీభూత కళాశాలలు మాత్రమే సంస్థాగత మద్దతు, సమాచారం ద్వారా విద్యార్థులకు ప్రాప్యత, నియామక అవకాశాలను అమలు చేశాయని ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో తెలిపింది (2024 జనవరి). విద్యార్థులకు అవకాశాలు కల్పించేందుకు ప్రస్తుతం ఉన్న జీవనోపాధిమార్గం, సలహా సమావేశాల విభాగాన్ని క్రియాశీలకం చేసే ప్రక్రియలో ఇతర కళాశాలలు ఉన్నాయని కూడా హామీ ఇవ్వడమైంది.

3.2.2.7 క్యాంపస్, అంశీభూత కళాశాలల్లో క్రీడలు, పాఠ్యాంశేతర కార్యకలాపాలు

ఎన్‌ఏఏసీ మాన్యువల్ లోని పేరా 4.1.2 ప్రకారం, సంస్థలో సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలు, యోగా, ఆటలు (ఇండోర్, అవుట్‌డోర్), క్రీడలకు (వ్యాయామశాల, యోగా కేంద్రం, ఆడిటోరియం మొదలైనవి) తగిన సౌకర్యాలు ఉన్నాయో లేదో అంచనా వేయడం, సంస్థ ర్యాంకింగులో ఉపయోగించే పరామితులలో ఒకటి.

మౌలిక సదుపాయాల లభ్యతకు సంబంధించిన సమాచారాన్ని 10[55] క్యాంపస్, అంశీభూత, జిల్లా పీజీ కళాశాలలు సమర్పించలేదు. 18 కళాశాలకు గాను కేవలం 8 కళాశాలలు మాత్రమే సమర్పించాయి. విశ్వవిద్యాలయం నియంత్రణలో ఉన్న ఎనిమిది కళాశాలల్లో మౌలిక సదుపాయాల లభ్యత వివరాలు **పట్టిక 3.16** లో సూచించడమైంది:

[54] విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగు కళాశాలలో ఉద్యోగావకాశాలు అందుకొన్న విద్యార్థుల సంఖ్య

[55] విశ్వవిద్యాలయ విజ్ఞాన శాస్త్ర కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగు కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ సాంకేతిక కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ వ్యాయామ విద్య కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ న్యాయ కళాశాల, నిజాం కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ మహిళల కళాశాల, కోఠి, న్యాయ కళాశాల, బషీర్‌బాగ్, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ జిల్లా పీజీ కళాశాలలు సిద్దిపేట, మీర్జాపూర్

పట్టిక 3.16: కళాశాలల్లో మౌలిక సదుపాయాల లభ్యత

క్రమ సంఖ్య	కళాశాల పేరు	క్రీడా స్థలం పేరు	మైదానం అందుబాటులో ఉందా	విస్తీర్ణం చ.మీ./చ.అ.లలో	క్రీడా సౌకర్యాలు
1	విశ్వవిద్యాలయ వ్యాపార నిర్వహణ కళాశాల	క్రీడల గది	అవును	200 చ.అ.	టేబుల్ టెన్నిస్, చదరంగం, క్యారమ్స్
		వాలీబాల్ కోర్టు	అవును	25 X 25 మీ	వాలీబాల్, త్రోబాల్
		బ్యాడ్మింటన్ కోర్టు	అవును	80-0 X 80-0	బ్యాడ్మింటన్, టెన్నికాయిట్స్
2	విశ్వవిద్యాలయ విజ్ఞాన శాస్త్ర కళాశాల, సైఫాబాదు	కళాశాల రాంలీలా మైదానం	అవును	2 ఎకరాలు	క్రికెట్, వాలీబాల్, కబడ్డీ, ఖో-ఖో మొదలైనవి
		కళాశాల లోపల వీవీ హాలు	అవును	-	షటిల్,బ్యాడ్మింటన్ మొదలైనవి
		క్రీడల గది	అవును	-	టేబుల్ టెన్నిస్, చదరంగం, క్యారమ్స్
3	విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, సికింద్రాబాదు	క్రికెట్	అవును	3 ఎకరాలు	క్రికెట్
		వాలీబాల్ మైదానం	అవును	-	వాలీబాల్ మైదానం
		బాస్కెట్ బాల్	అవును	-	బాస్కెట్ బాల్
		ఇండోర్ జిమ్	అవును	-	చదరంగం, క్యారమ్స్
4	ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, జోగిపేట	ఆట స్థలం లేదు			
5	ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, నర్సాపూర్			2500 చ.మీ.	క్రికెట్ , వాలీబాల్, షటిల్
6	విశ్వవిద్యాలయ విద్యా కళాశాల	ఆట స్థలం లేదు			
7	ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, వికారాబాదు	ఆట స్థలం లేదు			
8	విశ్వవిద్యాలయ కళలు, సామాజిక శాస్త్ర కళాశాల ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం	విద్యార్థి లాంజ్	అవును	177 చ. మీ.	టేబుల్ టెన్నిస్, చదరంగం, క్యారమ్స్

మూలం: క్యాంపస్, అంశీభూత కళాశాలలు అందించిన సమాచారం

ఇంకా ఆడిట్ కాలంలో, 18 కళాశాలలకు గాను 10[56] కళాశాలల్లో, క్రీడలు, పాఠ్యాంశేతర కార్యకలాపాలపై ఎలాంటి ఖర్చు చేయలేదని, ఏడు కళాశాలలకు సంబంధించి తక్కువ మొత్తంలో మాత్రమే ఖర్చయిందని ఆడిట్ గమనించింది. విశ్వవిద్యాలయ సాంకేతిక కళాశాలకి సంబంధించిన సమాచారం ఆడిట్‌కు అందించలేదు.

ఆడిట్ పరిశీలనలపై ఎటువంటి నిర్దిష్ట సమాధానాన్ని ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో అందించలేదు (2024 ఫిబ్రవరి).

3.2.2.8 ర్యాగింగ్ ముప్పును అరికట్టడానికి కమిటీ

2008 మే 8 తేది నాటి గౌరవ భారత సర్వోన్నత న్యాయస్థానం తీర్పుకు అనుగుణంగా, యూజీసీ "హెచ్ఇఐలలో ర్యాగింగ్ ముప్పును అరికట్టడానికి నిబంధనలు, 2009" ని ప్రకటించింది. పై నిబంధనల ప్రకారం, ర్యాగింగ్ రహిత క్యాంపస్‌ను నిర్ధారించడానికి హెచ్ఇఐలు అవసరమైన కమిటీలు / దళాలు / విభాగాలను ఏర్పాటు చేయాల్సి ఉంటుంది.

క్యాంపస్, అంశీభూత, జిల్లా పీజీ కళాశాలలు అందించిన సమాచారం ప్రకారం, ఎనిమిది[57] కళాశాలల్లో యాంటీ

[56] విశ్వవిద్యాలయ కళలు, సామాజిక శాస్త్ర కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ వాణిజ్య, వ్యాపార నిర్వహణ కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ విజ్ఞాన శాస్త్ర కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ విద్యా కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ విజ్ఞాన శాస్త్ర కళాశాల,సైఫాబాదు, పీజీ న్యాయ కళాశాల, బషీర్‌బాగ్, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల జోగిపేట, సిద్దిపేట, నర్సాపూర్, వికారాబాదు

[57] విశ్వవిద్యాలయ కళలు, సామాజిక శాస్త్ర కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ విజ్ఞాన శాస్త్ర కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ విద్యా కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ ఇంజినీరింగు కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ వాణిజ్య, వ్యాపార నిర్వహణ కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ సాంకేతిక కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ మహిళల కళాశాల, కోఠి, విశ్వవిద్యాలయ విజ్ఞాన శాస్త్ర కళాశాల, సైఫాబాదు

ర్యాగింగ్ విభాగాన్ని ఏర్పాటు చేయడమైంది. మూడు[58] కళాశాలల్లో అవసరమైన యాంటీ ర్యాగింగ్ విభాగాన్ని ఏర్పాటు చేయలేదు. ఏడు[59] కళాశాలలకు సంబంధించిన సమాచారం ఆడిట్‌కు అందజేయలేదు.

ఆడిట్ పరిశీలనలపై ఎటువంటి నిర్దిష్ట సమాధానాన్ని ప్రభుత్వం తన స్పందనలో తెలపలేదు (2024 ఫిబ్రవరి).

3.2.2.9 విద్యార్థి ఫిర్యాదుల పరిష్కార కమిటీలను ఏర్పాటు చేయకపోవడం

ఏదైనా సంస్థలో ఇప్పటికే నమోదు చేసుకున్న విద్యార్థుల ఫిర్యాదుల పరిష్కారానికి అవకాశాలను అందించడం, అలాగే అటువంటి సంస్థలలో ప్రవేశం కోరుకునే వారు, దానికి సంబంధించిన యంత్రాంగం కోసం, యూనివర్సిటీ గ్రాంట్స్ కమిషన్ (విద్యార్థుల ఫిర్యాదుల పరిష్కారం) నిబంధనలు, 2019ను యూజీసీ జారీ చేసింది. పై నిబంధనల ప్రకారం, విశ్వవిద్యాలయం, విభాగం, కళాశాల స్థాయిలలో వివిధ విద్యార్థి ఫిర్యాదుల పరిష్కార కమిటీలను ఏర్పాటు చేయాలి.

విశ్వవిద్యాలయ స్థాయిలో, విభాగం స్థాయిలో విద్యార్థుల ఫిర్యాదుల పరిష్కార కమిటీల ఏర్పాటుకి సంబంధించిన సమాచారాన్ని విశ్వవిద్యాలయం సమర్పించలేదు. ఆరు[60] క్యాంపస్ కళాశాలలలో (18 కళాశాలలకు గాను) విద్యార్థి ఫిర్యాదుల పరిష్కార కమిటీలు ఏర్పాటు చేయడమైంది. నాలుగు[61] కళాశాలల్లో అవసరమైన విద్యార్థుల ఫిర్యాదుల విభాగాన్ని ఏర్పాటు చేయలేదు. విద్యార్థుల ఫిర్యాదుల విభాగం ఏర్పాటుకు సంబంధించిన సమాచారాన్ని ఎనిమిది[62] కళాశాలలు ఆడిటుకు సమర్పించలేదు.

ఆడిట్ పరిశీలనలపై ఎటువంటి నిర్దిష్ట సమాధానాన్ని ప్రభుత్వం తన స్పందనలో తెలపలేదు (2024 ఫిబ్రవరి).

3.2.3 మానవ వనరులు

ఉన్నత విద్యా సంస్థల విజయంలో అత్యంత ముఖ్యమైన అంశం దాని అధ్యాపకుల పొడంబడిక, నాణ్యత. 2030 నాటికి "సమిష్టి, సమానమైన నాణ్యమైన విద్యను అందించడానికి, అందరికీ జీవితకాల అభ్యాస అవకాశాలను ప్రోత్సహించడానికి" 2015 లో భారతదేశం అవలంబించిన స్థిరమైన అభివృద్ధి లక్ష్యం 4 (ఎస్‌డీజీ 4) ప్రయత్నిస్తుంది.

3.2.3.1 బోధనా సిబ్బంది లభ్యత

విశ్వవిద్యాలయాలల్లో, కళాశాలల్లో ఉపాధ్యాయులు, ఇతర విద్యా సిబ్బంది నియామకానికి కనీస అర్హతలు, ఉన్నత విద్యలో ప్రమాణాల నిర్వహణ కోసం చర్యలు, 2018 పై యూజీసీ నిబంధనలలోని 12.2 నిబంధన ప్రకారం, మంజూరైన / ఆమోదించిన పోస్టులను అత్యవసర ప్రాతిపదికన భర్తీ చేయాలని విశ్వవిద్యాలయాలను ఆదేశించడమైంది. విశ్వవిద్యాలయంలోని బోధనా సిబ్బంది వివరాలు కింద ఇవ్వడమైంది.

---

58 పీజీ న్యాయ కళాశాల, బషీర్‌బాగ్, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల జోగిపేట, వికారాబాదు

59 విశ్వవిద్యాలయ న్యాయ కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ భౌతిక విద్యా కళాశాల, నిజాం కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, సికింద్రాబాద్, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాలలు సిద్దిపేట, మీర్జాపూర్, నర్సాపూర్

60 విశ్వవిద్యాలయ కళలు&సామాజిక శాస్త్రాల కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ విజ్ఞాన శాస్త్ర కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ విద్యా కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ ఇంజినీరింగు కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ మహిళా కళాశాల, కోఠి, విశ్వవిద్యాలయ విజ్ఞాన శాస్త్ర కళాశాల, సైఫాబాదు

61 విశ్వవిద్యాలయ వాణిజ్య & వ్యాపార నిర్వహణ కళాశాల; న్యాయ పీజీ కళాశాల, బషీర్‌బాగ్; ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, జోగిపేట, వికారాబాదు

62 విశ్వవిద్యాలయ న్యాయ కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ సాంకేతిక కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ భౌతిక విద్యా కళాశాల, నిజాం కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, సికింద్రాబాద్, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, నర్సాపూర్, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, సిద్దిపేట, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, మీర్జాపూర్

చార్టు 3.5: ఆచార్యుల లభ్యత

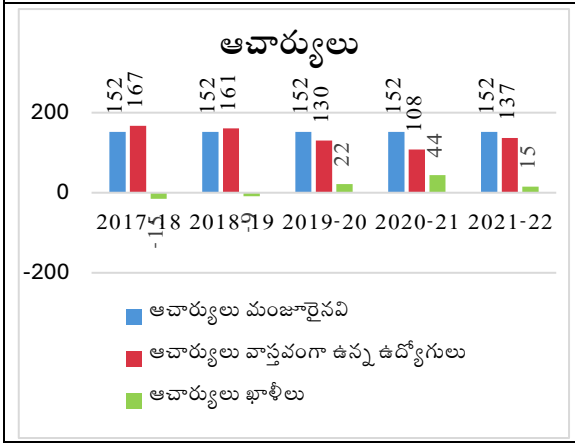

చార్టు 3.6: సహ ఆచార్యుల లభ్యత

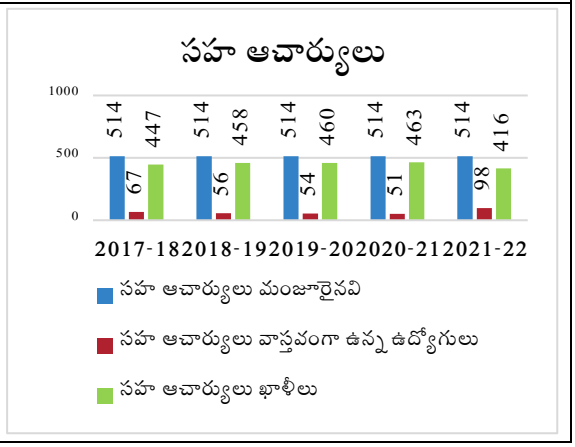

చార్టు 3.7: సహాయ ఆచార్యుల లభ్యత

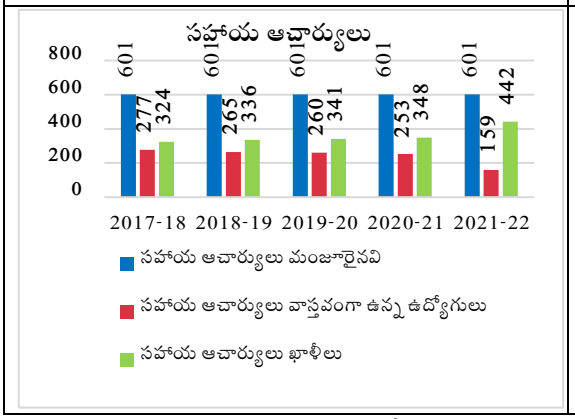

చార్టు 3.8: మొత్తంగా బోధనా సిబ్బంది కొరత

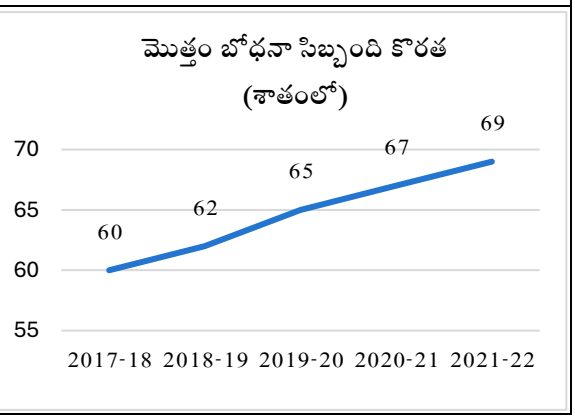

మూలం : ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ వార్షిక నివేదికలు

2017-18, 2018-19 సంవత్సరాల్లో ఆచార్యుల కేడర్‌లో ఎలాంటి కొరత లేకపోయినా, ఈ కొరత 10 శాతం (2021-22) నుండి 29 శాతం (2020-21) పరిధిలో ఉంది. సహ ఆచార్యుల కేడర్‌లో కొరత 81 శాతం (2021-22) నుండి 90 శాతం (2020-21) పరిధిలో ఉంది. అదేవిధంగా, సహాయ ఆచార్యుల కేడర్‌లో బోధనా సిబ్బంది కొరత 54 శాతం (2017-18), 74 శాతం (2021-22) మధ్య పరిధిలో ఉంది. విశ్వవిద్యాలయంలో తీవ్రమైన బోధనా సిబ్బంది కొరతని ఆడిట్ గమనించింది, ఇది 2017-18 విద్యా సంవత్సరంలో 60 శాతం నుండి 2021-22లో 69 శాతానికిపెరిగింది.

కింది **పట్టిక 3.17**లో వివరించినట్లుగా, 2017-18 నుండి 2021-22 మధ్య ఒప్పంద ప్రాతిపదికన సహాయ ఆచార్యులను నియమించడం ద్వారా బోధనా సిబ్బందిలోని ఖాళీలో కొంత భాగాన్ని విశ్వవిద్యాలయం పరిష్కరించింది.

పట్టిక 3.17: విశ్వవిద్యాలయంలో సాధారణ & ఒప్పంద బోధనా సిబ్బంది

విద్యా సంవత్సరం	విశ్వవిద్యాలయంలో మొత్తం మంజూరైన ఉద్యోగుల సంఖ్య	మొత్తం సాధారణ బోధనా సిబ్బంది సంఖ్య	మొత్తం ఒప్పంద బోధనా సిబ్బంది సంఖ్య	మొత్తం సాధారణ & ఒప్పంద బోధనా సిబ్బంది	ఖాళీలు	ఖాళీల శాతం
2017-18	1267	511	430	941	326	26
2018-19	1267	482	429	911	356	28
2019-20	1267	444	424	868	399	31
2020-21	1267	412	421	833	434	34
2021-22	1267	394	393	787	480	38

మూలం : ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ వార్షిక నివేదికలు

ఒప్పంద బోధనా సిబ్బందిని చేర్చిన తర్వాత కూడా, బోధనా కేడర్‌లో ఖాళీలు 26 శాతం (2017-18), 38 శాతం (2021-22) మధ్య పరిధిలో ఉందని ఆడిట్ గమనించింది.

నైపుణ్యం కలిగిన (వృత్తిపరమైన) కోర్సుల్లోని ఖాళీలపై ఆడిట్ పరిశీలనలో ఈ విభాగాల్లో కూడా గణనీయమైన ఖాళీలు ఉన్నాయని వెల్లడైంది. వివరాలు **పట్టిక 3.18**లో ఇవ్వడమైంది:

పట్టిక 3.18: వృత్తిపరమైన కోర్సులను అందించే విభాగాల్లో ఖాళీలు

	2017-18			2018-19			2019-20			2020-21			2021-22		
	మంజూరైన సంఖ్య	ఉన్న పోస్టులు	ఖాళీలు	మంజూరైన సంఖ్య	ఉన్న పోస్టులు	ఖాళీలు	మంజూరైన సంఖ్య	ఉన్న పోస్టులు	ఖాళీలు	మంజూరైన సంఖ్య	ఉన్న పోస్టులు	ఖాళీలు	మంజూరైన సంఖ్య	ఉన్న పోస్టులు	ఖాళీలు
కామర్స్ & బిజినెస్ మ్యానేజ్‌మెంట్	68	42	26	68	40	28	68	34	34	68	32	36	68	32	36
విద్య	21	11	10	21	11	10	21	9	12	21	9	12	21	9	12
భౌతిక విద్య	17	5	12	17	5	12	17	5	12	17	5	12	17	5	12
ఇంజినీరింగు	127	83	44	127	80	47	127	77	50	127	75	52	127	74	53
టెక్నాలజీ	44	13	31	44	13	31	44	11	33	44	9	35	44	9	35
న్యాయ శాస్త్రం	27	12	15	27	11	16	27	9	18	27	9	18	27	8	19
మొత్తం	304	166	138	304	160	144	304	145	159	304	139	165	304	137	167

మూలం: ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ వార్షిక నివేదికలు

1) కామర్స్ & బిజినెస్ మ్యానేజ్‌మెంట్ శాఖలో మంజూరైన 68 పోస్టులలో, ఖాళీలు 26 పోస్టుల (2017-18లో 38 శాతం) నుండి 36 పోస్టుల (2020-21, 2021-22లలో 53 శాతం) పరిధిలో ఉన్నాయి.
2) ఇంజినీరింగు విభాగంలో మంజూరైన 127 పోస్టులలో, ఖాళీలు 44 పోస్టుల (2017-18లో 35 శాతం) నుండి 53 పోస్టుల (2021-22లో 42 శాతం) పరిధిలో ఉన్నాయి.
3) విద్యావిభాగంలో మంజూరైన 21 పోస్టులలో, ఖాళీలు 10 పోస్టుల (2017-18లో 48 శాతం) నుండి 12 పోస్టుల (2021-22లో 57 శాతం) పరిధిలో ఉన్నాయి.
4) భౌతిక విద్య విభాగంలో మంజూరైన 17 పోస్టులలో, 2017-18 నుండి 2021-22 మధ్య కాలంలో 71 శాతం మేరకు ఖాళీలు ఉన్నాయి.
5) న్యాయవిద్య విభాగంలో మంజూరైన 27 పోస్టులలో, ఖాళీలు 15 పోస్టుల (2017-18లో 56 శాతం) నుండి 19 పోస్టుల (2021-22లో 70 శాతం) పరిధిలో ఉన్నాయి.
6) టెక్నాలజీ విభాగంలో మంజూరైన 44 పోస్టులలో, ఖాళీలు 31 పోస్టుల (2017-18లో 70 శాతం) నుండి 35 పోస్టుల (2020-21, 2021-22లలో 80 శాతం) పరిధిలో ఉన్నాయి.
7) మొత్తంగా ఖాళీలు 2017-18లో 45 శాతం నుండి (304 పోస్టులలో 138 పోస్టులు ఖాళీగా ఉన్నాయి) 55 శాతానికి పెరిగి (304 పోస్టులలో 167 పోస్టులు) ఖాళీగా ఉన్నాయి.

విశ్వవిద్యాలయంలో బోధనా సిబ్బంది ఖాళీల సమస్యను దృష్టికి తీసుకెళ్లినప్పుడు, 415 బోధనా పోస్టుల (88 సహ ఆచార్యులు, 327 సహాయక ఆచార్యులు) భర్తీకి ఉత్తర్వులు[63] జారీ చేసినట్లు ప్రభుత్వం సమాధానంలో తెలిపింది (2024 ఫిబ్రవరి). సాధారణ నియామక బోర్డు ద్వారా పోస్టులను భర్తీ చేయాలని ప్రభుత్వం ప్రతిపాదించింది. 2023 డిసెంబరు నాటికి ఈ విషయంలో ప్రభుత్వం నుండి తదుపరి సూచన/ఆదేశాన్ని అందుకోనందున నియామక ప్రక్రియ పూర్తి కాలేదు.

[63] జి.ఓ.ఎమ్ఎస్.సంఖ్య.23 ఉన్నత విద్య (యూఈ) శాఖ, తేదీ 2018 జూలై 4

బోధనా సిబ్బందిలో తీవ్రమైన కొరతను ఇప్పటికీ విశ్వవిద్యాలయం పరిష్కరించలేదు.

(i) మంజూరైన ఆచార్యులు, సహ ఆచార్యులు, సహాయక ఆచార్యుల పదవుల నిష్పత్తి

యూనివర్సిటీ గ్రాంట్స్ కమిషన్ (విశ్వవిద్యాలయాలు, కళాశాలల్లో ఉపాధ్యాయులు, ఇతర విద్యా సిబ్బంది నియామకానికి కనీస అర్హతలు, ఉన్నత విద్యలో ప్రమాణాల నిర్వహణకు చర్యలు -2010) నిబంధనలలోని నిబంధన 12.1 ప్రకారం, విశ్వవిద్యాలయాలలో బోధనా పోస్టులు, సాధ్యమైనంత వరకు, పిరమిడ్ క్రమంలో సృష్టించాలి, అంటే, ఉదాహరణకు, ఒక ఆచార్య పోస్టుకు, ఒక్కో విభాగానికి ఇద్దరు సహ ఆచార్యులు, నలుగురు సహాయక ఆచార్యుల పోస్టులు ఉంటాయి. ఆచార్యులు, సహ ఆచార్యులు, సహాయక ఆచార్యుల పోస్టుల భర్తీ పరిశీలనలో, విశ్వవిద్యాలయం కింది **పట్టిక 3.19**లో వివరించినట్లుగా దీనిని పాటించలేదని వెల్లడైంది.

పట్టిక 3.19: యూజీసీ ఆదేశాల ప్రకారం సహ ఆచార్యులు, సహాయక ఆచార్యుల కావలసిన సంఖ్య, వాస్తవంగా ఉన్న సిబ్బంది

విద్యా సంవత్సరం	ఆచార్యులు	సహ ఆచార్యులు			సహాయక ఆచార్యులు		
	మంజూరైన పోస్టుల సంఖ్య	మంజూరు కావలసిన పోస్టులు	వాస్తవంగా మంజూరైన పోస్టులు	అధికం	మంజూరు కావలసిన పోస్టులు	వాస్తవంగా మంజూరైన పోస్టులు	కొరత
2017-18	152	304	514	210	608	601	7
2018-19	152	304	514	210	608	601	7
2019-20	152	304	514	210	608	601	7
2020-21	152	304	514	210	608	601	7
2021-22	152	304	514	210	608	601	7

మూలం: విశ్వవిద్యాలయం వార్షిక నివేదికలలో ఉన్న సమాచారం

సహ ఆచార్య క్యాడర్‌లో అదనపు పోస్టుల మంజూరు అంశాన్ని విశ్వవిద్యాలయం దృష్టికి తీసుకురాగా, సహ ఆచార్య కేడర్‌లో అదనపు పోస్టుల సృష్టికి సంబంధించిన అంశంపై విశ్వవిద్యాలయ అధికారులు ఎలాంటి నిర్దిష్ట సమాధానం ఇవ్వలేదు.

నిబంధన ఉన్నప్పటికీ, ***అనుబంధం 3.5*** లో చూపిన విధంగా ఆచార్యులు, సహ ఆచార్యులు, సహాయక ఆచార్యుల కేడర్‌లలో పోస్టులు మంజూరు కాలేదని కూడా ఆడిట్ గమనించింది.

విశ్వవిద్యాలయాల చట్టం-1975 అమలులోకి రాకముందే, విశ్వవిద్యాలయ మదింపు వేసిన పోస్టులు[64] బోధన, బోధనేతర రెండూ మంజూరు చేయడమైందని విశ్వవిద్యాలయం పేర్కొంది. అందువలన యూజీసీ నిబంధనలు-2010, 2018 ప్రకారం, అంటే, ఒక్కో విభాగానికి ఒక ఆచార్య, రెండు సహ ఆచార్యులు, నాలుగు సహాయక ఆచార్యుల పోస్టులు పిరమిడ్ క్రమంలో సృష్టించలేమని తెలిపింది.

(ii) ఒప్పంద అధ్యాపకుల నియామకం

విశ్వవిద్యాలయాలు, కళాశాలల్లో ఉపాధ్యాయులు, ఇతర విద్యా సిబ్బంది నియామకానికి కనీస అర్హతలు, ఉన్నత విద్యలో ప్రమాణాల నిర్వహణ కోసం చర్యలు, 2018 పై యూజీసీ నిబంధనలలోని 13వ నిబంధన ప్రకారం, విద్యార్థి-ఉపాధ్యాయ నిష్పత్తి నిర్దేశించిన నిబంధనలకు అనుగుణంగా లేనప్పుడు, ఖచ్చితంగా అవసరం అయినప్పుడు మాత్రమే ఉపాధ్యాయులను ఒప్పంద ప్రాతిపదికన నియమించాలి. ఏమైనా కానీ, అటువంటి నియామకాల సంఖ్య విశ్వవిద్యాలయంలోని మొత్తం అధ్యాపక స్థానాలలో 10 శాతానికి మించకూడదు. అదేవిధంగా, సాధారణ, ఒప్పంద సిబ్బంది, మంజూరైన పోస్టుల కంటే ఎక్కువగా ఉండకూడదు.

[64] పోస్టులు: ఆచార్యులు -152, సహ ఆచార్యులు (ఉపాధ్యాయులు)-514, సహాయక ఆచార్యులు (అధ్యాపకులు)-601

సహాయక ఆచార్యుల కేడర్‌లో బోధనా సిబ్బంది నియామకానికి సంబంధించిన రికార్డుల పరిశీలనలో **పట్టిక 3.20**లో వివరించినట్లుగా ఈ కింది విషయాలు వెల్లడయ్యాయి.

పట్టిక 3.20: సహాయక ఆచార్యులు అధికంగా నియామకం

విద్యా సంవత్సరం	పోస్టు పేరు	మంజూరైన పోస్టులు	ప్రస్తుతం ఉన్న సిబ్బంది			ఒప్పంద ప్రాతిపదికన అధిక నియామకాలు
			సాధారణ (శాతం)	ఒప్పంద (మంజూరైన పోస్టులలో శాతం)	మొత్తం	
2017-18	సహాయక ఆచార్యులు	601	462 (77)	430 (72)	892	291
2018-19	సహాయక ఆచార్యులు	601	437 (73)	429 (71)	866	265
2019-20	సహాయక ఆచార్యులు	601	409 (68)	424 (71)	833	232
2020-21	సహాయక ఆచార్యులు	601	383 (64)	421 (70)	804	203
2021-22	సహాయక ఆచార్యులు	601	368 (61)	393 (65)	761	160

మూలం: విశ్వవిద్యాలయం వార్షిక నివేదికలలో ఉన్న సమాచారం

2017-22 మధ్య ఆడిట్ కాలంలో, విశ్వవిద్యాలయంలో మొత్తంగా 1,267 మంజూరైన సిబ్బంది ఉన్నట్లు ఆడిట్ గమనించింది. యూజీసీ నిబంధనల ప్రకారం, విశ్వవిద్యాలయంలోని మొత్తం అధ్యాపకుల స్థానాల్లో, అటువంటి నియామకాల సంఖ్య 10 శాతం మించకూడదు. విశ్వవిద్యాలయం 127 (1,267లో 10 శాతం) మేరకు ఒప్పంద సిబ్బందిని నియమించడానికి అర్హత కలిగి ఉంది. మంజూరైన 601 మంది సహాయక ఆచార్య క్యాడర్‌లో ఒప్పంద సిబ్బంది నియామకాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకున్నప్పటికీ, సహాయక ఆచార్య కేడర్‌లో అధిక నియామకాలు 160 (2021-22) నుండి 291 (2017-18) పరిధిలో ఉన్నాయి.

ప్రభుత్వ ఆమోదం తీసుకోకుండా అధికంగా నియమించిన బోధనా అధ్యాపకులను గుర్తించి, అక్రమంగా / చట్టవిరుద్ధమైన నియామకాన్ని రద్దు చేసేందుకు చర్యలు తీసుకున్నారా లేదా అనే దానిపై విశ్వవిద్యాలయం నిర్దిష్ట సమాధానం ఇవ్వలేదు.

(iii) బోధనా సిబ్బంది లేని విభాగాలు

విశ్వవిద్యాలయాలు, కళాశాలల్లో ఉపాధ్యాయులు, ఇతర విద్యా సిబ్బంది నియామకానికి కనీస అర్హతలు, ఉన్నత విద్యలో ప్రమాణాల నిర్వహణ కోసం చర్యలు, 2018 పై యూజీసీ నిబంధనలలోని 12.2 నిబంధన ప్రకారం, మంజూరైన/ఆమోదించిన పోస్టులను అత్యవసర ప్రాతిపదికన భర్తీ చేయాలని విశ్వవిద్యాలయాలను ఆదేశించడమైంది. 2017-18 నుండి 2020-21 మధ్య కాలంలో 39[65] మంది విద్యార్థులు నమోదు చేసుకున్నప్పటికీ, థియేటర్ ఆర్ట్స్ విభాగాలలో సాధారణ బోధనా సిబ్బంది అందుబాటులోనూ లేరు, ఒప్పంద బోధనా సిబ్బందిని నియమించనూ లేదు.

కొన్ని శాఖలలో బోధనా సిబ్బంది లేకపోవడం, విద్యార్థులకు అవసరమైన విద్యను ఎలా అందిస్తున్నారు అనే అంశాన్ని విశ్వవిద్యాలయ అధికారుల దృష్టికి తీసుకెళ్లగా, వారు ఎటువంటి నిర్దిష్ట ప్రతిస్పందనను అందించలేదు.

విశ్వవిద్యాలయంలో థియేటర్ ఆర్ట్స్‌లో అందించే కోర్సులు నిజాం కళాశాలలో మాత్రమే ఉన్నాయని, ఆ విభాగంలో ఒకే ఒక అధ్యాపకుడు ఉండేవారని, అతను 31.03.2016 న విశ్వవిద్యాలయ సేవల నుండి పదవీ విరమణ చేసారని

[65] 2017-18: 8; 2018-19: 9; 2019-20: 15; 2020-21: 7

ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో తెలిపింది (2024 ఫిబ్రవరి). 2014 జూన్ 2 నుండి విశ్వవిద్యాలయంలో ఒప్పంద సిబ్బంది నియామకంపై నిషేధం కారణంగా, థియేటర్ ఆర్ట్స్ కోర్సులలో ప్రవేశం పొందిన విద్యార్థుల తరగతులను తాత్కాలిక అధ్యాపకులు నిర్వహిస్తున్నారు. అయితే, 2021-22 విద్యా సంవత్సరం నుండి పై విభాగంలో విద్యార్థుల నమోదును విశ్వవిద్యాలయం నిలిపివేసింది. విద్యార్థులు నమోదు చేసుకున్న అన్ని విభాగాల్లో సాధారణ లేదా ఒప్పంద/తాత్కాలిక అధ్యాపకులు ఉండేటట్లు కూడా నిర్ధారణ చేసుకున్నట్లు తెలిపింది.

- **ఆచార్య పోస్టు మంజూరు లేకుండా పనిచేస్తున్న విభాగాలు**

యూనివర్సిటీ గ్రాంట్స్ కమిషన్ (విశ్వవిద్యాలయాలు, కళాశాలల్లో ఉపాధ్యాయులు, ఇతర విద్యా సిబ్బంది నియామకానికి కనీస అర్హతలు, ఉన్నత విద్యలో ప్రమాణాల నిర్వహణకు చర్యలు -2010), నిబంధనలలోని 12.1 నిబంధన ప్రకారం, విశ్వవిద్యాలయాలలో బోధనా పోస్టులు, సాధ్యమైనంత వరకు, పిరమిడ్ క్రమంలో సృష్టించాలి, ఉదాహరణకు, ఒక ఆచార్య పోస్టుకు, ఒక్కో విభాగానికి రెండు సహ ఆచార్య, నాలుగు సహాయక ఆచార్య పోస్టులు ఉండాలి.

నిబంధన ఉన్నప్పటికీ, 12 విద్యా విభాగాల్లో ఆచార్య పోస్టులు మంజూరు కాలేదని ఆడిట్ గమనించింది (వివరాలు ***అనుబంధం-3.5*** లో ఉన్నాయి).

విశ్వవిద్యాలయంలో బోధనా పోస్టుల భర్తీకి ప్రభుత్వం తన సమ్మతిని జారీ చేసినప్పటికీ, ఆచార్య పోస్టులకు సమ్మతి ఇవ్వలేదని, 2006, 2009 సంవత్సరాలలో ఆచార్య పోస్టులు లేకుండా సహ ఆచార్య, సహాయక ఆచార్యుల భర్తీకి ప్రభుత్వం తన ఆమోదం/సమ్మతిని జారీ చేసిందని విశ్వవిద్యాలయం పేర్కొంది. విశ్వవిద్యాలయంలో పనిచేస్తున్న ఆచార్యులందరూ వృత్తి పురోగమన పథకం (సీఏఎస్) కింద సహ ఆచార్యుల నుండి ఆచార్యులుగా పదోన్నతి పొందారు. అందువల్ల విశ్వవిద్యాలయం యూజీసీ నిబంధనలు-2010, 2018 ప్రకారం పిరమిడ్ నిర్మాణాన్ని అనగా ఒక ఆచార్య పోస్టు, ఒక్కో విభాగానికి రెండు సహ ఆచార్య, నాలుగు సహాయక ఆచార్య పోస్టులను నిర్వహించడం సాధ్యం కాదు.

(iv) అధ్యాపక, విద్యార్థి నిష్పత్తి

భారతదేశంలోని విశ్వవిద్యాలయాలు, కళాశాలల శ్రేణికరణ కోసం ఒక పద్ధతి అయిన ఎన్ఐఆర్ఎఫ్ నిబంధన 1(ఏ) ప్రకారం - ఆశించిన ఎఫ్ఎస్ఆర్ 1:15 ఉండాలి.

విశ్వవిద్యాలయ అధ్యాపక, విద్యార్థి నిష్పత్తి పరిశీలనలో కింది విషయాలు వెల్లడైనాయి:

పట్టిక 3.21: ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ అధ్యాపక, విద్యార్థి నిష్పత్తి

విద్యా సంవత్సరం	ఒప్పంద సిబ్బందితో సహా మొత్తం బోధనా సిబ్బంది సంఖ్య	నమోదు చేసుకున్న మొత్తం విద్యార్థుల సంఖ్య	అధ్యాపక, విద్యార్థి నిష్పత్తి
2017-18	941	7,932	1:8
2018-19	911	29,749	1:33
2019-20	868	11,085	1:13
2020-21	833	18,763	1:23
2021-22	787	19,879	1:26

మూలం: *విశ్వవిద్యాలయం వార్షిక నివేదికలలో ఉన్న సమాచారం*

పై పట్టికలో చూపినట్లుగా, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం 2017-18, 2019-20 సంవత్సరాలలో అనుకూలమైన ఎఫ్ఎస్ఆర్‌ని కలిగి ఉంది. అయితే ఇది 2018-19, 2020-21, 2021-22 సంవత్సరాల్లో ఊహించిన అధ్యాపక

విద్యార్థి నిష్పత్తి లేదు, ఎఫ్ఎస్ఆర్ 1:23 (2020-21) స్థాయి నుంచి 1:33 (2018-19) పరిధిలో ఉంది. 2018-19లో అకస్మాత్తుగా అనుకూలంగా లేని ఎఫ్ఎస్ఆర్ నిష్పత్తికి, 2018-19లో నమోదు చేసుకున్న విద్యార్థుల సంఖ్య ఆకస్మికంగా పెరగడం కారణమని చెప్పవచ్చు. 2017-18తో పోల్చితే 2018-19లో విద్యార్థుల సంఖ్య గణనీయంగా పెరగడానికి నిర్దిష్ట కారణాన్ని విశ్వవిద్యాలయం అందించలేదు.

విశ్వవిద్యాలయం ఎఫ్ఎస్ఆర్‌ను నిర్వహిస్తోందని, శాశ్వత అధ్యాపకులకు, ఒప్పంద బోధనా సిబ్బందికి పనిభారాన్ని కేటాయించిన తర్వాత తాత్కాలిక అధ్యాపకులను నియామిస్తోందని, ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో తెలిపింది (2024 ఫిబ్రవరి). సంబంధిత కళాశాలల విభాగాధిపతులు, ప్రిన్సిపాల్‌ల సిఫార్సుల ఆధారంగా వివిధ విభాగాలలో అనుబంధ అధ్యాపకులను (పదవీ విరమణ పొందిన ఆచార్యులు) కూడా నియమిస్తున్నారని తెలిపింది.

భారతదేశంలోని విశ్వవిద్యాలయాలు, కళాశాలల శ్రేణికరణ కోసం ఒక పద్ధతి అయిన ఎన్ఐఆర్ఎఫ్ నిబంధన 1(ఏ) ప్రకారం - శాశ్వత నియామకం అంటే పూర్తి సమయం ప్రాతిపదికన అధ్యాపకులు తమ ఉద్యోగానికి ఎటువంటి సమయ పరిమితి లేకుండా, 3 సంవత్సరాల కంటే తక్కువకాని వ్యవధితో ఒప్పంద ప్రాతిపదికన అధ్యాపకులను కూడా చేర్చవచ్చు. అందువల్ల, ఎఫ్ఎస్ఆర్‌ను నిర్వహించడానికి తాత్కాలిక అధ్యాపకులను నియామకం చేశారనే విశ్వవిద్యాలయ వాదన ఆమోదయోగ్యం కాదు, ఎందుకంటే ఇది ఎన్ఐఆర్ఎఫ్ నిబంధనలకు విరుద్ధం.

- **అనుబంధ కళాశాలల అధ్యాపక విద్యార్థి నిష్పత్తి**

భారతదేశంలోని విశ్వవిద్యాలయాలు, కళాశాలల శ్రేణికరణ కోసం ఒక పద్ధతి అయిన ఎన్ఐఆర్ఎఫ్ మాన్యువల్ పార్ట్ II లోని నిబంధన 1(ఏ) ప్రకారం - అనుబంధ కళాశాలలకు సంబంధించి ఆశించిన అధ్యాపక విద్యార్థి నిష్పత్తి (ఎఫ్ఎస్ఆర్) 1:20గా ఉంది.

2017-18 నుండి 2021-22 మధ్య కాలంలో 33 కళాశాలలోని 29 కళాశాలల్లో అనుకూలమైన ఎఫ్ఎస్ఆర్‌ని కలిగి ఉన్నట్లు ఆడిట్ గమనించింది. అయితే 33 కళాశాలలకుగానూ 4 కళాశాలల్లో, ఎఫ్ఎస్ఆర్ నిష్పత్తి నిర్దేశించిన నిబంధనల కంటే ఎక్కువగా ఉంది. అనుబంధ కళాశాలల ఎఫ్ఎస్ఆర్ నిష్పత్తి వివరాలు కింది **పట్టిక 3.22**లో ఇవ్వడమైంది:

పట్టిక 3.22: అనుబంధ కళాశాలల అధ్యాపక విద్యార్థుల నిష్పత్తి

క్రమ సంఖ్య	కళాశాల పేరు	అధ్యాపక - విద్యార్థుల నిష్పత్తి				
		2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
1	అరుణోదయ డిగ్రీ & పీజీ కళాశాల, హైదరాబాదు	01:33	01:30	01:24	01:31	01:27
2	శ్రీ సాయి డిగ్రీ కళాశాల, జోగిపేట	01:29	01:30	01:30	01:26	01:29
3	తపస్య డిగ్రీ కళాశాల, హైదరాబాదు	01:25	01:21	01:21	01:28	01:29
4	వివేకానంద డిగ్రీ కళాశాల, హైదరాబాదు	01:22	01:23	01:24	01:26	01:25

మూలం: కళాశాలలు అందించిన సమాచారం

కొన్ని అనుబంధ కళాశాలల్లో అధ్యాపక-విద్యార్థి నిష్పత్తి (ఎఫ్ఎస్ఆర్) ఎక్కువగా ఉందని ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో తెలిపింది (2024 ఫిబ్రవరి). ఎందుకంటే అలాంటి కళాశాలలు విద్యార్థులకు ఉపాధి కల్పనలో ప్రయోజనం చేకూర్చే నిర్దిష్ట విషయాలు/అంశాలపై నైపుణ్యం కలిగిన ఉపాధ్యాయులతో విద్యార్థులకు విద్యను అందించడంపై దృష్టి పెట్టాయి.

నాలుగు అనుబంధ కళాశాలలు అధ్యాపక-విద్యార్థి నిష్పత్తి నిబంధనలకు అనుగుణంగా లేదని ఆడిట్ లేవనెత్తిన అంశాలను విశ్వవిద్యాలయం అందించిన సమాధానంలో ప్రస్తావించలేదు.

(v) నిర్దేశిత అర్హతలు లేకుండా ఉపాధ్యాయుల నియామకం

ఉన్నత విద్యలో ప్రమాణాల నిర్వహణ చర్యలు, 2010, విశ్వవిద్యాలయాలు, కళాశాలల్లో ఉపాధ్యాయులు, ఇతర విద్యా సంబంధిత సిబ్బంది నియామకానికి యూజీసీ నిబంధనలలోని 3.3.0 నిబంధన ప్రకారం, సహాయక ఆచార్యులుగా నియామకానికి, కనీస అర్హత సంబంధిత/అనుబంధ సబ్జెక్టులో 55 శాతం మార్కులతో మాస్టర్స్ డిగ్రీ

కలిగి ఉండి, అభ్యర్థి తప్పనిసరిగా జాతీయ అర్హత పరీక్ష (నెట్) లేదా గుర్తింపు పొందిన పరీక్ష (రాష్ట్ర స్థాయి అర్హత పరీక్ష - స్లెట్/సెట్) ఉత్తీర్ణులై ఉండాలి. అయితే ఎంపికైన అభ్యర్థులు ఎవరైనా పీహెచ్‌డీ పొంది వుంటే, కనీస అర్హత షరతు అనగా నెట్/స్లెట్/సెట్ నుండి మినహాయిస్తారు. ఒప్పంద ప్రాతిపదికన ఉపాధ్యాయుల నియామకం కోసం అర్హత, ఎంపిక విధానం, సాధారణ ఉపాధ్యాయులకు వర్తించే విధంగా ఉండాలి.

2023 జనవరి నాటికి, ***అనుబంధం-3.6*** లో పేర్కొన్న విధంగా పీహెచ్‌డీ/నెట్/సెట్ అర్హత లేకుండానే 82 మంది ఉపాధ్యాయులు (నియమించిన మొత్తం ఉపాధ్యాయులలో 10 శాతం) నియమితులయ్యారని ఆడిట్ గమనించింది.

ఎస్సీ/ఎస్టీ కింద మిగిలిన ఖాళీల ఉద్యోగాలలో, షరతులతో నియమితులైన[66] ఉపాధ్యాయులు వారి నియామకం తేదీ నుండి రెండు సంవత్సరాల కాలంలోపు నెట్/ స్లెట్/సెట్ లో ఉత్తీర్ణులు కావాలని ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో తెలిపింది (2024 ఫిబ్రవరి). లేకపోతే కెరీర్ హామీ పథకం (సీఏఎస్) కింద వారి వార్షిక ఇంక్రిమెంట్లు, పదోన్నతులు పరిగణించడం జరగదు. కళాశాల స్థాయి ఎంపిక కమిటీతో కళాశాల ప్రధానోపాధ్యాయులు నియమించిన సహాయక ఆచార్యులు (ఒప్పందం ప్రాతిపదికన)గా పనిచేస్తున్న కొంతమంది ఉపాధ్యాయులు ఉన్నారని కూడా పేర్కొంది.

యూజీసీ నిర్దేశించిన అర్హతలు లేని ఉపాధ్యాయుల నియామకం బోధన నాణ్యతను ప్రతికూలంగా ప్రభావితం చేస్తుంది.

3.2.3.2 బోధనేతర సిబ్బంది లభ్యత

బోధనేతర సిబ్బందికి సంబంధించి 2023 మార్చి నాటికి మంజూరైన సిబ్బంది, వాస్తవంగా పనిచేస్తున్న సిబ్బంది గణాంకాల పరిశీలనలో, బోధనేతర సిబ్బందిలో భారీగా ఖాళీలు ఉన్నట్లు వెల్లడైంది. వివరాలు **పట్టిక 3.23**లో ఇవ్వడమైంది:

పట్టిక 3.23: బోధనేతర సిబ్బందికి సంబంధించి మంజూరైన, వాస్తవంగా పనిచేస్తున్న సిబ్బంది

వర్గీకరణ	మంజూరైన సిబ్బంది	పనిచేస్తున్న సిబ్బంది	ఖాళీలు
గెజిటెడు అధికారులు	126	79	47
ఎన్టీఓలు	808	312	496
సాంకేతిక సిబ్బంది	965	267	698
4వ తరగతి ఉద్యోగులు	1,310	382	928
మొత్తం	3,209	1,040	2,169

మూలం: *విశ్వవిద్యాలయం అందించిన సమాచారం*

కాలానుగుణ వేతనవృద్ధి, ఒప్పంద ప్రాతిపదికన ఉద్యోగుల నియామకం ద్వారా విశ్వవిద్యాలయం ఈ ఖాళీలలో కొంత భాగాన్ని పరిష్కరించింది. వివరాలు దిగువ **పట్టిక 3.24**లో ఇవ్వడమైంది:

పట్టిక 3.24: కాలానుగుణ వేతనవృద్ధి, ఒప్పంద ప్రాతిపదికన నియమించిన బోధనేతర సిబ్బందికి సంబంధించి మంజూరైన, వాస్తవంగా పనిచేస్తున్న సిబ్బంది

వర్గీకరణ	కాలానుగుణ వేతనవృద్ధి సిబ్బంది	ఒప్పంద సిబ్బంది	మొత్తం
ఎన్టీఓలు	27	263	290
సాంకేతిక సిబ్బంది	23	163	186
4వ తరగతి సిబ్బంది	174	428	602
మొత్తం	224	854	1,078

మూలం: *విశ్వవిద్యాలయం అందించిన సమాచారం*

అయితే ఎన్టీఓలు (206 పోస్టులు/25 శాతం), సాంకేతిక సిబ్బంది (512/53 శాతం), 4వ తరగతి సిబ్బంది (326/25 శాతం) కేడర్‌లలో ఇప్పటికీ ఖాళీలు కొనసాగుతున్నాయి. విశ్వవిద్యాలయంలోని బోధనేతర సిబ్బందిలో మొత్తం ఖాళీలు 1,091 (34 శాతం)గా కొనసాగుతున్నాయి.

[66] జీ.ఓ.ఎమ్ఎస్.సంఖ్య.18, తేదీ 2004

తెలంగాణ రాష్ట్ర పబ్లిక్ సర్వీస్ కమిషన్ (టీఎస్‌పీఎస్‌సీ) ద్వారా ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయంలోని 375 ఖాళీలతో సహా ప్రత్యక్ష నియామకం కింద గ్రూప్-4 సర్వీసుల 9,168 ఖాళీల భర్తీకి ఉత్తర్వులు[67] జారీ చేసినట్లు, ఖాళీలకు ఎంపిక ప్రక్రియ ప్రభుత్వం/టీఎస్‌పీఎస్‌సీ స్థాయిలో పురోగతిలో ఉన్నట్లు ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో తెలిపింది (2024 ఫిబ్రవరి).

3.2.3.3 మౌలిక సదుపాయాలు

(i) మౌలిక సదుపాయాలపై పరిశీలనలు

ఎన్‌ఏఏసీ మాన్యువల్ 4.1 ప్రకారం, విద్యా కార్యక్రమాలను సమర్థవంతంగా నిర్వహించడానికి తగిన మౌలిక సదుపాయాలు కీలకమైనవి. సంస్థలో విద్యాభివృద్ధికి అనుగుణంగా మౌలిక సదుపాయాల పెరుగుదలను కొనసాగించాలి. పాఠ్యాంశాలు, పాఠ్యేతర, పరిపాలనా కార్యకలాపాల సమర్థవంతమైన వాతావరణానికి దోహదం చేయడానికి, క్యాంపస్‌లోని ఇతర సహాయక సౌకర్యాలు అభివృద్ధి చేయాలి. తరగతి గదులు, ప్రయోగశాలలు, సమావేశ ప్రాంగణాల వివరాలు ***(అనుబంధం-3.7)***, ఏడు[68] విశ్వవిద్యాలయ కళాశాలల్లో సాధారణ సౌకర్యాల వివరాలు, ***అనుబంధం-3.8***లో ఇవ్వడమైంది. 11[69] కళాశాలలకు సంబంధించిన సమాచారం ఆడిట్‌కు సమర్పించలేదు.

మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన కొన్ని కళాశాలల్లో అవసరమైన మౌలిక సదుపాయాలు అందుబాటులో లేకపోవడానికి సంబంధించి ప్రభుత్వం ఎటువంటి నిర్దిష్ట సమాధానం సమర్పించలేదు (2024 జనవరి).

(ii) సొంత భవనాలు లేకుండా జిల్లా విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాలలు పనిచేయడం

యూజీసీ (విశ్వవిద్యాలయాలకు కళాశాలల అనుబంధం) నిబంధనలు, 2009 లోని నిబంధన 3 ప్రకారం, విశ్వవిద్యాలయ అనుబంధాన్ని కోరుకునే ప్రతి కళాశాల తప్పనిసరిగా కొన్ని షరతులను నిర్వర్తించాలి. ఈ షరతులలో, మెట్రోపాలిటన్ నగరంలో కళాశాల ఉన్నట్లయితే, రెండు ఎకరాలకు తక్కువ కాకుండా, ఇతర ప్రాంతాలలో ఉన్నట్లయితే ఐదు ఎకరాలు తక్కువ కాకుండా వివాదరహిత యాజమాన్యం, భూమిని స్వాధీనంలో కలిగి ఉండాలి. అదనంగా కళాశాల తప్పనిసరిగా పరిపాలనా, ఇతర కార్యకలాపాలను నిర్వహించడానికి అనువైన భవనాన్ని కలిగి ఉండాలి.

మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన జిల్లా విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాలల్లో, జోగిపేటలోని జిల్లా పీజీ కళాశాల, ప్రభుత్వ డిగ్రీ కళాశాల ప్రాంగణంలో అందించిన తాత్కాలిక వసతిలో పనిచేస్తున్నట్లు గమనించడమైంది. అదేవిధంగా నర్సాపూర్‌లోని జిల్లా విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల అద్దె భవనంలో పనిచేస్తోందని గమనించడమైంది.

2023 మార్చిలో ఈ అంశాన్ని విశ్వవిద్యాలయ అధికారుల దృష్టికి తీసుకెళ్లడం జరిగింది. నర్సాపూర్, జోగిపేట కళాశాలలకు ప్రభుత్వం భూమిని కేటాయించిందని, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం జిల్లా పీజీ కళాశాలల సంచాలకుడు పేర్కొన్నారు (2023 మే). ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ రిజిస్ట్రార్ పేరుతో రిజిస్ట్రేషన్ ప్రక్రియ కొనసాగుతోందని తెలిపారు. అదనంగా, వికారాబాదు, నర్సాపూర్, జోగిపేటలలోని పీజీ కళాశాలలకు భవన నిర్మాణం, మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధికి నిధులు విడుదల చేయాలని ప్రభుత్వానికి ప్రతిపాదనలు సమర్పించడం జరిగిందని తెలిపారు.

---

[67] జీ.ఓ.ఎమ్ఎస్.సంఖ్య.175, తేదీ 2022 నవంబరు 25 ప్రకారం

[68] విశ్వవిద్యాలయ ఆర్ట్స్, సామాజిక శాస్త్రాల కళాశాల; విశ్వవిద్యాలయ కామర్స్, బిజినెస్ మేనేజ్‌మెంటు కళాశాల; విశ్వవిద్యాలయ విద్య కళాశాల; విశ్వవిద్యాలయ సైన్స్ కళాశాల, సైఫాబాద్; విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, సికింద్రాబాద్; జిల్లా పీజీ కళాశాలలు జోగిపేట, నర్సాపూర్

[69] విశ్వవిద్యాలయ సైన్స్ కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగ్ కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ సాంకేతిక కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ భౌతిక విద్య కళాశాల, నిజాం కళాశాల, కోఠి మహిళా కళాశాల, న్యాయ కళాశాల బషీర్‌బాగ్, పీజీ కళాశాలలు సిద్దిపేట, వికారాబాద్, మీర్జాపూర్.

మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన కళాశాలలలో కొన్నింటిలో భవనాలు అందుబాటులో లేకపోవడంపై ప్రభుత్వం ఎటువంటి నిర్దిష్ట సమాధానం సమర్పించలేదు (2024 ఫిబ్రవరి).

(iii) అనుబంధ కళాశాలలు యూజీసీ నిబంధనలను పాటించకపోవడం

- **తాత్కాలిక అనుబంధం కోసం భూ యాజమాన్య ప్రమాణాలను పాటించకపోవడం**

యూజీసీ (విశ్వవిద్యాలయాలకు కళాశాలల అనుబంధం) నిబంధనలు, 2009 లోని, నిబంధన 3.1.1 ప్రకారం, మెట్రోపాలిటన్ నగరంలో కళాశాల ఉన్నట్లయితే, రెండు ఎకరాలకు తక్కువ కాకుండా, ఇతర ప్రాంతాలలో ఉన్నట్లయితే ఐదు ఎకరాలు తక్కువ కాకుండా వివాదరహిత యాజమాన్యం, భూమిని స్వాధీనంలో కలిగి ఉండాలి అనేది అర్హత ప్రమాణాలలో ఒకటి.

అనుబంధం-3.9 లో చూపిన విధంగా, హైదరాబాదు మెట్రోపాలిటన్ నగరంలో స్థాపించిన 33 అనుబంధ కళాశాలల్లోని, 8 కళాశాలలకు, 2 ఎకరాల కంటే తక్కువ భూమి ఉందని, ఇతర ప్రాంతాల్లో ఉన్న ఒక కళాశాలకు ఐదు ఎకరాల కంటే తక్కువ భూమి ఉందని ఆడిట్ గమనించింది.

అటువంటి కళాశాలలకు అనుమతి ఇవ్వడానికి నిర్దిష్ట కారణాలను, ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో సమర్పించలేదు (2024 ఫిబ్రవరి).

- **అనుబంధం కోసం భవన నిర్మాణ ప్రమాణాలను పాటించకపోవడం**

యూజీసీ (విశ్వవిద్యాలయాలకు కళాశాలల అనుబంధం) నిబంధనలు, 2009 లోని నిబంధన 5.2 ప్రకారం, శాశ్వత అనుబంధం కోసం కళాశాల భవన నిర్మాణాన్ని పూర్తి చేసి ఉండాలి అనేది అర్హత ప్రమాణాలలో ఒకటి.

అనుబంధం-3.10 లో చూపినట్లుగా, శాశ్వత అనుబంధాన్ని పొందిన తర్వాత కూడా 33 కళాశాలల్లోని, 4 కళాశాలలు, అద్దె/లీజుకు తీసుకున్న భవనాల్లో కార్యకలాపాలను నిర్వహిస్తున్నారని ఆడిట్ గమనించింది.

యూజీసీ (విశ్వవిద్యాలయాల ద్వారా కళాశాలల అనుబంధం) నిబంధనలు, 2009 లోని నిబంధన 3.3 ప్రకారం, మూడవ సంవత్సరం ప్రారంభం నాటికి కళాశాల పూర్తిగా ప్రతిపాదిత శాశ్వత భవనానికి మారాలి, లేని పక్షంలో కళాశాల శాశ్వత భవనాలకు వెళ్లే వరకు తాత్కాలిక అనుబంధాన్ని పునరుద్ధరించడానికి కళాశాలకు అనుమతి లేదు. ఇది తాత్కాలిక అనుబంధానికి సంబంధించిన షరతుల్లో ఒకటి. ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనూ, శాశ్వత భవనానికి వెళ్ళడానికి సమయం పొడిగింపును విశ్వవిద్యాలయం 5 సంవత్సరాలకు మించి మంజూరు చేయదు.

అనుబంధ తేదీ నుండి 5 సంవత్సరాలు పూర్తయిన తర్వాత కూడా 33 కళాశాలల్లోని, 7 కళాశాలలు (***అనుబంధం-3.11***) శాశ్వత భవనాలలోకి మారకుండా, అద్దె/లీజుకు తీసుకున్న భవనాల్లో కొనసాగిస్తున్నట్లు ఆడిట్ గమనించింది. అలా ఈ కళాశాలలకు శాశ్వత భవన ప్రమాణాలను నిర్ధారించకుండానే, విశ్వవిద్యాలయం ఈ కళాశాలలకు అనుబంధాలను పునరుద్ధరించింది.

కళాశాలకు శాశ్వత అనుబంధాన్ని మంజూరు చేసే విధానాన్ని నిలిపివేసినట్లు ప్రభుత్వం తమ సమాధానంలో తెలిపింది (2024 ఫిబ్రవరి).

(iv) నిర్మించిన విశ్వవిద్యాలయం భవనాలు వినియోగంలోకి తీసుకురాకపోవడం

- **సికింద్రాబాదు లోని విశ్వవిద్యాలయ పోస్టు గ్రాడ్యుయేటు కళాశాలలో కొత్త విద్యా భవన నిర్మాణం**

2018 ఫిబ్రవరిలో ₹21.64 కోట్లతో పరిపాలనా పరంగా మంజూరు అయిన సికింద్రాబాదులోని విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాలలో "విద్యాలయ భవన (కింద భాగం+2 అంతస్తులు) నిర్మాణం" 2019 జూన్‌లో పూర్తయింది. పూర్తి చేయడానికి అయిన మొత్తం ఖర్చు ₹10.70 కోట్లు, కానీ కేవలం భవనం సివిల్ పనులను మాత్రమే 2019 జూన్ వరకు పూర్తయ్యాయి. విద్యుత్తు సంస్థాపనలు, ట్రాన్స్‌ఫార్మర్, లిఫ్టులు, ఇతర సంబంధిత పనులు పూర్తి కాలేదు.

2019 జూలై 8న విద్యాశాఖ మంత్రి ప్రారంభించినప్పటికీ, కేంద్ర ప్రజా పనుల శాఖ (సీపీడబ్ల్యూడీ) అధికారులు పూర్తి చేసిన నిర్మాణాన్ని 2020 నవంబరు 5 వరకు అధికారికంగా అప్పగించలేదు.

2021 ఏప్రిల్‌లో, సికింద్రాబాదు విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, ప్రధానోపాధ్యాయుడు, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ ఉపకులపతికి తెలుపుతూ, ఫర్నిచరు సరఫరా చేయని కారణంగా పూర్తయిన భవనాన్ని ఉపయోగించకపోవడంపై ఆందోళన వ్యక్తం చేశారు. 2023 మార్చి నాటికి భవనం నిరుపయోగంగానే ఉంది.

కొత్త విద్యాలయ భవనం, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, సికింద్రాబాదు 2023 ఫిబ్రవరి 10

అంతేకాకుండా, తెలంగాణ రాష్ట్ర దక్షిణ ప్రాంత విద్యుత్తు పంపిణీ సంస్థ (టీఎస్ఎస్పీడీసీఎల్)తో హై-టెన్షన్ ఒప్పందం (2020 ఆగష్టు) ప్రకారం, 2021 ఆగష్టు వరకు నెలవారీ కనీస విద్యుత్తు ఛార్జీలు ₹60,000 కళాశాల చెల్లిస్తోంది. దీని ఫలితంగా భవనం ఉపయోగించకపోవడం వల్ల ₹7.20 లక్షల వృథా ఖర్చు అయింది. ఇంకా భవనాన్ని ఉపయోగించకుండానే అమర్చిన లిఫ్టుల గ్యారంటీ వ్యవధి కూడా 2020 జూన్ నాటికి ముగిసింది. ఈ అంశానికి సంబంధించి విశ్వవిద్యాలయం నిర్దిష్ట స్పందన ఏదీ సమర్పించలేదు.

ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో (2024 ఫిబ్రవరి) సికింద్రాబాదులోని విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల ప్రిన్సిపాల్ ఆందోళనలకు ప్రతిస్పందనగా, ఉపకులపతి 2023-24 విద్యా సంవత్సరం నుండి తరగతి గదుల కోసం కొత్త భవనం వినియోగానికి ఆమోదం తెలిపారు. 2023 అక్టోబరు నుండి భవనం వినియోగంలోకి వచ్చినందున, విద్యుత్తు బిల్లు, లిఫ్ట్ వినియోగాన్ని క్రమబద్ధీకరించే ప్రక్రియలు అమలు చేస్తున్నారని తెలిపింది.

- **యూజీసీ - మానవ వనరుల అభివృద్ధి కేంద్ర (హెచ్ఆర్డీసీ) అధ్యయనాల భవనం, జీవ వైవిధ్య కేంద్ర భవనం**

రాష్ట్రీయ ఉన్నత విద్యా అభియాన్ (రూసా) విభాగం కింద, కేంద్ర ప్రజా పనుల శాఖకి 2019 జూలైలో యూజీసీ-మానవ వనరుల అభివృద్ధి కేంద్ర అధ్యయనాల భవనం, జీవ వైవిధ్య కేంద్ర భవనాల నిర్మాణ బాధ్యతలను అప్పగించారు. ఈ భవనాల నిర్మాణం వరుసగా 2021 సెప్టెంబరు, 2022 ఫిబ్రవరిలో పూర్తయింది. అయితే, పూర్తయినప్పటికీ, నేటికీ భవనాలను అనుకున్న అవసరాలకు వినియోగించలేదు. పర్యవసానంగా, కేంద్ర ప్రజా పనుల శాఖకి ₹6.69 కోట్ల విడుదల ఆశించిన ఫలితాలను ఇవ్వలేదు, అదనంగా ₹41.00 లక్షల నిబద్ధత వ్యయం ఖర్చయ్యింది.

వినియోగించకపోవడం అంశాన్ని విశ్వవిద్యాలయ అధికారుల దృష్టికి తీసుకెళ్లినప్పుడు, వారు జాప్యానికి ఈ కింది కారణాలను అందించారు:

- యూజీసీ-మానవ వనరుల అభివృద్ధి కేంద్ర అధ్యయనాల భవన వినియోగంలో సరిహద్దు గోడ నెమ్మదిగా నిర్మాణం జరగడం వల్ల ఆలస్యమైంది. అయితే భవనాన్ని ప్రారంభించడం జరిగిందని, 2022 మార్చి నుండి వాడుకలో ఉందని తెలిపారు. భవనం భౌతిక పరిశీలనలో, అవసరమైన ఫర్నీచరు అందుబాటులో లేకపోవడం కారణంగా పూర్తయిన భవనాన్ని ఉపయోగించకపోవడాన్ని ఆడిటులో గమనించడమైంది. కావున ప్రారంభించిన భవనాన్ని వినియోగిస్తున్నారనే వాదన వాస్తవం కాదు.
- విద్యుత్తు సరఫరా లైను ఆలస్యంగా పూర్తి కావడం వల్ల, జీవ వైవిధ్య కేంద్ర, పరిరక్షణ అధ్యయనాల భవన వినియోగం ఆలస్యమైందని తెలిపారు. అదనంగా, తగినంత నిధులు లేని కారణంగా సమర్థవంతమైన ఉపయోగం కోసం భవనం లోపల అవసరమైన మౌలిక సదుపాయాలు, వస్తువుల కొరత ఉందని తెలిపారు.

2023 మే చివరి నాటికి ఈ భవనం ప్రారంభిస్థామని, ఆ సమయంలో ఉపయోగంలోకి తీసుకురావాలని భావిస్తున్నామని తెలిపారు.

జీవ వైవిధ్య కేంద్ర భవనం తేదీ (2023 మార్చి 17)

యూజీసీ - మానవ వనరుల అభివృద్ధి కేంద్ర అధ్యయనాల భవనం తేదీ (2023 మార్చి 17)

యూజీసీ - మానవ వనరుల అభివృద్ధి కేంద్ర అధ్యయనాల భవనం 2023 మే 22న ప్రారంభించామని, సీబీసీఎస్ సంచాలకుడు కనీస అవసరమైన ఫర్నిచరు కొనుగోలు ప్రక్రియను ప్రారంభించారని, కేంద్రాన్ని కొత్త భవనానికి బదిలీ ప్రక్రియను ప్రారంభించారని ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో తెలిపింది (2024 ఫిబ్రవరి).

3.2.3.4 ఖేలో-ఇండియా కింద మంజూరు చేసిన పనులు

"ఖేలో ఇండియా - జాతీయ క్రీడల అభివృద్ధి కార్యక్రమం" కింద, కేంద్ర ప్రభుత్వం ₹13.50 కోట్ల ప్రాజెక్టు వ్యయాన్ని ఆమోదించింది, అందులో మొదటి విడతగా ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయానికి 2020 అక్టోబరులో ₹5.81 కోట్లు విడుదల చేసింది. అయితే 2023 మార్చి నాటికి, మంజూరైన మూడు పనుల్లో ఏదీ పూర్తి కాలేదని, అంచనా వేసిన ₹13.50 కోట్ల ప్రతిపాదిత పనులకు కేవలం ₹1.74 కోట్లు మాత్రమే ఖర్చు చేసినట్లు ఆడిట్ గమనించింది (వివరాలు ***అనుబంధం-3.12*** లో).

పనులు పురోగతిలో ఉన్నాయని, పనుల స్థితి నివేదికను యువజన వ్యవహారాల, క్రీడల మంత్రిత్వ శాఖ, ఢిల్లీకి సమర్పించినట్లు ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో తెలిపింది (2024 ఫిబ్రవరి).

3.2.3.5 తెలంగాణ రాష్ట్ర విద్య, సంక్షేమ మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి సంస్థ (టీఎస్ఈడబ్ల్యూఐడీసీ)కి అప్పగించిన మరమ్మతులు, పునరుద్ధరణ పనులు

సివిల్ పనులను చేపట్టాలనే ఉద్దేశ్యంతో, ₹4.28 కోట్ల అంచనా వ్యయంతో, పనుల కోసం పరిపాలనా అనుమతిని విశ్వవిద్యాలయం మంజూరు చేసింది (2021 అక్టోబరు, నవంబరు). తరువాత 2022 జనవరిలో, ఈ పనుల అమలును తెలంగాణ రాష్ట్ర విద్య, సంక్షేమ మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి సంస్థకి అప్పగించడమైంది.

టీఎస్ఈడబ్ల్యూఐడీసీకి ₹3.33 కోట్లు విడుదల చేసినప్పటికీ పైన పేర్కొన్న పనులు 2023 మార్చి నాటికి పూర్తి కాలేదని ఆడిట్ గమనించింది. ప్రభుత్వం అందించిన సమాచారం ప్రకారం, అప్పగించిన ఆరు పనుల్లో నాలుగు పనులు మాత్రమే పూర్తయ్యాయి (వివరాలు ***అనుబంధం-3.13*** ఉన్నాయి).

3.2.3.6 ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ ప్రాంగణం, సంబంధిత కళాశాలల్లో మహిళల కోసం మరుగుదొడ్ల బ్లాకులు

ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయంలోని ప్రాంగణం, సంబంధిత కళాశాలల్లో మహిళల కోసం మరుగుదొడ్ల బ్లాక్‌ల నిర్మాణం కోసం ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయానికి 2022 ఫిబ్రవరిలో రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ₹2 కోట్ల మొత్తాన్ని విడుదల చేసింది (2021-22 సంవత్సరానికి బడ్జెట్‌లో కేటాయించిన ₹10 కోట్లలో). దీని ప్రకారం, మరుగుదొడ్ల బ్లాకులకు

కార్యనిర్వాహక మండలి ద్వారా పరిపాలనా పరమైన అనుమతి[70] లభించింది.

కొత్త మరుగుదొడ్ల బ్లాక్‌ల నిర్మాణం, మరుగుదొడ్ల మరమ్మతులకు సంబంధించిన పనుల అమలు కోసం విశ్వవిద్యాలయం ₹ఒక కోటి మొత్తాన్ని తెలంగాణ రాష్ట్ర విద్య, సంక్షేమ మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి సంస్థకి విడుదల చేసింది[71] (2022 అక్టోబరు). మిగిలిన ₹ ఒక కోటి, వర్క్స్ అకౌంట్స్ విభాగంలోని బ్యాంకు ఖాతాలో నేటికీ (2023 మార్చి) వినియోగించకుండా ఉంది.

పై పనులకు సంబంధించి పురోగతి నివేదికలు కోరినప్పటికీ, వాటిని కూడా ఆడిట్‌కు సమర్పించలేదు.

పనులను కార్యనిర్వాహక మండలి పరిపాలనాపరంగా మంజూరు చేసిందని, తెలంగాణ రాష్ట్ర విద్య, సంక్షేమ మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి సంస్థ పనులను అమలు చేస్తోందని, పురోగతి నివేదికలను తెలంగాణ రాష్ట్ర విద్య, సంక్షేమ మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి సంస్థ నుండి పొందవచ్చని, ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో పేర్కొంది (2024 ఫిబ్రవరి).

అప్పగించిన పనుల పురోగతి నివేదికలను అందించనందున, చేసిన పని పరిధిని, నాణ్యతను మొదలైన వాటిపై ఆడిట్ మదింపు చేయలేకపోయింది.

3.2.3.7 పనుల అమలులో అక్రమాలు

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ప్రజా పనుల శాఖ కోడ్ (అధికరణ 150) ప్రకారం, గుత్తేదారులు అందుబాటులో లేనప్పుడు మాత్రమే రోజువారీ కూలీల ద్వారా శాఖాపరంగా పనులను అమలు చేయడం అనుమతించడం జరుగుతుంది. ఈ పద్ధతిలో, ప్రభుత్వశాఖ దాని స్వంత పరికరాలను కొనుగోలు చేస్తుంది. పరికరాలు లేదా పనిముట్లు, ప్లాంట్, యంత్రాల కొనుగోలు అనేది ఆంధ్రప్రదేశ్ ఆర్థిక, పద్దుల నియమావళి (వాల్యూమ్ II)కి అనుబంధం 15 లోని స్టోర్ నియమాల ద్వారా నిర్వహించడం జరుగుతుంది. అన్ని శాఖల పనులు కేంద్ర ప్రజా పనుల శాఖ, విశ్వవిద్యాలయం భవనాల విభాగం (యూబీడీ), తెలంగాణ రాష్ట్ర విద్య, సంక్షేమ మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి సంస్థ మొదలైన లైన్ విభాగాల ద్వారా మాత్రమే అమలు చేయాలి.

ఇంకా పై కోడ్ ప్రకారం, ప్రతి పనిని అమలు చేయడానికి ముందు, ప్రతి పనికి సంబంధించి, ఉన్నతాధికారుల అనుమతి, టెండర్లు పిలవడం, టెండర్ నోటీసుల ప్రచురణ మొదలైన వాటిని తప్పించుకోవటానికి పెద్ద పనులను చిన్న/చిన్న పనులుగా విభజించకూడదని నిర్దేశిస్తుంది. ప్రతి పని అమలుకు మొదలు, అవసరమైన పరిపాలనా అనుమతులు, ఇంజినీరింగ్ విభాగాల సాంకేతిక అనుమతితో పాటు పని అంచనా మొదలైనవి పొందాలి. ₹లక్ష కంటే ఎక్కువ ఖరీదు చేసే ప్రతి పనిని ఈ-సేకరణ వేదిక ద్వారా ఓపెన్ టెండర్‌లను ఆహ్వానించడం ద్వారా అప్పగించాలి, అమలు చేయాలి.

పట్టణ, పర్యావరణ అధ్యయనాల ప్రాంతీయ కేంద్రంలో (ఆర్‌సీయూఈఎస్) రికార్డుల పరిశీలనలో, పనుల అమలులో కింది అవకతవకలను ఆడిట్ గుర్తించింది.

i) ఈ-సేకరణ టెండర్ అవసరాలను దాటవేయడానికి ₹71.56 లక్షలు, ₹45.35 లక్షల విలువైన పనులను వరుసగా 77, 47 చిన్న పనులుగా విభజించారు, పరిమిత కొటేషన్ల ద్వారా ఏజెన్సీలకు అప్పగించారు. పనులు అప్పగించిన గుత్తేదారులలో కొందరు ప్రభుత్వ గుత్తేదారులుగా నమోదు కాలేదని కూడా ఆడిట్ గమనించింది.

ii) పనుల పరిమాణాలను ఖచ్చితంగా కొలవలేదు లేదా కొలత పుస్తకాలలో నమోదు చేయలేదు, ఇది పనుల ఖచ్చితత్వంపై సందేహాలను లేవనెత్తుతుంది. ఇంజనీరింగు విభాగం ధృవీకరించకుండా చెల్లింపులు చేసారు.

iii) కేంద్ర ప్రజా పనుల శాఖ, ప్రజా పనుల శాఖ, తెలంగాణ రాష్ట్ర విద్య, సంక్షేమ మౌలిక సదుపాయాల

[70] 2022 మార్చి 16న జరిగిన 164వ కార్యనిర్వాహక మండలి సమావేశం/3వ ఆర్థిక కమిటీ ఆమోదించిన 27 జూలై 2022 తేదీతో వ్యవహార క్రమం సంఖ్య.1752/ 207/2022-23/బడ్జెట్-IV.

[71] 2022 అక్టోబరు 3 నాటి దాని లేఖ సంఖ్య.51/వర్క్స్ అకౌంట్/2022 ప్రకారం

అభివృద్ధి సంస్థ, విశ్వవిద్యాలయ భవన శాఖ వంటి లైన్ శాఖలచే నాణ్యత తనిఖీలు నిర్వహించలేదు, మొత్తం ప్రాజెక్టు నాణ్యతపై రాజీ పడినట్లయింది.

iv) విలువ ఆధారిత పన్ను (వాట్)/వస్తువులు, సేవా పన్ను (జీఎస్టీ), ఆదాయపు పన్ను, సీనరేజ్ ఛార్జీలు, నేషనల్ అకాడమీ ఆఫ్ కన్స్ట్రక్షన్ (ఎన్ఏసీ) మొదలైన చట్టబద్ధమైన మినహాయింపులను పని చెల్లింపుల నుండి వసూలు చేయలేదు.

v) పనులను అమలు చేసే ఏజెన్సీలు ధరావతు సొమ్ము లేదా సెక్యూరిటీ డిపాజిటులను సమర్పించలేదు. ప్రాజెక్టు పూర్తయిన తర్వాత లోపాలకు బాధ్యత వహించే గడువులో సంభావ్య లోపాలను సరిదిద్దడంలో ప్రమాదం ఉంది.

ఈ అంశంపై ప్రభుత్వం తన స్పందనలో (2024 ఫిబ్రవరి) ఎటువంటి నిర్దిష్ట సమాధానం ఇవ్వలేదు.

3.2.3.8 వికలాంగుల కోసం సౌకర్యాలు (దివ్యాంగులు)

జాతీయ సంస్థాగత శ్రేణీకరణ విధివిధానాల 4(ఈ) ప్రకారం, ర్యాంపులు, సంస్థలో నమోదు చేసుకున్న వికలాంగుల (దివ్యాంగులు) కోసం సాఫ్ట్‌వేర్ తో సహా లిఫ్టులు, నడవటానికి సహాయపడే ఉపకరణాలు, వికలాంగుల కోసం శౌచాలయాలు, బ్రెయిలీ/ప్రత్యేక ల్యాబ్‌లు, ఆడియో విజువల్ ఎయిడ్స్ వంటి సదుపాయాలు ఉండాలి.

దీనికి సంబంధించి, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ కళాశాలల్లో వికలాంగులకు సౌకర్యాలు **పట్టిక 3.25**లో చూపిన విధంగా ఆడిట్ గమనించింది:

పట్టిక 3.25: వికలాంగుల కోసం కళాశాలల్లో అందుబాటులో ఉన్న సౌకర్యాలు

క్రమ సంఖ్య	కళాశాల పేరు	ర్యాంపు సౌకర్యం	లిఫ్టు కోసం సదుపాయం	నడవటానికి సహాయపడే ఉపకరణాలు	వికలాంగుల కోసం శౌచాలయాలు	వీల్ కుర్చీలు	రవాణా సౌకర్యం
1.	విశ్వవిద్యాలయ ఆర్ట్స్, సామాజిక శాస్త్రాల కళాశాల	లేదు	లేదు	లేదు	లేదు	ఉంది	లేదు
2.	విశ్వవిద్యాలయ సైన్స్ కళాశాల	ఉంది	లేదు	లేదు	లేదు	లేదు	లేదు
3.	ఇంజనీరింగ్ విశ్వవిద్యాలయ	ఉంది	లేదు	లేదు	ఉంది	ఉంది	లేదు
4.	విద్యా విశ్వవిద్యాలయ కళాశాల	ఉంది	లేదు	లేదు	ఉంది	ఉంది	లేదు
5.	విశ్వవిద్యాలయ సైన్స్ కళాశాల, సైఫాబాద్	ఉంది	లేదు	లేదు	ఉంది	లేదు	లేదు
6.	విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, సికింద్రాబాద్	లేదు	లేదు	లేదు	లేదు	ఉంది	లేదు
7.	పీజీ న్యాయ కళాశాల, బషీర్‌బాగ్	ఉంది	లేదు	లేదు	లేదు	లేదు	లేదు
8.	ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం పీజీ కళాశాల, జోగిపేట	లేదు	లేదు	లేదు	లేదు	లేదు	లేదు
9.	ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం పీజీ కళాశాల, నర్సాపూర్	లేదు	లేదు	లేదు	లేదు	లేదు	లేదు
10.	ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం పీజీ కళాశాల, వికారాబాద్	లేదు	లేదు	లేదు	లేదు	లేదు	లేదు

మూలం: సంబంధిత కళాశాలలు అందించిన సమాచారం

8[72] కళాశాలలకు సంబంధించిన సమాచారం ఆడిట్‌కు సమర్పించలేదు.

పనులు ప్రారంభించినట్లు, వీలైనంత త్వరగా పూర్తి చేస్తామని ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో హామీ ఇచ్చింది (2024 ఫిబ్రవరి).

[72] విశ్వవిద్యాలయ న్యాయ కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ సాంకేతిక కళాశాల , విశ్వవిద్యాలయ శారీరక విద్య కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ కామర్స్, బిజినెస్ మేనేజ్‌మెంటు కళాశాల, నిజాం కళాశాల, కోఠి మహిళా కళాశాల, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం పీజీ కళాశాల సిద్దిపేట, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం పీజీ కళాశాల మీర్జాపూర్

3.2.3.9 విశ్వవిద్యాలయంలో వసతిగృహాల సామర్థ్యం, విద్యార్థులకు వసతిపై అభ్యంతరాలు

విశ్వవిద్యాలయం, దాని అనుబంధ కళాశాలలు విద్యార్థులకు వసతి కల్పించేందుకు మొత్తం 28 వసతిగృహాలను నిర్వహిస్తున్నాయి. తీసుకోదగ్గ సామర్థ్యం, బసచేసిన విద్యార్థుల వివరాల పరిశీలనలో కింది విషయాలు వెల్లడయ్యాయి:

- **సామర్థ్యాన్ని మించినవి:** మొత్తం 28 వసతిగృహాలకుగాను, 10 వసతిగృహాలలో నిర్దేశిత సామర్థ్యాలకు మించి విద్యార్థులకు వసతి కల్పిస్తున్నారు. బసచేసిన విద్యార్థుల శాతాలు 103 నుండి 314 శాతం వరకు ఉన్నాయి, ఇది ఉద్దేశించిన బసచేసే స్థాయిల నుండి గణనీయమైన ఉల్లంగణను సూచిస్తోంది.
- మహిళా విశ్వవిద్యాలయ కళాశాల, కోఠిలో బాలికల వసతిగృహం: 2017-18 నుండి 2021-22 వరకు, ఈ ప్రత్యేక వసతిగృహంలో బసచేసే విద్యార్థుల శాతం 154 నుండి 314 శాత పరిధిని కలిగి ఉంది. ఇది ఆందోళన కలిగించే విషయం.
- విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగు కళాశాల, బాలికల వసతిగృహం, నిజాం కళాశాల ఈ II పాత వసతిగృహం: ఆడిట్ కాలంలో ఈ వసతిగృహాలలో నిరంతరం బసచేసే విద్యార్థుల విషయం ఆందోళనలను కలిగించాయి. విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగు కళాశాల, బాలికల వసతిగృహంలో బసచేసే విద్యార్థులు 2017-18లో 116 శాతం నుండి 2020-21లో 162 శాతం పరిధిలో ఉన్నాయి. అదేవిధంగా, నిజాం కళాశాల ఈ II పాత వసతిగృహంలో 2021-22లో 111 శాతం నుండి 2018-19లో 174 శాతం పరిధి వరకు బసచేసే విద్యార్థులు ఉన్నారు.
- **తక్కువ బసకలిగిన వసతిగృహాలు:** మరోవైపు, 13[73] వసతిగృహాలలో బసచేసే విద్యార్థులు సంఖ్య తక్కువగా, 20 నుండి 94 శాతం పరిధిలో ఉన్నాయి. అదనంగా, మూడు వసతిగృహాలలో[74] బసచేసిన విద్యార్థుల వివరాలు అందించలేదు, ఇది వాటి ప్రస్తుత స్థితి గురించి అనిశ్చితికి దారితీసింది.

వివిధ వసతిగృహాలలో తీసుకోదగ్గ సామర్థ్యం, బసచేసిన విద్యార్థుల వివరాలు ***అనుబంధం 3.14*** లో ఇవ్వడమైంది.

సికింద్రాబాదులోని పీజీ కళాశాల సామర్థ్యం ఆమోదించిన పరిధిలోనే ఉందని ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో తెలిపింది (2024 ఫిబ్రవరి). విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగు కళాశాల విషయానికొస్తే, గత పదేళ్లుగా వసతిగృహాల పరిమిత లభ్యత, కొత్త వసతిగృహాల భవనాలు నిర్మించకపోవడమే అదనపు బసకు కారణాలుగా చూపడమైంది.

ఈ వసతిగృహాలలో ఉంటున్న విద్యార్థుల శ్రేయస్సు, సౌకర్యాన్ని నిర్ధారించడానికి బసచేసే విద్యార్థుల అంశాలను వెంటనే పరిష్కరించాల్సిన అవసరం ఉంది.

3.2.3.10 పరిశోధన

(i) పరిశోధన ప్రాజెక్టులు

బోధన, పరిశోధనలలో పనితీరును పెంపొందించడానికి, యూజీసీ, యూజీసీయేతర పథకాలు, ఇతర జాతీయ ఏజెన్సీల కింద విశ్వవిద్యాలయానికి నిధుల మద్దతు లభించింది. ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం కోసం మంజూరు చేసిన పరిశోధన కార్యక్రమాల వివరాలు **పట్టికలు 3.26, 3.27**లలో చూపించడమైంది:

---

[73] స్వర్ణముఖివసతిగృహం, విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగ్ కళాశాల; బాలుర వసతిగృహం, విశ్వవిద్యాలయ సామాజిక శాస్త్రాల కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ సైన్స్ కళాశాల, సైఫాబాద్; ఓయు, ఏ&సీ వసతిగృహం (పీజీ), విశ్వవిద్యాలయ ఆర్ట్స్, సామాజిక శాస్త్రాల కళాశాల, ఓయు; జ్ఞానగంగోత్రి, బాలురు, విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, సికింద్రాబాద్; మంజీర, పీజీ కళాశాల, మీర్జాపూర్; బీఎడ్/ఏంఎడ్ బాలికల వసతిగృహం, విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగ్ కళాశాల ఓయు; స్పోర్ట్స్ వసతిగృహం, విశ్వవిద్యాలయ శారీరక విద్య కళాశాల, ఓయు; మహిళా వసతిగృహం, విశ్వవిద్యాలయ కామర్స్, బిజినెస్ మ్యానేజ్మెంటు కళాశాల, ఓయు; ఈ1 విశ్వవిద్యాలయ న్యాయ కళాశాల, ఓయు; బీఎడ్/ఏంఎడ్ బాలుర వసతిగృహం, విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగ్ కళాశాల, ఓయు; మంజీరా వసతిగృహం, విశ్వవిద్యాలయ కామర్స్, బిజినెస్ మ్యానేజ్మెంట్ కళాశాల, ఓయు; ఎన్ఆర్ఎస్హెచ్(హీహెచ్.డీ), విశ్వవిద్యాలయ ఆర్ట్స్, సామాజిక శాస్త్రాల కళాశాల, ఓయు మరియు పాత పీజీ (హీహెచ్.డీ), విశ్వవిద్యాలయం ఆర్ట్స్, సామాజిక శాస్త్రాల కళాశాల, ఓయు.

[74] కొత్త గోదావరి, సీహెచ్డబ్ల్యూ (హీహెచ్.డీ), విశ్వవిద్యాలయ ఆర్ట్స్, సామాజిక శాస్త్రాల కళాశాలలో సీహెచ్డబ్ల్యూ (పీజీ), ఓయు

పట్టిక 3.26: 2017-18 నుండి 2021-22 మధ్య కాలంలో మంజూరు చేసి, పూర్తయిన యూజీసీ పరిశోధన కార్యక్రమాలు

సంవత్సరం	మంజూరు అధికారి	పరిశోధన కార్యక్రమాల ప్రారంభ నిల్వ	సంవత్సరంలో మంజూరైన పరిశోధన కార్యక్రమాలు	సంవత్సరంలో పూర్తయిన పరిశోధన కార్యక్రమాలు	దరఖాస్తు చేసుకున్న పేటెంట్‌ల సంఖ్య	పరిశోధన కార్యక్రమాల ముగింపు నిల్వ
2017-18	యూజీసీ	23	1	6	-	18
2018-19	యూజీసీ	18	5	9	-	14
2019-20	యూజీసీ	14	-	9	-	5
2020-21	యూజీసీ	5	-	1	-	4
2021-22	యూజీసీ	4	1	-	-	5
మొత్తం				25		

మూలం: విశ్వవిద్యాలయం అందించిన సమాచారం

పట్టిక 3.27: 2017-18 నుండి 2021-22 మధ్య కాలంలో మంజూరు చేసి, పూర్తిఅయిన యూజీసీ యేతర పరిశోధన కార్యక్రమాలు

సంవత్సరం	మంజూరు అధికారి	పరిశోధన కార్యక్రమాల ప్రారంభ నిల్వ	సంవత్సరంలో మంజూరైన పరిశోధన కార్యక్రమాలు	సంవత్సరంలో పూర్తయిన పరిశోధన కార్యక్రమాలు	దరఖాస్తు చేసుకున్న పేటెంట్‌ల సంఖ్య	పరిశోధన కార్యక్రమాల ముగింపు నిల్వ
2017-18	యూజీసీయేతర	46	22	23	-	45
2018-19	యూజీసీయేతర	45	15	34	-	26
2019-20	యూజీసీయేతర	26	30	27	-	29
2020-21	యూజీసీయేతర	29	8	15	-	22
2021-22	యూజీసీయేతర	22	11	25	-	8
				124		

మూలం: విశ్వవిద్యాలయం అందించిన సమాచారం

2017-18 నుండి 2021-22 సంవత్సరాలలో 149 యూజీసీ/యూజీసీయేతర పరిశోధన కార్యక్రమాలు పూర్తయినప్పటికీ, పేటెంట్ల కోసం ఒక్క దరఖాస్తు కూడా చేయలేదని ఆడిట్ గమనించింది.

పేటెంట్ల కోసం దరఖాస్తులను సంబంధిత అధ్యాపకులు (ప్రాజెక్టుల ప్రధాన పరిశోధకులు) సంబంధిత విభాగాల నుండి సంబంధిత కళాశాలల ద్వారా దరఖాస్తు చేశారని ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో పేర్కొంది (2024 ఫిబ్రవరి).

(ii) పరిశోధన విద్యార్థులు పరిశోధనను పూర్తి చేయడంలో జాప్యం

ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం పీహెచ్‌డీ నియమాలు, నిబంధనలలోని, నియమం 7 ప్రకారం, ప్రవేశ ఉత్తరువు జారీ చేసిన తేదీ నుండి పూర్తి కాల పరిశోధన విద్యార్థులకి పీహెచ్‌డీ కోర్సు కాల వ్యవధి నాలుగు సంవత్సరాలు, పరిమిత కాల పరిశోధన విద్యార్థులకి ఐదు సంవత్సరాలు. పూర్తి కాల పరిశోధన విద్యార్థులకి పూర్తిచేసే విషయంలో గరిష్టంగా రెండు సంవత్సరాలు, పరిమిత కాల పరిశోధన విద్యార్థుల విషయంలో ఒక సంవత్సరం వరకు పొడిగించవచ్చు. ప్రవేశ తేదీ నుండి ఆరు సంవత్సరాలు పూర్తయిన తర్వాత పూర్తి కాల పరిశోధన విద్యార్థులు లేదా పరిమిత కాల పరిశోధన విద్యార్థుల నమోదు యాంత్రికంగా రద్దు అవుతుంది.

2017-18 నుండి 2022-23 మధ్య కాలంలో 2,887 మంది విద్యార్థులు వారి పీహెచ్‌డీ కోర్సు పూర్తి చేసినట్లు, రికార్డుల పరిశీలన, ఆడిట్‌కు అందించిన వివరణలో వెల్లడైంది. అయితే నిర్ణీత గడువులోగా 1,222 మంది విద్యార్థులు మాత్రమే పీహెచ్‌డీ పూర్తి చేసినట్లు గుర్తించడమైంది. 1,665 మంది విద్యార్థులు (2,887 మంది విద్యార్థులలో) 7 నుండి 30 సంవత్సరాల మధ్య వారి పీహెచ్‌డీ కోర్సును పూర్తి చేసినట్లు గమనించడమైంది, ఇది పైన పేర్కొన్న విశ్వవిద్యాలయ మార్గదర్శకాలకు విరుద్ధం.

పట్టిక 3.28: పీహెచ్‌డీ పూర్తి చేసిన విద్యార్థుల సంఖ్య (సంవత్సరాలలో)

సంవత్సరం	1 నుండి 6	7 నుండి 10	11 నుండి 15	16 నుండి 20	21-25	26-30	మొత్తం
2017-18	328	110	27	2	0	0	467
2018-19	268	179	14	5	2	0	468
2019-20	179	129	17	7	1	0	333
2020-21	65	187	14	6	2	0	274
2021-22	135	188	39	6	0	1	369
2022-23	247	382	258	60	20	9	976
మొత్తం	1,222	1,175	369	86	25	10	2,887

మూలం: విశ్వవిద్యాలయం అందించిన సమాచారం

విద్యార్థుల ప్రాతినిధ్యాలకు ప్రతిస్పందనగా, విశ్వవిద్యాలయం అన్ని ఫ్యాకల్టీల డీన్‌తో (2022 జనవరి 5న) జరిగిన సమావేశంలో ఆ అభ్యర్థుల కోసం పీహెచ్‌డీ కార్యక్రమాన్ని సమర్పించడానికి తెలంగాణ ఆందోళన, కోవిడ్-19 మహమ్మారిని దృష్టిలో ఉంచుకుని "ఒకసారి మార్పులు" పొందడం కోసం చివరి తేదీని పొడిగించాలని నిర్ణయించినట్లు ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో పేర్కొంది (2024 ఫిబ్రవరి).

(iii) పరిశోధన ప్రాజెక్టును మధ్యలో పదిలివేయడం వల్ల ₹30 లక్షల వృథా ఖర్చు

సైన్స్, ఇంజనీరింగు పరిశోధన బోర్డు (ఎస్ఈఆర్‌బీ), సైన్స్ & సాంకేతిక శాఖ, సైన్స్ & సాంకేతిక మంత్రిత్వ శాఖ, భారత ప్రభుత్వం 2014 ఆగస్టు 05 నాటి లేఖ సంఖ్య.ఎస్‌బీ/ఈఎంఈక్యూ-500/2014 ద్వారా పిక్కిలి, తిరుపత్తూరు, సామల్‌పట్టిలోని ఆల్కలీన్ కార్బోనేటైట్స్ కాంప్లెక్స్‌ల నుండి ప్రాజెక్టు ఆఫ్ నేచర్ ఆఫ్ పేల్ ప్రొటెరోజోయిక్ నియోప్రొటెరోజోల్ మాగ్మాటిజం సాక్ష్యం కింద, విశ్వవిద్యాలయం సైన్స్ కళాశాల, సైఫాబాదు, హైదరాబాదులోని జియాలజీ విభాగానికి ఆర్థిక సహాయం కింద ₹39.40 లక్షల మొత్తాన్ని మంజూరు చేసింది. ప్రాజెక్టు వ్యవధి నాలుగు సంవత్సరాలు అంటే, 2014 సెప్టెంబరు 01 నుండి 2018 ఆగస్టు 31 వరకు. ఎస్ఈఆర్‌బీ విడుదల చేసిన మొత్తం కింద వివరించిన విధంగా ఉంది:

పట్టిక 3.29: ఎస్ఈఆర్‌బీ విడుదల చేసిన మొత్తం వివరాలు

(₹ లక్షలలో)

పద్దు	మంజూరైన మొత్తం	విడుదల చేసింది	వ్యయం
పునరావృత్తం కానివి: ఇమేజ్ ఎనలైజర్‌తో కూడిన ఎక్విప్‌మెంట్ రీసెర్చ్ మైక్రోస్కోప్	15.00	15.00	16.75*
పునరావృతం అయ్యేవి: వినియోగ వస్తువులు, మానవవనరులు, దేశీయ ప్రయాణాలు, ఆకస్మిక, విశ్లేషణాత్మక ఛార్జీలు	19.40	15.00	11.10
వ్యవస్థాపన వ్యయాలు	5.00		3.90
	39.40	30.00	
* ఆర్జిత వడ్డీ, వ్యవస్థాపన వ్యయాల నుండి ₹1.75 లక్షలు చెల్లించారు			

మూలం: విశ్వవిద్యాలయం అందించిన సమాచారం

2014 ఆగస్టు 11న ప్రధాన పరికరాల (ట్రైనోక్యులర్ రీసెర్చ్ మైక్రోస్కోప్ విత్ కెమెరా ఎనలైజర్ సాఫ్ట్‌వేర్) కొనుగోలు కోసం సైన్స్, సాంకేతిక శాఖ ₹15.00 లక్షల మొత్తాన్ని విడుదల చేసినట్లు రికార్డుల పరిశీలనలో ఆడిట్ గమనించింది. అయితే రికార్డులలో చూసినట్లుగా, పరికరాలను మూడు సంవత్సరాల కంటే ఎక్కువ ఆలస్యంతో 2018 జూన్‌లో కొనుగోలు చేసింది. దీన్ని బట్టి చూస్తే ప్రాజెక్టు మూడేళ్లకు పైగా జాప్యంతో ప్రారంభమైనట్లు స్పష్టమవుతోంది. పరికరాల కొనుగోలులో జాప్యం కారణంగా పరికరాల ధర పెరిగింది, మంజూరైన మొత్తానికి గానూ పరికరాల కొనుగోలుకు ₹1.75 లక్షల అదనపు వ్యయం (విశ్వవిద్యాలయ వనరుల నుండి ఖర్చు చేసినది) అయింది. ప్రాజెక్టు కింద ఇప్పటికే విడుదల చేసిన గ్రాంటు సకాలంలో వినియోగించుకోకపోవడం వల్ల మిగిలిన ₹9.40 లక్షల గ్రాంటు విడుదల కాలేదని కూడా గమనించడమైంది.

ఆడిట్ రికార్డుల[75] పరిశీలనలో, పునరావృత మిగిలిన గ్రాంటు విడుదల కాకపోవడం వల్ల, విశ్లేషణాత్మక పనులలో గణనీయమైన భాగం, భౌగోళిక నమూనాల సమాచారం ఉత్పత్తి 2019 ఆగష్టు నాటికి పూర్తి కాలేదు. ప్రాజెక్టు వ్యవధి 2018 ఆగష్టు 31తో ముగిసింది. ఫలితంగా మొత్తం ₹30.00 లక్షల వ్యయం వృథా అయింది.

పరిశోధన ప్రాజెక్టు మధ్యలోనే రద్దు అయిందని ధృవీకరిస్తూ, సంబంధిత అధికారికి విజ్ఞప్తి లేఖ జారీ చేసినట్లు ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో తెలిపింది (2024 ఫిబ్రవరి).

ఆ విధంగా పరిశోధన ప్రాజెక్టు లక్ష్యాలు పూర్తి స్థాయిలో సాధించలేదు, ప్రాజెక్టుపై వెచ్చించిన ఖర్చు నిష్ఫలమయ్యింది.

(iv) సైన్సు, సాంకేతిక శాఖ నుండి ₹27.00 లక్షల గ్రాంటు నష్టం, విడుదలైన ₹16.15 లక్షల గ్రాంటు ఉపయోగించకపోవడం

ఐదేళ్ల పాటు (2014 మే 01 నుండి 2019 ఏప్రిల్ 30 వరకు) సైన్సు, సాంకేతిక మౌలిక సదుపాయాల మెరుగుదల కార్యక్రమ పథకానికి నిధుల కింద, పరిశోధన సౌకర్యాల పెంపుదల కోసం, హైదరాబాద్ ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ వృక్ష శాస్త్రం విభాగానికి ₹85.50 లక్షలు, జంతుశాస్త్ర విభాగానికి ₹55.00 లక్షలు సైన్సు, సాంకేతిక శాఖ మంజూరు చేసింది. సైన్సు, సాంకేతిక శాఖ విడుదల చేసిన మొత్తాలు కింద వివరించడమైంది:

పట్టిక 3.30: వృక్ష శాస్త్రం, జంతు శాస్త్రం విభాగాలలో విడుదలైన మొత్తం మంజూరు వివరాలు

(₹లక్షలలో)

	వృక్ష శాస్త్రం			జంతు శాస్త్రం		
పద్దు	మంజూరైన మొత్తం	విడుదల చేసినది	వ్యయం	మంజూరైన మొత్తం	విడుదల చేసినది	వ్యయం
పరికరాలు	60.00	60.00	56.24	26.00	26.00	24.76
మౌలిక సదుపాయాలు	13.50	6.00	1.00	15.00	6.00	6.00
నెట్‌వర్కింగ్, గణన సదుపాయం	5.00	5.00	5.00	10.00	10.00	4.19
సాధారణ భాగం	7.00	0	0	4.00	0.50	0.16
మొత్తం	85.50	71.00	62.24	55.00	42.50	35.11

మూలం: విశ్వవిద్యాలయం అందించిన సమాచారం

వృక్షశాస్త్ర విభాగం, జంతుశాస్త్ర విభాగం ప్రాజెక్టులు రెండింటిలోనూ పరికరాల కొనుగోలు గణనీయంగా ఆలస్యం అయింది అని ఆడిట్ గమనించింది. ఫలితంగా వృక్షశాస్త్రానికి ₹14.50 లక్షలు, జంతుశాస్త్రానికి ₹12.50 లక్షలు విడుదల కాలేదు, ₹16.15 లక్షలు సైన్సు, సాంకేతిక శాఖకి తిరిగి ఇచ్చేశారు. దీనికి టెండరు ప్రక్రియ, పరిపాలన మార్పులు, ఉపయోగించని నెట్‌వర్కింగ్ సదుపాయాలు కారణాలుగా ఉదహరించినారు. సైన్సు, సాంకేతిక శాఖ సూచనలకు కట్టుబడి ఉండకపోవడం, కొనుగోలులో ఆలస్యం, ప్రాజెక్టు లక్ష్యాలు, భవిష్యత్తు మద్దతుపై ప్రభావం చూపాయి. పూర్తి అయినట్లు సైన్సు, సాంకేతిక శాఖకు ఇచ్చిన ధృవీకరణ పత్రం, వినియోగ పత్రం, అందుబాటులో ఉన్న నిధుల మేరకు ప్రాజెక్టు పూర్తయిందని వృక్షశాస్త్ర విభాగం సమాధానమిచ్చింది.

2018-19 సంవత్సరంలో ప్రాజెక్టును మూసివేసినట్లు, నిధులను అందించే సంస్థకి ఉపయోగించని మొత్తాన్ని, వినియోగ పత్రాన్ని తిరిగి ఇచ్చినట్లు ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో ధృవీకరించింది (2024 ఫిబ్రవరి).

3.2.3.11 సమూనా పరిశోధన కేంద్రాల పనితీరు

(i) డా.బీ.ఆర్.అంబేద్కర్ పరిశోధనా కేంద్రం

డా.బీ.ఆర్.అంబేద్కర్ సమర్థించినట్లు పాలనకు ప్రాతిపదికగా రాజ్యాంగ నైతికతను ప్రోత్సహించడానికి, సామాజిక న్యాయం, ధర్మం, స్వేచ్ఛ, సౌభ్రాతృత్వం, సంబంధిత రంగాలకు సంబంధించి లోతుగా విశ్లేషణ అవసరమయ్యే

[75] లేఖ సంఖ్య.189/కేఎస్/సర్చ్/జియో/2014, తేదీ 2019 ఆగష్టు 21

రంగాల్లో పని చేసేందుకు, డా. బి.ఆర్.అంబేద్కర్ పరిశోధనా కేంద్రాన్ని, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయంలో స్థాపించడమైంది (2018).

డా. బి.ఆర్.అంబేద్కర్ పరిశోధనా కేంద్రంలో ఈ కింది లోపాలను ఆడిటులో కనుగొనడమైంది:

- స్థాపించినప్పటి నుండి సామాజిక న్యాయం, సమానత్వం, స్వేచ్ఛ, సౌభ్రాతృత్వ రంగాలలో ఎటువంటి పరిశోధనా కార్యకలాపాలను డా. బి.ఆర్.అంబేద్కర్ పరిశోధనా కేంద్రం చేపట్టలేదు.
- షెడ్యూల్డ్ కులాలు/షెడ్యూల్డ్ తెగలు/వెనకబడిన తరగతులు/మైనారిటీలకు సంక్షేమ కార్యకలాపాలను ప్రోత్సహించేందు కు, కేంద్ర/రాష్ట్ర సంస్థలతో సహకారం కోసం ఎటువంటి కార్యకలాపాలు అమలులో లేవు.
- సామాజిక శాస్త్రాలు, సమానత్వం, సామాజిక న్యాయంలో పరిజ్ఞానాన్ని మెరుగుపరచడానికి కేంద్రం శిక్షణా కార్యక్రమాలను నిర్వహించలేదు.
- షెడ్యూల్డ్ కులాలు/షెడ్యూల్డ్ తెగలు/వెనకబడిన తరగతులు/మహిళలు/మైనారిటీ సాంఘిక శాస్త్రం కోసం ప్రత్యేకమైన లేదా కాలక్రమ పరిశోధన విధాన కోర్సులు లేవు.

పరిశోధన కేంద్ర సంచాలకులు, 2023 మేలో ఈ పరిశీలనలను ధృవీకరించారు.

డా.బీ.ఆర్.అంబేద్కర్ పరిశోధనా కేంద్రం ప్రాక్టికల్ పరిశోధనా కేంద్రం కాదని, విద్యార్థులకు సూచనల కోసం పరిశోధన పుస్తకాలను చూడడం, పరిశోధన పనుల కోసం పుస్తకాలను అధ్యయనం చేయడం మాత్రమే అని ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో తెలిపింది (2024 ఫిబ్రవరి).

డా.బీ.ఆర్.అంబేద్కర్ సమర్థించినట్లు పాలనకు ప్రాతిపదికగా రాజ్యాంగ నైతికతను ప్రోత్సహించడానికి, సామాజిక న్యాయం, ధర్మం, స్వేచ్ఛ, సౌభ్రాతృత్వం, సంబంధిత రంగాలకు సంబంధించి లోతుగా విశ్లేషణ అవసరమయ్యే రంగాల్లో పనులను చేపట్టాలన్న కేంద్ర స్థాపన లక్ష్యానికి ప్రభుత్వ సమాధానం విరుద్ధంగా ఉంది.

(ii) మహిళల అధ్యయనాల కేంద్రం

మహిళల అధ్యయనాల కేంద్రం, 1997లో ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయంలో స్థాపించారు. ఇది బోధన, పరిశోధన, చర్య, క్షేత్రస్థాయి పనులు, పొడిగింపుల ద్వారా మహిళల అధ్యయనాలను ప్రోత్సహించడానికి కృషి చేస్తుంది, మహిళలు చేసిన బహుమితీయ సహకారాలపై మెరుగైన అవగాహనను, స్థిరమైన అభివృద్ధి ప్రక్రియను ప్రోత్సహించడానికి ప్రయత్నిస్తుంది. మెరుగైన అవకాశాలను అందించడానికి, ఇప్పటికే ఉన్న అసమానతలను ఎదుర్కోవడానికి కేంద్రం ప్రయత్నిస్తుంది. తరగతి, కులం, ప్రాంతం అంతటా లింగ అసమానత కారణంగా ప్రాథమిక సామాజిక వైఖరిని మార్చడానికి ప్రయత్నాలు చేస్తుంది. అవగాహన కల్పించడానికి సమావేశాలు, వర్క్‌షాప్‌లు, ఎక్స్‌టెన్షన్ లెక్చర్‌లను నిర్వహించడం; ఇతర మహిళల అధ్యయనాల కేంద్రాల సహకారంతో పని చేయడం; మహిళల అధ్యయనాల కోసం గ్రంథాలయం, డాక్యుమెంటేషన్ సౌకర్యాలను నిర్మించడం; మహిళా-కేంద్రీకృత పరిశోధన పథకాలు, కార్యకలాపాలను ప్రోత్సహించడం, మహిళల అధ్యయనాల కేంద్ర లక్ష్యాలు.

రికార్డుల పరిశీలనలో ఈ కింది విషయాలు వెల్లడయ్యాయి:

- సంచాలకుల పదవి పూర్తి-సమయం సంచాలకుడుగా ఉండాలనే షరతుకు గానూ, మహిళా అధ్యయనాల కేంద్ర సంచాలకుల పదవి 2019 నుండి ఇప్పటి వరకు ఇన్‌ఛార్జ్ ప్రాతిపదికన ఉంది.
- విశ్వవిద్యాలయం విధానం ప్రకారం, క్రమమైన అధ్యయనాల బోర్డు లేదా బోర్డు/బహుశాస్త్రాంతర అధ్యయనాల సంఘం లేదా తాత్కాలిక సంఘం బోర్డుల రూపంలో చట్టబద్ధమైన విద్యా బోర్డు ఏర్పాటు చేయవలసి ఉండగా అధ్యయనాల బోర్డును ఏర్పాటు చేయలేదు.
- 2019 సంవత్సరం నుండి, భారతీయ విశ్వవిద్యాలయాలు, కళాశాలల్లో మహిళల అధ్యయనాల అభివృద్ధి పథకం కింద యూజీసీ నుండి సంవత్సరానికి ₹35 లక్షల గ్రాంటుకు మహిళల అధ్యయనాల కేంద్రానికి అర్హత ఉంది. అయితే ఆడిట్ కాలానికి సంబంధించి, యూజీసీ ఈ గ్రాంటును విడుదల చేయలేదు. వీటికి నిర్దిష్ట కారణాలు రికార్డుల్లో లేవు.

పూర్తి సమయం లేదా ఇన్‌చార్జి సంచాలకులుగా నియమించడం విశ్వవిద్యాలయ అధికారుల నిర్ణయమని, కేంద్రం అందించే కోర్సులు లేనందున, అధ్యయనాల బోర్డును ఏర్పాటు చేయలేదని, 2019లో భారతీయ విశ్వవిద్యాలయాలు, కళాశాలల్లో యూజీసీ పథకమైన మహిళా అధ్యయనాల అభివృద్ధి కోసం దరఖాస్తు చేయకపోవడానికి కోవిడ్-19 మహమ్మారి కారణమని ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో తెలిపింది (2024 ఫిబ్రవరి).

విశ్వవిద్యాలయం ప్రధానంగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నుండి బ్లాక్ గ్రాంట్లు[76], యూజీసీ, సైన్సు, ఇంజినీరింగు పరిశోధనా బోర్డు (ఎస్ఈఆర్‌బీ), శాస్త్రీయ, పారిశ్రామిక పరిశోధనా పరిషత్తు (సీఎస్ఐఆర్), రక్షణ పరిశోధన, అభివృద్ధి సంస్థ (డీఆర్‌డీఓ), భారతీయ వ్యవసాయ పరిశోధనా మండలి (ఐసీఏఆర్), భారతీయ అంతరిక్ష పరిశోధనా సంస్థ (ఐఎస్ఆర్ఓ) మొదలైన ఇతర కేంద్ర ప్రభుత్వ సంస్థల నుండి పొందిన గ్రాంట్ల ద్వారా నిధులు సమకూరుతాయి. విద్యార్థుల నుండి అడ్మిషన్లు, పరీక్షలు, అనుబంధ సంస్థలు, ట్యూషన్ ఫీజులు, ప్రచురణల అమ్మకం, స్టడీ మెటీరియల్ అమ్మకం, ప్రాసెసింగ్ ఫీజులు, అద్దెలు, లీజులు మొదలైన వంటి వాటి ద్వారా, **చార్టు 3.9** లో సూచించిన విధంగా విశ్వవిద్యాలయం తన స్వంత ఆదాయాన్ని కూడా ఉత్పాదించుకుంటుంది.

చార్టు 3.9: విశ్వవిద్యాలయ నిధుల వనరులు

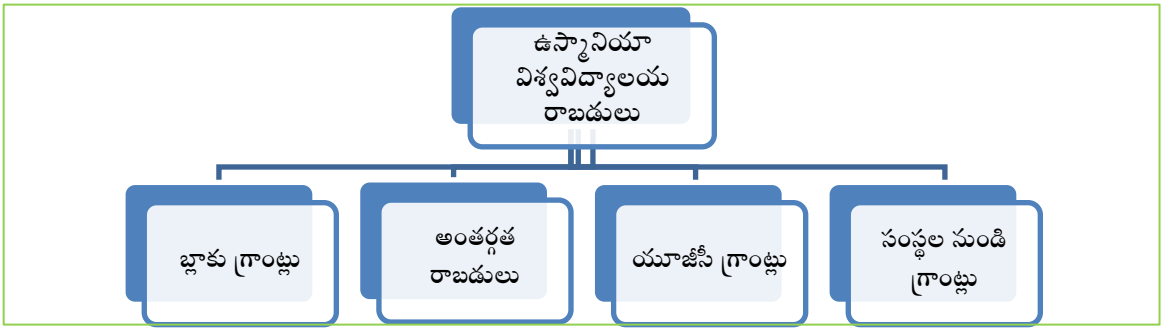

మూలం: విశ్వవిద్యాలయం అందించిన సమాచారం

3.2.4 ఆర్థిక నిర్వహణ

3.2.4.1 బడ్జెటు, వ్యయం

సంవత్సరాల-వారీగా, వనరుల-వారీగా ఆదాయం, వ్యయాల వివరాలు కింద ఇవ్వడమైంది.

పట్టిక 3.31: 2017-18 నుండి 2021-22 వరకు పొందిన మొత్తం గ్రాంట్లు (బ్లాకు గ్రాంట్లు, అంతర్గత రాబడులు, యూజీసీ, యూజీసీయేతర)

(₹ కోట్లలో)

ఆర్థిక సంవత్సరం	ప్రారంభ నిల్వ	రాబడులు	మొత్తం	వ్యయం	ముగింపు నిల్వ
2017-18	36.72	523.98	560.70	520.16	40.54
2018-19	40.54	493.17	533.71	490.71	43.00
2019-20	43.00	495.01	538.01	523.17	14.84
2020-21	14.84	532.33	547.17	492.48	54.69
2021-22	54.69	615.31	670.00	589.02	80.98

మూలం: విశ్వవిద్యాలయం అందించిన రాబడులు, ఖర్చుల వివరాలు

[76] జీతాలు, పింఛన్లు, ఇతర ఆకస్మిక వ్యయాల కోసం రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఇచ్చే గ్రాంటు

విశ్వవిద్యాలయం ఆర్థిక నిర్వహణకు సంబంధించిన ఆడిట్ పరిశీలనలు తదుపరి పేరాల్లో వివరించడమైంది:

3.2.4.2 రాష్ట్ర నిధులపై ఆధారపడటం

2018లో తయారు చేసిన విశ్వవిద్యాలయం దూరదృష్టి, వ్యూహరచన పత్రం ప్రకారం, విశ్వవిద్యాలయం రాష్ట్ర నిధులపై అధికంగా ఆధారపడటం, గుర్తించిన బలహీనతలలో ఒకటి. దీని ప్రకారం, పైన పేర్కొన్న వ్యూహ పత్రంలో, ప్రస్తుత వనరులను వినియోగిస్తూ, నిధుల సమీకరణ ద్వారా ఆర్థిక స్వావలంబన సాధించాలని ప్రతిపాదించడమైంది.

రాష్ట్ర నిధులపై అధికంగా ఆధారపడటాన్ని ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ దూరదృష్టి, వ్యూహరచన పత్రంలోని బలహీనతలలో ఒకటిగా గుర్తించినట్లు ఆడిట్ పరిశీలనలో వెల్లడైంది. అయితే అభివృద్ధి కోసం విశ్వవిద్యాలయం గుర్తించిన ముఖ్యమైన అంశాలలో ఇది ఒకటి కాదు. 2017-18లో అందించిన ₹269.16 కోట్ల రాష్ట్ర ప్రభుత్వ నిధులు, 2021-22లో ₹353.89 కోట్లకు పెరిగాయి. అదే సమయంలో, 2017-18లో ₹231.16 కోట్లు, 2021-22లో ₹230 కోట్లతో విశ్వవిద్యాలయం సొంత రాబడులు దాదాపుగా మారలేదు. ఫలితంగా విశ్వవిద్యాలయం కార్యకలాపాలు ఎక్కువగా ప్రభుత్వ బ్లాక్ గ్రాంట్లపై ఆధారపడి ఉంది, దూరదృష్టి, వ్యూహరచన పత్రంలో గుర్తించిన బలహీనతను అధిగమించలేకపోయింది.

ప్రతి సంవత్సరం రాష్ట్ర ప్రభుత్వం విడుదల చేస్తున్న బ్లాక్ గ్రాంట్లపై విశ్వవిద్యాలయం ఆధారపడటాన్ని నిర్ధారిస్తూ బడ్జెట్‌ను 10 నుంచి 15 శాతానికి పెంచినట్లు, ఇది విశ్వవిద్యాలయ ఉద్యోగుల జీతాలకు సరిపోవడం లేదని ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో తెలిపింది (2024 ఫిబ్రవరి). బ్లాక్ గ్రాంట్ల కన్నా మించిన వ్యయాన్ని ఖర్చు పెట్టటానికి, విశ్వవిద్యాలయం అంతర్గత వనరుల నుండి సమీకరిస్తోందని కూడా పేర్కొంది.

3.2.4.3 ఆర్థిక సహాయ గ్రాంట్ల నష్టం

ఇంతకుముందు విడుదల చేసిన వాయిదాల సరైన వినియోగానికి సహేతుకమైన సాక్ష్యాలను అందించడం, ఖర్చుల ఆడిట్ చేసిన పద్దు ప్రకటన మద్దతు ద్వారా నిర్దేశిత లక్ష్యాలు, ఖర్చుల సాక్ష్యం ఆధారంగా మాత్రమే గ్రాంట్ల ప్రదానం, విడుదల పరిగణించడమవుతుంది. అయితే ప్రభుత్వ గ్రాంట్లను సకాలంలో వినియోగించడం, మంజూరైన పనులను పూర్తి చేయడంలో విశ్వవిద్యాలయం వైఫల్యం చెందింది, ఫలితంగా కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల నుండి ఆర్థిక సహాయం కోల్పోయింది.

గ్రాంట్ల విడుదల కోసం ప్రతి త్రైమాసికానికి వినియోగ ధృవపత్రాలు పంపుతున్నట్లు, దాదాపు అన్ని గ్రాంట్లు విడుదల అయినట్లు ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో తెలిపింది (2024 ఫిబ్రవరి). మంజూరైన ₹200 కోట్లకు గానూ ₹53.96 కోట్లు విడుదలయ్యాయని, వినియోగ ధృవపత్రాలు సమర్పించి, పదే పదే అభ్యర్థనలు చేసినప్పటికీ, మిగిలిన మొత్తాన్ని విడుదల చేయలేదని ధృవీకరించింది.

3.2.4.4 కేంద్ర ప్రభుత్వం నుండి ఆర్థిక సహాయం కోల్పోవడం

(i) వదులుకున్న సాధారణ సహాయక అభివృద్ధి గ్రాంట్లు - ₹6.77 కోట్లు

బ్లాక్ గ్రాంట్ల రూపంలో యూనివర్సిటీ గ్రాంట్స్ కమిషన్ (యూజీసీ) అందించిన 12వ ప్రణాళిక సాధారణ సహాయక అభివృద్ధి పథకం, విశ్వవిద్యాలయాలు వాటి నాణ్యతను మెరుగుపరచడం, కనీస అవసర స్థాయిని సాధించడం కోసం విశ్వవిద్యాలయాలలో మౌలిక సదుపాయాలు, ప్రాథమిక సౌకర్యాలను మెరుగుపరచడం లక్ష్యంగా పెట్టుకుంది.

మౌలిక సదుపాయాలు, సౌకర్యాలను మెరుగుపరచడానికి, 12వ ప్రణాళిక సాధారణ సహాయక అభివృద్ధి పథకం కింద ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం యూజీసీ నుండి ₹31.95 కోట్లు అందుకుంది. మొదట 2017 మార్చిలో ముగిసే ఈ పథకం, 2023 మార్చి వరకు పొడిగించడమైంది. ₹25.18 కోట్ల మొత్తం (2012 ఆగష్టులో ₹3.49

కోట్లు, 2013 జూలైలో ₹9.29 కోట్లు, 2015 జూలైలో ₹6.39 కోట్లు, 2021 సెప్టెంబరులో ₹6.01 కోట్లు) విడుదల చేయడమైంది. కానీ నిధుల వినియోగంలో జాప్యం జరిగింది. ఆడిట్ చేసిన వినియోగ ధృవపత్రాలను 2021 మార్చి వరకు యూజీసీకి సమర్పించలేదు, ఫలితంగా ₹6.77 కోట్ల మిగిలిన గ్రాంటు విడుదల కాలేదు.

నిధుల వినియోగం, వినియోగ ధృవపత్రాల సమర్పణలో జాప్యం కారణంగా విశ్వవిద్యాలయానికి మంజూరైన ₹31.95 కోట్లలో ₹25.18 కోట్లు మాత్రమే రావడం వల్ల ఆర్థిక సహాయం అందకుండా పోయింది. 2019 జూలై నుండి 2021 మే వరకు క్రమ (రెగ్యులర్) ఉపకులపతి లేకపోవడం నిధుల నష్టానికి కారణమని పేర్కొన్నారు, ఎందుకంటే ఇన్‌ఛార్జ్ ఉపకులపతి సాధారణ విషయాలను మాత్రమే నిర్వహించగలిగారు.

విశ్వవిద్యాలయం యూజీసీ అధికారులకు పదేపదే విజ్ఞప్తి చేసినప్పటికీ, 4వ విడత గ్రాంటు అందలేదు, యూజీసీ నుండి ఎటువంటి స్పందన రాలేదు. గ్రాంట్లను వినియోగించడం, అవసరమైన పత్రాలను సమర్పించడంలో జాప్యం ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయానికి గణనీయమైన ఆర్థిక అవాంతరాలకు దారితీసి, వాటి నాణ్యతను ప్రభావితం చేసింది, పరిమితి స్థాయిని సాధించడంలో ఆటంకం కలిగింది.

XIIవ ప్రణాళిక సాధారణ సహాయక అభివృద్ధి పథకం వాస్తవానికి 2017 మార్చి వరకు ఉందని, 2023 మార్చి వరకు కాదని ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో తెలిపింది (2024 ఫిబ్రవరి). 2019 జూలై నుండి 2021 మే వరకు ఉన్నకాలంలో క్రమ (రెగ్యులర్) ఉపకులపతిని నియామకంలో విపరీతమైన జాప్యం, యూజీసీ 4వ విడత గ్రాంటు విడుదల చేయకపోవడం, నిధులను వినియోగించకపోవడానికి కారణమని పేర్కొంది.

(ii) విశ్వవిద్యాలయ పరిశోధన, శాస్త్రీయ నైపుణ్య ప్రోత్సాహక గ్రాంట్లు (పర్స్-II) - ₹2.13 కోట్లు కోల్పోవడం

భారతీయ విశ్వవిద్యాలయాల పరిశోధనా సామర్థ్యాన్ని బలోపేతం చేయడం, దేశంలో పరిశోధన పర్యావరణ వ్యవస్థ, పరిశోధన & అభివృద్ధికి మద్దతు ఇవ్వడం, పర్స్[77] పథకం ప్రధాన లక్ష్యం. ప్రధానంగా, పరిశోధన సిబ్బంది వ్యయం, పరికరాల, గణన సౌకర్యాల పెంపుదల, పరిశోధనా వినియోగ వస్తువులు, సౌకర్యాల నిర్వహణ కోసం గ్రాంటు రూపంలో ఆర్థిక సాయం విశ్వవిద్యాలయాలకు ఉద్దేశించిన మద్దతు అందించడానికి.

హార్డ్‌వేర్, ఇతర వినియోగ వస్తువులు, మానవ వనరులు, ఆకస్మిక అంశాలు మొదలైన వాటికి సంబంధించిన కార్యకలాపాల కోసం, 2017లో పర్స్- II కార్యక్రమం కింద, విశ్వవిద్యాలయం ₹8.10[78] కోట్లు అభ్యర్థించింది. 2022 డిసెంబరు 31 నాటికి విడుదల చేసిన ప్రతి వస్తువుపై చేసిన ఖర్చు, విడుదలల వివరాలు ఈ కింది విధంగా ఉన్నాయి:

పట్టిక 3.32: పర్స్-II కింద పద్దు వారీ నిధుల విడుదల, వినియోగం

పద్దు కింద నిధుల వినియోగం				(₹ లక్షలలో)
మంజూరయిన బడ్జెటు పద్దు	కేటాయింపు	విడుదల	వ్యయం (31.03.2021 వరకు)	వ్యయం (31.12.2022 వరకు)
వినియోగ వస్తువులు	255	250.78	208.39	249.78
మానవ వనరులు	81		3.61	6.78
దేశీయ	8.1		0.71	2.85
ఆకస్మిక	32.4		17.08	28.6
హార్డ్ వేర్	433.5	346.8	246.35	401.02
మొత్తం	810	597.58	476.14	689.03

మూలం: విశ్వవిద్యాలయం అందించిన సమాచారం

[77] విశ్వవిద్యాలయం పరిశోధన, శాస్త్రీయ నైపుణ్య ప్రోత్సాహం

[78] 1వ విడత: ₹2.68 కోట్లు; 2వ విడత: ₹2.68 కోట్లు; 3వ విడత: ₹1.81 కోట్లు; 4వ విడత: ₹0.94 కోట్లు

ప్రతిపాదిత మొత్తం ₹8.10 కోట్లకు గానూ, 2020 అక్టోబరు నాటికి విశ్వవిద్యాలయం కేవలం ₹5.97 కోట్లు[79] మాత్రమే అందుకొంది. అయినప్పటికీ భారత ప్రభుత్వం నుండి తదుపరి గ్రాంట్లు ఆశించి, 2022 డిసెంబరు నాటికి ₹6.89 కోట్లు ఖర్చు చేసింది. ఖర్చులు ప్రధానంగా వినియోగ వస్తువులపై జరిగాయి, మానవ వనరుల భాగానికి సంబంధించి విడుదలైన ₹81 లక్షలలో, కేవలం ₹6.78 లక్షలు మాత్రమే వెచ్చించడమైంది. హార్డ్‌వేర్ కోసం విడుదల చేసిన ₹3.46 కోట్ల మొత్తంలో, ₹4.01 కోట్లు ఖర్చు చేశారు. ₹91.45 లక్షల అదనపు వ్యయం జరిగింది. అదనపు వ్యయం పూరించడానికి, అటువంటి వినియోగాన్ని నిషేధించే మార్గదర్శకాలకు వ్యతిరేకంగా ఉపకులపతి ఆదేశాల మేరకు యూజీసీ నిధులను మళ్లించడం జరిగింది. వివిధ యూజీసీ పథకాల కింద స్వీకరించిన నిధులకు సంబంధించి విశ్వవిద్యాలయం వ్యక్తిగత నగదు పుస్తకాన్ని నిర్వహించనందున, ఏ నిర్దిష్ట పథకం నుండి నిధులు మళ్లించారనే దాని గురించి ఆడిట్ వ్యాఖ్యానించడానికి కుదరలేదు.

నిధుల వినియోగంలో గణనీయమైన జాప్యం జరిగినట్లు ఆడిట్ గమనించింది. ఫలితంగా ఇది మిగిలిన భారత ప్రభుత్వ గ్రాంటు నుండి మిగిలిన ₹2.13 కోట్లను అందుకోలేదు. 2019 జూలై నుండి 2021 మే వరకు క్రమ (రెగ్యులర్) ఉపకులపతి లేకపోవడం వల్ల పరికరాల కొనుగోలు ఆలస్యానికి కారణమని విశ్వవిద్యాలయం పేర్కొంది. 26 ప్రతిపాదిత పరికరాలలో, సమయ పరిమితుల కారణంగా 18 మాత్రమే కొనుగోలు చేయడమైంది. ఖర్చుల సమయపాలన పాటించకపోవడం వల్ల పర్స్-II కింద మిగిలిన ఆర్థిక సహాయాన్ని కోల్పోవడానికి దారితీసింది.

₹91.45 లక్షల అదనపు వ్యయాన్ని నిర్ధారిస్తూ సంబంధిత అధికారుల సలహా మేరకు ఖర్చు చేసినట్లు ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో తెలిపింది (2024 ఫిబ్రవరి). అదనపు ఖర్చును విడుదల చేయాలనే అభ్యర్థనతో, ఆడిట్ చేసిన వినియోగ ధృవపత్రాలను నిధులు ఇచ్చే సంస్థకు సమర్పించినట్లు కూడా పేర్కొంది. పథకం కింద ₹2.13 కోట్ల మిగిలిన గ్రాంటును జప్తు చేయడంపై ప్రభుత్వం నిర్దిష్ట సమాధానం ఇవ్వలేదు.

వ్యయ సమయపాలనకు కట్టుబడి ఉండకపోవడం వల్ల విశ్వవిద్యాలయం ₹2.13 కోట్ల మిగిలిన ఆర్థిక సహాయాన్ని కోల్పోయింది, దాని పరిశోధన సామర్థ్యాన్ని బలోపేతం చేయడానికి అవకాశాన్ని కోల్పోయింది.

(iii) ఉపాధ్యాయులు, బోధన పథకం కోసం జాతీయ మిషన్ - ₹2.85 కోట్ల కేంద్ర సహాయం నష్టపోవడం

ఉన్నత విద్యలో ఉపాధ్యాయులు, బోధన పథకం కోసం పండిట్ మదన్ మోహన్ మాలవియ జాతీయ మిషన్ పథకం (పీఎంఎంఎంఎన్ఎంటీటీ), ఉపాధ్యాయుల వృత్తిపరమైన సామర్థ్యాలను పెంపొందించడానికి ఉద్దేశించడమైనది, ఇది విశ్వవిద్యాలయాలు, కళాశాలలకు పునరావృత, పునరావృతం కాని గ్రాంట్లను అందిస్తుంది.

2020 మార్చి నాటికి సివిల్ పనులను పూర్తి చేయాలనే షరతుతో, నిర్మాణం, పరికరాల కొనుగోలు కోసం పునరావృతం కాని గ్రాంటు ఉద్దేశించడమైనది. భారత ప్రభుత్వం, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం/విశ్వవిద్యాలయం మధ్య నిధుల భాగస్వామ్య విధానం 60:40 నిష్పత్తిలో ఉంది. పేర్కొన్న తేదీ లోగా సివిల్ పనులను పూర్తి చేయకపోతే గ్రాంటును తిరిగి చెల్లించడం, స్వంత నిధులతో పూర్తి చేయడానికి దారితీస్తుంది.

పీఎంఎంఎంఎన్ఎంటీటీ పథకం కింద, భారత ప్రభుత్వం 60 శాతం, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం/విశ్వవిద్యాలయం 40 శాతం సహకారంతో ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయానికి ₹9.50 కోట్లు కేటాయించడమైంది. మొదటి విడత ₹2.85 కోట్లను

[79] ₹3.46 కోట్ల మూలధన ఆస్తి, హార్డ్‌వేర్ భాగం; వినియోగ వస్తువులు, మానవవనరులు, దేశీయ ప్రయాణాలు, ఆకస్మిక పరిస్థితులు మొదలైనవి: ₹2.51 కోట్లు

2019 మేలో భారత ప్రభుత్వం విడుదల చేసింది. అయితే విశ్వవిద్యాలయం రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నుండి 40 శాతం వాటాను పొందడంలో సవాళ్లను ఎదుర్కొంది, ఆలస్యానికి దారితీసింది.

ఆడిట్ కింది వాటిని గమనించింది:

1) ప్రధమంగా, 'విద్యా పాఠశాల భవన నిర్మాణం' పనులు (2019 డిసెంబరు) ₹6.24 కోట్లతో (జీ+1 అంతస్తులు) అంచనా వేయడమైంది. రాష్ట్ర వాటా కింద నిధులను విడుదల చేయకపోవడం కారణంగా, దీన్ని ₹3.57 కోట్లకు (గ్రౌండ్ ఫ్లోర్ మాత్రమే) పరిమితం చేయడమైంది. కేంద్ర ప్రజా పనుల శాఖ 2020 జనవరిలో చేపట్టిన పనులు, 2021 సెప్టెంబరులో పూర్తయినాయి. ఒప్పంద విలువ ₹3.57 కోట్లకు గానూ ఇప్పటివరకు ₹1.75 కోట్లు మాత్రమే కేంద్ర ప్రజా పనుల శాఖకి విడుదల చేయడమైందని, అలాగే ₹1.82 కోట్లు కేంద్ర ప్రజా పనుల శాఖకి ఇంకా చెల్లించవలసిన బాధ్యత ఉందని ఆడిట్ గమనించడమైంది.

2) ప్రిన్సిపాల్ అందించిన సమాచారం ప్రకారం, కేంద్ర ప్రజా పనుల శాఖ అమలు చేసిన సివిల్ పనులలో కొన్ని అంతరాలు ఉన్నందున పూర్తి చేసిన భవనాన్ని స్వాధీనం చేసుకోవడం కుదరలేదు, 2023 జూన్ నాటికి భవనాన్ని పూర్తి చేసి అప్పగించే అవకాశం ఉంది.

3) 2020 ఫిబ్రవరిలో కొనుగోలు చేసిన ₹49 లక్షల విలువైన కంప్యూటర్లను, 2023 ఫిబ్రవరి నాటికి నెలకొల్పకుండా, నిరుపయోగంగా ఉన్నాయి.

2023 ఫిబ్రవరి 8 నాటికి గ్రౌండ్ ఫ్లోర్ వరకు మాత్రమే నిర్మించిన విద్యా పాఠశాల భవనం

2023 ఫిబ్రవరి 8 నాటికి నిర్మించి, ఉపయోగించని విద్యా పాఠశాల భవనం గదులు

2020 ఫిబ్రవరిలో కొనుగోలు చేసిన పరికరాలు స్టోర్‌లలో 2023 ఫిబ్రవరి 8 నాటికి నిరుపయోగంగా పడి ఉన్నాయి

ఈ జాప్యాలు, సరిపోలే వాటాలు విడుదల చేయకపోవడం వల్ల మిగిలిన ₹2.85 కోట్ల కేంద్ర సహాయక నిధులు విడుదల కాలేదు. సరిపోలే వాటాను సమీకరించడానికి ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయని, పరిష్కరించని సివిల్ పనుల అంతరాలు కూడా జాప్యానికి కారణమని విశ్వవిద్యాలయం వివరించింది. సమస్యలు పరిష్కరించిన తర్వాత భవనాన్ని స్వాధీనం చేసుకుని, శిథిలావస్థకు చేరిన తరగతి గదులకు బదులుగా వినియోగిస్తామని హామీ ఇచ్చారు.

తమ 40 శాతం వాటాను విడుదల చేయకపోవడానికీ, భారత ప్రభుత్వం నుండి ₹2.85 కోట్ల మేర కేంద్ర సహాయాన్ని కోల్పోవడానికి గల నిర్దిష్ట కారణాలను తన సమాధానంలో ప్రభుత్వం అందించలేదు (2024 ఫిబ్రవరి).

(iv) రాష్ట్రీయ ఉన్నత విద్యా అభియాన్ (రూసా 1.0) - నిధులను ఉపయోగించకపోవడం వల్ల ఆర్థిక సహాయం నష్టం - ₹1.12 కోట్లు

గ్రంథాలయాలు, ప్రయోగశాలలు, పరికరాలు, వసతి గృహాలు, సౌచాలయాలు మొదలైన వాటిని అభివృద్ధి చేసి తక్షణ నాణ్యత ప్రయోజనాలకు దారితీసే క్లిష్టమైన మౌలిక సదుపాయాల అవసరాలను తీర్చడానికి, రాష్ట్రీయ ఉన్నత విద్యా అభియాన్ (రూసా) 1.0 కింద భాగం 3 (విశ్వవిద్యాలయాలకు మౌలిక సదుపాయాల గ్రాంట్లు) అందిస్తుంది. ఈ పథకం కింద, కొత్త మౌలిక సదుపాయాల కల్పన, పునరుద్ధరణ/ఇప్పటికే ఉన్న మౌలిక సదుపాయాల నవీకరణ, పరికరాల కొనుగోలు మొదలైన వాటికోసం ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం ₹20 కోట్ల మొత్తాన్ని అందుకుంది.

విడుదలైన ₹20 కోట్ల[80]లకు గానూ రూసా 1.0 ముగించే నాటికి (2020 మార్చి) ₹18.88 కోట్ల రూపాయలు మాత్రమే వినియోగించినట్లు ఆడిట్ గమనించింది. విడుదల చేసిన మొత్తాల వివరాలు, అది విడుదల చేసిన ప్రయోజనం, ఖర్చుల పరిధి కింది **పట్టిక 3.33** లో వివరించడమైంది:

పట్టిక 3.33: రూసా 1.00 కింద విడుదల చేసిన మొత్తాలు, ఖర్చుల వివరాలు

(₹ కోట్లలో)

క్రమ సంఖ్య	పని/ప్రయోజనం పేరు	అంచనా వ్యయం	మంజూరైన, స్వీకరించిన మొత్తాలు	వ్యయం	మిగులు
1	విశ్వవిద్యాలయ ప్రాంగణంలో 500 పడకల బాలుర వసతిగృహ నిర్మాణం	7.00	7.00	7.00	శూన్యం
2	విశ్వవిద్యాలయ ప్రాంగణంలో వసతిగృహ భవనానికి మరమ్మతులు, నిర్వహణ అందించడం, కొత్త డ్రైనేజీ పైప్‌లైన్ వేయడం, ఇప్పటికే ఉన్న స్నానపు గదులు, టాయిలెట్లను మెరుగుపరచడం.	2.50	8.00	8.00	శూన్యం
3	ఠాగూర్ ఆడిటోరియంకు విద్యుద్దీకరణతో సహా ప్రత్యేక మరమ్మతులు, పునరుద్ధరణను అందించడం.	3.08			
4	డి-బ్లాక్ వసతిగృహ పునర్నిర్మాణం, మరమ్మత్తులు	1.51			
5	ఠాగూర్ ఆడిటోరియంలో అదనపు పనులు	0.14			
6	స్మార్ట్ డేటా కేంద్ర స్థాపన	1.09			
7	కంప్యూటర్లు, టేబుళ్ళు, కుర్చీల కొనుగోలు	2.12	5.00	3.88	1.12
8	ప్రయోగశాల పరికరాలు, జనరేటర్లు	2.22			
9	పుస్తకాలు, ఈ-వనరులు	1.00			
	మొత్తం	**20.66**	**20.00**	**18.88**	**1.12**

మూలం: విశ్వవిద్యాలయం అందించిన సమాచారం

₹1.12 కోట్లను వినియోగించకపోవడానికి నిర్దిష్ట కారణాలను, విశ్వవిద్యాలయ అధికారులు ఆడిట్‌కు అందించలేదు.

ఉపయోగించని ₹1.12 కోట్ల గ్రాంటును, రూసా 2.0 కింద తదుపరి విడుదలలకు సర్దుబాటు చేసినట్లు, దీని ఫలితంగా రూసా 2.0 కింద ₹1.12 కోట్ల ఆర్థిక సహాయం కోల్పోయినట్లు ఆడిటు గమనించింది.

₹1.12 కోట్ల మేర ఆర్థిక సహాయం కోల్పోయినట్లు యూనివర్సిటీ ధృవీకరించింది.

కంప్యూటర్లు, కంప్యూటర్ కుర్చీలు, కంప్యూటర్ టేబుళ్ళ ఖర్చుల వివరాలను అందజేస్తూ, మంజూరైన మొత్తంలో ₹44.62 లక్షలు ఆదా అయినట్లు, సైట్‌లో విద్యుత్ అవసరాన్ని తీర్చడానికి సౌర విద్యుత్ యూనిట్ అవకాశాలను

[80] 2017 ఏప్రిల్ 6న విడుదలైన ₹2.5 కోట్లు, 2018 ఫిబ్రవరి 5న ₹2.5 కోట్లు, 2018 అక్టోబర్ 5న ₹10 కోట్లు, 2019 జూలై 19న ₹5 కోట్లు విడుదలయ్యాయి

అన్వేషించడం వలన ఠాగూర్ ఆడిటోరియంలో మరో జనరేటర్‌ను ఏర్పాటు చేయలేదని ప్రభుత్వం తమ సమాధానంలో తెలిపింది (2024 ఫిబ్రవరి).

3.2.4.5 అభివృద్ధి గ్రాంట్లు వినియోగించక పోవడం - ₹18.78 కోట్లు

2015-16 సంవత్సరంలో అభివృద్ధి కార్యకలాపాలకు (మూలాధన పనులు) ₹20.52 కోట్లను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం విడుదల చేసింది (2015 డిసెంబరు). 2016 జనవరిలో ఈ మొత్తాన్ని విశ్వవిద్యాలయం స్వీకరించింది. తదనుగుణంగా విశ్వవిద్యాలయం కింది పనులను చేపట్టాలని ప్రతిపాదించింది.

పట్టిక 3.34: విశ్వవిద్యాలయం మూలధన పనుల కింద చేపట్టాలని ప్రతిపాదించిన పనులు

క్రమ సంఖ్య	పని పేరు	మొత్తం (₹ కోట్లలో)
1	విశ్వవిద్యాలయ ప్రాంగణంలో శతాబ్ధి పరిపాలనా బ్లాకు నిర్మాణం	10.00
2	విశ్వవిద్యాలయ ప్రాంగణంలోని పరిశోధన, అభివృద్ధి భవనం కోసం కేంద్ర సౌకర్యాలు, పై అంతస్థులో 300 కిలోవాట్లు సౌర విద్యుత్ ప్లాంటును ఏర్పాటు చేయడం	1.63
3	విశ్వవిద్యాలయ ప్రాంగణంలో సీసీటీవీ నిఘా వ్యవస్థను కొనుగోలు చేయడం, అమర్చడం	8.89

మూలం: విశ్వవిద్యాలయం అందించిన సమాచారం

అయితే ఈ రోజు వరకు పై పనులపై ఎలాంటి ఖర్చు లేదు, సీసీటీవీ నిఘా వ్యవస్థ కొనుగోలు, ఏర్పాటుకు ₹1.74 కోట్లు ఖర్చు చేయడం మినహా మిగిలిన మొత్తం ₹18.78 కోట్లు (₹20.52 కోట్లు - ₹1.74 కోట్లు) 2023 మే నాటికి నిరుపయోగంగా ఉన్నాయి.

విశ్వవిద్యాలయ అధికారులు ₹18.78[81] కోట్లు వినియోగించలేదని నిర్ధారించారు. వినియోగించని ₹18.78 కోట్లను విశ్వవిద్యాలయ ప్రాంగణంలో శతాబ్ధి పరిపాలనా 'ఈ' బ్లాక్‌ను నిర్మించేందుకు, వినియోగించాలని ప్రతిపాదించామని పేర్కొన్నారు.

విశ్వవిద్యాలయంలో శతాబ్ధి బ్లాక్ నిర్మాణ పనులను తెలంగాణ రాష్ట్ర విద్య, సంక్షేమ మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి సంస్థ చేపట్టిందని, ₹10 లక్షలు ఖర్చు అయ్యిందని ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో తెలిపింది (2024 ఫిబ్రవరి).

(i) శతాబ్ధి ఉత్సవాల గ్రాంట్ల మళ్లింపు - ₹3.96 కోట్లు

ఓయూ శతాబ్ధి ఉత్సవాల దృష్ట్యా శతాబ్ధి భవనం నిర్మాణం, ఇతర సంబంధిత ఖర్చుల కోసం ప్రభుత్వం ₹9 కోట్లు విడుదల చేసింది (2018 జూలై). పైన పేర్కొన్న గ్రాంటులో, నిధులను వినియోగించకపోవడం వల్ల 2020 మార్చిలో ప్రభుత్వ ఖాతాలో ₹5.04 కోట్లు మురిగిపోయాయి, ₹3.96 కోట్ల మిగిలిన గ్రాంటు, సిబ్బంది జీతభత్యాల కోసం మళ్లించడమైంది (2021 మార్చి).

ఆడిటు పరిశీలనలపై ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో ఎలాంటి నిర్దిష్ట వ్యాఖ్యలను అందించలేదు (2024 ఫిబ్రవరి).

3.2.4.6 వినియోగం కాని ప్రత్యేక ప్రయోజన గ్రాంట్లు - లైబ్రరీ గ్రాంట్లు ₹50 లక్షలు

ఓయూ అంతర్జాతీయ అధ్యయనాల కేంద్రాన్ని రక్షించడానికి, బలోపేతం చేయడానికి బ్లాకు గ్రాంటు కంటే ₹2 కోట్ల గ్రాంట్లు ఎక్కువగా అందించాలని 2021 జనవరిలో విశ్వవిద్యాలయం రాష్ట్ర ప్రభుత్వాన్ని అభ్యర్థించింది. విశ్వవిద్యాలయం అభ్యర్థనను పరిగణనలోకి తీసుకుని, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 2021 మార్చిలో, గ్రంధాలయ కొనుగోళ్లు, సమావేశాలు నిర్వహించడం, అభివృద్ధి కార్యకలాపాల కోసం ఒక్కసారి మంజూరు చేసే గ్రాంటుగా ₹50 లక్షల ప్రత్యేక ప్రయోజన గ్రాంటును విడుదల చేసింది. అయితే పైన పేర్కొన్న ₹50 లక్షల[82] నిధులు 2021 ఏప్రిల్ నుండి

[81] 2022 మే 23న జరిగిన 4వ ఆర్థిక కమిటీ / 166వ కార్యనిర్వాహక కమిటీ సమావేశం ఆమోదించినది

[82] ఖాతా సంఖ్య 40113238484: ₹40 లక్షలు, ఖాతా సంఖ్య 40113231444: ₹10 లక్షలు

వినియోగించకుండా, గ్రాంటును ఖర్చు చేయడానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నుండి అనుమతులు పొందడంలో జాప్యం కారణంగా టర్మ్ డిపాజిట్ల రూపంలో ఉంచడమైంది.

ఆడిటోరియంకు మరమ్మతులు అవసరమని, మౌలిక సదుపాయాల శాఖ మరమ్మతులు/పునరుద్ధరణ కోసం అంచనాలను సమర్పించిందని, వాటిని ఆమోదం కోసం పంపడమైందని, ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో పేర్కొంది (2024 ఫిబ్రవరి).

3.2.4.7 స్వీయ ఆర్థిక సంస్థలు

ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం 16 కళాశాలలు/శాఖల ద్వారా స్వీయ-ఆర్థిక విధానంలో కోర్సులను అందిస్తోంది. ఈ కోర్సుల నిర్వహణ విద్యార్థుల నుంచి వచ్చే ఆర్థిక ద్రవ్యాలతో రూపొందించబడుతుంది. స్వీయ-ఆర్థిక సంస్థల ఆదాయ, వ్యయాల వివరాలు *అనుబంధం-3.15* లో పేర్కొనడమైంది.

పట్టిక 3.35లో చూపిన విధంగా కింది కళాశాలలు/విభాగాలు స్థిరంగా నష్టాలతో పనిచేస్తున్నట్లు ఆడిట్ గుర్తించింది.

పట్టిక 3.35: స్వీయ ఆర్థిక విధానం కింద నష్టాల్లో పనిచేస్తున్న విభాగాలు

(₹ లక్షలలో)

క్రమ సంఖ్య	కళాశాల పేరు	మొత్తం ఆదాయం (2017-18 నుండి 2021-22 వరకు)	మొత్తం వ్యయం (2017-18 నుండి 2021-22 వరకు)	నష్టం
1	విశ్వవిద్యాలయ మహిళా కళాశాల, కోఠి	957.2	1254.23	297.03
2	విశ్వవిద్యాలయ సైన్స్ కళాశాల, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం	376.77	394.65	17.88
3	విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, సికింద్రాబాదు	845.72	860.34	14.62
4	విశ్వవిద్యాలయ కామర్స్, బిజినెస్ మ్యానేజ్మెంట్ కళాశాల	231.12	236.61	5.49
5	న్యాయ పీజీ కళాశాల, బషీర్‌బాగ్	249.7	254.39	4.69
6	విశ్వవిద్యాలయ ఆర్ట్స్, సామాజిక శాస్త్రాల కళాశాల	581.93	585.83	3.9
7	అరబిక్‌లో విభాగం	6.88	9.78	2.9
	మొత్తం	**3249.32**	**3595.83**	**346.51**

మూలం: స్వీయ ఆర్థిక కోర్సుల పద్దులు

పెరుగుతున్న ఖర్చులు, ఖర్చుల నియంత్రణ దృష్ట్యా, రుసుముల నిర్మాణాన్ని పునఃపరిశీలించాల్సిన అవసరం ఉంది.

వివిధ కళాశాలల్లో అందించే స్వీయ ఆర్థిక కోర్సుల రుసుముల నిర్మాణాన్ని సవరించడానికి విశ్వవిద్యాలయం నిర్ణయం తీసుకుంటుందని ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో హామీ ఇచ్చింది (2024 ఫిబ్రవరి).

3.2.4.8 కౌలు నిర్వహణ

విశ్వవిద్యాలయ ఉద్యోగులకు ఇచ్చిన నివాస గృహాల నుండి అద్దె, కౌలుకు ఇచ్చిన భూముల నుండి కౌలు మొత్తం రూపంలో విశ్వవిద్యాలయం తన స్థిరాస్తుల నుండి ఆదాయాన్ని పొందుతుంది. కౌలు ఒప్పందాల సమీక్షలకు ఓయూ రిజిస్ట్రారు బాధ్యత వహిస్తారు, కౌలు అద్దెల సేకరణకు ఓయూ ఎస్టేట్ సెల్ సంచాలకులు బాధ్యత వహిస్తారు.

(i) తెలంగాణ విద్యుత్తు ప్రసార సంస్థ, తెలంగాణ రాష్ట్ర దక్షిణ ప్రాంత విద్యుత్తు పంపిణీ సంస్థల నుండి ₹ 7.07 కోట్ల కౌలు అద్దె ఛార్జీలు వసూలు చేయకపోవడం

తెలంగాణ విద్యుత్తు ప్రసార సంస్థతో, కౌలుకు ఇచ్చిన భూముల నుండి, కౌలు అద్దెల ద్వారా సంవత్సరానికి ₹59.80 లక్షల ఆదాయం కోసం విశ్వవిద్యాలయం కౌలు ఒప్పందాన్ని కుదుర్చుకుంది (2011 అక్టోబరు). అయితే 2016-17 నుండి 2021-22 మధ్య కాలానికి సంబంధించి ₹3.59 కోట్ల కౌలు మొత్తం 2024 ఫిబ్రవరి నాటికీ

తెలంగాణ విద్యుత్తు ప్రసార సంస్థ నుండి వసూలు చేయలేదు. అదనంగా 2015 ఏప్రిల్‌లో గడువు ముగిసిన కౌలు దస్తావేజు కూడా ఈనాటికీ (2023 మార్చి) పునరుద్ధరించలేదు.

ఇంకా, ప్రతి ప్రదేశంలో సంవత్సరానికి ₹17.50 లక్షల కౌలు మొత్తం చొప్పున తెలంగాణ రాష్ట్ర దక్షిణ ప్రాంత విద్యుత్తు పంపిణీ సంస్థకి[83] విద్యుత్ సబ్‌స్టేషన్ల ఏర్పాటు కోసం విశ్వవిద్యాలయం భూములను కేటాయించింది.

అయితే, బకాయి ఉన్న ₹4.03 కోట్లలో, తెలంగాణ రాష్ట్ర దక్షిణ ప్రాంత విద్యుత్తు పంపిణీ సంస్థ నుండి ₹54.60 లక్షల[84] కౌలు మొత్తం మాత్రమే వసూలు చేయడమైంది, ***అనుబంధం-3.16*** లో చూపించిన విధంగా 2010-11 నుండి 2021-22 వరకు ఉన్న కాలానికి సంబంధించిన మిగిలిన ₹3.48 కోట్ల మొత్తం తెలంగాణ రాష్ట్ర దక్షిణ ప్రాంత విద్యుత్తు పంపిణీ సంస్థ నుండి బకాయిలోనే ఉంది.

తెలంగాణ రాష్ట్ర దక్షిణ ప్రాంత విద్యుత్తు పంపిణీ సంస్థ నుండి ₹3.65 కోట్లు బకాయి ఉందని, న్యాయపరమైన నోటీసులు కూడా జారీచేయడమైందని ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో తెలిపింది (2024 ఫిబ్రవరి).

(ii) అద్దె ఛార్జీలను సవరించకపోవడం వల్ల ₹1.49 కోట్ల ఆదాయ నష్టం

అద్దె ఛార్జీలను ఏటా 10 శాతం పెంచాలని, భూములను మొదట ఐదు సంవత్సరాల పాటు కౌలుకు ఇవ్వాలని, ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనూ కౌలు వ్యవధి 25 సంవత్సరాలకు మించకూడదని, ప్రభుత్వ శాఖలను ప్రభుత్వం 1996 అక్టోబరులో ఆదేశించింది. ప్రతి ఐదు సంవత్సరాల తర్వాత కౌలును సమీక్షించడానికి, అట్టి పునరుద్ధరణ సమయంలో సంవత్సరానికి భూమి ప్రస్తుత మార్కెట్ విలువలో 10 శాతం ప్రాతిపదికన కౌలు అద్దెలు నిర్ణయించడమవుతుంది.

తార్నాకలోని యూనివర్సిటీ ఫిల్లింగ్ స్టేషన్‌తో నెలకు ₹20,000 చొప్పున విశ్వవిద్యాలయం కౌలు ఒప్పందం అమలు చేసింది (1998 జూలై). ప్రతి మూడు సంవత్సరాలకు 10 శాతం పెంపుదలతో, కౌలు దస్తావేజును 25 సంవత్సరాల కాలానికి అమలు చేసింది. కౌలు అద్దెల చెల్లింపులు క్రమం తప్పకుండా జరుగుతున్నప్పటికీ, ప్రభుత్వ ఉత్తర్వు (జీఓ) లో పేర్కొన్న విధంగా కౌలు అద్దెల సవరణ జరగలేదు. 10 శాతం వార్షిక పెరుగుదలతో కౌలు అద్దెను మాత్రమే పరిగణనలోకి తీసుకోవడం ద్వారా, ప్రస్తుత మార్కెట్ రేటుతో[85] సంబంధం లేకుండా, ***అనుబంధం-3.17*** లో చూపిన విధంగా ఆదాయ నష్టం ₹1.49 కోట్లుగా లెక్కకట్టడం జరిగింది.

ఇప్పటికే అమలు చేసిన కౌలులకు ఏటా 10 శాతం అద్దెలను పెంచాలని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నుండి ఎటువంటి సూచనలు లేవని ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో పేర్కొంది (2024 ఫిబ్రవరి).

ప్రభుత్వ సమాధానం కౌలు ఒప్పందం తేదీకి ముందుగా 1996 అక్టోబరులో ఇచ్చిన తన స్వంత ఆదేశాలకు[86] విరుద్ధంగా ఉంది, కావున విశ్వవిద్యాలయం దానికి కట్టుబడి ఉండాలి.

3.2.4.9 ఇతర అంశాలు

(i) "ఆంధ్రప్రదేశ్ జీఐఎస్ మాస్టర్ ప్లాన్ ప్రాజెక్టు" - ₹86 లక్షల ఖర్చును తిరిగి రాబట్టుకోకపోవడం

ఆదోని ప్యాకేజీ-VIII[87], చిలకలూరిపేట ప్యాకేజీ-XXVI[88] కోసం అమృత్ కింద జీఐఎస్ ఆధారిత మాస్టర్ ప్లాన్‌ను రూపొందించడానికి, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయంకు వృత్తిపరమైన రుసుము చెల్లింపు కోసం వరుసగా ₹75.00

---

[83] నిజాంకళాశాల, బషీర్‌బాగ్, విశ్వవిద్యాలయం మహిళా కళాశాల, కోఠిలో భూములు కేటాయించడమైనది

[84] 2010 జూలై 27నాటి చెక్ నంబర్ 591639, 2010 ఆగష్టు 9 నాటి చెక్ నంబర్ 591757 చెక్‌ల ద్వారా ₹40.95 లక్షలు, చెక్ నెం.0989510 ద్వారా తేదీ 14 ఆగష్టు 2012 ద్వారా ₹13.65 లక్షలు.

[85] విశ్వవిద్యాలయం సమర్పించిన రికార్డులలో ప్రస్తుత మార్కెట్ రేటు అందుబాటులో లేదు

[86] జీ.ఓ.ఏం ఎస్.సంఖ్య.140 రెవెన్యూ (ఏఎస్ఎస్ఎన్.III) శాఖ, తేదీ 1996 అక్టోబర్ 14

[87] పట్టణ స్థానిక సంస్థలు ఆదోని, ఎమ్మిగనూరు

[88] పట్టణ స్థానిక సంస్థలు చిలకలూరిపేట, బాపట్ల, మాచర్ల, రేపల్లె, చీరాల

లక్షలు, ₹85.00 లక్షలు, పట్టణ, పర్యావరణ అధ్యయనాల ప్రాంతీయ కేంద్రంకు (ఆర్‌సీయూఈఎస్) ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ప్రభుత్వం మంజూరు చేసింది (2018 నవంబరు).

పై ప్రాజెక్టు రికార్డుల పరిశీలన సమయంలో, ప్రాజెక్టు అమలులో ఈ కింది అవకతవకలను ఆడిటులో గమనించడమైంది.

1) క్లయింట్ నుండి నిధులను ఊహించి ప్రాజెక్టు అమలును ప్రారంభించడమైంది. ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం నుండి ₹75.78 లక్షలు (2019-20: ₹46.36 లక్షలు; 2020-21: ₹29.42 లక్షలు) మాత్రమే అందింది. ఇంకా పట్టణ, పర్యావరణ అధ్యయనాల ప్రాంతీయ కేంద్రం (ఆర్‌సీయూఈఎస్) స్థాపన ఛార్జీల కోసం తెలంగాణ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నుండి అందుకున్న ₹1.28 కోట్ల ప్రణాళికా నిధుల నుండి మళ్లించడమైంది.

2) వర్క్ ఆర్డర్ తేదీ (2018 నవంబరు) నుండి 6 నెలల్లోగా పూర్తి చేయాల్సిన ప్రాజెక్టు, 2023 మార్చి నాటికి పూర్తి కాలేదు.

3) 2022 మార్చిలో, పట్టణ, గ్రామీణ ప్రణాళిక శాఖ (డీటీసీపీ), ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం అంగీకరించిన సమయపాలన ప్రకారం ప్రాజెక్టును పూర్తిచేయనందుకు పట్టణ, పర్యావరణ అధ్యయనాల ప్రాంతీయ కేంద్రానికి (ఆర్‌సీయూఈఎస్) కారణం చూపమని నోటీసు జారీ చేసింది. పట్టణ, పర్యావరణ అధ్యయనాల ప్రాంతీయ కేంద్రానికి విడుదల చేసిన కన్సల్టెన్సీ ఛార్జీలను నష్టపరిహారంతో సహా తిరిగి వసూలు చేయాలని పునరుద్ఘాటించింది. పై నోటీసుకు ప్రతిస్పందనగా, ప్రాజెక్టు పూర్తి చేయడానికి మరో రెండు నెలల సమయం ఇవ్వాలని పట్టణ, పర్యావరణ అధ్యయనాల ప్రాంతీయ కేంద్రం డీటీసీపీని అభ్యర్థించింది. అయితే 2024 ఫిబ్రవరి నాటికి పట్టణ, పర్యావరణ అధ్యయనాల ప్రాంతీయ కేంద్రం ప్రాజెక్టును పూర్తి చేయలేకపోయింది.

4) ప్రాజెక్టు వ్యయం లేదా ప్రాజెక్టు సిబ్బంది వినియోగం కోసం సరైన అంచనా సిద్ధం చేయలేదు. చాలా వరకు నియామకాలు ప్రాజెక్టు కోఆర్డినేటర్ సిఫార్సుల ఆధారంగా జరిగాయి, పై నియామకాల అవసరాన్ని పట్టణ, పర్యావరణ అధ్యయనాల ప్రాంతీయ కేంద్ర సంచాలకులు సరిచూసుకోనూలేదు, ప్రాజెక్టు సిబ్బందికి వేతనాన్ని నిర్ణయించడానికి ఎటువంటి శాస్త్రీయ ఆధారాన్ని వర్తింపజేయనూలేదు.

ప్రాజెక్టు పూర్తికాకపోవడానికి నిర్దిష్ట కారణాలను ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో అందించలేదు (2024 ఫిబ్రవరి).

ప్రాజెక్టుకి, సిబ్బందికి వ్యయ అంచనా సరిగా వేయకపోవడం, పరిష్కరించని అడ్వాన్స్‌లు జాప్యాలకు దారితీశాయి. దీని వలన పట్టణ, పర్యావరణ అధ్యయనాల ప్రాంతీయ కేంద్రానికి ₹86 లక్షల సంభావ్య నష్టం, జరిమానా వడ్డీతో పట్టణ, గ్రామీణ ప్రణాళిక సంచాలకుడికి (డీటీసీపీ) నిధులను తిరిగి చెల్లించాల్సిన బాధ్యత ఏర్పడింది.

(ii) సిబ్బందికి అక్రమంగా వేతనాల చెల్లింపు - ₹2.60 కోట్లు

తెలంగాణ రాష్ట్రం కోసం అవలంబించిన ఆంధ్ర ప్రదేశ్ రాష్ట్ర ప్రాథమిక నియమాల (నియమం 11) ప్రకారం, ప్రభుత్వ ఉద్యోగి మొత్తం సమయం ప్రభుత్వ అధీనంలో ఉంటుంది, అదనపు వేతనం క్లెయిమ్ చేయకుండా సరైన అధికారి ద్వారా అతనిని ఏ పద్ధతిలోనైనా నియమించవచ్చు.

పైన పేర్కొన్న నిబంధనలకు విరుద్ధంగా, 2017-18 నుండి 2020-21 మధ్య కాలంలో విశ్వవిద్యాలయ సిబ్బందికి ₹1.53 కోట్ల వేతనం చెల్లించినట్లు ఆడిటులో గమనించడమైంది ***(అనుబంధం-3.18)***. అదేవిధంగా దూర విద్యా కేంద్రం సిబ్బందికి కూడా ₹1.07 కోట్ల అదనపు వేతనం చెల్లించారు ***(అనుబంధం-3.19)***.

180 అదనపు గంటలపాటు సాధారణ కార్యాలయ సమయాలకు మించి పనిచేస్తే, ఒక ప్రాథమిక వేతనం (గరిష్టంగా), రిజిస్ట్రార్ కార్యాలయ సిబ్బందికి 2020-21 వరకు చెల్లించినట్లు విశ్వవిద్యాలయం సమాధానం ఇచ్చింది. ఇది

2021-22 నుండి నిలిపివేయడమైంది. అయితే దాన్ని నిలిపివేయడానికి నిర్దిష్ట కారణాలను విశ్వవిద్యాలయం అందించలేదు.

ప్రొఫెసర్ జి.రాంరెడ్డి దూరవిద్యా కేంద్రం సమర్పించిన సమాధానం ప్రకారం, కార్యనిర్వాహక మండలి ఆమోదించిన విశ్వవిద్యాలయ ఉత్తర్వుల[89] ప్రకారం 2016-17 నుండి 2020-21 వరకు సిబ్బందికి ప్రతి సంవత్సరం అదనపు వేతనం చెల్లించడమైంది.

కమిటీ సిఫార్సు ఆధారంగా, కార్యనిర్వాహక మండలి ఆమోదించినట్లుగా వేతనం మంజూరు చేసినట్లు ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో తెలిపింది (2024 ఫిబ్రవరి). కార్యనిర్వాహక మండలి ఆమోదం పొందినప్పటికీ ప్రభుత్వం దాన్ని నిలిపివేయడానికి నిర్దిష్ట కారణాలను అందించలేదు.

(iii) కొత్త వాహనాల కొనుగోలుపై అక్రమ వ్యయం - ₹19.80 లక్షలు

ప్రభుత్వ శాఖలు/సంస్థలు, స్థానిక సంస్థలు మొదలైన వాటి ద్వారా కొత్త వాహనాల కొనుగోలుపై ప్రభుత్వం నిషేధం[90] విధించింది. అత్యవసర పరిస్థితుల్లో, ప్రభుత్వ ప్రత్యేక అనుమతితో, ప్రభుత్వశాఖ ₹ఏడు లక్షల ఎగువ పరిమితి లోపు వాహనాలను కొనుగోలు చేయవచ్చు.

అయితే, పైన పేర్కొన్న ఆదేశాలకు విరుద్ధంగా, "హైదరాబాదు అవర్ ఫర్ హయ్యర్ ఎడ్యుకేషన్ 2017"కి అందిన నిధులలో ఖర్చు చేయని నిల్వల నుండి, ₹19.80 లక్షల కొత్త వాహనాన్ని ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం నియమ విరుద్ధంగా కొనుగోలు చేసింది.

కొత్త వాహనాన్ని నియమ విరుద్ధంగా కొనుగోలు చేసిన విషయాన్ని ఓయూ అధికారుల దృష్టికి తీసుకురాగా, కార్యనిర్వాహక మండలి ఆమోదం[91] తెలిపిందని, పై కేంద్రం నుంచే చెల్లింపు జరిగిందని సమాధానమిచ్చారు (2023 మార్చి). అయితే వాహన కొనుగోలుకు ప్రభుత్వ అనుమతిని ఆడిటుకు సమర్పించలేదు.

కార్యనిర్వాహక మండలికి అత్యున్నత అధికారం ఉన్నందున, విశ్వవిద్యాలయం ఆమోదం పొందే పద్ధతి లేదని ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో తెలిపింది (2024 ఫిబ్రవరి).

వాహనానికి సంబంధించి కేవలం ₹ఏడు లక్షల గరిష్ట పరిమితిని స్పష్టంగా నిర్దేశించిన, వాహనాల కొనుగోలుపై నిషేధం రాష్ట్ర ప్రభుత్వ రంగ సంస్థలు, ఇతర ఏజెన్సీలకు కూడా విస్తరిస్తుందని పేర్కొన్న తన స్వంత ఉత్తర్వుకు ప్రభుత్వ సమాధానం విరుద్ధంగా ఉంది.

(iv) సర్దుబాటు కాని అడ్వాన్స్‌లు - ₹5.26 కోట్లు

తెలంగాణ రాష్ట్ర ఆర్థిక నియమావళిలోని ఆర్టికల్ 99 ప్రకారం, ఒక నిర్దిష్ట ప్రయోజనం కోసం ఇచ్చిన అడ్వాన్స్‌ని తీసుకున్నప్పటి తేదీ నుండి వీలైనంత త్వరగా సర్దుబాటు చేయాలని చెప్తోంది. ఇంకా బకాయిలో ఉన్న అడ్వాన్సులను పూర్తిగా సర్దుబాటు చేయకపోతే అదే ప్రయోజనం కోసం రెండవ అడ్వాన్స్‌ను మంజూరు చేయకూడదు.

మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన కళాశాలలు, దూరవిద్యా కేంద్రం, హైదరాబాద్‌ల అడ్వాన్స్ రిజిస్టర్లు, నగదు పుస్తకాల పరిశీలన సమయంలో, వివిధ ప్రయోజనాల కోసం 2017 ఏప్రిల్, 2022 డిసెంబరు మధ్య ₹5.26 కోట్ల అడ్వాన్స్‌లు (49 కేసులు) బదిలీ చేయడమైందని, కానీ 2023 మే నాటికి సర్దుబాటు కాలేదని గమనించడమైంది. బకాయిలో ఉన్న మొత్తం అడ్వాన్స్‌లలో, ఐదు సంవత్సరాలకు పైగా ₹78 లక్షలు, ఒకటి నుండి ఐదేళ్ల వరకు ₹4.48 కోట్లు

---

[89] ఉత్తర్వు సంఖ్య.3026/209/2000-2001/బడ్జెట్-V, తేదీ 2000 మే 24

[90] జీ.ఓ.ఏంఎస్ సంఖ్య.170, ఆర్థిక (డబ్ల్యూ&ఎమ్) విభాగం, తేదీ 2005 జూలై 6, సర్క్యులర్ మెమో సంఖ్య.10783-సీ/321/డీసీఏం-II/2010, తేదీ 2012 జూన్ 13

[91] విశ్వవిద్యాలయం ఉపయోగం కోసం కొత్త ఇన్నోవా క్రిస్టా 2.4 జెడ్ ప్యాకేజీ - 7 సీటర్ (డీజిల్ కార్) కొనుగోలుకు ఆమోదం లభించింది, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయంలోని పట్టణ, పర్యావరణ అధ్యయనాల ప్రాంతీయ కేంద్రం సంచాలకుడి ద్వారా పై వాహన కొనుగోలు జరిగింది.

చెల్లించాల్సి ఉంది. కళాశాలల వారీగా ఇంకా సర్దుబాటు చేయవలసిన మొత్తాల వివరాలు ***అనుబంధం-3.20*** లో ఇవ్వడమైంది.

అడ్వాన్సుల తిరిగి చెల్లింపులకు తగినంత నిధులు లేకపోవడం, బకాయిలో ఉన్న అడ్వాన్సులకు కారణమని కళాశాలలు తెలిపాయి.

వివిధ ప్రయోజనాల కోసం తీసుకున్న మొత్తాలను సర్దుబాటు చేయడానికి వెంటనే చర్యలు తీసుకోవాలని కళాశాలలకు ఆదేశాలు జారీ చేసినట్లు ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో తెలిపింది (2024 ఫిబ్రవరి).

(v) ప్రభుత్వం నుండి బకాయిలో ఉన్న బోధనా రుసుములు

ప్రభుత్వ ఆదేశాల ప్రకారం, షెడ్యూల్డ్ కులాలు, షెడ్యూల్డ్ తెగలు, వెనుకబడిన తరగతులు, మైనారిటీల విద్యార్థులకు సంబంధించి బోధనా రుసుములను సాంఘిక సంక్షేమం, గిరిజన సంక్షేమం, వెనుకబడిన తరగతులు, మైనారిటీల శాఖలు తిరిగి చెల్లించాల్సి ఉంది.

ఎనిమిది కళాశాలల[92] రికార్డుల పరిశీలన సమయంలో, బోధనా రుసుముల నిమిత్తం ప్రభుత్వం ₹33.42 కోట్ల మొత్తాన్ని తిరిగి చెల్లించాల్సి ఉన్నట్లు గమనించడమైంది. ఇందులో ప్రభుత్వం/సంక్షేమ శాఖ ₹25.34 కోట్ల మొత్తాన్ని తిరిగి చెల్లించింది. ***అనుబంధం-3.21*** లో వివరించిన విధంగా 2017-18 నుండి 2021-22 వరకు ఉన్న విద్యా సంవత్సరాల్లో ప్రభుత్వం తిరిగి చెల్లించాల్సిన ₹8.08 కోట్ల బోధనా రుసుములు బకాయిలో ఉన్నాయి.

షెడ్యూల్డ్ కులాలు, షెడ్యూల్డ్ తెగలు, వెనుకబడిన తరగతులు, ఆర్థికంగా వెనుకబడిన తరగతులు, మైనారిటీల విద్యార్థులకు సంబంధించి బోధనా రుసుములు తిరిగి చెల్లించడానికి మంజూరు చేసినట్లు, 2019-22, 2022-23 సంవత్సరాలకు చెల్లింపులు బకాయిలో ఉన్నాయని ప్రభుత్వం తన సమాధానంలో తెలిపింది (2024 ఫిబ్రవరి). ప్రభుత్వం బడ్జెటును విడుదల చేసినప్పుడు, బకాయిలను అన్ని కళాశాలలకు పంపిణీ చేస్తామని కూడా పేర్కొంది.

(vi) స్టాకు రిజిస్టరులో సమాధానాల చేపుస్తకాలను లెక్కించకపోవడం

ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం పరీక్ష మాన్యువల్‌లోని నియమం 10 ప్రకారం, ప్రధాన సమాధానాల పుస్తకాల, అదనపు సమాధానాల పుస్తకాల పద్దులను కళాశాల విద్యా కో-ఆర్డినేటర్ నిర్వహించాలి.

పరీక్షల నియంత్రణాధికారి శాఖలోని, "32 పేజీల జవాబు పుస్తకాల" కు సంబంధించిన స్టాకు రిజిస్టరు పరిశీలనలో, సరఫరాదారు నుండి వచ్చిన సమాధానాల చేపుస్తకాలన్నింటిని లెక్కించడంలో స్టాకు రిజిస్టరును సరిగ్గా నిర్వహించలేదని గమనించడమైంది.

₹10.60 లక్షల విలువైన 1,50,200 సమాధానాల చేపుస్తకాలు స్టాకులో తక్కువగా గణించడం జరిగిందని ఆడిటులో గమనించడమైంది. సరఫరాదారు నుండి అందిన సమాధానాల చేపుస్తకాలను గణించకపోవడం వలన విశ్వవిద్యాలయం నిర్వహించే విద్యా పరీక్షల సమయంలో దుర్వినియోగం అయ్యే ప్రమాదం ఉంది.

ఇంకా కళాశాలలు/పరీక్షా కేంద్రాలు వినియోగించని చేపుస్తకాల రికార్డులు కూడా నిర్వహించలేదని గమనించడమైంది. అందువల్ల పరీక్షా కేంద్రాల నుండి పరీక్షల తర్వాత ఉపయోగించని సమాధానాల చేపుస్తకాల వాస్తవ స్వీకరణని ఆడిట్ కనుగొనలేకపోయింది.

స్టాకు రిజిస్టరు నిర్వహణ సరిగా లేకపోవడాన్ని ప్రభుత్వం దృష్టికి తీసుకువెళ్లినప్పుడు, నిరంతర పరీక్షలు, సిబ్బంది కొరత కారణంగా స్టాకు రిజిస్టరులను నవీకరించడం సాధ్యం కాలేదని పేర్కొంది (2024 ఫిబ్రవరి). కళాశాలలు /

[92] విశ్వవిద్యాలయ ఆర్ట్స్, సామాజిక శాస్త్రాల కళాశాల, విశ్వవిద్యాలయ సైన్స్ కళాశాల, నిజాం కళాశాల, న్యాయ కళాశాల బషీర్‌బాగ్ (ఎల్ఎల్‌బీ, ఎల్ఎల్ఎం), విశ్వవిద్యాలయ సైన్స్ కళాశాల, సైఫాబాద్, విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, సికింద్రాబాద్, జిల్లా పీజీ కళాశాల సర్సాపూర్, జిల్లా పీజీ కళాశాల వికారాబాద్

పరీక్షా కేంద్రాలు ఉపయోగించని సమాధానాల చేపుస్తకాలను పరీక్షల తర్వాత జమ చేస్తారని, పద్దులను తదనుగుణంగా సవీకరిస్తామని హామీ ఇచ్చింది.

3.2.5 సారాంశం

విద్యా ఔన్నత్యానికి ప్రసిద్ధి చెందిన ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం, ఒకప్పుడు ఉన్నత స్థానంలో ఉంది, ప్రస్తుతం దాని శ్రేణీకరణను తగ్గించిన అనేక సవాళ్లను ఎదుర్కొంటోంది.

విశ్వవిద్యాలయం విజయానికి సమర్థవంతమైన ప్రణాళిక కీలకం. 2018లో దూరదృష్టి, వ్యూహరచన పత్రాన్ని రూపొందించినప్పటికీ, 2023 జనవరి నాటికి సంస్థాగత లక్ష్యాలను సాధించకుండా, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం కార్యాచరణ ప్రణాళికలను రూపొందించలేకపోయింది. ముఖ్యంగా తదుపరి 5 సంవత్సరాలలో విదేశీ విద్యార్థుల శాతాన్ని 30 శాతానికి పెంచాలని ఒక కార్యాచరణ ప్రణాళిక లక్ష్యంగా పెట్టుకుంది; అయితే, విదేశీ విద్యార్థుల సంఖ్య గణనీయంగా 1,149 (2017-18) నుండి 121 (2021-22)కి అంటే, 89 శాతానికి తగ్గినందువల్ల ఇది కార్యరూపం దాల్చలేదు. ఇంకా విశ్వవిద్యాలయం రాష్ట్ర నిధులపై అధికంగా ఆధారపడటాన్ని తన వ్యూహ పత్రంలో బలహీనతగా గుర్తించింది. ఏది ఏమైనప్పటికీ, ఇది రాష్ట్ర నిధులపై ఎక్కువగా ఆధారపడుతూనే ఉంది, దాని స్వంత వనరుల ఉత్పత్తిని పెంచుకోవడానికి ప్రయాసపడుతోంది.

విద్యా పాలకసభ (అకడెమిక్ సెనేట్), కళాశాల అభివృద్ధి మండలి (సీడీసీ) అవసరమైన సమావేశాలను నిర్వహించకపోవడం, కళాశాల అభివృద్ధి మండలిలో తగినంత ప్రాతినిధ్యం లేకపోవడం, ఆర్థిక కమిటీ ఏర్పాటులో జాప్యం, మూడు పాఠ్యాంశ విభాగాలకు ఫ్యాకల్టీ ఆఫ్ స్టడీస్‌ను ఏర్పాటు చేయకపోవడం, తొమ్మిది విభాగాలకు బోర్డ్ ఆఫ్ స్టడీస్‌ను ఏర్పాటు చేయకపోవడం, 27 విభాగాలకు బోర్డ్ ఆఫ్ స్టడీస్ గడువు ముగియడం వంటి విధాన రూపకల్పన, విశ్వవిద్యాలయ నియంత్రణ సంస్థలకు సంబంధించిన సమస్యలు ఉన్నాయి. ఈ సమస్యలు 43 విద్యాశాఖలకు పాఠ్యాంశాలను సవరించకపోవడం, కొత్త సంస్థలు లేదా శాఖలను ఏర్పాటు చేయకపోవడం, విశ్వవిద్యాలయం పరిధిలో పనిచేస్తున్న ఎన్‌ఏఏసీ గుర్తింపు లేని కళాశాలల ఉనికి వంటి ముఖ్యమైన నిర్ణయాత్మక ప్రక్రియలకు ఆటంకం కలిగింది.

అధిక-నాణ్యత గల విద్యా కార్యక్రమాల అందజేత నిర్ధారణ ద్వారా ఉన్నత విద్యలో అధ్యాపకులు కీలక పాత్ర పోషిస్తారు. ఐతే ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం అధ్యాపకుల కొరతతో సతమతమవుతోంది, ఇది 2017-18లో 26 శాతం నుండి 2021-22లో 38 శాతానికి (ఒప్పంద అధ్యాపకులతో సహా) పెరిగింది, బోధనేతర సిబ్బందిలో 34 శాతానికి పెరిగింది (2023 మార్చి నాటికి). యూజీసీ నియామక మార్గదర్శకాలను పాటించడంలో విశ్వవిద్యాలయం ఎదుర్కొంటున్న సవాళ్లను ఈ కొరత ప్రముఖంగా చూపుతోంది. ఇంతేకాకుండా, ఇది ఊహించిన అధ్యాపక-విద్యార్థి నిష్పత్తిని ప్రభావితం చేసింది, ఇది ఐదు సంవత్సరాలకు గానూ మూడు సంవత్సరాలలో1:23 నుండి 1:33 వరకు ఉండి, ఆశించినస్థాయిల (1:15) కంటే తక్కువగా ఉంది.

నమోదయిన విద్యార్థుల కోసం 2017-18 నుండి 2020-21 విద్యా సంవత్సరాల మధ్య నియామకాల రేట్లు 26 శాతం నుండి 54 శాతానికి హెచ్చుతగ్గులకు లోనవుతుండటం మరొక సంబంధిత సమస్య. 18 క్యాంపస్, అనుబంధ కళాశాలలకు గానూ ఏడింటిలో అవసరమైన జీవనోపాధిమార్గం, సలహా సమావేశాల (కెరీర్, కౌన్సెలింగ్) విభాగాలు ఏర్పాటు కాలేదు.

భౌతిక మౌలిక సదుపాయాల విషయంలో, రద్దీగా ఉండే వసతి గృహాలు, నిరుపయోగంగా ఉన్న భవనాలు వంటి సమస్యలను విశ్వవిద్యాలయం ఎదుర్కొంటోంది. ఖేలో ఇండియా వంటి ప్రాజెక్టులను సరిగా నిర్వహించకపోవడం ఈ సమస్యలను మరింత తీవ్రతరం చేసింది. ఇంకా, కొలు చెల్లింపులను విశ్వవిద్యాలయం వసూలు చేయలేదు, ఫలితంగా ఆదాయాన్ని కోల్పోయింది.

పరిశోధనలకు సంబంధించి, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం అనేక సవాళ్లను ఎదుర్కొంది. గ్రాంటు షరతులను పాటించకపోవడం, పరిశోధన విద్యార్థులు పరిశోధన ప్రాజెక్టు పూర్తి చేయడంలో గణనీయమైన జాప్యాలు, పేటెంట్‌ల

ధరకాస్తులు లేకపోవడం వంటివి ఇందులో ఉన్నాయి. ప్రభుత్వ గ్రాంట్లను సకాలంలో ఉపయోగించడాన్ని, మంజూరు చేసిన పనులను పూర్తి చేయడాన్ని విశ్వవిద్యాలయం నిర్ధారించలేకపోయింది.

విశ్వవిద్యాలయం 2017లో 38వ స్థానం నుండి 2023లో 64వ స్థానానికి మొత్తం జాతీయ సంస్థాగత శ్రేణిలో దిగజారడంతోపాటు, మొత్తం విశ్వవిద్యాలయ శ్రేణి 2017లో 23వ స్థానం నుండి 2023లో 36వ స్థానానికి తగ్గడానికి ఈ సమస్యలన్నీ సమిష్టిగా దోహదం చేశాయి.

స్పష్టమైన దృక్పథం, దృఢమైన విధానంతో, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం తన దూరదృష్టి, వ్యూహరచన పత్రంలో ఊహించినట్లుగా, బోధన, పరిశోధనలలో నాణ్యతతో, అత్యుత్తమంగా పేరుగాంచేలా, సామాజిక ప్రభావాన్ని పెంపొందించడానికి, తన లక్ష్యాన్ని నెరవేర్చడానికి, ప్రస్తుత, భవిష్యత్తు ప్రపంచాన్ని ప్రభావితం చేయడానికి, ఆకృతి చేయడానికి, ప్రపంచ స్థాయిలో అసమానమైన విద్యను కోరుకునే విద్యార్థులకు మేధోపరమైన ఉత్పాదకాలు, నాణ్యమైన బోధనను అందించడం వల్ల దాని హోదాను శ్రేష్ఠతకు చిహ్నంగా మార్చగలదు.

3.2.6 సిఫార్సులు

1. అన్ని పరిపాలనా, విద్యా శాఖలు నిర్దేశించినట్లు ఏర్పడి, పనిచేసేలా, అటువంటి సంస్థల పనులను క్రమం తప్పకుండా సమీక్షించేలా విశ్వవిద్యాలయం, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ప్రాధాన్యతా ప్రాతిపదికన నిర్ధారించుకోవాలి.
2. దూరదృష్టి పత్రంతో సంస్థాగత లక్ష్యాల సాధన వైపు పురోగతి సాధించడానికి విశ్వవిద్యాలయం కార్యాచరణ-ఆధారిత స్వల్ప, మధ్యస్థ లేదా దీర్ఘకాలిక ప్రణాళికలను రూపొందించాలి.
3. విశ్వవిద్యాలయం తన గుర్తింపు స్థితిని ప్రభావితం చేసే అన్ని రంగాలను ప్రాధాన్యతా ప్రాతిపదికన పరిష్కరించాలి.
4. విశ్వవిద్యాలయం తన నియంత్రణలో ఉన్న అన్ని విద్యాసంస్థలకు నిర్ణీత కాలవ్యవధిలో ఎన్ఏఏసీ గుర్తింపు అందేలా చూడాలి.
5. రాష్ట్ర ప్రభుత్వ నిధులపై ఆధారపడటాన్ని తగ్గించుకోడానికి విశ్వవిద్యాలయం లీజుకు యిచ్చిన భూమికి సంబంధించిన అద్దెలను వసూలు చేసి, అంతర్గత వనరులను పెంచుకునే మార్గాలను అన్వేషించాలి.
6. ఖాళీగా ఉన్న ఆచార్యులు, సహచర ఆచార్యులు, సహాయక ఆచార్యుల పదవులను, బోధనేతర సిబ్బందిని నిబంధనలకు అనుగుణంగా భర్తీ చేయడానికి విశ్వవిద్యాలయం చర్యలను తీసుకోవాలి.
7. విద్యా, పాఠ్యేతర కార్యక్రమాలను కట్టుదిట్టమైన, సమర్థవంతమైన నిర్వహణ కోసం తగిన మౌలిక సదుపాయాల సౌకర్యాలను కల్పించడానికి విశ్వవిద్యాలయం చర్యలు చేపట్టాలి.
8. అందుకొన్న నిధులను నిర్ణీత సమయాలలో కేటాయించిన ప్రయోజనాల కోసం సమర్థవంతంగా వినియోగించేలా చూడడం కోసం విశ్వవిద్యాలయం సమర్థవంతమైన పర్యవేక్షణ యంత్రాంగాన్ని ఏర్పాటు చేయాలి.

పంచాయతీరాజ్-గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖ

3.3 తెలంగాణ రాష్ట్రంలో గ్రామీణ రహదారుల నిర్మాణం, నిర్వహణ

3.3.1 పరిచయం

3.3.1.1 గ్రామీణ రహదారుల అనుసంధానం

గ్రామీణ రహదారుల అనుసంధానం, వాటి స్థిరమైన నిర్వహణ గ్రామీణాభివృద్ధిలో కీలకమైన అంశం. ఇది ఆర్థిక, సామాజిక సేవల నిరంతర లభ్యతకు భరోసా కల్పిస్తుంది. తద్వారా వ్యవసాయ ఆదాయాలు, ఉత్పాదక ఉపాధి అవకాశాలలో స్థిరమైన పెరుగుదలను అందిస్తుంది. తెలంగాణ రాష్ట్రంలో, గ్రామీణ రహదారి అనుసంధానం, వాటి నిర్వహణ పనులను ఈ కింది నిధులతో చేపట్టారు -

- భారత ప్రభుత్వంలోని గ్రామీణాభివృద్ధి మంత్రిత్వ శాఖ (ఎంఓఆర్డి) ప్రవేశపెట్టిన ప్రధాన్ మంత్రి గ్రామ సడక్ యోజన (పీఎమ్‌జీఎస్‌వై).
- గ్రామీణ మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి నిధి (ఆర్ఐడీఎఫ్) కింద జాతీయ వ్యవసాయ, గ్రామీణాభివృద్ధి బ్యాంకు (నాబార్డు)
- రాష్ట్ర బడ్జెటు ద్వారా గ్రామీణ రహదారుల నిర్మాణం (సీఆర్ఆర్), గ్రామీణ రహదారుల నిర్వహణ (ఎంఆర్ఆర్) కోసం పంచాయతీరాజ్ సంస్థలకు (పీఆర్ఐలు) సహాయం.

3.3.1.2 గ్రామీణ రహదారుల అనుసంధానాన్ని అందించే కార్యక్రమాల సంక్షిప్త సమాచారం

(i) ప్రధానమంత్రి గ్రామ సడక్ యోజన (పీఎమ్‌జీఎస్‌వై)

భారత ప్రభుత్వంలోని గ్రామీణాభివృద్ధి మంత్రిత్వ శాఖ 2000 డిసెంబరు 25న ప్రధాన మంత్రి గ్రామ్ సడక్ యోజన (పీఎమ్‌జీఎస్‌వై-I గా పిలుస్తారు)ను అన్ని వాతావరణ పరిస్థితులకు అనుగుణమైన రహదారుల[93] అనుసంధానాన్ని అందించే ప్రాథమిక లక్ష్యంతో ప్రారంభించింది.

(ii) ప్రధానమంత్రి గ్రామ సడక్ యోజన (పీఎమ్‌జీఎస్‌వై-II)

పీఎమ్‌జీఎస్‌వై-I కార్యక్రమం ప్రారంభమైనప్పుడు, ఎంచుకున్న సరాసరి మార్గాలు[94], కొన్ని ప్రధాన గ్రామీణ లింకులను (ఎంఆర్ఎల్‌లు) (సరాసరి మార్గం నుండి వెలువడేవి) అభివృద్ధి చేయడం ద్వారా మొత్తం గ్రామీణ రహదారుల వ్యవస్థను ఏకీకృతం చేయాల్సిన అవసరం ఉందని భావించారు. తదనుగుణంగా 2013 ఆగస్టులో పీఎమ్‌జీఎస్‌వై-II ను కొత్తగా చేపట్టారు. పీఎమ్‌జీఎస్‌వై-II లో, ప్రస్తుతం ఉన్న గ్రామీణ రహదారుల వ్యవస్థను ప్రజలు, వస్తువులు, సేవలను రవాణా చేసే విధంగా దాని మొత్తం సామర్థ్యాన్ని మెరుగుపరచడానికి ఏకీకృతం చేయాలని భావించారు.

(iii) ప్రధానమంత్రి గ్రామ సడక్ యోజన (పీఎమ్‌జీఎస్‌వై-III)

పీఎమ్‌జీఎస్‌వై-III (2019 ఆగస్టు)ను ఇప్పటికే ఉన్న సరాసరి మార్గాలను అభివృద్ధి చేయడం, ఈ కింది వాటితో జనావాసాలను ప్రధాన గ్రామీణ రహదారులతో అనుసంధానించడం ద్వారా ఇప్పటికే ఉన్న గ్రామీణ రహదారుల వ్యవస్థను ఏకీకృతం చేయడం కోసం చేపట్టారు-

- గ్రామీణ వ్యవసాయ మార్కెట్‌లు (గ్రామ్‌లు)
- ఉన్నత మాధ్యమిక పాఠశాలలు
- ఆసుపత్రులు

---

[93] కొన్ని అనుమతించదగిన లోటుపాట్లతో అన్ని వాతావరణ పరిస్థితులలో కొనసాగగలిగే రహదారిని 'అన్ని వాతావరణ పరిస్థితులకు అనుగుణమైన రహదారి' అంటారు.

[94] సరాసరి మార్గాలు అనేవి అనేక లింక్ రోడ్లు లేదా సుదీర్ఘ జనావాసాల నుండి ట్రాఫిక్‌ను కలుపుకుంటూ మార్కెట్లు లేదా ప్రధాన రహదారికి, అంటే జిల్లా రహదారులు లేదా రాష్ట్ర లేదా జాతీయ రహదారులకు దారితీసేవి.

పీఎమ్‌జీఎస్‌వై-III కింద ప్రధానంగా సరాసరి మార్గాలను ఎంపిక చేశారు.

పీఎమ్‌జీఎస్‌వై కింద, నిర్మాణం తర్వాత మొదటి ఐదేళ్లకు సాధారణ నిర్వహణకు సంబంధించిన నిర్వహణ ఖర్చు, అవసరాన్ని బట్టి కాలానుగుణ పునరుద్ధరణ, ప్రత్యేక మరమ్మతులు, అత్యవసర నిర్వహణ ఖర్చులను తదుపరి ఐదు సంవత్సరాల వరకు సంబంధిత రాష్ట్రం/కేంద్రపాలిత ప్రాంతం పూర్తిగా భరించాలి.

(iv) గ్రామీణ మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి నిధి

గ్రామీణ ప్రాంతాలలో స్థిరమైన ఆస్తుల కల్పన కోసం రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలకు ఋణ సహాయం అందించడానికి భారత ప్రభుత్వంలోని గ్రామీణాభివృద్ధి మంత్రిత్వ శాఖ 1995-96 సంవత్సరంలో జాతీయ వ్యవసాయ, గ్రామీణాభివృద్ధి బ్యాంకు (నాబార్డు) సహకారంతో గ్రామీణ మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి నిధి (ఆర్‌ఐడీఎఫ్)ని రూపొందించింది. ప్రధాన రహదారులు, మార్కెట్ కేంద్రాల నుండి గ్రామాలకు మెరుగైన సంధాయకతని అందించడానికి గ్రామీణ రహదారులు, వంతెనల నిర్మాణం, అభివృద్ధిని చేపట్టాలి. దీని కోసం నాబార్డు క్రింద నిధులు అందించేందుకు 1996-97 సంవత్సరం నుండి రహదారులు, వంతెనల రంగాన్ని చేర్చారు.

(v) రాష్ట్ర బడ్జెటు ద్వారా గ్రామీణ రహదారుల నిర్మాణం, నిర్వహణ

2014-15 సంవత్సరం నుండి రాష్ట్ర బడ్జెటు[95] ద్వారా గ్రామీణ రహదారుల నిర్మాణం (సీఆర్‌ఆర్), గ్రామీణ రహదారుల నిర్వహణ (ఎంఆర్‌ఆర్) కింద అందించిన నిధులతో కొత్త రహదారి పనులు, రహదారుల అభివృద్ధి, రహదారుల నిర్వహణ, మరమ్మతులను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం చేపట్టింది.

కొన్ని షరతులకు లోబడి సీఆర్‌ఆర్, ఎంఆర్‌ఆర్ కింద పనులు మంజూరయ్యాయి. వీటికి సంబంధించి ఈ కింది అంశాలు ఉన్నాయి:

- సేకరణ, పనుల అమలులో నాణ్యతా నియంత్రణ విధానాలు, ప్రమాణాలను ఖచ్చితంగా అమలు చేయాలి.
- సంకేతాలు మొదలైన అన్ని రహదారి భద్రతా చర్యలు తగినంతగా ఏర్పాటు చేయాలి. అంతేకాక, పేరు, సమాచార బోర్డులు మొదలైనవాటిని సక్రమంగా ఏర్పాటు చేయాలి.
- మొత్తం రహదారి ఉపరితలం డిజిటల్ ఫోటోలు/వీడియోలను అంచనాల తయారీ సమయంలో, అమలు సమయంలో, పని పూర్తయిన తర్వాత తీయాలి.
- పీఎమ్‌జీఎస్‌వై మార్గదర్శకాలలో మాదిరిగా, పని పూర్తి చేసిన తేదీ నుండి ఐదు సంవత్సరాల కాలానికి గుత్తేదార్లు సాధారణ నిర్వహణను చేపట్టేలా బిడ్ దస్తావేజులో పొందుపరచాలి.

పీఎమ్‌జీఎస్‌వై -I, II, III, నాబార్డు (ఆర్‌ఐడీఎఫ్), సీఆర్‌ఆర్, ఎంఆర్‌ఆర్ కింద తెలంగాణ రాష్ట్రంలో చేపట్టిన గ్రామీణ రహదారుల[96] అనుసంధానికి సంబంధించిన పనుల పరిధిని **చార్టు-3.10 లో** చూపడమైనది.

---

[95] సీఆర్‌ఆర్ ప్రధాన పద్దు-2515-ఇతర గ్రామీణ అభివృద్ధి కార్యక్రమం-319-ఆస్తుల కల్పన, ఎంఆర్‌ఆర్ కోసం గ్రాంట్లు: పెద్ద పద్దు-3054-రహదారులు & వంతెనలు-272-నిర్వహణ.

[96] ఉత్పాదక గ్రామీణ ప్రాంతాలకు సేవలు అందించే రహదారులు, వాటిని మార్కెట్ కేంద్రాలు, బ్లాకు, తాలూకా/ తహసీల్ ప్రధాన కార్యాలయాలు లేదా ప్రధాన రహదారులతో కలిపే రహదారులు. అలాగే, గ్రామాలను, గ్రామాల సమూహాన్ని ఒకదానితో ఒకటి లేదా మార్కెట్ కేంద్రాలకు, సమీప పెద్ద రహదారితో కలిపే రహదారులు.

చార్టు-3.10: సంక్షిప్తంగా గ్రామీణ రహదారుల అనుసంధానం కోసం అనుకున్న పనుల ఉద్దేశం

పీఎమ్‌జీఎస్‌వై -I	• 2000లో ఈ కార్యక్రమాన్ని ప్రారంభించారు. మొదట్లో 100 శాతం కేంద్ర ప్రాయోజిత కార్యక్రమంగా గ్రామీణ ప్రాంతాలలో మాత్రమే చేపట్టారు. 2015-16 నుండి కేంద్రం, రాష్ట్రాల మధ్య నిధుల భాగస్వామ్యాన్ని 60:40 కి సవరించారు. • ఏవైతే జిల్లాల్లో, నిర్ణీత జనాభా ఉండి అన్ని అర్హతలు ఉన్న జనావాసాలను అన్ని వాతావరణ పరిస్థితులకు అనుగుణమైన రహదారులతో అనుసంధానించారో ఆ రహదారుల స్థాయిని పెంచడం కోసం అనుమతిస్తుంది.
పీఎమ్‌జీఎస్‌వై -II	• ప్రజలు, వస్తువులు, సేవల కోసం రవాణా సేవలు అందించే విధంగా దాని మొత్తం సామర్థ్యాన్ని మెరుగుపరచడానికి ప్రస్తుత గ్రామీణ రహదారి వ్యవస్థను ఏకీకృతం చేయడం. • గ్రామీణ మార్కెట్ కేంద్రాలు, గ్రామీణ కేంద్రాల అభివృద్ధిని సులభతరం చేయడంలో వాటి ఆర్థిక సామర్థ్యం, పాత్ర ఆధారంగా ఇప్పటికే ఎంపిక చేసిన గ్రామీణ రహదారుల స్థాయిని పెంచడం. • కేంద్రం, రాష్ట్రాలు 75:25 నిష్పత్తిలో నిధులు (సాధారణ ప్రాంతాలు) అందించాలి. • 2015-16 నుండి నిధులు అందించే నిష్పత్తిని 60:40 కి సవరించారు.
పీఎమ్‌జీఎస్‌వై - III	• పీఎమ్‌జీఎస్‌వై-III కింద ప్రధానంగా సరాసరి మార్గాలను ఎంపిక చేసారు. చిన్న రహదారుల నుండి ట్రాఫిక్‌ను కలుపుకుంటూ సుదీర్ఘ జనావాసాలను అనుసంధానించడం ద్వారా అధిక జనాభాకు సేవలందించే రహదారులను సరాసరి మార్గాలుగా పరిగణిస్తారు. రహదారి జాబితా తయారీ సమయంలో, ఒక బ్లాకులోని సరాసరి మార్గాలు/ప్రధాన గ్రామీణ లింకు రహదారులను ట్రేస్ మ్యాప్‌ల సహాయంతో గుర్తించి, సంఖ్యను ఇస్తారు. • కేంద్రం, రాష్ట్రాలు 60 :40 నిష్పత్తిలో నిధులు అందించాలి.
నాబార్డు (ఆర్ఐడీఎఫ్)	• అన్ని రాష్ట్రాలలో (ఈశాన్య రాష్ట్రాలు/కొండ ప్రాంతాలు కాకుండా) గ్రామీణ ప్రాంతాల అనుసంధానం కింద కార్యకలాపాలకు అర్హత ఉన్న ప్రాజెక్టు ఖర్చులో 80 శాతం ఋణానికి అర్హత ఉంటుంది. • రాష్ట్ర ప్రభుత్వం సమర్పించిన సమగ్ర ప్రాజెక్టు నివేదికల (డీపీఆర్) ఆధారంగా **నాబార్డు** ప్రాజెక్టులు మంజూరు చేస్తుంది. • రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఖర్చుల నివేదికను సమర్పించిన తర్వాత నెలవారీగా చేసిన ఖర్చులను తిరిగి చెల్లించడం ద్వారా ఆమోదించిన ప్రాజెక్టు కోసం నిధులను సమకూర్చుతారు.
సీఆర్ఆర్, ఎంఆర్ఆర్	• సీఆర్ఆర్, ఎంఆర్ఆర్ నిధులను రాష్ట్ర బడ్జెటు ద్వారా సమకూర్చడం వల్ల, రహదారి పనులను ఎలా ఎంపిక చేయాలి, చేపట్టాలి అనే దానిపై నిర్దిష్ట మార్గదర్శకాలు లేవు. ప్రజలు, ప్రజాప్రతినిధుల నుంచి వచ్చిన ప్రతిపాదనల ఆధారంగా రహదారి పనులను చేపడతారు. • ప్రతిపాదనల సాధ్యాసాధ్యాలు, అవసరాలను పర్యవేక్షక ఇంజనీర్లు పరిశీలించి, ఇంజనీర్-ఇన్-చీఫ్, పంచాయతీరాజ్, ఇంజనీరింగు విభాగం [ఈఎన్‌సీ (పీఆర్ఈడీ)]కు పంపుతారు. ఈఎన్‌సీ (పీఆర్ఈడీ) సిఫార్సు చేసిన ప్రతిపాదనలను రాష్ట్ర ప్రభుత్వంలోని పంచాయతీరాజ్-గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖకు పంపుతారు. • రాష్ట్ర ప్రభుత్వంలోని పీఆర్ఆర్‌డీ శాఖ ప్రతిపాదనలను పరిశీలించి బడ్జెటు అనుమతి కోసం ఆర్థిక శాఖకు పంపుతుంది. • ఆర్థిక శాఖ బడ్జెటు అనుమతి ఇచ్చిన తర్వాత రాష్ట్ర ప్రభుత్వంలోని పీఆర్ఆర్‌డీ శాఖ ప్రాధాన్యత ఆధారంగా బడ్జెటు కేటాయింపులు చేస్తుంది. • సీఆర్ఆర్ కింద, కొత్త రహదారి పనుల నిర్మాణం, బీటీ ప్రమాణాలకు రహదారుల స్థాయిని పెంచడం చేస్తారు. • ఎంఆర్ఆర్ కింద, బీటీ రహదారుల నిర్వహణ, ప్రత్యేక మరమ్మతులు చేపడతారు.

మూలం: పీఎమ్‌జీఎస్‌వై, ఆర్ఐడీఎఫ్ మార్గదర్శకాలు; సీఆర్ఆర్, ఎంఆర్ఆర్ లపై రాష్ట్ర ప్రభుత్వం జారీ చేసిన ఉత్తర్వులు

2017-18 నుండి 2021-22 వరకు రాష్ట్రంలో పీఎమ్‌జీఎస్‌వై-I, II, III, సీఆర్ఆర్, ఎంఆర్ఆర్, నాబార్డు (ఆర్ఐడీఎఫ్) కింద మంజూరు చేసిన, చేపట్టిన గ్రామీణ రహదారి పనుల వివరాలను ఈఎన్‌సీ (పీఆర్ఈడీ) (డిసెంబర్ 2023) అందజేశారు. వాటిని **పట్టిక-3.36**లో చూపడమైంది.

పట్టిక-3.36: 2017-22 వరకు పీఎమ్‌జీఎస్‌వై-I, II, III, సీఆర్ఆర్, ఎంఆర్ఆర్, నాబార్డు (ఆర్ఐడీఎఫ్) కింద మంజూరు చేసిన, వాటిపై పెట్టిన ఖర్చుల వివరాలు

పథకం పేరు	మంజూరైన పనుల సంఖ్య	పనులపై ఖర్చు (₹ కోట్లలో)	పూర్తయిన పనులు	పూర్తయిన పనులపై చేసిన ఖర్చు (₹ కోట్లలో)	పురోగతిలో ఉన్న పనుల సంఖ్య	పురోగతిలో ఉన్న పనులపై చేసిన ఖర్చు (₹ కోట్లలో)	ఇంకా చేపట్టని పనుల సంఖ్య	ఇంకా చేపట్టని పనుల విలువ (₹ కోట్లలో)
సీఆర్ఆర్	3,138	1,272.94	1,843	357.79	355	57.43	940	258.97
ఎంఆర్ఆర్	3,403	680.38	3,242	445.72	0	0	161	21.72
పీఎమ్‌జీఎస్‌వై I	236	338.10	210	277.08	26	19.05	0	0
పీఎమ్‌జీఎస్‌వై II	ఏమీ లేవు							
పీఎమ్‌జీఎస్‌వై III	456	1,729.81	105	288.52	351*	357.98	0	0

మూలం: ఈఎన్‌సీ (పీఆర్ఈడీ) అందజేసిన సమాచారం

* ₹14.77 కోట్ల విలువైన ఏడు పనులు కలిసి ఉన్నాయి (కోర్టు కేసులో ఒక పని, టెండరు స్థాయిలో రెండు వంతెన పనులు టెండరు వేసి ఒప్పందం స్థాయిలో ఉన్న నాలుగు వంతెన పనులు)

2015-16 తర్వాత నాబార్డు (ఆర్ఐడీఎఫ్) కింద కొత్తగా గ్రామీణ రహదారి పనులేవీ మంజూరు కాలేదని ఇంజనీరు-ఇన్-చీఫ్, పంచాయతీరాజ్, ఇంజనీరింగు విభాగం (డిసెంబర్ 2023) తెలియజేశారు.

3.3.2 సంస్థాగత నిర్మాణం

3.3.2.1 గ్రామీణ రహదారుల నిర్మాణం కోసం కేంద్రం, రాష్ట్ర పథకాల కింద రాష్ట్రంలో ఉన్న సంస్థాగత నిర్మాణం

తెలంగాణ ప్రభుత్వంలోని పంచాయతీరాజ్-గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖ (పీఆర్ఆర్డీ) ముఖ్య కార్యదర్శి గ్రామీణ రహదారుల నిర్మాణ స్థితిని పర్యవేక్షిస్తారు. ఇంజనీరు-ఇన్-చీఫ్, పంచాయతీరాజ్ ఇంజనీరింగు విభాగం [ఈఎన్‌సీ (పీఆర్ఈడీ)] సాంకేతిక పర్యవేక్షణ ద్వారా పనుల అమలు పురోగతిని సమీక్షిస్తారు. ఈఎన్‌సీ (పీఆర్ఈడీ)కి పర్యవేక్షక ఇంజనీర్లు (ఎస్ఈలు), కార్యనిర్వాహక ఇంజనీర్లు (ఈఈలు) సహాయం చేస్తారు. వీరు పనుల పురోగతిని పర్యవేక్షిస్తారు, సమీక్షిస్తారు. ప్రతి జిల్లాలో కార్యనిర్వాహక ఇంజనీర్ల నేతృత్వంలోని జిల్లా పంచాయతీరాజ్ ఇంజనీరింగు (డీపీఆర్ఈ) కార్యాలయాలు ప్రాజెక్టు అమలు చేయు సంస్థలుగా (పీఐయూలుగా) పనిచేస్తాయి. ఇవి తెలంగాణ రాష్ట్రంలోని గుత్తేదారుల ద్వారా గ్రామీణ రహదారుల నిర్మాణాలను చేపడతాయి.

కేంద్ర, రాష్ట్ర నిధుల నుండి గ్రామీణ రహదారుల నిర్మాణం కోసం రాష్ట్ర ఈఎన్‌సీ (పీఆర్ఈడీ) లో ఉన్న సంస్థాగత నిర్మాణాన్ని **చార్టు-3.11** లో చూపడమైంది.

చార్టు-3.11: పంచాయతీరాజ్ ఇంజనీరింగు విభాగం సంస్థాగత నిర్మాణం

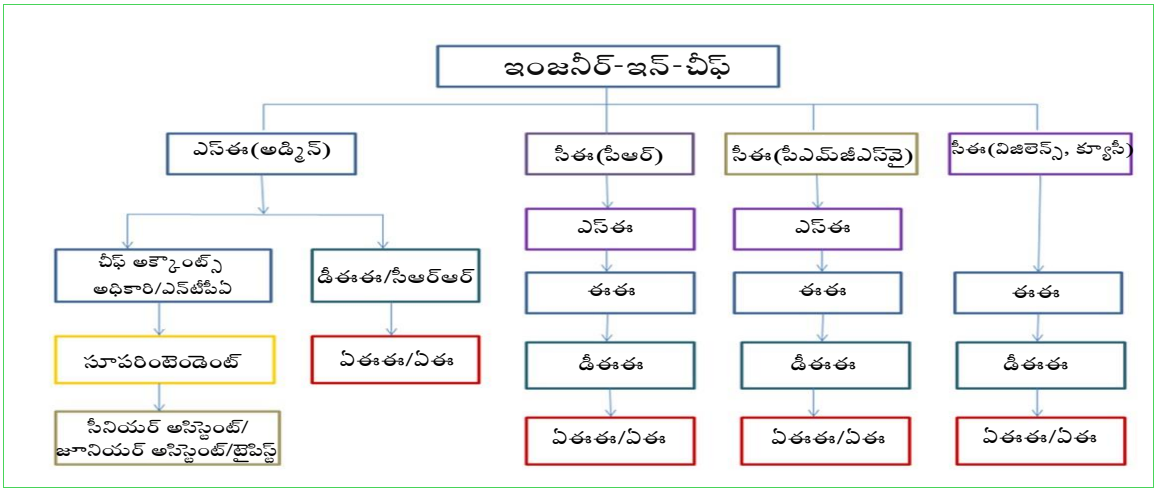

మూలం: pred.telangana.gov.in వెబ్సైటు

3.3.2.2 గ్రామీణ రహదారుల నిర్మాణం కోసం పీఎమ్జీఎస్వై కింద రాష్ట్రంలో ఉన్న సంస్థాగత నిర్మాణం

రాష్ట్ర, జిల్లా స్థాయిలో పీఎమ్జీఎస్వై అమలు కోసం ఉన్న సంస్థాగత నిర్మాణాన్ని **చార్టు-3.12** లో చూపడమైంది.

చార్టు-3.12: పీఎమ్జీఎస్వై

రాష్ట్ర స్థాయిలో	• ప్రభుత్వంలోని పంచాయతీరాజ్-గ్రామీణాభివృద్ధి (పీఆర్ఆర్డీ) శాఖ ముఖ్య కార్యదర్శి పీఎమ్జీఎస్వై పనుల అమలును పర్యవేక్షిస్తారు. • రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఏర్పాటు చేసిన రాష్ట్ర స్థాయి స్థాయీ సంఘం (ఎస్ఎల్ఎస్సీ) పథకాన్ని పర్యవేక్షిస్తుంది. • ఇంజనీర్-ఇన్-చీఫ్, పంచాయతీరాజ్ ఇంజనీరింగు విభాగం సాంకేతిక పర్యవేక్షణ, పనులను అమలు చేస్తుంది. • స్వయంపాలక సంస్థయిన తెలంగాణ రాష్ట్ర గ్రామీణ రహదారుల అభివృద్ధి సంస్థ (టీఎస్ఆర్ఆర్డీఏ), సాంకేతిక వివరాలు, పథకం అంచనా, నిధుల సమీకరణ, ఎంఓఆర్డీకి పంపే కాలానుగుణ నివేదికల నిర్వహణ పర్యవేక్షణ వ్యవస్థ, పథకం ఆర్థిక పురోగతిని పర్యవేక్షించడంపై సలహా ఇస్తుంది.
జిల్లా స్థాయిలో	• కార్యక్రమం అమలు సంస్థలు (పీఐయూ) అనేవి పథకం ప్రణాళిక, అమలు, పద్దుల నిర్వహణ కోసం ఉండే ప్రాథమిక యూనిట్లు. • ఒక పీఐయూ ఒకటి లేదా అంతకంటే ఎక్కువ ఇంజినీరింగు డివిజన్లను కలిగి ఉండవచ్చు. ఇవి కార్యనిర్వాహక ఇంజనీరు లేదా పర్యవేక్షక ఇంజనీరు నేతృత్వంలో పనిచేస్తాయి. • పీఎమ్జీఎస్వై పనుల కాంట్రాక్టు అమలు, నాణ్యతా నిర్వహణకు పీఐయూ నేరుగా బాధ్యత వహిస్తుంది. • తెలంగాణ రాష్ట్రంలో, ప్రతి జిల్లాలోని జిల్లా పంచాయతీరాజ్ ఇంజనీరు (డీపీఆర్ఈ) కార్యాలయానికి పీఐయూ హోదా కల్పించారు.

మూలం: పీఎమ్జీఎస్వై మార్గదర్శకాలు

3.3.3 ఆడిట్ విధివిధానాలు

3.3.3.1 ఆడిట్ లక్ష్యాలు

ఈ కింది వాటిని అంచనా వేయడం కోసం నియమాల పాటింపుపై సమగ్ర తనిఖీని చేపట్టడమైనది:

(i) మౌలిక వ్యవస్థను రూపొందించడంతో పాటు జిల్లా గ్రామీణ రహదారి ప్రణాళిక తయారీ తగినంతగా ఉందా, ఆర్థిక నిర్వహణ ప్రభావవంతంగా ఉందా;

(ii) రహదారి పనులను మిత వ్యయంతో, సమర్థవంతంగా, ప్రభావవంతంగా అమలు చేస్తున్నారా;

(iii) పర్యవేక్షణ వ్యవస్థ, నాణ్యతా నియంత్రణ యంత్రాంగం తగినంతగా, ప్రభావవంతంగా ఉందా.

3.3.3.2 ఆడిట్ ప్రామాణికంగా తీసుకున్న అంశాలు

ఆడిట్‌లో కనుగొన్న అంశాలను ఈ కింది వాటి నుండి తీసుకున్న ప్రమాణాలతో బేరీజు వేయడం జరిగింది:

- పీఎమ్‌జీఎస్‌వై కోసం భారత ప్రభుత్వంలోని గ్రామీణాభివృద్ధి మంత్రిత్వ శాఖ (ఎంఓఆర్‌డీ) జారీ చేసిన మార్గదర్శకాలు, కార్యకలాపాల కరదీపిక.
- ఇండియన్ రోడ్ కాంగ్రెస్ (ఐఆర్‌సీ) జారీ చేసిన నిర్దేశనలు;
- గ్రామీణ రహదారుల నిర్మాణంపై భారత ప్రభుత్వం, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఎప్పటికప్పుడు జారీ చేసిన ఉత్తర్వులు;
- తెలంగాణ గ్రామీణ రహదారుల నిర్వహణ విధానం, 2017

3.3.3.3 ఆడిట్ విస్తృతి, పద్ధతి

2017-18 నుండి 2021-22 మధ్య కాలంలో చేపట్టిన గ్రామీణ రహదారి పనులు సంబంధిత నిబంధనలకు అనుగుణంగా సమర్థవంతంగా, ప్రభావవంతంగా, పొదుపుగా చేపట్టారో లేదో అంచనా వేయడం కోసం నియమాల పాటింపుపై సమగ్ర తనిఖీని నిర్వహించడమైంది. తనిఖీ ప్రక్రియలో, సచివాలయంలోని పీఆర్‌ఆర్‌డీ శాఖ, ఈఎన్‌సీ (పీఆర్‌ఈడీ), ఎంపిక చేసిన జిల్లాల కార్యక్రమం అమలు సంస్థలు (పీఐయూలు)/జిల్లా పంచాయతీరాజ్ ఇంజనీరు (డీపీఆర్‌ఈ) కార్యాలయాల రికార్డుల పరిశీలన ఉంటుంది. పని జరిగే ప్రదేశాల ఉమ్మడి తనిఖీతో సహా ఆడిట్ పరిధి, లక్ష్యాలు, ప్రామాణికంగా తీసుకున్న అంశాలు, పద్ధతి గురించి వివరించడానికి 2023 ఫిబ్రవరిలో ప్రభుత్వ ముఖ్య కార్యదర్శి, పీఆర్‌ఆర్‌డీ శాఖతో ప్రారంభ సమావేశం నిర్వహించడమైంది. ఈ విషయంలో 2023 ఆగస్టు 31న ప్రధాన మహాగణకాధికారి (తనిఖీ), తెలంగాణ, 2023 అక్టోబరు 19న ఉప మహాగణకాధికారి (తనిఖీ) తెలంగాణ నుండి తెలంగాణ ప్రభుత్వ ప్రధాన కార్యదర్శికి పంపిన డెమీ-అఫీషియల్ లేఖలలోని అభ్యర్థనలకు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం స్పందించనందున ముగింపు సమావేశం జరగలేదు.

3.3.3.4 ఆడిట్ నమూనా

32 జిల్లాలకు గానూ (హైదరాబాదు పట్టణ ప్రాంతం మినహా), ఐదు జిల్లాలను[97] (15.63 శాతం) వర్గీకృత యాదృచ్ఛిక నమూనా ప్రాతిపదికన ఎంపిక చేయడమైంది. ఎంపిక చేసిన ఐదు జిల్లాల్లో 2017-18 నుండి 2021-22 వరకు చేసిన పనుల సంఖ్య, పెట్టిన ఖర్చులను కార్యక్రమాల వారీగా / జిల్లాల వారీగా ***అనుబంధం-3.22*** లో ఇవ్వడమైంది.

ఎంపిక చేసిన ప్రతి జిల్లాలో, వివిధ కార్యక్రమాల క్రింద చేపట్టిన 16.10 శాతం పనులను వర్గీకృత యాదృచ్ఛిక నమూనా ఆధారంగా ఎంపిక చేయడమైంది. నమూనా జిల్లాల్లో చేసిన మొత్తం పనుల సంఖ్య 1,391కు గానూ 224 పనులను ఎంపిక చేయడమైంది. ఈ నమూనా పనులపై చేసిన ఖర్చు ₹169.93 కోట్లు. ఇది ఐదు జిల్లాల్లోని మొత్తం వ్యయం ₹1,017.29 కోట్లలో 16.70 శాతం. ఐదు జిల్లాల్లో ఎంపిక చేసిన పనుల వివరాలు ***అనుబంధం-3.23*** లో ఇవ్వడమైంది.

3.3.3.5 ఆడిట్ ధన్యవాదాలు - ఇబ్బందులు

ఆడిట్ నిర్వహణ సమయంలో పీఆర్‌ఆర్‌డీ శాఖ, ఈఎన్‌సీ (పీఆర్‌ఈడీ), ఎంపిక చేసిన జిల్లాల డీపీఆర్‌ఈలు, వాటి అధికారులు అందించిన సహాయ, సహకారాలకు ఆడిట్ ధన్యవాదాలు తెలుపుతుంది.

అయితే, ఈఎన్‌సీ (పీఆర్‌ఈడీ), హైదరాబాదు కార్యాలయం, ఎంపిక చేసిన జిల్లాల డీపీఆర్‌ఈ కార్యాలయాలు సమాచారం సరిగా అందించకపోవడం, రికార్డులను సమర్పించకపోవడం వలన ఆడిట్ నిర్వహణకు అడ్డంకులు కలిగాయి. వివరాలు ఈ కింద ఇవ్వడమైంది:

[97] ఆదిలాబాదు, జోగులాంబ-గద్వాల, మహబూబాబాదు, మేడ్చల్-మల్కాజిగిరి, సిద్దిపేట.

ఎ. **ఆడిట్ విచారణలు:** ఈఎన్సీ (పీఆర్ఈడీ), హైదరాబాదు కార్యాలయంలో, 68 ఆడిట్ విచారణలు (ఏఈలు) జారీ చేయడమైంది (2022 సెప్టెంబరు నుండి 2023 మార్చి మధ్యన). వీటికి సంబంధించి 2023 డిసెంబరు నాటికి 65 ఏఈలకు సమాధానాలు అందాయి. మిగిలిన మూడు ఏఈలకు సమాధానాలు ఇంకా అందలేదు.

ఎంపిక చేసిన ఐదు డీపీఆర్ఈ కార్యాలయాలలో జారీ చేసిన మొత్తం 341 ఆడిట్ విచారణలకు గానూ, 2023 ఆగస్టు నాటికి 166 ఆడిట్ విచారణలకు[98] (48.70 శాతం) సమాధానాలు అందలేదు.

బి. **రికార్డ్‌ల సమర్పణ** : (i) ఒప్పందపు దస్తావేజులు, (ii) డ్రాయింగ్‌లు, డిజైన్‌లు, (iii) కొలతల పుస్తకాలు, (iv)స్పెసిఫికేషన్ నివేదిక/ట్రాఫిక్ సర్వే సమాచారం, (v) పని అంచనాలు, (vi) పనికి సంబంధించిన సమగ్ర ప్రాజెక్టు నివేదికలు (డీపీఆర్‌లు), (vii) నాణ్యత నియంత్రణ నివేదికలు, (viii) పనుల పూర్తైనట్లుగా నివేదికలు, (ix) ధరల సర్దుబాటు నివేదికలు, (x) పని తనిఖీ నివేదికలు, (xi) నమూనాగా ఎంచుకున్న పనులకు సంబంధించిన మౌలిక వ్యవస్థ వంటి రికార్డులు/దస్తావేజులను పూర్తిగా ఆడిట్‌కు సమర్పించలేదు.

రికార్డులను సమర్పించకపోవడం వల్ల, ఆడిట్ లక్ష్యాలను సమగ్రంగా అంచనా వేసేందుకు ఆడిట్‌కు అడ్డంకి ఏర్పడింది.

ఆడిట్‌లో కనుగొన్న అంశాలు

3.3.4 ప్రణాళిక

3.3.4.1 సీఆర్ఆర్, ఎంఆర్ఆర్ కింద గ్రామీణ రహదారుల ప్రణాళిక, ఎంపిక

సీఆర్ఆర్, ఎంఆర్ఆర్ కార్యక్రమాలకు రాష్ట్ర బడ్జెటు ద్వారా నిధులు సమకూర్చడం వల్ల, రహదారి పనులను ఎలా ఎంపిక చేయాలి, చేపట్టాలి అనే దానిపై నిర్దిష్టమైన మార్గదర్శకాలు లేవు. ప్రజలు, ప్రజా ప్రతినిధుల నుండి వచ్చిన ప్రతిపాదనల ఆధారంగా రహదారి పనులు చేపడతామని ఈఎన్సీ (పీఆర్ఈడీ) (2022 అక్టోబరు) తెలియజేశారు. ప్రతిపాదనల సాధ్యాసాధ్యాలను ఎస్ఈలు పరిశీలించిన తరువాత వాటిని ఈఎన్సీ (పీఆర్ఈడీ)కి పంపుతారు. అటు తర్వాత, ఈఎన్సీ (పీఆర్ఈడీ) సిఫార్సు చేసిన ప్రతిపాదనలను పీఆర్ఆర్‌డీ శాఖకి పంపుతారు. పీఆర్ఆర్‌డీ శాఖ ప్రతిపాదనలను పరిశీలించి బడ్జెటు అనుమతి కోసం ఆర్థిక శాఖకు పంపుతుంది.

2017-22 లో రాష్ట్ర ప్రభుత్వం సీఆర్ఆర్ గ్రాంట్ల కింద అవసరమైన చోట నీటి కాలువ పనులతో సహా బీటీ ప్రమాణాలతో రహదారుల స్థాయిని పెంచడం కోసం 3,138 పనులను మంజూరు చేసింది. అయితే, 3,138 పనులకు సంబంధించి ప్రజలు, ప్రజాప్రతినిధుల నుంచి స్వీకరించిన ప్రతిపాదనలు, రోడ్ల ఎంపిక కోసం పర్యవేక్షక ఇంజనీర్లు వాటి సాధ్యాసాధ్యాలు, అవసరాల ఆధారిత అంచనాల పరిశీలనకు సంబంధించిన పత్రాలను ఆడిట్‌కు సమర్పించలేదు.

ప్రజాప్రతినిధుల ప్రతిపాదనల ఆధారంగా సీఆర్ఆర్ (99 పనులు), ఎంఆర్ఆర్ (72 పనులు) కింద మంజూరు చేసి చేపట్టిన, నమునాగా ఎంపిక చేసిన171 గ్రామీణ రహదారి పనులకు సంబంధించిన ప్రతిపాదనలను ఈఎన్సీ (పీఆర్ఈడీ) కూడా అందజేయలేదు.

అందువల్ల, సీఆర్ఆర్, ఎంఆర్ఆర్ కింద రాష్ట్ర ప్రభుత్వం మంజూరు చేసిన నిధులకు సంబంధించి నమూనాగా ఎంపిక చేసిన రహదారుల నిర్మాణ అవసరాన్ని ఆడిట్ అంచనా వేయలేకపోయింది.

[98] ఆదిలాబాద్:52 ఏఈలు, జోగులాంబ-గద్వాల: 38 ఏఈలు, మహబూబాబాదు:4 ఏఈలు, మేడ్చల్-మల్కాజిగిరి:23 ఏఈలు, సిద్దిపేట:49 ఏఈలు.

3.3.4.2 నాబార్డు (ఆర్ఐడీఎఫ్) కింద గ్రామీణ రహదారుల ప్రణాళిక, ఎంపిక

2015-16 తర్వాత నాబార్డు (ఆర్ఐడీఎఫ్) కింద గ్రామీణ రహదారులు, వంతెనల కోసం కొత్త పనులేవీ మంజూరు చేయలేదని పంచాయతీరాజ్ ఇంజనీరింగు విభాగం ఇంజనీర్-ఇన్-చీఫ్ తెలియజేసారు.

2017-18కి ముందు మంజూరై 2017-22 మధ్యకాలంలో చేపట్టిన నమూనాగా ఎంపిక చేసిన గ్రామీణ రహదారుల సమగ్ర ప్రాజెక్టు నివేదికలను (డీపీఆర్లు) అందజేయలేదు. ఫలితంగా, నాబార్డు (ఆర్ఐడీఎఫ్) కింద గ్రామీణ రహదారుల ఎంపికకు గల ప్రాతిపదికను ఆడిట్ అంచనా వేయలేకపోయింది.

పరిపాలనా అనుమతి కోసం తయారుచేసిన తుది డీపీఆర్లను ఇప్పటికే నాబార్డు అధికారుల పరిశీలనకోసం సమర్పించినట్లు, అవి పరిపాలనా అనుమతికి సంబంధించిన ప్రాథమిక రికార్డులు కనుక వాటిని వారి వద్దే ఉంచుకున్నట్లుగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 నవంబరు).

3.3.4.3 తెలంగాణ గ్రామీణ రహదారుల నిర్వహణ విధానం అమలు

భారత ప్రభుత్వ గ్రామీణాభివృద్ధి మంత్రిత్వ శాఖ, గ్రామీణ రహదారుల కోసం లక్ష్యాలను ఏర్పరుచుకునేందుకు, నిర్వహణ, మరమ్మత్తుల కోసం విధానాలను రూపొందించుకోడానికి మార్గదర్శక విధివిధానాలను అందించడానికి రాష్ట్రాలు తమ స్వంత నిర్వహణ విధానాన్ని రూపొందించుకోవాలని ఆదేశించింది (2014 సెప్టెంబరు)[99]. దీని ప్రకారం, 2018[100] మార్చిలో రాష్ట్ర ప్రభుత్వం గ్రామీణ రహదారుల నిర్వహణ విధానం, 2017ని సిద్ధం చేసింది.

విధానం అమలుకు సంబంధించి ఆడిట్ పరిశీలనలు ఈ కింది విధంగా ఉన్నాయి.

(i) వార్షిక గ్రామీణ రహదారి నిర్వహణ ప్రణాళికను తయారు చేయకపోవడం

తెలంగాణ గ్రామీణ రహదారుల నిర్వహణ విధానం, 2017 లోని పేరా 12, పీఆర్ఈడీ ప్రతి సంవత్సరం రాష్ట్రానికి సంబంధించి వార్షిక గ్రామీణ రహదారి నిర్వహణ ప్రణాళిక (ఏఆర్ఆర్ఎంపీ)ని సిద్ధం చేయాలని నిర్దేశిస్తుంది. ఇది సంబంధిత శాఖ పరిధిలోని వంతెనలు, కల్వర్టులు, రహదారి చిహ్నాలు, ఇతర రహదారి అనుబంధ పనులతో సహా వివిధ రకాలైన రహదారుల కోసం గ్రామీణ రహదారి వ్యవస్థకు చెందిన నిర్వహణ పనులను గుర్తిస్తుంది. అయితే, 2023 మార్చి నాటికి, ఏ సంవత్సరానికీ వార్షిక గ్రామీణ రహదారి నిర్వహణ ప్రణాళిక సిద్ధం కాలేదు.

ఏఆర్ఆర్ఎంపీని తయారుచేయలేదని 2023 నవంబరులో రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అంగీకరించింది. అయితే, ఐదేళ్ల లోపాలకు బాధ్యత వహించే గడువు (డీఎల్పీ) కింద కొనసాగుతున్న పీఎమ్జీఎస్వై పనులన్నింటిని ఈమార్గ్[101]లో నిర్వహిస్తున్నట్లు, అన్ని చెల్లింపులను ఈమార్గ్ ద్వారానే చేసినట్లుగా పేర్కొంది. డీఎల్పీ పూర్తయిన పనుల కోసం, ప్రాధాన్యత ప్రకారం ఎంఆర్ఆర్ రాష్ట్ర గ్రాంటు కింద పునరుద్ధరణలు జరుగుతున్నాయి.

పూర్తయిన పీఎమ్జీఎస్వై గ్రామీణ రహదారులు, వాటి నిర్వహణ కార్యకలాపాలకు సంబంధించిన సమాచారం మాత్రమే ఈమార్గ్ పోర్టల్లో అప్లోడ్ చేయడం వల్ల సమాధానం దీనికి అనుగుణంగా లేదు. అయితే, రాష్ట్రంలోని పీఎమ్జీఎస్వై రహదారులతో సహా అన్ని గ్రామీణ రహదారులకు సంబంధించి గ్రామీణ రహదారి నిర్వహణ పనుల సమర్థవంతమైన ప్రణాళిక, బడ్జెటు కోసం ఏఆర్ఆర్ఎంపీని రాష్ట్రం సిద్ధం చేయాలి.

---

[99] భారతదేశ-వాటాదారుల సంప్రదింపుల కోసం గ్రామీణ రహదారుల నిర్వహణ విధానంపై ఒక-రోజు జాతీయ కార్యగోష్ఠిలో తీసుకున్న నిర్ణయం ఆధారంగా భారత ప్రభుత్వ గ్రామీణాభివృద్ధి మంత్రిత్వ శాఖ జారీచేసిన ఆదేశాలు

[100] జి.ఓ.ఆర్టీ.నెం.215, పంచాయతీరాజ్ -గ్రామీణాభివృద్ధి (పీఆర్ఓజీఎస్.II) శాఖ, తేదీ 2018 మార్చి 31.

[101] ఈమార్గ్ (పీఎమ్జీఎస్వై కింద గ్రామీణ రహదారుల ఎలక్ట్రానిక్ నిర్వహణ) అనేది పీఎమ్జీఎస్వై కింద నిర్మించిన గ్రామీణ రహదారుల నిర్వహణ కోసం భారత ప్రభుత్వ గ్రామీణాభివృద్ధి మంత్రిత్వ శాఖకు చెందిన జాతీయ గ్రామీణ మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి సంస్థ (ఎన్ఆర్ఐడీఏ) కోసం అభివృద్ధి చేసిన ఒక ఎంటర్ప్రైజ్ ఇ-గవర్నెన్స్ సొల్యూషన్. నిర్మాణానంతరం ఐదేళ్ల డీఎల్పీ కింద గ్రామీణ రహదారుల నిర్వహణను నిర్వహించడానికి, పర్యవేక్షించడానికి దీని ప్రామాణికమైన పారదర్శక ప్రక్రియ-ఆధారిత వ్యవస్థ పనికివస్తుంది. (మూలం: https://emarg.gov.in/aboutEmarg.htm)

(ii) గ్రామీణ రహదారుల నిర్వహణకు సంబంధించిన నిబంధనలను రూపొందించడానికి రాష్ట్ర స్థాయి కమిటీని ఏర్పాటు చేయడం

పైన పేర్కొన్న విధానంలోని పేరా 12 ప్రకారం, సాధారణ, నియమిత, ప్రత్యేక మరమ్మతులు, అత్యవసర నిర్వహణకు సంబంధించి గ్రామీణ రహదారుల నిర్వహణ కోసం వాస్తవిక నిబంధనలను రూపొందించడానికి ప్రభుత్వం రాష్ట్ర స్థాయి కమిటీ[102]ని ఏర్పాటు చేయాలి.

రాష్ట్ర స్థాయి కమిటీని ఏర్పాటు చేయలేదని పంచాయితీరాజ్ ఇంజినీరింగ్ విభాగం ఇంజనీర్-ఇన్-చీఫ్ 2023 డిసెంబరులో తెలిపారు.

(iii) సాధికార స్థాయీ సంఘం ఏర్పాటు

పైన తెలిపిన విధానంలోని పేరా 16 ప్రకారం, మొత్తం రహదారి వ్యవస్థలో గ్రామీణ రహదారుల శాతం ఆధారంగా గ్రామీణ రహదారులకు సహేతుకమైన వాటాతో వివిధ రకాల రహదారుల నిర్వహణ కోసం వార్షిక నిధుల కేటాయింపుపై నిర్ణయం తీసుకోవడానికి ప్రభుత్వం ఒక సాధికార స్థాయి సంఘాన్ని[103] (ఈసీ) ఏర్పాటు చేస్తుంది. అంతేకాక, పైన తెలిపిన ఆవశ్యకతను దృష్టిలో ఉంచుకుని, గ్రామీణ రహదారుల నిర్వహణకు స్థిరమైన, ఆధారపడదగిన నిధులను అందించడానికి తెలంగాణ గ్రామీణ రహదారుల నిర్వహణ నిధి (నిధి)గా పిలిచే ప్రత్యేక నిధిని ఏర్పాటు చేయాలి.

సాధికార స్థాయీ సంఘాన్ని ఏర్పాటు చేయలేదని పంచాయతీరాజ్, ఇంజినీరింగ్ విభాగం ఇంజనీర్-ఇన్-చీఫ్ 2023 డిసెంబరులో తెలిపారు.

(iv) రహదారి వినియోగదారు సర్వే నిర్వహించకపోవడం

రహదారి వినియోగదారుల సంతృప్తి స్థాయిని అంచనా వేయడానికి సంబంధిత విభాగాలు ప్రతి మూడు సంవత్సరాలకు ఒకసారి రహదారి వినియోగదారు సర్వేలను నిర్వహించాలని పైన తెలిపిన విధానంలోని పేరా 13 నిర్దేశిస్తుంది. సర్వే డేటాను టీఎస్ఆర్ఆర్డీఏ ఆమోదించిన ఫార్మాట్‌లో డాక్యుమెంట్ చేయాలి, ఇంకా ప్రభుత్వ విభాగం వెబ్‌సైటు పబ్లిక్ డొమైన్‌లో అందుబాటులో ఉంచాలి. రహదారి వ్యవస్థ నిర్వహణ పనితీరును మెరుగుపరచడంలో రహదారి వినియోగదారుల నుండి స్వీకరించిన అభిప్రాయాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి.

అయితే, 2023 మార్చి నాటికి రహదారి వినియోగదారు సర్వేలను నిర్వహించలేదు.

అందువల్ల, విధాన పత్రాన్ని తయారు చేసినప్పటికీ, దానిని సమర్థవంతంగా అమలు చేయడం లేదని పైన తెలిపిన పరిశీలనల నుండి గమనించవచ్చు. ప్రతి సంవత్సరం ఒక్క ఏఆర్ఆర్ఎంపీని కూడా తయారు చేయలేదు. దీని ఫలితంగా నిర్వహణ అవసరమయ్యే రోడ్లను గుర్తించలేదు, తత్ఫలితంగా రహదారుల క్షీణతను చూడవచ్చు (పేరాలు *3.3.7.1, 3.3.7.2* లను చూడండి).

3.3.4.4 అటవీ శాఖ అనుమతి లేకపోవడంతో పనులను నిలిపివేయడం వల్ల నిష్ఫలంగా మిగిలిన వ్యయం

పీఎమ్‌జీఎస్‌వై కార్యకలాపాల కరదీపిక, 2005 లోని పేరా 5.3.3, రహదారి అమరికను నిర్ణయించే ప్రక్రియలో స్థానికుల ప్రమేయాన్ని నొక్కి చెబుతుంది. పంచాయితీ అధ్యక్షుడు/వార్డు మెంబరు, స్థానిక రెవెన్యూ, అటవీ అధికారులతో కలిసి జూనియర్ ఇంజనీర్(జేఈ) / అసిస్టెంట్ ఇంజనీర్(ఏఈ) తప్పనిసరిగా రహదారి అమరిక/జాడలలో "ట్రాన్సెక్ట్ వాక్"[104] నిర్వహించాలి. ప్రతిపాదిత రహదారి అమరిక(ల) ఆకృతి పటంతో పాటు ఏఈ/జేఈ ట్రాన్సెక్ట్ వాక్ నిర్వహిస్తారు. అటవీ భూమి ఉండే అవకాశం ఉన్నచోట అటవీశాఖ అధికారులు కూడా ట్రాన్సెక్ట్ వాక్‌లో పాల్గొనాలి.

---

[102] సంబంధిత శాఖల కార్యదర్శులు, ఈఎన్‌సీ/చీఫ్ ఇంజనీర్ స్థాయికి తగ్గని ఒక సీనియర్ ఇంజనీర్‌తో సహా పీఆర్ఆర్డీ శాఖ ఇన్‌ఛార్జి సెక్రటరీ అధ్యక్షతన సాంకేతిక, పరిపాలన, ఆర్థిక సీనియర్ స్థాయి అధికారులను కలిగి ఉంటుంది.

[103] ముఖ్య కార్యదర్శి (ఆర్థిక శాఖ), సంబంధిత శాఖల కార్యదర్శులు, ఇంజనీర్-ఇన్-చీఫ్/చీఫ్ ఇంజనీర్లు

[104] ట్రాన్సెక్ట్ వాక్ అంటే, ఒక ప్రాంతం లేదా సంఘం చుట్టూ తిరిగేటప్పుడు వ్యక్తులు, పరిసరాలు, వనరులను గమనించడం ద్వారా ఒక ప్రాంతానికి సంబంధించిన ప్రాదేశిక సమాచారాన్ని సేకరించే పద్ధతి.

ట్రాన్సెక్ట్ వాక్ సమయంలో, ప్రత్యామ్నాయ రహదారి అమరికలకు సంబంధించిన సమస్యలు, గ్రామీణ రహదారులకు భూమి అవసరాలు, భూ యజమానులపై దాని ప్రభావం మొదలైన వాటిపై హాజరైన స్థానిక సంఘం సభ్యులు, గ్రామ పంచాయితీ కార్యదర్శితో చర్చించాల్సి ఉంటుంది.

పీఎమ్‌జీఎస్‌వై కార్యకలాపాల కరదీపిక, 2005 లోనిపేరా 12.6.2, పీఐయూలు సర్వే నిర్వహించి డీపీఆర్‌లను సిద్ధం చేయాలని కూడా ఆదేశించింది. పీఐయూ అధిపతి ప్రతి వారం, ముఖ్యంగా ట్రాన్సెక్ట్ వాక్ నిర్వహణపై పురోగతిని పర్యవేక్షించవలసి ఉంటుంది. ట్రాన్సెక్ట్ వాక్ డిజిటల్ ఫోటోలతో పాటు తీర్మానాల కాపీని ఖరారు చేసిన డీపీఆర్‌కి జతచేయాలి.

అటవీ శాఖ అనుమతి లేకపోవడంతో పీఎమ్‌జీఎస్‌వై కింద చేపట్టిన 17 రహదారి పనులు, రెండు వంతెనల పనులు పూర్తి కాలేదని ఈఎన్‌సీ (పీఆర్‌ఈడీ) అందించిన సమాచారాన్ని బట్టి ఆడిట్ గ్రహించింది (***అనుబంధం-3.24***). పనుల వివరాలు **పట్టిక-3.37**లో ఇవ్వడమైంది.

పట్టిక-3.37: అటవీ శాఖ అనుమతి లేకపోవడంతో పూర్తికాని రహదారి, వంతెనల పనులు

మంజూరైన సంవత్సరం	రహదారి/వంతెనల సంఖ్య	మంజూరైన మొత్తం (₹ కోట్లలో)	మొత్తం రహదారుల నిడివి (కి.మీ.లలో)	పూర్తైన రహదారుల నిడివి (కి.మీ.లలో)	వ్యయం (₹ కోట్లలో)
2010-11	1	2.72	--	--	0.20
2012-13	5	17.13	24.84	11.48	10.21
2017-18	13	39.70	87.40	20.53	16.17
మొత్తం	**19**	**59.55**	**112.24**	**32.01**	**26.58**

మూలం: ఈఎన్‌సీ (పీఆర్‌ఈడీ), హైదరాబాదు అందించిన సమాచారం

అవసరమైన భూమిని, ట్రాన్సెక్ట్ వాక్‌ల సమయంలో తగిన ప్రత్యామ్నాయ రహదారి అమరికలను మదింపు చేయకపోవడం, అటవీ అనుమతి పొందకుండా గ్రామీణ రహదారి పనులను చేపట్టడం వల్ల పనులు ఆగిపోయాయి. దీంతో 19 పనులపై చేసిన ₹26.58 కోట్ల ఖర్చు నిష్ఫలంగా మిగిలిపోయింది.

అంతేకాక, అటవీ శాఖ అనుమతి లేకపోవడంతో 17 పీఎమ్‌జీఎస్‌వై పనులు (12 రహదారి పనులు, 5 వంతెన పనులు) పూర్తి కాలేదు, ఎటువంటి ఖర్చు చేయలేదు ***(అనుబంధం-3.25)***. దీంతో పనులు మంజూరై ఐదేళ్లకు పైగా గడుస్తున్నా గ్రామీణ ప్రాంతాల అనుసంధానం జరగలేదు. పనుల వివరాలను **పట్టిక-3.38**లో ఇవ్వడమైంది.

పట్టిక-3.38: అటవీ శాఖ అనుమతి లేకపోవడంతో మొదలు పెట్టని, ఖర్చు చేయని రహదారి, వంతెన పనులు

మంజూరైన సంవత్సరం	రహదారి/వంతెనల సంఖ్య	మంజూరైన మొత్తం (₹ కోట్లలో)	మొత్తం నిడివి (కి.మీ.లలో)	2023 మార్చి 31 నాటికి పూర్తికాని పనులపై జరిగిన జాప్యం (సంవత్సరాలలో)
2012-13	2	7.04	9.875	10
2016-17	3	6.88	0	6
2017-18	12	34.45	56.400	5
మొత్తం	**17**	**48.37**	**66.275**	

మూలం: ఈఎన్‌సీ (పీఆర్‌ఈడీ), హైదరాబాదు అందించిన సమాచారం

పైన పేర్కొన్న మొత్తం 36 పనుల ప్రస్తుత స్థితి వివరాలను, అలాగే ఎలాంటి పని జరగనప్పటికీ (***అనుబంధం-3.25***) ఎనిమిది రహదారి పనులపై చూపిన ఖర్చుకు సంబంధించి స్పష్టతను ఆడిట్ కోరింది (2023 డిసెంబరు). అయితే, ఎనిమిది పనులకు సంబంధించి ఎలాంటి స్పష్టతను ఇవ్వలేదు. కానీ, ఈఎన్‌సీ (పీఆర్‌ఈడీ) 2023 డిసెంబరులో అందించిన 36 పనుల తాజా స్థితి ప్రకారం, 36 పనులలో ఒక పనిని ఉపసంహరించుకున్నట్లు[105], మిగిలిన 35 పనులు ఇప్పటికీ పూర్తి కాలేదని తెలిసింది.

[105] అనుబంధం-1.3 లోని క్రమ.సంఖ్య.5 - ప్రతిపాదిత 11.8 కి.మీ.కు బదులు ₹4.39 కోట్ల వ్యయంతో 5 కి.మీ.ల రహదారిని వేసిన తర్వాత ఈ పనిని ఉపసంహరించుకున్నట్లుగా ఈఎన్‌సీ (పీఆర్‌ఈడీ) 2023 డిసెంబరులో తెలియజేసారు.

రహదారుల నిర్మాణానికి అటవీ అనుమతులు పొందడం కష్టసాధ్యమైన ప్రక్రియ అని, ఇది అటవీ శాఖలోని వివిధ అధికారుల క్రమంలో వెళుతుందని, అటవీ అనుమతులు పొందడంలో ఇది అసాధారణ జాప్యానికి దారితీసిందని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 2023 నవంబరులో తెలిపింది.

ఏది ఏమైనప్పటికి, పనులు మంజూరై ఐదు నుంచి పదేళ్లు గడుస్తున్నా గ్రామీణ ప్రాంతాలకు అనుసంధానం కల్పించాలనే లక్ష్యం నెరవేరలేదన్నది వాస్తవం.

3.3.5 ఆర్థిక నిర్వహణ

తెలంగాణ రాష్ట్రంలో 2022 మార్చి 31 నాటికి, వివిధ కార్యక్రమాల కింద గ్రామీణ రహదారి ప్రాజెక్టుల నిర్మాణం, నిర్వహణ కోసం చేసిన వ్యయం వివరాలను **పట్టిక-3.39** లో చూపడమైంది.

పట్టిక-3.39: 2022 మార్చి నాటికి వివిధ కార్యక్రమాల కింద చేసిన వ్యయం

(₹ కోట్లలో)

సంవత్సరం	పీఎమ్‌జీఎస్‌వై - I	పీఎమ్‌జీఎస్‌వై -II	పీఎమ్‌జీఎస్‌వై - III	సీఆర్ఆర్	ఎంఆర్ఆర్	నాబార్డు/ ఆర్ఐడీఎఫ్	మొత్తం
2017-18	65.26	67.40	0	560.72	202.29	135.18	1,030.85
2018-19	231.62	38.08	0	251.20	38.16	109.10	668.16
2019-20	148.00	12.36	0	178.74	80.35	67.42	486.87
2020-21	100.26	2.56	106.65	479.59	85.88	69.45	1,102.68
2021-22	11.25	27.79	219.25				
మొత్తం	**556.39**	**148.19**	**325.90**	**1,470.25**	**406.68**	**381.15**	**3,288.56**

మూలం: ఈఎన్‌సీ (పీఆర్ఈడీ), హైదరాబాదు అందించిన సమాచారం

ఎంఆర్ఆర్ కింద మంజూరైన గ్రామీణ నిర్వహణ ఖర్చు 2017-18లో ₹202.29 కోట్ల నుండి 2020-22 రెండు సంవత్సరాలకు కలిపి అతి తక్కువగా ₹85.88 కోట్లకు తగ్గింది. అంటే 57.55 శాతం తగ్గుదలను **పట్టిక-3.39** నుండి గమనించవచ్చు. గ్రామీణ రహదారుల నిర్వహణ ఖర్చులో తగ్గుదల, రహదారుల నిర్వహణ సరిగా లేకపోవడాన్ని సూచిస్తుంది (వివరాలు పేరా *3.3.7.1* లో చూపడమైంది).

3.3.5.1 పీఎమ్‌జీఎస్‌వై కింద నిధుల వినియోగం

పీఎమ్‌జీఎస్‌వై-I నుండి III వరకు గ్రామీణ రహదారుల నిర్మాణం, నిర్వహణ కోసం కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు 60:40 నిష్పత్తిలో నిధులు అందించాలి. 2013-14 వరకు, కేంద్ర ప్రభుత్వం రాష్ట్ర గ్రామీణ రహదారుల అభివృద్ధి సంస్థ (ఎస్ఆర్ఆర్డీఏ)కి నేరుగా నిధులను విడుదల చేసింది. అయితే, 2014-15 నుండి, రాష్ట్ర సంచిత నిధి ద్వారా నిధులను మళ్ళిస్తున్నారు. నిధులు అందిన తేదీ నుండి తప్పనిసరిగా మూడు పని దినాలలో రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు ఈ నిధులను ఎస్ఆర్ఆర్డీఏకి బదిలీ చేయాలి.

ఎస్ఆర్ఆర్డీఏలు, పీఎమ్‌జీఎస్‌వై కింద మూడు వేర్వేరు ఖాతాలను నిర్వహించవలసి ఉంటుంది. ఎంచుకున్న బ్యాంకులో మూడు వేర్వేరు ఖాతాలు అంటే పథకం నిధి ఖాతా, పరిపాలనా సంబంధ ఖర్చుల నిధి ఖాతా, నిర్వహణ నిధి ఖాతాలను తెరవాలి. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం పథకం నిధి ఖాతా, పరిపాలనా సంబంధ ఖర్చుల నిధి ఖాతాలలో సంబంధిత వాటాను జమ చేస్తుంది. నిర్వహణ కోసం అవసరమైన అన్ని మొత్తాలను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నిర్వహణ నిధి ఖాతాలో జమ చేస్తుంది.

ఎస్ఆర్ఆర్డీఏ, పీఐయూల కార్యనిర్వాహక ఇంజనీర్లు/పీఐయూల అధిపతులను (నిధులను డ్రా చేసి పంపిణీ చేయగల పీఐయూ అధికారులు) సంస్థలో ఎక్స్‌అఫీషియో సభ్యులు లేదా అధికారులుగా నియమించాలి. తద్వారా, వారు మూడు నిధి ఖాతాల నుండి సంస్థ నిధులను పొందేందుకు వీలుంటుంది.

(i) పీఎమ్‌జీఎస్‌వై కింద గ్రామీణ రహదారుల అనుసంధానంపై జరిగిన భౌతిక పురోగతి, చేసిన వ్యయం

- **కొత్తగా అనుసంధానించిన గ్రామీణ రహదారులకు సంబంధించి జరిగిన భౌతిక పురోగతి**

2017-18 నుండి 2021-22 వరకు సంవత్సరాల వారీగా అనుసంధానం పూర్తైన జనావాసాలు, గ్రామీణ రహదారుల నిడివి వివరాలను **పట్టిక-3.40**లో చూపడమైంది.

పట్టిక-3.40: 2017-18 నుండి 2021-22 మధ్య సంవత్సరాల వారీగా అనుసంధానం పూర్తైన జనావాసాలు, గ్రామీణ రహదారుల నిడివి

(₹ కోట్లలో)

మంజూరైన సంవత్సరం	పథకం పేరు	జనావాసాల సంఖ్య		నిడివి (కి.మీ.)			
		లక్ష్యం	అనుసంధానం పూర్తైన జనావాసాలు	లక్ష్యం	కొత్తగా అనుసంధానం పూర్తి చేసినది	అభివృద్ధి పూర్తి చేసినది	పూర్తైన మొత్తం
2017-18	పీఎమ్‌జీఎస్‌వై -I	65	10	500	104.25	2.45	106.70
	పీఎమ్‌జీఎస్‌వై -II	-	-		0	196.23	196.23
2018-19	పీఎమ్‌జీఎస్‌వై -I	100	63	500	313.47	1.64	315.11
	పీఎమ్‌జీఎస్‌వై -II	-	-		0	16.01	16.01
2019-20	పీఎమ్‌జీఎస్‌వై -I	28	28	600	105.25	2.00	107.25
	పీఎమ్‌జీఎస్‌వై -II	-	-		0	1.92	1.92
2020-21	పీఎమ్‌జీఎస్‌వై -I	29	27	600	69.38	0	69.38
	పీఎమ్‌జీఎస్‌వై -II	-	-		0	0	0
	పీఎమ్‌జీఎస్‌వై -III	-	-		0	200.42	200.42
2021-22	పీఎమ్‌జీఎస్‌వై -I	2	0	1,000	35.91	0	35.91
	పీఎమ్‌జీఎస్‌వై -II	-	-		0	1.48	1.48
	పీఎమ్‌జీఎస్‌వై -III	-	-		0	507.58	507.58
	మొత్తం	**224**	**128**	**3,200**	**628.26**	**929.73**	**1,557.99**

మూలం: ఈఎన్‌సీ (పీఆర్‌ఈడీ), హైదరాబాదు అందించిన సమాచారం

గమనిక: లక్ష్యం నిడివి, పీఎమ్‌జీఎస్‌వై I, II లేదా III లలో దేనికి సంబంధించింది ఆనే దానిపై ఎటువంటి స్పష్టత లేదు. అంతేకాక, డేటా (పూర్తిచేసిన రహదారి నిడివి) లో 'లక్ష్యం', 'స్థాయి పెంపు' కింద కొన్ని అదనపు గణాంకాలు కూడా ఉన్నాయి.

- **గ్రామీణ రహదారుల నిర్మాణం/స్థాయి పెంపుపై చేసిన వ్యయం**

గ్రామీణ రహదారుల నిర్మాణం, స్థాయి పెంపుపై ఆడిట్‌కు 2023 డిసెంబరులో సమాచారం అందజేశారు. ఆ మేరకు, పీఎమ్‌జీఎస్‌వై-I, II, IIIల కోసం 2017-18 నుండి 2021-22 వరకు సంవత్సరాల వారీగా ప్రారంభ నిల్వ, కేటాయింపు, విడుదల, నిధుల వినియోగం వివరాలను **పట్టిక-3.41**లో ఇవ్వడమైంది.

పట్టిక-3.41: గ్రామీణ రహదారుల నిర్మాణం, స్థాయి పెంపుపై పీఎమ్‌జీఎస్‌వై -I, II, IIIల కింద సంవత్సరాల వారీగా ఉన్న ప్రారంభ నిల్వ, జరిగిన కేటాయింపు, విడుదల, నిధుల వినియోగం

(₹ కోట్లలో)

సంవత్సరం	ప్రారంభ నిల్వ	డిమాండు		విడుదల		ఇతర నానావిధ రాబడులు	పొందిన వడ్డీ	అందుబాటులో ఉన్న మొత్తం నిధి (నిలువు వరుసలు 2+5+6+7+8)	వ్యయం (నిలువు వరుస 9 లో శాతం)	మిగింపు నిల్వ (నిలువు వరుస 9 లో శాతం)
		కేంద్ర వాటా	రాష్ట్ర వాటా	కేంద్ర వాటా	రాష్ట్ర వాటా					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11= (నిలువు వరుస 9-10)
2017-18	117.65	203.00	135.33	0	116.51*	1.78	7.59	243.53	131.01 (54%)	112.52 (46%)
2018-19	112.52	200.00	133.33	99.22	103.82^	0	4.12	319.68	266.28 (83%)	53.40 (17%)
2019-20	53.40	400.00	266.67	97.75	65.17@	0.17	3.72	220.21	157.84 (72%)	62.37 (28%)
2020-21	62.37	300.00	200.00	184.21	34.99#	0.18	3.99	285.74	207.75 (73%)	77.99 (27%)
2021-22	77.99	300.00	200.00	48.88	122.81$	0	1.12	250.80	250.68 (99.95%)	0.12 (0.05%)
మొత్తం	423.930	1,403.00	935.33	430.06	443.30	2.13	20.54	1,319.96		

మూలం: ఈఎన్‌సీ (పీఆర్‌ఈడీ), హైదరాబాదు అందించిన సమాచారం

* 2015-16 (₹58.23 కోట్లు), 2016-17 (₹58.28 కోట్లు) సంవత్సరాలకు సంబంధించిన నిధుల విడుదలలు

^ 2016-17 (₹37.52 కోట్లు), 2017-18 (₹66.14 కోట్లు) సంవత్సరాలకు సంబంధించిన నిధుల విడుదలలు కలిసి ఉన్నాయి

@ ఈ మొత్తం 2018-19 సంవత్సరం నిధుల విడుదలకు సంబంధించినది

బెండరు ప్రీమియం, ధరల పెంపు కోసం అదనపు రాష్ట్ర వాటాకు సంబంధించినది

$ ఈ మొత్తం 2019-20 సంవత్సరం నిధుల విడుదలకు సంబంధించినది

పీఎమ్‌జీఎస్‌వై కింద నిధుల వినియోగంపై ఆడిట్‌లో కనుగొన్న ముఖ్యమైన అంశాలను కింద వివరించడమైంది:

(ii) కేంద్ర వాటా బదిలీలో, రాష్ట్ర వాటా విడుదలలో జాప్యాలు

- **భారత ప్రభుత్వ గ్రామీణ మంత్రిత్వ శాఖ రెండవ విడత నిధులను విడుదల చేయకపోవడం**

పీఎమ్‌జీఎస్‌వై-I, పీఎమ్‌జీఎస్‌వై-II మార్గదర్శకాలలోని పేరా 19.2, ప్రాజెక్టుకి సంబంధించి రెండవ విడత కేంద్రం వాటా 50 శాతం నిధులను, ఇప్పటికే అందుబాటులో ఉన్న నిధులలో 60 శాతం వినియోగానికి లోబడి, గత సంవత్సరానికి ముందు సంవత్సరంలో ఇచ్చిన రహదారి పనులలో కనీసం 80 శాతం, ఇంకా అంతకు ముందు సంవత్సరాలలో పొందిన పనులను 100 శాతం పూర్తి చేసిన తర్వాత విడుదల చేయాలని నిర్దేశిస్తుంది.

అంతేకాక, పీఎమ్‌జీఎస్‌వై-II మార్గదర్శకాలలోని పేరా 19.3 ప్రకారం, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం మొదట ఎస్‌ఆర్‌ఆర్‌డీఏ బ్యాంకు ఖాతాలో తన వాటాను జమ చేసిన తర్వాత మాత్రమే ప్రతి విడతకు సంబంధించిన కేంద్ర వాటా విడుదల అవుతుంది.

పీఎమ్‌జీఎస్‌వై-I, II కింద 2017-18 నుండి 2021-22 సంవత్సరాలలో ₹1,403 కోట్ల[106] వార్షిక కేటాయింపులు జరిగాయి. దీనికి గాను, భారత ప్రభుత్వ గ్రామీణ మంత్రిత్వ శాఖ ద్వారా మొదటి విడతగా కేంద్రం వాటా ₹430.06[107] కోట్లు మాత్రమే విడుదల అయింది. 2022 మార్చి నాటికి , తదుపరి నిధుల విడుదలలు జరగలేదని ఆడిట్‌కు అందించిన సమాచారాన్ని బట్టి గమనించడమైంది.

పరిపాలనాపరమైన కారణాల వల్ల రాష్ట్ర ప్రభుత్వం సరైన సమయంలో రాష్ట్ర వాటాను విడుదల చేయకపోవడంతో, భారత ప్రభుత్వ గ్రామీణ మంత్రిత్వ శాఖ తదుపరి విడత నిధులను విడుదల చేయలేదని ఇంజనీర్-ఇన్-చీఫ్, పంచాయతీరాజ్ ఇంజనీరింగు విభాగం తెలిపారు (2023 జనవరి).

రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఆడిట్ పరిశీలనలను అంగీకరించింది (2023 నవంబరు).

- **గ్రామీణ మంత్రిత్వ శాఖ నుండి స్వీకరించిన నిధులను టీఎస్‌ఆర్‌ఆర్‌డీఏ బ్యాంకు ఖాతాలోకి బదిలీ చేయడంలో రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ద్వారా జాప్యం**

పీఎమ్‌జీఎస్‌వై నిధుల విడుదల కోసం భారత ప్రభుత్వ గ్రామీణ మంత్రిత్వ శాఖ జారీచేసిన మంజూరు ఉత్తర్వుల ప్రకారం, రాష్ట్ర సంచిత నిధికి విడుదల చేసిన నిధులను, అవి అందుకున్న తేదీ నుండి మూడు రోజుల లోపు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఎస్‌ఆర్‌ఆర్‌డీఏ ఖాతాకు బదిలీ చేయాలి. అలా చేయకపోతే, తరువాత విడుదల చేయవలసిన నిధులను కేంద్ర ప్రభుత్వం ఆపివేయవచ్చు.

ఈఎన్‌సీ (పీఆర్‌ఈడీ) అందించిన సమాచారం ప్రకారం, పట్టిక-3.42లో వివరించిన విధంగా భారత ప్రభుత్వ గ్రామీణ మంత్రిత్వ శాఖ విడుదల చేసిన మొత్తాన్ని టీఎస్‌ఆర్‌ఆర్‌డీఏ ఖాతాకు జమ చేయడంలో 82 రోజుల నుండి 454 రోజుల వరకు గణనీయమైన జాప్యం జరిగినట్లు ఆడిట్ గమనించింది. అయితే, భారత ప్రభుత్వ గ్రామీణ మంత్రిత్వ శాఖ విడుదల చేసిన మొత్తాన్ని మాత్రమే టీఎస్‌ఆర్‌ఆర్‌డీఏ ఖాతాకు రాష్ట్రం జమ చేసింది. ఆలస్యం జరిగిన కాలానికి సంబంధించిన మొత్తంపై వడ్డీని జమ చేయలేదు.

[106] 2017-18: ₹203 కోట్లు, 2018-19: ₹200 కోట్లు, 2019-20: ₹400 కోట్లు, 2020-21: ₹300 కోట్లు, 2021-22: ₹300 కోట్లు

[107] 2017-18: ₹99.22 కోట్లు, 2018-19: ₹97.75 కోట్లు, 2019-20: ₹184.21 కోట్లు, 2020-21: లేవు. 2021-22: ₹48.88 కోట్లు

పట్టిక-3.42: 2017-22 మధ్యకాలంలో భారత ప్రభుత్వ గ్రామీణ మంత్రిత్వ శాఖ రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి పీఎమ్‌జీఎస్‌వై -I, II కింద విడుదల చేసిన మొదటి విడత నిధులు

భారత ప్రభుత్వ గ్రామీణ మంత్రిత్వ శాఖ విడుదల చేసిన మొత్తం (₹ కోట్లలో)	భారత ప్రభుత్వ గ్రామీణ మంత్రిత్వ శాఖ విడుదల చేసిన తేదీ	రాష్ట్ర ప్రభుత్వం టీఎస్‌ఆర్‌ఆర్‌డీఏ ఖాతాకు జమచేసిన మొత్తం (₹ కోట్లలో)	జమ చేసిన తేదీ	ఆలస్యం (రోజులలో)
99.22	22.12.2017	50.00	01.10.2018	283
		49.22	25.01.2019	399
97.75	18.03.2019	12.74	13.09.2019	179
		39.20	18.09.2019	184
		45.81	08.11.2019	235
184.21	27.12.2019	92.11	22.07.2020	208
		92.10	25.03.2021	454
48.88	29.11.2021	48.88	19.02.2022	82
430.06 (విడుదల చేసిన మొత్తం)		**430.06 (విడుదల చేసిన మొత్తం)**		

మూలం: ఈఎన్‌సీ (పీఆర్‌ఈడీ), హైదరాబాదు అందించిన సమాచారం

పరిపాలనా కారణాల వల్ల టీఎస్‌ఆర్‌ఆర్‌డీఏ బ్యాంకు ఖాతాకు కేంద్ర వాటాను జమచేయడంలో జాప్యం జరిగినట్లుగా ఈఎన్‌సీ (పీఆర్‌ఈడీ) 2023 జనవరిలో తెలిపారు.

రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఆడిట్ పరిశీలనను అంగీకరించింది (2023 నవంబరు).

- **టీఎస్‌ఆర్‌ఆర్‌డీఏ బ్యాంకు ఖాతాకు రాష్ట్ర వాటా విడుదలలో జాప్యాలు**

పీఎమ్‌జీఎస్‌వై-II పథకం మార్గదర్శకాలలోనిపేరా 19.3 ప్రకారం, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం మొదట ఎస్‌ఆర్‌ఆర్‌డీఏ బ్యాంకు ఖాతాలో తన వాటాను జమ చేసిన షరతుకు లోబడి ప్రతి విడత కేంద్ర వాటా విడుదల అవుతుంది.

కేంద్ర వాటా విడుదల అయిన తర్వాత మాత్రమే రాష్ట్రం తన వాటాను విడుదల చేసిందని, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం రాష్ట్ర వాటాను టీఎస్‌ఆర్‌ఆర్‌డీఏ బ్యాంకు ఖాతాలోకి జమ చేయడంలో 179 నుండి 665 రోజుల వరకు జాప్యాలు జరిగినట్లుగా ఈఎన్‌సీ (పీఆర్‌ఈడీ) అందజేసిన సమాచారం నుండి ఆడిట్ గమనించింది. వివరాలు పట్టిక-3.43లో చూపడమైంది.

పట్టిక-3.43: రాష్ట్రం తన వాటా విడుదల చేయడంలో జరిగిన జాప్యం

భారత ప్రభుత్వ గ్రామీణ మంత్రిత్వ శాఖ విడుదల చేసిన మొత్తం (₹ కోట్లలో)	భారత ప్రభుత్వ గ్రామీణ మంత్రిత్వ శాఖ విడుదల చేసిన తేదీ	రాష్ట్ర ప్రభుత్వ వాటా (₹ కోట్లలో)	రాష్ట్ర వాటాను బ్యాంకు ఖాతాకు వాస్తవంగా జమ చేసిన తేదీ	ఆలస్యం (రోజులలో)
99.22	22.12.2017	66.14	01.03.2019	434
97.75	18.03.2019	34.63	13.09.2019	179
		30.53	26.11.2019	253
184.21	27.12.2019	30.13	05.08.2021	587
		50.00	16.08.2021	598
		42.68	22.10.2021	665
48.88	29.11.2021	33.03	25.07.2022	238
430.06		**287.14**		

మూలం: ఈఎన్‌సీ (పీఆర్‌ఈడీ), హైదరాబాదు అందించిన సమాచారం

పరిపాలనా కారణాల వల్ల రాష్ట్ర వాటాను జమచేయడంలో జాప్యం జరిగినట్లుగా ఇంజనీర్-ఇన్-చీఫ్, పంచాయతీరాజ్-ఇంజనీరింగ్ విభాగం 2023 జనవరిలో తెలిపారు.

రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఆడిట్ పరిశీలనను ఆమోదించింది (2023 నవంబరు).

- **రాష్ట్ర సంచిత నిధికి తిరిగి జమ చేసిన రాష్ట్ర వాటాను విడుదల చేయకపోవడం**

పీఎమ్‌జీఎస్‌వై కింద రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తన రాష్ట్ర వాటాగా ₹378 కోట్లు 2016 నవంబరులో విడుదల చేసి, 2017 మార్చి 6న పథకం నిధి ఖాతాకు జమ చేసినట్లుగా రికార్డుల పరిశీలనలో ఆడిట్ గమనించింది. తదనంతరం, రాష్ట్ర ప్రభుత్వ ఆర్థిక శాఖ మౌఖిక అభ్యర్థన మేరకు, విడుదల చేసిన ₹378 కోట్లలో ₹350 కోట్ల మొత్తాన్ని టీఎస్ఆర్ఆర్‌డీఏ రాష్ట్ర సంచిత నిధికి 2017 మార్చి 13 న బదిలీ చేసింది. ఈ మొత్తం ₹350 కోట్లని 2017 ఏప్రిల్ మొదటి వారంలో రాష్ట్ర ప్రభుత్వం టీఎస్ఆర్ఆర్‌డీఏ ఖాతాకు తిరిగి చెల్లిస్తుందనే షరతుపై బదిలీ చేయడం జరిగింది.

అయితే, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 2023 మార్చి వరకు పీఎమ్‌జీఎస్‌వై పథకం నిధి ఖాతాకు తిరిగి జమచేసేందుకు ₹350 కోట్ల మొత్తాన్ని విడుదల చేయలేదు.

పైన పేర్కొన్న **పట్టిక** 3.42, 3.43లను విశ్లేషించినపుడు, ప్రాథమికంగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నిర్ణీత సమయంలో అవసరమైన తన వాటా నిధులను అందించనందున భారత ప్రభుత్వ గ్రామీణాభివృద్ధి మంత్రిత్వ శాఖ రెండవ విడత నిధులను విడుదల చేయలేదని తెలుస్తుంది. అంతేకాక, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం కేంద్రం వాటాను టీఎస్ఆర్ఆర్‌డీఏ బ్యాంకు ఖాతాకు బదిలీ చేయడంలో జాప్యం చేసింది. దానితో పాటు రాష్ట్రం తన వాటాను విడుదల చేయడంలో జాప్యం జరిగింది.

అంతేకాక, రాష్ట్ర వాటా ₹350 కోట్ల మొత్తాన్ని ఆర్థిక శాఖ తిరిగి తీసుకోవడం అనేది ఒక ముఖ్యమైన ఆటంకంగా మిగిలింది. దీనికి గల కారణాలను ఆడిట్‌కు తెలియజేయలేదు. ఈ మొత్తాన్ని ఒక నెలలో పీఎమ్‌జీఎస్‌వై పథకం నిధి ఖాతాకు తిరిగి జమచేయాలని ఆర్థిక శాఖ భావించినప్పటికీ, నేటికీ విడుదల చేయలేదు.

చెల్లించాల్సిన బిల్లులేవీ పెండింగ్‌లో లేకపోవడం వల్ల, 2017 మార్చిలో ₹350 కోట్ల మొత్తాన్ని రాష్ట్ర సంచిత నిధికి వాపసు చేసినట్లుగా, గ్రామీణాభివృద్ధి మంత్రిత్వ శాఖకు 2017 ఏప్రిల్ 8న సమర్పించిన వినియోగ ధ్రువపత్రంలో తెలియజేసినట్లుగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 నవంబరు).

బదిలీ చేసిన మొత్తాన్ని 2017 ఏప్రిల్ మొదటి వారంలో రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తిరిగి విడుదల చేయాలనే షరతుపై, పైన పేర్కొన్న మొత్తాన్ని రాష్ట్ర సంచిత నిధికి బదిలీ చేశారనే వాస్తవంతో సమాధానం ఏకీభవించలేదు. అయితే, అటు పిమ్మట రాష్ట్ర వాటాను విడుదల చేయలేదు.

3.3.5.2 నిధుల కొరత కారణంగా సీఆర్ఆర్ పనులు పూర్తికాకపోవడం

2015-19 మధ్యకాలంలో చేపట్టి, పూర్తికాని సీఆర్ఆర్ పనులపై ప్రభుత్వ శాఖ 2022 అక్టోబరులో అందజేసిన సమాచారం నుండి, నిధుల కొరత కారణంగా 17 పనులు పూర్తి కాలేదని ఆడిట్‌లో గమనించడమైంది. వివరాలను పట్టిక-3.44లో చూపడమైంది.

పట్టిక-3.44: నిధుల కొరత కారణంగా చేపట్టిన సీఆర్ఆర్ పనులు పూర్తికాకపోవడం

క్రమ సంఖ్య	ఒప్పందం చేసుకున్న సంవత్సరం	నిధుల కొరత కారణంగా పూర్తి కాని పనుల సంఖ్య	మొత్తం ఖర్చు (₹ కోట్లలో)	చెల్లింపులు - లెక్కల అధికారి పద్ద పెండింగ్‌లో ఉన్న బిల్లులు (₹ కోట్లలో)
1	2015-16	2	1.27	0.24
2	2017-18	3	0.36	0.32
3	2018-19	12	9.57	6.24
మొత్తం		17	11.20	6.80

మూలం: ఈఎన్‌సీ (పీఆర్ఈడీ), హైదరాబాదు అందించిన సమాచారం

అందుబాటులో ఉన్న బడ్జెటు ఆధారంగా చెల్లింపులు జరుగుతాయి కాబట్టి సీఆర్ఆర్ కింద నిధుల కొరత తలెత్తదని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 2023 నవంబరులో తెలిపింది.

అయితే, ఒప్పందం చేసుకుని ఐదు సంవత్సరాల కన్నా ఎక్కువ కాలం గడిచినప్పటికీ, అవసరమైన నిధులను అందుబాటులో ఉంచక పోవడంవల్ల 2015-19 కాలానికి సంబంధించిన 17 సీఆర్ఆర్ పనులు పూర్తి కాలేదని ఆడిట్ గమనించింది.

3.3.5.3 పరిపాలనా సంబంధ ఖర్చుల నిధి నియమ విరుద్ధ వినియోగం

పీఎమ్‌జీఎస్‌వై కార్యకలాపాల కరదీపిక, 2005 లోని పేరా 13.7 ప్రకారం, పీఐయూ, ఎస్ఆర్ఆర్‌డీఏల పరిపాలన, ప్రయాణ ఖర్చులను పరిపాలనా సంబంధ ఖర్చుల నిధి ఖాతా నుండి చెల్లిస్తారు. కార్యనిర్వాహక, నిర్వహణ వ్యవహారాలకు సంబంధించి పొరుగుసేవల కింద చెల్లించిన మొత్తాలను కూడా పరిపాలనా సంబంధ ఖర్చుల నుండి చెల్లించవచ్చు.

ఆదిలాబాదు పీఐయూలోని పరిపాలనా సంబంధ ఖర్చుల నిధి ఖాతా నగదు పుస్తకాన్ని పరిశీలించినపుడు, ప్రాంతీయ కార్యాలయానికి అంటే పర్యవేక్షక ఇంజనీరు, పంచాయతీరాజ్, ఆదిలాబాదు కార్యాలయం కోసం ₹11.64 లక్షలు ఖర్చుచేశారు. ఈ చర్య సక్రమంగా లేదు.

రాష్ట్రంలో పీఎమ్‌జీఎస్‌వై పనులను అమలు చేసే అధికార క్రమంలో పర్యవేక్షక ఇంజనీరు ఉంటారని, పీఎమ్‌జీఎస్‌వై కార్యకలాపాల కరదీపిక, 2005లోని నిబంధన 13.7.2 (i) ప్రకారం ఖర్చులను అధీకృత ప్రయోజనం కోసమే చేసినట్లుగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 2023 నవంబరులో తెలిపింది.

పీఎమ్‌జీఎస్‌వై కార్యకలాపాల కరదీపిక, 2005లోని నిబంధనలు కేవలం పీఐయూలకు మాత్రమే పరిపాలనా సంబంధ ఖర్చులను అనుమతించడాన్ని స్పష్టంగా తెలుపుతున్నందున సమాధానం ఆమోదయోగ్యంగా లేదు.

3.3.6 పనుల అమలు తీరు

పనుల అమలు గురించి ఆడిట్‌లో కనుగొన్న ముఖ్యమైన అంశాలను ఈ కింద వివరించడమైంది:

3.3.6.1 పీఎమ్‌జీఎస్‌వై పనుల నుండి పొదుపు చేసిన మొత్తాన్ని, మంజూరు కాని ఇతర పనుల కోసం నియమ విరుద్ధంగా వినియోగించడం

"పీఎమ్‌జీఎస్‌వై-II, గ్రాంటు-ప్యాకేజీ నం.ఏపీ011402-ఎంఆర్ఎల్22-రోడ్డు, 25/4 వద్ద ఆర్ అండ్ బీ రహదారి నుండి ఆదిలాబాద్ జిల్లా బేల మండలం కొబ్బాయి వరకు" 11.07 కి.మీ. పొడవైన ఒక రహదారి అభివృద్ధి పనిని ₹5.75 కోట్ల అంచనా వ్యయంతో 2014 ఫిబ్రవరిలో మంజూరు చేసారు. 2014 నవంబరులో, అదే రహదారిలోని 3.4 కి.మీ సెక్షన్ (0/0 నుండి 3/4 వరకు) బీటీ పునరుద్ధరణ కోసం రాష్ట్ర బడ్జెటు ద్వారా ఎంఆర్ఆర్ గ్రాంటు నుండి ₹ఒక కోటి నిధులను అందుకుంది. ఈ 3.4 కి.మీ. పొడవైన రహదారిని రాష్ట్ర బడ్జెటు మొత్తం నుండి ₹0.98 కోట్లతో అభివృద్ధి చేశారు.

తదనంతరం, మిగిలిన 7.67 కి.మీ. పొడవైన రహదారిని పీఎమ్‌జీఎస్‌వై-II కింద 2015 జనవరి నుండి 2017 ఏప్రిల్ వరకు ₹5.56 కోట్ల వ్యయంతో అభివృద్ధి చేశారు. తరువాత, పీఐయూ ఆదిలాబాదు, పీఎమ్‌జీఎస్‌వై-II కింద మంజూరైన అసలు పని పరిధికి మించి, పీఎమ్‌జీఎస్‌వై-II నిధుల నుండి పొదుపు చేసిన నిధులను మంజూరు కాని రెండు ఇతర పనుల[108] కోసం ఉపయోగించింది.

చాప్రాల, దేవుజిగూడ గ్రామాలకు అనుసంధానం కల్పించడం కోసం, పని జరుగుతున్న ప్రదేశాన్ని సందర్శించిన సమయంలో జాతీయ నాణ్యతా పర్యవేక్షకులు (యన్‌క్యూఎంలు), రాష్ట్ర నాణ్యతా పర్యవేక్షకుల (యస్‌క్యూఎంలు) సిఫార్సులతో రెండు క్రాస్ డ్రైనేజీ పనులను పూర్తి చేసినట్లుగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 2023 నవంబరులో తెలిపింది. అంతేకాక, ఆదిలాబాదు గౌరవ శాసనసభ్యులు, గ్రామస్తుల అభ్యర్థన మేరకు, పొదుపు చేసిన మొత్తాన్ని సక్రమంగా వినియోగించి రెండు క్రాస్ డ్రైనేజీ పనులను చేపట్టి పూర్తి చేసినట్లుగా తెలిపారు.

[108] (i) 6 మీటర్ల వెడల్పుతో రెండు వెంట్‌ల నిర్మాణం: ₹48 లక్షలు (ii) కి.మీ. 4/2 వద్ద రోడ్డు డ్యామ్ 30 వెంట్ నిర్మాణం: ₹42.38 లక్షలు

పొదుపు చేసిన మొత్తం నుండి కొత్త పనులను ప్రారంభించే ముందు సంబంధిత సంస్థ నుండి అనుమతి తీసుకోవాలని జాతీయ నాణ్యతా పర్యవేక్షకులు, పీఐయూకి సలహా ఇచ్చారు. అయితే, పొదుపు మొత్తం నుండి కొత్త పనులు చేపట్టడం కోసం సంబంధిత సంస్థ (గ్రామీణాభివృద్ధి మంత్రిత్వ శాఖ) నుండి తీసుకున్న అనుమతికి సంబంధించిన ఆధారాలను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం సమర్పించలేదు. అందువల్ల, పీఎమ్‌జీఎస్‌వై -II కింద గ్రామీణాభివృద్ధి మంత్రిత్వ శాఖ ద్వారా మంజూరు కాని కొత్త పనులను చేపట్టడం సక్రమంగా లేదు.

3.3.6.2 రహదారి, వంతెన పనులు రెండింటిని కలపకపోవడం వల్ల సీఆర్ఆర్ కింద అసంపూర్తిగా మిగిలిన రహదారి పనులపై నిష్ఫల వ్యయం

రాష్ట్ర బడ్జెటు ద్వారా సీఆర్ఆర్ నిధుల కింద, "బీటీ రహదారి ఆదిలాబాద్ జిల్లా జైనథ్ మండలం హాషింపూర్ మీదుగా తరోడా నుండి సావాపూర్ వరకు" 4.2 కి.మీ పొడవున రహదారి పనిని 2014 డిసెంబరులో మంజూరు చేసారు. ఈ పనిని ₹2.17 కోట్ల అంచనా ఒప్పందం విలువకు 2015 మేలో గుత్తేదారుకు అప్పగించారు.

తరోడా నుండి హషింపూర్ వరకు 2.14 కి.మీ పొడవునా రహదారిని నిర్మించారు. హషింపూర్ నుండి సావాపూర్ వైపు 1.38 కి.మీ పొడవున రహదారిని వేసిన తరువాత, సావాపూర్ గ్రామాన్ని కలపకుండా పనిని నిలిపివేసినట్లుగా ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ (2023 మే)లో గమనించడమైంది. హషింపూర్, సావాపూర్ గ్రామాల మధ్య చెక్ డ్యామ్‌తో కూడిన వంతెన పూర్తి కాకపోవడం దీనికి కారణమని తెలిసింది (**చిత్రపటం సంఖ్య 1**).

"సంక్షేమం, అభివృద్ధి కార్యకలాపాల కోసం ప్రత్యేక అభివృద్ధి నిధి" కింద మారుమూల గ్రామీణ ప్రాంతాలను కలుపుతూ గ్రామస్థులు జిల్లా ప్రధాన కార్యాలయానికి చేరుకోవడానికి ₹ రెండు కోట్ల వ్యయంతో చెక్ డ్యామ్‌తో కూడిన వంతెనను 2018 జూలైలో మంజూరు చేసారు.

2021 ఆగస్టులో ఆదిలాబాదు జిల్లా కలెక్టరు పని కోసం రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నుండి ₹3.75 కోట్ల మొత్తానికి సవరించిన పరిపాలనా అనుమతిని కోరినట్లుగా ఆడిట్ రికార్డుల నుండి గమనించింది. అయితే, సవరించిన పరిపాలనా అనుమతులు రాక పోవడం వల్ల చెక్ డ్యామ్‌తో కూడిన వంతెన పనులు పూర్తి కాలేదు.

రహదారి విస్తరణలో చెక్ డ్యామ్‌తో కూడిన వంతెన పనులు పూర్తి కానందున, తరోడ, సావాపూర్ గ్రామాలను కలిపే గ్రామీణ రహదారి అనుసంధానం ఎనిమిది సంవత్సరాల కంటే ఎక్కువ కాలం గడిచినా పూర్తికాలేదు. వివరాలు **చార్టు-3.13**లో చూపడమైంది.

చార్టు-3.13: తరోడా గ్రామం నుండి హషింపూర్ ద్వారా సావాపూర్ గ్రామం వరకు ప్రతిపాదిత రహదారి అనుసంధానాన్ని చూపుతున్న చిత్రం

దీనిని బట్టి, సీఆర్ఆర్ కింద రోడ్డు పనులను ప్రతిపాదించే ముందు సరైన సర్వే, క్షేత్రస్థాయి పరిశోధనలు జరగలేదని తెలుస్తుంది. చెక్ డ్యామ్‌తో కూడిన వంతెన అవసరాన్ని ప్రతిపాదిత రహదారి పనులతో అనుసంధానించలేదు. ఈ

రెండింటిని కలపక పోవడం వల్ల అసంపూర్తిగా మిగిలిన రహదారి పనులపై ₹64.68 లక్షల ఖర్చు నిష్ఫలంగా మిగిలిపోయింది.

చిత్రపటం సంఖ్య 1

2023 మే 12న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ (ఆదిలాబాదు జిల్లా)- హషీంపూర్, సావాపూర్ గ్రామాల మధ్య అసంపూర్తిగా ఉన్న చెక్ డ్యామ్‌తో కూడిన వంతెన పని	2023 మే 12న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ (ఆదిలాబాద్ జిల్లా) -సావాపూర్ గ్రామాన్ని కలపకుండా నిలిచిపోయిన పనులు

రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 2023 నవంబరులో ఆడిట్ పరిశీలనను అంగీకరించింది. సవరించిన పరిపాలనా మంజూరు మొత్తం ₹3.75 కోట్లు అందిన వెంటనే, మిగిలిన చెక్ డ్యామ్‌తో కూడిన వంతెన పనులు చేపట్టి మొత్తం రహదారిని లక్షిత గ్రామాల రాకపోకల కోసం అందుబాటులోకి తెస్తామని పేర్కొంది.

చెక్ డ్యామ్‌తో కూడిన వంతెన అవసరాన్ని ప్రతిపాదిత రహదారి పనులతో అనుసంధానించలేదని, తరోడా, హషీంపూర్ గ్రామాల మధ్య సీఆర్ఆర్ కింద గ్రామీణ రహదారిని మంజూరు చేసి ఎనిమిదేళ్లకు పైగా గడిచినా పూర్తి చేయలేకపోయారనే వాస్తవాన్ని సమాధానం నొక్కి చెబుతుంది.

3.3.6.3 కృష్ణా పుష్కరాలు-2016 కోసం సీఆర్ఆర్ గ్రాంటు కింద గ్రామీణ అనుసంధానం లేకుండా నిర్మించిన రహదారి

కృష్ణా పుష్కరాలు-2016కి సంబంధించి "రాష్ట్ర బడ్జెటు నుండి సీఆర్ఆర్ గ్రాంటు కింద ఆర్ అండ్ బీ రహదారి నుండి ఇటిక్యాల మండలం పాత సాసనూల్ వరకు రహదారి మీద బీటీ పరవడం" పనిని ₹1.50 కోట్ల అంచనా వ్యయంతో మంజూరు చేయడం జరిగింది (2016 మార్చి). పని పూర్తయిన నివేదిక (2018 మే), కొలతల పుస్తకంలో నమోదు చేసిన 3వ మరియు చివరి బిల్లు ప్రకారం పని కోసం ₹1.40 కోట్ల మొత్తాన్ని ఖర్చు చేయడమైంది.

ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ సమయంలో (2023 మార్చి), ఆడిట్ ఈ కింది వాటిని గమనించింది:

ఎ. కొండకు వెళ్లే సిసి రహదారి భాగం పొదలు, బండ రాళ్లతో నిండిపోయి నిర్వహణ లేకుండా ఉంది.

బి . రహదారికి ఆనుకొని లేదా నదికి వెళ్లే రహదారికి సమీపంలో స్నాన ఘట్టాలు లేవు.

సి. రహదారిపై సాధారణ రాకపోకలు లేవు, సమీపంలోని గ్రామాల అవసరాలను తీర్చడానికి దీనిని ఇతర రహదారుల వ్యవస్థతో అనుసంధానించలేదు (**చిత్రపటం సంఖ్య 2**).

అందువల్ల, ఒక నిర్దిష్ట సమయంలో రాకపోకలు సాగించడం కోసం నిర్మించిన రహదారి, గ్రామీణ అనుసంధానం ప్రయోజనాన్ని అందించలేదు. రహదారిని ఉపయోగించకుండా వదిలివేయడం వల్ల ₹1.40 కోట్ల వ్యయం వృథాగా మిగిలిపోయింది.

చిత్రపటం సంఖ్య 2

2023 మార్చి 15న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ (జోగులాంబ-గద్వాల జిల్లా) - గ్రామాలను కలపకుండా నిరుపయోగంగా ఉన్న రహదారి.	2023 మార్చి 15న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ (జోగులాంబ-గద్వాల జిల్లా) - రహదారి అంచులలో బండరాళ్ళతో నిండి ఉపయోగంలో లేని రహదారి.

రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 2023 నవంబరులో ఆడిట్ పరిశీలనను అంగీకరించింది. పుష్కరాల సమయంలో రాకపోకల కోసం మాత్రమే రహదారిని నిర్మించినట్లు, సాధారణ రోజుల్లో రహదారి తదుపరి నిర్వహణని చేపట్టలేదని తెలిపింది.

గ్రామీణ రహదారుల అనుసంధానం కోసం కాక, రహదారిని తాత్కాలిక ప్రయోజనాల కోసమే నిర్మించినట్లుగా సమాధానం ధ్రువీకరిస్తుంది.

3.3.6.4 నాబార్డు (ఆర్ఐడీఎఫ్) కింద మంజూరైన క్రాసు డ్రైనేజీ పనిని చేపట్టకపోవడం

నాబార్డు 2015 నవంబరులో "ఆదిలాబాదు జిల్లా సొసైటీ గూడ మీదుగా తంతోలి నుండి సిర్కొండ వరకు రోడ్డుపై క్రాసు డ్రైనేజీ నిర్మాణం" పనిని ₹30 లక్షల వ్యయంతో మంజూరు చేసింది. నీటిపారుదల, ఆయకట్టు అభివృద్ధి శాఖ నుండి అదనపు వ్యయం ₹15 లక్షలతో, చెక్ డ్యామ్‌తో కూడిన వంతెనల నిర్మాణం కోసం రాష్ట్ర ప్రభుత్వం దీనిని తరువాత ₹45 లక్షలకు సవరించింది (2016 ఏప్రిల్).

తరువాత, పర్యవేక్షక ఇంజనీరు, పీఆర్ సర్కిల్, ఆదిలాబాదు 2016 సెప్టెంబరులో చెక్ డ్యామ్‌తో కూడిన వంతెనతో సహా పనిని చేపట్టడానికి ₹1.16 కోట్ల మొత్తానికి సవరించిన పరిపాలనా అనుమతి కోసం చీఫ్ ఇంజనీరు (పీఆర్), హైదరాబాదును అభ్యర్థించారు.

సవరించిన పరిపాలనా అనుమతిని ఇవ్వడంగాని లేదా ముందుగా మంజూరైన ₹45 లక్షలతో ఆదిలాబాదు పీఐయూ పనిని చేపట్టడంగాని జరుగలేదని రికార్డుల పరిశీలనలో ఆడిట్ గమనించింది. అంతేకాక, నాలుగు సంవత్సరాల గడిచిన తర్వాత, ఆదిలాబాదు పీఐయూ ₹1.44 కోట్ల మొత్తానికి మరో సవరించిన పరిపాలనా అనుమతి కోసం 2021 జనవరిలో ప్రతిపాదించింది. ధరల పెరుగుదల, ప్రామాణిక ధరల పట్టిక 2020-21 ప్రకారం అంచనాలను సవరించడం, చట్టబద్ధమైన రికవరీల రేట్లలో పెరుగుదల వంటివాటిని దీనికి కారణంగా చూపింది.

రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 2023 నవంబరులో ఈ ఆడిట్ పరిశీలనను అంగీకరించింది. సవరించిన పరిపాలనా అనుమతిని అందుకున్న తర్వాత పనులు చేపట్టనున్నట్లుగా తెలిపింది.

3.3.6.5 హై లెవెల్ వంతెన పనులు పూర్తికాకపోవడంతో అసంపూర్తిగా మిగిలిపోయిన గ్రామీణ రహదారి పని

2020-21లో పీఎమ్‌జీఎస్‌వై-III కింద, ప్యాకేజీ నెం.టీఎస్21కేపీIIIఏ12 (బ్యాచ్-1)తో "సిద్దిపేట జిల్లా కొండపాక మండలంలో తిప్పారం, మంగోలు మీదుగా కుకునూర్‌పల్లి నుండి బూరుగుపల్లి శివారు వరకు" రహదారి పనిని ₹3.15 కోట్లకు మంజూరు చేయడమైంది. 2022 ఆగస్టు నాటికి పని పూర్తి చేయాలనే నిబంధనతో కాంట్రాక్టరుకు 2020సెప్టెంబరులో పనిని అప్పగించడం జరిగింది. మంజూరైన 6.11 కి.మీ గానూ, 2023 మే నాటికి ₹2.90 కోట్ల ఖర్చుతో 4.966 కి.మీ రహదారిని పూర్తిచేయడమైంది.

అంతేకాక, భారత ప్రభుత్వ గ్రామీణాభివృద్ధి మంత్రిత్వ శాఖ పీఎమ్‌జీఎస్‌వై-III కింద, అదే సంవత్సరం 2020-21లో, రహదారి అదే నిడివిలో, అదే ప్యాకేజీ నెం.టీఎస్21కేపీIIIఏ12 (బ్యాచ్-2) కింద "సిద్దిపేట జిల్లా కొండపాక మండలంలోని మంగోలు, తిప్పారం మీదుగా కుకునూర్‌పల్లి నుండి బూరుగుపల్లి శివారు వరకు రహదారిపై హై లెవెల్ వంతెన (హెచ్ఎల్‌బీ) నిర్మాణం, నిర్వహణ" పనిని మొత్తం ₹3.49 కోట్లకు మంజూరు చేసింది. 2023 ఏప్రిల్ నాటికి పనిని పూర్తి చేయాలనే నిబంధనతో కాంట్రాక్టరుకు 2021 అక్టోబరులో పనిని అప్పగించడమైంది.

పనిని చేపట్టే ప్రదేశంలో నీరు నిలవడం వల్ల హెచ్ఎల్‌బీ పనిని ఇంకా ప్రారంభించలేదని సిద్దిపేట పీఐయూ 2023 మేలో తెలిపింది.

అందువల్ల, బ్యాచ్-1 కింద గతంలో మంజూరైన రహదారిపైనే ఉన్న ప్రతిపాదిత హెచ్ఎల్‌బీ నిర్మాణం, నిర్వహణ పనులు ప్రారంభించకపోవడంవల్ల, అసలు గడువు తేది ముగిసి ఒక సంవత్సరం గడిచినప్పటికీ, మిగిలిన 1.144 కి.మీ రహదారిని పూర్తి చేయలేకపోయారు.

రహదారి పొడవునా అదే నిడివిలో ఒకదానికొకటి సంబంధమున్న రెండు వేర్వేరు పనులను చేపట్టడానికి ముందు సమర్థవంతమైన ప్రణాళిక రూపొందించకపోవడాన్ని ఇది సూచిస్తుంది.

ఎగువన ఉన్న కొండపోచమ్మ సాగర్ ప్రాజెక్టు నుండి ఎడతెగని నీటి ప్రవాహం, దిగువన ఉన్న చెక్ డ్యాం కారణంగా సీజన్ అంతా నీరు నిలిచిపోయి పని కాలం తగ్గడంవల్ల వంతెన పని చాలా ఆలస్యం అయినట్లుగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 2023 నవంబరులో తెలిపింది.

అంతేకాక, పని పురోగతిలో ఉందని, 2024 అక్టోబరు 7 వరకు పొడిగించిన ఒప్పంద సమయం (ఈఓటీ)లో హెచ్ఎల్‌బీని త్వరగా పూర్తి చేయడానికి ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయని తెలిపింది.

3.3.6.6 అధిక డిజైన్ స్పెసిఫికేషనులను తీసుకోవడంవల్ల జరిగిన నివారించదగిన వ్యయం

తక్కువ స్థాయిలో వాహన రాకపోకలు కలిగిన గ్రామీణ రహదారుల కోసం మృదువైన పేవ్‌మెంట్ డిజైన్‌కి సంబంధించిన మార్గదర్శకాల్లోని పేరా 2.1.3 ప్రకారం, రాకపోకల డిజైన్ పరామితి, సబ్-గ్రేడు దృఢత్వం పరామితిలను ఉపయోగించి, రహదారి మందం, కూర్పును మార్గదర్శకాల్లోని పేరా 8లో ఇచ్చిన డిజైన్ జాబితా నుండి నిర్ణయించవచ్చును. మార్గదర్శకాల్లోని పేరా 5.1 లో రహదారి కూర్పును గురించి ఇవ్వడమైంది.

మార్గదర్శకాల్లోని పేరా 2.2.3 ప్రకారం, సబ్-గ్రేడు భూమి, రహదారి జీవిత కాలానికి అంచనా వేసిన వాహన రాకపోకలకు సంబంధించి కాలిఫోర్నియా బేరింగ్ రేషియో (సీబీఆర్)[109] డిజైన్‌ని పరిగణనలోకి తీసుకుని, మార్గదర్శకాల్లోని పటం-4లో ఇచ్చిన డిజైన్ జాబితాని ఉపయోగించి అవసరమైన మొత్తం మందాన్ని లెక్కించాలి.

[109] కాలిఫోర్నియా బేరింగ్ రేషియో అనేది రహదారి సబ్‌గ్రేడు లేదా వేరే చదును చేసిన ప్రాంతం, దాని నిర్మాణంలో ఉపయోగించిన పదార్థాల దృఢత్వం కొలత

మార్గదర్శకాలలోని 8వ పేరా , చిన్నకంకరతో ఉన్న సబ్‌బేసులు, బేసులతో కూడి తక్కువ స్థాయిలో వాహన రాకపోకలు కలిగిన గ్రామీణ రహదారుల కోసం మృదువైన పేవ్‌మెంట్ డిజైన్‌లను సిఫార్సు చేయడమైంది. వీటిని మార్గదర్శకాలలోని పటం-4లో ఇచ్చారు. ఐఆర్‌సీ:ఎస్‌పీ:72-2007, ఐఆర్‌సీ:ఎస్‌పీ:72-2015 మార్గదర్శకాలకు సంబంధించిన సంబంధిత పటం-4 ను ***అనుబంధాలు 3.26, 3.27*** లలో ఇవ్వడమైంది.

అంతేకాక, తక్కువ స్థాయిలో వాహన రాకపోకలు కలిగిన గ్రామీణ రహదారుల డిజైన్, నిర్మాణం కోసం ఉన్న మార్గదర్శకాలలోని పేరా 4.6 (ఐఆర్‌సీ:ఎస్‌పీ:62-2014), రోజుకు 50 వాణిజ్య వాహనల (సీవీపీడీ) వరకు ఉన్న వాహన రాకపోకల కోసం, సిమెంట్ కాంక్రీటు పేవ్‌మెంట్ మందాన్ని 160 మిమీగా నిర్దేశించింది. ఉపరితలం మందాన్ని, ఐఆర్‌సీ కరదీపికలు ఎస్‌పీ-72-2007, ఎస్‌పీ-72-2015 ప్రకారం తీసుకోవలసి ఉంటుంది. వీటిని **పట్టిక-3.45** లో ఇవ్వడమైంది.

పట్టిక: 3.45: ఐఆర్‌సీ కరదీపికలు ఎస్‌పీ-72-2007, ఎస్‌పీ-72-2015 లలో ఇచ్చిన పేవ్‌మెంట్ స్పెసిఫికేషనులు

క్రమ సంఖ్య	సీబీఆర్ విలువ (శాతం)	వాహన రాకపోకల వర్గం	జీఎస్‌బీ[110] (మిమీ)	డబ్ల్యూబీఎం[111] గ్రేడ్-II (మిమీ)	డబ్ల్యూబీఎం గ్రేడ్-III (మిమీ)	ఓజీపీసీ[112] (మిమీ)
ఐఆర్‌సీ:ఎస్‌పీ:-72-2007						
1	3-4	T3	100	100	75	20
2	3-4	T4	100	100	75	20
3	3-4	T5	100	100	75	20
4	3-4	T6	100	100	75	20
5	5-6	T7	100	150	75	20
ఐఆర్‌సీ:ఎస్‌పీ:-72-2015						
1	3-4	T3	175	75	75	20
2	3-4	T4	125	75	75	20
3	3-4	T5	125	75	75	20
4	3-4	T6	100	150	75	20
5	5-6	T7	100	150	75	20

మూలం: ఐఆర్‌సీ కరదీపికలు ఎస్‌పీ-72-2007, ఎస్‌పీ-72-2015

గమనిక: సిఫార్సు చేసిన 100 మిమీ మందం డబ్ల్యూబీఎం గ్రేడ్-IIని, జీఎస్‌బీ మందంలో 25 మిమీ పెరిగినపుడు 75 మిమీకి సవరించవచ్చు.

15 రహదారి పనులలో, పేవ్‌మెంట్ ఉపరితలం/మందాన్ని ఐఆర్‌సీ కరదీపికలలో సూచించిన దానికంటే ఎక్కువ ప్రమాణాలతో నిర్మించినట్లుగా ఆడిట్ గమనించింది. దీని ఫలితంగా ₹1.18 కోట్ల నివారించదగిన వ్యయం జరిగింది. వివరాలు ***అనుబంధం-3.28*** లో ఇవ్వడమైనది.

11 రహదారి పనులలో మృదువైన పేవ్‌మెంట్‌ల నిర్మాణానికి సంబంధించి (***అనుబంధం 3.28*** లోని క్రమ సంఖ్యలు 1, 2, 4 నుండి 7 వరకు, 9 నుండి 12 వరకు, 15) సాంకేతిక అనుమతిని 2015 ఫిబ్రవరిలో ఇచ్చినట్లుగా, డిజైన్‌లను 2013లో పునర్ముద్రించిన ఐఆర్‌సీ-ఎస్‌పీ-20-2002 నుండి తీసుకున్నట్లుగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 2023 నవంబరులో తెలిపింది.

బీటీ రహదారుల కోసం మృదువైన పేవ్‌మెంట్ డిజైన్‌ను కలిగి ఉన్న ఐఆర్‌సీ-ఎస్‌పీ-20-2002 (అధ్యాయం-5) ను 2007లో ఐఆర్‌సీ-ఎస్‌పీ-72-2007గా సవరించారు. ఐఆర్‌సీ-ఎస్‌పీ-72-2007ను మళ్లీ 2015లో

[110] చిన్న కంకరతో ఉన్న సబ్‌బేసు (జీఎస్‌బీ) - ఇది సహజంగా ఏర్పడిన లేదా కృత్రిమంగా తయారు చేసిన నిర్మాణ సామగ్రి. ఇది రహదారులకు అట్టడుగు పొరగా ఉపయోగపడుతుంది.

[111] వాటర్ బౌండ్ మకాడమ్ (డబ్ల్యూబీఎం) రహదారి అనేది ఒక నిర్దిష్టమైన రహదారి నిర్మాణాన్ని సూచిస్తుంది, ఇక్కడ అడుగు భాగాన్ని కంకర రాళ్లతో నిర్మిస్తారు. రహదారి ఉపరితలం, రాతి ధూళిని తేమ సహాయంతో బంధించి ఉంటుంది.

[112] ఓజీపీసీ: ఓపెన్ గ్రేడెడ్ ప్రీమిక్స్ కార్పెట్

ఐఆర్‌సీ-ఎస్‌పీ-72-2015గా సవరించారు. ఈ వాస్తవాలతో రాష్ట్ర ప్రభుత్వ సమాధానం ఏకీభవించలేదు. అందువల్ల, ఐఆర్‌సీ-ఎస్‌పీ-20-2002 స్పెసిఫికేషనులను గ్రామీణ రహదారి పనుల కోసం తీసుకోవడం సరైనది కాదు.

అనుబంధం 3.28 లోని క్రమ సంఖ్య 3 లో ఉన్న రహదారి పనికి సంబంధించి, డీపీఆర్‌ని తయారు చేసే సమయంలో ఐఆర్‌సీ స్పెసిఫికేషనులను సిఫార్సు చేసినట్లు, అయితే డీపీఆర్ తయారీ, నిర్మాణం రెండింటి మధ్య కాలంలో ఎడతెగని వర్షాల కారణంగా సబ్‌గ్రేడు పూర్తిగా క్షీణించినట్లుగా, తీవ్రంగా దెబ్బతిన్నట్లుగా కనుగొనడం జరిగిందని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తెలిపింది. అందువల్ల, సిఫార్సు చేసిన స్పెసిఫికేషన్‌ని పరిగణించలేదని, 150 మిమీ చిన్న కంకరతో ఉన్న సబ్‌బేసు (జీఎస్‌బీ) పొరను తీసుకున్నట్లుగా తెలిపింది.

ఎడతెరిపి లేకుండా కురిసిన వర్షాల కారణంగా సబ్‌గ్రేడు దెబ్బతిన్నదన్న దానికి ఆధారంగా పత్రాలేవీ లేకపోవడం వల్ల, సమాధానం ఆమోదయోగ్యంగా లేదు.

అనుబంధం 3.28 లోని క్రమ సంఖ్య 8 లో ఉన్న రహదారి పనికి సంబంధించి, డీపీఆర్‌లో సిఫార్సు చేసిన 175 మిమీ మందానికి బదులుగా జీఎస్‌బీ 150 మిమీను పరిగణించినట్లు, అయితే డీపీఆర్ తయారీ, నిర్మాణం రెండింటి మధ్య కాలంలో ఎడతెగని వర్షాల కారణంగా అంతర్భాగం పూర్తిగా క్షీణించినట్లు, తీవ్రంగా దెబ్బతిన్నట్లుగా కనుగొనడం జరిగిందని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తెలిపింది. అందువల్ల, దెబ్బతిన్న జీఎస్‌బీని విస్మరించి 175 మిమీ మందం కలిగిన జీఎస్‌బీని నిర్మించినట్లుగా తెలిపింది.

ఎడతెరిపి లేకుండా కురిసిన వర్షాల కారణంగా జీఎస్‌బీ దెబ్బతిన్నదన్న దానికి ఆధారంగా పత్రాలేవీ లేకపోవడం వల్ల, సమాధానం ఆమోదయోగ్యంగా లేదు.

సిమెంట్ కాంక్రీటు రహదారుల కోసం అధిక స్పెసిఫికేషనులను తీసుకోవడానికి సంబంధించి, భూ తాపం కారణంగా అధిక ఉష్ణోగ్రతలను దృష్టిలో ఉంచుకుని, ఐఆర్‌సీ-ఎస్‌పీ-62-2014 లోని నిబంధన 4.5కు సంబంధించిన అనుబంధం ప్రకారం అవకలన ఉష్ణోగ్రతను పరిగణించాలని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 2023 నవంబరులో తెలిపింది. దీని ప్రకారం, సిమెంట్ కాంక్రీటు రహదారుల కోసం అధిక స్పెసిఫికేషనులను పరిగణలోకి తీసుకున్నట్లుగా తెలిపింది.

ఐఆర్‌సీ-ఎస్‌పీ-62-2014 లోని పేరా 3.4, 4.6 ల ప్రకారం, 50 సీవీపీడీ కన్నా తక్కువ రాకపోకలు ఉన్న రహదారి పనులకు ఉష్ణోగ్రతలో అవకలనాన్ని, ఉష్ణోగ్రతలో ఒత్తిళ్లను పరిగణనలోకి తీసుకోవలసిన అవసరం లేదు. రాష్ట్ర ప్రభుత్వ సమాధానం ఈ వాస్తవానికి విరుద్ధంగా ఉంది. ఈ కేసులలో, సిమెంట్ కాంక్రీటు రహదారుల సీవీపీడీ, 50 సీవీపీడీ కన్నా తక్కువగా ఉంది:

3.3.7 రహదారి పనుల ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ

3.3.7.1 రోడ్ల నిర్వహణ సరిగా లేకపోవడం

నిర్మించిన రహదారుల నాణ్యతను అంచనా వేయడం కోసం, నమూనాగా ఎంపిక చేసిన ఐదు జిల్లాల్లోని 224 రహదారులకు గానూ, 164 రహదారుల[113] ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీని (జేపీవీ), రహదారులను నిర్మించిన సంస్థల సిబ్బంది సమక్షంలో ఆడిట్ బృందాలు చేపట్టడమైంది. ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీలో ఆడిట్ కనుగొన్న విషయాలు సంగ్రహంగా కింది విధంగా ఉన్నాయి:

(i) రహదారి బీటీ భాగం

ఎ. రహదారి అంచులు విరగడం (చిత్రపటం సంఖ్య 3)

బి. బీటీ పొర కొన్ని ప్రదేశాల్లో తొలగిపోవడం/క్షీణించడం (చిత్రపటం సంఖ్య 4)

[113] ఆదిలాబాదు: 27 పనులు, (ii) జోగులాంబ-గద్వాల: 2 పనులు, (iii) మహబూబాబాదు: 60 పనులు, (iv) మేడ్చల్-మల్కాజిగిరి-5 పనులు, (v) సిద్దిపేట: 67 పనులు

సి. బీటీ పొర కింద గుంతలు పడడం (చిత్రపటం సంఖ్య 5)

డి. రహదారిపై పగుళ్లు పడడం (చిత్రపటం సంఖ్య 6)

ఇ. పైపులైను వేయడం కోసం రహదారిని తవ్వడం (చిత్రపటం సంఖ్య 7)

ఎఫ్. రహదారి షోడర్లు కోతకు గురికావడం మరియు/లేదా పొదలతో కప్పబడి ఉండడం (చిత్రపటం సంఖ్య 8)

(ii) రహదారి సిమెంట్ కాంక్రీటు భాగం

ఎ. సిమెంట్ కాంక్రీటు తొలగడం వల్ల సమతలంగా లేని/గరుకైన ఉపరితలం (చిత్రపటం సంఖ్య 9)

బి. ఉపరితలంపై పగుళ్లు (చిత్రపటం సంఖ్య 10)

సి. షోడర్లు కోతకు గురికావడం మరియు/లేదా పొదలతో కప్పబడి ఉండడం (చిత్రపటం సంఖ్య 11 (ఎ))

డి. రహదారికి ఇరువైపులా షోడర్లను ఏర్పాటుచేయకపోవడం (చిత్రపటం సంఖ్య 11 (బి))

(iii) క్రాస్ డ్రైనేజీ పనులు (చిత్రపటం సంఖ్య 12)

ఎ. రక్షణగా ఉండే రాళ్ళు విరిగిపోవడం

బి. సిమెంట్ కాంక్రీటు ఉపరితలం పగలడం

పైన క్రమ సంఖ్యలు (i), (ii), (iii)లో పేర్కొన్న లోపాలు గ్రామీణ రహదారులను సక్రమంగా నిర్వహించక పోవడాన్ని సూచిస్తున్నాయి. అంతేకాక, వార్షిక గ్రామీణ రహదారుల నిర్వహణ ప్రణాళికను తయారు చేయకపోవడం కూడా దీనికి కారణం (పేరా *3.3.4.3(i)*).

రహదారి బీటీ భాగం- చిత్రపట సంఖ్య 3: రహదారి అంచులు తెగిపోవడం

2023 మే 9న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ (సిద్దిపేట జిల్లా)- సీఆర్ఆర్ కింద ధర్మసాగర్‌పల్లి మీదుగా కోహెడ నుండి ఆరేపల్లి వరకు రహదారి	2023 మే 11న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ (ఆదిలాబాదు జిల్లా)- ఎమ్ఆర్ఆర్ కింద పీడబ్ల్యూడీ రహదారి నుండి లెండిగూడ వరకు రహదారి

రహదారి బీటీ భాగం- చిత్రపటం సంఖ్య 4: బీటీ పొర కొన్ని ప్రదేశాల్లో తొలగిపోవడం లేదా క్షీణించడం

2023 మే 4న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ (సిద్దిపేట జిల్లా)- సీఆర్ఆర్ కింద రాజీవ్ రహదారి నుండి గుండ్ల చెరువు వరకు	2023 మే 11న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ (ఆదిలాబాదు జిల్లా)- ఎమ్ఆర్ఆర్ కింద పీడబ్ల్యూడీ రహదారి నుండి లెండిగూడ వరకు రహదారి

రహదారి బీటీ భాగం - చిత్రపటం సంఖ్య 5- బీటీ పొర కింద గుంతలు పడడం

2023 మే 5న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ (ఆదిలాబాదు జిల్లా)- ఎమ్ఆర్ఆర్ కింద లండ సంగ్వి మీదుగా ఎన్‌హెచ్7 నుండి అర్లీ-బి వరకు రహదారి	2023 మే 6న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ (సిద్దిపేట జిల్లా)- సీఆర్ఆర్ కింద అంగడికిష్టాపూర్ నుండి ఇప్పలగూడ వరకు రహదారి

రహదారి బీటీ భాగం - చిత్రపటం సంఖ్య 6: రహదారిపై పగుళ్లు పడడం

2023 మే 8న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ (సిద్దిపేట జిల్లా)- సీఆర్ఆర్ కింద ములుగు-తున్కి జెడ్పీ రహదారి నుండి రాజీవ్ రహదారి వరకు రహదారి

2023 మే 11న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ (ఆదిలాబాదు జిల్లా)- ఎమ్ఆర్ఆర్ కింద పీడబ్ల్యూడీ రహదారి నుండి లెండిగూడ వరకు రహదారి

రహదారి బీటీ భాగం - చిత్రపటం సంఖ్య 7: పైపులైను వేయడం కోసం రహదారిని తవ్వడం

2023 మే 4న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ (సిద్దిపేట జిల్లా)- సీఆర్ఆర్ కింద కోదండరావుపల్లి గ్రామం నుండి లక్ష్మీదేవ్‌పల్లి ఎస్సీ కాలనీ వరకు రహదారి

రహదారి బీటీ భాగం - చిత్రపటం సంఖ్య 8: రహదారి షోడర్లు కోతకు గురికావడం మరియు/లేదా పొదలతో కప్పబడి ఉండడం

2023 ఏప్రిల్ 13న నిర్వహించిన జేపీవీ (మహబూబాబాదు జిల్లా)- ఎమ్ఆర్ఆర్ కింద పీడబ్ల్యూడీ రహదారి తాసంచెర్ల నుండి కోట్యా తండా వరకు రహదారి

రహదారి సిమెంట్ కాంక్రీటు భాగం - చిత్రపటం సంఖ్య 9: సిమెంట్ కాంక్రీటు తొలగడం వల్ల సమతలంగా లేని/గరుకైన ఉపరితలం

2023 మే 9న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ (సిద్దిపేట జిల్లా)- లక్ష్మీపూర్ లోని సెహెచ్ బాల రెడ్డి ఇంటి నుండి బక్కారెడ్డి ఇంటి వరకు సిసి రహదారి

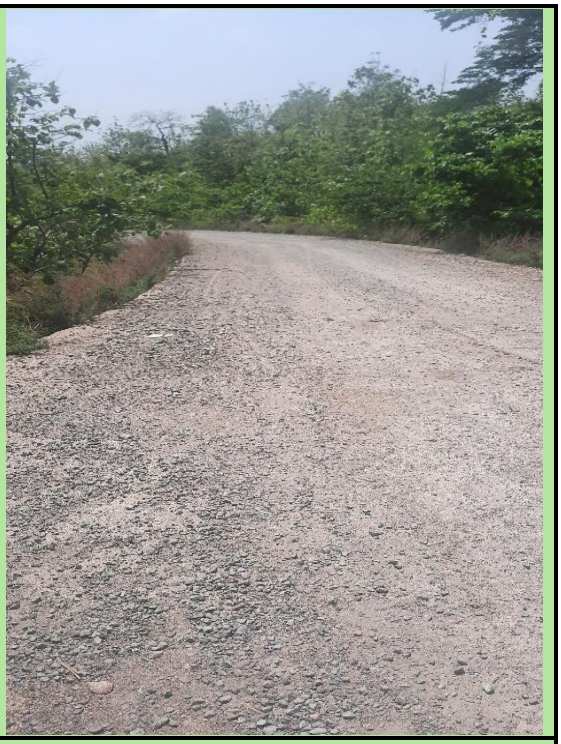

2023 మే 11న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ (ఆదిలాబాదు జిల్లా)- పీఎమ్జీఎస్వై-1 కింద ఇచ్చోడలోని సిరిచెల్మ నుండి నేరేడిగొండ జి వరకు రహదారి

రహదారి సిమెంట్ కాంక్రీటు భాగం - చిత్రపటం సంఖ్య.10: ఉపరితలంపై పగుళ్లు

2023 ఏప్రిల్ 5న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ (మహబూబాబాదు జిల్లా)- సీఆర్ఆర్ కింద గుంజేడు బిట్-Iలో అంతర్గత రహదారి

2023 మే 12న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ (ఆదిలాబాదు జిల్లా)- పీఎమ్జీఎస్వై-II కింద ఆర్ అండ్ బీ రహదారి నుండి కొబ్బాయి వరకు రహదారి

రహదారి సిమెంట్ కాంక్రీటు భాగం - చిత్రపటం సంఖ్య 11 (ఎ):
షోడర్లు కోతకు గురికావడం మరియు/లేదా పొదలతో కప్పబడి ఉండడం

2023 ఏప్రిల్ 5న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ (మహబూబాబాదు జిల్లా)- సీఆర్ఆర్ కింద గుంజేడు బిట్-Iలో అంతర్గత రహదారికి సీసీ రహదారి వేయడం

రహదారి సిమెంట్ కాంక్రీటు భాగం - చిత్రపటం సంఖ్య11 (బి):
రహదారికి ఇరువైపులా షోడర్లను ఏర్పాటు చేయకపోవడం

2023 ఏప్రిల్ 5న, 10న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ (మహబూబాబాదు జిల్లా)- సీఆర్ఆర్ కింద మోకలపల్లి బిట్-II సీసీ రహదారి వేయడం

క్రాస్ డ్రైనేజీకి రక్షణగా ఉండే రాళ్ళు విరిగిపోవడం: చిత్రపటం సంఖ్య 12

2023 మే 10న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ (సిద్దిపేట జిల్లా)- సీఆర్ఆర్ కింద రామంచ ఆర్ అండ్ బీ రహదారి నుండి పెద్దలింగారెడ్డిపల్లి వరకు రహదారి	2023 మే 12న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ (ఆదిలాబాదు జిల్లా)- పీఎమ్‌జీఎస్‌వై-II కింద ఆర్ అండ్ బీ రహదారి నుండి కొబ్బాయి వరకు రహదారి

లోపాలకు బాధ్యత వహించే గడువులో ఉన్న రహదారులకు మరమ్మతు పనులు చేస్తామని, మిగిలిన పనుల మరమ్మతులకు అవసరమైన చర్యలు తీసుకుంటామని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 2023 నవంబరులో తెలిపింది. అంతేకాక, లోపాలను సరిదిద్దుతామని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం సమాధానం ఇచ్చింది.

3.3.7.2 ఐదేళ్లపాటు లోపాలకు బాధ్యత వహించే గడువులో రహదారులు దెబ్బతినడం

తక్కువ స్థాయిలో వాహన రాకపోకలు కలిగిన గ్రామీణ రహదారుల కోసం మృదువైన పేవ్‌మెంట్ డిజైన్‌కి సంబంధించి ఇండియన్ రోడ్స్ కాంగ్రెస్ మార్గదర్శకాల్లోని పేరా 3.3 లో, 10 సంవత్సరాల డిజైన్ జీవిత కాలం కలిగిన పేవ్‌మెంట్ డిజైన్‌ను మృదువైన పేవ్‌మెంట్[114] కోసం సిఫార్సు చేసారు. అంతేకాక, తక్కువ స్థాయిలో వాహన రాకపోకలు కలిగిన సిమెంట్ కాంక్రీటు పేవ్‌మెంట్‌ల డిజైన్, నిర్మాణం కోసం ఉన్న మార్గదర్శకాల్లోని పేరా 3.3 ప్రకారం, కాంక్రీటు పేవ్‌మెంట్‌ల[115] డిజైన్ జీవిత కాలం 20 సంవత్సరాలు లేదా అంతకంటే ఎక్కువగా ఉంటుంది. నిర్మాణం పూర్తయిన తర్వాత, ఐదు సంవత్సరాలపాటు లోపాలకు బాధ్యత వహించే గడువులో లోపాలు ఏవైనా ఏర్పడితే వాటిని సరిదిద్దడానికి రహదారులను సాధారణ నిర్వహణలో ఉంచాలి. ఐదు సంవత్సరాలపాటు లోపాలకు బాధ్యత వహించే గడువులో 10 రహదారులు దెబ్బతిన్నట్లుగా ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ సమయంలో ఆడిట్ గమనించింది (***అనుబంధం-3.29***). ఇది పీఐయూలు రహదారులను సరిగా నిర్వహించక పోవడాన్ని సూచిస్తుంది (చిత్రపటం సంఖ్య 13).

చిత్రపటం సంఖ్య 13: లోపాలకు బాధ్యత వహించే గడువులో రహదారులు దెబ్బతినడం

పీఎమ్‌జీఎస్‌వై-I కింద కామారం నుండి బర్ల మల్లయ్య గుంపు వరకు బీటీ రహదారి (2023 ఏప్రిల్ 10)	సీఆర్ఆర్ కింద అంగడికిస్టాపూర్ నుండి ఇప్పలగూడ వరకు బీటీ రహదారి (2023 మే 6)

[114] పేరా 3.3 ఎస్‌పీ-72-2015

[115] పేరా 3.3 ఎస్‌పీ-62-2014

సీఆర్ఆర్ కింద లింగారెడ్డిపల్లి, ఇటిక్యాల, కొత్తపేటల మీదుగా జగదేవ్‌పూర్ నుండి వర్ధరాజ్‌పూర్ వరకు బీటీ, సీసీ రహదారి (2023 మే 6)	సీఆర్ఆర్ కింద ధర్మసాగర్‌పల్లి మీదుగా కోహెడ నుండి ఆరేపల్లి వరకు బీటీ రహదారి (2023 మే 9)
పీఎమ్‌జీఎస్‌వై-I కింద పీడబ్ల్యూడీ రహదారి నుండి చేపూర్ తండా వరకు బీటీ, సీసీ రహదారి (2023 ఏప్రిల్ 4)	పీఎమ్‌జీఎస్‌వై-II కింద నెల్లికుదురు, కేసముద్రం మండలాల్లోని ఆలేరు నుండి కోమటిపల్లి వరకు బీటీ, సీసీ రహదారి (2023 ఏప్రిల్ 6)

సీఆర్ఆర్ కింద చేపట్టిన పనులకు లోపాలకు బాధ్యత వహించే గడువు, ఒప్పందం ప్రకారం పని పూర్తయిన తరువాత రెండు సంవత్సరాల వరకు మాత్రమే ఉంటుందని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 2023 నవంబరులో తెలిపింది.

సీఆర్ఆర్ కింద చేపట్టిన పనులకు లోపాలకు బాధ్యత వహించే గడువు, సాధారణ నిర్వహణ ఐదేళ్లపాటు ఉంటుందని ఒప్పందంలో పేర్కొన్నారు. లోపాలకు బాధ్యత వహించే గడువు పని పూర్తయిన తర్వాత ప్రారంభమవుతుంది. ఐదు సంవత్సరాల తర్వాత ముగుస్తుంది. సీఆర్ఆర్ కింద పనులకు లోపాలకు బాధ్యత వహించే గడువు రెండేళ్ల పాటు ఉంటుందని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఇచ్చిన సమాధానం ఈ వాస్తవానికి విరుద్ధంగా ఉంది.

సీఆర్ఆర్ కింద చేపట్టిన బీటీ/సీసీ రహదారి పనులకు సంబంధించి మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన కేసుల ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ పరిశీలనలకు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం సమాధానమిస్తూ, వివిధ కారణాల[116] వల్ల పాడవడం/పగుళ్లు/గుంతలు ఏర్పడినట్లుగా తెలిపింది. పరిపాలనా అనుమతి పొందిన తర్వాత బీటీ/సీసీ పునరుద్ధరణలు చేపట్టేటప్పుడు లోపాలను సరిదిద్దుతామని తెలిపింది.

అదేవిధంగా, పీఎమ్‌జీఎస్‌వై పనులపై చేపట్టిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీలో గమనించిన వాటికి సంబంధించి, రహదారిలో కొన్ని చోట్ల మినహా మిగిలినదంతా బాగానే ఉందని, ఆయా భాగాలలో లోపాలను/దెబ్బతిన్న వాటిని సరిచేస్తామని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తెలిపింది.

[116] వాహనాలు, ట్రాక్టర్లు, కేజ్ వీల్స్/ఎడ్ల బండ్లను నడపడం, మిషన్ భగీరథ శాఖ పనులు జరుగుతున్నప్పుడు పైపులైనులు వేయడానికి రహదారి ప్రక్కల తవ్వడం,

3.3.7.3 పీఎమ్‌జీఎస్‌వై పనులకు గుర్తింపు చిహ్నం, సైన్ బోర్డులు, సీఆర్ఆర్, ఎమ్ఆర్ఆర్ కింద నిర్మించిన రహదారి పనులకు నామ ఫలకాల ఏర్పాటు

పీఎమ్‌జీఎస్‌వై కార్యకలాపాల కరదీపిక, 2005 లోని పేరా 14.5 ప్రకారం, నిర్మించిన గ్రామీణ రహదారుల పక్కన పీఎమ్‌జీఎస్‌వై గుర్తింపు చిహ్నం, సైన్ బోర్డులను తప్పనిసరిగా ఏర్పాటుచేయాలి.

సీఆర్ఆర్, ఎమ్ఆర్ఆర్ పనుల కోసం జారీచేసిన మంజూరు ఉత్తర్వుల్లో కూడా, నిర్మించిన రహదారుల పక్కన గ్రామం పేరు, సమాచార ఫలకాలను తప్పనిసరిగా ఏర్పాటుచేయాలని పేర్కొన్నారు.

పీఎమ్‌జీఎస్‌వై గుర్తింపు చిహ్నం, సైన్ బోర్డుల ఏర్పాటు (**చిత్రపటం సంఖ్య14**), సీఆర్ఆర్, ఎమ్ఆర్ఆర్ పనులకు సంబంధించి నామ ఫలకాల ఏర్పాటుపై (**చిత్రపటం సంఖ్య 15**) ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీలో గమనించిన వాటిని **పట్టిక-3.46**లో వివరించడమైంది.

పట్టిక-3.46: పీఎమ్‌జీఎస్‌వై గుర్తింపు చిహ్నం, సైన్ బోర్డులు, సీఆర్ఆర్, ఎమ్ఆర్ఆర్ పనుల కోసం ఏర్పాటు చేసిన నామ ఫలకాల వివరాలు

కార్యక్రమం పేరు, వివరాలు	పీఎమ్‌జీఎస్‌వై	సీఆర్ఆర్	ఎమ్ఆర్ఆర్
పీఎమ్‌జీఎస్‌వై గుర్తింపు చిహ్నం, సైన్ బోర్డు, సీఆర్ఆర్, ఎమ్ఆర్ఆర్ నామ ఫలకాల ఏర్పాటుకు సంబంధించి ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీలో మచ్చుకు తనిఖీ చేసిన పనుల సంఖ్య	31	74	47
రహదారి ప్రారంభంలో, చివరలో పీఎమ్‌జీఎస్‌వై గుర్తింపు చిహ్నం, సైన్ బోర్డులు, సీఆర్ఆర్, ఎమ్ఆర్ఆర్ పనులకు నామ ఫలకాలను ఏర్పాటు చేసిన పనుల సంఖ్య	21	1	2
రహదారి ప్రారంభంలో, చివరలో పీఎమ్‌జీఎస్‌వై గుర్తింపు చిహ్నం, సైన్ బోర్డులు, సీఆర్ఆర్, ఎమ్ఆర్ఆర్ పనులకు నామ ఫలకాలు ఏర్పాటు చేయని పనుల సంఖ్య	10	73	45
రహదారి ప్రారంభంలో, చివరలో పీఎమ్‌జీఎస్‌వై గుర్తింపు చిహ్నం, సైన్ బోర్డులు, సీఆర్ఆర్, ఎమ్ఆర్ఆర్ పనుల కోసం నామ ఫలకాలు ఏర్పాటు చేయని పనుల సంఖ్య శాతం	32.26	98.65	95.74

మూలం: క్షేత్ర స్థాయి తనిఖీ సమయంలో ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ డేటా

చిత్రపటం సంఖ్య 14: పీఎమ్‌జీఎస్‌వై గుర్తింపు చిహ్నం, మంజూరితో సైన్ బోర్డు రహదారి క్రాస్ సెక్షన్, రహదారి మంజూరి, నిర్మాణం వివరాలు

2023 ఏప్రిల్ 11న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ (మహబూబాబాదు జిల్లా)- పీఎమ్‌జీఎస్‌వై కింద ఆర్లగడ్డ తండా నుండి అనేపురం వరకు రహదారి

2023 ఏప్రిల్ 11న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ (మహబూబాబాదు జిల్లా)- పీఎమ్‌జీఎస్‌వై కింద ఆర్లగడ్డ తండా నుండి అనేపురం వరకు రహదారి

2023 మే 10న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ (సిద్దిపేట జిల్లా)- పీఎమ్‌జీఎస్‌వై కింద నాంచార్‌పల్లి స్టేట్ వద్ద రాజీవ్ రహదారి నుండి తోర్నాల్ వరకు రహదార

చిత్రపటం సంఖ్య 15: సీఆర్ఆర్, ఎమ్ఆర్ఆర్ కింద ఏర్పాటు చేసిన సమాచార ఫలకాలు

ఎమ్ఆర్ఆర్ పనికి సంబంధించిన సమాచార బోర్డు: 2023 ఏప్రిల్ 13న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ (మహబూబాబాదు జిల్లా)- ఎమ్ఆర్ఆర్ కింద తాసంచెర్ల పీడబ్ల్యూడీ రహదారి నుండి కోట్యా తండా వరకు రహదారి

సీఆర్ఆర్ పనికి సంబంధించిన సమాచార బోర్డు: 2023 మే 8న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ (సిద్దిపేట జిల్లా) - సీఆర్ఆర్ కింద గౌరారం నుండి కొసిరెడ్డిపల్లి వరకు రహదారి

పీఎమ్‌జీఎస్‌వై నిబంధనల ప్రకారం పీఎమ్‌జీఎస్‌వై రహదారుల కోసం పీఎమ్‌జీఎస్‌వై గుర్తింపు చిహ్నం, సైన్ బోర్డులు/సమాచార ఫలకాలను రహదారి ప్రారంభంలో, చివరలో ఏర్పాటు చేసినట్లుగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 2023 నవంబరులో తెలిపింది. అయితే, సామాజిక-ఆర్థిక అంశాలు, గ్రామ రాజకీయాల కారణంగా కొన్ని గుర్తింపు చిహ్నాలు, సైన్ బోర్డులు, నామ ఫలకాలు తొలగించబడి ఉండవచ్చని కూడా తెలిపింది.

3.3.8 నాణ్యతా నియంత్రణ, పర్యవేక్షణ

(ఎ) పీఎమ్‌జీఎస్‌వై పనులు

3.3.8.1 ఉమ్మడి తనిఖీలను నిర్వహించకపోవడం

పీఎమ్‌జీఎస్‌వై మార్గదర్శకాలు, 2015లోని పేరా 15.10.1, 15.10.2, 15.10.3 ప్రకారం, పీఎమ్‌జీఎస్‌వై పనుల ఉమ్మడి తనిఖీని (i) జోనల్ ఇంజనీరు ఆరు నెలలకు ఒకసారి ఆ జోను/ప్రాంతంలోని పార్లమెంటు సభ్యుడు, జిల్లా అధ్యక్షుడిని అభ్యర్థించడం ద్వారా, (ii) డివిజనల్ ఇంజనీరు మూడు నెలలకు ఒకసారి శాసనసభ సభ్యుడిని, మండల చైర్‌పర్సన్‌ను అభ్యర్థించడం ద్వారా, (iii) సబ్-డివిజనల్ ఇంజనీరు రెండు నెలలకు ఒకసారి సంబంధిత గ్రామ పంచాయితీ సర్పంచ్‌ని అభ్యర్థించడం ద్వారా నిర్ణయిస్తారు. ఉమ్మడి తనిఖీలు నిర్వహించారనడానికి మద్దతుగా ఎలాంటి ఆధార పత్రాలను ఆడిట్‌కు సమర్పించలేదు.

పీఆర్ఐ అధికారులు, రాజ్యాంగ సంస్థల సభ్యులతో ఉమ్మడి తనిఖీలు నిర్వహిస్తామని డీపీఆర్ఈ, పీఐయూ, మహబూబాబాదు తెలిపింది.

ఎంపీలు/ఎంఎల్ఎలు పనులను పరిశీలిస్తున్నారని, ఎస్ఈ, ఈఈ, ఏఈలు తరచుగా ఉమ్మడి తనిఖీలు నిర్వహిస్తున్నారని డీపీఆర్ఈ, పీఐయూ, సిద్దిపేట 2023 మేలో తెలిపింది.

శంకుస్థాపన సమయంలో/దానికి ముందు ఇతర ప్రజా ప్రతినిధులతో కలిసి ఎమ్మెల్యేల ద్వారా ఉమ్మడి తనిఖీలు కొంత మేరకు జరిగాయని డీపీఆర్ఈ, పీఐయూ, గద్వాల 2023 ఆగస్టులో తెలిపింది.

ప్రజాప్రతినిధులు (ఎంపీ/ఎమ్మెల్యే) అందుబాటులో ఉన్నంత మేరకు ఉమ్మడి తనిఖీలు క్రమం తప్పకుండా నిర్వహిస్తున్నట్లుగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 2023 నవంబరులో తెలిపింది. తనిఖీలు పూర్తయిన తర్వాత ఆ విషయాన్ని ఆన్‌లైన్ నిర్వహణ, పర్యవేక్షణ, అకౌంటింగ్ వ్యవస్థ (ఓఎంఎంఏఎస్)లో నమోదు చేస్తున్నట్లుగా తెలిపింది.

ఓఎంఎంఏఎస్ వెబ్‌సైటును (omms.nic.in) పరిశీలించగా, 2017 ఏప్రిల్ నుండి 2023 జూలై వరకు తెలంగాణ రాష్ట్రంలో ప్రజా ప్రతినిధుల ఉమ్మడి తనిఖీలు జరగలేదని గమనించడం జరిగింది. అందువల్ల, సమాధానం ఆమోదయోగ్యంగా లేదు.

3.3.8.2 జాతీయ, రాష్ట్ర నాణ్యతా పర్యవేక్షకులు, పనిని 'సంతృప్తికరంగా లేదు' అని వర్గీకరించిన దానిపై తీసుకున్న చర్యల నివేదికను సమర్పించకపోవడం

(ఎ) పీఎంజీఎస్‌వై పనులు

పీఎంజీఎస్‌వై కార్యకలాపాల కరదీపిక, 2005 లోనిపేరా 11.6.1 ప్రకారం, నాణ్యత నిర్వహణ నిర్మాణంలోని మూడో అంచెలో, ఎన్ఆర్ఆర్డీఏ స్వతంత్ర ఎన్‌క్యూఎంని నియమిస్తుంది. పీఎంజీఎస్‌వై పనుల నాణ్యతా నియంత్రణ తనిఖీల కోసం ముఖ్యంగా రాష్ట్ర/కేంద్ర సంస్థల నుండి పదవీ విరమణ చేసిన అనుభవజ్ఞులైన ఇంజనీర్లు దీనిలో ఉంటారు.

పీఎంజీఎస్‌వై కింద భారత ప్రభుత్వ గ్రామీణాభివృద్ధి మంత్రిత్వ శాఖ ₹3.31 కోట్ల వ్యయంతో 2018 మార్చిలో మంజూరు చేసిన "ఆదిలాబాద్ జిల్లా ఇచ్చోడ మండలంలోని సిరిచెల్మ నుండి నేరేడిగొండ జి వరకు రహదారి" ₹3.22 కోట్ల వ్యయంతో 2019 డిసెంబరులో పూర్తయింది.

రహదారి పనులకు సంబంధించి ఎస్‌క్యూఎం, ఎన్‌క్యూఎం తనిఖీలపై ఓఎంఎంఏఎస్ సమాచారాన్ని విశ్లేషించినపుడు ఈ కింది విషయాలు తెలిసాయి:

ఎ. ఎన్‌క్యూఎం 2020 జనవరి, 2021 ఆగస్టులలో రెండు తనిఖీలను నిర్వహించింది. మొత్తంమీద పనులు 'అసంతృప్తికరంగా' ఉన్నట్లుగా గ్రేడింగ్ ఇచ్చింది.

బి. ఎస్‌క్యూఎం 2019 ఫిబ్రవరి నుండి 2020 మే వరకు మూడు తనిఖీలను నిర్వహించింది. మొత్తంమీద పనులు 'అసంతృప్తికరంగా' ఉన్నట్లుగా గ్రేడింగ్ ఇచ్చింది.

పనులకు సంబంధించి 2023 మేలో నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీలో (**చిత్రపటం సంఖ్య 16**) ఆడిట్ ఈ కింది వాటిని గమనించింది

i. రహదారి అంచులు కోతకు గురికావడం
ii. 200 మీటర్ల పొడవున రహదారిలోని సిమెంట్ కాంక్రీటు భాగం పూర్తిగా దెబ్బతినడం
iii. రెండు చోట్ల రహదారి కింద ఉన్న నీటి కాలువలు మూసుకుపోవడం.

చిత్రపటం సంఖ్య 16

2023 మే 11న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ (ఆదిలాబాదు జిల్లా)- రహదారి అంచులు కోతకు గురికావడం	**2023 మే 11న నిర్వహించిన ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ (ఆదిలాబాదు జిల్లా)- 200 మీటర్ల పొడవున రహదారి సిమెంట్ కాంక్రీటు భాగం పూర్తిగా దెబ్బతినడం**

అంతేకాక, పీఎంజీఎస్‌వై కార్యకలాపాల కరదీపిక, 2005 లోని పేరా 11.6.3 ప్రకారం, రాష్ట్ర నాణ్యతా నియంత్రణ సమన్వయకర్త (ఎస్‌క్యూసీ), ఎన్‌ఆర్‌ఆర్‌డీఏకి సమర్పించడం కోసం తనిఖీ ముగిసిన ఒక నెల తర్వాత, దానిపై తీసుకున్న చర్యల నివేదికలను (ఏటీఆర్‌లు) పీఐయూ నుండి పొందవలసిన అవసరం ఉంది. అయితే, పీఐయూ, ఆదిలాబాదు పనికి సంబంధించిన ఏటీఆర్‌లను ఎస్‌క్యూసీకి అందజేయలేదు.

ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ సమయంలో ఆడిట్ గుర్తించిన లోపాలను, అటవీ రేంజి అధికారి అనుమతి తీసుకున్న తర్వాత సాధారణ నిర్వహణలో భాగంగా సరిచేస్తామని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 2023 నవంబరులో తెలిపింది.

(బి) సీఆర్ఆర్, ఎంఆర్ఆర్ పనులు

(i) రాష్ట్రంలోని పీఆర్ఈడీ ఎస్ఈలు, సీఈల మొత్తం పర్యవేక్షణలో పనులు జరగాలి. అయితే, సీఆర్ఆర్, ఎంఆర్ఆర్ కింద చేపట్టిన పనులలో ఎంపిక చేసిన 171 పనులకు సంబంధించి పర్యవేక్షణ నివేదికలను ఆడిట్‌కు అందజేయలేదు.

(ii) సాధారణ పరిపాలన (నిఘా, అమలు) శాఖ తన సమీక్షా నివేదికలో (2018 ఆగస్టు), పంచాయతీరాజ్ శాఖ చేపట్టిన ఆరు ఇంజనీరింగ్ పనుల నిర్మాణంలో లోపాలు ఉన్నట్లుగా చూపింది. ఆరు పనులకు గానూ, ఎంఆర్ఆర్ కింద నమూనాగా ఎంపిక చేసిన జోగులాంబ-గద్వాల జిల్లాలోని ఒక పని "లీజా మండల సముదాయం, ఉత్తనూరు, భూంపూర్ మీదుగా పీడబ్ల్యూడీ రహదారి నుంచి సిందనూరు వరకు బీటీ రహదారి నిర్మాణం"లో లోపాలు ఉన్నట్లుగా ఆడిట్ గుర్తించింది. అంతేకాక, లోపాల కోసం గుత్తేదారు నుండి ₹2.84 లక్షలను తిరిగి రాబట్టుకోడానికి ప్రతిపాదించారు. అయితే, పీఐయూ, జోగులాంబ-గద్వాల ఇంకా ఆ మొత్తాన్ని తిరిగి రాబట్టుకోలేదు.

పనికి సంబంధించి చెల్లింపుల సమయంలో సంబంధిత డీపీఆర్ఈ (పీఐయూలు)ల ద్వారా లేదా చెల్లింపు అధికారం ఉన్న కార్యనిర్వాహక ఇంజనీర్ల ద్వారా ప్రతిపాదించిన మొత్తాన్ని తిరిగి వసూలు చేస్తామని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 2023 నవంబరులో తెలిపింది.

(సి) నాబార్డ్ (ఆర్ఐడీఎఫ్) పనులు

ఆర్ఐడీఎఫ్ కరదీపికలోని పేరా 4.4 ప్రకారం, నాబార్డు నిధుల ద్వారా చేపట్టిన ఆర్ఐడీఎఫ్ ప్రాజెక్టుల పర్యవేక్షణను ఇంజనీర్లు/అధికారులు కింద తెలిపిన రెండు విధాలుగా నిర్వహించాలి:

i. కార్యాలయం నుండి పర్యవేక్షణ (కార్యాలయంలో), ఇంకా

ii. పని జరిగే ప్రదేశంలో పర్యవేక్షణ (పని ప్రదేశంలో)

నాబార్డు (ఆర్ఐడీఎఫ్) కింద చేపట్టిన 11 పనులను మచ్చుకు తనిఖీ కోసం ఎంపిక చేయడమైంది. వీటికి సంబంధించి, ఇంజనీర్ల పర్యవేక్షణ వివరాలను ఆడిట్‌కు అందజేయలేదు.

సంబంధిత ఇంజనీర్లు, నాణ్యతా నియంత్రణ ఇంజనీర్లు, కార్యాలయం నుండి పర్యవేక్షణ (కార్యాలయంలో), పని జరిగే ప్రదేశంలో పర్యవేక్షణ (పని ప్రదేశంలో)లను నిర్దిష్ట సమయాలలో చేపట్టినట్లుగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 2023 నవంబరులో తెలిపింది. అయితే, చేపట్టిన పర్యవేక్షణకు సంబంధించిన ఆధార పత్రాలను ఆడిట్‌కు అందజేయలేదు.

3.3.9 సారాంశం

తగినన్ని సన్నాహక పనులు, సర్వేలు నిర్వహించకుండా అనేక రహదారి పనులను ప్రారంభించడం/అప్పగించడం చేశారు. ఫలితంగా, అటవీ శాఖ అనుమతి లేకపోవడం వల్ల పనులు అసంపూర్తిగా లేదా ప్రారంభంకాకుండా పోయాయి.

తెలంగాణ గ్రామీణ రహదారుల నిర్వహణ విధానం, 2017 ప్రకారం తప్పనిసరైనప్పటికీ , పీఆర్ఈడీ ప్రతి సంవత్సరం వార్షిక గ్రామీణ రహదారుల నిర్వహణ ప్రణాళికను 2023 మార్చి నాటికి తయారు చేయలేదు.

రాష్ట్ర ప్రభుత్వం, పీఎంజీఎస్‌వై పనులకు సంబంధించి భారత ప్రభుత్వ గ్రామీణాభివృద్ధి మంత్రిత్వ శాఖ వాటాను టీఎస్ఆర్ఆర్డీఏ ఖాతాలోకి ఆలస్యంగా జమ చేయడం, సంబంధిత రాష్ట్ర వాటా విడుదలలో జాప్యం చేయడం జరిగింది.

ఒకే రహదారిలో సంబంధిత వంతెన పనులు అసంపూర్తిగా మిగిలిపోవడం వల్ల, గ్రామీణ రహదారి అనుసంధానం పూర్తికాని సందర్భాలు ఉన్నాయి. పనుల నిర్వహణలో సరైన ప్రణాళిక లేకపోవడాన్ని ఇది సూచిస్తోంది.

ఐఆర్‌సీ కరదీపికలో సూచించిన ప్రమాణాలకు విరుద్ధంగా అధిక ప్రమాణాలతో రహదారులు వేసిన సందర్భాలు ఉన్నాయి. ఫలితంగా నివారించదగిన ఖర్చు జరిగింది.

పీఎంజీఎస్‌వై మార్గదర్శకాలలో నిర్దేశించిన విధంగా ఇంజినీరింగ్ సిబ్బంది ప్రజా ప్రతినిధులతో కలిసి పీఎంజీఎస్‌వై పనుల ఉమ్మడి తనిఖీలు నిర్వహించలేదు.

సమర్థవంతమైన తదనంతర చర్యలు తీసుకోవడం కోసం ఎన్‌క్యూఎం, ఎన్‌క్యూఎం తనిఖీలపై తీసుకున్న చర్యల నివేదికలను పీఐయూలు ఎస్‌క్యూసీకి సమర్పించలేదు.

ఎంపిక చేసిన రహదారులను ఉమ్మడిగా ప్రత్యక్ష తనిఖీ చేసినపుడు, లోపాలకు బాధ్యత వహించే గడువులో రహదారులు బాగా దెబ్బతిన్నాయని గుర్తించడమైంది. ఇది రహదారుల నిర్వహణ సరిగా లేకపోవడాన్ని సూచిస్తుంది.

3.3.10 సిఫార్సులు

1. తెలంగాణ గ్రామీణ రహదారుల నిర్వహణ విధానం, 2017లో నిర్దేశించిన విధంగా, పంచాయతీరాజ్ ఇంజనీరింగు విభాగం ప్రతి సంవత్సరం వార్షిక గ్రామీణ రహదారుల నిర్వహణ ప్రణాళికని తయారు చేసేలా, అవసరమైన కమిటీలను ఏర్పాటు చేసేలా, రహదారి వినియోగదారు సర్వేలను నిర్వహించేలా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నిర్ధారించుకోవాలి.
2. పనులను సజావుగా, సత్వరమే పూర్తి చేయడానికి వీలుగా అన్ని అనుమతులు, నిధుల అందుబాటును రాష్ట్ర ప్రభుత్వం చూడాలి.
3. అనవసరమైన ఖర్చులను నివారించడానికి అధిక ప్రమాణాలతో పనులు చేపట్టకుండా, ఐఆర్‌సీ కరదీపికలో తప్పనిసరి చేసిన రహదారి ప్రమాణాలకు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం కట్టుబడి ఉండాలి.

4. పీఎంజీఎస్‌వై మార్గదర్శకాలలో నిర్దేశించిన విధంగా ప్రజా ప్రతినిధులతో కలిసి ఇంజనీరింగు సిబ్బంది పీఎంజీఎస్‌వై పనుల ఉమ్మడి తనిఖీలను నిర్వహించడాన్ని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం చర్యలు తీసుకోవాలి.
5. ప్రధాన మంత్రి గ్రామ సడక్ యోజనకు చెందిన భారత ప్రభుత్వ వాటాను తెలంగాణ రాష్ట్ర గ్రామీణ రహదారుల అభివృద్ధి సంస్థ (టీఎస్ఆర్ఆర్డీఏ) ఖాతాలోకి జమ చేయడాన్ని, దానికి సరిపోలే రాష్ట్ర వాటాను టీఎస్ఆర్ఆర్డీఏ ఖాతాకి విడుదల చేసేలా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నిర్ధారించుకోవాలి.

వినియోగదారుల వ్యవహారాలు, ఆహారం, పౌర సరఫరాల శాఖ

3.4 అనర్హులు సబ్సిడీ బియ్యాన్ని తీసుకోవడం వల్ల నియమ విరుద్ధ ఖర్చు

పౌరసరఫరాల శాఖలో రేషను కార్డుల కాలానుగుణ ధ్రువీకరణ/నవీకరణ వ్యవస్థ లేకపోవడంతో 83,545 మంది అనర్హులు/మరణించిన లబ్ధిదారుల గుర్తింపు కోసం సరైన యంత్రాంగం లేకపోవడం వల్ల ₹135.16 కోట్ల నియమ విరుద్ధ వ్యయం జరిగింది. ఈ కేసుల్లో, 309 మంది మరణించిన వ్యక్తులకు సంబంధించి అనుమానిత మోసపూరిత క్లెయిమ్‌ల వల్ల ఖజానాకు ₹6.31 లక్షల నష్టం వాటిల్లింది.

తెలంగాణ ప్రభుత్వంలోని వినియోగదారుల వ్యవహారాలు, ఆహారం, పౌరసరఫరాల శాఖ పరిపాలనా నియంత్రణలో పనిచేస్తున్న పౌర సరఫరాల కమీషనరు కార్యాలయం (పౌరసరఫరాల శాఖ), రాష్ట్రంలో జాతీయ ఆహార భద్రతా చట్టం, 2013 (ఎన్ఎఫ్ఎస్ఎ) అమలుకు బాధ్యత వహిస్తుంది. లక్షిత ప్రజా పంపిణీ వ్యవస్థ (టీపీడీఎస్) ద్వారా సరసమైన ధరలకు తగిన పరిమాణంలో నాణ్యమైన ఆహారాన్ని అందజేయడం ద్వారా అందరికీ ఆహారం, పోషకాహార భద్రతను అందించడానికి పార్లమెంటు ఎన్ఎఫ్ఎస్ఎ అనే ఒక చట్టాన్ని చేసింది. ఎన్ఎఫ్ఎస్ఎ కింద, దారిద్ర్య రేఖకు దిగువన ఉన్న (బీపీఎల్) కుటుంబానికి ఆహార భద్రత కార్డు (ఎఫ్ఎస్సి) అంటే కుటుంబ సభ్యులకు ఆహార భద్రతను కల్పించే రేషను కార్డు అందిస్తారు.

ఎన్ఎఫ్ఎస్ఎ లోని సెక్షన్ 10, లక్షిత ప్రజా పంపిణీ వ్యవస్థ (నియంత్రణ) ఉత్తర్వు, 2015[117]లోని నిబంధన 4 ప్రకారం, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అర్హులైన కుటుంబాల గుర్తింపు, రేషను కార్డుల జారీ, కాలానుగుణంగా నవీకరణ చేయడానికి బాధ్యత వహిస్తుంది.

2019-20 నుండి 2021-22 వరకు తెలంగాణ రాష్ట్రంలో ఎన్ఎఫ్ఎస్ఎ అమలుకు సంబంధించి పౌరసరఫరాల శాఖ రికార్డులను ఆడిట్ పరిశీలించినపుడు (2022 జూలై నుండి డిసెంబరు వరకు) అనర్హులైన లబ్ధిదారుల గుర్తింపు, రేషను కార్డు సమాచారం నవీకరించడానికి సరైన యంత్రాంగం లేదని తెలిసింది. ఫలితంగా దిగువ వివరించిన విధంగా నియమ విరుద్ధ వ్యయం జరిగింది:

(i) తెలంగాణ రాష్ట్ర ప్రజా పంపిణీ వ్యవస్థ (నియంత్రణ) ఉత్తర్వు-2016[118] లోని నియమం 3, అనుబంధం-1, తెలంగాణ ఆహార భద్రతా నియమాలు-2017[119] లోని నియమం 3 ప్రకారం, కుటుంబాలు/గృహాల వార్షిక ఆదాయం గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో ₹1.50 లక్షలు లేదా అంతకంటే తక్కువ, పట్టణ ప్రాంతాల్లో ₹2.00 లక్షలు లేదా అంతకంటే తక్కువ ఉన్నవారు రేషను కార్డుల జారీకి అర్హులు. రాష్ట్రంలో రేషను కార్డు కలిగి వున్న వారి సమాచారాన్ని ఆడిట్ విశ్లేషించింది. పైన పేర్కొన్న ఆదాయ పరిమితి కన్నా కుటుంబ ఆదాయం ఎక్కువగా ఉన్న 58,225 అనర్హమైన కుటుంబాలు దిగువ **పట్టిక 3.47**లో చూపిన విధంగా రేషను కార్డులను కలిగి ఉన్నాయని తెలిసింది:

---

[117] నిత్యావసర వస్తువుల చట్టం, 1955 లోని సెక్షన్ 3 కింద భారత ప్రభుత్వం జారీ చేసినది

[118] తెలంగాణ ప్రభుత్వం నిత్యావసర వస్తువుల చట్టం, 1955లోని సెక్షన్ 5, సెక్షన్ 3 కింద జారీ చేసినది

[119] ఎన్ఎఫ్ఎస్ఎలోని సెక్షన్ 40(i) కింద తెలంగాణ ప్రభుత్వం జారీ చేసినది

పట్టిక 3.47 – అనర్హులైన వారు రేషను కార్డు కలిగి వున్న వివరాలు

క్రమ సంఖ్య	అనర్హత ప్రమాణాలు	ఆడిట్ గుర్తించిన అనర్హమైన కుటుంబాల సంఖ్య
1	రేషను కార్డు డేటాని (2020-21, 2021-22 సంవత్సరాలకు సంబంధించినది) ప్రధానమంత్రి కిసాన్ పథకం[120] (2020-21) డేటాతో పోల్చగా, ఈ లబ్ధిదారులను ప్రధానమంత్రి కిసాన్ డేటాలో ఆదాయపు పన్ను చెల్లింపు దారులుగా గుర్తించడమైంది.	52,339
2	రేషను కార్డు డేటాని రైతు బంధు పథకం[121] (2019 రబీ సీజనుకు సంబంధించినది) డేటాతో పోల్చినపుడు ఈ లబ్ధిదారులు 15 ఎకరాల కన్నా ఎక్కువ భూమిని కలిగి ఉండి రైతు బంధు పథకం కింద సంవత్సరానికి ఎకరాకు ₹10,000 అందుకుంటున్నారని తెలిసింది. ఈ మొత్తం వార్షిక ఆదాయం ₹1.5 లక్షల కన్నా అంటే దారిద్ర్య రేఖకు దిగువన ఉన్న కుటుంబాల కన్నా ఎక్కువ.	5,886
మొత్తం		**58,225**

మూలం: భారత ప్రభుత్వ ప్రధానమంత్రి కిసాన్ డేటా, రాష్ట్ర వ్యవసాయ శాఖ రైతు బంధు డేటాలతో పౌరసరఫరాల శాఖ అందించిన రేషను కార్డు డేటాని పోల్చడమైంది

పౌరసరఫరాల కమీషనరు అందించిన సమాచారం[122] ప్రకారం, ఈ 58,225 మంది అనర్హులైన రేషన్ కార్డుదారులు 2020-21లో 17,985.327 ఎమ్‌టీల[123] బియ్యం, 2021-22లో 19,690.906 మెట్రిక్ టన్నుల బియ్యం (ప్రధాన మంత్రి గరీబ్ కళ్యాణ్ అన్న యోజన – పీఎంజీకేఏవై కింద పంపిణీ చేసిన బియ్యంతో సహా) తీసుకున్నారు. వివరాలు ***అనుబంధం 3.30***లో చూపడమైంది.

ఈ లబ్ధిదారులు రేషన్ కార్డుల జారీకి అర్హులు కానందున, అనర్హులైన లబ్ధిదారులకు పీడీఎస్ బియ్యాన్ని అందించడం వలన 2020-21, 2021-22 మధ్య కాలంలో అందించిన బియ్యం (అంటే తీసుకున్న బియ్యం చవక ధర)పై సబ్సిడీ రూపంలో ₹124.38 కోట్ల మేర (భారత ప్రభుత్వానికి ₹84.20 కోట్లు + తెలంగాణ ప్రభుత్వానికి ₹40.18 కోట్లు) నియమ విరుద్ధ వ్యయం అయింది.

ఈ విధంగా, రేషన్ కార్డులను ఎప్పటికప్పుడు నవీకరించడానికి, అనర్హులైన లబ్ధిదారులను గుర్తించడానికి ఒక యంత్రాంగం లేకపోవడం వల్ల ₹124.38 కోట్ల నియమ విరుద్ధ వ్యయం అయింది.

ఈ విషయాన్ని ప్రస్తావించినపుడు (2022 డిసెంబరు), లబ్ధిదారుల అర్హత/అనర్హతలను క్షేత్ర స్థాయిలో పరిశీలించడం కోసం ఆడిట్ గుర్తించిన అనర్హులైన కార్డుదారుల వివరాలను సంబంధిత జిల్లా కార్యాలయాలకు అందజేయడానికి ఉత్తర్వులు పొందడం కోసం ప్రభుత్వానికి సమర్పించినట్లు, క్షేత్ర స్థాయిలో పరిశీలించిన తర్వాత అనర్హుల రేషన్ కార్డులను తొలగిస్తామని పౌరసరఫరాల శాఖ కమీషనరు తెలిపారు (2023 అక్టోబరు).

ఈ విషయంలో మరింత సమాచారం అందవలసిఉంది (2024 మార్చి).

(ii) మరణించిన వ్యక్తుల సమాచారాన్ని[124] రేషన్ కార్డు సమాచారంతో పోల్చి చూసినపుడు, 2020-21లో 16,218 కేసులు, 2021-22లో 25,320 కేసుల్లో లబ్ధిదారుడు మరణించినప్పటికీ అతని/ఆమె పేరును రేషన్ కార్డు డేటాబేసు నుండి తొలగించలేదు. లబ్ధిదారుడు మరణించిన తర్వాత కూడా వారి పేరుపై రేషను తీసుకుంటూనే ఉన్నారు.

---

[120] దేశంలో భూమిని కలిగి ఉన్న రైతులందరి ఆదాయం పెంచడాన్ని లక్ష్యంగా పెట్టుకున్న భారత ప్రభుత్వానికి చెందిన కేంద్ర రంగ పథకం

[121] తెలంగాణ రాష్ట్రం ప్రారంభించిన వ్యవసాయ పెట్టుబడి మద్దతు పథకం

[122] అనర్హులైన లబ్ధిదారులు తీసుకున్న బియ్యం నెలవారీ పరిమాణాల డేటా

[123] మెట్రిక్ టన్నులు

[124] తెలంగాణ ప్రభుత్వం అమలు చేసిన రైతుల సామూహిక జీవిత బీమా పథకం (రైతు బీమా) డేటా

ఈ మరణించిన సభ్యుల పేర్లను తొలగించక పోవడం వల్ల 2020-21లో 938.52 మెట్రిక్ టన్నులు, 2021-22లో 2,216.53 మెట్రిక్ టన్నుల బియ్యాన్ని (పీఎంజీకేఏవై కింద పంపిణీ చేసిన బియ్యంతో సహా) వారి మరణానంతరం మరణించిన వారి పేరిట తీసుకున్నారు. వివరాలు ***అనుబంధం-3.31***లో చూపడమైంది.

దీని ఫలితంగా, ఈ మరణించిన లబ్ధిదారుల పేర్లపై తీసుకొన్న బియ్యానికి (అంటే తీసుకొన్న బియ్యం చవక ధర) అందించిన సబ్సిడీ రూపంలో ₹10.78 కోట్ల (భారత ప్రభుత్వానికి ₹8.31 కోట్లు + తెలంగాణ ప్రభుత్వానికి ₹2.47 కోట్లు) నియమ విరుద్ధ వ్యయం జరిగింది.

సబ్సిడీ బియ్యాన్ని అనుమానిత రీతిలో మోసపూరితంగా తీసుకోవడం

మరణించిన లబ్ధిదారుల డేటా ప్రకారం 2020-21లో 230 కేసులు, 2021-22లో 100 కేసుల్లో (మొత్తం 309 మంది మరణించిన వ్యక్తులను[125] కలుపుకుని) రేషన్ కార్డులో నమోదైన ఏకైక సభ్యుడు లబ్ధిదారుడు మాత్రమే అని తెలిసింది. అయితే లబ్ధిదారుడు మరణించిన తర్వాత కూడా అతని/ఆమె పేరు మీద రేషను తీసుకుంటున్నారు.

2020-21, 2021-22లలో మరణించిన వ్యక్తుల మరణానంతరం వారి పేరు మీద 19.37 మెట్రిక్ టన్నుల సబ్సిడీ బియ్యాన్ని తీసుకోవడం జరిగింది. వివరాలు ***అనుబంధం-3.32*** లో చూపడమైంది. అమ్మకపు కేంద్రం (పీఓఎస్) వద్ద బియ్యాన్ని తీసుకునేందుకు ఎలా అనుమతించారనేది ఆడిట్‌కు తెలియరాలేదు. రేషన్ కార్డుల ద్వారా లబ్ధిదారులు తీసుకునే అన్ని వస్తువులను బయోమెట్రిక్ ప్రమాణీకరణ తర్వాత మాత్రమే పీఓఎస్ డీలరు అనుమతించాలి.

రేషన్ కార్డు డేటాబేసుని కాలక్రమానుసారం నవీకరించడంలో ప్రభుత్వ శాఖ లోపంతో పాటు పీఓఎస్ వద్ద తనిఖీలు లేకపోవడంతో సబ్సిడీ బియ్యాన్ని అనుమానిత రీతిలో మోసపూరితంగా తీసుకోవడం వల్ల ₹6.31 లక్షల మేర (భారత ప్రభుత్వానికి ₹ 4.02 లక్షలు + తెలంగాణ ప్రభుత్వానికి ₹ 2.29 లక్షలు) ఖజానాకు నష్టం వాటిల్లింది.

ఈ విషయాన్ని ప్రస్తావించినపుడు (**2022** డిసెంబరు), పీడీఎస్ సమాచారంతో సరిపోలని **125** కేసులను మినహాయించి ఆడిట్ గుర్తించిన మరణించిన లబ్ధిదారులందరి వివరాలను పరిశీలించి డేటాబేసు నుండి తొలగించినట్లుగా పౌర సరఫరాల శాఖ కమీషనరు, ప్రభుత్వ ఎక్సఫిషియో కార్యదర్శి తెలిపారు (**2023** అక్టోబరు). ఈ **125** కేసుల జాబితాను పౌరసరఫరాల శాఖ అందించలేదు.

అయితే, రేషన్ కార్డుల జాబితా నుండి మరణించిన లబ్ధిదారుల పేర్లను గుర్తించి, తొలగించడానికి సరైన యంత్రాంగం లేకపోవడం వల్ల **₹10.78** కోట్ల మేర నియమ విరుద్ధ వ్యయం జరిగిందనేది వాస్తవం .

సిఫార్సులు:

1. అనర్హులైన లబ్ధిదారులు సబ్సిడీ రేషను పొందకుండా నిరోధించడానికి లబ్ధిదారుల కాలానుగుణ ధృవీకరణ, రేషన్ కార్డుల నవీకరణ కోసం రాష్ట్ర ప్రభుత్వం యంత్రాంగాన్ని ఏర్పాటు చేయాలి.
2. అనర్హులైన లబ్ధిదారులు సబ్సిడీ రేషను తీసుకున్న కేసులను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం దర్యాప్తు చేసి, అటువంటి లోపాలకు బాధ్యులైన అధికారులపై చర్యలు తీసుకోవాలి.

[125] 330 కేసుల్లో 309 మంది ప్రత్యేక లబ్ధిదారులు ఉన్నారు. 21 మంది మరణించిన లబ్ధిదారుల విషయంలో 2020-21, 2021-22 రెండు సంవత్సరాలలోనూ బియ్యం తీసుకున్నారు

సాగునీటిపారుదల-ఆయకట్టు అభివృద్ధి శాఖ

3.5 మొబిలైజేషన్ అడ్వాన్సుపై వడ్డీని వసూలు చేయకపోవడం

సాగునీటిపారుదల, ఆయకట్టు అభివృద్ధి శాఖ (ఐసీఏడీ) మోడికుంటవాగు ప్రాజెక్టు విషయంలో కాంట్రాక్టు సంస్థకు పని అప్పగించి, మొబిలైజేషన్ అడ్వాన్సును విడుదల చేయడానికి ముందే భూసేకరణ ప్రక్రియను పూర్తి చేయలేదు, అటవీ అనుమతులను పొందలేదు. అంతేకాక, మొబిలైజేషన్ అడ్వాన్సుని వసూలు చేయడం కోసం బ్యాంకు పూచీకత్తులను నగదుగా మార్చుకోవడంలో ప్రభుత్వ శాఖ జాప్యం చేయడం, అదనపు వడ్డీ ₹6.89 కోట్లను వసూలు చేయకపోవడం వల్ల కాంట్రాక్టు సంస్థకి అనుచిత లబ్ధి చేకూరింది.

సాగునీటిపారుదల, ఆయకట్టు అభివృద్ధి శాఖ (ఐసీఏడీ)లో అంచనాల[126] మంజూరు కోసం ఏర్పాటు చేసిన విధానం ప్రకారం, భారీ, మధ్య తరహా నీటిపారుదల పథకాల అంచనాలకు పరిపాలనా పరమైన అనుమతులు రెండు దశల్లో ఇవ్వాలి. విస్తృతమైన పరిశోధనలు, సవివరమైన డిజైన్‌లు/డ్రాయింగ్‌లు, ప్రాజెక్ట్ నివేదికలు, పర్యావరణ ప్రభావ అంచనా (ఈఐఏ), పర్యావరణ నిర్వహణ ప్రణాళికా (ఈఎంపీ) నివేదికలు, పునరావాస ప్రణాళిక, అటవీ అనుమతులు, అవసరమైన కనీస భూముల సేకరణ మొదలైన వాటిని చేపట్టడం కోసం మొదటి దశ అనుమతిని మంజూరు చేస్తారు. మొదటి రెండు సంవత్సరాలలో, డిజైన్‌లను ఖరారు చేసి, విస్తృతమైన పరిశోధన పూర్తి చేసి, అంతరాయం లేకుండా పనులు చేపట్టడానికి భూములను సేకరించిన తర్వాత మాత్రమే రెండవ దశ పరిపాలనా అనుమతిని మంజూరు చేస్తారు.

ఖమ్మం జిల్లాలోని[127] మోడికుంటవాగు[128] పై ఒక రిజర్వాయర్ నిర్మాణానికి ప్రభుత్వం ₹124.60 కోట్ల మొత్తానికి పరిపాలనా అనుమతిని మంజూరు చేసింది (2005 మే). 2.751 టీఎంసీల[129] (77.924 మిలియన్ క్యూబిక్ మీటర్లు) నీటిని వినియోగించుకుని, 13,591 ఎకరాల ఆయకట్టుకు (5,500 హెక్టార్లు) సాగునీరు అందించడం ఈ రిజర్వాయరు లక్ష్యం. భూసేకరణ పూర్తి కానప్పటికీ, 1,232.53 ఎకరాల అటవీ భూమి సేకరణ కోసం అటవీ శాఖ అనుమతి పెండింగ్‌లో ఉన్నప్పటికీ, మోడికుంటవాగు ప్రాజెక్టు పనుల కాంట్రాక్టును (2005 జూలై) గామన్ ఇండియా లిమిటెడ్ (సంస్థ) కు ఇంజనీరింగు, సేకరణ, నిర్మాణం (ఈపీసీ) టర్న్‌కీ విధానంలో ₹118.95 కోట్ల మొత్తానికి రెండేళ్లలో పూర్తయ్యే విధంగా అప్పగించారు.

2005 జూలైలో ఒప్పందం చేసుకున్న తరువాత, ₹5.95 కోట్లకు బ్యాంకు పూచీకత్తుల (బీజీలు)ని సంస్థ సమర్పించిన పిమ్మట 2005-06లో ₹5.95 కోట్ల (కాంట్రాక్టు విలువలో ఐదు శాతం) మొబిలైజేషన్ అడ్వాన్సు (ఎంఏ)ను సంస్థకి చెల్లించారు. మొబిలైజేషన్ అడ్వాన్సు జారీకి సంబంధించి కాంట్రాక్టు షరతుల ప్రకారం, అడ్వాన్స్‌పై సంవత్సరానికి ఎనిమిది శాతం వడ్డీ చెల్లించవలసి ఉంటుంది. అడ్వాన్సు ముణాన్ని వడ్డీతో కలిపి తిరిగి చెల్లించాలి/కాంట్రాక్టు కింద మధ్యంతర చెల్లింపుల నుండి తిరిగి వసూలు చేయాలి. గుత్తేదారుకి అటువంటి అన్ని చెల్లింపుల మొత్తం 10 శాతానికి చేరిన తర్వాత చేసే తదుపరి మధ్యంతర చెల్లింపులో వసూలు ప్రారంభమవుతుంది.

---

[126] జీ.ఓ.నం.94 తేదీ 01.07.2003 ద్వారా జారీ అయినది

[127] ఇప్పుడు (జిల్లాల పునర్వ్యవస్థీకరణ తర్వాత) ములుగు జిల్లాలో

[128] గోదావరి నదికి ఉపనది

[129] వేల మిలియన్ల ఘనపుటడుగులు

కొన్ని రీచ్‌లలో ప్రధాన కాలువ కోసం పట్టా భూముల భూసేకరణ పూర్తయిందని[130], భూసేకరణ పూర్తయిన రీచ్‌లలో ప్రధాన కాలువ పనులను ప్రారంభించాలని సంస్థని ఆదేశించినట్లుగా ఆడిట్ గమనించింది. అయితే, నోటీసు జారీ చేసినప్పటికీ (2019 జనవరి), సంస్థ పనులు ప్రారంభించలేదు. గుత్తేదారు పనిని చేయకపోవడం, వసూలును మొదలుపెట్టడానికి బిల్లుల విలువ కాంట్రాక్టు విలువలో 10 శాతానికి చేరుకోకపోవడంతో ప్రభుత్వ శాఖ పని బిల్లుల నుండి మొబిలైజేషన్ అడ్వాన్సును వసూలు చేయలేకపోయింది. పనిని ప్రారంభించనప్పటికీ, కాంట్రాక్టును నిలిపివేయడానికి, బ్యాంకు పూచీకత్తులను నగదుగా మార్చుకోవడం ద్వారా వడ్డీతో సహా మొబిలైజేషన్ అడ్వాన్సును వసూలుచేయడానికి ప్రభుత్వ శాఖ ఎటువంటి ప్రయత్నాలు చేయలేదు. 2019 ఏప్రిల్‌లో మాత్రమే (అంటే పని పూర్తిచేయడానికి నిర్దేశించిన తేదీ నుండి 11 సంవత్సరాల కన్నా ఎక్కువ సమయం గడిచిన తర్వాత) రాష్ట్ర స్థాయి స్థాయీ సంఘం[131], సంస్థ స్పందించడం లేదని పేర్కొంటూ కాంట్రాక్టును ముందస్తుగా ముగించాలని సిఫార్సు చేసింది. కాంట్రాక్టును నిలిపివేయడానికి ప్రభుత్వం 2022 ఆగస్టులో అనుమతించింది[132]. తదనుగుణంగా 'కాంట్రాక్టును రద్దు' చేస్తూ ప్రభుత్వ శాఖ 2023 అక్టోబరులో సంస్థకు లేఖను జారీ చేసింది.

ఈ మధ్యలో అంటే 2020 ఫిబ్రవరిలో ప్రభుత్వ శాఖ బ్యాంకు పూచీకత్తులను నగదుగా మార్చుకోవడం ద్వారా ₹ఐదు కోట్ల మొబిలైజేషన్ అడ్వాన్సుని వసూలు చేసింది. ప్రభుత్వ శాఖ బ్యాంకు పూచీకత్తుని పోగొట్టుకోవడం వల్ల మిగిలిన ₹94.75 లక్షల అడ్వాన్సుని అది తిరిగి రాబట్టుకోలేకపోయింది. అసలు బ్యాంకు పూచీకత్తు లేనందు వల్ల సంబంధిత బ్యాంకు నగదు పొందడంకోసం చేసిన అభ్యర్థనకు స్పందించలేదు. మిగిలిన అడ్వాన్స్‌ని చెల్లించమని పంపిన నోటీసులకు (2020 అక్టోబరు/డిసెంబరు) కాంట్రాక్టు సంస్థ కూడా స్పందించనందున, ధరావత్తు సొమ్ము డిపాజిటు కోసం గుత్తేదారు సమర్పించిన బ్యాంకు పూచీకత్తుని నగదుగా మార్చుకోవడం ద్వారా (2023 ఏప్రిల్) ప్రభుత్వ శాఖ మొత్తాన్ని వసూలు చేసింది. అయితే, 2006 మార్చి నుండి 2023 మార్చి మధ్య కాలంలో మొబిలైజేషన్ అడ్వాన్సుపై జమ అయిన ₹6.89 కోట్ల[133] వడ్డీ మొత్తాన్ని ప్రభుత్వ శాఖ వసూలుచేయలేదని ఆడిట్ గమనించింది.

ఆ విధంగా, సంస్థకి మొబిలైజేషన్ అడ్వాన్సును విడుదల చేయడానికి ముందే భూ సేకరణ ప్రక్రియను పూర్తి చేయడంలో, లైన్ డిపార్ట్‌మెంట్‌ల నుండి చట్టబద్ధమైన అనుమతులను పొందడంలో సాగునీటిపారుదల, ఆయకట్టు అభివృద్ధి శాఖ అసమర్థత, మొబిలైజేషన్ అడ్వాన్సుని వసూలు చేయడం కోసం బ్యాంకు పూచీకత్తులను నగదుగా మార్చుకోవడంలో జాప్యం, అడ్వాన్సుపై ₹6.89 కోట్ల వడ్డీ మొత్తాన్ని వసూలు చేయక పోవడం వల్ల సంస్థకు అనుచిత లబ్ధి చేకూరింది. అందువల్ల, మొబిలైజేషన్ అడ్వాన్సుపై బకాయి ఉన్న వడ్డీని ఇంకా ఆలస్యం చేయకుండా కాంట్రాక్టరు నుండి వసూలు చేయడానికి అవసరమైన చర్యలు ప్రభుత్వ శాఖ తీసుకోవాలి.

ఈ విషయాన్ని ఆడిట్‌లో ప్రస్తావించగా, మొబిలైజేషన్ అడ్వాన్సుపై వడ్డీని ప్రభుత్వ శాఖ వద్ద అందుబాటులో ఉన్న గుత్తేదారు డిపాజిట్లు[134], సంస్థ చేపట్టిన ఇతర పనుల నుండి లేదా ఇతర మార్గాల ద్వారా తొందరలో వసూలు చేస్తామని ప్రభుత్వం హామీ ఇచ్చింది (2023 అక్టోబరు).

---

[130] అవసరమైన మొత్తం 187.71 ఎకరాల పట్టా భూమికి గానూ 2012 నాటికి 112.28 ఎకరాలను (అంటే 60 శాతం మాత్రమే) సేకరించారు

[131] సాగునీటిపారుదల, ఆయకట్టు అభివృద్ధి శాఖ చేపట్టిన ఈపీసీ ఒప్పందాల అంచనాల పరిశీలన, ఆమోదం కోసం ప్రభుత్వం ఏర్పాటు చేసిన కమిటీ

[132] జీ.ఓ.ఆర్‌టీ.నం.266 తేదీ 29.08.2022 ద్వారా

[133] 14 సంవత్సరాలకు (2006 మార్చి నుండి 2020 ఫిబ్రవరి వరకు) ₹5.95 కోట్లపై 8 శాతం చొప్పున సాధారణ వడ్డీ = ₹6.66 కోట్లు, 3 సంవత్సరాల 34 రోజులకు (2020 మార్చి నుండి 2023 ఏప్రిల్ 03 వరకు) ₹ 94.75 లక్షలపై = 0.23 కోట్లు. మొత్తం = ₹6.89 కోట్లు

[134] ₹2.07 కోట్ల పూచీ ధరావత్తు

సాగునీటిపారుదల-ఆయకట్టు అభివృద్ధి శాఖ

3.6 చిన్నతరహా నీటిపారుదల ట్యాంకు నిర్మాణంపై ఫలప్రదంగా మిగిలిన వ్యయం

భూసేకరణ, పునరావాస అంశాలను పూర్తిచేయకుండా చిన్నతరహా సాగునీటిపారుదల ప్రాజెక్టును చేపట్టడం వలన ప్రాజెక్టు పూర్తికాకపోవడానికి, లక్షిత ఆయకట్టుకు సాగునీరు అందించాలనే ఉద్దేశం 16 సంవత్సరాల తరువాత కూడా నెరవేరకపోవడానికి దారితీసింది. తద్వారా, అసంపూర్తిగా ఉన్న ఈ ప్రాజెక్టుపై ఇప్పటివరకు అయిన ₹19.38 కోట్ల వ్యయం ఫలప్రదంగా మిగిలిపోయింది

ముసుపటి ఉమ్మడి ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం, 4,600 ఎకరాల ఆయకట్టుకు సాగునీరు అందించడం కోసం ఆదిలాబాద్ జిల్లాలో[135] చిన్న సుద్దవాగు ప్రాజెక్టు అనే కొత్త చిన్నతరహా సాగునీటి (ఎంఐ) ప్రాజెక్టు నిర్మాణానికి ₹12.56 కోట్లతో 2004 సెప్టెంబరులో పరిపాలనా అనుమతిని మంజూరు చేసింది. ఈ ప్రాజెక్టులో చిన్న సుద్దవాగుపై కొత్త ఎంఐ ట్యాంక్ నిర్మాణం, కుడి, ఎడమ కాల్వల తవ్వకం ఉన్నాయి. సాగునీటిపారుదల, ఆయకట్టు అభివృద్ధి శాఖ (ఐసీఏడీ) ప్రాజెక్టు పనులను రెండు ప్యాకేజీలుగా విభజించింది. ప్యాకేజీ-I పనిలో ట్యాంకు నిర్మాణం, కుడి పక్క కాలువ తవ్వకం ఉన్నాయి. ప్యాకేజీ-II పనిలో కుడి, ఎడమ కాలువల నిర్మాణం ఉన్నాయి. ఇంతేకాక, గుండేగావ్ గ్రామం (ప్రతిపాదిత ఎంఐ ట్యాంక్ పూర్తి రిజర్వాయర్ మట్టం (ఎఫ్ఆర్ఎల్) పరిధిలోకి వస్తుంది) ముంపునకు గురి కాకుండా నిరోధించడం కోసం ఒక రక్షణ అడ్డుకట్ట నిర్మాణాన్ని కూడా ప్రభుత్వ శాఖ ప్యాకేజీ-I పరిధిలో చేర్చింది. ప్రభుత్వ శాఖ ప్యాకేజీ-I పనిని ₹4.74 కోట్లకు 2005 జూన్‌లో, ప్యాకేజీ-II పనిని ₹1.61 కోట్లకు 2005 అక్టోబరులో గుత్తేదార్లకు అప్పగించింది. ఈ పనులను18 నెలలలోపు అంటే 2006 డిసెంబరు, 2007 ఏప్రిల్ నాటికి పూర్తిచేయాలని నిర్దేశించింది.

ప్యాకేజీ-II కింద పనులు 2008 సంవత్సరంలో పూర్తైనట్లుగా ఆడిట్ గమనించింది. ప్యాకేజీ-I విషయంలో, ₹3.07 కోట్లతో కొంత పనిని పూర్తి చేసిన తర్వాత, భూ సేకరణ చేయకపోవడం, భూ యజమానుల ప్రతిఘటనతో గుత్తేదారు పనిని 2007 జూన్‌లో నిలిపివేసాడు. ఆ తరవాత, గుండేగావ్ గ్రామస్థులు కూడా (2014 మార్చి) ఇతర స్థానిక వాగుల ప్రవాహానికి ఆటంకం కలుగుతుందని, గ్రామంలో నీరు నిలిచిపోతుందనే కారణంతో రక్షణ అడ్డుకట్ట నిర్మాణానికి అంగీకరించలేదు. పునరావాస ప్యాకేజీ (ఆర్&ఆర్)ని డిమాండు చేయడం ప్రారంభించారు. అయినప్పటికీ, ప్రభుత్వ శాఖ ప్యాకేజీ-1 కాంట్రాక్టును 2015 ఏప్రిల్‌లో ఆపివేసి, మిగిలిన పనికి సంబంధించిన అంచనాను మంజూరు చేసింది. పునరావాస అంశాన్ని పరిష్కరించకుండా, ఈ పనిని మరో గుత్తేదారుకు 2016 జూన్‌లో ₹13.74 కోట్లకు (2015-16 షెడ్యూల్ రేట్ల ప్రకారం) అప్పగించింది. రెండవ గుత్తేదారు ₹11.46 కోట్లతో మిగిలిన కట్ట భాగాన్ని, కాలువలపై కొన్ని సిమెంట్ కాంక్రీట్ నిర్మాణాలను పూర్తిచేసి గ్రామస్తుల నిరసన కారణంగా 2018 జూన్‌లో పనులను నిలిపివేసాడు. పునరావాస ప్యాకేజీ అమలు పెండింగ్‌లో ఉండిపోగా, ఆ తర్వాత ప్రాజెక్టుపై పని ఏదీయూ చేయలేదు. చివరకు 2020 అక్టోబరులో కాంట్రాక్టు ముందస్తు ముగింపుకు ప్రభుత్వం ఆదేశించింది.

[135] ఇప్పుడు (జిల్లాల పునర్వ్యవస్థీకరణ తర్వాత) నిర్మల్ జిల్లాలో

ఆ విధంగా, 2007 ఏప్రిల్ నాటికి పూర్తి కావాల్సిన ప్రాజెక్టు అసంపూర్ణంగా మిగిలిపోయింది. 16 సంవత్సరాలకు పైగా సమయం గడిచినప్పటికీ (2023 అక్టోబరు నాటికి) అనుకున్న లక్ష్యాన్ని సాధించలేదు.

ఆడిట్ ఈ కింది అంశాలను గమనించడమైంది:

- గుండేగావ్ గ్రామం ఎంఐ ట్యాంకు ముంపు ప్రాంతంలో ఉందన్న విషయం ప్రభుత్వ శాఖకు తెలిసినప్పటికీ, రక్షణ అడ్డుకట్ట ఆచరణీయతను అంచనా వేయకుండా ఈ గ్రామం ముంపుకు గురి కాకుండా రక్షణ అడ్డుకట్ట నిర్మాణాన్ని ప్రతిపాదించింది. 2017 సంవత్సరంలో మాత్రమే అంటే గణనీయంగా పెరిగిన వ్యయంతో రెండవ గుత్తేదారుకు పనిని అప్పగించిన తర్వాత, గ్రామాన్ని ఎత్తైన ప్రాంతానికి మార్చాలని ప్రభుతవ శాఖ సిఫార్సు చేసింది.

- ప్రభుత్వ శాఖ 2015 ఫిబ్రవరిలో ప్యాకేజీ-Iలో మిగిలిపోయిన పనిని చేపట్టడానికి ప్రతిపాదనను సమర్పించినప్పుడు, పునరావాస అంశాన్ని పరిష్కరించిన తర్వాత మాత్రమే మిగిలిన పనిని చేపట్టాలని ప్రభుత్వం 2015 ఏప్రిల్‌లో ఆదేశించింది. అయితే, పునరావాస అంశాన్ని పరిష్కరించనప్పటికీ, మిగిలిన పనులకు ప్రభుత్వం తర్వాత 2016 మేలో పరిపాలనా అనుమతి మంజూరు చేసింది. ప్రభుత్వ వైఖరిలో ఈ మార్పుకు గల కారణాలు రికార్డుల్లో అందుబాటులో లేవు.

- ప్యాకేజీ-1 పని కోసం 2004 నవంబరులో సాంకేతిక అనుమతి ఇచ్చేటప్పుడు, ప్రభుత్వ శాఖ ఈ పని కోసం కేవలం 375 ఎకరాల భూమి మాత్రమే అవసరమౌతుందని అంచనా వేసింది. అయితే, పని అప్పగించిన తర్వాత, ప్రభుత్వ శాఖ భూమి అవసరాన్ని సవరించి 2016 నాటికి మొత్తం 559 ఎకరాల భూమిని సేకరించారు. మళ్లీ, 2016 ఫిబ్రవరిలో ప్రాజెక్టు కింద ముంపుకు గురయ్యే ప్రాంతంలో 100 ఎకరాల భూమి అదనంగా అవసరమౌతుందని ప్రభుత్వ శాఖ అంచనా వేసింది. తాజా అంచనా ప్రకారం (2022 జూలై) మిగిలిన భూమి అవసరం 255 ఎకరాలకు పెరిగింది. ఈ భూమిని ఇంకా సేకరించవలసి ఉంది. దీనిని బట్టి, ప్రారంభ దశలలో భూమి అవసరాన్ని ప్రభుత్వ శాఖ సరిగ్గా అంచనా వేయలేదని తెలుస్తుంది.

ఈ విధంగా, భూసేకరణ, పునరావాస అంశాలను పరిష్కరించకుండా చిన్న సుద్దవాగు చిన్న నీటిపారుదల ప్రాజెక్టును చేపట్టడం వల్ల ప్రాజెక్టు పూర్తికాకపోవడం, అనుకున్న లక్ష్యాలను చేరుకోలేక పోవడం జరిగింది. అలాగే అసంపూర్ణంగా ఉన్న ఈ ప్రాజెక్టుపై ఇప్పటివరకు చేసిన ₹19.38 కోట్ల[136] ఖర్చు వృథాగా మిగిలిపోయింది.

ఈ విషయాన్ని ప్రస్తావించినపుడు (2023 ఆగస్టు), ప్యాకేజీ-I కింద మొదటి గుత్తేదారు భూసేకరణ సమస్యల వల్ల 2007 సంవత్సరంలో పనిని నిలిపివేశారని, 2007 సంవత్సరంలో పునరావాసం అంశం లేదని ప్రభుత్వం (2023 అక్టోబరు) తెలిపింది. గుండేగావ్ గ్రామం పునరావాస అంశంపై భారీ మొత్తంలో ఖర్చు కాకుండా ఉండేందుకు తొలి, మిగిలిన అంచనాలలో రక్షణ అడ్డుకట్టను ప్రతిపాదించామని, రెండో గుత్తేదారుకు మిగిలిన పనిని అప్పగించిన తర్వాత గ్రామస్తులు ఆ పనిని ఆపివేసి పునరావాస ప్యాకేజీ కింద గ్రామాన్ని తరలించాలని డిమాండు చేశారని ప్రభుత్వం తెలిపింది. పునరావాసం, భూసేకరణతో సహా మిగిలిన పని కోసం ₹61.30 కోట్లతో ప్రభుత్వం అనుమతి మంజూరు చేసిందని (2022 జూలై), పునరావాసం ప్రతిపాదనలను 2023 జూన్‌లో కమీషనరు (ఆర్ అండ్ ఆర్)కు సమర్పించినట్లు, భూసేకరణ, పునరావాసం పూర్తయిన వెంటనే మిగిలిన పనిని పూర్తి చేస్తామని కూడా తెలిపారు.

---

[136] పనులు: ₹16.15 కోట్లు (ప్యాకేజీ-II: ₹3.07 కోట్లు; ప్యాకేజీ-I మొదటి గుత్తేదారు : ₹1.62 కోట్లు; ప్యాకేజీ-I రెండవ గుత్తేదారు : ₹11.46 కోట్లు), భూసేకరణ: ₹3.23 కోట్లు

2014 సంవత్సరంలోనే పునరావాసం అంశాల గురించి సాగునీటిపారుదల, ఆయకట్టు అభివృద్ధి శాఖకి తెలిసినప్పటికీ, 2016 జూన్‌లో రెండవ గుత్తేదారుకు మిగిలిన పనిని అప్పగించే ముందు రక్షణ అడ్డుకట్ట నిర్మాణ సాధ్యాసాధ్యాలు లేదా ఇతరత్రా అంశాలను అంచనా వేయకపోవడం వల్ల సమాధానం ఆమోదయోగ్యంగా లేదు. భూమిని సేకరించకుండా ప్రాజెక్టు పనులను చేపట్టడం, అవసరమయ్యే భూ విస్తీర్ణంలో తరచుగా మార్పులు చేయడం, భూసేకరణ, పునరావాస అంశాలను పరిష్కరించకుండా మళ్లీ మిగిలిన పనిని ఇవ్వడానికి గల కారణాలకు ప్రభుత్వం సమాధానం సమర్పించలేదు.

అల్పసంఖ్యాక వర్గాల సంక్షేమ శాఖ
(తెలంగాణ రాష్ట్ర అల్పసంఖ్యాక వర్గాల ఆర్థిక సంస్థ)

3.7 కంప్యూటరు శిక్షణా కేంద్రాల ఏర్పాటుపై నిష్ఫల వ్యయం

అల్పసంఖ్యాక వర్గాల విద్యార్థుల ఐటీ నైపుణ్యాలను పెంపొందించడం, ఉర్దూ భాషని ప్రోత్సహించడం కోసం ఉద్దేశించిన ఉర్దూ కంప్యూటరు శిక్షణా కేంద్రాలు/గ్రంథాలయాలతో కూడిన ఉర్దూ కంప్యూటరు శిక్షణా కేంద్రాలను ఉపయోగించకపోవడం వల్ల తెలంగాణ రాష్ట్ర అల్పసంఖ్యాక వర్గాల ఆర్థిక సంస్థ చేసిన ₹2.35 కోట్ల ఖర్చు నిష్ఫలంగా మిగిలిపోయింది.

2000 సంవత్సరంలో స్థాపించిన మునుపటి ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ఉర్దూ అకాడమీ[137], ఉర్దూ భాషను ప్రోత్సహించాలి, రాష్ట్రంలోని ముస్లిం విద్యార్థుల ఐటీ నైపుణ్యాలను పెంపొందించాలి అనే ప్రాథమిక లక్ష్యంతో "ఉర్దూ కంప్యూటర్ విద్యలో వృత్తి శిక్షణ" పథకాన్ని ప్రవేశపెట్టింది. ఈ పథకంలో భాగంగా, స్థానిక ప్రాంతాలలో ఉర్దూ మాట్లాడే వ్యక్తులు, సందర్శకులకు సేవలందించేందుకు ఉర్దూ గ్రంథాలయాలు, ఉర్దూ కంప్యూటరు శిక్షణా కేంద్రాలను కూడా స్థాపించారు.

2015 డిసెంబరులో, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ప్రస్తుతం ఉన్న 43 ఉర్దూ కంప్యూటరు శిక్షణా కేంద్రాలు, 30 ఉర్దూ గ్రంథాలయాలతో పాటు వాటిలోని ఉద్యోగులను తెలంగాణ రాష్ట్ర అల్పసంఖ్యాక వర్గాల ఆర్థిక సంస్థ (టీఎస్ఎంఎఫ్‌సీ)కు బదిలీ చేయాలని నిర్ణయించింది. తరువాత, 2017 నవంబరులో, ఈ ఉర్దూ గ్రంథాలయాలను ఉర్దూ కంప్యూటరు శిక్షణా కేంద్రాలలో విలీనం చేయాలని నిర్ణయించి, 37 కేంద్రాల స్థాయిని పెంచాలని కూడా ప్రభుత్వం ప్రతిపాదించింది. కేంద్రంలో అందుబాటులో ఉన్న సౌకర్యాలపై ఆధారపడి, దీనిని గ్రంథాలయాలతో కూడిన కంప్యూటరు శిక్షణా కేంద్రాలు (సీటీసీఎల్‌లు) లేదా కంప్యూటరు శిక్షణా కేంద్రాలు (సీటీసీలు) అని పిలుస్తారు. అయితే, టీఎస్ఎంఎఫ్‌సీ ఉపాధ్యక్షులు , నిర్వాహక సంచాలకులు, ఉర్దూ గ్రంథాలయాలతో ఉర్దూ కంప్యూటరు శిక్షణా కేంద్రాల విలీనం చేయడం సాధ్యమయ్యే చోట వాటిని విలీనం చేసి గ్రంథాలయాలతో కూడిన కంప్యూటరు శిక్షణా కేంద్రాలుగా (సీటీసీఎల్ఎస్) పిలుస్తామని, ఎక్కువ దూరం ఉండటం, స్థలాభావం వల్ల ఇది సాధ్యపడని చోట ఉర్దూ కంప్యూటరు శిక్షణా కేంద్రాలు, ఉర్దూ గ్రంథాలయాలను వేరువేరు సంస్థలుగా ఉంచుతామని 2023 డిసెంబరులో స్పష్టం చేశారు.

[137] ప్రస్తుత తెలంగాణ రాష్ట్ర ఉర్దూ అకాడమీ

ప్రభుత్వ విలీన నిర్ణయం ఫలితంగా ఆరు సీటీసీఎల్‌లు ఏర్పడ్డాయి, ఎనిమిది సీటీసీలు, 11 ఉర్దూ గ్రంథాలయాలను మూసివేసారు. ఫలితంగా 30[138] ఉర్దూ కంప్యూటరు శిక్షణా కేంద్రాలు, 13 ఉర్దూ గ్రంథాలయాలు ప్రత్యేక సంస్థలుగా పనిచేస్తున్నాయి.

2023 జనవరిలో టీఎస్ఎంఎఫ్‌సీ రికార్డుల పరిశీలనలో ఈ కింది విషయాలు తెలిసాయి:

- ప్రతిపాదించిన 37 సీటీసీఎల్‌లు/సీటీసీలకు గానూ 2017-18లో కేవలం 13[139] సీటీసీఎల్‌లు/సీటీసీలలో హార్డ్‌వేర్, సాఫ్ట్‌వేర్‌లను ₹1.64 కోట్ల వ్యయంతో అభివృద్ధి చేసారు. ఈ సీటీసీఎల్‌లు/సీటీసీల స్థాయిని పెంచిన తర్వాత 2018-19లో 518 మంది విద్యార్థులు స్థాయినిపెంచిన 13 సీటీసీఎల్‌లు/సీటీసీలకు గానూ తొమ్మిదింటిలో మూడు నుండి ఐదు నెలల పాటు శిక్షణ పొందారు. అయితే 67[140] మంది విద్యార్థులు స్థాయిని పెంచని సీటీసీలలో శిక్షణ పొందారు. 2019 ఫిబ్రవరి నుండి ఏ సీటీసీఎల్‌లు/సీటీసీలలోనూ శిక్షణ ఇవ్వలేదు.

2019, 2020 సంవత్సరాల్లో కోవిడ్-19 కారణంగా ప్రభుత్వం నుండి అనుమతి లేకపోవడం, 2022-23, 2023-24 సంవత్సరాలలో బడ్జెటు ఇవ్వక పోవడం శిక్షణ నిర్వహించక పోవడానికి కారణమని టీఎస్ఎంఎఫ్‌సీ తెలిపింది.

- సీటీసీఎల్‌లు, సీటీసీలు, ఉర్దూ గ్రంథాలయాలలో కేవలం 14 మాత్రమే ప్రభుత్వ భవనాల్లో పనిచేస్తున్నాయి, మిగిలిన 35 అద్దె భవనాల్లో ఉన్నాయి. సీటీసీఎల్‌లు/సీటీసీలు పని చేయనప్పటికీ వాటికి 2019 ఫిబ్రవరి నుండి 2022 మార్చి వరకు అద్దె రూపంలో ₹71 లక్షలు చెల్లించారు.

- టీఎస్ఎంఎఫ్‌సీ ప్రభుత్వానికి 2021 జూలైలో రాసిన లేఖలో ప్రత్యేకించి, బడ్జెటు విడుదల చేయని దృష్ట్యా పని చేయని సీటీసీఎల్‌లు/సీటీసీలను తొలగించడానికి చర్యలు తీసుకుంటే అద్దె ఖర్చులను నివారించవచ్చని ప్రతిపాదించింది. అయితే, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఈ విషయంలో టీఎస్ఎంఎఫ్‌సీకి ఎలాంటి ఆదేశాలను జారీచేయలేదు (2024 జనవరి).

- పథకం గురించిన సమాచారం దాని లబ్దిదారుల మధ్య వ్యాప్తి చెందేలా చేయడానికి తగినన్ని ప్రకటనలు చేయడం చాలా కీలకం. ఇచ్చిన పథకం ప్రకటనల వివరాలకు సంబంధించిన సమాచారం సమర్పించమని కోరినప్పుడు, టీఎస్ఎంఎఫ్‌సీ 2022 జూన్ నుండి 2023 జూన్ మధ్య కాలానికి సంబంధించిన సమాచారాన్ని మాత్రమే అందించింది. అందిన సమాచారం ప్రకారం, పైన తెలిపిన కాలంలో కూడా 17 సీటీసీఎల్‌లు/సీటీసీలకు సంబంధించి మాత్రమే ప్రకటనలు ఇచ్చినట్లు మిగిలిన 19 సీటీసీఎల్‌లు/సీటీసీలకు సంబంధించి ఎలాంటి ప్రకటనలు ఇవ్వలేదని ఆడిట్ గమనించింది.

మునుపటి సంవత్సరాలకు సంబంధించిన సమాచారం అందుబాటులో లేకపోవడం వల్ల, టీఎస్ఎంఎఫ్‌సీ ప్రకటనల ద్వారా శిక్షణా సౌకర్యాల గురించి ఉద్దేశించిన లబ్ధిదారులకు తగిన అవగాహన కల్పించిందన్న విషయాన్ని ఆడిట్ పరిశీలించ లేకపోయింది.

ఈ విధంగా, సీటీసీఎల్‌లు/సీటీసీలను ఉద్దేశించిన ప్రయోజనాల కోసం ఉపయోగించకపోవడం వల్ల శిక్షణా కేంద్రాల అద్దె, హార్డ్‌వేర్, సాఫ్ట్‌వేర్‌ల స్థాయిని పెంచడం కోసం చేసిన ₹ 2.35 కోట్ల వ్యయం నిష్ఫలంగా మిగిలిపోయింది.

---

[138] కుమురం భీమ్ ఆసిఫాబాద్ జిల్లాలో కొత్తగా స్థాపించిన ఒక సీటీసీతో కలిపి

[139] స్థాయిని పెంచిన 13 సీటీసీలలో (స్థాయిని పెంచడం కోసం ప్రతిపాదించిన సీటీసీల అనలు జాబితాలో సంతోష్ నగర్‌లోని ఒక సీటీసీతో సహా లేవు) రెండు ప్రస్తుతం ఉన్న సీటీసీఎల్‌లు, 11 ప్రస్తుతం ఉన్న సీటీసీలు

[140] ఖిల్వత్ సీటీసీ

షెడ్యూల్డ్ కులాల అభివృద్ధి శాఖ, అల్పసంఖ్యాక వర్గాల సంక్షేమ శాఖ, గిరిజన సంక్షేమ శాఖ

3.8 డ్రైవర్ సాధికారత కార్యక్రమం అమలులో అవకతవకలు

లబ్ధిదారుల వివరాలను పరిశీలించే యంత్రాంగం లేకపోవడం వల్ల డ్రైవర్ సాధికారత కార్యక్రమం కింద అనర్హులకు ₹1.75 కోట్ల సబ్సిడీ మంజూరుకు దారితీసింది.

ఆర్థిక సహాయ పథకం (ఈఎస్ఎస్) కార్యాచరణ ప్రణాళిక కింద, షెడ్యూల్డ్ కులాలు/షెడ్యూల్డ్ తెగలు/వెనుకబడిన కులాలు/అల్పసంఖ్యాక వర్గాలకు చెందిన వ్యక్తుల కోసం తెలంగాణ ప్రభుత్వం "డ్రైవర్ సాధికారత కార్యక్రమాన్ని" (డీఈపీ) 2017 ఫిబ్రవరిలో ప్రారంభించింది. గుర్తించిన లబ్ధిదారులకు స్థిరమైన జీవనోపాధి కల్పించడం ఈ కార్యక్రమ ప్రాథమిక లక్ష్యం. ఎంపిక చేసిన దరఖాస్తుదారులకు రాయితీలు అందించడం[141], వారు వాహనాలు కొనుగోలు చేసేందుకు సహాయం చేయడం, వారు స్వతంత్రంగా డ్రైవరు ఇంకా యజమానులుగా మారడం ద్వారా దీనిని సాధించాలని అనుకున్నారు.

సంబంధిత శాఖలు అంటే షెడ్యూల్డ్ కులాల అభివృద్ధి శాఖ, గిరిజన సంక్షేమ శాఖ, అల్పసంఖ్యాక వర్గాల సంక్షేమ శాఖలు పథకం అమలుకు నోడల్ డిపార్ట్‌మెంట్‌లుగా ఉంటాయి. ప్రక్రియ సజావుగా సాగడంకోసం సెంటర్ ఫర్ గుడ్ గవర్నెన్స్ (సీజీజీ) అభివృద్ధి చేసిన ఆన్‌లైన్ బెనిఫిషియరీ మేనేజ్‌మెంట్ & మానిటరింగ్ సిస్టమ్ (ఓబీఎంఎంఎస్) పోర్టల్ ద్వారా కార్యక్రమాన్ని అమలు చేస్తారు.

రికార్డుల[142] పరిశీలించినపుడు, 2016-20 మధ్య డీఈపీ పథకం క్రింద మొత్తం 3,259 వాహనాలను సమకూర్చినట్లుగా తెలిసింది. వివరాలు ఈ కింది పట్టిక 3.48లో చూపడమైంది.

పట్టిక 3.48: డీఈపీ కింద ప్రభుత్వ శాఖల సంస్థలు అందించిన వాహనాల వివరాలు, సబ్సిడీ

సంస్థ పేరు	ఆర్థిక సంవత్సరం	మంజూరైన వాహనాలు	అందించిన మొత్తం సబ్సిడీ (₹ కోట్లలో)
తెలంగాణ షెడ్యూల్డ్ కులాల సహకార అభివృద్ధి సంస్థ లిమిటెడ్ (టీఎస్‌సీసీడీసీ టీఎస్‌సీసీడీసీ)	2016-17	568	25.23
	2017-18	1538	70.99
తెలంగాణ రాష్ట్ర షెడ్యూల్డ్ తెగల సహకార ఆర్థిక సంస్థ లిమిటెడ్ (టీఆర్ఐసీఓఆర్)	2016-17	441	19.64
తెలంగాణ రాష్ట్ర అల్పసంఖ్యాక వర్గాల ఆర్థిక సంస్థ లిమిటెడ్ (టీఎస్ఎంఎఫ్‌సీ)	2016-17	410	18.22
	2019-20	302	13.74
మొత్తం		**3,259**	**147.82**

డీఈపీ కార్యక్రమం అమలుకు సంబంధించి ఆడిట్ ఈ కింది వాటిని గమనించింది:

[141] వాహనం కొనుగోలు కోసం యూనిట్ ధరలో 60 శాతం (₹5 లక్షలకు పరిమితం చేసారు). వాహనం మిగిలిన మొత్తం ₹0.50 లక్షలు లబ్ధిదారుని చందా, బ్యాంకు నుండి రుణం

[142] టీఎస్‌సీసీడీసీ నియమపాలన తనిఖీ: 2021 జూన్/జూలై; టీఎస్ఎంఎఫ్‌సీ నియమపాలన తనిఖీ: 2023 జనవరి; సమాచార విశ్లేషణ: 2023 ఆగస్టు

3.8.1 ఈఎస్ఎస్ మార్గదర్శకాల ప్రకారం, ఈఎస్ఎస్ పథకం కింద ఆర్థిక సహాయాన్ని పొందిన లబ్ధిదారులు తదుపరి ఐదు సంవత్సరాలలో ఈ పథకం కింద అర్హులు కారు.

ప్రత్యేకంగా 2016-17 నుండి 2019-20 మధ్య కాలంలో టీఎస్ఎస్సీసీడీసీ, టీఎస్ఎంఎఫ్సీలు మంజూరుచేసిన ఈఎస్ఎస్ (2014-15 నుండి 2017-18 వరకు), డీఈపీ (2016-17 నుండి 2019-20 వరకు)లకు చెందిన లబ్ధిదారుల డేటాను విశ్లేషించినపుడు అర్హతా నిబంధనలకు విరుద్ధంగా 32 మంది లబ్ధిదారులు[143] ఈఎస్ఎస్ సబ్సిడీని పొందిన ఐదు సంవత్సరాల్లోనే డీఈపీ కింద మొత్తం ₹1.39[144] కోట్ల సబ్సిడీని పొందినట్లుగా తెలిసింది.

ఆహార భద్రత కార్డు (ఎఫ్ఎస్సీ) డేటా (2016-17) అందుబాటులో లేకపోవడం, 2018-19లో ఓబీఎంఎంఎస్ పోర్టల్‌తో లింక్ చేయడానికి ఓబీఎంఎంఎస్, ఎఫ్ఎస్సీ రెండింటి డేటా సహాయక వ్యవస్థలలో కొన్ని సాంకేతిక లోపాల కారణంగా, టీఎస్ఎస్సీసీడీసీ లబ్ధిదారులు పునరావృతం కావడాన్ని లేదా నకిలీలను తొలగించ లేకపోయినట్లుగా షెడ్యూల్డ్ కులాల అభివృద్ధి శాఖ తెలిపింది (2024 ఏప్రిల్). ఒకే లబ్ధిదారుడికి రెండు పథకాలను మంజూరు చేస్తే, ఈఎస్ఎస్ కింద సబ్సిడీని తిరిగి వసూలు చేయాలని కార్యనిర్వాహక సంచాలకులను ఆదేశించినట్లుగా తెలిపింది. మరో రెండు శాఖలకు సంబంధించి ప్రభుత్వ స్పందన అందలేదు.

అయితే, వసూళ్ల వివరాలు ఆడిట్‌కు సమర్పించలేదు.

3.8.2 ఈఎస్ఎస్ మార్గదర్శకాల ప్రకారం, ఒక కుటుంబానికి ఒక ఆర్థిక సహాయ పథకాన్ని మాత్రమే మంజూరు చేయాలి (రేషన్ కార్డులో చూపినట్లు).

డీఈపీ లబ్ధిదారుల వివరాలను విశ్లేషించినపుడు, ఈ నియమాన్ని పాటించలేదని తెలిసింది. 2016-17 సంవత్సరంలో మూడు కుటుంబాలకు నియమ విరుద్ధంగా టీఎస్ఎస్సీసీడీసీ, టీఎస్ఎంఎఫ్సీల ద్వారా మొత్తం ₹26.66 లక్షల అదనపు సబ్సిడీ మంజూరు చేసారు. అర్హత ప్రమాణాలను పాటించనందున, ముగ్గురు లబ్ధిదారులకు ₹27 లక్షలు అధికంగా చెల్లించారు. (***అనుబంధం 3.33***).

ఎఫ్ఎస్సీ డేటాను ఓబీఎంఎంఎస్ పోర్టల్‌తో అనుసంధానించక పోవడం వల్ల, పథకాల ప్రయోజనం పొందుతున్న లబ్ధిదారుల గుర్తింపు సాధ్యం కావడం లేదని షెడ్యూల్డ్ కులాల అభివృద్ధి శాఖ తెలిపింది (ఏప్రిల్ 2024). దీనితో పాటు వివిధ బ్యాంకులు పథకాన్ని అమలు చేస్తుండడం వల్ల కుటుంబానికి లేదా కుటుంబంలోని ఇతర సభ్యులకు పథకం మంజూరు అవుతున్న విషయం బ్యాంకులకు తెలియడం లేదు. ఇంతేకాక, ఎంపిక కమిటీ అభ్యర్థుల ఆధారాలతో సంతృప్తి చెంది అభ్యర్థులను ఎంపిక చేసి ఉండవచ్చని తెలిపింది.

ప్రత్యేకమైన, నకిలీ దరఖాస్తులను గుర్తించడం, తొలగించేందుకు సహాయపడే నిర్దిష్ట ప్రమాణాలను ప్రభుత్వం నిర్ణయించక పోవడం వల్ల సమాధానం సమర్థనీయంగా లేదు .

3.8.3 కుటుంబ వార్షిక ఆదాయం గ్రామీణ ప్రాంతాలలో ₹1.5 లక్షలు లేదా పట్టణ ప్రాంతాలలో ₹ రెండు లక్షల కన్నా తక్కువ ఉన్న లబ్ధిదారులు మాత్రమే డీఈపీ కింద సబ్సిడీలను పొందేందుకు అర్హులని మార్గదర్శకాలు స్పష్టంగా నిర్దేశించాయి. వివిధ డిపార్ట్‌మెంట్‌లలోని డీఈపీ లబ్ధిదారుల డేటాను విశ్లేషించినపుడు (2023 ఆగస్టు), నిర్ణీత పరిమితిని మించి ఆదాయం కలిగి ఉండి, ఆదాయపు పన్ను చెల్లింపుదారులైన ఇద్దరు[145] లబ్ధిదారులకు 2018-19లో టీఎస్ఎస్సీసీడీసీ ద్వారా ₹ తొమ్మిది లక్షల సబ్సిడీ మంజూరు అయింది.

రెవెన్యూ అధికారులు జారీ చేసే ఆదాయ ధ్రువపత్రం ప్రామాణికతను పరిశీలించే యంత్రాంగమేదీ లేదని ప్రభుత్వ షెడ్యూల్డ్ కులాల అభివృద్ధి శాఖ తెలిపింది (ఏప్రిల్ 2024). ఎవరైనా లబ్ధిదారుడు అభ్యంతరం తెలిపినప్పుడు

[143] ఎస్సీసీడీసీ -30 + ఎంఎఫ్సీ -2

[144] ఎస్సీసీడీసీ - ₹1.30 కోట్లు + ఎంఎఫ్సీ - ₹0.089 కోట్లు

[145] లబ్ధిదారుని గుర్తింపు సంఖ్య. 2015432170, 2015142458

మాత్రమే జిల్లా అధికారులు ప్రామాణికతను ధృవీకరిస్తారని తెలిపారు. ఓబీఎంఎంఎస్ పోర్టల్‌లో, ప్రత్యేక సంఖ్య కలిగి ఉండి సంబంధిత అధికారులు జారీ చేసిన ఆదాయ ధ్రువపత్రాన్ని లబ్ధిదారులు అప్‌లోడ్ చేసినట్లుగా తెలిపారు.

అర్హత లేని లబ్ధిదారులకు అందించిన ప్రయోజన మొత్తాన్ని వసూలు చేయడానికి డిపార్ట్‌మెంట్ తీసుకున్న చర్యల గురించి, భవిష్యత్తులో అర్హత లేని లబ్ధిదారులకు ప్రయోజనం మంజూరు చేయకుండా నిరోధించడానికి దిద్దుబాటు యంత్రాంగం ఏర్పాటు గురించి సమాధానం సమర్పించ లేదు.

ఓబీఎంఎంఎస్, ఎఫ్ఎన్‌సీ రెండింటి డేటా సహాయక వ్యవస్థలలో సాంకేతిక లోపాలు, అనర్హులైన లబ్ధిదారులకు ప్రయోజనం మంజూరు చేయకుండా నిరోధించే యంత్రాంగం లేకపోవడం వల్ల, పథకాన్ని అనుకున్న లక్ష్యాల ప్రకారం అమలు చేస్తున్నట్లుగా ఆడిట్ నిర్ధారించలేక పోయింది.

రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అటువంటి కేసులను దర్యాప్తు చేసి, సరైన ధృవీకరణ లేకుండా పథకం కింద ప్రయోజనాలను ఆమోదించిన మంజూరి అధికారులపై చర్యలు తీసుకోవాలి.

యువజనాభ్యుదయం, పర్యాటకం, సాంస్కృతిక శాఖ

3.9 స్టేడియం భవనాలపై వృథాగా మిగిలిన వ్యయం

ఆర్థిక సమ్మతి లేకుండా మంజూరు చేసిన పరిపాలనా పరమైన అనుమతులు, గడువు పొడిగింపు (ఈఓటీలు) ఆమోదం పొందకపోవడం, గుత్తేదారులకు ఆలస్యంగా చెల్లింపులు, ఉన్నతాధికారుల పర్యవేక్షణ సరిగా లేకపోవడంతో ₹2.32 కోట్ల వ్యయంతో నిర్మించిన స్టేడియం భవనాలు నిరుపయోగంగా వున్నాయి. దీని ఫలితంగా ₹2.32 కోట్ల వ్యయం వృథాగా మిగిలి పోవడంతో పాటు అసెంబ్లీ నియోజకవర్గాల్లో స్పోర్ట్స్ స్టేడియాలను అభివృద్ధి చేయాలనే లక్ష్యం నెరవేరలేదు.

"రాష్ట్రంలో క్రీడల మౌలిక సదుపాయాల ఆధునీకరణ, అభివృద్ధి" కింద క్రీడల అభివృద్ధి విధానంలో భాగంగా ప్రతి అసెంబ్లీ నియోజకవర్గంలో దశలవారీగా స్పోర్ట్స్ స్టేడియాలను నిర్మించాలని ముసుపటి ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం నిర్ణయించింది (2013 ఏప్రిల్). దీనికి అనుగుణంగా, 2015-19 కాలంలో సంబంధిత అధికారులకు భూమి అప్పగింతకు లోబడి పాత రాష్ట్రంలో వివిధ ప్రదేశాలలో 105[146] స్పోర్ట్స్ స్టేడియాల నిర్మాణానికి పరిపాలనాపరమైన అనుమతులు మంజూరు చేసారు.

తెలంగాణ రాష్ట్ర క్రీడా ప్రాధికార సంస్థ (ఎస్ఎటీఎస్), వైస్ చైర్మన్ & మేనేజింగ్ డైరెక్టర్ రికార్డుల పరిశీలన (2020 నవంబరు - 2021 జనవరి), జిల్లా యువజన క్రీడల అధికారులు, కార్యనిర్వాహక ఇంజనీర్లు మొదలైన వివిధ అధికారుల నుండి సేకరించిన మరింత సమాచారం ప్రకారం, ఈ 105 స్టేడియం పనులకు గానూ 52 స్టేడియం పనులు పూర్తయ్యాయి, 42 స్టేడియం పనులు చేపట్టలేదు, ఆరు స్టేడియం పనులు వివిధ దశల్లో ఉన్నాయి, ఒక స్టేడియం పని చట్టపరమైన కేసు అంశంగా ఉంది, మిగిలిన నాలుగు స్టేడియం[147] పనులు 2023 మార్చి నాటికి నిలిపివేశారు. వాటి వివరాలు కింద ఇవ్వడమైంది:

[146] 2015-16: 43; 2016-17:16; 2017-18:15; 2018-19:31

[147] జుక్కల్ నియోజకవర్గం బిచ్కుంద వద్ద గ్రీన్ ఫీల్డ్ స్టేడియం; కామారెడ్డి నియోజకవర్గం దోమకొండలో మినీ స్టేడియం; నారాయణఖేడ్ నియోజకవర్గం నారాయణఖేడ్ లో మినీ స్టేడియం; మునుగోడు నియోజకవర్గం చౌటుప్పల్‌లో ఇండోర్ స్టేడియం

బిచ్కుందలో గ్రీన్ ఫీల్డ్ స్టేడియం నిర్మాణం:

కామారెడ్డి జిల్లా జుక్కల్ నియోజకవర్గంలోని బిచ్కుంద మండలంలో గ్రీన్‌ఫీల్డ్ స్టేడియాన్ని నిర్మించేందుకు 2013 ఏప్రిల్‌లో ప్రభుత్వం ₹2.10 కోట్లకు పరిపాలనా పరమైన అనుమతులను మంజూరు చేసింది. ఈ పనిని తెలంగాణ రాష్ట్ర వైద్య సేవల మౌలిక సదుపాయముల అభివృద్ధి సంస్థ (టీఎస్ఎంఎస్ఐడీసీ)కి అప్పగించారు (2014 సెప్టెంబరు). 12 నెలల గడువుతో పనులు పూర్తి చేసేటట్లుగా గుత్తేదారుకు 2016 ఏప్రిల్‌లో పనులు అప్పగించారు. అయితే, భూమిని అప్పగించడంలో, కాంట్రాక్టర్‌కు చెల్లింపులు చేయడంలో జాప్యం కారణంగా, అప్పటికే రూ.82.87 లక్షలు ఖర్చు చేసిన తరువాత పనులు 2018 మార్చిలో ఆగిపోయాయి. పని ప్రస్తుత స్థితి ఈ కింది విధంగా ఉంది:

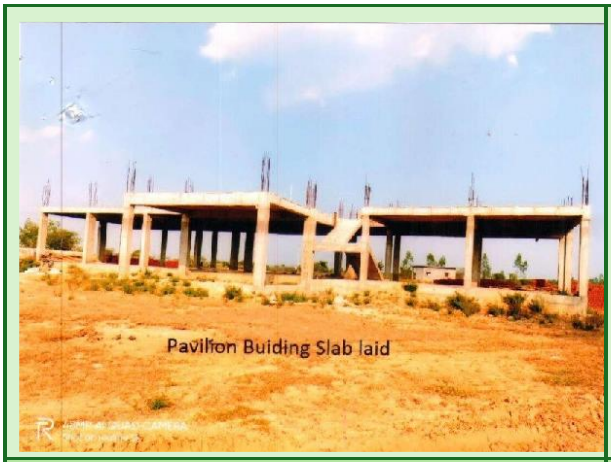

పెవిలియన్ భవనం : శ్లాబ్ వేసారు (2023 మార్చి)

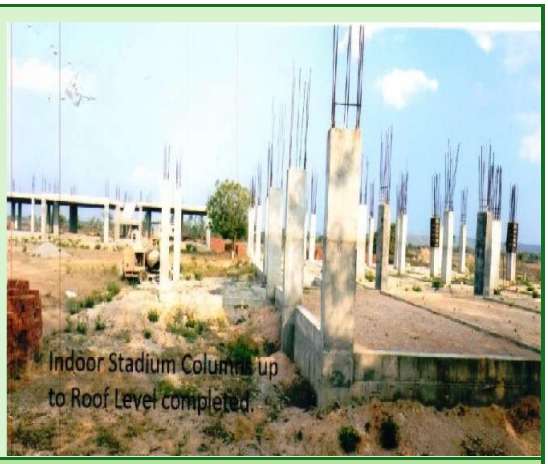

ఇండోర్ స్టేడియం : పైకప్పు స్థాయి వరకు పూర్తయిన నిలుపు స్తంభాలు (2023 మార్చి)

చేసిన పనికి చెల్లింపులు ఆలస్యం కావడం, పనులు పూర్తి చేయడానికి సమయం పొడిగించక పోవడంతో, గుత్తేదారు అభ్యర్థన ప్రకారం ఒప్పందాన్ని రద్దుచేయాలని టీఎస్ఎంఎస్ఐడీసీ పర్యవేక్షక ఇంజనీర్ 2019 డిసెంబరులో సిఫార్సు చేసారు. స్టేడియం నిర్మాణ పనుల కోసం సవరించిన అంచనాలో నీటి సరఫరా & పారిశుద్ధ్య ఏర్పాట్లు, ట్రాక్‌లు, కోర్టులు, స్థలం అభివృద్ధి వంటి కీలకమైన పనులను తగ్గించారు. ఇవి ఏ స్పోర్ట్స్ స్టేడియానికైనా ప్రధానమైన అంశాలు, స్టేడియంను నడపడానికి, పనిచేయడానికి కీలకమైన అంశాలు. మిగిలిన పనికి ₹1.17 కోట్లు అవసరం అవసరమౌతాయి, 2023 మార్చి నాటికి దీనిపై ఎటువంటి చర్య తీసుకోలేదు. ఫలితంగా ₹82.87 లక్షల వ్యయం వృథాగా మిగిలిపోయింది.

టీఎస్ఎంఎస్ఐడీసీ నిజామాబాద్ డివిజన్ కార్యనిర్వాహక ఇంజనీరు పనిని ఆపివేసినట్లు[148], 2018 మార్చి 20 తర్వాత తిరిగి ప్రారంభించలేదని పేర్కొన్నారు[149]. మిగిలిన పనిని పూర్తి చేయడానికి టెండర్ పిలవలేదని కూడా తెలిపారు.

దోమకొండలో మినీ స్టేడియం నిర్మాణం:

కామారెడ్డి జిల్లా కామారెడ్డి నియోజకవర్గంలోని దోమకొండ మండలంలో మినీ-స్టేడియాన్ని నిర్మించాలని 2016 ఏప్రిల్‌లో ప్రతిపాదించారు. పనులను టీఎస్ఎంఎస్ఐడీసీకి అప్పగించి 2016 డిసెంబరులో గుత్తేదారుతో ఒప్పందం

[148] లెటర్ నం.ఈఈ/టీఎస్ఎంఐడీసీ/నిజామాబాదు /2022-23/549 తేదీ 2022 నవంబరు 15

[149] లెటర్ నం.ఈఈ/టీఎస్ఎంఐడీసీ/నిజామాబాదు/2022-23/801 తేదీ 2023 మార్చి 03

చేసుకున్నారు. పనులు 12నెలల్లో అంటే 2017 డిసెంబరు నాటికి పూర్తిచేయాలని నిర్ణయించారు. అయితే గుత్తేదారుకు చెల్లింపులు ఆలస్యం కావడంతో 2018 జూన్ నుంచి పనులు నిలిచిపోయాయి. ఫలితంగా ₹85.55 లక్షల వ్యయం వృథాగా మిగిలిపోయింది. మంజూరైన అంచనా మొత్తం ₹1.87 కోట్లకు గానూ ₹1.98 కోట్ల వ్యత్యాసంతో కూడిన ఒక ప్రతిపాదనను 2017 నవంబరులో ఆమోదించారు. 2023 మార్చి నాటికి, ₹1.12 కోట్ల విలువైన పని పెండింగ్‌లో ఉంది. స్టేడియం పనులు మధ్యలోనే వదిలివేయడం వల్ల ₹85.55 లక్షల వ్యయం వృథాగా మిగిలిపోయింది. పని ప్రస్తుత స్థితి ఈ కింది విధంగా ఉంది:

	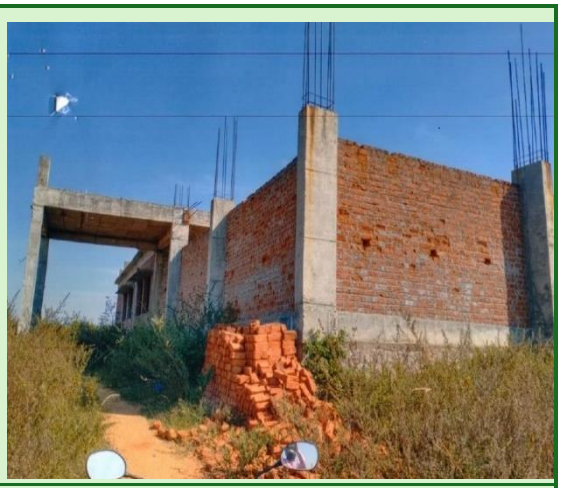
పెవిలియన్ భవనం: పై కప్పు స్లాబ్ వేయడమైంది; లింటల్ స్థాయి వరకు ఇటుక నిర్మాణపు పని పూర్తయింది (2023 మార్చి)	*ఇండోర్ స్టేడియం: లింటల్ స్థాయి వరకు ఇటుక నిర్మాణపు పని పూర్తయింది (2023 మార్చి)*

నారాయణఖేడ్‌లో మినీ స్టేడియం నిర్మాణం:

సంగారెడ్డి జిల్లా నారాయణఖేడ్ నియోజకవర్గంలోని నారాయణఖేడ్‌లో ₹2.65 కోట్లతో మినీ స్టేడియం నిర్మించాలని 2013 జూన్‌లో ప్రతిపాదించారు. ఆందోల్ పంచాయతీరాజ్ డివిజన్ కార్యనిర్వాహక ఇంజనీరుకు ఈ పనిని అప్పగించి గుత్తేదారుతో 2017 అక్టోబరులో ₹2.13 కోట్లకు ఒప్పందం కుదుర్చుకున్నారు. 2018 అక్టోబరు నాటికి పనిని పూర్తి చేయాల్సి ఉంది. అయితే, స్టేడియం భవనం డిజైన్ల ఖరారు, స్టేడియంను జుక్కల్ గ్రామానికి మార్చడం ఆలస్యం కావడంతో పనుల ప్రారంభానికి ఆటంకం కలిగింది. పూర్తయిన పనులకు గుత్తేదారుకు డబ్బులు చెల్లించకపోవడంతో 2018 మేలో పనులు నిలిచిపోయాయి. పనులు ప్రారంభించడానికి ముందు ఆర్థిక సమ్మతి పొందక పోవడంతో 2020 జూన్ వరకు బిల్లు చెల్లించలేదు. దీని వల్ల గుత్తేదారు పనిని పూర్తి చేయడంలో ఆసక్తి చూపకపోవడంతో 2020 డిసెంబరులో ఒప్పందం రద్దు చేసారు. ఫలితంగా 2018 మేలో స్టేడియం ప్రాజెక్టు రద్దు అయింది. ₹20.22 లక్షల వ్యయం వృథాగా మిగిలిపోయింది. 2020 డిసెంబరులో పని రద్దు అయినట్లు మిగిలిన పనులను పూర్తి చేయడానికి తదుపరి టెండర్లను పిలవలేదని కార్యనిర్వాహక ఇంజనీర్ తెలిపారు[150] (2023 జనవరి). పని ప్రస్తుత స్థితి ఈ కింది విధంగా ఉంది:

[150] లెటర్ నం. ఏ4/శాట్స్/20/2022-23/ తేదీ 2023 జనవరి 25

పెవిలియన్ భవనం: ప్లింత్ లెవెల్ వరకు పని పూర్తయింది (2023 జనవరి)	*ఇండోర్ స్టేడియం: పూర్తయిన భూమి పనులు (2023 జనవరి)*

చౌటుప్పల్‌లో ఇండోర్ స్టేడియం నిర్మాణం:

యాదాద్రి-భువనగిరి జిల్లా మునుగోడు నియోజకవర్గంలోని చౌటుప్పల్‌లో ఇండోర్ స్టేడియం నిర్మాణాన్ని ₹1.25 కోట్లతో 2015 సెప్టెంబరులో ప్రతిపాదించారు. 2017 మే లోగా ఈ పనిని పూర్తి చేయాలి. తనిఖీలు ఆలస్యం కావడం, పరిపాలనా సంస్థను[151] మార్చడం వల్ల పనులు సకాలంలో పూర్తి కాలేదు. పనిని పూర్తి చేయవలసిన గడువు 2018 మే వరకు పొడిగించినప్పటికి పని పూర్తికాకపోవడంవల్ల గుత్తేదారు మరింత గడువు పొడిగింపు కోసం అభ్యర్థించినప్పటికీ పొడిగింపు మంజూరు చేయలేదు. ఆ తర్వాత గడువు పొడిగింపు ప్రతిపాదనలు సమర్పించాలని ఉపకార్యనిర్వాహక ఇంజనీరు గుత్తేదారుకు నోటీసులు జారీచేసినా గుత్తేదారు స్పందించలేదు. ఆ విధంగా, గుత్తేదారు నుండి స్పందన లేకపోవడంతో ప్రాజెక్టు చివరికి 2022 జులైలో చివరకు విడిచిపెట్టి వేశారు. దీని ఫలితంగా ₹43.68 లక్షల వ్యయం వృథాగా మిగిలిపోయింది. పని ప్రస్తుత స్థితి ఈ కింది విధంగా ఉంది:

చౌటుప్పల్‌లోని ఇండోర్ స్టేడియం (2023 జనవరి)	

[151] 2017 మార్చిలో తెలంగాణ రాష్ట్ర గృహ నిర్మాణ సంస్థ నుండి పంచాయతీరాజ్ శాఖకు

ఈ విధంగా, ఆర్థిక సమ్మతి లేకుండా మంజూరు చేసిన పరిపాలనా అనుమతులు, గడువుల పొడిగింపు ఆమోదించక పోవడం, గుత్తేదారులకు ఆలస్యంగా చెల్లింపులు, ఉన్నతాధికారుల పర్యవేక్షణ సరిపోయినంతగా లేకపోవడంతో ₹ 2.32 కోట్లు ఖర్చు చేసిన తరువాత స్టేడియం భవనాల నిర్మాణం మధ్యలో ఆపివేశారు. ఫలితంగా అసెంబ్లీ నియోజకవర్గాల్లో స్పోర్ట్స్ స్టేడియాల అభివృద్ధి లక్ష్యం నెరవేరలేదు.

ఈ విషయాన్ని 2023 మేలో ప్రభుత్వానికి తెలియజేయడమైంది; సమాధానం అందవలసి ఉంది.

ఆవశ్యకమైన నిధులను సకాలంలో విడుదల చేయలేకపోయిన ఫలితంగా పనులు నిలిచిపోవడానికి కారణమైన సంబంధిత అధికారులపై బాధ్యతను నిర్ణయించడానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అవసరమైన చర్యలు తీసుకోవాలి.

అధ్యాయం IV

నియమాల పాటింపుపై ఆడిట్ పరిశీలనలు (పీఎస్‌యూలు)

పరిశ్రమలు-వాణిజ్య శాఖ

(తెలంగాణ రాష్ట్ర పారిశ్రామిక మౌలిక సదుపాయాల సంస్థ)

4.1 టీఎస్ఐఐసీ ద్వారా పారిశ్రామిక మౌలిక సదుపాయాల కల్పన

4.1.1 పరిచయం

తెలంగాణ రాష్ట్ర పారిశ్రామిక విధాన ముసాయిదా, 2014 (పారిశ్రామిక విధానం)లో కొత్తగా ఏర్పడిన తెలంగాణ రాష్ట్ర ఆర్థిక వృద్ధి, అభివృద్ధికి పారిశ్రామికీకరణను కీలక వ్యూహంగా పేర్కొన్నది. పారిశ్రామిక విధానంలో అనుకున్నట్లు, పెద్ద ఎత్తున ప్రైవేటు రంగ భాగస్వామ్యాన్ని సాధించేందుకు, ప్రభుత్వం సదుపాయాలను కల్పించే, ప్రోత్సహించే పాత్రను పోషించాలి.

ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర విభజన (2014 జూన్ 2) తర్వాత తెలంగాణ రాష్ట్ర పారిశ్రామిక మౌలిక సదుపాయాల సంస్థను, (టీఎస్ఐఐసీ) మునుపటి ఆంధ్రప్రదేశ్ పారిశ్రామిక మౌలిక సదుపాయాల సంస్థ (ఏపీఐఐసీఎల్) నుండి తెలంగాణ ప్రాంతంలో తన కార్యకలాపాలు చేపట్టేందుకు వీలుగా తెలంగాణ ప్రభుత్వ (జీఓటీఎస్) పూర్తి యాజమాన్య సంస్థగా (2014 సెప్టెంబరు) ఏర్పాటు చేసారు. టీఎస్ఐఐసీ ఎనిమిది అనుబంధ కంపెనీలు[1], మూడు అసోసియేట్ కంపెనీలు[2], తొమ్మిది జాయింట్ వెంచర్ కంపెనీలను[3] కలిగి ఉంది.

పారిశ్రామిక విధానం ప్రకారం రాష్ట్రంలో పారిశ్రామిక వినియోగానికి సరిపోతాయని గుర్తించిన అన్ని భూములను టీఎస్ఐఐసీకి బదిలీ చేయాలి, తద్వారా టీఎస్ఐఐసీ ఈ భూముల పరపతితో మార్కెట్‌లో ఆర్థిక నిధులను సేకరించవచ్చు. బడ్జెటు కోసం ప్రభుత్వంపై ఆధారపడవలసిన అవసరం ఉండదు. పారిశ్రామిక పార్కులలో (ఐపీలు) పారిశ్రామిక, సంబంధిత మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి, నిర్వహణ కోసం, సమీప రహదారులు, నీటి సరఫరా, పారిశ్రామిక విద్యుత్తు, ఉమ్మడి మురుగు నీటి శుద్ధి కేంద్రం మొదలైన వాటిని కల్పించవలసిన బాధ్యత టీఎస్ఐఐసీపై ఉంటుంది.

4.1.2 సంస్థాగత నిర్మాణం

టీఎస్ఐఐసీ తెలంగాణ ప్రభుత్వంలోని పరిశ్రమలు, వాణిజ్య శాఖ (ఐసీ శాఖ) పరిపాలనా నియంత్రణలో పనిచేస్తుంది. టీఎస్ఐఐసీని చైర్మన్, వైస్ చైర్మన్ - మేనేజింగ్ డైరెక్టర్ (వీసీఎండీ), ఆరు డైరెక్టర్లతో కూడిన నిర్దేశక మండలి (బీఓడీ) నిర్వహిస్తుంది. ప్రభుత్వం నియమించిన వీసీఎండీకు హైదరాబాదులోని టీఎస్ఐఐసీ ప్రధాన కార్యాలయంలో ఎనిమిది మంది జనరల్ మేనేజర్‌లు సహాయం చేస్తారు. క్షేత్రస్థాయిలో 267 ఐపీలకు జోనల్ మేనేజర్ల నేతృత్వంలో తొమ్మిది జోనల్ కార్యాలయాలు (జెడ్ఓలు) ఉన్నాయి. 186 ఐపీలకు (267 ఐపీలకు గానూ) 138 పారిశ్రామిక ప్రాంత స్థానిక సంస్థలు (ఐలాలు)[4] ఉన్నాయి. ఇవి సంబంధిత ఐపీలలో ఆస్తి పన్ను వసూలు, పౌర సేవల నిర్వహణ వంటి స్థానిక

---

1 (ఎ) ఈ-సిటీ మ్యానుఫ్యాక్చరింగ్ క్లస్టర్ లిమిటెడ్, (బి) మహేశ్వరం సైన్సు పార్కు లిమిటెడ్, (సి) ఫ్యాబ్ సిటీ ఎస్‌పీవీ (ఇండియా) ప్రైవేటు లిమిటెడ్, (డి) జహీరాబాదు నిమ్జ్ లిమిటెడ్, (ఇ) హైదరాబాదు ఫార్మా సిటీ లిమిటెడ్, (ఎఫ్) తెలంగాణ జీవశాస్త్రాల మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి సంస్థ, (జి) బయోటెక్ హబ్ లిమిటెడ్, (హెచ్) సీఈటీపీ-కేఎంటీపీ లిమిటెడ్.

2 (ఎ) ఎమ్మార్ హిల్స్ టౌన్‌షిప్ ప్రైవేటు లిమిటెడ్, (బి) బౌల్డర్ హిల్స్ లీసర్ ప్రైవేటు లిమిటెడ్, (సి) సైబరాబాదు కన్వెన్షన్ సెంటర్ ప్రైవేటు లిమిటెడ్

3 (ఎ) కే. రహేజ ఐటీ (హైదరాబాదు) లిమిటెడ్, (బి) ఇన్‌టైమ్ ప్రాపర్టీస్ లిమిటెడ్, (సి) సన్‌డ్యూ ప్రాపర్టీస్ లిమిటెడ్, (డి) సీబీడీ టవర్స్ ప్రైవేటు లిమిటెడ్, (ఇ) ఏస్ అర్బన్ ఇన్ఫోసిటీ లిమిటెడ్, (ఎఫ్) పటాన్‌చెరు ఎన్విరో-టెక్ లిమిటెడ్, (జి) హైదరాబాదు ఇన్ఫర్మేషన్ టెక్నాలజీ వెంచర్ ఎంటర్‌ప్రైజెస్ లిమిటెడ్, (హెచ్) సైబరాబాదు ట్రస్టీ కంపెనీ ప్రైవేటు లిమిటెడ్, (ఐ) హైదరాబాదు ఫార్మా ఇన్ఫ్రాస్ట్రక్చర్ అండ్ టెక్నాలజీస్ లిమిటెడ్.

4 భారత రాజ్యాంగంలోని అధికరణ 243క్యూ కింద, స్థానిక సంస్థలకు సంబంధించిన చట్టబద్ధమైన అధికారాలను వినియోగించుకోవడానికి, ఐపీలలో పౌర సేవలను అందించడానికి టీఎస్ఐఐసీకి చెందిన పారిశ్రామిక ఎస్టేటులను ఐలాలుగా తెలంగాణ ప్రభుత్వం ప్రకటిస్తుంది. ఐలాలకు కమిషనర్/కార్యనిర్వాహక అధికారిని టీఎస్ఐఐసీ నియమిస్తుంది.

సంస్థల విధులను నిర్వర్తిస్తాయి. ఏర్పాటైన 138 ఐలాలలో 82 ఐలాలు మాత్రమే 2022 మార్చి 31 నాటికి తమ కార్యకలాపాలను ప్రారంభించాయి.

4.1.3 ఆడిట్ విధివిధానాలు

4.1.3.1 ఆడిట్ లక్ష్యాలు

ఈ కింది విషయాలను నిర్ధారించడానికి నియమాల పాటింపుపై సమగ్ర తనిఖీని నిర్వహించడమైంది:

- పారిశ్రామిక భూముల సేకరణ, కేటాయింపుల కోసం విధాన మార్గదర్శకాలు, నియమాలు, నిబంధనలను పాటించారా;
- పారిశ్రామిక విధానంలో అనుకున్న విధంగా పారిశ్రామిక మౌలిక సదుపాయాలను కల్పించి, వాటిని సరిగా నిర్వహిస్తున్నారా, ఇంకా
- పారిశ్రామిక మౌలిక సదుపాయాల కల్పన లక్ష్యాలను సాధించారా, ఐలాలు సమర్థవంతంగా పనిచేస్తున్నాయా.

4.1.3.2 ఆడిట్ ప్రామాణికంగా తీసుకున్న అంశాలు

ఆడిట్ పరిశీలనలను కనుగొనేటప్పుడు ఈ కింది వాటిని ప్రామాణికంగా తీసుకోవడం జరిగింది:

- తెలంగాణ రాష్ట్ర పారిశ్రామిక విధాన ముసాయిదా, 2014 (పారిశ్రామిక విధానం),
- ప్రభుత్వ భూ కేటాయింపు విధానం, 2012 (భూ కేటాయింపు విధానం),
- టీఎస్ఐఐసీ పారిశ్రామిక పార్కుల కేటాయింపు నిబంధనలు, 2012 (కేటాయింపు నిబంధనలు),
- తెలంగాణ ప్రభుత్వ సాధారణ రేట్ల పట్టీ, ఆంధ్రప్రదేశ్ వివరణాత్మక ప్రామాణికస్పెసిఫికేషన్లు (ఏపీడీఎస్ఎస్),
- ఐలాలు, సేవా సంఘాల నిర్వహణపై సవరించిన మార్గదర్శకాలు, 2013,
- రాష్ట్ర ప్రభుత్వం, నిర్దేశక మండలి (బీఓడీ) జారీ చేసిన మార్గదర్శకాలు, ఉత్తర్వులు, ఆదేశాలు,
- భారీ ప్రాజెక్టులపై మంత్రివర్గ ఉప-సంఘం (సీఎస్సీ), తెలంగాణ ప్రభుత్వం, రాష్ట్ర స్థాయి కేటాయింపుల కమిటీ, టీఎస్ఐఐసీ నిర్దేశక మండలి (బీఓడీ), ధరల స్థిరీకరణ-మౌలిక సదుపాయాల కమిటీ (పీఎఫ్ఐసీ) సమావేశాల నిర్ణయ వివరాలు
- టెండరు పత్రాలు, అప్పగించిన కాంట్రాక్టులు, కేటాయింపు ఉత్తర్వులు, పారిశ్రామిక ప్లాట్ల విక్రయానికి సంబంధించిన ఒప్పందాలు, కాంట్రాక్టర్లు, కేటాయింపుదారులతో జరిపిన ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలు.

4.1.3.3 ఆడిట్ పరిధి, నమూనా, పద్ధతి

ప్రత్యేక ప్రయోజన వాహక సంస్థలు, జాయింట్ వెంచర్ కంపెనీల ద్వారా టీఎస్ఐఐసీ చేపట్టిన కార్యకలాపాలపై ఆడిట్ పరిశీలనలను 2016 మార్చితో ముగిసిన సంవత్సరానికి తెలంగాణ ప్రభుత్వ పీఎస్యూలపై సీఏజీ నివేదికలో తెలియజేయడం జరిగింది **(2017లో నివేదిక సంఖ్య 2, పేరా 3.1)**. ప్రస్తుత నివేదికలో టీఎస్ఐఐసీ, దాని అనుబంధ కంపెనీలు 2017-18 నుంచి 2021-22 వరకు చేపట్టిన కార్యకలాపాలపై చర్చించడం జరిగింది. అవసరమైన చోట అంతకు ముందు, తదుపరి కాలాలకు సంబంధించిన సమాచారాన్ని కూడా సమీక్షించడం జరిగింది.

ఆడిట్ నమూనాలో టీఎస్ఐఐసీకి చెందిన మూడు[5] (తొమ్మిదింటికి గానూ) జోనల్ కార్యాలయాలను (జెడ్ఓలు) ఎంచుకోవడం జరిగింది. వీటిని కేటాయింపుల విలువ ఆధారంగా వర్గీకృత నమూనా పద్ధతిని ఉపయోగించి ఎంపిక చేయడం జరిగింది. ఎంచుకున్న జెడ్ఓలలోని మొత్తం ఒప్పందాలలో పది శాతాన్ని 'హై రిస్క్', 'ఇతర' అనే రెండు

[5] జెడ్ఓలు: సైబరాబాదు, పఠాన్‌చెఱు, శంషాబాదు

తరగతులుగా విభజించి ఎంపిక చేయడం జరిగింది. ఒప్పందాల విలువ ఆధారంగా ఎంపిక చేసిన జెడ్‌ఓలలోని అన్ని ఒప్పందాలలో అధిక-రిస్క్ తరగతిని ఐదు శాతానికి పరిమితం చేయడం జరిగింది. వీటిని 100 శాతం ఆడిట్ చేయడం జరిగింది. మిగిలిన కాంట్రాక్టులను ఇతర తరగతులుగా పరిగణించి, సాధారణ యాదృచ్ఛిక నమూనా పద్ధతిని ఉపయోగించి మిగిలిన ఐదు శాతం నమూనాను ఎంచుకోవడం జరిగింది. ఇంతేకాక, ప్రతి జెడ్‌ఓకి కనీసం రెండు ఐలాల చొప్పున ఎంపిక చేసిన జెడ్‌ఓలలో ఉన్న అన్ని ఐలాలలో 10 శాతాన్ని ఆడిట్ కాలానికి ఆర్జించిన అత్యధిక మొత్తం రాబడి ఆధారంగా ఎంపిక చేయడం జరిగింది. ఆడిట్ నమూనా వివరాలను ***అనుబంధం 4.1*** లో ఇవ్వడమైంది.

టీఎస్ఐఐసీ యాజమాన్యంతో 2022 ఏప్రిల్‌లో ప్రారంభ సమావేశం నిర్వహించడమైంది. ఈ సమావేశంలో ఆడిట్ లక్ష్యాలు, ప్రమాణాలు, పరిధి, నమూనా, పద్ధతి గురించి చర్చించడం జరిగింది. 2024 ఫిబ్రవరి 16 న నిర్వహించిన ముగింపు సమావేశంలో ప్రభుత్వ శాఖతో, టీఎస్ఐఐసీతో ఆడిట్ పరిశీలనలను చర్చించడం జరిగింది. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం / యాజమాన్యం సమర్పించిన సమాధానాలు, ముగింపు సమావేశంలో వ్యక్తపరిచిన అభిప్రాయాలను నివేదికలో సముచితంగా పొందుపరచడం జరిగింది.

4.1.3.4 ధన్యవాదాలు

ఈ నియమాల పాటింపుపై సమగ్ర తనిఖీని నిర్వహించడంలో పరిశ్రమలు-వాణిజ్య శాఖ, టీఎస్ఐఐసీ అధికారులు అందించిన సహాయ, సహకారాలకు ఆడిట్ ధన్యవాదాలు తెలియజేస్తోంది.

4.1.4 ఆడిట్‌లో కనుగొన్న అంశాలు

2014 నుండి 2022 మధ్య కాలంలో వివిధ భారీ ప్రాజెక్టులు[6], ఇతర ప్రాజెక్టుల కోసం ప్రైవేటు పార్టీలకు భూ సేకరణ, కేటాయింపు చేయడం టీఎస్ఐఐసీ ప్రధాన కార్యకలాపం. 2022 మార్చి చివరి నాటికి టీఎస్ఐఐసీ 267 ఐపీలు/ ప్రత్యేక ఆర్థిక మండలాల (ఎస్ఈజెడ్‌లు) (టీఎస్ఐఐసీ ఏర్పడిన తర్వాత 56) రూపకల్పన, నిర్వహణలో నిమగ్నమై ఉండి, 53,474 ఎకరాల భూమిని కలిగి ఉంది (టీఎస్ఐఐసీ ఏర్పడినప్పటి నుండి ₹2,066.52 కోట్ల వ్యయంతో 24,313 ఎకరాల భూమిని (45 శాతం)సేకరించింది). అభివృద్ధి చేసిన భూ విస్తీర్ణం, వీటిపై చేసిన అభివృద్ధి ఖర్చుల వివరాలు ఆడిట్‌కు సమర్పించిన రికార్డులలో లేవు. 2014-15, 2021-22 మధ్యకాలంలో టీఎస్ఐఐసీ ₹2,811.06 కోట్ల విలువైన 4,050 ఎకరాలను (అభివృద్ధి చేసిన, అభివృద్ధి చేయని) కలిగిన 2,355 భూ కేటాయింపులు చేసింది. ఈ కేటాయింపులు ₹32,566 కోట్ల పెట్టుబడిని సృష్టిస్తాయని, 1.71 లక్షల మందికి ఉపాధిని కల్పిస్తాయని అనుకున్నారు.

4.1.4.1 పారిశ్రామిక మౌలిక సదుపాయాల కల్పన కోసం భూముల సేకరణ

ఐపీల అభివృద్ధికి అనువైన భూములను గుర్తించి, భూమి లభ్యత, బదిలీ/సేకరణ సాధ్యాసాధ్యాలపై సంబంధిత జిల్లా కలెక్టర్‌లతో (డీసీలు) చర్చించిన తర్వాత టీఎస్ఐఐసీ తన జెడ్‌ఓల ద్వారా ఐపీల అభివృద్ధి కోసం భూములను సేకరిస్తుంది. పరిశ్రమలు, ప్రైవేటు కంపెనీలకు తదుపరి కేటాయింపు కోసం, టీఎస్ఐఐసీకి ప్రభుత్వ భూముల బదిలీని ప్రభుత్వ భూ కేటాయింపు విధానం, 2012 (భూ కేటాయింపు విధానం) ప్రకారం చేస్తారు. భూ సేకరణ చట్టం, 2013 ప్రకారం, ప్రభుత్వం కేటాయించిన భూములు[7], పట్టా భూముల[8]ను సేకరిస్తారు.

---

[6] యంత్రాలు, పరికరాలపై ₹200 కోట్ల కంటే ఎక్కువ పెట్టుబడి పెట్టే లేదా 1,000 మందికి పైగా ప్రజలకు ఉపాధి కల్పించే పారిశ్రామిక ప్రాజెక్టులు

[7] ప్రభుత్వం పేద ప్రజలకు వ్యవసాయం కోసం కేటాయిస్తుంది

[8] ప్రైవేటు వ్యక్తుల ఆధీనంలో ఉన్న భూమి

i) భూముల సేకరణలో విపరీతమైన జాప్యం

జాతీయ తయారీ విధానం కింద జహీరాబాదులో జాతీయ పెట్టుబడి, తయారీ మండలం (నిమ్జ్) (2012 నవంబరు), హైదరాబాదు ఫార్మా సిటీ (2015 నవంబరు) కోసం నిమ్జ్‌ని ఏర్పాటు చేయాలని తెలంగాణ ప్రభుత్వం ప్రతిపాదించింది. భారత ప్రభుత్వ వాణిజ్య, పరిశ్రమల మంత్రిత్వ శాఖలోని పారిశ్రామిక విధానం, ప్రోత్సాహక శాఖ (డీఐపీపీ) 2013 జనవరి[9], 2016 జనవరిలలో[10] ఈ ప్రాజెక్టులకు సూత్రప్రాయంగా ఆమోదం తెలిపింది. నిమ్జ్ కనీసం 5,000 హెక్టార్లు అంటే 12,355 ఎకరాల విస్తీర్ణం కలిగి ఉండాలి. భారత ప్రభుత్వం ఆమోదించిన తేదీ నుండి 18 నెలల్లోపు ఈ ప్రాజెక్టుల కోసం భూసేకరణను పూర్తి చేయాలి. ఐతే ఈ ప్రాజెక్టుల కోసం భూముల సేకరణలో విపరీతమైన జాప్యం జరగడం వల్ల అవసరమైన మౌలిక సదుపాయాల కల్పన జరగకపోవడమే కాక ప్రాజెక్టులలో పని మొదలు కాకపోవడాన్ని ఆడిట్ గమనించింది. పర్యవసానంగా దిగువ వివరించిన విధంగా పారిశ్రామిక అభివృద్ధి ద్వారా ఉద్దేశించిన ఉపాధి అవకాశాల కల్పన లక్ష్యాన్ని కూడా సాధించలేదు.

ఎ) జహీరాబాదు నిమ్జ్

మెదక్ జిల్లాలో 12,635 ఎకరాల్లో 10,600 కోట్ల అంచనా వ్యయంతో జహీరాబాదు నిమ్జ్‌ను ఏర్పాటు చేయాలి. ఈ ప్రాజెక్టు ₹43,000 కోట్ల పెట్టుబడులను ఆకర్షిస్తుందని, 3.15 లక్షల మందికి ప్రత్యక్ష ఉపాధిని కల్పిస్తుందని అంచనా వేసారు.

టీఎస్ఐఐసీ (అప్పటి ఏపీఐఐసీఎల్) 2013 నవంబరులో మొత్తం 12,635.14 ఎకరాల భూసేకరణకు ప్రతిపాదనలు సమర్పించింది. జిల్లా రెవెన్యూ అధికారులు రెండు దశల్లో (దశ-1 లో 4,462.17 ఎకరాలు, దశ-II లో 8,172.37 ఎకరాలు) భూమిని సేకరించాలని ప్రతిపాదించారు (2013 డిసెంబరు). ఐతే, జిల్లా రెవెన్యూ అధికారులు 2022 జూన్ చివరి నాటికి ₹158.02 కోట్లతో 3,141.04 ఎకరాలు మాత్రమే సేకరించడం జరిగింది.

దశ-II కింద ఉన్న భూముల సేకరణకు సంబంధించి ప్రాథమిక ప్రకటన (పీఎన్)[11] ఇంకా జారీ చేయలేదని (2022 డిసెంబరు) ఆడిట్ గమనించింది. దశ-II కింద 627.35 ఎకరాల ప్రభుత్వ భూములను కూడా ఇప్పటి వరకు (2023 మార్చి) టీఎస్ఐఐసీకి బదిలీ చేయలేదు. ఇంకా దశ-1 కింద సేకరించిన భూములు పక్కపక్కనే లేని కారణంగా టీఎస్ఐఐసీ తన ఆధీనంలో ఉన్న భూములను అభివృద్ధి చేయలేకపోయింది. అలాగే సరిహద్దు ప్రాంతాల్లో స్థిరాస్తుల (రియల్ ఎస్టేట్) అభివృద్ధి, దశ-1 కింద ఇప్పటికే సేకరించిన భూములకు అధిక పరిహారం కోసం అభ్యర్థనలు, దశ-II కిందకు వచ్చే భూముల మార్కెట్ విలువ పెరగడం వల్ల ప్రాజెక్టు వ్యయంలో పెరుగుదలను టీఎస్ఐఐసీ ఊహించింది (2021 మార్చి).

జహీరాబాదు నిమ్జ్ భూసేకరణను వేగవంతం చేయడం కోసం ప్రత్యేకంగా తెలంగాణ ప్రభుత్వం ప్రత్యేక డిప్యూటీ కలెక్టరు నేతృత్వంలో 37 పోస్టులతో కూడిన రెండు భూసేకరణ కార్యాలయాలను మంజూరు చేసినట్లుగా (2017 మార్చి) ఆడిట్ గమనించింది. కానీ జిల్లా రెవెన్యూ అధికారులు దీని కోసం తమ సిబ్బందిని కేటాయించలేకపోవడం వల్ల ఒక పదవీ విరమణ చేసిన తహశీల్దార్, ఒక డేటా ఎంట్రీ ఆపరేటర్ మాత్రమే 2020 మార్చి నుండి పని చేస్తున్నట్లుగా తెలిపారు.

---

[9] తుది ఆమోదం 2016 జనవరిలో తెలియజేయడం జరిగింది

[10] తుది ఆమోదం 2019 డిసెంబరులో తెలియజేయడం జరిగింది

[11] భూసేకరణ, పునరావాసాలలో న్యాయమైన పరిహారం, పారదర్శకత హక్కు చట్టం, 2013లోని సెక్షన్ 11 ప్రకారం, ఎప్పుడైనా, ఏదైనా ప్రజా ప్రయోజనం కోసం ఏదైనా ప్రాంతంలో భూమి అవసరమని లేదా అవసరమయ్యే అవకాశం ఉందని ప్రభుత్వానికి అనిపించినపుడు, ఆ మేరకు సేకరించాల్సిన భూమి వివరాలతో పాటు అధికారిక గెజిట్‌లో ఒక ప్రకటనను (ప్రాథమిక ప్రకటన) ప్రచురిస్తారు.

ఈ విధంగా సిబ్బంది కొరత, నిర్ణీత గడువులోగా ప్రాజెక్టుకు భూసేకరణ జరిగేలా సరైన యంత్రాంగం లేకపోవడంతో ఏడేళ్లకు పైగా గడిచినా జహీరాబాదు నిమ్జ్ కార్యరూపం దాల్చలేదు. ఫలితంగా అనుకున్న పారిశ్రామిక మౌలిక సదుపాయాలు ఏర్పాటు కాలేదు. ఆశించిన పెట్టుబడులు, ఉపాధి కల్పనలను సాధించలేదు.

పై వాస్తవాలను యాజమాన్యం అంగీకరిస్తూ కోర్టు కేసులు, ఆటంకాలు, భూముల సేకరణకు వ్యతిరేకంగా ఆందోళనల కారణంగా జాప్యం జరిగిందని పేర్కొంది (2023 జనవరి). ఐతే, టీఎస్ఐఐసీ దశ-1 కోసం భూముల సేకరణను పూర్తి చేయడానికి ప్రయత్నాలను నిరంతరం కొనసాగిస్తున్నట్లు తెలిపారు. ఇంతేకాక, ప్రభుత్వ భూములను ముందస్తుగా స్వాధీనం చేసుకునేందుకు భూ సర్వే, దశ-II కింద మిగిలిన భూములను స్వాధీనం చేసుకోవడానికి ప్రాథమిక ప్రకటన జారీ చేయనున్నట్లు తెలిపారు.

రెండు భూ సేకరణ కార్యాలయాలను మంజూరు చేసినప్పటికీ చాలాకాలం పాటు సిబ్బందిని భర్తీ చేయలేదని ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 అక్టోబరు). ఇటీవలే ప్రత్యేక డిప్యూటీ కలెక్టర్లను నియమించడం జరిగిందని, సహాయక సిబ్బందిని నియమించాలని అభ్యర్థిస్తామని తెలిపింది.

టీఎస్ఐఐసీ/తెలంగాణ ప్రభుత్వం, జహీరాబాదు నిమ్జ్‌కి అవసరమైన మిగిలిన 9,494.10 ఎకరాల (75 శాతం) భూ సేకరణను పూర్తి చేయడానికి కార్యాచరణను రూపొందించడంగానీ లేదా నిర్దిష్ట సమయాన్ని నిర్ణయించడంగానీ చేయకపోవడంవల్ల సమాధానాలు ఆమోదయోగ్యంగా లేవు.

బి) హైదరాబాదు ఫార్మా సిటీ

హైదరాబాదు ఫార్మా సిటీ (హెచ్‌పీసీ) ని ₹19,098 కోట్ల అంచనా వ్యయంతో 19,333 ఎకరాలలో ఏర్పాటు చేయాలని 2017 మార్చిలో ప్రతిపాదించారు. దీనిలో ₹1,550 కోట్లతో రంగారెడ్డి జిల్లాలో భూములను సేకరించాలని అనుకున్నారు. ఈ ప్రాజెక్టు ₹64,000 కోట్ల పెట్టుబడులను ఆకర్షిస్తుందని, 1.66 లక్షల మందికి ప్రత్యక్ష ఉపాధి కల్పిస్తుందని అంచనా వేసారు. అంతేకాక, 2017-20 మధ్య కాలంలో దశ-I లో దాదాపు 8,200 ఎకరాల్లో హెచ్‌పీసీని అభివృద్ధి చేయాలని, 2021-25 మధ్య కాలంలో దశ-II కింద మిగిలిన భూమిని అభివృద్ధి చేయాలని 2017 ఫిబ్రవరిలో టీఎస్ఐఐసీ ప్రతిపాదించింది.

టీఎస్ఐఐసీ, భూ యజమానులు/అనుభవదారులకు పరిహారం, ఇతరాత్ర చెల్లింపు కోసం రెవెన్యూ అధికారుల వద్ద ₹1,107.66 కోట్ల మొత్తాన్ని జమ చేసి 2022 మార్చి నాటికి 10,238 ఎకరాల మేర భూమిని సేకరించింది. 846 ఎకరాల మేర భూములు వివాదంలో ఉన్నట్లుగా సమాచారం. అంతేకాక, 4,080 ఎకరాల భూ సేకరణకు జిల్లా రెవెన్యూ అధికారులు ప్రాథమిక ప్రకటన ఇంకా జారీ (2022 అక్టోబరు) చేయవలసి ఉంది.

టీఎస్ఐఐసీ సేకరించిన భూములు (10,238 ఎకరాలు) పక్కపక్కనే లేవని ఆడిట్ గమనించింది. ఫలితంగా దశ-1ని కూడా ఇప్పటివరకు (2023 జనవరి) అభివృద్ధి చేయలేదు. దీని మూలంగా, 50,000 మందికి ఆశించిన ఉపాధి కల్పన జరగలేదు. ఈ విధంగా, తెలంగాణ ప్రభుత్వ/నిమ్జ్ మార్గదర్శకాల ప్రకారం టీఎస్ఐఐసీ నిమ్జ్ కోసం కనీసం 12,500 ఎకరాల భూమిని అభివృద్ధి చేయలేదు. అంతేకాక, ప్రతిపాదిత దశ-1 ప్రాంతం చుట్టుపక్కల ఉన్న భూముల మార్కెట్ విలువ పెరగడం, ఇప్పటికే సేకరించిన భూములకు అధిక పరిహారం ఇవ్వాలనే అభ్యర్థనల కారణంగా ప్రాజెక్టు వ్యయం పెరిగే అవకాశాలను తోసిపుచ్చలేము.

ప్రాజెక్టు సత్వర అమలు కోసం తెలంగాణ ప్రభుత్వం 2015 జూన్‌లో ప్రత్యేక టాస్క్ ఫోర్స్ కమిటీని ఏర్పాటు చేసింది. నెలకు ఒకసారి సమావేశం కావాల్సిన ఈ కమిటీ 2016 మే వరకు మూడుసార్లు మాత్రమే సమావేశమైందని, అప్పటి నుండి ఎటువంటి సమావేశాన్ని నిర్వహించలేదని కూడా ఆడిట్ గమనించింది. అలాగే తెలంగాణ ప్రభుత్వం ₹12,373 కోట్లు, భారత ప్రభుత్వం ₹6,725 కోట్ల నిధులు ప్రాజెక్టుకు సమకూర్చాలని ప్రతిపాదించారు. ఐతే,

టీఎస్ఐఐసీ ఇప్పటివరకు తెలంగాణ ప్రభుత్వం నుండి ₹450 కోట్లు, భారత ప్రభుత్వం నుండి ₹5.25 కోట్ల నిధులు పొందింది (2020 మార్చి). మిగిలిన మొత్తానికి భారత ప్రభుత్వం ఎటువంటి తదుపరి వాగ్దానం చేయలేదు. ఫలితంగా, టీఎస్ఐఐసీ (2016 సెప్టెంబరు) గృహ నిర్మాణ మరియు పట్టణాభివృద్ధి సంస్థ (హడ్కో) నుండి ₹740 కోట్ల[12] నిర్ణీత కాల ఋణాన్నిసేకరించింది. దీని కోసం తెలంగాణ ప్రభుత్వం అసలు, వడ్డీని తిరిగి చెల్లించడానికి హామీ ఇచ్చింది.

ఈ విధంగా, ప్రాజెక్టు అమలు పురోగతిపై సరైన పర్యవేక్షణ లేకపోవడం, ప్రాజెక్టుకు నిధులను సమకూర్చేందుకు ఒక ఆర్థిక ముగింపు గడువు లేకపోవడం, రెవెన్యూ అధికారుల నిర్లక్ష్యం కారణంగా హైదరాబాదు ఫార్మా సిటీకి (హెచ్పీసీ) అవసరమైన భూముల సేకరణలో ఐదేళ్లకు పైగా జాప్యం జరిగింది. పర్యవసానంగా అనుకున్న విధంగా పారిశ్రామిక మౌలిక సదుపాయాల కల్పన జరగలేదు. ఆశించిన పెట్టుబడి, ఉపాధి కల్పన సాధించలేదు.

భూసేకరణ 13,184 ఎకరాల మేర పూర్తయిందని, 10,242 ఎకరాలను అప్పగించినట్లు, మిగిలిన 2,942 ఎకరాల భూమిని టీఎస్ఐఐసీకి అప్పగించాలని (2023 అక్టోబరు) ప్రభుత్వం తెలిపింది. ఇంతేకాక, కడ్తాల్ మండలంలో 4,080 ఎకరాలలో స్థిరాస్తి వ్యాపారాలు చేస్తున్నారని, చాలా లావాదేవీలు జరగడం వల్ల భూముల మార్కెట్ విలువ బాగా పెరిగినట్లుగా తెలిపింది. భూముల సేకరణపై నిర్ణయం ఇంకా తీసుకోవలసి ఉన్నట్లుగా ప్రభుత్వం తెలిపింది.

హైదరాబాదు ఫార్మా సిటీ (హెచ్పీసీ) అమలులో జాప్యాన్ని సమాధానం బలపరుస్తోంది. ఇంతేకాక, హెచ్పీసీకి అవసరమైన మిగిలిన 6,149 ఎకరాల భూమిని (19,333 ఎకరాలలో 13,184 ఎకరాలు తీసేవేయగా) సేకరణ కోసం టీఎస్ఐఐసీ/తెలంగాణ ప్రభుత్వం ఎటువంటి నిర్దిష్ట గడువును నిర్ణయించలేదు. అందువల్ల, ప్రాజెక్టు వ్యయం పెరిగే ప్రమాదాన్ని మరియు/లేదా హెచ్పీసీ కోసం సేకరించవలసిన భూమిని అంతటితో ఆపివేయడాన్ని తోసిపుచ్చలేము.

ii) హడ్కో ఋణం నిధులను వేరే ప్రయోజనాల కోసం దారి మళ్లించడం

జహీరాబాదు నిమ్జ్, హెచ్పీసీ ప్రాజెక్టు భూముల సేకరణ కోసం టీఎస్ఐఐసీ ₹740 కోట్ల నిర్ణీత కాల ఋణాన్ని హడ్కో నుండి సేకరించింది (2016 సెప్టెంబరు). ఋణ ఒప్పందం ప్రకారం టీఎస్ఐఐసీ ఋణాన్ని ఏకమొత్తంలో లేదా అనుకూలమైన విడతలలో తీసుకోవచ్చు. ఋణాన్ని 10.40 శాతం వడ్డీతో 16 వాయిదాలలో తిరిగి చెల్లించాలి. ఇంతేకాక, ఋణంగా పొందిన నిధులను పైన పేర్కొన్న ప్రాజెక్టుల కోసం మాత్రమే వినియోగించాలి. అలా చేయని పక్షంలో వడ్డీ, జరిమానా వడ్డీ, ఖర్చు, ఇతర ఛార్జీలతో కలిపి ఋణంగా పొందిన మొత్తాన్ని తిరిగి చెల్లించాలి.

జహీరాబాదు నిమ్జ్, హెచ్పీసీ ప్రాజెక్టు భూముల సేకరణ కోసం అత్యవసర నిధుల అవసరాన్నిపేర్కొంటూ, టీఎస్ఐఐసీ మూడు విడతలలో ₹725 కోట్ల ఋణ నిధులను వాడుకుంది (2016 అక్టోబరులో ₹350 కోట్లు, 2017 జనవరిలో ₹200 కోట్లు, 2017 సెప్టెంబరులో ₹175 కోట్లు). టీఎస్ఐఐసీ మిగిలిన ఋణ మొత్తాన్ని పంపిణీ చేయమని అభ్యర్థించక పోవడంతో, హడ్కో ఋణం మొత్తాన్ని ₹725 కోట్లకు తగ్గించింది (2020 నవంబరు).

టీఎస్ఐఐసీ తీసుకున్న ₹725 కోట్ల ఋణానికి గానూ, ఇతర ఐపీల భూసేకరణ కోసం ₹182 కోట్లు, ఇదివరకే స్థాపించిన ఈ-సిటీ ప్రాజెక్టును అభివృద్ధి చేయడం కోసం ₹57.24 కోట్లు, అదే హడ్కో ఋణం అసలు, వడ్డీలను తిరిగి చెల్లించడానికి ₹62.91 కోట్లు, తన కార్య నిర్వహణ అవసరాల కోసం ₹15.34 కోట్లు ఉపయోగించినట్లుగా ఆడిట్ గమనించింది. ఈ విధంగా టీఎస్ఐఐసీ, హడ్కో ఋణ ఒప్పందానికి విరుద్ధంగా మొత్తం ₹317.49 కోట్లను దారి మళ్లించింది.

[12] హైదరాబాదు ఫార్మా సిటీ కోసం సుమారు ₹500 కోట్లు, జహీరాబాదు నిమ్జ్ కోసం ₹240 కోట్లు - మొత్తం రుణం ₹740 కోట్లు

అంతేకాక, విడతలలో ఋణాన్ని తీసుకున్న తర్వాత, ఋణ నిధులను టీఎస్ఐఐసీ ఆటో స్వీప్ సదుపాయంతో[13] ఋణం ఖాతాలోనే ఉంచినట్లుగా ఆడిట్ గమనించింది. విడతలలో ఋణాన్ని తీసుకోవడం ఇంకా ఋణ నిధులలో ఎక్కువ మొత్తాన్ని వాడుకోవడానికి మధ్య 98 రోజుల నుండి 239 రోజుల వ్యవధి ఉంది. 2016 సెప్టెంబరు నుంచి 2022 మార్చి వరకు టీఎస్ఐఐసీ వడ్డీ చెల్లింపు కోసం ₹39.74 కోట్లను ఖర్చు చేయగా, ఆటో స్వీప్ సౌకర్యం ద్వారా ₹11.69 కోట్ల వడ్డీని ఆర్జించింది. ఈ విధంగా, వాస్తవ అవసరానికి అనుగుణంగా ఋణ నిధులను దశలవారీగా తీసుకోకుండా తక్షణావసరం లేకుండానే విడతలలో ఋణాన్ని తీసుకోవడం వల్ల, టీఎస్ఐఐసీ వడ్డీ చెల్లింపు కోసం నివారించదగిన ₹28.05 కోట్ల మొత్తాన్ని ఖర్చు చేసింది.

రెవెన్యూ అధికారులు భూసేకరణ కోసం అంచనా వేసిన కాలక్రమాల ఆధారంగా టీఎస్ఐఐసీ నిధులను తీసుకున్నదని, కానీ భూసేకరణ సమస్యల కారణంగా నిధుల వినియోగంలో జాప్యం జరిగిందని ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 అక్టోబరు). అందువల్ల, నిధులను ఇతర ప్రాజెక్టులకు, హడ్కో ఋణాన్ని తిరిగి చెల్లించడానికి వినియోగించామని, వడ్డీని కోల్పోకుండా ఉండటానికి ఆటో స్వీప్ సౌకర్యాన్ని ఉపయోగించి తాత్కాలికంగా నిధులను ఉంచడమైందని తెలిపింది. హడ్కో ఋణం మంజూరుకు ముందే టీఎస్ఐఐసీ భూముల సేకరణ కోసం నిధులు వెచ్చించిందని, అందువల్ల ఆ ఖర్చులు తిరిగి భర్తీ అయినట్లుగా భావించాలని తెలిపింది. ఇంకా వడ్డీని భూమి అభివృద్ధి వ్యయంలో కలపడం ద్వారా రాబట్టుకుంటామని తెలిపింది.

ఋణ ఒప్పందంలో నిధులను "అనుకూలమైన విడతలలో తీసుకోవచ్చని కూడా ఉండడం వల్ల సమాధానం ఆమోదయోగ్యంగా లేదు. అందువల్ల, ఏకమొత్తాలను తీసుకొని వాటిని ఇతర అవసరాలకు మళ్లించే బదులు, టీఎస్ఐఐసీ రెవెన్యూ అధికారుల సమన్వయంతో వాస్తవ అవసరాలకు అనుగుణంగా నిధులను తీసుకొని ఉండవచ్చు. ఇంతేకాక, ఆటో స్వీప్ సౌకర్యాన్ని పొందినప్పటికీ, టీఎస్ఐఐసీ ₹28.05 కోట్ల వడ్డీ నష్టాన్ని చవిచూసింది. టీఎస్ఐఐసీ అసమర్థత కారణంగా చవిచూసిన నష్టాలను అభివృద్ధి వ్యయంలో కలపడం, తదుపరి కేటాయింపుదారుల నుండి తిరిగి పొందడమనేది సక్రమంగా లేదు. ప్రాజెక్టు కోసం ఇప్పటికే చేసిన ఖర్చును రాబట్టుకోవడం, హడ్కో ఋణ నిధులను ఏదైనా ఇతర బ్యాంకు ఖాతాకు బదిలీ చేయడం ఋణ ఒప్పంద షరతులకు, ఆర్థిక అవగాహనకి విరుద్ధం.

iii) భూములను టీఎస్ఐఐసీకి అప్పగించకుండానే కేటాయింపు/విక్రయం

టీఎస్ఐఐసీ ఆధీనంలో ఉన్న 53,473.76 ఎకరాల మొత్తం భూమిలో (2022 మార్చి నాటికి) 22,463.58 ఎకరాల ప్రభుత్వ భూమి, 14,782.40 ఎకరాల ప్రభుత్వ అసైన్డ్ భూమి, 16,227.78 ఎకరాల పట్టా భూమి ఉంది. ఐతే టీఎస్ఐఐసీ ఇప్పటికే ముందస్తుగా స్వాధీనం చేసుకున్న 19,669.11 ఎకరాల ప్రభుత్వ భూమి (మొత్తం సేకరించిన ప్రభుత్వ భూమిలో 87.56 శాతం) తో కలిపి 23,717.25 ఎకరాలకు సంబంధించి తెలంగాణ ప్రభుత్వం నుండి అప్పగించినట్లుగా ఉత్తర్వులు అందలేదని ఆడిట్ గమనించింది. ఈ అప్పగింత ఉత్తర్వులు 1974 నుండి పెండింగులో ఉన్నాయి. ఇంత సుదీర్ఘకాలంగా పెండింగులో ఉండడానికి గల కారణాలు రికార్డులలో లేవు.

అప్పగింత ఉత్తర్వులను జారీ చేయనప్పటికీ, టీఎస్ఐఐసీ అటువంటి భూములను ప్రైవేట్ వ్యక్తులకు కేటాయిస్తుందని, భూమి తాత్కాలిక మార్కెట్ విలువ ఆధారంగా విక్రయ పత్రాలను రూపొందిస్తునట్లుగా ఆడిట్ గమనించింది. అప్పగింత ఉత్తర్వుల జారీ సమయంలో ఉన్న తాత్కాలిక మార్కెట్ రేటు కన్నా ఎక్కువ తుది రేటును నిర్ణయించిన సందర్భంలో, అటువంటి వ్యత్యాసం మొత్తాన్ని తిరిగి రాబట్టుకోవడానికి టీఎస్ఐఐసీ దగ్గర ఎటువంటి సమర్థవంతమైన యంత్రాంగం లేదని కూడా ఆడిట్ గమనించింది.

---

[13] ఋణ ఖాతాలో ₹2.00 కోట్ల కన్నా ఎక్కువగా ఉన్న నిధులను ఫిక్స్‌డ్ డిపాజిట్‌లుగా మార్చడం జరిగింది. అటువంటి ఫిక్స్‌డ్ డిపాజిట్‌లను అవసరమైనంత మేరకు నగదు రూపంలో మార్చుకునే అవకాశం ఉంది. ఫిక్స్‌డ్ డిపాజిట్లను నగదు రూపంలో మార్చుకోని కాల వ్యవధిపై ఆధారపడి వడ్డీ రేటు ఉంటుంది.

ప్రభుత్వం అప్పగింత ఉత్తర్వులు జారీ చేసేందుకు, తదుపరి సిఫార్సు కోసం తెలంగాణ రాష్ట్ర భూ నిర్వహణ సంస్థ ముందు ఉంచడానికి జిల్లా కలెక్టర్లు కేటాయింపుదారుల అన్యాక్రాంతం ప్రతిపాదనలను సమర్పించాల్సి ఉంటుందని ప్రభుత్వం (2023 అక్టోబరు) తెలిపింది. ప్రభుత్వ రెవెన్యూ శాఖను అవసరమైన సూచనలను జారీ చేయమని అభ్యర్థిస్తామని, కేటాయింపుదారుల నుండి వ్యత్యాస మొత్తాన్ని తిరిగి రాబట్టుకోవడానికి ఒక యంత్రాంగాన్ని రూపొందిస్తామని తెలిపింది.

టీఎస్ఐఐసీ/ప్రభుత్వం సంబంధిత శాఖతో వ్యవహరించడంలో, వ్యత్యాస మొత్తాన్ని తిరిగి రాబట్టడానికి ఇప్పటివరకు ఎలాంటి యంత్రాంగాన్ని రూపొందించక పోవడంలోని అనిశ్చిత స్థితిని సమాధానం ప్రతిబింబిస్తోంది.

iv) కాలానుగుణంగా భూములను సర్వే చేయకపోవడం

కేటాయింపు నిబంధనలు, 2012 ప్రకారం, విక్రయ ఒప్పందంలోని నిబంధనల అతిక్రమణ/ఉల్లంఘన జరిగినపుడు, దిద్దుబాటు చర్యలు తీసుకోవడం కోసం పారిశ్రామిక యూనిట్ల ప్రాంగణాలలో జోనల్ కార్యాలయం సమయానుసారంగా తనిఖీ చేపట్టాలి.

టీఎస్ఐఐసీ 2022 మార్చి 31 నాటికి పెద్ద ఎత్తున 53,473.76 ఎకరాల భూమిని కలిగి ఉన్నప్పటికీ, 2014లో సంస్థ ఏర్పడినప్పటి నుండి నేటి వరకు సంస్థ భూములకు సంబంధించి కాలానుగుణంగా ఎటువంటి సర్వే చేపట్టలేదని ఆడిట్ గమనించింది. నిర్దిష్ట వ్యవధులలో సర్వే చేపట్టకపోవడంతో, ఏవైనా ఆక్రమణలు ఉంటే వాటిని గుర్తించడం, నిరోధించడం, కేటాయింపుదారుల భూ వినియోగంలో మార్పు ఉంటే జరిమానాలు విధించడం, భూమిని తిరిగి స్వాధీనం చేసుకునేందుకు కేటాయింపును రద్దు చేయడం, ఐపీలలో మౌలిక సదుపాయాల ప్రణాళిక, నిర్వహణ కోసం సరైన పటాలను ఉపయోగించే ఆస్కారం టీఎస్ఐఐసీకి లేకుండాపోయింది.

భూముల అప్పగింత జరగకపోవడం వల్ల, వాటిని ముందస్తుగా స్వాధీనం చేసుకున్నారని, పద్దు పుస్తకాలలో వాటిని తీసుకోలేదని ప్రభుత్వం (2023 అక్టోబరు) తెలిపింది. అందువల్ల, భూమి ప్రత్యక్ష తనిఖీని చేపట్టలేదని, సమన్వయం జరగవలసి ఉందని తెలిపింది. ఆధీనంలో ఉన్న భూముల సమన్వయం కోసం ప్రత్యేక డ్రైవుని నిర్వహిస్తున్నామని తెలిపింది.

టీఎస్ఐఐసీ 2019-20 ఆర్థిక సంవత్సరం వరకు ఉన్న తన పద్దులను ఇప్పటికే ఖరారు చేసినందున, స్వాధీనం చేసుకున్న భూములకు చెల్లించిన అడ్వాన్సులను పద్దులలో ఇదివరకే తీసుకున్నందున సమాధానం ఆమోదయోగ్యం కాదు. అంతేకాక, టీఎస్ఐఐసీ తన వద్ద ఉన్న భూములను క్రమం తప్పకుండా సమన్వయం చేసుకోవడం వివేకవంతమైన చర్య. అందువల్ల, టీఎస్ఐఐసీ తన వద్ద ఉన్న భూములకు కాలానుగుణంగా సర్వే చేయించి ఉండాల్సింది.

ముగింపు సమావేశంలో (2024 ఫిబ్రవరి), ప్రభుత్వం ఆడిట్ పరిశీలనను అంగీకరించింది. కనీసం సంవత్సరానికి ఒకసారి కాలానుగుణంగా సర్వే చేపట్టాలని సంస్థ యాజమాన్యాన్ని ఆదేశించింది.

4.1.4.2 పరిశ్రమల స్థాపన కోసం భూముల కేటాయింపు

టీఎస్ఐఐసీ (అప్పటి ఏపీఐఐసీఎల్) 2012 అక్టోబరులో కేటాయింపు నిబంధనలను రూపొందించింది. కాలానుగుణంగా సవరించిన ఈ కేటాయింపు నిబంధనలలో, కేటాయింపుల కోసం దరఖాస్తులు ఇంకా వాటి పరిశీలన, స్థలం/షెడ్ల ధరల నిర్ణయం, వేలం, భూమి ధర చెల్లింపులు, ఛార్జీలు, విక్రయం, విక్రయ దస్తావేజు ఒప్పంద పత్రాన్ని రూపొందించడం, రద్దులు, పునరుద్ధరణ, వాపసులు మొదలైన వాటికి సంబంధించిన విధివిధానాలు, విషయాలు ఉంటాయి. ఇంతేకాక, బృహత్/పెద్ద పారిశ్రామిక ప్రాజెక్టుల విషయంలో, టీఎస్ఐఐసీ తెలంగాణ ప్రభుత్వం సిఫార్సు చేసిన విధంగా భూమిని కేటాయించింది. ఆడిట్ కాలానికి భూ కేటాయింపు, విక్రయ దస్తావేజు అమలులో అనుసరించిన పద్ధతి కింది విధంగా ఉంది:

పటం 4.1: పరిశ్రమల స్థాపన కోసం భూమి కేటాయింపు ప్రక్రియ

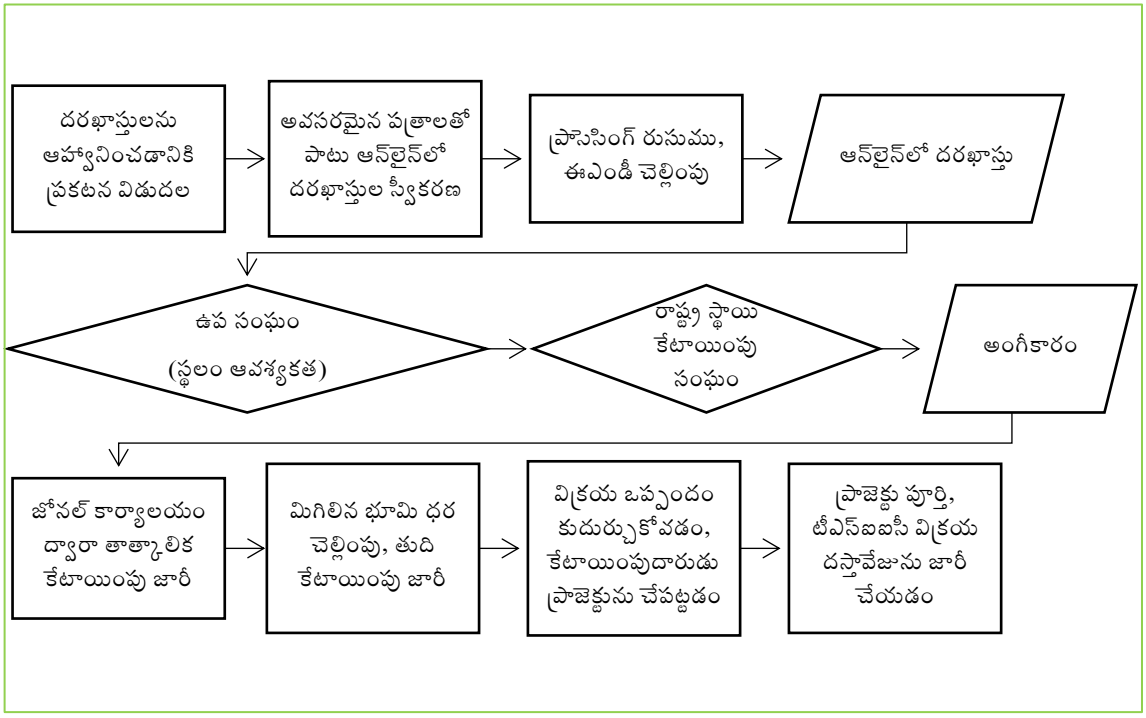

i) మంత్రివర్గ ఉప-సంఘం నిర్ణయాలకు భిన్నంగా భూముల కేటాయింపు

కేటాయింపు నిబంధనల ప్రకారం, తెలంగాణ ప్రభుత్వం, పెట్టుబడిదారుడు/అభివృద్ధిదారుని అవసరాలకు అనుకూలంగా ఉండే ప్రయోజనాలకు అనుగుణంగా మెగా/భారీ పారిశ్రామిక ప్రాజెక్టుల కోసం భూమిని కేటాయించి మౌలిక సదుపాయాలను కల్పించాలని టీఎస్ఐఐసీని తెలంగాణ ప్రభుత్వం ఆదేశించవచ్చు. ఇంతేకాక, తెలంగాణ ప్రభుత్వం చేసిన కేటాయింపులకు ఏవైనా మార్పులు చేయాలంటే తెలంగాణ ప్రభుత్వ ఆమోదంతోనే చేయాలి. మెగా ప్రాజెక్టుల అవసరాలకు అనుకూలంగా ఉండే ప్రయోజనాలను ఖరారు చేయడానికి తెలంగాణ ప్రభుత్వం మంత్రివర్గ ఉప-సంఘాన్ని (సీఎస్‌సీ) కూడా 2016 ఏప్రిల్‌లో ఏర్పాటు చేసింది.

అందువల్ల, తెలంగాణ ప్రభుత్వం (మంత్రివర్గం) / సీఎస్‌సీ నిర్దేశించిన నిబంధనలకు, షరతులకు లోబడి కేటాయింపులు ఉంటాయి. తెలంగాణ ప్రభుత్వం (మంత్రివర్గం) / సీఎస్‌సీ మాత్రమే వాటిని సవరించడం/వాటిపై స్పష్టతని ఇవ్వడం చేయవచ్చు. ఐతే, తెలంగాణ ప్రభుత్వం (మంత్రివర్గం) / సీఎస్‌సీ నిర్ణయానికి విరుద్ధంగా, మామిడిపల్లి హార్డ్‌వేర్ పార్కులోని భూమిని రాయితీతో కేటాయించడానికి పరిశ్రమలు-వాణిజ్య శాఖ అనుమతించినట్లుగా ఆడిట్ గుర్తించింది. వివరాలు ఈ దిగువ ఇవ్వడమైంది:

అదానీ డిఫెన్స్ సిస్టమ్స్ అండ్ టెక్నాలజీస్ లిమిటెడ్ (ఏడీఎస్‌టీఎల్) మామిడిపల్లిలోని హార్డ్‌వేర్ పార్కు (దశ-II) లో 50 ఎకరాల భూమిని రాయితీతో కూడిన కేటాయింపు (తేదీ లేదు) కోసం అభ్యర్థించింది. 50 ఎకరాల భూ కేటాయింపుకు అంగీకరిస్తూ, రాయితీ ధరకు[14] భూమిని ఇవ్వాలంటే ప్రాజెక్టు[15] ప్రదేశాన్ని కొంగరకలాన్‌లోని కొత్త ఏరోస్పేస్ పార్కుకు మార్చాలని సీఎస్‌సీ 2018 మార్చిలో ఏడీఎస్‌టీఎల్‌కు సూచించింది.

---

[14] ₹300 నుంచి ₹500 కోట్ల పెట్టుబడి, 300 నుండి 400 మందికి ఉపాధి కల్పన అంచనాతో కాంపోజిట్ సర్టిఫికేషన్ సెంటర్‌తో పాటు కాంపోజిట్ ఏరో స్ట్రక్చర్స్‌కు సంబంధించి ఏరోస్పేస్ ప్రెసిషన్ మెషినింగ్, కాంపోజిట్ ఏరో స్ట్రక్చర్స్, గ్రౌండ్ టెస్టింగ్ ఫెసిలిటీస్, శిక్షణ, నైపుణ్యాభివృద్ధి కోసం సదుపాయాల ఏర్పాటు కోసం,

[15] పారిశ్రామిక విధానం ప్రకారం ప్రథమ యూనిట్‌లకు (మొదట వచ్చినవారు) రాష్ట్ర ప్రభుత్వం రాయితీ ధర (మొత్తం ఖర్చులో నుంచి అభివృద్ధి/మౌలికసదుపాయాల వ్యయాన్ని తీసివేయగా) ఇవ్వజూపుతుంది. రాయితీ రేటు ఐపీ ప్రదేశంపై ఆధారపడి ఉంటుంది

అయితే, మామిడిపల్లిలోని హార్డ్‌వేర్ పార్కు (దశ-II) లో 20 ఎకరాల భూమిని టీఎస్ఐఐసీ ప్రస్తుత ధర ఎకరాకు ₹2.13 కోట్లకు బదులు రాయితీ ధరతో ఎకరాకు ₹40.00 లక్షల చొప్పున కేటాయించాలని ఏడీఎస్‌టీఎల్, టీఎస్ఐఐసీతో జరిగిన సమావేశంలో (2018 ఏప్రిల్) పరిశ్రమలు-వాణిజ్య శాఖ నిర్ణయించింది. దీని ప్రకారం, టీఎస్ఐఐసీ మామిడిపల్లి హార్డ్‌వేర్ పార్కులో 20 ఎకరాల భూమిని 2018 జూన్‌లో కేటాయించింది. భూమి ధర ఎకరాకు ₹40.00 లక్షలు చొప్పున ₹8.00 కోట్లను వసూలు చేసి భూమి అమ్మకపు ఒప్పందాన్ని (2018 సెప్టెంబరు) చేసింది.

ప్రతిపాదిత ప్రాజెక్టు ప్రదేశాన్ని కొంగరకలాన్‌లోని కొత్త ఏరోస్పేస్ పార్కుకు మార్చాలని సీఎస్‌సీ సూచించినప్పటికీ, ఏడీఎస్‌టీఎల్ తన ప్రాజెక్టును మామిడిపల్లి హార్డ్‌వేర్ పార్కు (దశ-II) లోనే స్థాపించినా కూడా పరిశ్రమలు-వాణిజ్య శాఖ రాయితీ రేటు వెసులుబాటును కల్పించినట్లుగా ఆడిట్ గమనించింది. ఈ విధంగా, పరిశ్రమలు-వాణిజ్య శాఖ సీఎస్‌సీ నిర్ణయాన్ని ఉల్లంఘిస్తూ ఏడీఎస్‌టీఎల్‌కు ₹34.60 కోట్ల[16] అనుచిత లబ్ధిని చేకూర్చింది.

రక్షణ రంగానికి వ్యూహాత్మక ప్రాముఖ్యత కారణంగా, పరిశ్రమలు, వాణిజ్య శాఖ జారీచేసిన ఉత్తర్వుల (2018 ఏప్రిల్) ప్రకారం ఏడీఎస్‌టీఎల్‌కు మామిడిపల్లి హార్డ్‌వేర్ పార్కులో ఎకరాకు ₹40.00 లక్షల రాయితీ రేటుతో భూమిని కేటాయించామని యాజమాన్యం (2023 జనవరి) తెలిపింది. స్వాధీనం చేసుకున్న భూమిని, నిర్మాణాలను వినియోగించడం కోసం ఏడీఎస్‌టీఎల్ అభ్యర్థనను పరిగణలోకి తీసుకున్నట్లుగా ప్రభుత్వం (2023 అక్టోబరు) తెలిపింది.

ఏడీఎస్‌టీఎల్ ప్రతిపాదనలను విస్తృతంగా పరిశీలించిన తర్వాత, ప్రాజెక్టు ప్రదేశాన్ని కొంగరకల్లాన్‌లోని కొత్త ఏరోస్పేస్ పార్కుకు మార్చినప్పుడు మాత్రమే భూమి ధరలో రాయితీ ఇవ్వాలని సీఎస్‌సీ నిర్ణయించడం వల్ల సమాధానం ఆమోదయోగ్యంగా లేదు. ఐతే, పరిశ్రమలు, వాణిజ్య శాఖ ఎటువంటి సమర్థనీయమైన కారణాలను చూపకుండా మామిడిపల్లి హార్డ్‌వేర్ పార్కులో రాయితీ ధరను కల్పించింది. అందువల్ల, పరిశ్రమలు, వాణిజ్య శాఖ చేసిన రాయితీ కేటాయింపు సీఎస్‌సీ నిర్ణయానికి విరుద్ధంగా ఉండడమే కాక ఏడీఎస్‌టీఎల్‌కు ₹34.60 కోట్ల అనుచిత లబ్ధిని చేకూర్చడానికి దారితీసింది. సీఎస్‌సీ నిర్ణయాన్ని పరిశ్రమలు, వాణిజ్య శాఖ సవరించ కూడదు, ఏదైనా మార్పు సీఎస్‌సీ ఆమోదంతో మాత్రమే జరగాలి.

ii) నియమ విరుద్ధంగా భూములను కేటాయించడం

అర్హత లేని సంస్థలు భూ కేటాయింపులు చేసిన సందర్భాలను కూడా ఆడిట్ గమనించింది. వివరాలు ఈ కింద ఇవ్వడమైంది:

(ఎ) ఎలక్ట్రానిక్ వస్తువుల తయారీ క్లస్టర్లు

ఎలక్ట్రానిక్ హార్డ్‌వేర్ కంపెనీలు/పరిశ్రమలకు ప్రోత్సాహకాలను అందించడానికి 2012 జూలైలో తెలంగాణ ప్రభుత్వం ఎలక్ట్రానిక్ హార్డ్‌వేర్ విధానం 2012-2017 (ఈహెచ్ విధానం)ని రూపొందించింది. ఈహెచ్ విధానంలో ఎప్పటికప్పుడు నిర్ణయించిన ప్రకారం భూమి ధర, అభివృద్ధి వ్యయాలను కేటాయింపు ఏజెన్సీలకు[17] ఎలక్ట్రానిక్ హార్డ్‌వేర్ కంపెనీలు చెల్లించిన తర్వాత భూమిని కేటాయిస్తారు. ఈహెచ్ విధానం కింద ఎలక్ట్రానిక్ వ్యవస్థ రూపకల్పన, తయారీ (సీసీఈఎస్‌డీ&ఎం) పై సంప్రదింపుల సంఘాన్ని కూడా తెలంగాణ ప్రభుత్వం ఏర్పాటు (2013 జనవరి) చేసింది. ఈ కమిటీని కేవలం ఈహెచ్ విధానం కింద అందించే ప్రోత్సాహకాల నిర్వహణ కోసం (ఎలక్ట్రానిక్ హార్డ్‌వేర్

[16] 20 ఎకరాలు X (₹2.13 కోట్లు - ₹0.40 కోట్లు)

[17] టీఎస్ఐఐసీ, హైదరాబాదు మహానగర అభివృద్ధి సంస్థ, సంబంధిత స్థానిక చట్టబద్ధ సంస్థలు

కంపెనీలు/పరిశ్రమలు చేసే క్లెయిమ్‌లు/అభ్యర్థనల పరిశీలన, ప్రమాణీకరణ, ఆమోదం/తిరస్కరణ) ఏర్పాటు చేసారు. సీసీఈఎస్‌డీ&ఎం పదవీకాలం ఈహెచ్ విధానంతో సమాంతరంగా ఉంటుంది.

2012-17 మధ్య కాలంలో ఈహెచ్ విధానం కింద అందించే ప్రోత్సాహకాలను మంజూరు చేయడానికి మాత్రమే సీసీఈఎస్‌డీ&ఎంకి అధికారం ఉన్నప్పటికీ, రాయితీ ధరకు (మొబైల్ తయారీ యూనిట్లకు వర్తించే విధంగా) గరిష్టంగా 25 కంపెనీలు లేదా 125 ఎకరాల విస్తీర్ణం, వీటిలో ఏది ముందు పూర్తయితే దాని ప్రకారం భూ కేటాయింపును ప్రతిపాదించినట్లుగా (2017 డిసెంబరు) ఆడిట్ గమనించింది. సీసీఈఎస్‌డీ&ఎం తన ప్రతిపాదనను తెలంగాణ ప్రభుత్వ సాంకేతిక సమాచార, ఎలక్ట్రానిక్స్ మరియు కమ్యూనికేషన్ల శాఖ (ఐటీఈసీ శాఖ), టీఎస్‌ఐఐసీలతో సమీక్ష జరిపించి ఆమోదం పొందాలని నిర్ణయించినప్పటికీ, అటువంటి ఆమోదం ఏమీ పొందలేదు. అలాగే ఈహెచ్ విధానం గడువు ముగిసిన తర్వాత, తెలంగాణ ప్రభుత్వం అధికారికంగా కొత్త ఈహెచ్ విధానాన్ని రూపొందించనూలేదు, ఇప్పటికే ఉన్న కార్యాచరణ మార్గదర్శకాల కొనసాగింపు కోసం ఉత్తరువులు జారీ చేయనూలేదు. ఐతే, ఐటీఈ&సీ శాఖ "ఎలక్ట్రానిక్స్ విధానం 2016" పేరుతో ధ్రువీకరించని కరపత్రాన్ని విడుదల చేసింది, ఎలక్ట్రానిక్ హార్డ్‌వేర్ తయారీ యూనిట్ల కోసం భూమిని సరసమైన ధరలకు అందుబాటులో ఉంచాలని ప్రతిపాదించింది.

2018 మార్చి నుంచి 2022 మార్చి వరకు సీసీఈఎస్‌డీ&ఎం స్వంతంగా 39 ఎలక్ట్రానిక్ హార్డ్‌వేర్ యూనిట్లకు[18] మొత్తం 165.21 ఎకరాలను కేటాయించింది. అభివృద్ధి వ్యయంతో కలిపి ప్రస్తుతం ఎకరా ₹158.64 లక్షల నుండి ₹214.48 లక్షల వరకు ధర ఉన్న భూమిని, సీసీఈఎస్‌డీ&ఎం ఎకరా ₹60.00 లక్షలు/₹90.00 లక్షల రాయితీ ధరలకు భూములను కేటాయించింది.

ఈ విధంగా, నిర్దిష్ట అధికారం/ప్రభుత్వ విధానం లేకుండా సీసీఈఎస్‌డీ&ఎం భూములను నియమ విరుద్ధంగా కేటాయించడం వల్ల రాష్ట్ర ఖజానాకు ₹208.24 కోట్ల నష్టం వాటిల్లడమే కాక కేటాయింపుదారులకు అనుచిత లబ్ధి చేకూర్చడం జరిగింది.

'ఎలక్ట్రానిక్ విధానం 2016' కింద ఎలక్ట్రానిక్ హార్డ్‌వేర్ తయారీ యూనిట్లకు భూమిని సరసమైన ధరకు అందుబాటులో ఉంచాలని, ఎలక్ట్రానిక్స్ తయారీలో, పెట్టుబడులను ప్రోత్సహించడం, ఆకర్షించడంలో రాష్ట్రాన్ని ఇతర రాష్ట్రాల మధ్య పోటీగా ఉంచాలని రాయితీ ధరకు భూములను అందుబాటులో ఉంచామని, దీనిని శాఖాపరమైన ఉత్తర్వుల ద్వారా ధృవీకరించడం జరిగిందని ప్రభుత్వం (2023 అక్టోబరు) సమాధానం ఇచ్చింది. ఇంకా ఈ రంగాన్ని ప్రోత్సహించడానికి భారత ప్రభుత్వం, రాష్ట్రం మంజూరు చేసిన గ్రాంట్లను రాబోవు యూనిట్లకు అందించడం జరుగుతుందని తెలిపింది.

రాయితీ ధరలకు భూముల కేటాయింపు సీసీఈఎస్‌డీ&ఎం అధికార పరిధికి మించి, నియమ విరుద్ధంగా ఉండడం వల్ల ఆడిట్ పరిశీలనలో ప్రస్తావించిన అంశానికి సమాధానం తగినట్లుగా లేదు. మంత్రివర్గం / మంత్రివర్గ ఉప సంఘం ఆమోదం లేకుండా రాయితీలను ఇచ్చే అధికారం సీసీఈఎస్‌డీఎం/ప్రభుత్వ శాఖకు లేదు.

(బి) జహీరాబాద్ నిమ్జ్

భూ కేటాయింపు విధానం ప్రకారం, 50 ఎకరాల కంటే ఎక్కువ భూమి కేటాయింపును కార్యదర్శుల కమిటీ[19] సిఫార్సుల ఆధారంగా చేయాలి. ఇంతేకాక, నిమ్జ్ స్థాపనకు సంబంధించిన మార్గదర్శకాల ప్రకారం, నిమ్జ్ కోసం

[18] ఈ-సిటీ మ్యానుఫ్యాక్చరింగ్ క్లస్టర్‌లో 30 యూనిట్లకు 134.63 ఎకరాలు, మహేశ్వరం సైన్స్ పార్కులో 9 యూనిట్లకు 30.58 ఎకరాలు

[19] కార్యదర్శుల కమిటీలో ప్రభుత్వ ముఖ్య కార్యదర్శి, పారిశ్రామిక ప్రోత్సాహక కమిషనర్, ముఖ్య కార్యదర్శి (మౌలిక సదుపాయాలు, పెట్టుబడులు), ముఖ్య కార్యదర్శి (ఇంధనం), ముఖ్య కార్యదర్శి (సాంకేతిక సమాచార, కమ్యూనికేషన్), ముఖ్య కార్యదర్శి (రెవెన్యూ)

ఏర్పాటు చేసిన ప్రత్యేక ప్రయోజన వాహక సంస్థ (ఎస్‌పీవీ), నిమ్జ్‌లో భూముల కేటాయింపు ప్రతిపాదనలను పరిశీలించి, పూర్తి చేయాలి. అలాగే నిమ్జ్‌లో భూములను కొలు ప్రాతిపదికన కేటాయించాలి.

వేం టెక్నాలజీస్ ప్రైవేట్ లిమిటెడ్ (వీటీపీఎల్) ప్రతిపాదించిన ప్రాజెక్టుకు[20] (2021 జనవరి), సీఎస్‌సీ మంజూరు (2021 ఆగస్టు) చేసిన అవసరాలకు అనుకూలంగా ఉండే ప్రయోజనాలలో జహీరాబాద్ నిమ్జ్ వద్ద ఎకరానికి ₹10.00 లక్షల చొప్పున 511 ఎకరాల కేటాయింపు ఉంది. ఐతే, వీటీపీఎల్ తన వివరణాత్మక ప్రాజెక్టు నివేదికలో (2021 జనవరి) సమర్పించిన భూ వినియోగ ప్రతిపాదనలు, ఆర్థిక సమాచారం ఆధారంగా, టీఎస్ఐఐసీ సాంకేతిక సలహాదారుడు (జనవరి 2022) ప్రాజెక్టు కోసం భూమి వాస్తవ అవసరాన్ని 49 ఎకరాలుగా అంచనా వేసి, వీటీపీఎల్ ప్రమోటరు దగ్గర ఉన్న మొత్తం (నికర విలువ) ప్రాజెక్టు కోసం అందించడానికి సరిపోదన్న అభిప్రాయాన్ని వెల్లబుచ్చారు. అయినప్పటికీ టీఎస్ఐఐసీ వీటీపీఎల్‌కు 511 ఎకరాలను కేటాయించి (2022 జనవరి), తన ఆధీనంలో ఉన్న 436.37 ఎకరాలకు ₹43.86 కోట్లు వసూలు (2022 ఆగస్టు వరకు) చేసింది. అలాగే ₹118.25 కోట్ల[21] వ్యత్యాస ధర తిరిగి చెల్లింపు కోసం టీఎస్ఐఐసీ అడిగినా (2021 డిసెంబరు) పరిశ్రమలు, వాణిజ్య శాఖ పారిశ్రామిక ప్రోత్సాహక బడ్జెటు నుండి ఇంకా చెల్లించలేదు (2022 డిసెంబరు).

వీటీపీఎల్‌కి 511 ఎకరాలు కేటాయించాలనే సీఎస్‌సీ నిర్ణయం సక్రమంగా లేదని ఆడిట్ గమనించింది, ఎందుకంటే (ఎ) టీఎస్ఐఐసీ లేదా కార్యదర్శుల కమిటీ వాస్తవ భూమి అవసరాన్ని, ప్రాజెక్టును నిర్మించడానికి వీటీపీఎల్‌కు ఉన్న ఆర్థిక సామర్థ్యాన్ని అంచనా వేయక ముందే, టీఎస్ఐఐసీ ఆధీనంలో భౌతికంగా మొత్తం 511 ఎకరాలు లేకపోయినా సీఎస్‌సీ భూమిని కేటాయించింది, (బి) ప్రతిపాదిత భూమి జహీరాబాద్ నిమ్జ్‌లో భాగంగా ఉండడంవల్ల జహీరాబాద్ నిమ్జ్ కోసం ఏర్పాటైన (2016 ఆగష్టు) ఎస్‌పీవీ (జహీరాబాద్ నిమ్జ్ లిమిటెడ్) భూ కేటాయింపును నిర్ణయించాలి, (సి) వీటీపీఎల్‌కు 511 ఎకరాల కేటాయింపు ఫలితంగా జహీరాబాద్ నిమ్జ్ విస్తీర్ణం (12,635 ఎకరాలు) నిమ్జ్ మార్గదర్శకాల ప్రకారం ఉండవలసిన 12,500 ఎకరాల కంటే దిగువకు తగ్గిపోయింది, తద్వారా నిమ్జ్ ప్రాజెక్టు ఇబ్బంది ఎదుర్కోవలసి ఉంటుంది.

ఈ విధంగా భూ కేటాయింపు విధానం, నిమ్జ్ మార్గదర్శకాలకు విరుద్ధంగా రాయితీ రేటుతో 49 ఎకరాల వాస్తవ అవసరానికి గానూ 511 ఎకరాలను కేటాయించిన ఫలితంగా టీఎస్ఐఐసీ ₹106.91 కోట్ల[22] మేర ఆదాయాన్ని నష్టపోవడం, వీటీపీఎల్‌కు అనుచిత లబ్ధి చేకూర్చడం జరిగింది.

సీఎస్‌సీ నిర్ణయం ప్రకారం భూ కేటాయింపు జరిగిందని ప్రభుత్వం (2023 అక్టోబరు) సమాధానం ఇచ్చింది. ఇంతేకాక, జహీరాబాద్ నిమ్జ్ ప్రాజెక్టు అభివృద్ధి నివేదికలో ఈ ప్రాజెక్టును చేర్చే ప్రతిపాదనను భారత ప్రభుత్వ జాతీయ పారిశ్రామిక ప్రాంత అభివృద్ధి సంస్థ (ఎన్ఐసీడీసీ), ఆమోదించిందని తెలిపింది.

పైనపేర్కొన్న కారణాల వల్ల సీఎస్‌సీ నిర్ణయం సక్రమంగా లేనందున సమాధానం ఆమోదయోగ్యంగా లేదు. ఇంతేకాక, ఎన్ఐసీడీసీ జహీరాబాదు నిమ్జ్‌ను నాగ్‌పూర్-హైదరాబాదు పారిశ్రామిక కారిడార్‌లో భాగంగా చేర్చడానికి మాత్రమే అంగీకరించింది గానీ, వీటీపీఎల్‌ని జహీరాబాద్ నిమ్జ్‌లో భాగంగా చేర్చడానికి కాదు.

iii) గచ్చిబౌలి ఐపీలో పాత రేటుకే భూముల కేటాయింపు

కేటాయింపు నిబంధనలు ప్రకారం, దరఖాస్తు చేసిన తేది నాటికి వర్తించే రేటుకు భూ కేటాయింపు జరగాలి. ఇంతేకాక, టీఎస్ఐఐసీ మౌలిక సదుపాయాల కల్పనకు లోబడి, యూనిట్ల నిర్మాణానికి అనుమతించిన గరిష్ట సమయం భూమిని

---

[20] ₹785.00 కోట్ల అంచనా పెట్టుబడితో జహీరాబాద్‌లోని నిమ్జ్ వద్ద 511 ఎకరాల్లో వ్యూహాత్మక వెపన్ సిస్టమ్స్ ఇంటిగ్రేషన్ ఫెసిలిటీ ఏర్పాటు

[21] 511 ఎకరాలు x భూమి ధర ఎకరాకు ₹23.14 లక్షలు

[22] (511 ఎకరాలు - 49 ఎకరాలు) x ఎకరాకు ₹23.14 లక్షలు

స్వాధీనం చేసుకున్న తేదీ నుండి ప్రారంభంలో అనుమతించిన రెండు సంవత్సరాలతో కలిపి ఐదు సంవత్సరాలు మించకూడదు. కేటాయింపుదారు నియంత్రణలో లేని కారణాల వల్ల నిర్మాణం ఆలస్యమైన పక్షంలో పూర్తి చేయవలసిన సమయాన్ని ఒక సంవత్సరం పొడిగించవచ్చు. అన్ని ఇతర సందర్భాలలో, నిర్ణీత జరిమానా/వడ్డీని విధించి సమయాన్ని పొడిగించవచ్చు. నిర్మాణం ఐదేళ్లకు మించి ఆలస్యమైతే టీఎస్ఐఐసీ ప్రాంగణాన్ని స్వాధీనం చేసుకోవాలి.

2019 మార్చితో ముగిసిన సంవత్సరానికి తెలంగాణ రాష్ట్ర ప్రభుత్వ రంగ సంస్థలపై సీఏజీ నివేదిక **(2020 నివేదిక సంఖ్య 5 పేరా 4.2)** లో టీఎస్ఐఐసీకు జరిగిన ఆదాయ నష్టాన్ని ఎత్తి చూపడమైంది. తగిన జాగ్రత్త తీసుకోకుండా, కేటాయింపు నిబంధనలను ఉల్లంఘించి, ప్రస్తుతం ఎకరా ₹14.52 కోట్లుగా ఉన్న మౌలిక మార్కెట్ విలువను విస్మరించి పరిశ్రమలు, వాణిజ్య శాఖ నిర్ణయించిన (2016 డిసెంబరు) ఎకరా ₹10.05 కోట్లకు భగవతి ప్రొడక్ట్స్ లిమిటెడ్ (మైక్రోమాక్స్)కు గచ్చిబౌలి ఐపీలో ఒక ఎకరా ప్రధాన భూమిని కేటాయించడం వల్ల (2017 మార్చి) టీఎస్ఐఐసీ ₹4.47 కోట్ల ఆదాయ నష్టాన్ని చవిచూసింది.

మైక్రోమ్యాక్స్‌కు కేటాయింపు కోసం పరిగణించిన భూమి రేటు, 2013 ఆగస్టులో ఎకరాకు ₹10.00 కోట్ల కనిష్ట పరిమితికి లోబడి బ్యాంక్ ఆఫ్ బరోడాకు కేటాయించిన భూమి రేటుపై ఆధారపడి ఉంది. ఐనప్పటికీ, మైక్రోమ్యాక్స్‌కు కేటాయించిన భూమి ధర ఆధారంగా, గచ్చిబౌలి ఐపీలో 2.68 ఎకరాల ప్రధానమైన భూమిని మరో మూడు మొబైల్ తయారీ కంపెనీలకు[23] కేటాయించినట్లుగా ఆడిట్ గమనించింది. ఈ విధంగా కేటాయింపు నిబంధనలలోని నియమాలకు విరుద్ధంగా, ప్రస్తుత మార్కెట్ విలువ (2013 ఏప్రిల్ నుండి అమలులోకి వచ్చిన ఎకరానికి ₹14.52 కోట్లు) కన్నా తక్కువకు ప్రధాన భూమిని కేటాయించడం వల్ల టీఎస్ఐఐసీ మరో ₹12.00 కోట్ల ఆదాయ నష్టాన్ని చవిచూసింది.

ఐదు సంవత్సరాలు గడిచినప్పటికీ, కేటాయింపుదారులు ముగ్గురూ (మైక్రోమ్యాక్స్, సెల్కాన్, కార్బన్) తమ యూనిట్లను ఇంకా స్థాపించవలసి (2022 డిసెంబరు) ఉన్నట్లుగా ఆడిట్ గమనించింది. ఐతే, టీఎస్ఐఐసీ ₹1.60 కోట్ల[24] జరిమానాను విధించ లేదు, లేదా వారి ప్రాంగణాన్ని స్వాధీనం చేసుకోలేదు.

మైక్రోమ్యాక్స్‌కు భూమి ధరను నిర్ణయించడానికి వర్తించే అన్ని భూమి రేట్లను ప్రభుత్వ శాఖకు టీఎస్ఐఐసీ తెలియజేసిందని యాజమాన్యం సమాధానం ఇచ్చింది (2023 జనవరి). కానీ మైక్రోమ్యాక్స్ ప్రతిపాదించిన ఎకరానికి ₹10.05 కోట్ల రేటుని పరిశ్రమలు, వాణిజ్య శాఖ అంగీకరించింది. అందువల్ల టీఎస్ఐఐసీ మైక్రోమ్యాక్స్‌కు ఆ రేటుకు భూమిని కేటాయించింది. మైక్రోమ్యాక్స్‌కు భూమిని కేటాయించిన రేటుకే భూమిని కేటాయించాలని ప్రభుత్వ శాఖ ఆదేశాలు జారీ చేసినందున టీఎస్ఐఐసీ ఇతర మొబైల్ తయారీ యూనిట్‌లకు కూడా ఎకరాకు ₹10.05 కోట్ల చొప్పున భూమిని కేటాయించింది. వారి నియంత్రణలో లేని కారణాల వల్ల ఆలస్యం జరగినందున టీఎస్ఐఐసీ వారి యూనిట్లను స్థాపించడానికి మొబైల్ తయారీ కంపెనీలకు సమయాన్ని పొడిగించినట్లు కూడా తెలిపింది.

---

[23] (ఎ) 2017 డిసెంబరులో సెల్కాన్ ఇంపెక్స్ ప్రైవేట్ లిమిటెడ్ (సెల్కాన్)కు 1.12 ఎకరాలు, (బి) 2018 మేలో యునైటెడ్ టెలిలింక్స్ లిమిటెడ్ (కార్బన్)కు 1.06 ఎకరాలు, (సి) 2020 జూలైలో ఫ్లాష్ డిస్ట్రిబ్యూషన్ ప్రైవేట్ లిమిటెడ్‌కు 0.50 ఎకరాలు

[24] [(టీఎస్ఐఐసీ రేటు ఎకరానికి ₹20.35 కోట్లు x మైక్రోమ్యాక్స్‌కి ఒక ఎకరం) + (టీఎస్ఐఐసీ రేటు ఎకరానికి ₹20.35 కోట్లు x సెల్కాన్‌కి 1.12 ఎకరాలు) + (టీఎస్ఐఐసీ రేటు ఎకరానికి ₹20.35 కోట్లు x కార్బన్‌కి 0.50 ఎకరం)] x అనుమతించిన రెండు సంవత్సరాల ఆలస్యాన్ని మించి జరిగిన మూడు సంవత్సరాల ఆలస్యానికి 3 శాతం

పైన తెలిపిన భూములను ఎటువంటి అభివృద్ధి చేయకుండా 'ఉన్న చోట ఉన్నట్లుగా' అన్న ప్రాతిపదికన కేటాయించామని, అందువల్ల అభివృద్ధి చెందిన భూమికి నిర్ణయించిన ప్రస్తుత రేటుతో పోల్చకూడదు లేదా సరైనది కాదని ప్రభుత్వం సమాధానం ఇచ్చింది (2023 అక్టోబరు).

సీఎస్‌సీ ఎకరాకు కనీస పరిమితిని ₹10.00 కోట్లుగా మాత్రమే సూచించింది, ఐతే ప్రస్తుతం ఉన్న మార్కెట్ రేట్లను, కేటాయింపు నిబంధనలను పరిగణనలోకి తీసుకోకుండా పరిశ్రమలు, వాణిజ్య శాఖ మైక్రోమ్యాక్స్ ప్రతిపాదించిన ప్రకారం ఎకరాకు ₹10.05 కోట్ల రేటును అంగీకరించడం వల్ల సమాధానం ఆమోదయోగ్యంగా లేదు. అందువల్ల పరిశ్రమలు, వాణిజ్య శాఖ నియమ విరుద్ధంగా నిర్ణయించిన రేటును తదుపరి కేటాయింపులకు వర్తింప చేయడంలో దూరదృష్టి లోపించింది. ఇంతేకాక, కేటాయింపు సమయంలో మొబైల్ తయారీ కంపెనీలు తాము ఎంచుకున్న భూములకు సంబంధించి ఎటువంటి మౌలిక సదుపాయాల అడ్డంకులను తెలియజేయలేదు. టీఎస్ఐఐసీ కూడా భూములను అభివృద్ధి చేయడానికి ఎటువంటి జవాబుదారీతనం లేకుండా 'ఉన్న చోట ఉన్నట్లుగా' అన్న ప్రాతిపదికన భూములను కేటాయించింది. అందువల్ల, వర్తించే జరిమానా/వడ్డీ విధించకుండా సమయాన్ని పొడిగించడం, ఐదేళ్ల కంటే ఎక్కువ ఆలస్యం జరిగినట్లయితే ప్రాంగణాన్ని స్వాధీనం చేసుకోక పోవడం కేటాయింపు నిబంధనలకు విరుద్ధం.

iv) చందన్‌వెల్లి ఐపీలో తక్కువ రేటుకు భూములను కేటాయించడం

సాంకేతిక వస్త్రాల (టెక్నికల్ టెక్స్‌టైల్స్)[25] తయారీ కోసం వెల్‌స్పన్ గ్రూప్ ఆఫ్ కంపెనీల (డబ్ల్యూజీసీ) అవసరాలకు అనుకూలంగా ఉండే ప్రయోజనాలతో మంత్రివర్గం అనుమతించిన (2018 మార్చి) వాటిలో చందన్‌వెల్లిలో కొత్తగా ఏర్పాటైన ఐపీలో బాహ్య మౌలిక సదుపాయాలతో[26] సిద్ధంగా ఉన్న రెండు భూభాగాల (మొత్తం 650 ఎకరాల[27]) కేటాయింపు, తెలంగాణ టెక్స్‌టైల అపెరల్ విధానం, 2017-22 (టీ-టీఏపీ)[28] ప్రకారం భూమి ధరపై రాయితీ ఉన్నాయి. అందువల్ల, టీఎస్ఐఐసీ అంచనా వేసిన ధరకు డబ్ల్యూజీసీకి భూమిని కేటాయించాలని, టీ-టీఏపీ ప్రకారం అటువంటి ధరపై రాయితీని అనుమతించాలన్నట్లుగా మంత్రివర్గ నిర్ణయాన్ని భావించవచ్చు.

టీఎస్ఐఐసీకి చెందిన ధర నిర్ణయం, మౌలికసదుపాయాల కమిటీ (పీఎఫ్&ఐసీ) నిర్ణయించిన (2018 ఏప్రిల్) భూమి ధర(లు)[29] ను పరిగణనలోకి తీసుకుని డబ్ల్యూజీసీకి కేటాయించిన భూమికి ధరను నిర్ణయించమని టీఎస్ఐఐసీ అభ్యర్థించింది (2018 ఏప్రిల్). అభివృద్ధి చేయని భూమి ధర ఎకరాకు ₹13.73 లక్షలుగా ప్రభుత్వం నిర్ణయించి భూమిని కేటాయించడానికి అంగీకరించిందని పరిశ్రమలు, వాణిజ్య శాఖ టీఎస్ఐఐసీకి తెలిపింది (2018 జూలై). తదనుగుణంగా టీఎస్ఐఐసీ ₹51.49 కోట్లను (375 ఎకరాలకు ఎకరాకు ₹13.73 లక్షల చొప్పున) వసూలు చేసి డబ్ల్యూజీసీకి భూమిని (2019 జనవరిలో 200 ఎకరాలు, 2019 అక్టోబరులో 75 ఎకరాలు, 2021 జనవరిలో 100

---

[25] సాంకేతిక వస్త్రాలు అంటే సౌందర్యం లేదా అలంకారణ కోసం కాక వాటి సాంకేతిక పనితీరు, క్రియాత్మక లక్షణాల కోసం ప్రధానంగా ఉపయోగించే వస్త్రాలు, ఉత్పత్తులుగా నిర్వచించారు. ఇక్కడ క్రియాత్మకత ప్రాథమిక ప్రమాణంగా ఉంటుంది. సాంకేతిక వస్త్రాలలో ఆటోమోటివ్ అప్లికేషన్‌లకు సంబంధించిన వస్త్రాలు, వైద్యపరమైన వస్త్రాలు, జియోటెక్స్‌టైల్స్, ఆగ్రో టెక్స్‌టైల్స్, రక్షణపరమైన వస్త్రాలు ప్యాకింగ్ వస్త్రాలు మొదలైనవిగా ఉంది.

[26] కేటాయింపు సమయంలో వాస్తవ అవసరాల అంచనా ఆధారంగా 550 ఎకరాలకు తగ్గించారు. ఇందులో నేలపై పరిచే తివాచీలు, విలాసవంతమైన వినైల్‌పెంకుల తయారీ కోసం వెల్‌స్పన్ ఫ్లోరింగ్ లిమిటెడ్‌కు 450 ఎకరాలు, సాంకేతికంగా నేసిన వస్త్రం, కుట్టుతో కలిపిన వస్త్రాలు, నేయని వస్త్రాల కోసం వెల్‌స్పన్ ఇండియా లిమిటెడ్‌కు 100 ఎకరాలను కేటాయించారు.

[27] నాలుగు వరసల రహదారులు, విద్యుత్తు, సహజ వాయువు, శుభ్రపరచిన నీరు మొదలైనవి.

[28] తెలంగాణ ప్రభుత్వం, తెలంగాణ టెక్స్‌టైల్, అపెరల్ ప్రోత్సాహక పథకం, 2017-2022 ను ప్రవేశపెట్టి (2017 ఆగష్టు) ఎప్పటికప్పుడు కార్యాచరణ మార్గదర్శకాలను (టీ-టీఏపీ) (2019 మార్చి) జారీచేస్తుంది. టీ-టీఏపీ కింద వినియోగించిన భూమి విస్తీర్ణం ఆధారంగా, ప్రథమ క్లయింట్లు, మొదట వచ్చిన ప్రతి కొత్త టెక్స్‌టైల్/అపెరల్ ఐపీలు ఎకరాకు ₹20.00 లక్షల వరకు లేదా టీఎస్ఐఐసీ నిర్ధారించిన భూమి ధరలో 50 శాతం వరకు రాయితీకి అర్హులు. సాంకేతిక వస్త్రాల యూనిట్లు ఎకరానికి ₹10.00 లక్షల పరిమితితో 25 శాతం అదనపు రాయితీకి అర్హులు.

[29] చందన్‌వెల్లి ఐపీ వద్ద అభివృద్ధి చెందని భూమికి ఎకరాకు ₹13.73 లక్షలు, పాక్షికంగా (అంతర్గత) మౌలిక సదుపాయాలు ఉన్న భూమికి ఎకరాకు ₹22.54 లక్షలు, పూర్తి (అంతర్గత, బాహ్య) మౌలిక సదుపాయాలు ఉన్న భూమికి ఎకరాకు ₹44.44 లక్షలుగా పీఎఫ్&ఐసీ నిర్ణయించింది.

ఎకరాలు) అప్పగించింది. మిగిలిన 175 ఎకరాల భూమిని డబ్ల్యూజీసీ ద్వారా ప్రాజెక్టు భవిష్యత్తు విస్తరణ కోసం అట్టి పెట్టింది (2019 ఫిబ్రవరి).

సిద్ధంగా ఉన్న బాహ్య మౌలిక సదుపాయాలతో కూడిన భూమిని డబ్ల్యూజీసీకి అందించాలని మంత్రివర్గం నిర్ణయించినందున, అంతర్గత మౌలిక సదుపాయాలపై టీఎస్ఐఐసీ తప్పనిసరిగా చేయవలసిన అభివృద్ధి వ్యయాన్ని పరిశ్రమలు, వాణిజ్య శాఖ పరిగణనలోకి తీసుకుని ఎకరాకు ₹22.54 లక్షల చొప్పున డబ్ల్యూజీసీకి భూమిని కేటాయించవచ్చని ఆడిట్ అభిప్రాయం. ఈ విధంగా డబ్ల్యూజీసీకి తక్కువ ధరకు భూములను కేటాయించడం వల్ల టీఎస్ఐఐసీ ఆదాయం నష్టపోయింది. డబ్ల్యూజీసీ ₹33.04 కోట్ల[30] మేర అనుచిత లబ్ధి పొందింది.

మంత్రివర్గం ఆమోదించిన అవసరాలకు అనుకూలంగా ఉండే ప్రయోజనాలలో చేర్చనందున డబ్ల్యూజీసీకి రాయితీ భూ రేటును (అంతర్గత మౌలిక సదుపాయాల కల్పన ఖర్చు లేకుండా భూమి ధర) అనుమతించడానికి, పరిశ్రమలు, వాణిజ్య శాఖ దీనిపై మంత్రివర్గ ఆమోదం పొందలేదని కూడా ఆడిట్ గమనించింది.

"బాహ్య మౌలిక సదుపాయాలతో సిద్ధంగా ఉన్న, ఎటువంటి చిక్కులు లేని అభివృద్ధి చేయని పారిశ్రామిక భూ భాగం" కేటాయింపును మంత్రివర్గం ఆమోదించిందని ప్రభుత్వం (2023 అక్టోబరు) సమాధానం ఇచ్చింది. పార్కులో మొదటి వచ్చిన వారికి అభివృద్ధి చేయని భూమికి ఉండే ధరకు భూమిని కేటాయించడం, తరువాత కేటాయించిన వారికి బాహ్య మౌలిక సదుపాయాల ధరను కలపడం ఎప్పుడూ మంత్రివర్గ నిర్ణయంగా ఉంది. ఇంతేకాక, వాస్తవాలను జాగ్రత్తగా పరిశీలించిన తర్వాత మాత్రమే విక్రయ దస్తావేజు చేసుకునేందుకు ప్రభుత్వం ఆమోదించిందని తెలిపింది.

మంత్రివర్గం ఆమోదం (23.03.2018 నాటి జి.ఓ ఎంఎస్ సంఖ్య 21 ప్రకారం తెలిపిన) రాయితీ రేటుతో భూమిని కేటాయించడానికి లేదా మౌలిక సదుపాయాల ఖర్చును తదుపరి కేటాయింపులపై మోపాలని ఆదేశించలేదు కనుక ఈ సమాధానం ఆమోదయోగ్యంగా లేదు. అందువల్ల, మంత్రివర్గం నుండి భూమిని రాయితీ రేటుకు కేటాయించడానికి నిర్దిష్ట ఆదేశాలు లేనప్పుడు, టీఎస్ఐఐసీ కేటాయింపు నిబంధనల ప్రకారం ఎకరానికి ₹22.54 లక్షల ధరతో భూమిని కేటాయించి ఉండాలి, ఇందులో టీఎస్ఐఐసీ అందించే మౌలిక సదుపాయాల ఖర్చును కలిగి ఉంటుంది.

v) మంఖాల్ ప్లాస్టిక్ పార్కు (విస్తరణ)లో భూమిని అదనంగా కేటాయించడం

భూ కేటాయింపు విధానం ప్రకారం, టీఎస్ఐఐసీ వివిధ పరిశ్రమలకు కేటాయించాల్సిన భూమిని శాస్త్రీయంగా అంచనా వేయాలి.

మంఖాల్ ప్లాస్టిక్ పార్కు (విస్తరణ) లో ఎకరానికి ₹35.00 లక్షల చొప్పున భూమిని చిరిపాల్ పాలీ ఫిల్మ్స్ లిమిటెడ్ (సీపీఎఫ్ఎల్)కు కేటాయించాలనే సీఎస్సీ నిర్ణయాన్ని (2017 జూలై) పరిశ్రమలు, వాణిజ్య శాఖ టీఎస్ఐఐసీకి తెలియజేసింది (2017 అక్టోబరు). ప్రాజెక్టు[31] కోసం భూ అవసరాన్ని నిర్ధారించడం కోసం రాష్ట్ర స్థాయి కేటాయింపు కమిటీ (ఎస్ఎల్ఏసీ) ముందు ఎకరానికి ₹35.00 లక్షల చొప్పున 30 ఎకరాల భూమిని కేటాయించాలనే ప్రతిపాదనను ఉంచాలని, తాత్కాలిక కేటాయింపు లేఖను జారీ చేయాలని టీఎస్ఐఐసీని ఆదేశించింది.

తదనుగుణంగా, లే అవుట్ సవరణకు లోబడి సీపీఎఫ్ఎల్‌కు 23 ఎకరాలు కేటాయించాలని ఎస్ఎల్ఏసీ నిర్ణయించింది (2017 అక్టోబరు). ఐతే, సీపీఎఫ్ఎల్‌కు 30 ఎకరాల కేటాయింపు కోసం పరిశ్రమలు, వాణిజ్య శాఖ చేసిన ప్రతిపాదన, టీఎస్ఐఐసీ ఉత్తర్వుల ఆధారంగా శంషాబాద్ జోనల్ కార్యాలయం 29.87 ఎకరాల మేర భూమిని సీపీఎఫ్ఎల్‌కి పూర్తి విక్రయంతో కేటాయించింది (2017 అక్టోబరు). టీఎస్ఐఐసీ భూమి విలువ ₹10.45 కోట్లను వసూలు చేసిన తర్వాత,

---

[30] 375 ఎకరాలు x (టీఎస్ఐఐసీ భూమి ధర ఎకరాకు ₹22.54 లక్షలు – డబ్ల్యూజీసీ చెల్లించిన ఎకరాకు ₹13.73 లక్షలు)

[31] ₹529.00 కోట్ల అంచనా వ్యయంతో పాలీ ఫిల్మ్‌ల తయారీ సంస్థ

విక్రయ ఒప్పందాన్ని చేసుకుని సీపీఎఫ్ఎల్‌కి ప్రాంగణాన్ని అప్పగించి (2018 మార్చి) తుది కేటాయింపును జారీ (2018 జనవరి) చేసింది.

భూ కేటాయింపు కోసం ధరను మాత్రమే సీఎస్‌సీ నిర్ణయించిందని, పరిశ్రమలు, వాణిజ్య శాఖ కేవలం 30 ఎకరాల కేటాయింపును ప్రతిపాదించిందని, ప్రాజెక్టు కోసం భూమి వాస్తవ అవసరాన్ని ఎస్ఎల్ఏసీ (టీఎస్ఐఐసీ) ని అంచనా వేయమని ప్రత్యేకంగా కోరినట్లుగా ఆడిట్ గమనించింది. ఐతే, పరిశ్రమలు, వాణిజ్య శాఖ ఆదేశాలను ఉల్లంఘించి, రాయితీ రేటుతో అవసరానికి మించి 6.87 ఎకరాలను టీఎస్ఐఐసీ కేటాయించింది. ఫలితంగా సీపీఎఫ్ఎల్‌కి ₹8.93 కోట్ల[32] మేర అనుచిత లబ్ధి చేకూరింది.

50 శాతం భూమిని పచ్చదనం కోసం వినియోగిస్తారని, అందువల్ల పచ్చదనం కోసం తప్ప బహిరంగ స్థలాన్ని వేరే వాటికి వినియోగించలేరని ప్రభుత్వం సమాధానం ఇచ్చింది (2023 అక్టోబరు). ఇంతేకాక, సీపీఎఫ్ఎల్ వాగ్దానం చేసిన విధంగా పెట్టుబడి, ఉపాధి లక్ష్యాలను సాధించిందని, కేటాయించిన భూమిని పూర్తిగా వినియోగించుకుందని తెలిపింది.

శంషాబాద్ జోనల్ కార్యాలయ వివరణాత్మక నివేదిక (2021 అక్టోబరు) ప్రకారం, సీపీఎఫ్ఎల్ అవసరమైన రోడ్లు, గ్రీన్ బెల్ట్ మొదలైన వాటితో పాటు తయారీ యూనిట్‌ను ఏర్పాటు చేయడానికి 17.99 ఎకరాలను మాత్రమే ఉపయోగించుకుంది, బహిరంగ భూమి 11.88 ఎకరాలు నిరుపయోగంగా ఉండిపోవడం వల్ల సమాధానం ఆమోదయోగ్యంగా లేదు. అందువల్ల, అదనంగా 6.87 ఎకరాల భూమిని కేటాయించడం అనేది నివారించదగిన విషయం. ఫలితంగా సీపీఎఫ్ఎల్‌కి ₹8.93 కోట్ల అనుచిత లబ్ధిని చేకూర్చడం జరిగింది.

vi) కొత్తూరు ఐపీలో భూమిని నియమ విరుద్ధంగా పునరుద్ధరించడం

కేటాయింపు నిబంధనలు ప్రకారం, టీఎస్ఐఐసీ ఒకవేళ స్థలాన్ని స్వాధీనం చేసుకుంటే, భూమిని తిరిగి ఇవ్వమని చేసే అభ్యర్థనను పరిగణించకూడదు. దరఖాస్తుదారుడు తాజాగా దరఖాస్తు చేసిన తేదీలో ఉన్న రేటుతో భూమిని కేటాయించమని కోరుతూ మళ్లీ స్థలం కోసం దరఖాస్తు చేసుకోవాలి.

టీఎస్ఐఐసీ (అప్పటి ఏపీఐఐసీఎల్) కేఏపీ స్టీల్ లిమిటెడ్ (కేఎస్ఎల్)కు స్టీల్ కడ్డీలు/దిమ్మల తయారు చేయడం కోసం కొత్తూరు ఐపీలో 84.88 ఎకరాల భూమిని కేటాయిస్తూ కౌలు, విక్రయ ఒప్పందం (ఎల్ఎస్ఏ) (1986 జనవరి) చేసుకుంది. భూమి ధర ఎకరాకు ₹25,530గా నిర్ణయించారు. కోర్టు ఆదేశం మేరకు పెరిగిన పరిహారం చెల్లించవలసి ఉంటుంది. కేఎస్ఎల్ ప్రాజెక్టును నిర్మించలేక పోవడం, ఖుష్కీ భూములకు ఎకరాకు ₹45,000 చొప్పున, తరీ భూములకు ఎకరాకు ₹50,000 చొప్పున పెంచిన (1994 ఏప్రిల్) పరిహారం చెల్లించడంలో విఫలమవడం వల్ల, టీఎస్ఐఐసీ భూ కేటాయింపును రద్దు చేసి (1998 ఆగష్టు) కేఎస్ఎల్ మొత్తం స్థలాన్ని (1999 సెప్టెంబరు నుంచి 2003 ఆగష్టు వరకు విడతల వారీగా) స్వాధీనం చేసుకుంది. స్వాధీనం చేసుకున్న మొత్తం 84.88 ఎకరాలకు గానూ టీఎస్ఐఐసీ 39.27 ఎకరాలను ఇతర పార్టీలకు కేటాయించింది.

మరోవైపు, కేఎస్ఎల్, జేసీకే ఇన్‌ఫ్రా ప్రాజెక్ట్స్ లిమిటెడ్ (జేసీకేఐపీఎల్) గా పేరు మార్చుకుని లాజిస్టిక్, లైట్ ఐపీని స్థాపించడం కోసం తన స్థలాన్ని (45.61 ఎకరాలు) తిరిగి ఇవ్వమని టీఎస్ఐఐసీని అభ్యర్థించింది (2018 మార్చి). కోర్టు కేసు[33] ఉపసంహరణకు లోబడి స్థలాన్ని తిరిగి ఇవ్వడానికి, కేటాయింపును రద్దు చేసిన తేదీ నుంచి తిరిగి ఇచ్చే తేదీ (2019 ఏప్రిల్) వరకు 16 శాతం వడ్డీతో కలిపి ఎకరాకు ₹30,000 వ్యత్యాస ధరను, ప్రస్తుతం ఉన్న భూమి

---

[32] (6.87 ఎకరాలు) x (టీఎస్ఐఐసీ ప్రస్తుత రేటు ₹1.65 కోట్లు - కేటాయించిన రేటు ₹0.35 కోట్లు)

[33] టీఎస్ఐఐసీ స్థలాన్ని స్వాధీనం చేసుకోవడాన్ని సవాలు చేస్తూ కేఎస్ఎల్ దాఖలు చేసిన రిట్టు (2002) పెండింగ్‌లో ఉంది (2019 మార్చి).

ధర ఎకరాకు ₹1.20 కోట్లలో ఒక శాతం పునరుద్ధరణ రుసుమును వసూలు చేయడానికి టీఎస్ఐఐసీ చేసిన ప్రతిపాదన (2018 జూన్) ను పరిశ్రమలు, వాణిజ్య శాఖ అంగీకరించింది (2019 ఏప్రిల్). దీనిని అనుసరించి, టీఎస్ఐఐసీ మొత్తం ₹1.51 కోట్లను వసూలు చేసి (2019 మే) 45.61 ఎకరాలు జేసీకేఐపీఎల్‌కు స్వాధీనం చేసింది (2019 ఆగష్టు). ఈ ప్రాజెక్టును ఇంకా చేపట్టవలసి (2022 డిసెంబరు) ఉంది.

కేటాయింపు నిబంధనల ప్రకారం వసూలు చేయదగిన ₹54.91 కోట్లకు[34] గానూ 20 సంవత్సరాల కంటే ఎక్కువ కాలం గడిచిన తర్వాత కూడా టీఎస్ఐఐసీ కేవలం ₹1.51 కోట్లను వసూలు చేసి భూమిని అప్పగించినట్లుగా ఆడిట్ గుర్తించింది. దీని ఫలితంగా కేఎస్ఎల్‌కి ₹53.40 కోట్ల అనుచిత లబ్ధిని చేకూర్చడం జరిగింది.

కేటాయింపుదారుడు చాలా కాలం క్రితం భూమి ధరను చెల్లించి, యూనిట్‌ను నిర్మించాడని ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 అక్టోబరు). ఐతే, కేటాయింపుదారుడు పెంచిన పరిహారం చెల్లించకపోవడం వల్ల టీఎస్ఐఐసీ కేటాయింపును రద్దు చేసింది. పెంచిన పరిహారం చెల్లించని పక్షంలో కేటాయింపును పునరుద్ధరించేందుకు మార్గదర్శకాలు ఏవీ లేవు. టీఎస్ఐఐసీ 2013 సర్క్యులర్ సంఖ్య.412 ప్రకారం, యూనిట్లను నిర్మించని సందర్భాల్లో సమయాన్ని పొడిగించింది. తిరిగి స్వాధీనం చేసిన స్థలంలో లాజిస్టిక్, లైట్ ఐపీని స్థాపించడం కోసం కేటాయింపుదారుడు అధిక పెట్టుబడి, ఉపాధిని ప్రతిపాదించినందున టీఎస్ఐఐసీ/తెలంగాణ ప్రభుత్వాలకు ఎటువంటి నష్టం లేదని ప్రభుత్వం తెలిపింది.

ఎల్ఎస్ఏ అప్పగింత దస్తావేజు (2019 ఆగష్టు) ప్రకారం, టీఎస్ఐఐసీ భూమిని స్వాధీనం చేసుకుంది. పెంచిన పరిహారాన్ని చెల్లించకపోవడమే కాక కేటాయింపుదారుడు ఎటువంటి పారిశ్రామిక కార్యకలాపాలు చేపట్టకుండా భూమిని ఖాళీగా ఉంచి ప్రాజెక్టును పూర్తి చేయలేదు. ఈ విధంగా కేటాయింపు, ఎల్ఎస్ఏ నిబంధనలు, షరతులను ఉల్లంఘించడం వల్ల సమాధానం ఆమోదయోగ్యంగా లేదు. అందువల్ల, ప్రస్తుతం భూమికి ఉన్న రేటుతో కేటాయించడానికి కేటాయింపు నిబంధనలలోని నియమాలు పూర్తి స్థాయిలో వర్తిస్తాయి. 2013 సర్క్యులర్ సంఖ్య.412 లో తెలిపిన మార్గదర్శకాలు వర్తించవు. ఇవి 2004 తర్వాత చేసిన కేటాయింపుల కోసం ఉద్దేశించినవి. ఐతే, ప్రస్తుత కేటాయింపు 1986 లో చేసినది. కొత్త ప్రాజెక్టులో ప్రతిపాదించిన పెట్టుబడి, ఉపాధి కల్పనలను కేటాయింపు నిబంధనలకు విరుద్ధంగా జరిగిన కేటాయింపు పునరుద్ధరణను సమర్థించడం కోసం పరిగణించకూడదు.

vii) వినియోగాన్ని నిర్ధారించకుండా భూములను విక్రయించడం

భూమి కేటాయింపు విధానం, భూమిని వివేకవంతంగా కేటాయించడం, దాని వినియోగాన్ని సమర్థవంతంగా పర్యవేక్షించడం అనే ప్రాథమిక సూత్రాన్ని అనుసరించి ఉంటుంది. ప్రాజెక్టుల నిర్మాణం, కేటాయింపు రద్దు, ఒకవేళ కేటాయింపుదారుడు ప్రాజెక్టును పూర్తి చేయకపోతే స్థలాన్ని టీఎస్ఐఐసీ స్వాధీనం చేసుకోవడాన్ని పర్యవేక్షించడం కోసం కూడా కేటాయింపు నిబంధనలు ఉన్నాయి.

ఇంతేకాక, 10, 11 పంచవర్ష ప్రణాళికలలో ప్రత్యేక ప్రయోజన వాహక సంస్థల (ఎస్‌పీవీలు) ద్వారా చేపట్టిన పారిశ్రామిక ప్రాజెక్టులను పూర్తిచేయడంలో విపరీతమైన జాప్యాలు, వ్యయాలు పెరగడం, సరైన జవాబుదారీతనం లేకపోవడం, ఫలితాల సాధనలో లోపాలు వంటివాటిని ఎదుర్కొన్నట్లుగా భారత ప్రభుత్వ సవరించిన పారిశ్రామిక మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి పథకం, 2013 (ఎంఐఐయూఎస్) గుర్తించింది. అందువల్ల, టీఎస్ఐఐసీ వంటి రాష్ట్ర స్థాయిలో అమలు చేసే సంస్థల (ఎస్ఐఏ) ద్వారా మాత్రమే పారిశ్రామిక ప్రాజెక్టులను చేపట్టాలని ఎంఐఐయూఎస్ అనుకుంది.

[34] 45.61 ఎకరాలు X ఎకరానికి ₹1,20,39,825 చొప్పున

ఐనప్పటికీ, సూక్ష్మ, చిన్న, మధ్య తరహా సంస్థల (ఎంఎస్ఎంఈ) గ్రీన్‌ఫీల్డ్ పారిశ్రామిక పార్కు స్థాపన కోసం 454.05 ఎకరాలు (2018 మే నుంచి 2020 అక్టోబరు వరకు), సంబంధిత పరిశ్రమ సంఘాలు ప్రారంభించిన ఎస్‌పీవీ[35] కోసం దండు మల్కాపూర్ ఐపీలో రైస్ హబ్[36] ఏర్పాటు కోసం 231 ఎకరాలను (2020 ఆగష్టు) టీఎస్ఐఐసీ కేటాయించింది.

ఈ ఎస్‌పీవీలతో టీఎస్ఐఐసీ కుదుర్చుకున్న (2018 జూన్ నుంచి 2021 జనవరి వరకు) విక్రయ ఒప్పందం(లు) టీఎస్ఐఐసీ ద్వారా భూమి కేటాయింపు కోసం మాత్రమే జరిగింది. ఐతే ఎస్‌పీవీలు అంతర్గత మౌలిక సదుపాయాలను (18 నెలలు) అభివృద్ధి చేయడం, వారి సభ్యులకు ప్లాట్లు కేటాయించడం, ప్రాజెక్టుల నిర్మాణాలను (24 నెలలు) పర్యవేక్షించడం, 42 నెలలకు మించకుండా ప్రాజెక్టును పూర్తి చేయడం వంటివి చేయవలసి ఉంది. ఎస్‌పీవీలు అంతర్గత మౌలిక సదుపాయాలను అభివృద్ధి చేసిన తర్వాత విక్రయ దస్తవేజులను అమలు చేయాలి.

రైస్ హబ్ అభివృద్ధి ఇంకా (2022 మార్చి) పురోగతిలో ఉంది. ఐతే ఎస్‌పీవీ ద్వారా 384 ప్లాట్ల కేటాయింపు, మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి జరిగిన తర్వాత ఎంఎస్ఎంఈ ప్రాజెక్టు మొదటి దశలోని 371 ఎకరాలకు (454.05 ఎకరాలలో) టీఎస్ఐఐసీ విక్రయ దస్తవేజులను (2021 అక్టోబరు) రాసి ఇచ్చినట్లుగా ఆడిట్‌కు అందించిన రికార్డుల ప్రకారం తెలిసింది. ఐతే 42 నెలల కంటే ఎక్కువ కాలం గడిచినప్పటికీ (2018 జూన్ నుంచి 2021 డిసెంబరు వరకు) 384 కేటాయింపుదారులకు గానూ 18 మంది మాత్రమే వాణిజ్యపరంగా ఉత్పత్తిని ప్రారంభించినట్లు నివేదించడం (డిసెంబరు 2021) జరిగింది. మిగిలిన యూనిట్లు అనుమతులు/నిర్మాణ దశల్లో ఉన్నాయి.

ఎంఐఐయూఎస్‌లో ఉన్న విధంగా వ్యక్తిగత ప్రాజెక్టు ప్రతిపాదకులతో కాక ఎస్‌పీవీలతో (మూడవ పక్షం) విక్రయ ఒప్పందాన్ని (ల) చేసుకోవడం, ఎస్‌పీవీలు మౌలిక సదుపాయాలను అభివృద్ధి చేసిన వెంటనే విక్రయ దస్తవేజులను రాసి ఇవ్వడం వల్ల, వ్యక్తిగత ప్రాజెక్టుల నిర్మాణం, ఐపీలను వినియోగించే విధంగా చూసేందుకు టీఎస్ఐఐసీ ఎటువంటి ఇతర మార్గాన్ని ఎంచుకునే అవకాశాన్ని కోల్పోయినట్లుగా ఆడిట్ గమనించింది. ఇంతేకాక, ఎస్‌పీవీలు పారదర్శక కేటాయింపు విధానాన్ని పాటించడం, ప్రాజెక్టు నిర్మాణాలను పర్యవేక్షించడం కోసం ఎస్‌పీవీల బోర్డు ఆఫ్ డైరెక్టర్స్‌లో (నిర్దేశక మండలి) టీఎస్ఐఐసీ ప్రతినిధులు ఉండాలనే పరిశ్రమలు, వాణిజ్య శాఖ ఆదేశాలపై (2017 మే) టీఎస్ఐఐసీ స్పందించలేదు. అందువల్ల, వ్యక్తిగత ప్రాజెక్టుల వాస్తవ నిర్మాణం, ఐపీలలోని భూముల వినియోగంపై భూ కేటాయింపు విధానం, కేటాయింపు నిబంధనలు, ఎంఐఐయూఎస్ మార్గదర్శకాల్లోని లక్ష్యాలను చేరుకునే విధంగా చూసే టీఎస్ఐఐసీ యంత్రాంగం అందుబాటులో లేదు.

ప్రభుత్వ ఆదేశాల ప్రకారం ఎస్‌పీవీలకు భూమి కేటాయించడం జరిగిందని, గతంలో ఎస్‌పీవీల ద్వారా వ్యక్తిగత కేటాయింపుదారులు భూమి కోసం దరఖాస్తు చేసుకునేవారని ప్రభుత్వం (2023 అక్టోబరు) తెలిపింది. ఎస్‌పీవీలు సొంతంగా భూమిని అభివృద్ధి చేసి, వారి సభ్యులకు ప్లాట్లు కేటాయించాల్సి ఉన్నప్పటికీ, ప్రాజెక్టు అభివృద్ధి, యూనిట్ల నిర్మాణ పురోగతిని జెడ్ఓ సమయానుసారం సమర్పించే నివేదికల ద్వారా పర్యవేక్షిస్తున్నట్లుగా తెలిపింది. ఇంతేకాక సంస్థ యాజమాన్యం సమర్పించిన తదుపరి సమాధానం (2024 ఫిబ్రవరి) లో, టీఐఎఫ్, ఎంఎస్ఎంఈ దండు మల్కాపూర్ ఐపీలో నేటి వరకు 50 పరిశ్రమలు తమ కార్యకలాపాలను ప్రారంభించాయని, 50 పరిశ్రమలు 2024 జూన్ చివరి నాటికి కార్యకలాపాలను ప్రారంభించే అవకాశం ఉందని తెలిపింది.

---

[35] వరికి సంబంధించిన పరిశ్రమల సమూహము (క్లస్టర్)

[36] తెలంగాణ పారిశ్రామికుల సంక్షేమ సమాఖ్య (టీఐఎఫ్) ఏర్పాటు చేసిన టీఐఎఫ్ సమీకృత పారిశ్రామిక పార్కుల ప్రయివేటు లిమిటెడ్, అనేక ఎంఎస్ఎంఈ పరిశ్రమ సంఘాల సమాఖ్య, రైసు హబ్ ఏర్పాటు కోసం హైదరాబాద్, రంగారెడ్డి జిల్లాలకు చెందిన రైసు మిల్లుల సంఘం ఏర్పాటు చేసిన యాదాద్రి ఫుడ్ పార్క్ ఇన్‌ఫ్రాస్ట్రక్చర్స్ ప్రయివేటు లిమిటెడ్ (ఎస్‌పీవీ) (గతంలో రైస్ హబ్ ఇన్‌ఫ్రాస్ట్రక్చర్స్ ప్రైవేట్ లిమిటెడ్ అని పిలిచేవారు).

అంగీకరించిన విధంగా కేటాయించిన భూములను ఎస్‌పీవీలు వినియోగించకపోతే వాటిపై టీఎస్‌ఐఐసీ చర్య చేపట్టే హక్కుకు చట్టపరమైన రక్షణ కల్పించలేదు లేదా ప్రాజెక్టు నిర్మాణంలో నెమ్మదిగా పురోగతి ఉన్నప్పటికీ ఎస్‌పీవీలపై ఎటువంటి చర్య తీసుకోలేక పోవడం వల్ల సమాధానం ఆమోదయోగ్యంగా లేదు.

viii) చందన్‌వెల్లి ఐపీలో రిజర్వేషన్ ఛార్జీలను తక్కువగా క్లెయిమ్ చేయడం

కేటాయింపు నిబంధనల ప్రకారం, భూ కేటాయింపు దశలవారీగా చేయమని అభ్యర్థించినపుడు ప్రారంభ దశకు అవసరమైన భూమిని మాత్రమే కేటాయించాలని, మిగిలిన భూమిని ప్రారంభ దశ కోసం కేటాయించిన తేదీ నుండి గరిష్టంగా ఐదు సంవత్సరాల వరకు అట్టిపెట్టాలి. ప్రతి సంవత్సరానికి అట్టిపెట్టిన భూమికి అప్పుడు ఉన్న ధరలో ఐదు శాతం చొప్పున ప్రొసెస్ రుసుమును విధించి, ముందుగా చెల్లించిన తర్వాత కేటాయించాలనే షరతు ఉంది.

వెల్‌స్పన్ గ్రూప్ ఆఫ్ కంపెనీస్ (డబ్ల్యూజీసీ) అభ్యర్థించిన విధంగా టీఎస్‌ఐఐసీ 2019 ఫిబ్రవరి నుంచి 2021 ఆగష్టు వరకు రెండున్నర సంవత్సరాల పాటు చందన్‌వెల్లి ఐపీలో 175 ఎకరాలను (కేటాయించిన 550 ఎకరాలకు గానూ) అట్టిపెట్టింది. టీఎస్‌ఐఐసీ ₹2.40 కోట్ల[37] కోసం మాత్రమే క్లెయిమ్ చేసింది (2021 ఆగష్టు). డబ్ల్యూజీసీ ఇంకా ఆ మొత్తాన్ని చెల్లించవలసి ఉంది (2022 డిసెంబరు).

కేటాయింపు నిబంధనల ప్రకారం, డబ్ల్యూజీసీ నుండి ₹9.72 కోట్ల[38] మొత్తాన్ని రాబట్టవలసి ఉన్నట్లుగా ఆడిట్ గమనించింది. ఈ విధంగా, భూమిని అట్టిపెట్టిన ఛార్జీలను టీఎస్‌ఐఐసీ తక్కువగా క్లెయిమ్ చేసిన ఫలితంగా డబ్ల్యూజీసీకి ₹7.32 కోట్ల మేర అనుచిత లబ్ధిని చేకూర్చడం జరిగింది.

భూమిని అట్టిపెట్టినందుకు చెల్లించాల్సిన ఛార్జీల బకాయిలు ₹2.40 కోట్లను డబ్ల్యూజీసీ నుండి రాబట్టుకొనేందుకు ప్రయత్నిస్తున్నమని ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 అక్టోబరు).

ప్రస్తుత భూమి రేటు పరంగా ఇంకా భూమిని అట్టిపెట్టిన వ్యవధి పరంగా టీఎస్‌ఐఐసీ తక్కువ క్లెయిమ్ చేసింది. ఈ విధంగా ₹7.32 కోట్ల మేర తక్కువ క్లెయిమ్ చేయడం వల్ల సమాధానం ఆమోదయోగ్యంగా లేదు. టీఎస్‌ఐఐసీ ఇంకా తన ₹2.40 కోట్ల క్లెయిమ్‌ను కూడా తిరిగి రాబట్టుకోలేదన్న అంశాన్ని అంగీకరించాలి.

ix) హైదరాబాదు ఫార్మా సిటీలో సంబంధం లేని పారిశ్రామిక యూనిట్‌కు భూమిని కేటాయించడం

నిమ్జ్ మార్గదర్శకాల ప్రకారం మాస్టర్ ప్లాన్, సమయాలను అనుసరించి నిర్దేశిత ప్రయోజనాల కోసం మాత్రమే భూమిని కేటాయించాలి, వినియోగించాలి. టీఎస్‌ఐఐసీ హైదరాబాద్ ఫార్మా సిటీ (హెచ్‌పీసీ) కోసం నిమ్జ్‌ని ఔషధ పరిశ్రమల సమూహంగా ప్రతిపాదించింది (2016 జనవరి). ఐతే, ఐదు దశల్లో డేటా కేంద్ర స్థాపన కోసం అమెజాన్ డేటా సర్వీసెస్ ఇండియా ప్రైవేట్ లిమిటెడ్ (ఏడీఎస్‌ఐపీఎల్)కు హైదరాబాద్ ఫార్మా సిటీ (హెచ్‌పీసీ) లో 48.01 ఎకరాల భూమిని తెలంగాణ ప్రభుత్వం / టీఎస్‌ఐఐసీ మొదట కేటాయించాయి (2020 జనవరి). ప్రతి దశ నిర్మాణం పూర్తయిన తేదీ నుండి కాక విక్రయ దస్తావేజు తేదీ నుండి 20 సంవత్సరాల పాటు ఉద్దేశించిన ప్రయోజనం కోసం భూమిని ఉపయోగించుకోవడానికి అనుమతించే విక్రయ దస్తావేజును కూడా టీఎస్‌ఐఐసీ చేసింది (2020 ఫిబ్రవరి).

"డేటా కేంద్రం" స్థాపన కోసం హెచ్‌పీసీలో భూమిని కేటాయించడం అంటే హెచ్‌పీసీ, ప్రతిపాదించిన ప్రయోజనం నుండి దిశ మార్చుకున్నదని ఆడిట్ ఉద్దేశం. డేటా కేంద్రంలో ఉపాధి అవకాశాలు చాలా తక్కువగా ఉంటాయి కాబట్టి, హెచ్‌పీసీలో 1.66 లక్షల మందికి ప్రత్యక్ష ఉపాధి కల్పించాలనే లక్ష్యం కూడా నెరవేరదు. ఇంతేకాక, విక్రయ

---

[37] ఎకరానికి రాయితీ రేటు ₹13.73 లక్షలు x 5 శాతం x 175 ఎకరాలు x 2 సంవత్సరాలు

[38] ఎకరానికి ప్రస్తుత రేటు ₹44.44 లక్షలు x 5 శాతం x 175 ఎకరాలు x 2.5 సంవత్సరాలు

దస్తావేజుని చేయడం వల్ల యూనిట్‌ను స్థాపించని పక్షంలో స్థలాన్ని స్వాధీనం చేసుకునే అవకాశాన్ని కూడా టీఎస్ఐఐసీ కోల్పోయింది.

హెచ్‌పీసీ నిర్మాణంలో ఉన్నందున హెచ్‌పీసీలో ఏడీఎస్ఐపీఎల్‌కి కేటాయించిన భాగం హెచ్‌పీసీపై ప్రభావం చూపదని ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 అక్టోబరు). ఏడీఎస్ఐపీఎల్‌తో తెలంగాణ ప్రభుత్వం కుదుర్చుకున్న ఒప్పంద విధివిధానాలను దృష్టిలో ఉంచుకుని కేటాయింపు జరిగిందని కూడా పేర్కొంది.

ప్రత్యేకించి హెచ్‌పీసీ నిర్మాణం కోసం అవసరమైన భూమిని పూర్తి స్థాయిలో టీఎస్ఐఐసీ సేకరించలేకపోయింది. హెచ్‌పీసీ కోసం సేకరించిన భూములను సంబంధం లేని యూనిట్‌లకు కేటాయించడం సమర్థనీయంగా లేకపోవడం వల్ల సమాధానం ఆమోదయోగ్యంగా లేదు. ఇంతేకాక, దశల వారీగా కేటాయించడానికి బదులు మొత్తం భూమిని కేటాయించడం, కేటాయింపు నిబంధనలకు విరుద్ధం. ప్రాజెక్టు నిర్మాణానికి ముందే విక్రయ దస్తావేజును చేయడం వల్ల ఒప్పంద విధివిధానాలు ఎటువంటి చట్టపరమైన రక్షణ కల్పించవు.

4.1.4.3 మౌలిక సదుపాయాల కల్పన

పారిశ్రామిక విధానం ప్రకారం, ప్రాజెక్టు నిర్మాణాన్ని ప్రారంభించడం కోసం పెట్టుబడిదారుడికి భూమిని కేటాయించే సమయానికి ఐపీలలో పారిశ్రామిక, అన్ని సంబంధిత మౌలిక సదుపాయాలను టీఎస్ఐఐసీ అభివృద్ధి చేయాలి. ఐపీలో అందుబాటులో ఉంచవలసిన సాధారణ మౌలిక సదుపాయాలు ఈ కింది విధంగా ఉన్నాయి:

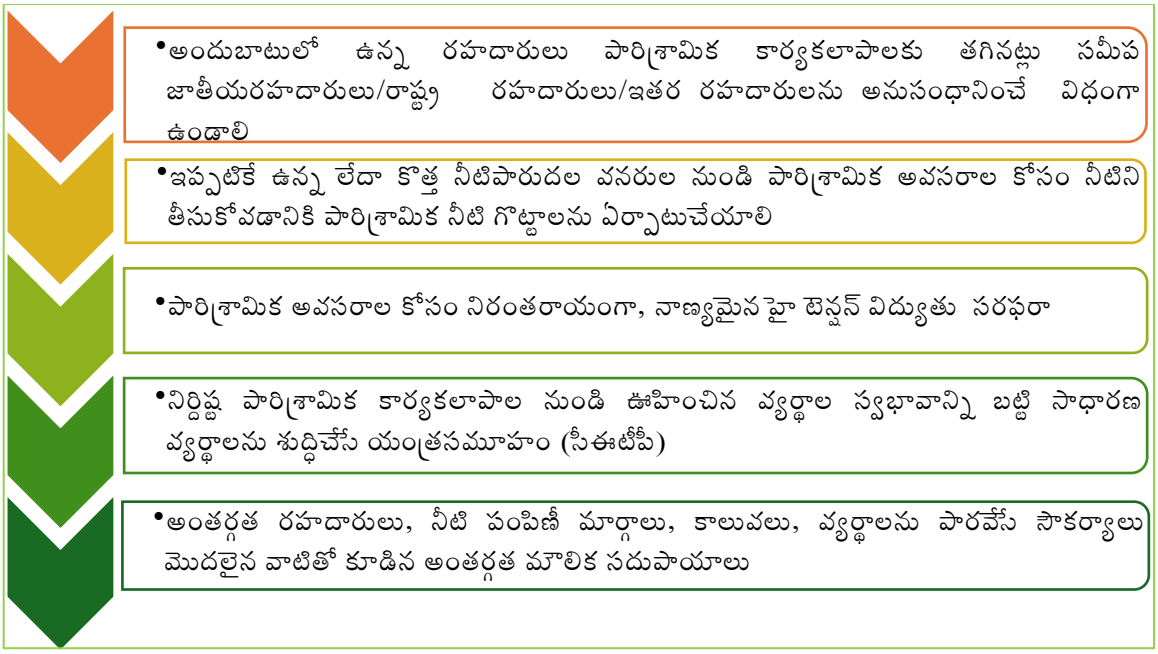

i) ఎంఎస్ఈ - సీడీపీ పథకం కింద మంజూరైన మౌలిక సదుపాయాల ప్రాజెక్టుల అమలులో జాప్యం

సూక్ష్మ, చిన్న సంస్థల సమూహ అభివృద్ధి పథకం (ఎంఎస్ఈ - సీడీపీ) కింద, భారత ప్రభుత్వ ఎంఎస్ఎంఈ మంత్రిత్వ శాఖ, ప్రస్తుతం ఉన్న ఐపీలలో మౌలిక సదుపాయాలను మెరుగుపరచడానికి, కొత్త ఐపీలను ఏర్పాటు చేయడానికి మౌలిక సదుపాయాల కల్పన కోసం భారత ప్రభుత్వం ప్రాజెక్టులను మంజూరు చేస్తుంది. సాధారణ సౌకర్యాల కల్పన కేంద్రాల కోసం 90 శాతం, మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి ప్రాజెక్టుల కోసం 80 శాతం ఖర్చులను భారత ప్రభుత్వం భరిస్తుంది. మిగిలిన ప్రాజెక్టు వ్యయాన్ని సంబంధిత రాష్ట్ర ప్రభుత్వం భరించాల్సి ఉంటుంది. భారత ప్రభుత్వం ప్రాజెక్టుకు తుది ఆమోదం జారీ చేసిన తేదీ నుండి 12 నెలలు/24 నెలల లోపల అభివృద్ధి చేసే సంస్థ (తెలంగాణ టీఎస్ఐఐసీ) ప్రాజెక్టులను పూర్తి చేయవలసి ఉంటుంది.

ఎంఎస్ఈ - సీడీపీ కింద, భారత ప్రభుత్వం తెలంగాణకు 11 ప్రాజెక్టులను మంజూరు (2014 మార్చి నుంచి 2022 మార్చి) చేసి తన వాటా కింద మొదటి విడతగా ₹70.62 కోట్లకు[39] గానూ ₹18.62 కోట్లను విడుదల (2022 మార్చి వరకు) చేసింది. తెలంగాణ ప్రభుత్వ వాటా ₹31.35 కోట్లకు గానూ టీఎస్ఐఐసీ మొత్తం ₹12.99 కోట్లను ఖర్చు చేసింది (2022 మార్చి వరకు). ఐతే టీఎస్ఐఐసీ తెలంగాణ ప్రభుత్వం తరపున ఖర్చు చేసిన/జమ చేసిన మొత్తాన్ని తిరిగి పొందడానికి తెలంగాణ ప్రభుత్వం ఎటువంటి నిధులను ఇవ్వలేదు.

నిర్ణీత గడువు లోపు ప్రాజెక్టులు ఏవీ పూర్తి కాలేదని ఆడిట్ గమనించింది. 11 ప్రాజెక్టులకు గానూ ఏడేళ్ల జాప్యం తర్వాత ఒక్క ప్రాజెక్టు మాత్రమే పూర్తయింది. భారత ప్రభుత్వ తదుపరి వాయిదాల విడుదల, ప్రణాళిక అమలు, నీరు, విద్యుతుతో సహా భూమి, భవనాలకు సంబంధించిన పనుల పూర్తి/గణనీయమైన పురోగతిపై ఆధారపడి ఉంటుంది. ఐతే, కొన్ని పనులకు సంబంధించి అంచనాల ఖరారు, టెండర్ల జారీ, పనులు ప్రారంభం కావాల్సి ఉన్నందున మిగిలిన ప్రాజెక్టుల పనుల పురోగతి నెమ్మదిగా ఉంది. ఫలితంగా భారత ప్రభుత్వం విడుదల చేయవలసిన తదుపరి వాయిదాలను టీఎస్ఐఐసీ ఇంకా (2022 డిసెంబరు) కోరవలసి ఉంది. ఇంతేకాక, తెలంగాణ ప్రభుత్వం తన వాటాను విడుదల చేయకపోవడం వల్ల, టీఎస్ఐఐసీ ఖర్చు చేసిన నిధులు కూడా అంగీకరించిన సమయంలో మౌలిక సదుపాయాల ప్రాజెక్టులను పూర్తి చేయడానికి సరిపోలేదు.

భారత ప్రభుత్వం నుండి తుది అనుమతులు 2020 సంవత్సరంలో అందుకోవడం, రాష్ట్ర వాటా జమ చేసిన తర్వాత కేంద్ర గ్రాంటు మొదటి విడతను సుమారు 5 నుంచి 7 నెలలు గడిచిన తర్వాత అందుకోవడం, కోవిడ్-19 మహమ్మారి కారణంగా రెండు సంవత్సరాల సమయం నష్టపోవడం వల్ల మిగిలిన ప్రాజెక్టులు ఆలస్యం అయ్యాయని యాజమాన్యం తెలిపింది (2023 ఫిబ్రవరి). అమలులో జాప్యం గురించి భారత ప్రభుత్వ ఎంఎస్ఎంఈ మంత్రిత్వ శాఖకి తెలియజేయగా, తగినంత సమయ పొడిగింపును మంజూరు చేసింది. 2023 మార్చి నాటికి ప్రాజెక్టులను తొందరగా పూర్తి చేయడానికి, ప్రాజెక్టు వ్యయంలో రాష్ట్ర వాటాను టీఎస్ఐఐసీ భరిస్తుందని, ఎంఎస్ఈ-సీడీపీ మార్గదర్శకాల ప్రకారం రెండవ వాయిదా విడుదల కోసం భారత ప్రభుత్వ ఎంఎస్ఎంఈని అభ్యర్థిస్తున్నట్లుగా తెలిపింది.

భారత ప్రభుత్వ ఎంఎస్ఎంఈ జాతీయ స్థాయి సారథ్యసంఘం, పూర్తి చేయవలసిన సమయాన్ని 2023 డిసెంబరు వరకు పొడిగించిందని, పొడిగించిన గడువులోపు ప్రాజెక్టులను పూర్తి చేయడానికి ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయని ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 అక్టోబరు).

తెలంగాణ ప్రభుత్వం/టీఎస్ఐఐసీ తుది ఆమోదం తేదీ నుండి స్వయంగా ఆరు నెలల వరకు ఆలస్యంతో రాష్ట్ర వాటాను జమచేయడం, భారత ప్రభుత్వ ఎంఎస్ఎంఈ అప్పటి నుండి మూడు నెలలలోపు కేంద్ర గ్రాంటును విడుదల చేయడం వల్ల సమాధానం ఆమోదయోగ్యంగా లేదు. ఇంతేకాక, సమయం పొడిగించినప్పటికీ, తెలంగాణ ప్రభుత్వం / టీఎస్ఐఐసీ రెండవ విడత రాష్ట్ర వాటాను ఇంకా జమ చేయవలసి ఉంది.

ii) జడ్చర్ల ఐపీ, పాశమైలారం ఐపీలలో ఔషధ సంస్థల సమూహాల కోసం సాధారణ వ్యర్థాలను శుద్ధిచేసే యంత్రసమూహాన్ని ఏర్పాటు చేయకపోవడం

ఒకే విధమైన కార్యకలాపాలు కలిగిన యూనిట్‌లతో కూడిన ఐపీకి, మౌలిక సదుపాయాలకు సంబంధించి సాధారణ వ్యర్థాలను శుద్ధిచేసే యంత్రసమూహాల (సీఈటీపీలు) కల్పన ఒక ముఖ్యమైన అంశం. సీఈటీపీలు వ్యర్థాలను శుద్ధిచేసే ఖర్చులను తగ్గించడం, మెరుగైన సామూహిక శుద్ధిప్రక్రియను అందించడంతో పాటు వ్యక్తిగత వ్యర్థాలను శుద్ధిచేసే యంత్రాలను కొనుగోలు చేయలేని చిన్న పారిశ్రామిక యూనిట్లకు భూమి ధరను తగ్గిస్తాయి.

[39] 11 ప్రాజెక్టులకు మొత్తం ఖర్చు ₹101.97 కోట్లకు గానూ

టీఎస్ఐఐసీ 1985 లో జడ్చర్లలో, 1986 లో పాశమైలారంలో రెండు ఐపీలను ఏర్పాటు చేసింది. వీటిలో ఔషధ పరిశ్రమ సమూహాలు కూడా ఉన్నాయి. అవి అన్ని రకాల కాలుష్యాలను ఉత్పత్తి చేయడం వల్ల కేంద్ర కాలుష్య నియంత్రణ మండలి (2016 ఫిబ్రవరి) ఔషధ పరిశ్రమను "రెడ్" కేటగిరి కింద వర్గీకరించింది. కాలుష్య సూచిక లెక్క కూడా 100 కి గానూ 95 ఉంటుంది.

పాశమైలారం ఐపీలో భారీ ఔషధ తయారీ యూనిట్ల ద్వారా విడుదలయ్యే వ్యర్థాలను శుద్ధి చేసేందుకు ఆలస్యంగా 2015 మార్చిలో సీఈటీపీని ఏర్పాటు చేయడానికి టీఎస్ఐఐసీ చర్యలు చేపట్టినట్లుగా ఆడిట్ గమనించింది. భారత ప్రభుత్వ వాణిజ్య మరియు పరిశ్రమల మంత్రిత్వ శాఖలోని పరిశ్రమలు మరియు అంతర్గత వర్తక ప్రోత్సాహక విభాగం (డీపీఐఐటీ) పాశమైలారం ఐపీలో సీఈటీపీని స్థాపించేందుకు ఆమోదం తెలిపింది (2015 మార్చి). మొత్తం కేంద్ర సహాయం ₹25.76 కోట్లకు[40] గానూ జనవరి 2020 నాటికి ₹7.07 కోట్లను విడుదల చేసింది. టీఎస్ఐఐసీ 2020 జూన్ నాటికి సీఈటీపీ ప్రాజెక్టును పూర్తిచేస్తామని డీపీఐఐటీకి తెలిపినప్పటికీ (2020 జనవరి), టీఎస్ఐఐసీ 2021 డిసెంబరులో మాత్రమే సీఈటీపీ నిర్మాణాన్ని ప్రారంభించేందుకు ఉత్తరువులు జారీ చేసింది. ప్రాజెక్టు ఇంకా పూర్తి కావలసి ఉంది (2023 నవంబరు). జడ్చర్ల ఐపీలో సీఈటీపీని స్థాపించాలని 2021 ఏప్రిల్‌లో టీఎస్ఐఐసీ ప్రతిపాదించినప్పటికీ, ప్రాజెక్టు ఇంకా (2022 డిసెంబరు) ప్రారంభం కావలసి ఉందని కూడా ఆడిట్ గమనించింది. ఈ విధంగా దాదాపు నాలుగు దశాబ్దాలు గడిచినప్పటికీ జడ్చర్ల, పాశమైలారం ఐపీలలో ఔషధ సమూహాల కోసం టీఎస్ఐఐసీ సీఈటీపీలను ఏర్పాటు చేయలేకపోయింది.

పర్యావరణ అనుమతులు, ఇతర అనుమతులు, డీపీఐఐటీ ద్వారా గ్రాంట్ల విడుదలలో జాప్యం వల్ల ఆలస్యం ఐనట్లుగా ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 అక్టోబరు). జడ్చర్ల ఐపీకు సంబంధించి, ఫార్మా ఫార్ములేషన్ల కోసమే కేటాయింపులు జరిపినందువల్ల సీఈటీపీని నిర్మించే అవసరం లేదని తెలిపింది. కడగడం ద్వారా వెలువడే కొద్దిపాటి కలుషిత పదార్థాలను సేకరించి ట్యాంకర్ల ద్వారా శుద్ధి చేసేందుకు పంపుతున్నట్లుగా తెలిపింది.

జడ్చర్ల, పాశమైలారం ఐపీలలోని ఔషధ సమూహాలు 37 సంవత్సరాలకు పైగా పనిచేస్తున్నప్పటికీ, సీఈటీపీలను ఇప్పటికీ ఏర్పాటుచేయకపోవడం వల్ల సమాధానం ఆమోదయోగ్యంగా లేదు. జడ్చర్ల ఐపీలో సీఈటీపీ నిర్మాణం గురించి బోర్డు చర్చించి కాలుష్యం దృష్ట్యా అవసరమని భావించింది.

iii) ఆర్ అండ్ డీ ప్రయోగశాల, క్యూఏ అండ్ క్యూసీ, ప్రయోగాత్మక యంత్రాగార భవనాన్ని వినియోగించకపోవడం

టీఎస్ఐఐసీ పాశమైలారం ఐపీలో 2020 సెప్టెంబరు నాటికి పరిశోధన మరియు అభివృద్ధి (ఆర్&డీ), నాణ్యతపై భరోసా మరియు నాణ్యతా నియంత్రణ (క్యూఏ&క్యూసీ), ప్రయోగాత్మక యంత్రాగార భవనాన్ని ₹7.83 కోట్ల ఖర్చుతో నిర్మించి మెకానికల్, ఎలక్ట్రికల్, ప్లంబింగ్ పనులను 2023 జనవరిలో పూర్తిచేసింది.

[40] సవరించిన మొత్తం ప్రాజెక్టు వ్యయం ₹104.24 కోట్లకు గానూ

ఆర్&డీ, క్యూఏ&క్యూసీ, ప్రయోగాత్మక యంత్రాగార భవనం 21.07.2022 తేదీన పాశమైలారం ఐలాను సందర్శించినప్పుడు ఆడిట్ తీసిన ఫోటో

భవన నిర్మాణం పూర్తైనప్పటికీ, ఆర్&డీ, క్యూఏ&క్యూసీ, ప్రయోగాత్మక యంత్రాగారాల కోసం యంత్రాలు, పరికరాల కొనుగోలు చేయవలసి ఉండడం, పాశమైలారం ఐపీలో సీఈటీపీ పూర్తి కావడంలో జాప్యం వల్ల టీఎస్ఐఐసీ ఇంకా (2023 అక్టోబరు) ఈ సౌకర్యాలను వినియోగించుకోవలసి ఉన్నట్లుగా ఆడిట్ గమనించింది. ఈ విధంగా ₹7.83 కోట్ల వ్యయంతో నిర్మించిన మౌలిక సదుపాయాలు ఏడాదికి పైగా నిరుపయోగంగా ఉన్నాయి.

సీఈటీపీ ఇంకా ఆర్ అండ్ డీ నిర్మాణాలు ఒకదానితో ఒకటి ముడిపడి ఉన్నాయని, ఇప్పుడు సీఈటీపీ పనులు పూర్తికావస్తున్నాయని, యంత్రాల కొనుగోలు జరుగుతున్నట్లు, అతి త్వరలో పూర్తవుతుందని ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 అక్టోబరు). యంత్రాల సేకరణ కోసం టెండర్లు ఖరారు స్థాయిలో ఉన్నాయని, 2024 మార్చి నాటికి స్థాపన పూర్తవుతుందని భావిస్తున్నట్లు సమాధానంలో తెలిపారు (2024 ఫిబ్రవరి).

యంత్రాల కొనుగోలు, స్థాపన ఆలస్యం కావడంపై సమాధానం నిశ్శబ్దంగా ఉంది, ఒక సంవత్సరానికి పైగా స్థాపించిన మౌలిక సదుపాయాలు నిరుపయోగంగా పడి ఉండడానికి దారితీసింది.

iv) మౌలిక సదుపాయాల కల్పనలో నివారించదగిన వ్యయం

పైనపేర్కొన్న ***పేరా 4.1.4.2(i)*** లో వివరించినట్లు, భారీ/పెద్ద పారిశ్రామిక ప్రాజెక్టులకు సీఎస్‌సీ అంగీకరించిన మౌలిక సదుపాయాల కల్పనతో సహా అవసరాలకు అనుకూలంగా ఉండే ప్రయోజనాలకు ఏవైనా మార్పులు చేయదలిస్తే సీఎస్‌సీ ఆమోదంతో మాత్రమే చేయాలి.

సీఎస్‌సీ, మంఖాల్ (విస్తరణ) ప్లాస్టిక్ పార్కులో చిరిపాల్ పాలీ ఫిల్మ్స్ లిమిటెడ్ (సీపీఎఫ్ఎల్)కి రాయితీ ధరకు భూమిని కేటాయించింది (2017 జూలై). ఐతే, సీపీఎఫ్ఎల్ ఖర్చుతో మౌలిక సదుపాయాలు[41] కల్పించాలని నిర్ణయించింది. పరిశ్రమలు, వాణిజ్య శాఖ సీఎస్‌సీ నిర్ణయాన్ని టీఎస్ఐఐసీకి తెలియజేసింది (2017 అక్టోబరు). అవే నిబంధనలు, షరతులను చేర్చి కేటాయింపు లేఖను టీఎస్ఐఐసీ జారీ (2017 అక్టోబరు) చేసింది.

ఐతే, మౌలిక సదుపాయలను తన ఖర్చుతో ఏర్పాటు చేసుకోవాలన్న నిబంధనను మినహాయించాలని సీపీఎఫ్ఎల్ చేసిన అభ్యర్థనకు (2017 నవంబరు) ప్రతిస్పందనగా, అవసరమైన మౌలిక సదుపాయాలను టీఎస్ఐఐసీ అభివృద్ధి చేసి అందిస్తుందని పరిశ్రమలు, వాణిజ్య శాఖ (2017 నవంబరు) స్పష్టం చేసింది. దీని ప్రకారం సీపీఎఫ్ఎల్ నుంచి వసూలు చేయదగిన అభివృద్ధి వ్యయాన్ని టీఎస్ఐఐసీ ₹32.55 కోట్లుగా (2020 అక్టోబరు) లెక్క కట్టింది. టీఎస్ఐఐసీ ఖర్చు చేసిన అభివృద్ధి వ్యయం క్లెయిమ్‌ను (2020 అక్టోబరు) పరిశ్రమలు, వాణిజ్య శాఖ ఇంకా (2022 డిసెంబరు) పరిష్కరించవలసి ఉంది.

టీఎస్ఐఐసీ ఖర్చుతో సీపీఎఫ్ఎల్‌కి మౌలిక సదుపాయాలను కల్పించాలనే పరిశ్రమలు, వాణిజ్య శాఖ నిర్ణయం సీఎస్‌సీ నిర్ణయానికి భిన్నంగా ఉందని ఆడిట్ గమనించింది. దీని ఫలితంగా సీపీఎఫ్ఎల్‌కి ₹32.55 కోట్ల మేర అనుచిత లబ్ధి చేకూరింది.

[41] (ఎ) పరిశ్రమ వరకు నీటి కనెక్షను; (బి) ప్రధాన లైనును అనుసంధానించి మురుగునీటి కనెక్షను; (సి) ఐపీలో సాధారణ వ్యర్థాలను శుద్ధిచేసే యంత్రపరికరాలు, విద్యుత్తు కేంద్రాల ఏర్పాటు

తదుపరి కేటాయింపులలో వ్యత్యాస వ్యయాన్ని తిరిగి రాబట్టుకొన్నట్లు, ఖర్చు చేసిన అభివృద్ధి వ్యయాన్ని తిరిగి రాబట్టుకోవడానికి టీఎస్ఐఐసీ ప్రయత్నిస్తుందని ప్రభుత్వం (2023 అక్టోబరు) తెలిపింది. ఐతే సీఎస్సీ నిర్ణయాన్ని ఉల్లంఘించడం గురించి సమాధానం ఇవ్వలేదు.

v) రెండవ శ్రేణి నగరాల్లో నిర్మించిన ఐటీ టవర్ల నిర్వహణ పేలవంగా ఉండడం

ఐసీటీ విధానంలో, రాష్ట్రంలోని రెండవ శ్రేణి నగరాల్లో ఐటీ కంపెనీలను, నైపుణ్యం కలిగిన శ్రామిక శక్తిని ఆకర్షించడానికి సరైన మౌలిక సదుపాయాలను కల్పించి అనుకూలమైన పర్యావరణ వ్యవస్థను సృష్టించడం ద్వారా ఐటీ పరిశ్రమ తదుపరి వృద్ధిని సాధించాలని సంకల్పించారు. దీని ప్రకారం తెలంగాణ ప్రభుత్వం వరంగల్, కరీంనగర్, ఖమ్మం, నిజామాబాద్, మహబూబ్‌నగర్, సిద్దిపేట, నల్గొండ జిల్లాల్లోని రెండవ శ్రేణి నగరాల్లో ఐటీ టవర్ల నిర్మాణాన్ని చేపట్టింది (2016 ఆగష్టు నుంచి 2021 డిసెంబరు వరకు). ఐతే ఐటీ టవర్లను ఈ కింద వివరించిన విధంగా పేలవంగా నిర్వహిస్తున్నారని ఆడిట్ గమనించింది:

ఎనిమిది ఐటీ టవర్లలో మొత్తం 5.19 లక్షల చదరపు అడుగుల (చ.అ.) విస్తీర్ణానికి గానూ టీఎస్ఐఐసీ మొత్తం 1.54 లక్షల చ.అ. విస్తీర్ణంతో నాలుగు ఐటీ టవర్ల నిర్మాణాన్ని 2020 డిసెంబరు నాటికి పూర్తి చేసింది. కేటాయింపుదారుల నుండి వసూలు చేయవలసిన కౌలు అద్దెలు, నిర్వహణ ఛార్జీలు, ఇంటర్నెట్ ఛార్జీలు మొదలైన ఛార్జీలను టీఎస్ఐఐసీ నిర్ణయించినప్పటికీ (2021 ఫిబ్రవరి), తెలంగాణ ప్రభుత్వం ఐటీ టవర్ల నిర్వహణ కోసం ఎటువంటి విధాన ప్రోత్సాహకాలను, కార్యాచరణ మార్గదర్శకాలను రూపొందించలేదు. పర్యవసానంగా, ఈ కింది వాటిని పాటించకపోతే తీసుకోవలసిన చర్యలు వంటి ముఖ్యమైన విషయాలపై టీఎస్ఐఐసీకి స్పష్టత లేదు (i) లీజు దస్తావేజును చేయకపోవడం, కేటాయింపు తర్వాత కేటాయింపుదారులు వారి స్థలాలను అధీనంలోకి తీసుకోకపోవడం, (ii) కౌలు అద్దెలను, ఇతర ఛార్జీలు చెల్లించకపోవడం, (iii) లీజు అద్దెలు/ఇతర ఛార్జీల మాఫీకి సంబంధించిన పద్ధతులు, (iv) విధించాల్సిన జరిమానాలు మొదలైనవి.

నిర్మించిన 1.54 లక్షల చ.అ.కు గానూ 2022 మార్చి నాటికి టీఎస్ఐఐసీ కేవలం 0.73 లక్షల చ.అ.ను మాత్రమే కేటాయించగలిగింది. ఐతే, కేటాయింపుదారులతో టీఎస్ఐఐసీ ఎలాంటి వ్రాత పూర్వక కౌలు ఒప్పందాలను కుదుర్చుకోలేదు. ఐటీ, ఈ&సీ శాఖా మంత్రి ఐటీ టవర్ల ప్రారంభోత్సవ సమయంలో మాఫీని ప్రకటించడం, కోవిడ్-19 మహమ్మారి వంటి కారణాల వల్ల కేటాయింపుదారులు కూడా కౌలు అద్దెలు, నిర్వహణ ఛార్జీలను మాఫీ చేయాలని కోరారు. ఫలితంగా టీఎస్ఐఐసీ ₹3.42 కోట్ల మేర కౌలు అద్దెలు, నిర్వహణ ఛార్జీలను ఇంకా వసూలు చేయవలసి ఉంది.

కార్యకలాపాలు కొనసాగిస్తున్న నాలుగు ఐటీ టవర్ల నిర్మాణాలలో జాప్యం 18 నుంచి 30 నెలల అవధిలో ఉంది. ఇంతేకాక, మొత్తం 3.65 లక్షల చ.అ. విస్తీర్ణంలోని మిగిలిన నాలుగు ఐటీ టవర్లు ఇప్పటికీ (2022 డిసెంబరు) నిర్మాణంలో ఉన్నాయి. అలాగే పనిచేస్తున్న నాలుగు ఐటీ టవర్లలో దాదాపు సగభాగం స్థలం కేటాయించకుండా/ కేటాయింపుదారులు అధీనంలోకి తీసుకోకుండా ఖాళీగా ఉంది. పర్యవసానంగా నిర్మించిన ఆస్తులు నిరుపయోగంగా ఉండటమే కాక ఉపాధి కల్పన లక్ష్యం కూడా ఆలస్యం అయ్యే అవకాశం ఉంది. ఐతే ఈ ఐటీ టవర్‌లలో అప్పుడప్పుడు స్థలం కావాలనుకునే వారికి కేటాయించడం మినహా, తెలంగాణ ప్రభుత్వం/టీఎస్ఐఐసీలు ఐటీ టవర్‌ల నిర్మాణాన్ని వేగవంతం చేయడం, అనుకున్న విధంగా ఉపాధిని కల్పించడం కోసం కార్యాచరణ ప్రణాళికను రూపొందించడం చేయలేదు.

రెండవ శ్రేణి నగరాల్లో ఐటీ టవర్ల నిర్మాణం కోసం టీఎస్ఐఐసీ ఇప్పటివరకు ₹134.40 కోట్ల మేర ఖర్చు చేసినప్పటికీ, తెలంగాణ ప్రభుత్వం కేవలం ₹6.29 కోట్లు మాత్రమే తిరిగి చెల్లించింది. కేటాయింపుదారుల నుండి కౌలు అద్దెలు, ఇతర ఛార్జీలను వసూలు చేయకపోవడంతో పాటు తెలంగాణ ప్రభుత్వం అందించిన కొద్దిపాటి వనరుల వల్ల, ఐటీ టవర్లను ఆర్థికంగా భరించే శక్తి /నిర్వహణ ప్రమాదంలో పడింది. రెండవ శ్రేణి నగరాల్లో ఐటీ పరిశ్రమకి ఊతం ఇవ్వాలనుకున్న లక్ష్యం ఆలస్యం కావడానికి దారి తీస్తుంది.

మొత్తం ఎనిమిది ఐటీ టవర్లు ఇప్పుడు కార్యకలాపాలను కొనసాగిస్తున్నాయని ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 అక్టోబరు). ఒప్పందాల విషయం ప్రభుత్వ పరిశీలనలో ఉండడం వల్ల కేటాయింపుదారులతో అధికారిక కౌలు ఒప్పందాలు ఇంకా

చేసుకోవలసి ఉందని తెలిపింది. తెలంగాణ ప్రభుత్వం/టీఎస్ఐఐసీ ఇంకా ఐటీ టవర్ల సరైన నిర్వహణ కోసం కార్యాచరణ మార్గదర్శకాలను రూపొందించవలసి ఉండడం, టీఎస్ఐఐసీ ఖర్చు చేసిన మొత్తాన్ని తెలంగాణ ప్రభుత్వం ఇంకా తిరిగి ఇవ్వవలసి ఉండడం వల్ల సమాధానం ఆమోదయోగ్యంగా లేదు. ఇంతేకాక, ఐటీ టవర్ల నిర్మాణంలో జాప్యం, వాటి ప్రస్తుత అధీన స్థితికి సంబంధించి సమాధానం ఇవ్వలేదు.

vi) యూనిట్లను నిర్మించనందుకు చర్యలు తీసుకోకపోవడం

కేటాయింపు నిబంధనలు, కేటాయింపుదారులతో టీఎస్ఐఐసీ చేసుకున్న విక్రయ ఒప్పందం(లు) ప్రకారం, కేటాయింపుదారులు వారి సవివరమైన ప్రాజెక్టు నివేదికలలో తెలిపిన విధంగా నిర్ణీత/పొడిగించిన గడువులోగా భూమిని వినియోగించుకోవడం/ప్రాజెక్టును పూర్తిగా నిర్మించకపోతే, టీఎస్ఐఐసీకి కేటాయింపును రద్దు చేయడానికి, భూమిని తిరిగి స్వాధీనం చేసుకునే హక్కు ఉంటుంది. కేటాయించిన భూమిలో కనీసం 50 శాతాన్ని ప్రాజెక్టు నిర్మాణం కోసం వినియోగించిడం, అన్ని కేటాయింపు నిబంధనలు, షరతులను పాటించినప్పుడు విక్రయ దస్తావేజును చేయడానికి కూడా అవకాశం కల్పించాయి.

2022 మార్చి నాటికి చేసిన కేటాయింపులు, ప్రాజెక్టుల నిర్మాణ వివరాలు **పట్టిక 4.1** లో చూపడమైంది:

పట్టిక 4.1: కేటాయింపుదారుల ద్వారా ప్రాజెక్టుల నిర్మాణ వివరాలు

(యూనిట్లు సంఖ్యలలో, విస్తీర్ణం ఎకరాలలో)

వివరాలు		2014 వరకు చేసిన కేటాయింపులు	2014 నుంచి 2020 మధ్య కాలంలో చేసిన కేటాయింపులు	మొత్తం
కేటాయించినవి	యూనిట్లు	14,047	1,642	15,689
	విస్తీర్ణం	52,673.08	2,181.15	54,854.23
నిర్మించినవి	యూనిట్లు	12,801	223	13,024
	విస్తీర్ణం	46,369.55	593.14	46,962.69
పని చేయనివి	యూనిట్లు	400	2	402
	విస్తీర్ణం	985.56	1.30	986.86
నిర్మాణంలో ఉన్నవి	యూనిట్లు	393	278	671
	విస్తీర్ణం	2,435.49	352.19	2,787.68
నిర్మాణం ప్రారంభం కానివి	యూనిట్లు	351	703	1,054
	విస్తీర్ణం	2,440.04	691.29	3,131.33
ప్రస్తుత స్థితి తెలియనివి	యూనిట్లు	102	436	538
	విస్తీర్ణం	442.43	543.22	985.65

మూలం: టీఎస్ఐఐసీ సమర్పించిన సమాచారం

2014-15 నుంచి 2019-20 మధ్య కాలంలో 1,642 యూనిట్లకు కేటాయించిన 2,181.14 ఎకరాలకు గానూ దాదాపు 86.30 శాతం యూనిట్ల (1,417 యూనిట్లు, 1,586.70 ఎకరాలు) ప్రాజెక్టులు ఇంకా నిర్మాణ దశలో ఉండడం లేదా నిర్మాణం ప్రారంభించవలసి ఉండడం లేదా ప్రాజెక్టుల నిర్మాణ స్థితి టీఎస్ఐఐసీకి తెలియదని ఆడిట్ గమనించింది. ఇంతేకాక, 2014 కి ముందు ఇదే విధంగా 846 యూనిట్లకు కేటాయించిన 5,317.96 ఎకరాలపై టీఎస్ఐఐసీ ఇంకా చర్య తీసుకోవలసి ఉంది. ఐతే ప్రాజెక్టులను నిర్మించనప్పటికీ/ఆలస్యం చేసినప్పటికీ టీఎస్ఐఐసీ కేటాయింపు నిబంధనలను ఉల్లంఘించి 232 యూనిట్ల (2,002.41 ఎకరాలు) పేరు మీద విక్రయ దస్తావేజులను చేసింది.

కేటాయింపుదారులు నిర్మించని ప్రాజెక్టులలో జాప్యం మూడు నుండి 48 సంవత్సరాల వరకు ఉంది. ఫలితంగా పెద్ద మొత్తంలో 6,905 ఎకరాల భూమి వృధాగా, నిరుపయోగంగా ఉన్నట్లుగా ఆడిట్ గమనించింది. ఐతే, టీఎస్ఐఐసీ

కేటాయింపులను/విక్రయ ఒప్పందం(ల)ను రద్దు చేయడానికి, ఖాళీగా ఉన్న పారిశ్రామిక స్థలాలను ఇతర అవసరమైన వ్యాపారవేత్తలకు తిరిగి కేటాయించడం కోసం ఎటువంటి నిర్దిష్టమైన చర్యలు చేపట్టలేదు. కేటాయింపుదారులు యూనిట్లను నిర్మించని కారణంగా కేటాయించిన భూములను స్వాధీనం చేసుకునేందుకు టీఎస్ఐఐసీ సకాలంలో చర్యలు తీసుకొని ఉంటే, పరిశ్రమలను ప్రోత్సహించడం ద్వారా ఉపాధి కల్పన తద్వారా సామాజిక-ఆర్థిక అభివృద్ధి లక్ష్యాన్ని సాధించడంతో పాటు కొత్త ఐపీలను అభివృద్ధి చేయడానికి ఖర్చు చేసిన భారీ మొత్తాన్ని ఆదా చేసి ఉండవచ్చు.

కేటాయింపుదారులలో ఎక్కువ మంది తమ యూనిట్లను నిర్మించారని ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 అక్టోబరు). జెడ్ఓలు నియమిత కాలంలో నిర్మించని, పాక్షికంగా నిర్మించిన యూనిట్ల స్థితిని సమీక్షిస్తున్నాయి. అవసరమైన కేసుల్లో కేటాయింపుదారులు తమ యూనిట్ల నిర్మాణాన్ని ప్రోత్సహించడం కోసం టీఎస్ఐఐసీ సమయ పొడిగింపును మంజూరు చేస్తుంది. ఐతే దీర్ఘకాలంగా యూనిట్ల నిర్మాణం పూర్తికాని కేసుల్లో, టీఎస్ఐఐసీ భూములను స్వాధీనం చేసుకోవడానికి అవసరమైన చర్యలు తీసుకుంటుంది. ఇంతేకాక, గణనీయంగా నిర్మించిన యూనిట్ల విషయంలో టీఎస్ఐఐసీ విక్రయ దస్తవేజులను చేయడం ద్వారా వారు ఆర్థిక సంస్థల నుండి ఋణాలు పొందేందుకు వీలు కల్పిస్తుంది. భూ వినియోగాన్ని పెంచాలని/ వినియోగించని భూమిని స్వాధీనం చేసుకోవాలని కూడా ఆదేశించినట్లు ప్రభుత్వం తెలిపింది (2024 ఫిబ్రవరి).

యూనిట్ల మొత్తం కేటాయింపుదారుల వివరాలు, నిర్మాణ స్థితిని టీఎస్ఐఐసీ అందించకపోవడం వల్ల చాలా మంది కేటాయింపుదారుల యూనిట్ల నిర్మాణాన్ని పరిశీలించలేకపోవడం వల్ల సమాధానం ఆమోదయోగ్యంగా లేదు.

vii) భూముల స్వాధీనం చేసుకునేందుకు అవకాశం లేకుండా విక్రయ దస్తవేజులను చేయడం

కేటాయింపుదారుడు ప్రాజెక్టును నిర్మించడంలో విఫలమైనా లేదా కేటాయింపులోని ఇతర నిబంధనలు, షరతులను పాటించడంలో విఫలమైతే భూములను స్వాధీనం చేసుకునేందుకు కేటాయింపు నిబంధనలు, విక్రయ ఒప్పందం(లు) వెసులుబాటు కల్పించినా కూడా చాలా కేసుల్లో కేటాయింపును ఏకపక్షంగా రద్దు చేయడం వ్యాజ్యానికి దారితీసింది. అటువంటి కేసులో కోర్టుల జోక్యంతో టీఎస్ఐఐసీ తన భూములను స్వాధీనం చేసుకునే అవకాశం కూడా ఉంది. ఇంతేకాక, టీఎస్ఐఐసీ తన భూమిని విక్రయించిన సందర్భంలో, కేటాయింపుదారుడు సంపూర్ణంగా ఆస్తిపై మార్కెట్ హక్కును పొందుతారని సుప్రీంకోర్టు తన తీర్పులో (2018లో సివిల్ అపీల్ సంఖ్య 3020) పేర్కొంది (2018 ఏప్రిల్). అందువల్ల, కేటాయింపు ఉత్తరువు/విక్రయ ఒప్పందం షరతులను ప్రత్యేకంగా విక్రయ దస్తావేజులో పొందుపరిచితే తప్ప, విక్రయ దస్తావేజు చేసిన తర్వాత కేటాయింపును రద్దు చేసే, భూమిని స్వాధీనం చేసుకునే హక్కును టీఎస్ఐఐసీ కోల్పోతుంది.

పైనపేర్కొన్న చట్టపరమైన స్థితి గురించి టీఎస్ఐఐసీకి తెలిసినప్పటికీ, కేటాయింపుకు ముందు, భూములపై హక్కును బదిలీ చేయడానికి ముందు పెట్టిన షరతులను దస్తావేజులలో చేర్చకుండా అమెజాన్ డేటా సర్వీసెస్ ఇండియా ప్రైవేట్ లిమిటెడ్ (ఏడీఎస్ఐపీఎల్ - 2020 ఫిబ్రవరి), వెల్స్పన్ గ్రూప్ ఆఫ్ కంపెనీస్ (డబ్ల్యూజీసీ - 2020 జూన్), మైక్రోసాఫ్ట్ కార్పొరేషన్ (ఇండియా) ప్రైవేట్ లిమిటెడ్ (ఎంసీఐపీఎల్ - 2021 డిసెంబరు)పేర్లపై విక్రయ దస్తావేజులను చేసినట్లుగా ఆడిట్ గుర్తించింది. ఫలితంగా కేటాయింపుదారులు ఈ ప్రాజెక్టులను నిర్మించేలా చూసే హక్కును టీఎస్ఐఐసీ కోల్పోయింది. ఏడీఎస్ఐపీఎల్, ఎంసీఐపీఎల్ తమ ప్రాజెక్టులను (డేటా కేంద్రాలు) ఇంకా (2022 డిసెంబరు) నిర్మించాల్సి ఉండగా, డబ్ల్యూజీసీ ప్రాజెక్టు నిర్మాణంలో ఉన్నట్లుగా ఆడిట్ గుర్తించింది.

దీనికి తగిన పరిష్కారాన్ని కనుగొనేందుకు ప్రభుత్వ స్థాయిలో ఈ అంశాన్ని చేపడతామని సంస్థ యాజమాన్యం తెలిపింది (2023 జనవరి). భారీ స్థాయిలో పెట్టుబడి, ఉపాధి అవకాశాలను దృష్టిలో ఉంచుకుని అసాధారణమైన సందర్భాల్లో ప్రభుత్వం విక్రయ దస్తావేజులను చేస్తుందని ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 అక్టోబరు).

కేటాయింపుకు ముందు, భూములపై హక్కును బదిలీ చేయడానికి ముందు పెట్టిన షరతులను దస్తావేజులలో చేర్చకుండా టీఎస్ఐఐసీ విక్రయ దస్తావేజులను చేయడం, ప్రాజెక్టులను నిర్మించేలా చూడడం లేదా సహేతుకమైన గడువులోగా ప్రాజెక్టులను నిర్మించని పక్షంలో భూములను స్వాధీనం చేసుకునేందుకు టీఎస్ఐఐసీ తనకు ఉన్న హక్కును వినియోగించకపోవడం అన్న ఆడిట్ పరిశీలనలకు సమాధానం లేదు.

4.1.4.4 పారిశ్రామిక ప్రాంత స్థానిక సంస్థల పనితీరు

భారత రాజ్యాంగంలోని అధికరణం 243క్యూ (74వ సవరణ చట్టం, 1992) లోని నిబంధనల ప్రకారం, ఆస్తి పన్ను / ప్రకటన పన్నుల నిర్ధారణ, విధింపు, వసూలు, భవన నిర్మాణ అనుమతుల మంజూరు, ఆక్రమణల తొలగింపు వంటి స్థానిక సంస్థల విధులను/కొన్ని చట్టబద్ధమైన అధికారాలను నిర్వర్తించడానికి/నిర్వహించడానికి, ఐపీలలో పౌర సౌకర్యాలను కల్పించడానికి, నిర్వహించడానికి వీలుగా టీఎస్ఐఐసీకు చెందిన పారిశ్రామిక ఎస్టేట్‌లను ఐలాలుగా తెలంగాణ ప్రభుత్వం ప్రకటిస్తూ వస్తుంది.

స్థానిక సంస్థ విధులను నిర్వర్తించడం కోసం ఐలాలకు కమీషనర్ / కార్యనిర్వహణ అధికారిని టీఎస్ఐఐసీ నియమిస్తుంది. ఇంతేకాక, ఐలాల నిర్వహణ, పని చేయడంలో స్వయంపరిపాలన, పారదర్శకతలను ప్రోత్సహించడం కోసం ఐపీలలోని పారిశ్రామిక యూనిట్లతో కూడిన సేవా సంఘాలను ఎన్నుకుంటారు.

ఐలాలు వసూలు చేసిన ఆస్తిపన్ను/ఆదాయంలో 35 శాతాన్ని సంబంధిత స్థానిక సంస్థలకు జమ చేయాలి. మిగిలిన మొత్తాన్ని ఐలాల నిర్వహణ, అభివృద్ధి కార్యకలాపాల కోసం ఖర్చు చేయాలి. 2022 మార్చి నాటికి, ఐలాలలోని వివిధ పారిశ్రామిక యూనిట్ల నుంచి ₹194.57 కోట్ల మేర ఆస్తి పన్ను బకాయి ఉంది.

కోవిడ్ 19 పర్యవసానంగా పారిశ్రామిక యూనిట్ల మూసివేత కారణంగా ఆస్తి పన్ను వసూలు చేయడం సాధ్యం కాలేదని ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 అక్టోబరు). ఐతే ఆస్తిపన్ను బకాయిలను వసూలు చేయమని ఆదేశించినట్లుగా తెలిపింది.

2022 మార్చి 31 నాటికి 138 ఐలాల కింద ఉన్న 186 ఐపీలకు (267 ఐపీలకు గానూ) సంబంధించిన 82 ఐలాలు తమ కార్యకలాపాలను ప్రారంభించాయి. గత ఐదేళ్లలో ఐలాల ద్వారా అందిన రాబడి, వ్యయం వివరాలను **పటం 4.2** లో చూపడమైంది:

పటం 4.2: ఐలాల ఆదాయం, వ్యయం

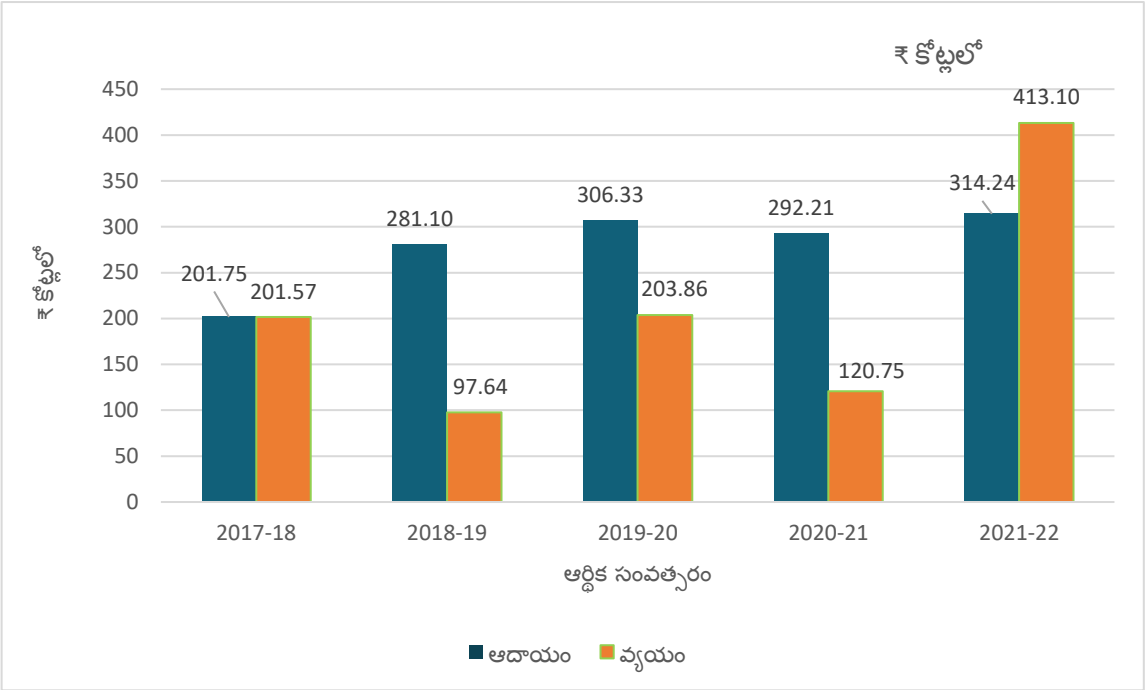

i) సేవా సంఘాలు పని చేయకపోవడం

పారిశ్రామిక యూనిట్లకు సంబంధించి ఐలాల అన్ని నిర్ణయాలలో పాలుపంచుకోవడం, ఐలాల పరిధిలో జరిగే వివిధ అభివృద్ధి కార్యకలాపాలలో పారిశ్రామిక యూనిట్ల భాగస్వామ్యంతో ఐలాల నిర్వహణకు సహకరించడం సేవా సంఘం ప్రధాన పాత్రగా ఉంటుంది. మూడు సంవత్సరాల కాలానికి ఎన్నుకున్న నిర్వహణ కమిటీ ద్వారాసేవా సంఘం పని చేస్తుంది. కమిటీ ప్రతి నెలా ఒకసారి సమావేశం కావలసి ఉంటుంది.

23 ఐలాలకు మాత్రమే సేవా సంఘాలు ఏర్పడినట్లుగా ఆడిట్ గమనించింది. వీటిలో 11 సేవా సంఘాలు మాత్రమే ఎన్నికల ద్వారా ఏర్పాటైన నిర్వహణ కమిటీల ద్వారా పనిచేస్తున్నాయి. ఐలాలకు స్వతంత్ర నిర్వహణ కమిటీలు లేకపోవడం, పారిశ్రామిక యూనిట్లు పాల్గొనక పోవడం వల్ల, ఐలాలకు సంబంధించి అభివృద్ధి కార్యకలాపాలు, సేకరించిన నిధుల వినియోగం మొదలైన వాటిపై టీఎస్ఐఐసీ నిర్ణయాలు తీసుకుంది. ఫలితంగా స్వపరిపాలన లక్ష్యం నెరవేరలేదు.

తప్పనిసరిగా సభ్యత్వాన్ని నమోదు చేసి, ఎన్నికలను నిర్వహించి, సేవా సంఘాలను ఏర్పాటు చేయాలని జోనల్ మేనేజర్‌లకు సూచించినట్లుగా ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 అక్టోబరు). ఇంతేకాక, పారిశ్రామిక పార్కులో ఐదు కన్నా తక్కువ పారిశ్రామిక యూనిట్లు ఉన్నట్లైతే సలహా సంఘాలను ఏర్పాటు చేయాలని ఆదేశించినట్లుగా తెలిపింది.

ఎన్నికల నిర్వహణ, సేవా సంఘాలు, సలహా సంఘాల ఏర్పాటుపై ప్రభుత్వం జారీ చేసిన ఆదేశాల అమలుకు సంబంధించిన వివరాలు అందవలసి ఉంది.

ii) ఐలాల నిధులను టీఎస్ఐఐసీకి మళ్లించడం

ఐలాలు వసూలు చేసిన ఆస్తిపన్ను/ఆదాయంలో 35 శాతాన్ని సంబంధిత స్థానిక సంస్థలకు జమ చేసి మిగిలిన మొత్తాన్ని ఐలాల నిర్వహణ, అభివృద్ధి కార్యకలాపాల కోసం ఖర్చు చేయాలి.

అయితే మూడు ఐలాల వద్ద అందుబాటులో ఉన్న ఆస్తి పన్ను నిధుల నుండి ₹150.00 కోట్ల[42] మొత్తాన్ని హెచ్‌పీసీ స్థాపన కోసం భూములను సేకరించేందుకు టీఎస్ఐఐసీ మళ్లించినట్లుగా (2015 సెప్టెంబర్, 2016 మార్చి) ఆడిట్ గమనించింది. ఐలాలకు చెందిన సలహా సంఘాలు[43] తెలంగాణ ప్రభుత్వం టీఎస్ఐఐసీకి బడ్జెట్ మంజూరు చేసిన తర్వాత ఐలాలకు తిరిగి చెల్లించాలని పేర్కొంటూ, టీఎస్ఐఐసీకి నిధుల బదిలీని ఆమోదించాయి (2016 ఫిబ్రవరి, ఆగష్టు). ఐతే టీఎస్ఐఐసీ 90 సంవత్సరాల తర్వాత ఎలాంటి వడ్డీ లేకుండా అడ్వాన్స్‌లను తిరిగి చెల్లిస్తానని ఐలాలతో ఒప్పందాలను కుదుర్చుకుంది (2019 ఆగష్టు). ఈ విధంగా సంబంధిత ఐపీల నిర్వహణ కోసం ఉపయోగించకుండా, టీఎస్ఐఐసీ తన ప్రయోజనాల కోసం ₹150.00 కోట్ల మేర ఐలాల నిధులను మళ్లించింది.

మరో సందర్భంలో, టీ-వర్క్స్ ప్రాజెక్టు, టీ-హబ్ (దశ-II) ప్రాజెక్టు, కరీంనగర్, నిజామాబాద్, ఖమ్మం, వరంగల్, మహబూబ్‌నగర్ జిల్లాల్లోని ఐటీ టవర్‌ల కోసం ఐటీ మౌలిక సదుపాయాల పనులు చేస్తున్న వివిధ విక్రయదారులు/ ఏజెన్సీల బకాయిల చెల్లింపు కోసం టీఎస్ఐఐసీ ₹100.00 కోట్లను[44] (2019 డిసెంబరు నుంచి 2020 అక్టోబరు వరకు) మళ్లించింది. టీఎస్ఐఐసీకి నిధుల బదిలీని ఐలాలు ఇంకా ఆమోదించవలసి ఉంది. త్రైమాసిక బడ్జెట్‌ను టీఎస్ఐఐసీ ప్రజా డిపాజిట్ ఖాతాకు బదిలీ చేసిన తర్వాత సంబంధిత ఐలాలకు ఈ నిధులను తిరిగి ఇవ్వాలని తెలంగాణ ప్రభుత్వం టీఎస్ఐఐసీని ఆదేశించినప్పటికీ (2019 నవంబరు), తెలంగాణ ప్రభుత్వం టీఎస్ఐఐసీకి బడ్జెట్ విడుదల చేయలేదు, టీఎస్ఐఐసీ ఇప్పటివరకు ఐలాలకు నిధులను తిరిగి ఇవ్వలేదు (2022 డిసెంబరు). ఇదే విధంగా టీఎస్ఐఐసీ అభివృద్ధి కార్యకలాపాలపై ఖర్చు చేయడానికి టీఎస్ఐఐసీ ₹250.00 కోట్లను[45] (2021 ఏప్రిల్, 2021 నవంబరు మధ్య) మళ్లించింది.

ఆ విధంగా టీఎస్ఐఐసీ ఐలాకు చెందిన ₹500.00 కోట్ల నిధులను మళ్లించి, రాజ్యాంగ నిబంధనల ప్రకారం ఏర్పాటైన ఐలాలను, వసూలుచేసిన నిధులలో తన వాటాను ఖర్చు చేయడం ద్వారా ఐపీలలో అంతర్గత మౌలిక సదుపాయాలను అభివృద్ధి చేసే ప్రయోజనాన్ని పొందకుండా చేసింది.

టీఎస్ఐఐసీ భూములను నామమాత్రపు ధర లేదా ఉచిత ప్రాతిపదికన కేటాయించనందున, ఐలాల వద్ద ఉన్న మిగులు నిధులను ఉపయోగించుకోవాలని తెలంగాణ ప్రభుత్వం ఎప్పటికప్పుడు ఆదేశాలు ఇస్తున్నట్లుగా ప్రభుత్వం తెలిపింది (అక్టోబరు 2023). మళ్లించిన నిధులు మిగులు నిధులు ఐనందున ఐలాల పనితీరు ప్రభావితం కాదని తెలిపింది.

తెలంగాణ ప్రభుత్వం/టీఎస్ఐఐసీ అనుసరించిన విధానం ఐలాలను ఏర్పాటు చేసిన స్థానిక పాలన ప్రాథమిక సిద్ధాంతానికి విరుద్ధంగా ఉండం వల్ల సమాధానం ఆమోదయోగ్యంగా లేదు. ఐలాలు తమ యూనిట్‌లకు మెరుగైన మౌలిక సదుపాయాలను, ఐలా ప్రాంతంలో పనిచేస్తున్న ప్రజలకు సౌకర్యాలను, ప్రయోజనాలను అందించడానికి మిగులు నిధులను ఉపయోగించుకుని ఉండి ఉండవచ్చు.

iii) మాదాపూర్ ఐలా తక్కువ రేట్లతో ఆస్తి పన్ను విధించడం

హైదరాబాదు మహానగరపాలక సంస్థ (జీహెచ్ఎంసీ) పరిధిలోని మాదాపూర్ ఐలా, జీహెచ్ఎంసీ ప్రకటించిన ఆస్తుల వర్గీకరణ, సెలవారీ అద్దె విలువ (ఎంఆర్‌వీ) రేట్ల ప్రకారం తన యూనిట్ల నుండి ఆస్తి పన్నును వసూలు చేయవలసి ఉంటుంది.

---

[42] మాదాపూర్ ఐలా నుండి ₹75.00 కోట్లు, నానక్‌రామ్‌గూడ ఐలా నుండి ₹37.50 కోట్లు, మణికొండ ఐలా నుండి ₹37.50 కోట్లు.

[43] ఎన్నికైన సేవా సంఘాలకు బదులుగా టీఎస్ఐఐసీ ఏర్పాటు చేసింది

[44] (మాదాపూర్ ఐలా, నానక్‌రామ్‌గూడ ఐలాలు ఒక్కొక్క దాని నుండి ₹50.00 కోట్లు)

[45] మాదాపూర్ ఐలా నుండి ₹65 కోట్లు నానక్‌రామ్‌గూడ ఐలా నుండి ₹150 కోట్లు, మణికొండ ఐలా నుండి₹25 కోట్లు, కోకాపేట ఐలా నుండి ₹10 కోట్లు.

జీహెచ్ఎంసీ జారీ చేసిన ప్రకటనలో (2008 జనవరి) భవనాలను పారిశ్రామిక భవనాలు, కార్యాలయ భవనాలుగా వర్గీకరించింది. ఇంతేకాక, మాదాపూర్ ప్రాంతానికి సంబంధించి పారిశ్రామిక భవనాల ఎంఆర్వీను కింది, మొదటి అంతస్తులకు చ.అ.కు ₹4.00 గా, రెండవ, తదుపరి అంతస్తులకు చ.అ.కు ₹3.50గా నిర్ణయించారు. అదేవిధంగా కార్యాలయ భవనాల ఎంఆర్వీని అధిక రేటుతో, కింది, మొదటి అంతస్తులకు చ.అ.కు ₹6.00గా, రెండవ, తదుపరి అంతస్తుల చ.అ.కు ₹5.50గా నిర్ణయించారు.

ఐటి కార్యాలయాలను స్థాపించిన యూనిట్లపై ఆస్తిపన్ను విధించడానికి, పారిశ్రామిక భవనాలకు వర్తించే ఎంఆర్వీ రేట్లను మాదాపూర్ ఐలా తీసుకున్నట్లుగా ఆడిట్ గమనించింది. ఐతే, జీహెచ్ఎంసీ పరిధిలోని ఇతర ఐలాలు (గచ్చిబౌలి, నానక్రామ్గూడ, హెచ్కేసీ రాయదుర్గ్) కార్యాలయ భవనాలకు ఎంఆర్వీ రేట్లను తీసుకున్నాయి. మాదాపూర్ ఐలాలో కూడా, కొన్ని ఐటీ యూనిట్ల విషయంలో కార్యాలయ భవనాల ఎంఆర్వీ రేట్లను పరిగణనలోకి తీసుకుని ఆస్తి పన్ను విధించారు. ఈ విధంగా మాదాపూర్ ఐలా తక్కువ ఎంఆర్వీ రేట్లను తీసుకోవడం వల్ల 2014-2022 కాలానికి ₹105.91 కోట్ల మేర ఆస్తిపన్ను తక్కువగా విధించడం వల్ల నష్టం వాటిల్లింది.

ఐటీ కంపెనీల అభ్యర్థన మేరకు ఎక్కువ ఉపాధి కల్పన కోసం తక్కువ రేట్లతో ఆస్తిపన్ను విధించేందుకు అంగీకరించినట్లుగా ప్రభుత్వం తెలిపింది (2023 అక్టోబరు). కానీ ఇతర ఐలాలు జీహెచ్ఎంసీ నిర్ణయించిన వర్గీకరణ, రేట్లను కొనసాగించాయి. ఐతే, ఆడిట్ పరిశీలన మేరకు, ఐటీ కంపెనీలకు వర్తిస్తున్న విధంగా ఆస్తి పన్ను రేట్లను 2023 ఏప్రిల్ 1 నుంచి పెంచినట్లుగా తెలిపింది.

జీహెచ్ఎంసీ అధికార పరిధిలోనే ఉన్న ఇతర ఐలాలకు కల్పించని ప్రయోజనాన్ని మాదాపూర్ ఐలాలో ఉన్న ఐటీ కంపెనీలకు కల్పించడంవల్ల ₹105.91 కోట్ల అనుచిత లబ్ధి చేకూరినట్లు సమాధానం ద్వారా స్పష్టమైంది. పరిశ్రమలు, వాణిజ్య శాఖ లేదా జీహెచ్ఎంసి నుండి ఎటువంటి నిర్దిష్ట ఆమోదం పొందకుండానే మాధాపూర్ ఐలా నిబంధనలకు విరుద్ధంగా తన స్వంత నిర్ణయాన్ని తీసుకుంది. ఐటీ కంపెనీల నుండి ₹105.91 కోట్లను తిరిగి రాబట్టుకోవడానికి గల అవకాశాలను అన్వేషించమని ముగింపు సమావేశంలో పరిశ్రమలు, వాణిజ్య శాఖ ముఖ్య కార్యదర్శి ఆదేశించారు.

4.1.5 సారాంశం

తెలంగాణ రాష్ట్ర పారిశ్రామిక విధాన ముసాయిదా, 2014 ప్రకారం, పెద్ద ఎత్తున ప్రైవేటు రంగ భాగస్వామ్యాన్ని సాధించేందుకు టీఎస్ఐఐసీ పరిశ్రమల పార్కులలో (ఐపీలు) పారిశ్రామిక, సంబంధిత మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి, నిర్వహణ బాధ్యతలను చూస్తుంది.

జహీరాబాద్ నిమ్జ్, హైదరాబాద్ ఫార్మా సిటీల కోసం భూముల సేకరణలో ఐదేళ్ల నుంచి ఏడేళ్లకు పైగా విపరీతమైన జాప్యం జరిగిన తర్వాత కూడా ఇంకా పూర్తి కాలేదు (2023 డిసెంబరు). ఫలితంగా ఆశించిన పెట్టుబడులు, ఉపాధి కల్పనలో జాప్యం జరిగింది. టీఎస్ఐఐసీ నిమ్జ్ కోసం భూమి సముపార్జన కోసం సేకరించిన నిధులను ఇతర ప్రయోజనాలకు మళ్లించింది. ప్రభుత్వ భూముల అప్పగింతకి సంబంధించిన ఉత్తర్వులు ఇంకా జారీ చేయవలసి ఉంది. టీఎస్ఐఐసీ తన వద్దనున్న భూమికి సంబంధించి కాలానుగుణ సర్వే చేపట్టలేదు.

పరిశ్రమలు, వాణిజ్య శాఖ సీఎస్సీ నిర్ణయాలకు విరుద్ధంగా కేటాయింపుదారులకు రాయితీలను అనుమతించడం ద్వారా అనుచిత లబ్ధిని చేకూర్చింది. ఈహెచ్ విధానం కింద సీసీఈఎస్డీ&ఎంకి అధికారం లేకపోయినా తన అధికారానికి మించి ఎలక్ట్రానిక్ హార్డ్వేర్ యూనిట్లకు రాయితీ ధరలకు భూములను కేటాయించింది. ఫలితంగా రాష్ట్ర ఖజానాకు ఆదాయ నష్టం జరిగింది. కేటాయింపు నిబంధనలలోని వివిధ నిబంధనలను ఉల్లంఘించి టీఎస్ఐఐసీ కేటాయింపుదారులకు అనుచిత లబ్ధిని చేకూర్చింది.

ప్రస్తుతం ఉన్న/కొత్త ఐపీలలో మౌలిక సదుపాయాలను మెరుగుపరచడం/కల్పించడం కోసం 11 ప్రాజెక్టులు, రెండు ఐపీలలో సీఈటీపీల నిర్మాణాలు, రెండవ శ్రేణి పట్టణాలలో ఎనిమిది ఐటీ టవర్లను పూర్తి చేయడంలో, ఆర్&డీ, క్యూఏ&క్యూసీ, ప్రయోగాత్మక యంత్రాగార భవన వినియోగంలో జ్యాపం జరిగింది. టీఎస్‌ఐఐసీ తన స్వంత ఖర్చుతో కేటాయింపుదారులకు అదనపు మౌలిక సదుపాయాలను అందించి, ఐటీ టవర్ల సరైన నిర్వహణ కోసం కార్యాచరణ మార్గదర్శకాలను రూపొందించ లేకపోవడం వల్ల మూలధనం, నిర్వహణ ఖర్చులను తిరిగి రాబట్టుకోలేకపోయింది.

ఇంతేకాక, ప్రాజెక్టులను జాప్యం చేసినా/నిర్మించకపోయినా కేటాయింపులను/విక్రయ ఒప్పందం(ల)ను రద్దు చేయడానికి, భూములను స్వాధీనం చేసుకునేందుకు టీఎస్‌ఐఐసీ చర్యలు చేపట్టలేదు.

కొన్ని ఐలాలలో మాత్రమే సేవా సంఘాలు ఏర్పడ్డాయి. వీటిలో చాలా వాటిని ఎన్నికల ద్వారా ఏర్పాటు కావలసిన నిర్వహణ కమిటీలు నిర్వహించడం లేదు. టీఎస్‌ఐఐసీ కూడా ఐలాలు వసూలు చేసిన నిధులను తరచుగా దారి మళ్లించింది. ఆ విధంగా, ఐలాల స్వయం-పరిపాలన లక్ష్యాన్ని పట్టించు కొకపోవడంతో అవి సంతృప్తికరంగా పని చేయడం లేదు.

4.1.6 సిఫార్సులు

ఈ కింది వాటిని ప్రభుత్వం పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి:

1. పారిశ్రామిక పార్కుల కోసం భూసేకరణను వేగవంతం చేసేందుకు తగిన చర్యలు తీసుకోవాలి.
2. టీఎస్‌ఐఐసీ పేరు మీద ప్రభుత్వ భూములను బదలాయించేందుకు ప్రక్రియను పూర్తి చేసేలా చూడాలి (ఇవి ఇప్పటికే టీఎస్‌ఐఐసీ ఆధీనంలో ఉన్నాయి).
3. రాయితీ కేటాయింపులు, మౌలిక సదుపాయాల కల్పనకు సంబంధించి మంత్రివర్గ ఉప సంఘం నిర్ణయాలు, కేటాయింపు నిబంధనలకు పరిశ్రమలు, వాణిజ్య శాఖ, టీఎస్‌ఐఐసీ ఖచ్చితంగా కట్టుబడి ఉండేలా చూడాలి.
4. మౌలిక సదుపాయాల ప్రాజెక్టులను త్వరగా పూర్తి చేసేలా/అభివృద్ధి చేసేలా టీఎస్‌ఐఐసీ చర్యలు తీసుకోవాలి.
5. కేటాయింపుదారులు ప్రాజెక్టులను పూర్తి చేయని పక్షంలో స్థలాన్ని తిరిగి స్వాధీనం చేసుకునేందుకు విక్రయపత్రాలలో తగిన నిబంధనలను పొందుపరిచేలా టీఎస్‌ఐఐసీ చర్యలు తీసుకోవాలి. అంతేకాకుండా, టీఎస్‌ఐఐసీ ఈ నిబంధనలను సమర్థవంతంగా అమలు చేసేలా ప్రభుత్వం నిర్ధారించుకోవాలి.
6. అన్ని ఐలాల కోసం నిర్వహణ కమిటీలను ఏర్పాటు చేయాలి. ఈ సేవా సంఘాలను ఎన్నికల ద్వారా ఏర్పాటుచేసిన నిర్వహణ కమిటీలు నిర్వహించేలా చూడాలి.

ఇంధన శాఖ
(తెలంగాణ రాష్ట్ర విద్యుదుత్పత్తి సంస్థ)
(తెలంగాణ విద్యుత్తు ప్రసార సంస్థ)
(తెలంగాణ ఉత్తర ప్రాంత విద్యుత్తు పంపిణీ సంస్థ)
(తెలంగాణ దక్షిణ ప్రాంత విద్యుత్తు పంపిణీ సంస్థ)

4.2 అంతిమ ప్రయోజనాలపై మూలం వద్ద పన్ను వసూలు (టీడీఎస్) చేయకపోవడం

విద్యుత్తు రంగంలో నాలుగు ప్రభుత్వ రంగ సంస్థలు అంతిమ ప్రయోజనాలైన గ్రాట్యుటీ, లీవు ఎన్‌క్యాష్‌మెంట్‌ల మీద మూలం వద్ద పన్ను వసూలు (టీడీఎస్) చేయలేదు. ఫలితంగా ₹20.15 కోట్ల ఆదాయపు పన్ను తక్కువగా జమ చేయడం జరిగింది

ఉద్యోగి పదవీ విరమణ/మరణం సమయంలో చెల్లించే జీతంలో అంతిమ ప్రయోజనాలు అంటే గ్రాట్యుటీ, పెన్షన్, లీవు ఎన్‌క్యాష్‌మెంట్‌కు సంబంధించిన చెల్లింపులు ఉంటాయి. ఆదాయపు పన్ను చట్టం, 1961 (ఐటీ చట్టం) కింద, వివిధ వర్గాల ఉద్యోగులకు చెల్లించే అంతిమ ప్రయోజనాల మీద విధించవలసిన పన్నుకు సంబంధించి ఈ కింది నిబంధనలను ఉన్నాయి;

- కేంద్ర, రాష్ట్ర లేదా స్థానిక ప్రభుత్వ ఉద్యోగి కాక వేరే ఏ ఉద్యోగికైనా చెల్లించిన గ్రాట్యుటీపై ₹20.00 లక్షల[46] వరకు గరిష్టంగా పన్ను మినహాయింపు ఉంటుంది (సెక్షను 10 (10)).
- కేంద్ర, రాష్ట్ర, స్థానిక ప్రభుత్వ ఉద్యోగికి లేదా కేంద్ర, రాష్ట్ర, లేదా ప్రాంతీయ చట్టం ద్వారా స్థాపించిన కార్పొరేషన్ ఉద్యోగికి కాక వేరే ఏ ఉద్యోగికైనా చెల్లించిన కమ్యూటెడ్ పింఛనుపై మూడింట ఒక వంతు వరకు మినహాయింపు ఉంటుంది (ఒకవేళ ఉద్యోగి గ్రాట్యుటీ అందుకోకపోతే సగం వరకు మినహాయింపు ఉంటుంది) (సెక్షను 10 (10ఎ) (i)).
- కేంద్ర లేదా రాష్ట్ర ప్రభుత్వ ఉద్యోగి కాక వేరే ఉద్యోగికి చెల్లించిన లీవు ఎన్‌క్యాష్‌మెంట్‌పై ₹3.00 లక్షల వరకు గరిష్టంగా పన్ను మినహాయింపు ఉంటుంది (సెక్షన్ 10 (10 ఎఎ)).
- పైనపేర్కొన్న పరిమితుల కన్నా అదనంగా చెల్లించే అంతిమ ప్రయోజనాలు "జీతాలు" కింద పన్ను విధిస్తారు. వాటిని చెల్లించడానికి బాధ్యత వహించే వ్యక్తి, అంచనా వేసిన ఆదాయంపై సగటు రేటుతో[47] మూలం వద్ద పన్ను (టీడీఎస్) మినహాయించాలి (సెక్షను 192).

తెలంగాణ రాష్ట్ర విద్యుదుత్పత్తి సంస్థ (టీఎస్‌జెన్కో), తెలంగాణ విద్యుత్తు ప్రసార సంస్థ (టీఎస్‌ట్రాన్స్‌కో), తెలంగాణ ఉత్తర ప్రాంత విద్యుత్తు పంపిణీ సంస్థ (టీఎస్‌ఎన్‌పీడీసీఎల్), తెలంగాణ దక్షిణ ప్రాంత విద్యుత్తు పంపిణీ సంస్థ (టీఎస్‌ఎస్‌పీడీసీఎల్)లు తెలంగాణ రాష్ట్రంలో విద్యుత్తు ఉత్పత్తి, ప్రసార, పంపిణీలో నిమగ్నమై ఉన్నాయి. ఈ రాష్ట్ర విద్యుత్తు కంపెనీలు కేంద్ర లేదా రాష్ట్ర చట్టాల[48] ద్వారా స్థాపించిన కార్పొరేషన్లుగా పరిగణించడానికి అర్హత కలిగి

---

[46] సీబీడీటీ ప్రకటన సంఖ్య.ఎస్.ఓ.1213 (ఇ), తేదీ 2019 మార్చి 8 ప్రకారం 2018 మార్చి 29 నుండి గరిష్ఠ పరిమితిని ₹10 లక్షల నుండి ₹20 లక్షలకు పెంచారు

[47] మొత్తం అంచనా వేసిన చెల్లించాల్సిన పన్ను/12 నెలలు లేదా నెలకు 8.33 శాతం

[48] ఆంధ్రప్రదేశ్ విద్యుత్ సంస్కరణల చట్టం, 1998 (సంస్కరణల చట్టం 1998), ఆంధ్రప్రదేశ్ విద్యుత్తు సంస్కరణల (బదిలీ పథకం) నియమావళి, 1999 (బదిలీ పథకం నియమావళి, 1999), ఆంధ్రప్రదేశ్ విద్యుత్తు సంస్కరణల (టీఎస్‌ట్రాన్స్‌కో నుండి పంపిణీ కంపెనీలకు పంపిణీ సంస్థల

ఉన్నాయి. అందువల్ల, ఈ విద్యుత్తు కంపెనీల ఉద్యోగులు కమ్యూటెడ్ పింఛనుపై పన్ను చెల్లింపు నుండి మినహాయింపు పొందేందుకు అర్హులు.

అయితే, పార్లమెంటు లేదా రాష్ట్ర శాసనసభలు చేసిన చట్టాల ద్వారా స్థాపించిన కార్పొరేషన్, చట్టబద్ధ సంస్థ లేదా అధికార సంస్థలు అనేవి ప్రభుత్వం నుండి వేరుగా ఉన్న చట్టపరమైన సంస్థలని ఇదివరకే ఈ అంశంపై న్యాయస్థానం[49]లో నిర్ణయించారు. అందువల్ల, ఈ రాష్ట్ర విద్యుత్ కంపెనీల ఉద్యోగులు ఐటీ చట్టం కింద నిర్దేశించిన గరిష్ట పరిమితుల కంటే అదనంగా పొందిన లీవు ఎన్‌క్యాష్‌మెంట్, గ్రాట్యుటీ మొత్తాలపై పన్ను చెల్లించాలి. దీనికి అనుగుణంగా, రాష్ట్ర విద్యుత్తు కంపెనీలు తమ ఉద్యోగులకు చెల్లించే లీవు ఎన్‌క్యాష్‌మెంట్, గ్రాట్యుటీ మొత్తాలపై టీడీఎస్ వసూలు చేయాలి.

2014-21 మధ్య కాలంలో పదవీ విరమణ చేసిన ఉద్యోగులకు ఐటీ చట్టం కింద నిర్దేశించిన గరిష్ట పరిమితుల కంటే అదనంగా రాష్ట్ర విద్యుతు కంపెనీలు లీవు ఎన్‌క్యాష్‌మెంట్, గ్రాట్యుటీలను చెల్లించినట్లుగా ఆడిట్ గమనించింది. ఐతే, తమను తాము ప్రభుత్వ సంస్థలు లేదా రాష్ట్ర చట్టం ద్వారా ఏర్పాటైన కార్పొరేషన్లుగా భావించి, లీవు ఎన్‌క్యాష్‌మెంట్, గ్రాట్యుటీలకు సంబంధించిన అదనపు మొత్తాలపై ఐటీ చట్టంలోని నిబంధనల ప్రకారం రాష్ట్ర విద్యుతు కంపెనీలు ఎలాంటి టీడీఎస్‌ను వసూలు చేయలేదు. దీని ఫలితంగా ₹20.15 కోట్ల[50] ఆదాయపు పన్ను తక్కువగా జమ చేయడం జరిగింది. ఆడిట్ కోరినప్పటికీ (2021 నవంబరు, 2022 డిసెంబరు, 2023 ఫిబ్రవరి), నాలుగు రాష్ట్ర విద్యుత్ కంపెనీలకు గానూ రెండు కంపెనీలు (టీఎస్‌జెన్కో, టీఎస్‌ట్రాన్స్కో) 2014-21 మధ్య కాలంలో పదవీ విరమణ చేసిన తమ ఉద్యోగులకు[51] సంబంధించిన సమాచారాన్ని సమర్పించలేదు. అందువల్ల, టీడీఎస్ వసూలులోని మొత్తం లోటును ఆడిట్ లెక్కించ లేకపోయింది.

రాష్ట్ర విద్యుత్తు కంపెనీలు కేంద్ర, రాష్ట్ర చట్టాల ప్రకారం ఏర్పాటైన పూర్తి రాష్ట్ర ప్రభుత్వ కంపెనీలని, వీటిని "రాష్ట్ర సాధనాలూ"గా పరిగణిస్తున్నామని ప్రభుత్వం తెలిపింది (2022 జూన్, జూలై). ఈ రాష్ట్ర విద్యుత్ కంపెనీల ఉద్యోగులకు సంస్కరణల పథకం, రాష్ట్ర ప్రభుత్వంతో చేసుకున్న త్రైపాక్షిక ఒప్పందం కింద వేతన రక్షణ కల్పించినట్లుగా తెలిపింది. అందువల్ల, రాష్ట్ర విద్యుత్ కంపెనీల ఉద్యోగులు అన్ని అంతిమ ప్రయోజనాలపై టీడీఎస్ వసూలు నుండి మినహాయింపు పొందేందుకు అర్హులని తెలిపింది.

అంతిమ ప్రయోజనాలపై టీడీఎస్ నిబంధనల నుండి మినహాయింపు అర్హతను ఐటీ చట్టం నిర్ణయిస్తుంది, అందువల్ల సమాధానం ఆమోదయోగ్యంగా లేదు. ఐటీ చట్టం స్వయంగా (సెక్షను 10 (10)(i), సెక్షను 10(ఎ)(i), సెక్షను 10(10ఎఎ)(i) ప్రకారం) పూర్తి ప్రభుత్వ ఉద్యోగులు, పార్లమెంటు లేదా రాష్ట్ర శాసనసభ చట్టాల ద్వారా ఏర్పాటైన కార్పొరేషన్ ఉద్యోగుల మధ్య వ్యత్యాసాన్ని చూపుతుంది. వీటిని రాష్ట్ర ప్రభుత్వ సాధనాలుగా పరిగణించాలి. అందువల్ల, రాష్ట్ర విద్యుత్ కంపెనీలు, ఏపీఎస్ఈబీ కూడా తమ ఉద్యోగులకు చెల్లించే గ్రాట్యుటీ, లీవు ఎన్‌క్యాష్‌మెంట్‌పై టీడీఎస్ నుండి మినహాయింపును కోరలేవు.

బదిలీ) ఉత్తరువు, 2000 (రెండవ బదిలీ పథకం, 2000), ఆంధ్రప్రదేశ్ పునర్వ్యవస్థీకరణ చట్టం, 2014 (2014 చట్టం) కింద విద్యుత్తు కంపెనీలను స్థాపించడమైంది

49 భారత లా కమిషన్ 145వ నివేదికలోని అధ్యాయం-4లోని పేరా 4.2, గౌరవనీయ భారత సుప్రీం కోర్టు బదిలీ పిటిషన్ (సివిల్) సంఖ్య.8, 2000 తీర్పు (ఎ.కె బిందాల్ & ఎఎన్ఆర్ Vs భారత యూనియన్ & ఇతరులు)

50 2014-2021 మధ్య కాలంలో పదవీ విరమణ చేసిన 632 మంది ఉద్యోగులకు లీవ్ ఎన్‌క్యాష్‌మెంట్‌పై ₹17.91 కోట్లు, 382 మంది ఉద్యోగులకు చెల్లించిన గ్రాట్యుటీపై ₹2.24 కోట్లు

51 టీఎస్‌జెన్కోకు చెందిన ఒక యూనిట్‌లోని 12 మంది ఉద్యోగులు, టీఎస్‌ట్రాన్స్కోకు చెందిన ఐదు యూనిట్లలోని 17 మంది ఉద్యోగులకు సంబంధించిన సమాచారం మాత్రమే ఆడిట్‌కు అందుబాటులో ఉంచారు

ఇంధన శాఖ

(తెలంగాణ విద్యుత్తు ప్రసార సంస్థ)

4.3 నివారించదగిన వడ్డీ చార్జీల చెల్లింపు

ముందస్తు పన్ను బాధ్యతను తప్పుగా అంచనా వేయడం/అంచనా వేయక పోవడం వల్ల ఆదాయపు పన్ను చట్టం, 1961లోని నిబంధనల ప్రకారం ముందుగా ఆదాయపు పన్నును కంపెనీ చెల్లించలేదు. ఫలితంగా మదింపు సంవత్సరాలు 2019-20 నుండి 2021-22 వరకు నివారించదగిన ₹9.67 కోట్ల వడ్డీ చార్జీలను చెల్లించవలసి వచ్చింది

ఆదాయపు పన్ను చట్టం, 1961 లోని సెక్షను 139 ప్రకారం, ప్రతి కంపెనీ గత సంవత్సర మొత్తం ఆదాయం, ఆదాయపు పన్ను విధించకూడని గరిష్ట మొత్తాన్ని మించినపుడు, గడువు తేదీన[52] లేదా అంతకన్నా ముందు ఆదాయ పన్ను రిటర్నును సమర్పించాలి. రిటర్నును సకాలంలో దాఖలు చేయకపోతే చట్టం[53]లోని సెక్షను 234 ఏ కింద వడ్డీ చెల్లించవలసి ఉంటుంది. ఇంతేకాక, ఐటీ చట్టంలోని సెక్షన్ 208 ప్రకారం, ఆర్థిక సంవత్సరంలో (ఎఫ్‌వై) చెల్లించవలసిన పన్ను మొత్తం ₹10,000 లేదా అంత కన్నా ఎక్కువ ఉంటే, ప్రతి కంపెనీ ఆదాయపు పన్నును ముందుగా (ముందస్తు పన్ను) చెల్లించవలసి ఉంటుంది. ఐటీ చట్టంలోని సెక్షన్ 211 ప్రకారం, ముందస్తు ఆదాయపు పన్నును నాలుగు త్రైమాసిక వాయిదాలలో[54] చెల్లించవచ్చు. ఈ నిబంధనలను పాటించకపోతే, చట్టంలోని సెక్షన్లు 234(బి), 234(సి) కింద కంపెనీ తక్కువగా చెల్లించిన పన్ను మొత్తం మీద నిర్ణయించిన కాలానికి[55] నిర్దేశించిన రేట్లతో అపరాధ వడ్డీ చార్జీలు చెల్లించవలసి ఉంటుంది.

కంపెనీ, చట్టంలో పైన పేర్కొన్న నిబంధనలను ఆచరించడానికి సంబంధించి, 2019-20 నుండి 2021-22 మధ్య ఉన్న మదింపు సంవత్సరాల (ఏవై)పై (ముసుపటి సంవత్సరాలు/ ఎఫ్‌వై 2018-19 నుండి 2020-21 వరకు) సమీక్ష చేపట్టడమైంది. సమీక్షలో ఈ కింది విషయాలు వెల్లడయ్యాయి:

(ఎ) మదింపు సంవత్సరాలు (ఏవై) 2019-20 నుండి 2021-22 వరకు కంపెనీ ఆదాయపు పన్ను రిటర్నులను ఆరు నెలల ఆలస్యంతో దాఖలు చేసారు. ఫలితంగా, కంపెనీ సెక్షను 234ఎ కింద ₹0.23 కోట్ల మేర అపరాధ వడ్డీ చెల్లించింది.

(బి) కంపెనీ, 12 త్రైమాసికాలకు గానూ ఆరు త్రైమాసికాల్లో తన ముందస్తు పన్ను భారాన్ని అంచనా వేయలేదు. మిగిలిన ఆరు త్రైమాసికాల్లో తన వార్షిక, త్రైమాసిక పన్ను భారాన్ని సహేతుకంగా అంచనా వేయలేదు. కంపెనీ తన పన్ను భారాన్ని త్రైమాసిక ప్రాతిపదికన వార్షిక టారిఫ్ పెంపుదల నుండి ఆశించిన ఆదాయాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకోకుండా గత సంవత్సరం టారిఫ్ ఆధారంగా అంచనా వేసింది. చివరి త్రైమాసికాల ట్రూ అప్ (సర్దుబాటు) ఆదాయాన్ని మాత్రమే పరిగణించింది, అంచనా వేసిన ముందస్తు పన్ను పూర్తి మొత్తాన్ని జమ చేయలేదని ఆడిట్ గమనించింది. ముందుగా చెల్లించిన పన్ను, దాఖలు చేసిన రిటర్నుల ప్రకారం వాస్తవంగా చెల్లించాల్సిన పన్ను మధ్య ఉన్న అంతరాలు (7.15 శాతం (ఎఫ్‌వై 2020-21) నుండి 33.82 శాతం (ఎఫ్‌వై 2019-20) వరకు) కూడా చెల్లించాల్సిన వార్షిక పన్ను అవాస్తవ అంచనాలను స్పష్టంగా

---

[52] గడువు తేదీ సెప్టెంబరు 30 లేదా కేంద్ర ప్రత్యక్ష పన్నుల బోర్డు పొడిగించిన ఏదైనా ఇతర తేదీ

[53] సెక్షన్ 234ఎ ప్రకారం రిటర్నును సమర్పించకపోతే నిర్ణీత గడువు తేదీ ముగిసిన వెంటనే, రిటర్ను దాఖలు చేసిన తేదీ లేదా మదింపు ఉత్తరువు ముగిసిన తేదీ వరకు ఉన్న కాలానికి ప్రతి నెలకు లేదా నెలలో కొంత భాగానికి నికరంగా చెల్లించాల్సిన పన్ను మొత్తంపై ఒక శాతం చొప్పున అపరాధ వడ్డీ ఛార్జీలను విధించాలి.

[54] జూన్ 15 లోపు ముందస్తు పన్నులో 15 శాతం వరకు, సెప్టెంబరు 15 లోపు 45 శాతం వరకు, డిసెంబరు 15 లోపు 75 శాతం వరకు, మార్చి 15 తారీఖు లోపు 100 శాతం వరకు

[55] సెక్షన్ 234(బి) ప్రకారం ముందుగా చెల్లించాల్సిన పన్నులో 90 శాతం వరకు చెల్లించకపోతే అపరాధ వడ్డీ చార్జీలను విధించాలి. లెక్కించిన పన్ను కన్నా ముందుగా చెల్లించిన పన్నులో ఉన్న లోటు మొత్తంపై తదుపరి ఆర్థిక సంవత్సరము ఏప్రిల్ 1 నుండి మదింపు ఉత్తరువు తేదీ వరకు ప్రతి నెలకు లేదా నెలలో భాగంపై ఒక శాతం చొప్పున అపరాధ వడ్డీ చార్జీలను విధించాలి. సెక్షన్ 234(సి) ప్రకారం చెల్లించాల్సిన పన్ను కన్నా ముందుగా చెల్లించిన పన్నులో ఉన్న లోటు మొత్తంపై ఒక శాతం చొప్పున నిర్ణీత పరిమితుల ప్రకారం మూడు నెలలుగా గల ముందస్తు పన్ను ప్రతీ ఒక్క విడతను వాయిదా వేసినందుకు అపరాధ వడ్డీ ఛార్జీలను విధించాలి.

చూపుతున్నాయి. ఈ విధంగా, మూడు ఆర్థిక సంవత్సరాలలో (2018-19 నుండి 2020-21 వరకు) కంపెనీ చెల్లించిన ముందస్తు పన్ను, అంచనావేసిన చెల్లించాల్సిన పన్నులో నిర్దేశించిన కనీస 90 శాతం పరిమితి కన్నా తక్కువగా ఉంది. ఫలితంగా, కంపెనీ సెక్షన్ 234బి కింద ₹5.86 కోట్ల మేర అపరాధ వడ్డీ చార్జీలు చెల్లించింది.

(సి) కంపెనీ త్రైమాసిక ముందస్తు పన్ను చెల్లించలేదు లేదా చివరి త్రైమాసికానికి మాత్రమే ముందస్తు పన్ను చెల్లించింది. దీనివల్ల సంవత్సరం చివరిలో/ఆదాయ పన్ను రిటర్ను దాఖలు చేసే సమయంలో భారీ మొత్తంలో స్వీయ-నిర్ధారిత పన్ను చెల్లించాల్సి వచ్చింది. పన్ను చెల్లింపులో జాప్యం ఆరు నెలల నుండి 12 నెలల వరకు ఉంది. ఫలితంగా, కంపెనీ సెక్షన్ 234సి కింద ₹3.58 కోట్ల మేర అపరాధ వడ్డీ చార్జీలు చెల్లించింది.

ఈ విధంగా, ముందుగా చెల్లించాల్సిన పన్నును అంచనా వేయక పోవడం/తప్పుగా అంచనా వేసిన కారణంగా ఆదాయపు పన్ను చట్టం, 1961 లోని నిబంధనల ప్రకారం ముందుగా ఆదాయపు పన్ను చెల్లించడంలో కంపెనీ విఫలమైంది. ఫలితంగా 2019-20 నుండి 2021-22 వరకు గల మదింపు సంవత్సరాల (ఏవై) లో నివారించదగిన ₹9.67 కోట్ల వడ్డీ చార్జీలు చెల్లించవలసి వచ్చింది.

కంపెనీ అసలు ఆదాయ పన్ను రిటర్నులతో పాటు సవరించిన ఆదాయ పన్ను రిటర్నులను (టాక్స్ ఆడిట్ పూర్తయిన తర్వాత) సంబంధిత గడువు తేదీలకు ముందే దాఖలు చేసిందని సంస్థ యాజమాన్యం తెలిపింది (2023 మార్చి). కంపెనీ తన ముందస్తు పన్నుని ఖచ్చితంగా అంచనా వేయలేకపోయిందని సంస్థ యాజమాన్యం అంగీకరించింది. ఐతే 2019-20, 2020-21 మదింపు సంవత్సరాలలో విభజన అంశాలను ఖరారు చేయడంలో జరిగిన జాప్యం, 2021-22 మదింపు సంవత్సరంలో కోవిడ్-19 మహమ్మారి వల్ల జాప్యం దీనికి కారణాలుగా చూపింది. ఇంతేకాక, 2022-23 మదింపు సంవత్సరం నుండి, కంపెనీ వార్షిక సంవత్సరాంతపు గణాంకాల సర్దుబాట్లను పరిగణనలోకి తీసుకుని అన్ని త్రైమాసికాలకు నిర్ణీత సమయంలో ముందుగా చెల్లించాల్సిన పన్నును శ్రద్ధగా అంచనా వేసి, జమ చేస్తోందని తెలిపింది. సంస్థ యాజమాన్యం సమర్పించిన సమాధానాన్ని ప్రభుత్వం ఆమోదించింది (2023 మార్చి).

పొడిగించిన గడువు తేదీలోపు అసలు ఆదాయ పన్ను రిటర్నును లేదా సంబంధిత గడువు తేదీలోపు సవరించిన ఆదాయ పన్ను రిటర్నును దాఖలు చేసినప్పటికీ, అసలు ఆదాయ పన్ను రిటర్ను దాఖలు చేయవలసిన గడువు తేదీ నుండి అసలు లేదా సవరించిన ఆదాయ పన్ను రిటర్ను దాఖలు చేసిన వాస్తవ తేదీ వరకు జరిగిన ఆలస్య కాలానికి సెక్షన్ 234ఎ కింద వడ్డీ చెల్లించాల్సి ఉండడం వల్ల సమాధానం సమర్థనీయంగా లేదు. విభజన అంశాలు ఇంకా మిగిలి ఉన్నప్పటికి కంపెనీ 2018-19, 2019-20 ఆర్థిక సంవత్సరాల పద్దులను ఖరారు చేసింది. అలాగే, కంపెనీ తన 2020-21 వార్షిక నివేదికలో కోవిడ్-19 మహమ్మారి వలన తన కార్యకలాపాలపై ఎటువంటి ప్రతికూల ప్రభావాన్ని నివేదించలేదు. ఇంతేకాక, 2022-23 మదింపు సంవత్సరంకు దాఖలు చేసిన (2022 సెప్టెంబరు) అసలు ఆదాయ పన్ను రిటర్ను ప్రకారం, కంపెనీ రెండవ, మూడవ త్రైమాసికాలకు ₹21.00 కోట్ల ముందస్తు పన్ను, మొత్తం మీద ₹37.26 కోట్ల ఆదాయ పన్ను ఎక్కువగా చెల్లించింది.

రవాణా, రహదారులు, భవనాల శాఖ
(తెలంగాణ రాష్ట్ర రోడ్డు రవాణా సంస్థ)

4.4 సరైన సర్వే లేకుండా బస్సులను ప్రవేశపెట్టడం వల్ల నిరర్థక వ్యయం

నిర్వహణ సాధ్యతను విశ్లేషించకుండా 100 "పల్లె బస్సులు" కొనడం వల్ల ₹22.04 కోట్ల వృథా వ్యయం జరిగింది. దీనికి అదనంగా ₹3.99 కోట్ల వడ్డీ నష్టం జరిగింది

తెలంగాణ రాష్ట్ర రోడ్డు రవాణా సంస్థ (సంస్థ) "కార్యకలాపాల కరదీపిక" ప్రకారం, సుదూర ప్రాంతాలకు సేవలను ప్రవేశపెట్టేందుకు చేసే ప్రతిపాదనలను ఆ మార్గం, ట్రాఫిక్ సర్వేలతో పాటూ సమర్పించాలి. ప్రతిపాదించిన కార్యకలాపాల ఆర్థిక సాధ్యాసాధ్యతలను అంచనా వేయడం ట్రాఫిక్ సర్వేలో ముఖ్య భాగంగా ఉంటుంది.

వరంగల్, నిజామాబాదుల నుండి హైదరాబాదుకు కండక్టర్ లేకుండా నడిచే మినీ ఏసీ బస్సులను ప్రవేశపెట్టి "ఇంటి వద్దకే సేవలు" అనే ఉద్దేశాన్ని ప్రచారం చేయాలని ప్రభుత్వం, సంస్థను 2016 జూన్‌లో ఆదేశించింది. ఇది, ప్రయాణీకులు బస్ స్టేషన్‌లకు వచ్చే బదులు వారి ఇళ్ల వద్దే సులభంగా బస్సును చేరుకోవడం ద్వారా వారికి సౌకర్యాన్ని అందించాలన్న లక్ష్యంతో కూడిన ఒక నూతన భావన. ఈ భావనతో, "వజ్ర బస్సులు" అని పిలిచే 100 ఏసీ మినీ బస్సులను (21 సీట్లు కలిగిన) కొనుగోలు చేయాలని సంస్థ నిర్ణయించి (2016 జూలై) మెకానికల్ ఇంజనీరింగ్ విభాగానికి కొనుగోలుకు అవసరమైన ఆదేశాలను జారీ చేసింది. ఏదైనా కొత్తగా కొనుగోలు చేసే ముందు "కార్యకలాపాల కరదీపిక" లో పేర్కొన్న విధంగా కార్యకలాపాల విభాగం మార్గం, ట్రాఫిక్ సర్వే నిర్వహించాలని చెబుతున్నప్పటికీ, సంస్థ యాజమాన్యం ఈ బస్సుల ఛార్జీలు, విధివిధానాలను మాత్రమే రూపొందించాలని కార్యకలాపాల విభాగాన్ని ఆదేశించింది.

బస్సుల కొనుగోలు కోసం 2016 జూలైలో టెండర్లను పిలిచారు. హైదరాబాద్‌లో దిగిన తర్వాత వివిధ ప్రాంతాలకు ప్రయాణించే ప్రయాణికులు, హనుమకొండ బస్‌స్టేషన్‌కు వచ్చే ప్రయాణీకుల ప్రాంతాల వివరాలను సంస్థ తర్వాత అంచనా వేసింది. 2016 సెప్టెంబరులో సంస్థ నిర్వహించిన లాభం, నష్టం లేని స్థితి (బీఈ) విశ్లేషనలో ఒక కిమీకు ₹1.46 చొప్పున 90 శాతం లాభం, నష్టం లేని ప్రయాణించే నిష్పత్తిని (ఓఆర్) లెక్కించింది. 90 శాతం బీఈ ఓఆర్‌ని సమర్థించేందుకు, ఒక కిమీకి రేటును లెక్కించిన ట్రాఫిక్/మార్గ సర్వే ఏదీ రికార్డులలో అందుబాటులో లేదు. మార్గాలు, ప్రయాణీకుల ప్రాధాన్యతలు, కార్యకలాపాల ఆర్థికాంశాలపై ఖచ్చితమైన నిర్ధారణకు రానప్పటికీ, ₹12.54 కోట్ల విలువైన 60 బస్సుల కొనుగోలు ఉత్తరువును మహీంద్రా అండ్ మహీంద్రాకు జారీ చేసారు (2016 సెప్టెంబరు).

నిజామాబాద్/వరంగల్ నుండి హైదరాబాద్‌కు 2017 మేలో బస్సులను ప్రవేశపెట్టారు. బస్సుల పనితీరు ప్రారంభం నుండి పేలవంగా ఉన్నట్లు, ఏసీ అలైనర్ సమస్య, ఏసీ ఐడ్లర్ కప్పి పనిచేయకపోవడం, విరిగి పోవడం, హెచ్ఎస్‌డీ ట్యాంకు బ్రాకెట్లు విరిగిపోవడం, హెచ్ఎస్‌డీ ట్యాంకు లీకవడం, వైరింగ్ నియంత్రణ సమస్యతో వాహనం స్టార్ట్ కాకపోవడం వంటి అనేక సాంకేతిక సమస్యలను ఈ బస్సులలో ఉన్నట్లుగా ఆడిట్ గమనించింది. ఇంకా, వేడెక్కడం, సౌకర్యవంతంగా లేని సీట్లు, సీటుకు ముందు ఉన్న ప్రదేశంకు సంబంధించిన సమస్యలు కూడా ఉన్నట్లు ప్రయాణికులు లేవనెత్తారు.

వరంగల్ రీజినల్ మేనేజర్ (ఆర్ఎం), కొన్ని మార్గాలలో బస్సుల ఉపసంహరణకు, ఇతర మార్గాల రాకపోకల సమయాలలో మార్పులను ప్రతిపాదించారు (2017 జూలై). దీని ఫలితంగా కొన్ని బస్సులు ఎక్కువ అయ్యాయి. అందువల్ల వరంగల్ నుండి హైదరాబాద్ రూట్ల కోసం గతంలో ప్రతిపాదించినట్లు ఇప్పటికే కొనుగోలు చేసిన 60 బస్సులకు అదనంగా "వజ్ర బస్సులను" కొనుగోలు చేయవద్దని కార్యకలాపాల విభాగం, మెకానికల్ ఇంజనీరింగు విభాగానికి సలహా ఇచ్చింది. ఖమ్మం, ఆదిలాబాదు ఆర్ఎంలు కూడా ఈ బస్సులు తమ ప్రాంతాలకు అనువుగా ఉండకపోవచ్చని తెలియజేసారు (2017 ఆగష్టు).

ఇది ఇలా ఉన్నప్పటికీ, ప్రత్యేకంగా అద్దెకు ఇవ్వడం కోసం సంస్థ ₹9.50 కోట్ల అదనపు వ్యయంతో మహీంద్రా & మహీంద్రా నుండి అదనంగా 40 బస్సులను కొనుగోలు చేసింది (2017 ఆగష్టు). ప్రత్యేకంగా అద్దెకు ఇవ్వడం, ప్యాకేజీ పర్యటనల కోసం ఈ బస్సులకు డిమాండు ఉంటుందో లేదో నిర్ధారించడానికి చేసిన ఎటువంటి విశ్లేషణ రికార్డులో లేదు. అదనంగా కొనుగోలు చేసిన 40 బస్సులకు గానూ 32 బస్సులను ఉద్దేశించిన ప్రయోజనం కోసం కాక, నిర్దిష్ట రూట్లలో నడపడానికి ఉపయోగించారు, తద్వారా ప్రత్యేకంగా అద్దెకు ఇవ్వడం కోసం ఉద్దేశించిన బస్సులకు తగినంత డిమాండు లేదని తెలుస్తుంది. ఈ విధంగా, పనితీరు సరిగా లేకపోవడం, ప్రయాణీకుల నుండి ఫిర్యాదులు, ఆర్ఎంల అభిప్రాయాలు ప్రతికూలంగా ఉండడం, సాంకేతిక సమస్యలు ఉన్నప్పటికీ ప్రత్యేకంగా అద్దెకు ఇవ్వడం కోసం అదనంగా 40 బస్సులను కొనుగోలు చేయాలన్న సంస్థ నిర్ణయం ఫలితంగా ₹9.50 కోట్ల మేర మూలధన వ్యయం వృథా అయ్యింది.

"వజ్ర బస్సులు" నష్టాలను చవిచూస్తూనే ఉన్నందున, రెండు సంవత్సరాల ఏడు నెలలు నడిపిన తర్వాత వాటి కార్యకలాపాలను నిలిపివేయాలని సంస్థ నిర్ణయించింది (2019 డిసెంబరు). ఇంతేకాక 59 బస్సులను బ్యాంకుకు

తాకట్టు పెట్టి, దీని కోసం సంస్థ 2023 మార్చి వరకు ₹3.99 కోట్ల అదనపు మొత్తాన్ని వడ్డీగా చెల్లించినట్లుగా ఆడిట్ గమనించింది.

ప్రత్యేక బస్సులను నడపడంలో గల సాధ్యాసాధ్యాలను సంస్థ అంచనావేయకపోవడంతో అదనపు వడ్డీ భారంతో పాటు ₹22.04 కోట్ల మేర వృథా వ్యయానికి దారితీసింది. బస్సులను కొనడానికి ముందు సంస్థ సరైన ఆర్థిక సర్వేను చేపట్టి ఉంటే, భారీ మూలధన వ్యయం, వడ్డీని నివారించి ఉండవచ్చు.

"వజ్ర బస్సులు" అనే అంశాన్ని ఆచరణలో పెట్టడం కోసం విస్తృతమైన ప్రణాళిక రూపొందించినట్లు, బస్సుల పనితీరును మెరుగుపరచడం కోసం నిరంతరం చర్యలు చేపట్టినట్లుగా సంస్థ యాజమాన్యం తెలిపింది (2022 నవంబరు). అయితే, పెరిగిన జీతాలు, పెరుగుతున్న ఉత్పాదక ఖర్చుల కారణంగా, "వజ్ర బస్సుల" ను నిలిపివేయాలని నిర్ణయించినట్లుగా తెలిపింది.

ప్రారంభదశలోనే పెరిగిన జీతాలు, ఉత్పాదక ఖర్చులను తిరిగి పొందగలమా అనే విషయాన్ని విశ్లేషించి ఉండవచ్చు. కావున సమాధానం ఆమోదయోగ్యం కాదు. సంస్థ రూపొందించిన ప్రణాళికలు/చేసిన విశ్లేషణలు, బస్సులను నడపడంలోని ఆర్థిక సాధ్యాసాధ్యాలను సరిచూసుకోవడానికి సరిపడినంతగా లేవు.

(పి. మాధవి)
ప్రధాన మహాగణకాధికారి (తనిఖీ)
తెలంగాణ

హైదరాబాదు
తేదీ **26 MAY 2025**

ధ్రువీకరించడమైంది

(కె. సంజయ్ మూర్తి)
భారత కంప్ట్రోలర్ మరియు ఆడిటర్ జనరల్

కొత్త ఢిల్లీ
తేదీ **30 MAY 2025**

అనుబంధాలు

పేజీలు 233-289

అనుబంధం -1.1

(పేరా 1.6.1, పేజీ 5)

శాఖల వారీగా మిగిలి ఉన్న తనిఖీ నివేదికలు, పేరాలు

ప్రభుత్వ శాఖ	2022 సెప్టెంబరు 30 నాటికి పెండింగ్‌లో ఉన్న తనిఖీ నివేదికలు/పేరాల సంఖ్య	
	తనిఖీ నివేదికలు	పేరా
వ్యవసాయం, సహకారం	484	2,691
పశుసంవర్ధక, పాడిపరిశ్రమాభివృద్ధి, మత్స్య పరిశ్రమ	220	1,578
వెనుకబడిన తరగతుల సంక్షేమం	21	333
వినియోగదారుల వ్యవహారాలు, ఆహారం, పౌర సరఫరాలు	22	159
ఇంధనం	27	130
పర్యావరణం, అటవీ, శాస్త్ర, సాంకేతికత	320	1,459
ఆర్థిక	64	392
సాధారణ పరిపాలన	25	217
ఆరోగ్యం, వైద్యం, కుటుంబ సంక్షేమం	87	1,580
ఉన్నత విద్య	152	2,072
హోమ్	95	851
గృహ నిర్మాణం	4	48
పరిశ్రమలు, వాణిజ్యం	241	1,431
ఇన్ఫర్మేషన్ టెక్నాలజీ, ఎలక్ట్రానిక్స్, కమ్యూనికేషన్స్	10	93
మౌలిక సదుపాయాలు, పెట్టుబడి	4	27
నీటిపారుదల, ఆయకట్టు అభివృద్ధి	889	2,999
కార్మిక, ఉపాధి, శిక్షణ, ఫ్యాక్టరీలు	120	1,031
న్యాయ	77	336
మైనారిటీ సంక్షేమం	14	171
మున్సిపల్ పరిపాలన, పట్టణాభివృద్ధి	164	2,822
పంచాయతీరాజ్, గ్రామీణాభివృద్ధి	256	2,927
ప్రణాళిక	27	239
పబ్లిక్ ఎంటర్‌ప్రైజ్	1	5
రెవెన్యూ	37	716
షెడ్యూల్డ్ కులాల అభివృద్ధి	16	274
పాఠశాల విద్య	75	1,258
రాష్ట్ర శాసనసభల వ్యవహారాలు	1	11
రవాణా, రోడ్లు, భవనాలు	275	1,048
గిరిజన సంక్షేమం	14	187
స్త్రీ, శిశు, దివ్యాంగులు, వయోవృద్ధులు	135	886
యువజనాభ్యుదయం, పర్యాటకం, సాంస్కృతిక వ్యవహారాలు	37	453
మొత్తం	3,914	28,424

అనుబంధం -1.2

(పేరా 1.6.3, పేజీ 6)

2022 సెప్టెంబరు 30 నాటికి అందపలసిన వివరణాత్మక నివేదికలు

(ఎ) ప్రత్యేకంగా తెలంగాణ రాష్ట్రానికి సంబంధించిన అంశాలు

ప్రభుత్వ శాఖ	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	మొత్తం
ఉన్నత విద్య	1	2	-	1	4
హోం	1	1	-	1	3
పంచాయతీరాజ్, గ్రామీణాభివృద్ధి	-	-	1	1	2
ప్రణాళిక	-	-	1	-	1
రెవెన్యూ	1	-	-	-	1
స్త్రీ, శిశు, దివ్యాంగులు, వయోవృద్ధులు	1	-	-	-	1
యువజనాభ్యుదయం, పర్యాటకం, సాంస్కృతిక వ్యవహారాలు	2	-	1	-	3
మొత్తం	6	3	3	3	15

(బి) ఆంధ్రప్రదేశ్, తెలంగాణ రెండు రాష్ట్రాలకు సంబంధించిన ఉమ్మడి అంశాలు

ప్రభుత్వ శాఖ	2009-10 (సివిల్)	2010-11 (సివిల్)	2011-12	2012-13	2013-14	మొత్తం
పర్యావరణం, అటవీ, శాస్త్ర, సాంకేతికత	-	-	-		1	1
ఆర్థిక	1	-	1	1	-	3
ఆరోగ్య, వైద్య, కుటుంబ సంక్షేమం	-	-	-	-	2	2
హోం	-	-	1	1	1	3
పరిశ్రమలు, వాణిజ్యం	-	-	-	-	1	1
అల్ప సంఖ్యాక వర్గాల సంక్షేమం	-	-	1	-	1	2
పంచాయతీరాజ్, గ్రామీణాభివృద్ధి	-	-	1	1	-	2
రవాణా, రోడ్లు, భవనాలు	-	-	1	1	2	4
గిరిజన సంక్షేమం	-	1	1	-	1	3
స్త్రీ, శిశు, దివ్యాంగులు, వయోవృద్ధులు	-	-	-	-	1	1
యువజనాభ్యుదయం, పర్యాటకం, సాంస్కృతిక వ్యవహారాలు	-	-	-	-	1	1
మొత్తం	1	1	6	4	11	23

అనుబంధం -1.3

(పేరా 1.6.4, పేజీ 7)

2022 సెప్టెంబరు 30 నాటికి తెలంగాణ ప్రభుత్వం నుండి అందవలసిన పీఏసీ సిఫార్సులపై తీసుకున్న చర్యల నివేదికలు

(ఎ) ప్రత్యేకంగా తెలంగాణ రాష్ట్రానికి సంబంధించిన అంశాలు

ప్రభుత్వ శాఖ	మొదటి శాసనసభ (2014-18)	మొత్తం
ఆరోగ్య, వైద్య, కుటుంబ సంక్షేమం	1	1
మొత్తం		1

(బి) ఆంధ్రప్రదేశ్, తెలంగాణ రెండు రాష్ట్రాలకు సంబంధించిన ఉమ్మడి అంశాలు

ప్రభుత్వ శాఖ	11వ శాసనసభ (1999-2004)	12వ శాసనసభ (2004-09)	13వ శాసనసభ (2009-14)	మొత్తం
వ్యవసాయం, సహకారం	-	1	-	1
ఆరోగ్య, వైద్య, కుటుంబ సంక్షేమం	-	-	2	2
పంచాయతీరాజ్, గ్రామీణాభివృద్ధి	3	-	-	3
మొత్తం	3	1	2	6

అనుబంధం-1.4

(పేరా 1.10 పేజీ 15)

సమూహాల వారీగా శాఖలు, ప్రభుత్వ రంగ సంస్థల పట్టిక

క్రమ సంఖ్య	సమూహం	ప్రభుత్వ శాఖ	ప్రభుత్వ రంగ సంస్థలు	వివరాలు
1	వ్యవసాయం, ఆహారం, అనుబంధ పరిశ్రమలు	వ్యవసాయం, సహకారం	తెలంగాణ రాష్ట్ర రైతు బంధు సమితి	
2			తెలంగాణ రాష్ట్ర వ్యవసాయ ఆధారిత పరిశ్రమల అభివృద్ధి సంస్థ	
3			తెలంగాణ రాష్ట్ర ఉద్యానాభివృద్ధి సంస్థ	
4			తెలంగాణ రాష్ట్ర విత్తనాభివృద్ధి సంస్థ	
5			తెలంగాణ రాష్ట్ర గిడ్డంగుల సంస్థ	చట్టబద్ద సంస్థ
6		వినియోగదారుల వ్యవహారాలు, ఆహారం, పౌర సరఫరాలు	ఆంధ్రప్రదేశ్ నిత్యావసర వస్తువుల సంస్థ	నిష్క్రియంగా ఉంది
7			తెలంగాణ రాష్ట్ర పౌర సరఫరాల సంస్థ	
8	సాంస్కృతిక, పర్యాటకం	యువజనాభ్యుదయం, పర్యాటకం, సాంస్కృతిక	తెలంగాణ రాష్ట్ర పర్యాటకాభివృద్ధి సంస్థ	
9	విద్య, నైపుణ్యాభివృద్ధి, ఉపాధి	కార్మిక, ఉపాధి, శిక్షణ, కర్మాగారాలు	తెలంగాణ విదేశీ మానవ వనరుల సంస్థ	
10	ఇంధనం, శక్తి	ఇంధనం	ఆంధ్రప్రదేశ్ గిరిజన సామర్థ్య సంస్థ	విభజన దశలో ఉంది
11			తెలంగాణ ఉత్తర ప్రాంత విద్యుత్తు పంపిణీ సంస్థ	
12			తెలంగాణ దక్షిణ ప్రాంత విద్యుత్తు పంపిణీ సంస్థ	
13			తెలంగాణ పవర్ ఫైనాన్స్ కార్పొరేషన్ లిమిటెడ్	
14			తెలంగాణ రాష్ట్ర విద్యుత్ప్రత్తి సంస్థ	
15			తెలంగాణ రాష్ట్ర పునరుత్పాదక ఇంధన అభివృద్ధి సంస్థ	
16			సింగరేణి బొగ్గు ఘనుల సంస్థ	
17			తెలంగాణ విద్యుత్తు ప్రసార సంస్థ	
18	పర్యావరణం, శాస్త్ర సాంకేతిక	పర్యావరణం, అటవీ, శాస్త్ర సాంకేతిక	తెలంగాణ రాష్ట్ర అటవీ అభివృద్ధి సంస్థ	
19	ఆర్థిక	రెవెన్యూ	తెలంగాణ రాష్ట్ర బెవరేజస్ సంస్థ	
20	పరిపాలన, శాంతి భద్రతలు	సాధారణ పరిపాలన	తెలంగాణ రాష్ట్ర చలనచిత్ర అభివృద్ధి సంస్థ	
21		హోం	తెలంగాణ రాష్ట్ర పోలీసు గృహ నిర్మాణ సంస్థ	
22	ఆరోగ్యం, సంక్షేమం	వెనుకబడిన తరగతుల సంక్షేమ శాఖ	తెలంగాణ రాష్ట్ర అత్యంత వెనుకబడిన తరగతుల అభివృద్ధి సంస్థ	
23		అల్ప సంఖ్యాక వర్గాల సంక్షేమం	తెలంగాణ రాష్ట్ర క్రైస్తవ అల్ప సంఖ్యాక వర్గాల ఆర్థిక సంస్థ	
24			తెలంగాణ రాష్ట్ర అల్ప సంఖ్యాక వర్గాల ఆర్థిక సంస్థ	

క్రమ సంఖ్య	సమూహం	ప్రభుత్వ శాఖ	ప్రభుత్వ రంగ సంస్థలు	వివరాలు
25	పరిశ్రమలు, వాణిజ్యం	పరిశ్రమలు, వాణిజ్యం	ఆల్విన్ ఆటో లిమిటెడ్	నిష్క్రియంగా ఉంది
26			ఆల్విన్ వాచెస్ లిమిటెడ్	నిష్క్రియంగా ఉంది
27			ఆంధ్రప్రదేశ్ ఆటోమోబైల్ టైర్స్, ట్యూబ్స్ లిమిటెడ్	నిష్క్రియంగా ఉంది
28			ఆంధ్రప్రదేశ్ ఎలక్ట్రానిక్స్ అభివృద్ధి సంస్థ	నిష్క్రియంగా ఉంది
29			ఆంధ్రప్రదేశ్ స్టీల్స్ లిమిటెడ్	నిష్క్రియంగా ఉంది
30			ఆంధ్రప్రదేశ్ చిన్న తరహా పరిశ్రమల అభివృద్ధి సంస్థ	నిష్క్రియంగా ఉంది
31			అప్లానిక్స్ కమ్యూనికేషన్స్ లిమిటెడ్	నిష్క్రియంగా ఉంది
32			బయోటెక్ హబ్ లిమిటెడ్	
33			దామోదర మినరల్స్ ప్రైవేటు లిమిటెడ్	
34			ఈ-సిటీ మాన్యుఫాక్చరింగు క్లస్టర్ లిమిటెడ్	
35			ఫాబ్ సిటీ ఎన్‌పీవీ (ఇండియా) ప్రైవేటు లిమిటెడ్	
36			గోల్కొండ అబ్రేసివ్స్ లిమిటెడ్	నిష్క్రియంగా ఉంది
37			హైదరాబాదు కెమికల్స్, ఫెర్టిలైజర్స్ లిమిటెడ్	నిష్క్రియంగా ఉంది
38			హైదరాబాదు ఫార్మా సిటీ లిమిటెడ్	
39			ఆంధ్రప్రదేశ్ మౌలిక సదుపాయాల సంస్థ	విభజన దశలో ఉంది
40	పరిశ్రమలు, వాణిజ్యం	పరిశ్రమలు, వాణిజ్యం	క్రిషి ఇంజనీరింగు లిమిటెడ్	నిష్క్రియంగా ఉంది
41			మహేశ్వరం సైన్స్ పార్కు లిమిటెడ్	
42			మెరైన్, కమ్యూనికేషన్ ఎలక్ట్రానిక్స్ (ఇండియా) లిమిటెడ్	నిష్క్రియంగా ఉంది
43			పాశమైలారం టెక్స్‌టైల్స్ పార్కు	
44			పీజే కెమికెల్స్ లిమిటెడ్	నిష్క్రియంగా ఉంది
45			రిపబ్లిక్ ఫోర్జ్ కంపెనీ లిమిటెడ్	నిష్క్రియంగా ఉంది
46			తెలంగాణ చేనేత అభివృద్ధి సంస్థ	
47			తెలంగాణ పారిశ్రామిక ఆరోగ్య సంస్థ	
48			తెలంగాణ జీవ శాస్త్రాల మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి సంస్థ	
49			తెలంగాణ యాంత్రిక మగ్గాలు, జౌళి అభివృద్ధి సంస్థ	
50			తెలంగాణ రాష్ట్ర ఆర్థిక సంస్థ	చట్టబద్ధ సంస్థ
51			తెలంగాణ రాష్ట్ర హస్తకళల అభివృద్ధి సంస్థ	
52			తెలంగాణ రాష్ట్ర పారిశ్రామికాభివృద్ధి సంస్థ	
53			తెలంగాణ రాష్ట్ర పారిశ్రామిక, మౌలిక సదుపాయాల సంస్థ	
54			తెలంగాణ రాష్ట్ర తోళ్ళ పరిశ్రమాభివృద్ధి సంస్థ	
55			తెలంగాణ రాష్ట్ర ఖనిజాభివృద్ధి సంస్థ	

క్రమ సంఖ్య	సమూహం	ప్రభుత్వ శాఖ	ప్రభుత్వ రంగ సంస్థలు	వివరాలు
56			తెలంగాణ రాష్ట్ర వర్తక అభివృద్ధి సంస్థ	
57			ది నిజాం షుగర్స్ లిమిటెడ్	
58			టీఎస్ఎండీసీ-ఎస్సీసీఎల్ సులియారీ కోల్ కంపెనీ లిమిటెడ్	నిష్క్రియంగా ఉంది
59			విద్యుత్ స్టీల్స్ లిమిటెడ్	నిష్క్రియంగా ఉంది
60			వీ హబ్ ఫౌండేషన్	
61			జహీరాబాదు నిమ్జ్ లిమిటెడ్	
62	పరిశ్రమలు, వాణిజ్యం	మౌలిక సదుపాయాలు, పెట్టుబడి	తెలంగాణ రాష్ట్ర విమానయాన సంస్థ	
63	సమాచార సాంకేతికత, కమ్యూనికేషన్స్	ఇన్ఫర్మేషన్ టెక్నాలజీ, ఎలక్ట్రానిక్స్, కమ్యూనికేషన్స్	ఫోటోనిక్స్ వ్యాలీ కార్పొరేషన్	
64			తెలంగాణ ఫైబర్ గ్రిడ్ కార్పొరేషను లిమిటెడ్	
65			తెలంగాణ రాష్ట్ర సాంకేతిక సేవల సంస్థ	
66			టీ-వర్క్స్ ఫౌండేషన్	
67	ప్రజా పనులు	సాగునీటి పారుదల, ఆయకట్టు అభివృద్ధి	కాళేశ్వరం సాగునీటి ప్రాజెక్టు సంస్థ	
68			తెలంగాణ రాష్ట్ర సాగునీటి పారుదల అభివృద్ధి సంస్థ	
69			తెలంగాణ రాష్ట్ర నీటి వనరుల మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి సంస్థ	
70			తెలంగాణ నీటి వనరుల అభివృద్ధి సంస్థ	
71			మంజీర ఎత్తిపోతల సంస్థ	
72	గ్రామీణాభివృద్ధి	పంచాయతీరాజ్, గ్రామీణాభివృద్ధి	తెలంగాణ తాగునీటి సరఫరా సంస్థ	
73	రవాణా	రవాణా, రహదారులు, భవనాలు	తెలంగాణ రాష్ట్ర రోడ్డు రవాణా సంస్థ	చట్టబద్ద సంస్థ
74	పట్టణాభివృద్ధి	గృహ నిర్మాణం	తెలంగాణ రాజీవ్ స్వగృహ సంస్థ	
75			తెలంగాణ రాష్ట్ర గృహ నిర్మాణ సంస్థ	
76		మునిసిపల్ పరిపాలన, పట్టణాభివృద్ధి	వరంగల్ మహానగర స్మార్ట్ సిటీ సంస్థ	జీసీఓసీ
77			హైదరాబాదు ఎయిర్‌పోర్ట్ మెట్రో లిమిటెడ్	
78			హైదరాబాదు గ్రోత్ కారిడార్ లిమిటెడ్	జీసీఓసీ
79			హైదరాబాదు మెట్రో రైలు లిమిటెడ్	
80			హైదరాబాదు రహదారుల అభివృద్ధి సంస్థ	
81			కరీంనగర్ స్మార్ట్ సిటీ సంస్థ	జీసీఓసీ
82			మూసీ నది పరివాహక ప్రాంత అభివృద్ధి సంస్థ	
83			తెలంగాణ రాష్ట్ర పట్టణ ఆర్థిక, మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి సంస్థ	

జీసీఓసీ అంటే ప్రభుత్వం నియంత్రించే ఇతర కంపెనీ

అనుబంధం-1.5

(పేరా 1.11.1, పేజీ 16)

పనిచేస్తున్న పీఎస్‌యూలు, శాఖల వారీగా మిగిలి ఉన్న తనిఖీ నివేదికలు, పేరాలు

క్రమ సంఖ్య	ప్రభుత్వ రంగ సంస్థ పేరు	2022 సెప్టెంబరు 30 నాటికి మిగిలి ఉన్న తనిఖీ నివేదికలు / పేరాల సంఖ్య	
		తనిఖీ నివేదికలు	పేరాలు
1	తెలంగాణ రాష్ట్ర రైతు బంధు సమితి	0	0
2	తెలంగాణ రాష్ట్ర వ్యవసాయ ఆధారిత పరిశ్రమల అభివృద్ధి సంస్థ	3	28
3	తెలంగాణ రాష్ట్ర ఉద్యాన అభివృద్ధి సంస్థ	1	4
4	తెలంగాణ రాష్ట్ర విత్తనాభివృద్ధి సంస్థ	1	15
5	తెలంగాణ రాష్ట్ర గిడ్డంగుల సంస్థ	3	26
	వ్యవసాయము, సహకారం	**8**	**73**
6	తెలంగాణ రాష్ట్ర అత్యంత వెనుకబడిన తరగతుల అభివృద్ధి సంస్థ	0	0
	వెనుకబడిన తరగతుల సంక్షేమం	**0**	**0**
7	తెలంగాణ రాష్ట్ర పౌర సరఫరాల సంస్థ	5	51
	వినియోగదారుల వ్యవహారాలు, ఆహారం, పౌర సరఫరాలు	**5**	**51**
8	ఆంధ్రప్రదేశ్ గిరిజన సామర్థ్య సంస్థ	0	0
9	తెలంగాణ ఉత్తర ప్రాంత విద్యుత్తు పంపిణీ సంస్థ	68	536
10	తెలంగాణ దక్షిణ ప్రాంత విద్యుత్తు పంపిణీ సంస్థ	90	483
11	తెలంగాణ పవర్ ఫైనాన్స్ కార్పొరేషన్ లిమిటెడ్	1	5
12	తెలంగాణ రాష్ట్ర విద్యుత్ప్రత్తి సంస్థ	37	218
13	తెలంగాణ రాష్ట్ర పునరుత్పాదక ఇంధన అభివృద్ధి సంస్థ	3	21
14	సింగరేణి కాలరీస్ కంపెనీ లిమిటెడ్	5	27
15	తెలంగాణ విద్యుత్తు ప్రసార సంస్థ	43	243
	ఇంధన	**247**	**1,533**
16	తెలంగాణ రాష్ట్ర అటవీ అభివృద్ధి సంస్థ	3	21
	పర్యావరణం, అటవీ, శాస్త్ర, సాంకేతికత	**3**	**21**
17	తెలంగాణ రాష్ట్ర చలనచిత్ర అభివృద్ధి సంస్థ	0	0
	సాధారణ పరిపాలన	**0**	**0**
18	తెలంగాణ రాష్ట్ర పోలీసు గృహ నిర్మాణ సంస్థ	2	18
	హోం	**2**	**18**
19	తెలంగాణ రాజీవ్ స్వగృహ సంస్థ	0	0
20	తెలంగాణ రాష్ట్ర గృహ నిర్మాణ సంస్థ	2	24

	గృహ నిర్మాణం	**2**	**24**
21	బయోటెక్ హబ్ లిమిటెడ్	0	0
22	దామోదర మినరల్స్ ప్రైవేటు లిమిటెడ్	2	3
23	ఈ-సిటీ మాన్యుఫాక్చరింగు క్లస్టర్ లిమిటెడ్	2	12
24	ఫాబ్ సిటీ ఎస్‌పీవీ (ఇండియా) ప్రైవేటు లిమిటెడ్	2	7
25	హైదరాబాదు ఫార్మా సిటీ లిమిటెడ్	0	0
26	ఆంధ్రప్రదేశ్ మౌలిక సదుపాయాల సంస్థ	1	6
27	మహేశ్వరం సైన్స్ పార్కు లిమిటెడ్	1	4
28	పాశమైలారం టెక్స్‌టైల్స్ పార్కు	1	6
29	తెలంగాణ చేనేత అభివృద్ధి సంస్థ	0	0
30	తెలంగాణ పారిశ్రామిక ఆరోగ్య సంస్థ	0	0
31	తెలంగాణ జీవ శాస్త్రాల మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి సంస్థ	0	0
32	తెలంగాణ యాంత్రిక మగ్గాలు, జౌళి అభివృద్ధి సంస్థ	0	0
33	తెలంగాణ రాష్ట్ర ఆర్థిక సంస్థ	1	11
34	తెలంగాణ రాష్ట్ర హస్తకళల అభివృద్ధి సంస్థ	3	13
35	తెలంగాణ రాష్ట్ర పారిశ్రామికాభివృద్ధి సంస్థ	2	15
36	తెలంగాణ రాష్ట్ర పారిశ్రామిక, మౌలిక సదుపాయాల సంస్థ	3	33
37	తెలంగాణ రాష్ట్ర తోళ్ళ పరిశ్రమాభివృద్ధి సంస్థ	4	17
38	తెలంగాణ రాష్ట్ర ఖనిజాభివృద్ధి సంస్థ లిమిటెడ్	4	27
39	తెలంగాణ రాష్ట్ర వర్తక అభివృద్ధి సంస్థ	3	8
40	ది నిజాం షుగర్స్ లిమిటెడ్	2	2
41	వీ హబ్ ఫౌండేషన్	0	0
42	జహీరాబాదు నిమ్జ్ లిమిటెడ్	0	0
	పరిశ్రమలు, వాణిజ్యం	**31**	**164**
43	తెలంగాణ రాష్ట్ర విమానయాన సంస్థ	1	9
	మౌలిక సదుపాయాలు,పెట్టుబడి	**1**	**9**
44	ఫోటోనిక్స్ వ్యాలీ కార్పొరేషన్	0	0
45	తెలంగాణ ఫైబర్ గ్రిడ్ కార్పొరేషను లిమిటెడ్	0	0
46	తెలంగాణ రాష్ట్ర సాంకేతికసేవల సంస్థ	2	8
47	టీ-వర్క్స్ ఫౌండేషన్	1	11
	సమాచార సాంకేతికత, ఎలక్ట్రానిక్స్, కమ్యూనికేషన్స్	**3**	**19**
48	కాళేశ్వరం సాగునీటి ప్రాజెక్టు సంస్థ	1	9
49	తెలంగాణ రాష్ట్ర సాగునీటి పారుదల అభివృద్ధి సంస్థ	3	18
50	తెలంగాణ రాష్ట్ర నీటి వనరుల మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి సంస్థ	0	0
51	తెలంగాణ నీటి వనరుల అభివృద్ధి సంస్థ	0	0
	సాగునీటి పారుదల, ఆయకట్టు అభివృద్ధి	**4**	**27**
52	తెలంగాణ విదేశీ మానవ వనరుల సంస్థ	1	8

	కార్మిక, ఉపాధి, శిక్షణ, కర్మాగారాలు	1	8
53	తెలంగాణ రాష్ట్ర క్రైస్తవ అల్ప సంఖ్యాక వర్గాల ఆర్థిక సంస్థ	1	9
54	తెలంగాణ రాష్ట్ర అల్ప సంఖ్యాక వర్గాల ఆర్థిక సంస్థ	2	10
	అల్ప సంఖ్యాక వర్గాల సంక్షేమం	3	19
55	వరంగల్ మహానగర స్మార్ట్ సిటీ సంస్థ	0	0
56	హైదరాబాదు ఎయిర్‌పోర్ట్ మెట్రో లిమిటెడ్	0	0
57	హైదరాబాదు గ్రోత్ కారిడార్ లిమిటెడ్	3	35
58	హైదరాబాదు మెట్రో రైలు లిమిటెడ్	2	26
59	హైదరాబాదు రహదారుల అభివృద్ధి సంస్థ	1	9
60	కరీంనగర్ స్మార్ట్ సిటీ సంస్థ	0	0
61	మూసీ నదీ పరివాహక ప్రాంత అభివృద్ధి సంస్థ	0	0
62	తెలంగాణ పట్టణ ఆర్థిక, మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి సంస్థ	1	6
	మునిసిపల్ పరిపాలన, పట్టణాభివృద్ధి	7	76
63	తెలంగాణ తాగునీటి సరఫరా సంస్థ	2	13
	పంచాయతీరాజ్, గ్రామీణాభివృద్ధి	2	13
64	తెలంగాణ రాష్ట్ర బెవరేజస్ సంస్థ	4	23
	రెవెన్యూ	4	23
65	తెలంగాణ రాష్ట్ర రోడ్డు రవాణా సంస్థ	46	244
	రవాణా, రోడ్లు, భవనాలు	46	244
66	తెలంగాణ రాష్ట్ర పర్యాటకాభివృద్ధి సంస్థ	5	77
	యువజనాభ్యుదయం, పర్యాటక, సాంస్కృతిక	5	77
	మొత్తం	374	2,399

అనుబంధం-2.1

(పేరా 2.3, పేజీ 28)

కార్యక్రమం కింద ఆమోదించిన వ్యయం, అప్పగించిన వ్యయం పట్టిక

క్రమ సంఖ్య	కార్యక్రమం చేపట్టిన నగరం/పట్టణం	భారత ప్రభుత్వము ఆమోదించిన ధర (₹ కోట్లలో)	అప్పగించిన వ్యయం (₹ కోట్లలో)	సంస్థ/ఏజెన్సీ పేరు	పోర్టల్ ప్రకారం 2011 జనాభా లెక్కల ప్రకారం జనాభా
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
నీటి సరఫరా					
ప్యాకేజీ -I					
1	ఆదిలాబాద్	79.15	418.67	ఎల్ & టి	1,17,167
2	కరీంనగర్	100.12		ఎల్ & టి	2,61,185
3	ఖమ్మం	207.84		ఎల్ & టి	2,84,268
4	రామగుండం	89.60		ఎల్ & టి	2,29,644
	ప్యాకేజీ- I మొత్తం	476.71	418.67		
ప్యాకేజీ - II					
5	మహబూబ్ నగర్	156.90	378.19	ఏంఈఐఎల్	2,17,143
6	మిర్యాలగూడ	38.60		ఏంఈఐఎల్	1,08,781
7	నల్గొండ	107.38		ఏంఈఐఎల్	1,65,328
8	నిజామాబాదు	90.84		ఏంఈఐఎల్	3,11,152
9	సూర్యాపేట	27.92		ఏంఈఐఎల్	1,05,531
	ప్యాకేజీ-II మొత్తం	421.64	378.19		
ప్యాకేజీ - III					
10	వరంగల్	543.26	489.13	ఎన్‌సీసీ	8,19,406
	ప్యాకేజీ-III మొత్తం	543.26	489.13		
నీటి సరఫరా మొత్తం (ఎ)		1,441.61	1,285.99		
మురుగు నీరు					
1	నిజామాబాదు	26.00	26.73	అయ్యప్ప	3,11,152
2	సిద్దిపేట	158.34	176.57	అయ్యప్ప	1,13,893
మురుగునీటి మొత్తం (బి)		184.34	203.30		
పార్కులు					
	పార్కుల మొత్తం (జీహెచ్ఎంసీతో సహా 12 యూఎల్‌బీలు)	40.31	22.92*	చిన్న ఒప్పందాల ద్వారా యూఎల్‌బీలు తీసుకున్నాయి	
పార్కుల మొత్తం (సి)		40.31	22.92*		
మొత్తం (ఎ+బి+సి)		1,666.26	1,512.21		

* జీహెచ్ఎంసీ, జీడబ్ల్యూఎంసీలకు ఇచ్చిన కాంట్రాక్టు ధరను ఆడిట్‌కు అందజేయలేదు

అనుబంధం-2.2

(పేరా 2.3, పేజీ 28)

మిషన్ కింద మిషన్ నగరాలు/పట్టణాలలో ప్రాజెక్టులకు ఆమోదించిన వ్యయం చూపుతున్న పట్టిక

క్రమ సంఖ్య	మిషన్ చేపట్టిన నగరం/ పట్టణం	రంగం	భారత ప్రభుత్వము ఆమోదించిన వ్యయం (₹ కోట్లలో)	సంస్థ/ఏజెన్సీ పేరు	2011 జనాభా లెక్కల ప్రకారం జనాభా
1	*2*	*3*	*4*	5	6
1	ఆదిలాబాదు	నీటి సరఫరా	79.15	ఎల్ & టి	1,17,167
		పార్కులు	2.94	చిన్న ఒప్పందాలు	
2	జీహెచ్ఎంసీ	పార్కులు	3.13	చిన్న ఒప్పందాలు	67,31,790
3	కరీంనగర్	నీటి సరఫరా	100.12	ఎల్ & టి	2,61,185
		పార్కులు	3.36	చిన్న ఒప్పందాలు	
4	ఖమ్మం	నీటి సరఫరా	207.84	ఎల్ & టి	2,84,268
		పార్కులు	2.84	చిన్న ఒప్పందాలు	
5	మహబూబ్‌నగర్	నీటి సరఫరా	156.90	ఏంఈఐఎల్	2,17,143
		పార్కులు	3.50	చిన్న ఒప్పందాలు	
6	మిర్యాలగూడ	నీటి సరఫరా	38.60	ఏంఈఐఎల్	1,08,781
		పార్కులు	3.00	చిన్న ఒప్పందాలు	
7	నల్గొండ	నీటి సరఫరా	107.38	ఏంఈఐఎల్	1,65,328
		పార్కులు	2.75	చిన్న ఒప్పందాలు	
8	నిజామాబాదు	నీటి సరఫరా	90.84	ఏంఈఐఎల్	3,11,152
		మురుగునీరు	26.00	అయ్యప్ప	
		పార్కులు	4.34	చిన్న ఒప్పందాలు	
9	రామగుండం	నీటి సరఫరా	89.60	ఎల్ & టి	2,29,644
		పార్కులు	3.50	చిన్న ఒప్పందాలు	
10	సూర్యాపేట	నీటి సరఫరా	27.92	ఏంఈఐఎల్	1,05,531
		పార్కులు	3.75	చిన్న ఒప్పందాలు	
11	సిద్దిపేట	మురుగునీరు	158.34	అయ్యప్ప	1,13,893
		పార్కులు	3.32	చిన్న ఒప్పందాలు	
12	వరంగల్	నీటి సరఫరా	543.26	ఎన్‌సీసీ	8,19,406
		పార్కులు	3.88	చిన్న ఒప్పందాలు	
	మొత్తం		1,666.26		

అనుబంధం-2.3

(పేరా 2.5.2, పేజీ 35)

మిషన్ మార్గదర్శకాలలో నిర్దేశించిన పనులపై ఆడిట్‌కు లిఖిత పూర్వక సాక్ష్యాలు అందజేయని వాటికి సంబంధించిన నివేదిక

క్రమ సంఖ్య	మిషన్ మార్గదర్శకాలలో నిర్దేశించిన పని	వివరాలు
1.	పాత లేదా సవరించిన నగర అభివృద్ధి ప్రణాళిక ఆధారంగా మొత్తం పూర్తి కాని నగర అభివృద్ధి ప్రణాళిక "సిటీ-వైడ్ కాన్సెప్ట్ ప్లాన్"ని అభివృద్ధి చేయడం. ఈ ప్లాన్‌లో సిటీ విజన్, వివరణ, పరిస్థితి విశ్లేషణ/నీటి సరఫరా వివరణ వంటి, తుఫాను నీటి కాలవ, మురుగుపారుదల, సెప్టేజ్‌ల నిర్వహణ, బహిరంగ ప్రదేశాలు (ఉదా. పార్కులు,ఆట స్థలాలు) ఉంటాయి.	లిఖిత పూర్వక సాక్ష్యం ఆడిట్‌కు అందించలేదు.
2.	పీడీఏంసీ స్లీప్ ఫ్రేమ్‌వర్క్ ఆధారంగా ప్రాజెక్ట్‌లను గుర్తిస్తుంది. అవసరమైన పరిశోధన, రూపకల్పన, సేకరణ, అమలు పనులను చేస్తుంది.	డీపీఆర్‌ల తయారీ కోసం విచారణ/సర్వే నిర్వహించినట్లు వ్రాత పూర్వక సాక్ష్యం ఈఎన్‌సీ (టీపీహెచ్ఎంఈ) ఆడిట్‌కు సమర్పించ లేదు.
3.	పీడీఎంసీ, కార్యక్రమ నిర్వహణ సమాచార విధానం(పీఎంఐఎస్)/ సైబర్ పరికరాల సహాయంతో పని స్థలాల ఆన్‌లైన్ పర్యవేక్షణ వంటి అధునాతన ఐటీ పరికరాలు, సాంకేతికతను ఉపయోగించి ప్రాజెక్టు కార్యకలాపాల అమలు, పర్యవేక్షణను కూడా చేపడుతుంది.	చేపట్టలేదు.
4.	నగర ప్రణాళిక, స్లీప్ అభివృద్ధి అనేది నివాసితుల సంక్షేమ సంఘాలు, పన్ను చెల్లింపుదారుల సంఘాలు, సీనియర్ పౌరులు, వాణిజ్యమండలి, పరిశ్రమలు, మురికివాడల నివాసితుల సంఘాల సమూహాలు వంటి విభిన్న వ్యక్తులు, వ్యక్తుల సమూహాలతో కూడిన పౌర సంప్రదింపు సమావేశాల ద్వారా ప్రజలపై-ఆధారపడి సాధిస్తారు.	లిఖిత పూర్వక సాక్ష్యం ఆడిట్‌కు అందజేయలేదు.
5.	ఆర్థిక ప్రణాళిక కూడా సిద్ధం అవుతుంది. సంప్రదింపుల సమయంలో పౌరులకు ఖర్చు, బాహ్య వనరుల ఆవశ్యకత గురించి తెలియజేస్తారు. వినూత్నఫైనాన్సింగ్ నమూనాలు యంత్రాంగాల గురించి పూర్తిగా వివరిస్తారు. బెంచ్‌మార్క్ స్థాయిలలో తక్కువ ఖర్చులు, తక్కువ వనరుల వినియోగంతో ప్రాథమికసేవలను అందించడంలోని సవాళ్లను పౌరులతో పంచుకుంటారు.	లిఖిత పూర్వక సాక్ష్యం ఆడిట్‌కు అందజేయలేదు.
6.	క్షేత్ర/ప్రయోగశాల పరిశోధనలు, సర్వేలు, సాంకేతిక ఐచ్ఛికాలను ఎంచుకోవడం, డిజైన్, వ్యయ అంచనాలు, పునరావాసం, పర్యావరణ అంశాల పరిష్కారాలు డిపిఆర్‌లో భాగంగా చేస్తారు.	క్షేత్ర/ప్రయోగశాల పరిశోధనలు, సర్వేలు, సాంకేతిక ఐచ్ఛికాలను ఎంచుకోవడం, పునరావాసం, పర్యావరణ అంశాల పరిష్కారాలపై వ్రాత పూర్వక సాక్ష్యం ఆడిట్‌కు అందజేయలేదు.
7.	ముసాయిదా డీపీఆర్ దశలో, పౌరులను నియమించడం, అభిప్రాయాలను తెలుసుకోవడం, అవసరమైతే మధ్య-కోర్సు దిద్దుబాటును స్వీకరించడానికి మొదటి దశ సంప్రదింపులను పీడీఏంసీ ద్వారా అందిస్తారు. ఉపయోగకరమైన అభిప్రాయాన్ని తీసుకోవడానికి కాలానుగుణ రెండవ దశ సంప్రదింపులు కూడా అమలు దశలో పీడీఏంసీల ద్వారా అందిస్తారు.	లిఖిత పూర్వక సాక్ష్యం ఆడిట్‌కు అందజేయలేదు.

మూలం: మిషన్ మార్గదర్శకాలు

అనుబంధం-2.4

(పేరా 2.7.4.1 (i), పేజీ 74)

పీఓఎల్‌కు సంబంధించి ధరల సర్దుబాటుపై అధికంగా చెల్లించడం వల్ల గుత్తేదారులకు అనుచిత లబ్ధి చేకూరడం

(₹ కోట్లలో)

క్రమ సంఖ్య	పరిశీలన సారాంశం	విలువ
	మిషన్ కింద చేపట్టిన అన్ని నీటి సరఫరా పనులకు సంబంధించిన అంచనాలను 2016-17 స్టాండర్డ్ షెడ్యూల్ ఆఫ్ రేట్స్ (ఎస్ఎస్ఆర్) ఆధారంగా తయారు చేసారు. అంటే 2017 జూలై 1 నుండి వస్తు సేవల పన్ను అమలు చేయడానికి ముందు 2017 మే లో ఒప్పందాలు కుదుర్చుకున్నారు. అందువల్ల, 2016-17 ఎస్ఎస్ఆర్‌కి ముందు ఇంకా అప్పటి వరకు ఉన్న పనుల ఒప్పందంలో కేంద్ర, రాష్ట్ర పన్నులు/ఎంబీడెడ్ పన్నులు[1] కలిసి ఉన్నాయి. పీఓఎల్ ధరల సర్దుబాటును ప్రభుత్వ ఉత్తర్వుల[2] ద్వారా క్రమబద్ధీకరిస్తారు. ఇది, పెట్రోల్, ఆయిల్, కందెనల ధరల సర్దుబాటు లెక్కింపు కోసం సీనరేజ్ ఛార్జీలు, విలువ ఆధారిత పన్ను, గుత్తేదారు లాభం (13.615 శాతం) తో సహా అన్ని ఓవర్‌హెడ్ ఛార్జీలను చేసిన పని విలువ నుండి సూత్రాల[3] ప్రకారం మినహాయించాలని నిర్దేశిస్తుంది. పనికి సంబంధించి పీఓఎల్ అంశం 15 శాతంగా ఉండాలి. అందువల్ల, 2016-17 ఎస్ఎస్ఆర్ ఆధారంగా కుదుర్చుకున్న పనుల ఒప్పందానికి సంబంధించి 2017 జూలై 1తర్వాత చెల్లించిన పని బిల్లులకు, ధర సర్దుబాటు చెల్లింపుకు ముందు చేసిన పని విలువ నుండి ఎంబెడెడ్ పన్నులను కూడా తీసివేయాలి.	
(i)	***పీఓఎల్ బేస్ ధరను తప్పుగా తీసుకోవడం, ఏకపక్ష సవరణ కారణంగా పీఓఎల్ ధర సర్దుబాటును అదనంగా చెల్లించడం*** వరంగల్ మిషన్ సిటీలో, పీఓఎల్ ధర సర్దుబాటు చెల్లింపు కోసం లీటరుకు ₹64.36 బేస్ ధరను తీసుకున్నారు. 2018 మార్చి నుండి 2019 ఆగస్టు మధ్య కాలంలో 4వ రన్నింగ్ అకౌంటు బిల్లు నుండి 9వ రన్నింగ్ అకౌంటు బిల్లు వరకు ₹1.95 కోట్లు చెల్లించారు. ఈ బేస్ ధరను (2021 డిసెంబరు) వరంగల్‌లోని పీహచ్ఎంఈ విభాగం ఏకపక్షంగా లీటరుకు ₹64.36 నుండి ₹62.46కి సవరించింది. పీఓఎల్ కోసం ధర సర్దుబాటు మళ్లీ లెక్కించి, 2017 సెప్టెంబరు నుండి 2021 జూలై మధ్య 12 రన్నింగ్ అకౌంటు బిల్లులలో ₹6.56 కోట్ల మొత్తం చెల్లించారు. లీటరుకు అసలు బేస్ ధర ₹64.36కి బదులు బేస్ ధరను లీటరుకు ₹62.46కి తప్పుగా ఏకపక్షంగా సవరించడం వల్ల 2017 సెప్టెంబరు 2021 జూలైల మధ్య పీఓఎల్ ధర సర్దుబాటు కోసం ₹1.04 కోట్లు[4] అదనంగా చెల్లించారు. ***వరంగల్ పీహచ్ఎంఈ విభాగం, పీఓఎల్ ధర సర్దుబాటు లెక్కింపు కోసం లీటరు ₹64.36 బేస్ ధరగా పరిగణించాలని, అదనపు మొత్తం ఏదైనా ఉంటే, తదుపరి బిల్లుల నుండి వసూలు చేస్తామని తెలిపారు (2023 జనవరి).***	1.05

[1] ఎంబెడెడ్ టాక్స్ అనేది విడిగా విధించకుండా, వస్తువు లేదా సేవ ధరలో చేర్చిన పన్ను. వస్తువు ధరలో పన్ను "పొందుపరిచింది"

[2] జీ.ఓ.ఎంఎస్.నం.35 రవాణా, రహదారులు, భవనాల (RI) శాఖ, తేదీ 2006 ఫిబ్రవరి 28, జీ.ఓ.ఎంఎస్.నం.252 రవాణా, రహదారులు, భవనాల (R.I) శాఖ, తేదీ 2008 ఆగస్టు 28

[3] 15 శాతం (ఎంబెడెడ్ ట్యాక్స్‌లు, సీనరేజ్ ఛార్జీలు, కాంట్రాక్టర్ లాభం, ఇతర ఓవర్‌హెడ్‌లు మినహా చేసిన పని విలువ) * (పని కోసం బిడ్ డాక్యుమెంట్‌ను సమర్పించడానికి 28 రోజుల ముందు పీఓఎల్ బేస్ ధరతో పోల్చినప్పుడు కొలచే చివరి తేదీకి 28 రోజుల ముందు పీఓఎల్ సగటు టోకు ధరలో 5 శాతం, అంతకంటే ఎక్కువ శాతం పెరుగుదల)

[4] పీహచ్ఎంఈ శాఖ చెల్లించింది: ₹6,56,74,290 (మైనస్) ఆడిట్ లెక్కించిన దాని ప్రకారం చెల్లించాల్సింది: ₹5,52,01,716

(ii)	***గుత్తేదారు లాభం అంశాన్ని తీసివేయక పోవడం వల్ల పీఓఎల్ ధర సర్దుబాటును అదనంగా చెల్లించడం*** ఎ. నల్గొండ మిషన్ నగరంలో, పీహెచ్ఎంఈ విభాగం పీఓఎల్ ధర సర్దుబాటు లెక్కింపు కోసం లీటరు ₹64.32 బేస్ ధరగా స్వీకరించింది. 1వ రన్నింగ్ అకౌంటు బిల్లు (2017 ఆగస్టు), 6వ రన్నింగ్ అకౌంటు బిల్లు నుండి 18వ రన్నింగ్ అకౌంటు బిల్లు (2018 మార్చి నుండి 2020 ఆగస్టు) వరకు హైదరాబాద్‌లోని ఏంఈఐఎల్ కి ₹1.50 కోట్లు చెల్లించింది. పీఓఎల్ కోసం ధర సర్దుబాటును లెక్కిస్తున్నప్పుడు, గుత్తేదారు లాభం అంశం చేసిన పని విలువలో 13.615 శాతంను తీసివేయలేదు. దీని ఫలితంగా హైదరాబాద్‌లోని ఏంఈఐఎల్ కు ₹0.20 కోట్లు[5] అదనంగా చెల్లించారు. బి. నిజామాబాదు మిషన్ నగరంలో, పీహెచ్&ఎంఈ విభాగం పీఓఎల్ ధర సర్దుబాటు లెక్కింపు కోసం లీటరుకు ₹65.15 బేస్ ధరగా స్వీకరించింది. 1వ రన్నింగ్ అకౌంటు బిల్లు నుండి 21వ ఫైనల్ బిల్లు[6] వరకు (2017 ఆగస్టు నుండి 2020 ఆగస్టు) ఏంఈఐఎల్, హైదరాబాదుకు ₹53,11,139 చెల్లించింది. ఏంఈఐఎల్ ధర సర్దుబాటును లెక్కిస్తున్నప్పుడు, గుత్తేదారు లాభం అంశం చేసిన పని విలువలో 13.615 శాతంను తీసివేయలేదు. దీని ఫలితంగా హైదరాబాదులోని ఏంఈఐఎల్ కు ₹0.07 కోట్లు[7] అదనంగా చెల్లించారు. ***పీహెచ్ఎంఈ విభాగం, హైదరాబాద్‌లోని ఏంఈఐఎల్ కు అదనంగా చెల్లించిన ధర సర్దుబాటు మొత్తాన్ని తదుపరి బిల్లుల నుండి వసూలు చేస్తామని తెలిపారు (2022 సెప్టెంబరు).***	0.28
	మొత్తం	1.33

[5] పీహెచ్ఎంఈ విభాగం చెల్లించింది: ₹1,50,38,031 (మైనస్) ఆడిట్ లెక్కించిన దాని ప్రకారం చెల్లించాల్సింది: ₹1,29,91,893

[6] 2వ ఆర్ఎ బిల్లు నుండి 6వ ఆర్ఎ బిల్లు వరకు, 20వ ఆర్ఎ బిల్లుల్లో ధర సర్దుబాటు కోసం ఎటువంటి చెల్లింపు చేయలేదు

[7] పీహెచ్ఎంఈ విభాగం చెల్లించింది: ₹53,11,139 (మైనస్) ఆడిట్ లెక్కించిన దాని ప్రకారం చెల్లించాల్సింది: ₹45,87,861

అనుబంధం-2.5

(పేరా 2.7.4.1 [iv], పేజీ 75)

తప్పుగా లెక్కించడం వల్ల డీఐ పైపులకు ధరల సర్దుబాటును అధికంగా చెల్లించడంతో గుత్తేదారులకు అనుచిత లబ్ధి చేకూరడం

(₹ కోట్లలో)

పరిశీలన సారాంశం	విలువ
డక్టైల్ ఐరన్ (డీఐ) పైప్‌ల ధర సర్దుబాటు లెక్కింపు కోసం కింది సూత్రాలను నిర్దేశిస్తూ ప్రభుత్వం ఉత్తర్వులు జారీ చేసింది (2008 జూన్ [8]): పీ2=పీ1 + (సీపీఐ$_2$- సీపీఐ$_1$)/1000 X ఏం X 0.96, ఇక్కడ పీ2=పైపు ధర మీటరుకు రూపాయిలలో సవరించడమైంది పీ1= ఎస్ఎస్ఆర్/ఒప్పందం ప్రకారం పైపు ధర మీటరుకు రూపాయిలలో సీపీఐ$_1$= అంచనాలో పరిగణించిన పిగ్ ఐరన్ ధర సీపీఐ$_2$= డెలివరీ సమయంలో పిగ్ ఐరన్ ధర ఏం= ఐఎస్:8929-1994 ప్రకారం మీటర్‌కు కిలోలలో పైపు బరువు 0.96 = 1 మెట్రిక్ టన్ను డీఐ పైపుల తయారీకి 0.96 మెట్రిక్ టన్నుల పిగ్ ఐరన్ అవసరం అవుతుంది పీ2ని లెక్కించిన తర్వాత, ధర సర్దుబాటును కింది విధంగా లెక్కిస్తారు: (i) పీ1, పీ2 లలో వైవిధ్యం శాతం: 'X'={(పీ2-పీ1)/పీ1}*100 (ii) వైవిధ్యం శాతం 5 శాతం కన్నా ఎక్కువగా ఉంటే ధర సర్దుబాటును అనుమతిస్తారు (iii) అనుమతించ వలసిన ధర వైవిధ్యం: 'Y'=(X -5 శాతం) (iv) అనుమతించిన ధర వైవిధ్యం కోసం రన్నింగ్ మీటర్ కి సవరించిన రేటు: పీ1+(Y*పీ1)/100=ఎ (v) రన్నింగ్ మీటర్ కి వ్యత్యాసం రేటు: బి=(ఎ-పీ1) (vi) చెల్లించాల్సిన ధర సర్దుబాటు మొత్తం: ఉపయోగించిన డీఐ పైపు పరిమాణం (రన్నింగ్ మీటర్లలో)*బి	
నల్గొండ, నిజామాబాద్ మిషన్ నగరాలు/పట్టణాలలోని పీహెచ్ఎంఈ డివిజన్లు ప్యాకేజీ-II నీటి సరఫరా పనులకు సంబంధించి డీఐ పైపుల ధర సర్దుబాటును లెక్కించాయి. పీ1, పీ2 కారకాలను పర్తింపజేయకుండా, పిగ్ ఐరన్ అంచనా ధర (సీపీఐ$_1$), చెక్ కొలతలను రికార్డ్ చేసే తేదీకి 28 రోజుల ముందు (సీపీఐ$_2$) ఉన్న ధరల మధ్య వ్యత్యాసాన్ని మాత్రమే తీసుకున్నారు. తప్పుగా లెక్కించిన ఫలితంగా హైదరాబాద్‌లోని ఏంఈఐఎల్ కు నల్గొండ, నిజామాబాద్ మిషన్ నగరాలలో డీఐ పైపుల ధర సర్దుబాటు కోసం వరసగా ₹1.26 కోట్లు[9] ₹0.16 కోట్లు [10] అదనంగా చెల్లించారు. *డీఐ పైపుల ధర సర్దుబాటుకు సంబంధించి ఒప్పందం చేసుకునే అధికారం ఉన్న పర్యవేక్షక ఇంజనీర్లు, మిషన్ నగరాలు/పట్టణాలలోని పీహెచ్&ఎంఈ విభాగాలకు చెందిన కార్య నిర్వాహక ఇంజనీర్లకు, అధికంగా చెల్లించిన ధర సర్దుబాటు మొత్తాలను గుత్తేదార్ల నుండి వసూలు చేయమని 2023 మార్చిలో ఆదేశాలు జారీ చేసినట్లుగా ఈఎన్‌సీ(టీపీహెచ్ఎంఈ) తెలిపారు (2023 మార్చి).*	1.42

[8] జీ.ఓ.ఆర్‌టీ.నెం.910 మున్సిపల్ పరిపాలన, పట్టణాభివృద్ధి (ఏ2) శాఖ, తేదీ 2008 జూన్ 21

[9] నల్గొండ- పీహెచ్ఎంఈ శాఖ చెల్లించింది ₹3,40,79,530 (మైనస్) ఆడిట్ ప్రకారం చెల్లించాల్సింది: ₹2,14,35,210

[10] నిజామాబాదు- పీహెచ్ఎంఈ శాఖ చెల్లించింది ₹33,87,319 (మైనస్) ఆడిట్ ప్రకారం చెల్లించాల్సింది: ₹17,38,688

అనుబంధం-2.6

(పేరా 2.7.4.1 (v), పేజీ 75)

డీఐ ఫిట్టింగ్‌లకు సంబంధించి ధరల సర్దుబాటును క్రమంగా చెల్లించకపోవడం వల్ల గుత్తేదారులకు అనుచిత లబ్ధి చేకూరడం

(₹ కోట్లలో)

పరిశీలన సారాంశం	విలువ
ప్రభుత్వ ఉత్తర్వుల[11] ప్రకారం డీఐ ఫిట్టింగ్‌లకు ధర సర్దుబాటు అనుమతి లేదు. అయితే, ప్యాకేజీ IIలో గుత్తేదారు ఎంఈఐఎల్ హైదరాబాద్‌కు డీఐ ఫిట్టింగ్‌ల ధర సర్దుబాటు కోసం మొత్తం ₹0.49 కోట్లు[12] అన్ని మిషన్ పట్టణాలు/నగరాలలో చెల్లించారు. *డీఐ ఫిట్టింగ్‌ల ధరల సర్దుబాటుకు సంబంధించి, అదనంగా చెల్లించిన మొత్తాన్ని గుత్తేదార్ల నుండి వసూలు చేయమని మిషన్ నగరాలు/పట్టణాలలోని కార్యనిర్వాహక ఇంజనీర్లందరికీ 2023 మార్చిలో ఆదేశాలు **జారీ చేసినట్లుగా** ఈఎన్‌సీ (టీపీహెచ్ఎంఈ) తెలిపారు (2023 మార్చి).*	0.49

[11] జీ.ఓ.ఆర్‌టీ. నెం.910 మున్సిపల్ పరిపాలన, పట్టణాభివృద్ధి (ఏ2) శాఖ, తేదీ 2008 జూన్ 21

[12] నల్గొండ: ₹18,55,143, నిజామాబాద్: ₹9,86,797, మహబూబ్‌నగర్: ₹12,94,114, మిర్యాలగూడ: ₹6,29,343, సూర్యాపేట: ₹1,28,760

అనుబంధం-2.7

(పేరా 2.7.4.1(vi), పేజీ 75)

పొందుపరిచిన పన్నులను మినహాయించక పోవడంవల్ల చెల్లించిన అదనపు మొత్తం వివరాలు

(₹ లలో)

క్రమ సంఖ్య	పని	ఎస్ఓఆర్ 2016-17 ప్రకారం బేస్ ధర	పొందుపరిచిన పన్నులు జోడించిన ఉప అంశం	ఉప అంశానికి జోడించిన పొందుపరిచిన పన్నులు			కాంట్రాక్టర్ల లాభం (13.615 శాతం)	పని అంశం రేటు	చేసిన పని పరిమాణం	జీఎస్టీ అమలు తర్వాత పొందుపరిచిన పన్నులతో సహా చెల్లించిన మొత్తం	పొందుపరిచిన పన్నులను తీసివేసి చెల్లించాల్సిన మొత్తం	అధికంగా చెల్లించిన మొత్తం
	1	2	3	కేంద్ర ఎక్సైజ్ సుంకం (12.5%)	అమ్మకపు పన్ను (5%)	4 మొత్తం	5 = 13.615%* కాలమ్ 2)	6 =(2, 4, 5 కాలమ్‌ల మొత్తం)	7	8 = కాలమ్ 7* కాలమ్ 6	9 =(2, 5 కాలమ్‌ల మొత్తం)* కాలమ్ 7)	10 =(కాలమ్ 8, కాలమ్ 9ల మధ్య వ్యత్యాసం)
1	బీఐఎస్:12592(పార్ట్ 1&2) ప్రకారం వర్తించే ఐఎస్ఐ గుర్తుతో మ్యాన్‌హోల్ కవర్లు, ఫ్రేమ్‌ల తయారీ ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో ఎక్కడైనా సరఫరా, డెలివరీ, గమ్యస్థానం వరకు ఎఫ్.ఓ.ఆర్, సైట్‌లో లోడింగ్, అన్‌లోడింగ్ & స్టాకింగ్, సెంట్రల్ ఎక్సైజ్ డ్యూటీలతో కలిపి, అమ్మకపు పన్ను, ఆక్ట్రాయ్, ఇతర ప్రభుత్వ లెవీ మొదలైనవి లేకుండా	2,133	హెచ్.డీ.-20 560 మిమి డయా క్లియర్ ఓపెనింగ్‌తో	266.63	106.65	373.28	290.41	2,796.68	346	9,67,652.30	8,38,499.15	1,29,153.15
2	పీసీసీ నామినల్ మిక్స్ ఎం15, ఎఫ్ఈ 500 గ్రేడ్ స్టీల్‌తో హెచ్‌డీ 20 ఎఫ్ఆర్‌సీ కవర్‌తో తయారు చేసిన ప్రీ కాస్ట్ ఇన్‌స్పెక్షన్ ఛాంబర్‌ల తయారీ, సరఫరా, డెలివరీ, అన్ని యాదృచ్ఛిక ఖర్చులతో కలిపి ఫారమ్ యార్డ్‌లో పోతపోసే పని, రవాణా ఖర్చుతో సహా, సైట్‌లో అవసరమైన లోతు వరకు మట్టి తవ్వకం, సీసీ నామినల్ మిక్స్ 1:4:8 వేయడం, బెడ్ కాంక్రీటుతో బిగించడం. 0.60మీ డయా, 0.90మీ లోతు.	2,133	హెచ్.డీ.-20 560 మిమి డయా క్లియర్ ఓపెనింగ్‌తో	266.63	106.65	373.28	290.41	2,796.68	167	4,67,046.05	4,04,709.13	62,336.93

క్రమ సంఖ్య	పని	ఎస్ఓఆర్ 2016-17 ప్రకారం బేస్ ధర	పొందుపరిచిన పన్నులు జోడించిన ఉప అంశం	ఉప అంశానికి జోడించిన పొందుపరిచిన పన్నులు			కాంట్రాక్టర్ల లాభం (13.615 శాతం)	పని అంశం రేటు	చేసిన పని పరిమాణం	జీఎస్టీ అమలు తర్వాత పొందుపరిచిన పన్నులతో సహా చెల్లించిన మొత్తం	పొందుపరిచిన పన్నులను తీసివేసి చెల్లించాల్సిన మొత్తం	అధికంగా చెల్లించిన మొత్తం
	1	2	3	కేంద్ర ఎక్సైజ్ సుంకం (12.5%)	అమ్మకపు పన్ను (5%)	4 మొత్తం	5 = *13.615%* * కాలమ్ 2)	6 =(2, 4, 5 కాలమ్‌ల మొత్తం)	7	8 = కాలమ్ 7* కాలమ్ 6	9 =(2, 5 కాలమ్‌ల మొత్తం)* కాలమ్ 7)	10 =(కాలమ్ 8, కాలమ్ 9ల మధ్య వ్యత్యాసం)
3	పీసీసీ నామినల్ మిక్స్ ఎం15, ఎఫ్ఈ 500 గ్రేడ్ స్టీల్‌తో హెచ్‌డీ 20 ఎఫ్ఆర్‌సీ కవర్‌తో తయారు చేసిన ప్రీ కాస్ట్ ఇన్‌స్పెక్షన్ ఛాంబర్‌ల తయారీ, సరఫరా, డెలివరీ, అన్ని యాదృచ్ఛిక ఖర్చులతో కలిపి ఫారమ్ యార్డ్‌లో పోతపోసే పని, రవాణా ఖర్చుతో సహా, సైట్‌లో అవసరమైన లోతు వరకు మట్టి తవ్వకం, సీసీ నామినల్ మిక్స్ 1:4:8 వేయడం, బెడ్ కాంక్రీటుతో బిగించడం. 0.60మీ డయా, 0.80మీ లోతు.	2,133	హెచ్.డీ.-20 560 మిమి డయా క్లియర్ ఓపెనింగ్‌తో	266.63	106.65	373.28	290.41	2,796.68	532	14,87,835.33	12,89,253.03	1,98,582.30
4	పీసీసీ నామినల్ మిక్స్ ఎం15, ఎఫ్ఈ 500 గ్రేడ్ స్టీల్‌తో హెచ్‌డీ 20 ఎఫ్ఆర్‌సీ కవర్‌తో తయారు చేసిన ప్రీ కాస్ట్ ఇన్‌స్పెక్షన్ ఛాంబర్‌ల తయారీ, సరఫరా, డెలివరీ, అన్ని యాదృచ్ఛిక ఖర్చులతో కలిపి ఫారమ్ యార్డ్‌లో పోతపోసే పని, రవాణా ఖర్చుతో సహా, సైట్‌లో అవసరమైన లోతు వరకు మట్టి తవ్వకం, సీసీ నామినల్ మిక్స్ 1:4:8 వేయడం, బెడ్ కాంక్రీటుతో బిగించడం. 0.60మీ డయా, 0.70మీ లోతు.	2,133	హెచ్.డీ.-20 560 మిమి డయా క్లియర్ ఓపెనింగ్‌తో	266.63	106.65	373.28	290.41	2,796.68	2,270	63,48,470.30	55,01,136.05	8,47,334.25
5	పీసీసీ నామినల్ మిక్స్ ఎం15, ఎఫ్ఈ 500 గ్రేడ్ స్టీల్‌తో హెచ్‌డీ 20 ఎఫ్ఆర్‌సీ కవర్‌తో తయారు చేసిన ప్రీ కాస్ట్ ఇన్‌స్పెక్షన్ ఛాంబర్‌ల తయారీ, సరఫరా, డెలివరీ, అన్ని యాదృచ్ఛిక ఖర్చులతో కలిపి ఫారమ్ యార్డ్‌లో పోతపోసే పని, రవాణా ఖర్చుతో సహా, సైట్‌లో అవసరమైన లోతు వరకు మట్టి తవ్వకం, సీసీ నామినల్ మిక్స్ 1:4:8 వేయడం, బెడ్ కాంక్రీటుతో బిగించడం. 0.60మీ డయా, 0.60మీ లోతు.	2,133	హెచ్.డీ.-20 560 మిమి డయా క్లియర్ ఓపెనింగ్‌తో	266.63	106.65	373.28	290.41	2,796.68	5,403	1,51,10,477.98	1,30,93,673.15	20,16,804.83

క్రమ సంఖ్య	పని	ఎస్ఓఆర్ 2016-17 ప్రకారం బేస్ ధర	పొందుపరిచిన పన్నులు జోడించిన ఉప అంశం	ఉప అంశానికి జోడించిన పొందుపరిచిన పన్నులు			కాంట్రాక్టర్ల లాభం (13.615 శాతం)	పని అంశం రేటు	చేసిన పని పరిమాణం	జీఎస్టీ అమలు తర్వాత పొందుపరిచిన పన్నులతో సహా చెల్లించిన మొత్తం	పొందుపరిచిన పన్నులను తీసివేసి చెల్లించాల్సిన మొత్తం	అధికంగా చెల్లించిన మొత్తం
	1	2	3	కేంద్ర ఎక్సైజ్ సుంకం (12.5%)	అమ్మకపు పన్ను (5%)	4 మొత్తం	5 = *13.615%* * కాలమ్ 2)*	6 =*(2, 4, 5* కాలమ్‌ల మొత్తం)	7	8 = కాలమ్ 7* కాలమ్ 6	9 =*(2, 5* కాలమ్‌ల మొత్తం)* కాలమ్ 7)*	10 =*(కాలమ్ 8,* కాలమ్ 9ల మధ్య వ్యత్యాసం)
6	బిఎల్‌డి -సిఎస్‌టిఎన్-3-1-29.ఎ : 75 కిలొగ్రామ్ /చ.సె.మీ సంపీడన బలంతో ప్లై యాష్ సిమెంట్/లైమ్ సాలిడ్ బ్లాక్‌లను ఉపయోగించి టైప్ డిజైన్ ప్రకారం శంఖాకార మురుగు నీటి మ్యాన్‌హోల్ నిర్మాణం - ఐఎస్:12894-1990 - క్లాస్ - 7.5 - 225 x 100 x 60, సీఎం (1:5) ప్రాప్‌లో ఇటుక రాతి కట్టడం; పునాది కోసం సీసీ (1:4:8) బెడ్, సీసీ (1:2:4) ఆసరాతో సహా; బెంచింగ్, ఛానెల్‌ల కోసం 20 మిమి హెచ్‌జి మెటల్‌ని ఉపయోగించి, పోర్ట్‌ల్యాండ్ స్లాగ్ సీఎం (1:3) ప్రాప్ సింగిల్ కోట్‌లో 12 మిమి మందంతో లోపల ప్లాస్టరింగ్; పోర్ట్‌ల్యాండ్ స్లాగ్ సీఎం (1:3) ప్రాప్ సింగిల్ కోట్‌లో 12 మిమి మందంతో బయట ప్లాస్టరింగ్; 12 మిమి మందం, సీసీ (1:4:8) ప్రాప్‌లో పునాది కాంక్రీటు; సీఎం (1:3) ప్రాప్‌తో ఖాళీని పూర్తి చేయడం పాటు 40 మిమీ నామమాత్రపు పరిమాణంలో విరిగిన గ్రానైట్ రాయిని ఉపయోగించి, అవసరమైన చోట కాంక్రీట్ బ్లాక్/రాతితో లోపలికి వచ్చే పైపులకు ఆసరాగా నిలపడం;రెండు వైపులా మ్యాన్‌హోల్ ఫ్రేమ్, కవర్, ప్లాస్టిక్ మెట్ల సరఫరా, అమర్చడం, అన్ని ఇతర యాదృచ్ఛిక, కార్యాచరణ ఛార్జీల ఖర్చు, రవాణాతో మొదలైన వాటితో సహా., మొత్తం.											
ఎ	0.90మీ డయా మ్యాన్‌హోల్ 1.10మీ వరకు	1,989	హెచ్.డీ.-20 500 మిమి డయా క్లియర్ టెపెనింగ్‌తో	248.63	99.45	348.08	270.80	2,607.88	3,082	80,37,477.99	69,64,710.84	10,72,767.15
బి	1.20మీ డయా మ్యాన్‌హోల్ 1.65మీ లోతు	1,989	హెచ్.డీ.-20 500 మిమి డయా క్లియర్ టెపెనింగ్‌తో	248.63	99.45	348.08	270.80	2,607.88	525	13,69,135.61	11,86,396.23	1,82,739.38
సి	1.50మీ డయా మ్యాన్‌హోల్ 2.30మీ లోతు	1,989	హెచ్.డీ.-20 500 మిమి డయా క్లియర్ టెపెనింగ్‌తో	248.63	99.45	348.08	270.80	2,607.88	271	7,06,734.76	6,12,406.44	94,328.33
డి	1.50మీ డయా మ్యాన్‌హోల్ 3.10మీ లోతు	1,989	హెచ్.డీ.-20 500 మిమి డయా క్లియర్ టెపెనింగ్‌తో	248.63	99.45	348.08	270.80	2,607.88	173	4,51,162.78	3,90,945.81	60,216.98
ఇ	1.50మీ డయా మ్యాన్‌హోల్ 5.00మీ లోతు	1,989	హెచ్.డీ.-20 500 మిమి డయా క్లియర్ టెపెనింగ్‌తో	248.63	99.45	348.08	270.80	2,607.88	20	52,157.55	45,196.05	6961.50
	అదనంగా చెల్లించిన మొత్తం											**46,71,224.78**

అనుబంధం -3.1

(పేరా 3.2.1.1(i), పేజీ 93)

ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయంలో ఫ్యాకల్టీలు, విద్యా విభాగాల వివరాలు

క్రమ సంఖ్య	ఫ్యాకల్టీ పేరు	విభాగం పేరు	విభాగం పేరు
1	కళలు	ప్రాచీన భారత చరిత్ర, సంస్కృతి & పురావస్తు శాస్త్రం	కన్నడం
		అరబిక్	భాష శాస్త్రం
		ఇంగ్లీషు	మరాఠీ
		ఫ్రెంచ్	పర్షియన్
		జర్మన్	ఫిలాసఫీ
		హిందీ	రష్యన్
		ఇస్లామిక్ అధ్యయనాలు	సంస్కృతం
		నాటకరంగ కళలు	తమిళం
		ఉర్దూ	తెలుగు
2	సాంఘిక శాస్త్రాలు	కమ్యూనికేషన్ & జర్నలిజం	రాజనీతి శాస్త్రం
		ఆర్థిక శాస్త్రం	పబ్లిక్ అడ్మినిస్ట్రేషన్
		చరిత్ర	సైకాలజీ
		లైబ్రరీ & ఇన్ఫర్మేషన్ సైన్స్	సోషియాలజీ
3	మేనేజిమెంట్	బిజినెస్ మేనేజిమెంట్	
4	వాణిజ్యం	వాణిజ్యం	
5	విద్య	విద్య	వ్యాయామ విద్య
6	ఇంజనీరింగ్	బయోమెడికల్ ఇంజనీరింగ్	ఎలక్ట్రికల్ ఇంజనీరింగ్
		సివిల్ ఇంజనీరింగ్	ఎలక్ట్రానిక్స్ అండ్ కమ్యూనికేషన్స్ ఇంజనీరింగ్
		కంప్యూటర్ సైన్స్ & ఇంజనీరింగ్	మెకానికల్ ఇంజనీరింగ్
7	న్యాయ శాస్త్రం	న్యాయ శాస్త్రం	
8	సైన్స్	అప్లైడ్ జియో కెమిస్ట్రీ	జీవశాస్త్రం
		వృక్షశాస్త్రం	జియోఫిజిక్స్
		బయో-కెమిస్ట్రీ	గణితశాస్త్రం
		కెమిస్ట్రీ	మైక్రో బయాలజీ
		జెనెటిక్స్	ఫిజిక్స్
		భూగోళశాస్త్రం	స్టాటిస్టిక్స్
		జంతుశాస్త్రం	
9	సాంకేతిక శాస్త్రం	సాంకేతిక శాస్త్రం	
10	ఫార్మసీ	ఫార్మసీ	
11	ఇన్ఫర్మేటిక్స్	కంప్యూటరు అప్లికేషన్స్	
12	ప్రాచ్య బాషలు	ప్రాచ్య బాషలు	

అనుబంధం 3.2

(పేరా 3.2.1.4, పేజీ 95)

క్షేత్రస్థాయిలో తనిఖీ చేసిన విశ్వవిద్యాలయ కళాశాలలు, పరిశోధనా కేంద్రాలు

ఆడిట్ విస్తృతి	ఎంచుకున్న కళాశాలలు/యూనిట్ల పేర్లు
క్యాంపస్ కళాశాలలు	1. యూనివర్సిటీ కాలేజ్ ఆఫ్ ఆర్ట్స్ & సోషల్ సైన్సెస్
	2. యూనివర్సిటీ కాలేజ్ ఆఫ్ సైన్స్
	3. యూనివర్సిటీ కాలేజ్ ఆఫ్ ఎడ్యుకేషన్
	4. యూనివర్శిటీ కాలేజ్ ఆఫ్ కామర్స్ & బిజినెస్ మేనేజ్‌మెంట్
	5. యూనివర్సిటీ కాలేజ్ ఆఫ్ ఇంజనీరింగ్
స్వాభావిక కళాశాలలు	1. యూనివర్సిటీ పోస్ట్ గ్రాడ్యుయేట్ కాలేజ్, సికింద్రాబాద్
	2. యూనివర్శిటీ కాలేజ్ ఆఫ్ సైన్స్, సైఫాబాద్, హైదరాబాద్
	3. పోస్ట్ గ్రాడ్యుయేట్ కాలేజ్ ఆఫ్ లా, బషీర్‌బాగ్, హైదరాబాద్
జిల్లా పీజీ కళాశాలలు	1. ఓయూ పీజీ కళాశాల, జోగిపేట
	2. ఓయూ పీజీ కళాశాల, నర్సాపూర్
	3. ఓయూ పీజీ కళాశాల వికారాబాద్
దూర విద్య కేంద్రం	4. ప్రొఫెసర్ జి. రామ్ రెడ్డి దూరవిద్యా కేంద్రం, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం
పరిశోధనా కేంద్రాలు	1. సెంటర్ ఫర్ ఉమెన్ స్టడీస్
	2. సెంటర్ ఫర్ సాలిడ్ వేస్ట్ టెక్నాలజీ & మేనేజ్‌మెంట్
	3. సెంటర్ ఫర్ ప్లాంట్ మాలిక్యులర్ బయాలజీ
	4. పట్టణ, పర్యావరణ సంబంధిత ప్రాంతీయ అధ్యయన కేంద్రం
	5. డాక్టర్ బీఆర్ అంబేద్కర్ పరిశోధన కేంద్రం

అనుబంధం 3.3

(పేరా 3.2.2.3(ii), పేజీ 102)

బోర్డ్ ఆఫ్ స్టడీస్ ఏర్పాటు

క్రమ సంఖ్య	ఫ్యాకల్టీ పేరు	విభాగం అధిపతి	చివరి బోర్డ్ ఆఫ్ స్టడీస్ ఏర్పాటు చేసిన తేదీ	చెల్లుబాటు తేదీ
1	కళలు	ఏఐహెచ్‌సీ&ఏ	2010 నుండి ఏర్పాటు చేయలేదు, బోర్డ్ ఆఫ్ స్టడీస్ వివరాలు దస్త్రంలో అందుబాటులో లేవు	
2		విదేశీ బాషలు	12.06.2013	11.06.2015
3		ఫిలాసఫీ	20.2.2009	19.2.2011
4		తమిళం	19.04.2011	18.04.2013
5		పునరావాస మనస్తత్వశాస్త్రం	16.03.2013	15.03.2015
6		సోషియాలజీ (యూజీ)	2012 నుండి ఏర్పాటు చేయలేదు	
7		సోషియాలజీ (పీజీ)	2012 నుండి ఏర్పాటు చేయలేదు	
8		నానోసైన్స్	06.02.2012	05.02.2014
9		ఫార్మాస్యూటికల్ కెమిస్ట్రీ	6.4.2010	5.4.2012

ఆడిట్ వ్యవధిలో బోర్డ్ ఆఫ్ స్టడీస్ ఏర్పాటు చేయనివి

క్రమ సంఖ్య	ఫ్యాకల్టీ పేరు	విభాగం అధిపతి	చివరి బోర్డ్ ఆఫ్ స్టడీస్ ఏర్పాటు చేసిన తేదీ	చెల్లుబాటు తేదీ
1		అరబిక్	28.02.2020	27.2.2022
2		ఇస్లామిక్ స్టడీస్	23.11.2016	22.11.2018
3		కన్నడం	14.10.2016	13.10.2018
4		పర్షియన్	20.06.2016	19.06.2018
5		లలిత కళలు	02.01.2019	01.02.2021
6		మనస్తత్వశాస్త్రం	22.01.2016	21.01.2018
7	మేనేజిమెంట్	వ్యాపార నిర్వహణ	12.08.2020	11.8.2022
8	ఎడ్యుకేషన్	ఎడ్యుకేషన్ (యూజీ)	08.07.2018	07.07.2020
9		ఎడ్యుకేషన్ (పీజీ)	08.07.2018	07.07.2020
10		జీవితకాలం నేర్చుకోవటం	07.11.2019	06.11.2021
11	ఇంజనీరింగ్	సీఎస్ఈ	04.06.2020	03.06.2022
12		ఎలక్ట్రికల్	21.05.2020	20.05.2022
13		ఈసీఈ	30.04.2015	29.04.2017
14		ఇన్ఫర్మేటిక్స్	07.11.2019	06.11.2021
15	సైన్స్	ఖగోళ శాస్త్రం	14.09.2019	13.09.2021
16		పర్యావరణ శాస్త్రం	07.09.2016	06.09.2018
17		జన్యుశాస్త్రం	14.08.2019	13.08.2021
18		భౌగోళిక శాస్త్రం (యూజీ)	21.06.2019	20.06.2021
19		భౌగోళిక శాస్త్రం (పీజీ)	21.06.2019	20.06.2021
20		ఫారెస్ట్రీ	03.12.2020	02.12.2022
21		పోషికాహారం	08.08.2018	07.08.2020
22		గణితశాస్త్రం (పీజీ)	26.02.2020	25.02.2022
23		స్పోర్ట్స్ సైన్సెస్	05.02.2019	04.02.2021
24		హెచ్ఎల్ఎస్/ఏఎస్ఎల్పీ	26.08.2016	25.08.2018
25		కంప్యూటరు సైన్స్	15.10.2016	14.10.2018
26	టెక్నాలజీ	టెక్నాలజీ	07.09.2016	06.09.2018
27		ఫార్మసీ	11.09.2017	10.09.2019

అనుబంధం 3.4

(పేరా 3.2.2.3(iii), పేజీ 103)

పాఠ్యాంశాల సవరణ

క్రమ సంఖ్య	కోర్సు పేరు	విద్యా విభాగం సిలబస్	విద్యా సంవత్సరం		వివరాలు
			సవరించిన సంవత్సరం	సవరించాల్సిన సంవత్సరం	
1.	ఎంఏ	ఇంగ్లీష్, ఎకనామిక్స్, ఉర్దూ, సైకాలజీ	2017-18	2020-21	సవరించలేదు
2.	ఎంఎస్సీ	జెనెటిక్స్, బయోటెక్నాలజీ, జియాలజీ, మ్యాథమెటిక్స్, జువాలజీ, కెమిస్ట్రీ, ఫిజిక్స్, జియోగ్రఫీ, బయోకెమిస్ట్రీ	2017-18	2020-21	సవరించలేదు
3.	ఎంకామ్	వాణిజ్యం	2017-18	2020-21	సవరించలేదు
4.	ఎంఈ	బయోమెడికల్ ఇంజనీరింగ్	2017-18	2020-21	సవరించలేదు
5.	ఎంఎడ్	విద్య	2017-18	2020-21	సవరించలేదు
6.	బీఈ	బయోమెడికల్ ఇంజనీరింగ్, ఎలక్ట్రికల్ ఇంజనీరింగ్, ఎలక్ట్రానిక్స్ అండ్ కమ్యూనికేషన్ ఇంజనీరింగ్, మెకానికల్ ఇంజనీరింగ్	2017-18	2020-21	సవరించలేదు
7.	బీఎడ్	విద్య	2017-18	2020-21	సవరించలేదు
8.	బిఏ	ఇంగ్లీష్, పొలిటికల్ సైన్స్, హెచ్ఈపీ, ఈపీపీ	2017-18	2020-21	సవరించలేదు
9.	బిఎస్సీ	బయోటెక్నాలజీ, జెనెటిక్స్, కెమిస్ట్రీ, మ్యాథమెటిక్స్, బోటనీ	2017-18	2020-21	సవరించలేదు
10.	బీఎల్ఐసీ	లైబ్రరీ & ఇన్ఫర్మేషన్ సైన్స్	2017-18	2020-21	సవరించలేదు
11.	ఎంఎల్ఐసీ	లైబ్రరీ & ఇన్ఫర్మేషన్ సైన్స్	2017-18	2020-21	సవరించలేదు
12.	ఎంఎస్సీ	స్టాటిస్టిక్స్, అప్లైడ్ స్టాటిస్టిక్స్, ఆడియాలజీ, ఎస్ఎల్పీ	2018-19	2021-22	సవరించలేదు
13.	ఎంఈ	మైనింగ్ ఇంజనీరింగ్	2018-19	2021-22	సవరించలేదు
14.	బికామ్	కంప్యూటర్లు, కంప్యూటర్ అప్లికేషన్లు, ఆనర్స్, విదేశీ వాణిజ్యం, పన్ను పద్ధతులు, విధానాలు, ప్రకటనలు, సేల్స్ ప్రమోషన్లు, సేల్స్ మేనేజ్‌మెంట్	2018-19	2021-22	సవరించలేదు

అనుబంధం -3.5

(పేరా 3.2.3.1(i), పేజీ 114)

విభాగాలకు మంజూరు కాని టీచింగ్ పోస్టులు

విభాగాలు	ఆచార్యులు	అనుబంధ ఆచార్యులు	సహాయక ఆచార్యులు
ఫ్రెంచ్	×	✓	✓
జర్మన్	×	✓	✓
కన్నడం	×	✓	✓
రష్యన్	×	✓	✓
తమిళం	×	✓	×
లైబ్రరీ & ఇన్ఫర్మేషన్ సైన్స్	×	✓	✓
శారీరక విద్య	×	✓	✓
మాస్టర్ ఆఫ్ కంప్యూటర్ అప్లికేషన్స్	×	×	✓
పర్యావరణ శాస్త్రం	×	×	✓
ఫోరెన్సిక్ సైన్స్	×	×	✓
బయోటెక్నాలజీ	×	×	✓
ఎంఎస్‌డబ్ల్యూ	×	×	✓

మూలం: విశ్వవిద్యాలయం వార్షిక నివేదికలలో అందుబాటులో ఉన్న సమాచారం

అనుబంధం -3.6

(పేరా 3.2.3.1(v), పేజీ 118)

నిర్దేశిత అర్హతలు లేకుండా ఉపాధ్యాయులను నియమించడం

క్రమ సంఖ్య	కళాశాల పేరు	విభాగం	పేరు	విద్యార్హత
1	విశ్వవిద్యాలయ ఆర్ట్స్ & సైన్స్ కళాశాల, ఓయూ, హైదరాబాదు	ఇస్లామిక్ స్టడీస్	సాహబ్ మొహమ్మద్ అల్తాఫ్	ఎంఏ, ఎల్ఎల్బీ
2	విశ్వవిద్యాలయ ఆర్ట్స్ & సైన్స్ కళాశాల, ఓయూ, హైదరాబాదు	మరాఠీ	సమ్రతాబాగ్డే	ఎంఏ
3	విశ్వవిద్యాలయసైన్స్ కళాశాల, ఓయూ, హైదరాబాదు	ఖగోళ శాస్త్రం	ఎ.విజయ	ఎంఎస్సీ
4	విశ్వవిద్యాలయసైన్స్ కళాశాల, ఓయూ, హైదరాబాదు	ఫోరెన్సిక్ సైన్స్	కె.రమ	ఎంఎస్సీ
5	విశ్వవిద్యాలయసైన్స్ కళాశాల, ఓయూ, హైదరాబాదు	భౌతిక శాస్త్రం	కె.కిరణ	ఎంఎస్సీ ఎంఫిల్
6	విశ్వవిద్యాలయసైన్స్ కళాశాల, ఓయూ, హైదరాబాదు	గణాంకాలు	జె.ఎల్.పద్మశ్రీ	ఎంఎస్సీ
7	విశ్వవిద్యాలయసైన్స్ కళాశాల, ఓయూ, హైదరాబాదు	జంతుశాస్త్రం	మీనాక్షి	ఎంఎస్సీ
8	విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగ్ కళాశాల, ఓయూ, హైదరాబాదు	బయో-మెడికల్ ఇంజనీరింగ్	ఎం.శ్రీనివాస్	ఎంఈ
9	విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగ్ కళాశాల, ఓయూ, హైదరాబాదు	బయో-మెడికల్ ఇంజనీరింగ్	జి.శ్రావణ్య	ఎంఎస్
10	విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగ్ కళాశాల, ఓయూ, హైదరాబాదు	బయో-మెడికల్ ఇంజనీరింగ్	ఈ.సిహెచ్.విద్యాసాగర్	ఎంటెక్
11	విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగ్ కళాశాల, ఓయూ, హైదరాబాదు	సివిల్ ఇంజనీరింగ్	పి.అనురాధ	ఎంటెక్
12	విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగ్ కళాశాల, ఓయూ, హైదరాబాదు	సివిల్ ఇంజనీరింగ్	ఆర్.రాజేందర్	ఎంఈ
13	విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగ్ కళాశాల, ఓయూ, హైదరాబాదు	కంప్యూటర్ సైన్స్ & ఇంజనీరింగ్	ఎం.వెంకట్ దాస్	ఎంఈ
14	విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగ్ కళాశాల, ఓయూ, హైదరాబాదు	కంప్యూటర్ సైన్స్ & ఇంజనీరింగ్	ఎస్.శ్రీనివాసరావు	బిఈ ఎంటెక్
15	విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగ్ కళాశాల, ఓయూ, హైదరాబాదు	ఎంసీఏ	వి.సుకన్య	ఎంటెక్
16	విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగ్ కళాశాల, ఓయూ, హైదరాబాదు	ఎంసీఏ	ఈ.ప్రగ్నవి	ఎంటెక్
17	విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగ్ కళాశాల, ఓయూ, హైదరాబాదు	ఎలక్ట్రికల్ ఇంజనీరింగ్	ఎం.వి.రమణ రావు	ఎంటెక్
18	విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగ్ కళాశాల, ఓయూ, హైదరాబాదు	ఎలక్ట్రికల్ ఇంజనీరింగ్	సిహెచ్. శివ కుమార్	ఎంఈ
19	విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగ్ కళాశాల, ఓయూ, హైదరాబాదు	ఎలక్ట్రికల్ ఇంజనీరింగ్	జి.వి.నాగలక్ష్మి	బిఈ
20	విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగ్ కళాశాల, ఓయూ, హైదరాబాదు	ఎలక్ట్రికల్ ఇంజనీరింగ్	ఇ.శ్రీ శోభ	బీటెక్
21	విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగ్ కళాశాల, ఓయూ, హైదరాబాదు	ఎలక్ట్రికల్ ఇంజనీరింగ్	పి.లోకేందర్ రెడ్డి	ఎంటెక్
22	విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగ్ కళాశాల, ఓయూ, హైదరాబాదు	ఎలక్ట్రికల్ ఇంజనీరింగ్	యు.సూర్యవల్లి	ఎంటెక్

క్రమ సంఖ్య	కళాశాల పేరు	విభాగం	పేరు	విద్యార్హత
23	విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగ్ కళాశాల, ఓయూ, హైదరాబాదు	ఈసీఈ	పండరిపద్మ	ఎంటెక్
24	విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగ్ కళాశాల, ఓయూ, హైదరాబాదు	ఈసీఈ	మిస్బాహుద్దీన్ ఎండీ	ఎంఈ
25	విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగ్ కళాశాల, ఓయూ, హైదరాబాదు	ఈసీఈ	పి. శ్రీవిద్య	ఎంఈ
26	విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగ్ కళాశాల, ఓయూ, హైదరాబాదు	మెకానికల్ ఇంజనీరింగ్	ఇ.మధుసూధన్ రాజు	ఎంఈ
27	విశ్వవిద్యాలయ మహిళా కళాశాల, కోఠి, హైదరాబాదు	రసాయన శాస్త్రం	యూఎస్‌హెచ్. రాఘవేంద్ర ప్రసాద్	ఎంఎస్సీ బిఎడ్
28	విశ్వవిద్యాలయ మహిళా కళాశాల, కోఠి, హైదరాబాదు	రసాయన శాస్త్రం	కె. నర్మద	ఎంఎస్సీ
29	విశ్వవిద్యాలయ మహిళా కళాశాల, కోఠి, హైదరాబాదు	ఆంగ్లం	సంగీత	ఎంఏ ఎంఫిల్
30	విశ్వవిద్యాలయ మహిళా కళాశాల, కోఠి, హైదరాబాదు	మనస్తత్వశాస్త్రం	ఎ.కె.అశ్విన్	ఎంఏ
31	విశ్వవిద్యాలయ మహిళా కళాశాల, కోఠి, హైదరాబాదు	గణిత శాస్త్రం	డి.స్వప్న	ఎంఎస్సీ
32	విశ్వవిద్యాలయ మహిళా కళాశాల, కోఠి, హైదరాబాదు	ఆహారం, పౌష్టికాహారము	పి.సుమ	ఎంఎస్సీ
33	జిల్లా పీజీ కళాశాల, సిద్దిపేట	వ్యాపార నిర్వహణ	పి. రాజు	ఎంబీఏ
34	జిల్లా పీజీ కళాశాల, సిద్దిపేట	ఇన్ఫర్మేటిక్స్	యు.రాజేందర్	ఎంసీఏ, ఎంటెక్
35	జిల్లా పీజీ కళాశాల, సిద్దిపేట	ఇన్ఫర్మేటిక్స్	వి.చంద్ర శేఖర్	ఎంసీఏ, ఎంటెక్
36	జిల్లా పీజీ కళాశాల, మీర్జాపూర్	రసాయన శాస్త్రం	డి.శివశంకర్	ఎంఎస్సీ
37	జిల్లా పీజీ కళాశాల, మీర్జాపూర్	రసాయన శాస్త్రం	ఎస్. యాదయ్య	ఎంఎస్సీ
38	జిల్లా పీజీ కళాశాల, మీర్జాపూర్	రసాయన శాస్త్రం	బి.ఉపేందర్	ఎంఎస్సీ
39	జిల్లా పీజీ కళాశాల, సిద్దిపేట	ఎంబీఏ	కె.సంధ్య	ఎంబీఏ
40	జిల్లా పీజీ కళాశాల, సిద్దిపేట	ఎంబీఏ	కె.సంధ్య	ఎంబీఏ
41	విశ్వవిద్యాలయ మహిళా కళాశాల, కోఠి, హైదరాబాదు	ఎంసీఏ	టి ఎస్ సవిత	ఎంఎస్సీ, ఎంటెక్
42	విశ్వవిద్యాలయ మహిళా కళాశాల, కోఠి, హైదరాబాదు	ఎంసీఏ	ఎం.సునీత	ఎంఎస్సీ, ఎంటెక్
43	విశ్వవిద్యాలయ మహిళా కళాశాల, కోఠి, హైదరాబాదు	ఎంఎస్సీ	ఎన్.సవిత రెడ్డి	ఎంఎస్సీ, ఎంటెక్
44	విశ్వవిద్యాలయ మహిళా కళాశాల, కోఠి, హైదరాబాదు	ఎంఎస్సీ	కె.వీరేష్	ఎంసీఏ
45	విశ్వవిద్యాలయ మహిళా కళాశాల, కోఠి, హైదరాబాదు	ఎంఎస్సీ	వి ఎస్ పల్లవి	ఎంఎస్సీ & ఎంటెక్
46	విశ్వవిద్యాలయ మహిళా కళాశాల, కోఠి, హైదరాబాదు	ఎంసీఏ	జి.సత్యనారాయణ మూర్తి	ఎంఎస్సీ & ఎంటెక్
47	విశ్వవిద్యాలయ మహిళా కళాశాల, కోఠి, హైదరాబాదు	ఎంసీఏ	డి.యాదయ్య	ఎంటెక్
48	విశ్వవిద్యాలయ మహిళా కళాశాల, కోఠి, హైదరాబాదు	ఎంఎస్సీ	ఎస్ నరసింహారావు	ఎంసీఏ &ఎంటెక్
49	విశ్వవిద్యాలయ మహిళా కళాశాల, కోఠి, హైదరాబాదు	బీఎస్సీ	ఐ సుజాత	ఎంఎస్సీ
50	విశ్వవిద్యాలయ మహిళా కళాశాల, కోఠి, హైదరాబాదు	బీఎస్సీ	అజ్మత్ ముబీన్	ఎంఎస్సీ & ఎంటెక్

క్రమ సంఖ్య	కళాశాల పేరు	విభాగం	పేరు	విద్యార్హత
51	విశ్వవిద్యాలయ మహిళా కళాశాల, కోఠి, హైదరాబాదు	బీఎస్సీ	ఎస్.సంధ్య	ఎంఎస్సీ
52	విశ్వవిద్యాలయ మహిళా కళాశాల, కోఠి, హైదరాబాదు	బీఎస్సీ	రజనీ దేవి	ఎంఎస్సీ
53	విశ్వవిద్యాలయ మహిళా కళాశాల, కోఠి, హైదరాబాదు	ఎంఎస్సీ	పి. సౌమ్య	ఎంసీఏ & ఎంటెక్
54	విశ్వవిద్యాలయ మహిళా కళాశాల, కోఠి, హైదరాబాదు	కర్బన రసాయన శాస్త్రము	జె.అన్నపూర్ణ	ఎంఎస్సీ
55	విశ్వవిద్యాలయ మహిళా కళాశాల, కోఠి, హైదరాబాదు	విశ్లేషణాత్మక రసాయన శాస్త్రం	ఎం విజయత	ఎంఎస్సీ
56	విశ్వవిద్యాలయ మహిళా కళాశాల, కోఠి, హైదరాబాదు	ఫుడ్ సైన్స్ మేనేజ్‌మెంట్	ఎం.జయ సూర్య కుమారి	ఎంఎస్సీ
57	విశ్వవిద్యాలయ మహిళా కళాశాల, కోఠి, హైదరాబాదు	బీకాం	ఏ మాదురీ	ఎంకామ్ ఎంబీఏ ఎంఫిల్
58	విశ్వవిద్యాలయ మహిళా కళాశాల, కోఠి, హైదరాబాదు	బీకాం	శారద	ఎంకామ్
59	విశ్వవిద్యాలయ మహిళా కళాశాల, కోఠి, హైదరాబాదు	బీకాం	శ్రీలక్ష్మి	ఎంకామ్ ఎల్ఎల్బీ
60	విశ్వవిద్యాలయ మహిళా కళాశాల, కోఠి, హైదరాబాదు	బీకాం	ఎన్.రాజ్యలక్ష్మి	ఎంకామ్
61	విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, ఓయూ, సికింద్రాబాదు	కంప్యూటరు సైన్స్	పీ.నవీన్	ఎంసీఏ & ఎంటెక్
62	విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, ఓయూ, సికింద్రాబాదు	ఫిజిక్స్	సిహెచ్. రాధిక	ఎంఎస్సీ
63	విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, ఓయూ, సికింద్రాబాదు	ఫిజిక్స్	ఆర్.వి. నీరజ	ఎంఎస్సీ
64	విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, ఓయూ, సికింద్రాబాదు	గణితశాస్త్రం	ఉమా దేవి	ఎంఎస్సీ
65	విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, ఓయూ, సికింద్రాబాదు	కంప్యూటరు సైన్స్	బి. రంగనాధ రావు	ఎంసీఏ & ఎంటెక్
66	విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, ఓయూ, సికింద్రాబాదు	కంప్యూటరు సైన్స్	బి. సరేందర్	ఎంసీఏ
67	విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, ఓయూ, సికింద్రాబాదు	కంప్యూటరు సైన్స్	ఎ. సంధ్య	బీటెక్
68	విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, ఉస్మా ఓయూ, సికింద్రాబాదు	కంప్యూటరు సైన్స్	టి. వెంకటేశం	ఎంసీఏ
69	విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, ఓయూ, సికింద్రాబాదు	కంప్యూటరు సైన్స్	జె. కళ్యాణి	ఎంసీఏ & ఎంటెక్
70	విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, ఓయూ, సికింద్రాబాదు	కంప్యూటరు సైన్స్	కె. సత్యన్న	ఎంసీఏ
71	విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, ఓయూ, సికింద్రాబాదు	కంప్యూటరు సైన్స్	ఎ. విజయ్ కుమార్	ఎంటెక్
72	విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, ఓయూ, సికింద్రాబాదు	కంప్యూటరు సైన్స్	జి. వంశీ కృష్ణ	ఎంఎస్సీ
73	విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, ఓయూ, సికింద్రాబాదు	కంప్యూటరు సైన్స్	బి. సురేష్	ఎంసీఏ
74	విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, ఓయూ, సికింద్రాబాదు	కంప్యూటరు సైన్స్	వి.చెన్నగౌడ్	ఎంసీఏ

క్రమ సంఖ్య	కళాశాల పేరు	విభాగం	పేరు	విద్యార్హత
75	విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, ఓయూ, సికింద్రాబాదు	వాణిజ్యం	నవీనా గ్రేస్ కుమారి	ఎంకామ్ ఎంబీఏ
76	విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, ఓయూ, సికింద్రాబాదు	భౌతిక శాస్త్రం	వై మల్లయ్య	ఎంఎస్‌సీ బీఎడ్
77	విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, ఓయూ, సికింద్రాబాదు	రసాయన శాస్త్రం	ఎస్.షాజహాన్	ఎంఎస్‌సీ
78	విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కాలేజీ, ఓయూ, సికింద్రాబాదు	ఆంగ్లం	కె. మమత	ఎంఏ ఇంగ్లీషు
79	విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగ్ కళాశాల	ఎలక్ట్రానిక్స్, కమ్యూనికేషన్ ఇంజనీరింగ్	బి. రమేష్	ఎంటెక్
80	విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగ్ కళాశాల	ఎలక్ట్రానిక్స్, కమ్యూనికేషన్ ఇంజనీరింగ్	జి. కిషోర్ కుమార్	ఎంఈ
81	విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగ్ కళాశాల	ఎలక్ట్రానిక్స్, కమ్యూనికేషన్ ఇంజనీరింగ్	ఆర్. నరేంద్ర రెడ్డి	ఎంఈ
82	విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగ్ కళాశాల	ఎలక్ట్రానిక్స్, కమ్యూనికేషన్ ఇంజనీరింగ్	ప్రేమ్ కుమార్	బిఈ

అనుబంధం -3.7

(పేరా 3.2.3.3(i), పేజీ 119)

కళాశాలల్లో అందుబాటులో ఉన్న తరగతి గదులు, ప్రయోగశాలలు, సెమినార్ హాల్స్

కళాశాల పేరు	తరగతి గదులు			ప్రయోగశాలలు			సెమినార్ హాల్స్		
	అవసరమైనవి	అందుబాటులో ఉన్నవి	లోటు	అవసరమైనవి	అందుబాటులో ఉన్నవి	లోటు	అవసరమైనవి	అందుబాటులో ఉన్నవి	లోటు
ఓయూ ఎ&ఎస్ఎస్, ఓయూ	16	16	0	5	3	2	6	6	0
ఓయూ సి&బిఎం	12	12	0	1	1	0	2	2	0
ఓయూ యూసిఇడి	12	5	7	8	2	6	3	2	1
యూసిఎస్, సైఫాబాదు	45	35	10	33	24	9	1	1	0
పీజీ సికింద్రాబాదు	48	48	0	9	9	0	5	5	0
పీజీ జోగపేట	4	4	0	5	1	4	1	0	1
పీజీ సరసాపూర్	8	6	2	4	2	2	1	0	1

అనుబంధం - 3.8

(పేరా 3.2.3.3(i), పేజీ 119)

విశ్వవిద్యాలయ కళాశాలల్లో సాధారణ సౌకర్యాలు

విశ్వవిద్యాలయ కళాశాలల్లో సాధారణ సౌకర్యాలు	యూసిఎ&ఎస్ఎస్	ఓయూసి&బిఎం	యూసిఎస్, సైఫాబాద్	పీజీ సికింద్రాబాదు	పీజీ జోగిపేట్	పీజీ నరసాపూర్	ఎల్ఎల్ఎం బషీర్‌బాగ్	యూసి విద్య
సమీకృత గ్రంథాలయ నిర్వహణ వ్యవస్థతో (ఐఎల్ఎంఎస్) కూడిన లైబ్రరీ	ఉంది	ఉంది	లేదు	లేదు	లేదు	లేదు	లేదు	లేదు
తరగతి గదులు, హాస్టళ్లకు నిరంతర విద్యుత్ సరఫరా	ఉంది	ఉంది	ఉంది	ఉంది	లేదు	లేదు	లేదు	లేదు
పురుషులు, మహిళలకు వేరువేరు వాష్‌రూమ్‌లతో కూడిన భవనాలు	ఉంది	ఉంది	ఉంది	ఉంది	ఉంది	ఉంది	ఉంది	ఉంది
పూర్తి సమయం వైద్యునితో కూడిన క్యాంపస్ ఆరోగ్య కేంద్రం	ఉంది	ఉంది	లేదు	ఉంది	లేదు	లేదు	లేదు	లేదు
అంబులెన్స్ సౌకర్యం	ఉంది	ఉంది	లేదు	లేదు	లేదు	లేదు	లేదు	లేదు
అతిథి గృహం సౌకర్యం	ఉంది	ఉంది	లేదు	లేదు	లేదు	లేదు	లేదు	ఉంది
క్యాంటీన్ సదుపాయం	ఉంది	ఉంది	లేదు	ఉంది	లేదు	లేదు	లేదు	లేదు
విద్యార్థి సహాయ కేంద్రం	ఉంది	ఉంది	ఉంది	లేదు	లేదు	ఉంది	లేదు	లేదు
ఘన వ్యర్థాలు, చెత్త నిర్వహణ	ఉంది	ఉంది	ఉంది	లేదు	లేదు	లేదు	లేదు	ఉంది
సిబ్బంది, విద్యార్థులకు ప్రత్యేక విశ్రాంతి గదులు	ఉంది	లేదు	ఉంది	ఉంది	లేదు	లేదు	లేదు	లేదు
హాస్టళ్లలో తాగునీటి సౌకర్యం	ఉంది	ఉంది	ఉంది	ఉంది	లేదు	లేదు	ఉంది	ఉంది

అనుబంధం -3.9

(పేరా 3.2.3.3(iii), పేజీ 120)

తాత్కాలిక అనుబంధం భూయాజమాన్య ప్రమాణాలకు అనుగుణంగా లేకపోవడం

క్రమ సంఖ్య	కళాశాల పేరు	అనుబంధ స్వభావం	ఆస్తి	భూమి (ఎకరాలలో)
1	అలీ యావర్ జంగ్ వినికిడి వైకల్యం కలిగిన వారికి జాతీయ సంస్థ, హస్మత్‌పేట్ రోడ్, మనోవికాస్ నగర్, బోయినపల్లి, తెలంగాణ	తాత్కాలికం	స్వంతం	0.64
2	అరుణోదయ డిగ్రీ & పీజీ కళాశాల, గడ్డిఅన్నారం, దిల్‌సుఖ్ నగర్, హైదరాబాద్	తాత్కాలికం	కౌలు	1.25
3	ఐ క్రియేట్ డిగ్రీ కళాశాల, ఇంటి నెం.5-1-65, 5-1-65/ఎన్ఆర్, సర్వే నెం.572, కూకట్‌పల్లి, మేడ్చల్ జిల్లా	తాత్కాలికం	కౌలు	1.00
4	ప్రతిభ మహిళా డిగ్రీ కళాశాల, నవీన్ కాంప్లెక్స్, కూకట్‌పల్లి, రంగారెడ్డి	తాత్కాలికం	కౌలు	0.04
5	ప్రిన్స్‌టన్ విద్యా కళాశాల, శారదానగర్, రామంతపూర్, రంగారెడ్డి	తాత్కాలికం	స్వంతం	0.77
6	షాదన్ స్త్రీల డిగ్రీ కళాశాల, ఖైరతాబాద్, హైదరాబాద్	తాత్కాలికం	స్వంతం	0.62
7	షాదన్ బాలుర మేనేజ్‌మెంట్ విద్యా సంస్థ, ఖైరతాబాద్, హైదరాబాద్	తాత్కాలికం	స్వంతం	0.62
8	తపస్య డిగ్రీ కళాశాల, రెడ్‌హిల్స్, లకిడికపూల్, హైదరాబాద్	శాశ్వతం	అద్దె	1.00
9	ఆచార్య జయశంకర్ డిగ్రీ కళాశాల, సర్వే నెం.24/2, ప్లాట్ నెం.4,5&40, నారాయణఖేడ్, నారాయణఖేడ్ (గ్రామం&మండలం), మెదక్ (మహానగర ప్రాంతానికి అవతల ఉంది)	శాశ్వతం	అద్దె	2.00

అనుబంధం -3.10

(పేరా 3.2.3.3(iii), పేజీ 120)

శాశ్వత అనుబంధం కోసం భవన నిర్మాణ ప్రమాణాలను పాటించకపోవడం

క్రమ సంఖ్య	కళాశాల పేరు	అనుబంధ స్వభావం	అనుబంధం తేదీ	ఆస్తి
1	ఎఆర్‌కె (వసుంధర) డిగ్రీ & పీజీ కళాశాల, విద్యానగర్, ముషీరాబాద్, హైదరాబాద్.	శాశ్వతం	20.11.1992	కౌలు
2	తపస్య డిగ్రీ కళాశాల, రెడ్‌హిల్స్, లకిడికపూల్, హైదరాబాద్	శాశ్వతం	07.01.2023	అద్దె
3	విజ్ఞాన్ డిగ్రీ కళాశాల, అత్తాపూర్, ఆర్. ఆర్. జిల్లా.	శాశ్వతం	2012	కౌలు
4	ఆచార్య జయశంకర్ డిగ్రీ కళాశాల, సర్వే నెం.24/2, ప్లాట్ నెం.4,5&40, నారాయణఖేడ్, నారాయణఖేడ్ (గ్రామం&మండలం), మెదక్	శాశ్వతం	31.08.2013	అద్దె

అనుబంధం -3.11

(పేరా 3.2.3.3(iii) ,పేజీ 120)

శాశ్వత భవనాలకు కళాశాలను తరలించడంలో భాగంగా తాత్కాలిక అనుబంధాలకు సంబంధించి ప్రమాణాలను పాటించకపోవడం

క్రమ సంఖ్య	కళాశాల పేరు	అనుబంధ స్వభావం	అనుబంధం తేదీ	ఆస్తి
1	ఎఆర్‌కె (వసుంధర) డిగ్రీ & పీజీ కళాశాల, విద్యానగర్, ముషీరాబాద్,హైదరాబాద్.	శాశ్వతం	20.11.1992	కౌలు
2	పినాకిల్ ఇన్‌స్టిట్యూట్ ఆఫ్ హోటల్ మేనేజ్‌మెంట్ & క్యాటరింగ్ టెక్నాలజీ 12-1-59/ఎన్‌ఆర్, పాత నెం: 1-59, సాయి నివాస్, హనుమాన్ దేవాలయం దగ్గర, పాత మూసాపేట్ గ్రామం, కూకట్‌పల్లి మండలం, మేడ్చల్ జిల్లా, హైదరాబాద్ -500018	తాత్కాలికం	25.08.2006	కౌలు
3	ప్రతిభా మహిళా డిగ్రీ కళాశాల, నవీన్ కాంప్లెక్స్, కూకట్‌పల్లి, రంగా రెడ్డి	తాత్కాలికం	03.11.2014	కౌలు
4	విజ్ఞాన్ డిగ్రీ కళాశాల, అత్తాపూర్, రంగారెడ్డి జిల్లా	శాశ్వతం	2012	కౌలు
5	ఆచార్య జయశంకర్ డిగ్రీ కళాశాల, సర్వే.నెం.24/2, ప్లాట్ నెం.4,5 & 40, నారాయణఖేడ్, నారాయణఖేడ్ (గ్రామం&మండలం), మెదక్	శాశ్వతం	31.08.2013	అద్దె
6	శ్రీ సాయి డిగ్రీ కళాశాల, పోలీస్ స్టేషన్ ఎదురుగా, జోగిపేట్, మెదక్	తాత్కాలికం	2005	కౌలు
7	శ్రీ సాయి డిగ్రీ కళాశాల, తాండూరు, రంగారెడ్డి	తాత్కాలికం	2005	కౌలు

అనుబంధం -3.12

(పేరా 3.2.3.4, పేజీ 122)

ఖేలో ఇండియా పనులు

క్రమ సంఖ్య	పనిపేరు	అంచనా వ్యయం	అంచనావేసిన గ్రాంటు	విడుదలైన గ్రాంటు	పనిని ప్రారంభించిన తేదీ	పనిని పూర్తి చేయడం కోసం అంగీకరించిన తేదీ	పని పూర్తయ్యే అవకాశం ఉన్న తేదీ	ఇప్పటివరకు అయిన వ్యయం	వ్యయంలో పూర్తయిన శాతం	ప్రస్తుత స్థితి
1.	సింథటిక్ అథ్లెటిక్ ట్రాక్ (కాలక్రమం: ఒప్పంద తేదీ, ఖర్చు మంజూరు తేదీ నుండి 12 నెలలు)	7.00	3.12	6.25	16.02.2021	31.12.2022	2023 జూలై 31	1.11	40%	పని జరుగుతోంది
2.	ఈత కొలను (కాలక్రమం: ఒప్పంద తేదీ, ఖర్చు మంజూరు తేదీ నుండి 18 నెలలు)	5.00	2.09	4.17	26.02.2021	22.11.2022	2023 అక్టోబర్ 30	0.61	70%	పని జరుగుతోంది
3.	సింథటిక్ టెన్నిస్ కోర్ట్ (కాలక్రమం: ఒప్పంద తేదీ, ఖర్చు మంజూరు తేదీ నుండి 12 నెలలు)	1.50	0.60	1.19	16.02.2021	20.02.2022	2022 జూన్	0.02	1%	పని జరుగుతోంది
	మొత్తం	13.50	5.81	11.61				1.74		

సింథటిక్ అథ్లెటిక్ ట్రాక్‌కు సంబంధించి బిటుమెన్ వేయడం పూర్తైంది, ఫెన్సింగ్ పనులు కొనసాగుతున్నాయి. పీయూ లేయర్‌ను వేయడానికి ముందు ఫెన్సింగ్ పనిని పూర్తి చేయాలి, దీని కోసం విశ్వవిద్యాలయం ₹69,25,000 మంజూరు చేసింది. టీఎస్ఈడబ్లూఐడీసీ డిపార్టుమెంటు ఇంకా టెండర్లు పిలవవలసి ఉంది. మొత్తం భౌతిక పురోగతి 30 శాతంగా ఉంది.

స్విమ్మింగ్ పూల్ నిర్మాణం కోసం 2023 అక్టోబర్ 30 వరకు సమయం పొడిగించారు. దిగువన స్లాబ్ వేసారు. పక్క గోడల కోసం స్టీల్ నిర్మాణము పురోగతిలో ఉంది. స్తంభం పునాదుల వరకు నిర్మాణం పనులు కోసం వడపోత పని దాదాపు 50 శాతం పూర్తయ్యాయి.

సింథటిక్ టెన్నిస్ కోర్టు నిర్మాణం విషయంలో, 2022 ఫిబ్రవరి 20 నాటికి పూర్తి చేయాలనే నిబంధనతో కాంట్రాక్టర్‌కు 2021 అక్టోబర్ 21న పని అప్పగించినప్పటికీ, పని అసంపూర్తిగా ఉంది. ఇప్పటివరకు ₹1.94 లక్షల విలువైన పనులు పూర్తిచేశారు.

యూనివర్శిటీ బిల్డింగ్ డివిజన్ గ్రాంటు పనులను తప్పనిసరిగా పూర్తి చేయాలి. ఐతే, గ్రాంట్ షరతులను ఉల్లంఘిస్తూ 2022 అక్టోబర్‌లో స్విమ్మింగ్ పూల్, టెన్నిస్ కోర్ట్ మిగిలిన పనులను టీఎస్ఈడబ్లూఐడీసీకి బదిలీ చేయాలని విశ్వవిద్యాలయం ప్రతిపాదించింది. 2023 మార్చి నాటికి నిధులను వినియోగించుకోవడం, నిర్దేశిత కాలక్రమానికి కట్టుబడి ఉండటంలో విఫలమైతే, ప్రాజెక్ట్ రద్దు కావడం, భారత ప్రభుత్వం తదుపరి నిధులను విడుదల చేయక పోవచ్చని మంజూరు లేఖలో సూచించారు.

అనుబంధం -3.13

(పేరా 3.2.3.5, పేజీ 122)

టీఎస్ఈడబ్ల్యూఐడీసీకి అప్పగించిన మరమ్మతులు, పునర్నిర్మాణ పనులు

(₹ లక్షల్లో)

క్రమ సంఖ్య	పనుల పేరు	పరిపాలనా అనుమతి మంజూరు తేదీ	అంచనా వ్యయం	టీఎస్ఈడబ్ల్యూఐడీసీకి ఇచ్చిన అడ్వాన్స్	ప్రస్తుత స్థితి
1.	ఆర్ట్స్ కళాశాల క్యాంటీన్ వెనుక షెడ్డు మరమ్మతులు, పునరుద్ధరణ. చీఫ్ వార్డెన్ కార్యాలయం నుండి షెడ్ వరకు సీసీ రహదారి నిర్మాణం	30-11-2021	23.40	18.72	పూర్తయింది
2.	ఓయూ క్యాంపస్‌లోని మోడల్ హైస్కూల్ పైకప్పుకు మరమ్మతులు చేయడం	30-11-2021	24.00	24.00	పూర్తయింది
3.	సెంట్రల్ వర్క్ షాప్ మరమ్మతులు, పునరుద్ధరణ	30-11-2021	48.90	48.90	పూర్తయింది
4	ప్రొ. జి రామ్ రెడ్డి సెంటర్ ఫర్ డిస్టెన్స్ ఎడ్యుకేషన్ ఓయూ క్యాంపస్‌లోని ప్రధాన భవనం & టాయిలెట్ బ్లాకుల బాహ్య డ్రైనేజీ పైప్ లైన్‌కు మరమ్మతులు, పునరుద్ధరణ	25-10-2021	46.00	43.67	పూర్తయింది
5.	ఎన్ఆర్ఎస్ హాస్టల్ (నర్మద) ఓయూ కోసం ఓవర్ హెడ్ ట్యాంక్‌తో సహా కొత్త టాయిలెట్ బ్లాక్ నిర్మాణం	25-10-2021	130.00	65.00	పని జరుగుతోంది
6.	పాత పీజీ హాస్టల్ కోసం కొత్త టాయిలెట్ బ్లాక్ నిర్మాణం, జీ + 2 అంతస్తులు ఇరువైపులా (ఎడమ కుడి విభాగాలు)	25-10-2021	156.00	132.60	పని జరుగుతోంది
		మొత్తం	428.30	332.89	

మూలం: విశ్వవిద్యాలయం సమర్పించిన సమాచారం

అనుబంధం -3.14

(పేరా 3.2.3.9, పేజీ 125)

విశ్వవిద్యాలయ వసతిగృహం సామర్థ్యం

			2017-18			2018-19			2019-20			2020-21			2021-22		
క్రమ సంఖ్య	కళాశాల పేరు	హాస్టల్ పేరు	సామర్థ్యం	హాస్టళ్ల అకమొడేషన్	అకమొడేషన్ శాతం	సామర్థ్యం	హాస్టళ్ల అకమొడేషన్	అకమొడేషన్ శాతం	సామర్థ్యం	హాస్టళ్ల అకమొడేషన్	అకమొడేషన్ శాతం	సామర్థ్యం	హాస్టళ్ల అకమొడేషన్	అకమొడేషన్ శాతం	సామర్థ్యం	హాస్టళ్ల అకమొడేషన్	అకమొడేషన్ శాతం
1	విశ్వవిద్యాలయ మహిళా కళాశాల , కోటి	యూనివర్సిటీ మహిళా కళాశాల, బాలికలు	320	958	299	320	911	285	320	1004	314	320	493	154	320	963	301
2	యూనివర్సిటీ ఇంజనీరింగ్ కళాశాల	బాలికల వసతి గృహాలు	382	442	116	382	450	118	382	492	129	382	618	162	382	569	149
3	యూనివర్సిటీ ఇంజనీరింగ్ కళాశాల	కొత్త కిన్నెర హాస్టల్	124	85	69	124	106	85	124	108	87	124	84	68	124	153	123
4	యూనివర్సిటీ ఇంజనీరింగ్ కళాశాల	గంగా హాస్టల్	204	216	106	204	247	121	204	261	128	204	220	108	204	250	123
5	నిజాం కళాశాల, బషీర్‌బాగ్	నిజాం పీజీ కళాశాల హాస్టల్	145	160	110	135	140	104	135	150	111	134	114	85	122	140	115
6	యూనివర్సిటీ ఇంజనీరింగ్ కళాశాల	కిన్నెర హాస్టల్	284	326	115	284	302	106	284	352	124	284	332	117	284	324	114
7	నిజాం కళాశాల, బషీర్‌బాగ్	యూజీ నిజాం కళాశాల హాస్టల్	450	300	67	500	550	110	600	700	117	500	150	30	530	600	113
8	నిజాం కళాశాల, బషీర్‌బాగ్	సరయు హాస్టల్	సమాచారం సమర్పించలేదు									112	180	161	130	144	111
9	విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, సికింద్రాబాద్	జ్ఞానగంగోత్రి, బాలికలు	136	153	113	136	140	103	136	127	93	136	101	74	136	142	104
10	నిజాం కళాశాల, బషీర్‌బాగ్	ఇఐఐ పాత హాస్టల్	300	450	150	230	400	174	200	300	150	డేటా సమర్పించలేదు			282	290	103
11	పీజీ లా కళాశాల, బషీర్‌బాగ్	సీహెచ్‌డబ్లు, ఓయూ, లేడీస్ హాస్టల్	26	26	100	25	26	104	27	27	100	9	9	100	27	27	100
12	యూనివర్సిటీ ఇంజనీరింగ్ కళాశాల	స్వర్ణముఖి హాస్టల్	124	152	123	124	131	106	124	136	110	124	114	92	124	116	94

			2017-18			2018-19			2019-20			2020-21			2021-22		
క్రమ సంఖ్య	కళాశాల పేరు	హాస్టల్ పేరు	మొత్తం సీట్లు	అందుబాటులో ఉన్న సీట్లు	అందుబాటులో లేని సీట్లు	మొత్తం సీట్లు	అందుబాటులో ఉన్న సీట్లు	అందుబాటులో లేని సీట్లు	మొత్తం సీట్లు	అందుబాటులో ఉన్న సీట్లు	అందుబాటులో లేని సీట్లు	మొత్తం సీట్లు	అందుబాటులో ఉన్న సీట్లు	అందుబాటులో లేని సీట్లు	మొత్తం సీట్లు	అందుబాటులో ఉన్న సీట్లు	అందుబాటులో లేని సీట్లు
13	యూసిఎస్, సైఫాబాద్, ఓయూ	బాలుర హాస్టల్, యూనివర్సిటీ సైన్స్ కళాశాల	340	286	84	340	168	49	148	245	166	300	204	68	300	259	86
14	యూసిఎ & ఎస్ఎస్, ఓయూ	ఏ & సి హాస్టల్ (పిజీ)	డేటా ఇవ్వలేదు			558	636	114	744	779	105	డేటా ఇవ్వలేదు			744	628	84
15	యూసి పిజీ, సికింద్రాబాద్	జ్ఞానగంగోత్రి, బాలురు	288	298	103	288	312	108	288	303	105	288	240	83	288	240	83
16	పిజీ కళాశాల, మిర్జాపూర్	మంజీర	30	28	93	30	29	97	30	30	100	30	30	100	30	24	80
17	యూసిఈ, ఓయూ	బిఎడ్/ఎంఎడ్ బాలికల హాస్టల్	50	23	46	50	34	68	50	36	72	50	34	68	50	38	76
18	యూసి పిఈ, ఓయూ	స్పోర్ట్స్ హాస్టల్	72	30	42	72	36	50	72	40	56	72	32	44	72	32	44
19	యూసిసి & బిఎం, ఓయూ	లేడీస్ హాస్టల్	90	37	41	90	41	46	90	38	42	90	30	33	90	39	43
20	యూనివర్సిటీ లా కళాశాల, ఓయూ	ఇ1	250	145	58	250	140	56	250	75	30	250	85	34	250	95	38
21	యూసిఈ, ఓయూ	బిఎడ్/ఎంఎడ్ బాలుర హాస్టల్	160	57	36	160	60	38	160	60	38	160	45	28	160	52	33
22	యూసిసి & బిఎం, ఓయూ	మంజీరా హాస్టల్	240	99	41	240	98	41	240	86	36	240	55	23	240	62	26
23	యూసిఎ & ఎస్ఎస్, ఓయూ	ఎన్ఆర్ఎస్‌హెచ్ (హెహెచ్‌డీ)	110	138	125	110	91	83	110	168	153	సమాచారం సమర్పించలేదు			110	24	22
24	యూసిఎ & ఎస్ఎస్, ఓయూ	పాత పిజీ (హెహెచ్‌డీ)	94	161	171	94	88	94	94	151	161	సమాచారం సమర్పించలేదు			94	19	20
25	నిజాం కళాశాల, బషీర్‌బాగ్	లేడీస్ హాస్టల్	272	180	66	260	270	104	260	280	108	సమాచారం సమర్పించలేదు					
26	యూసిఎ & ఎస్ఎస్, ఓయూ	కొత్త గోదావరి	342	340	99	సమాచారం సమర్పించలేదు											
27	యూసిఎ & ఎస్ఎస్, ఓయూ	సిహెచ్‌డబ్ల్యూ, (హెహెచ్‌డీ)	సమాచారం సమర్పించలేదు														
28	యూసిఎ & ఎస్ఎస్, ఓయూ	సిహెచ్‌డబ్ల్యూ, (పిజీ)	సమాచారం సమర్పించలేదు														

అనుబంధం -3.15

(పేరా 3.2.4.7, పేజీ 137)

స్వీయ ఆర్థిక సంస్థల ఆదాయ, వ్యయాలు

(₹ లక్షల్లో)

క్రమ సంఖ్య	కళాశాల పేరు	ఆదాయం						వ్యయం						లాభం/నష్టం
		2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22	మొత్తం	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22	మొత్తం	
1	విశ్వవిద్యాలయ జిల్లా పీజీ కళాశాలలు	143.63	65.09	64.94	69.41	63.07	406.14	142.59	54.98	61.74	48.07	56.62	364	42.14
2	నిజాం కళాశాల, హైదరాబాద్	272.62	295.74	260.69	277.24	314.99	1421.28	272.77	296.21	261.15	275.73	314.14	1420	1.28
3	యూనివర్శిటి మహిళా కళాశాల, కోటి, హైదరాబాద్	161.74	187.34	184.12	194.98	229.02	957.2	212.59	216.61	227.76	280.8	316.47	1254.23	-297.03
4	విశ్వవిద్యాలయ సైన్స్ కళాశాల, ఓయూ క్యాంపస్	97.84	71.67	72.73	66.22	68.31	376.77	98.88	83.39	77.85	66.22	68.31	394.65	-17.88
5	విశ్వవిద్యాలయ ఇంజనీరింగ్ కళాశాల, ఓయూ క్యాంపస్	311.93	343.52	292.8	187.88	229.61	1365.74	275.18	349.94	296.71	179.2	193.72	1294.75	70.99
6	యూసిసి & బిఎం	46.49	50.16	49.07	36.7	48.7	231.12	48.81	48.33	44.49	46.17	48.81	236.61	-5.49
7	విశ్వవిద్యాలయ సైన్స్ కళాశాల, సైఫాబాద్, హైదరాబాద్	194.1	160.5	181.56	177.78	154.71	868.65	189.35	152.78	173.7	170.29	162.6	848.72	19.93
8	విశ్వవిద్యాలయ పీజీ కళాశాల, సికింద్రాబాద్	176.01	184.37	168.9	150.14	166.3	845.72	192.09	148.13	168.27	172.12	179.73	860.34	-14.62
9	యూనివర్సిటీ పిజీ లా కళాశాల, బషీర్‌బాగ్, హైదరాబాద్	33.21	44.78	69.91	40.85	60.95	249.7	37.99	50.71	54.59	44.87	66.23	254.39	-4.69
10	యూనివర్సిటీ ఆర్ట్స్, సోషల్‌సైన్సెస్ కళాశాల, ఓయూ క్యాంపస్	100.93	120.92	116.76	111.03	132.29	581.93	103.2	121.04	117.24	115.56	128.79	585.83	-3.9
11	యూనివర్సిటీ ఫిజికల్ ఎడ్యుకేషన్ కళాశాల, ఓయూ క్యాంపస్	9.75	8.4	12.48	12	12	54.63	8.85	7.31	10.74	12.41	14.5	53.81	0.82
12	యూనివర్సిటీ లా కళాశాల, ఓయూ క్యాంపస్	40.4	32.27	48.6	60.6	60.6	242.47	23.65	26.16	32.29	37.62	39.99	159.71	82.76
13	యూనివర్సిటీ టెక్నాలజీ కళాశాల, ఓయూ క్యాంపస్	117.34	71.23	176.74	84.09	91.79	541.19	71.85	54.18	259.07	137.67	73.52	596.29	-55.1
14	ఇన్‌స్టిట్యూట్ ఆఫ్ జెనెటిక్స్, ఓయూ, బేగంపేట, సికింద్రాబాద్	8.2	2.05	0.85	0.85	5.05	17	0.86	1.24	1.17	1.17	2.81	7.25	9.75
15	ప్రొఫెసర్ పిడీఆర్ఆర్ దూర విద్యా కేంద్రం, ఓయూ ,	1398.35	1660.36	1581.83	1211.12	1743.98	7595.64	1447.81	1706.23	1542.54	1321.87	1446.84	7465.29	130.35
16	అరబిక్ & సిఓపి విభాగం	2.48	2.2	2.2	0	0	6.88	3.59	3.4	2.79	0	0	9.78	-2.9

మూలం: స్వీయ ఆర్థిక వార్షిక బడ్జెట్ పుస్తకాలు

అనుబంధం -3.16

(పేరా 3.2.4.8(i), పేజీ 138)

టీఎస్ఎస్పీడీసీఎల్ నుండి తిరిగి పొందవలసిన మొత్తం

క్రమ సంఖ్య	భూమి ఉన్న ప్రదేశము	సంవత్సరాల సంఖ్య		సంవత్సరానికి రేటు	బకాయి మొత్తం
				(₹ లక్షల్లో)	
1.	నిజాం కళాశాల, బషీర్‌బాగ్	12		17.50	210.00
2.	యూనివర్శిటీ మహిళా కళాశాల, కోటి	11		17.50	192.50
	మొత్తం	23		17.50	402.50
				జమ అయిన మొత్తం	54.60
	బకాయి మొత్తం				347.90

అనుబంధం -3.17

(పేరా 3.2.4.8(ii), పేజీ 138)

అద్దె ఛార్జీల ఆదాయాన్ని కోల్పోవడం

క్రమ సంఖ్య	సంవత్సరం	జీఓ ప్రకారం రేటు	కౌలు ప్రకారం రేటు	నెలకు వ్యత్యాసం	సంవత్సరానికి వ్యత్యాసం
1	1998 ఆగష్టు - 1999 జూలై	20,000	20,000	0	0
2	1999 ఆగష్టు - 2000 జూలై	22,000	20,000	2,000	24,000
3	2000 ఆగష్టు - 2001 జూలై	24,200	20,000	4,200	50,400
4	2001 ఆగష్టు - 2002 జూలై	26,620	22,000	4,620	55,440
5	2002 ఆగష్టు - 2003 జూలై	29,282	22,000	7,282	87,384
6	2003 ఆగష్టు - 2004 జూలై	32,210	22,000	10,210	1,22,522
7	2004 ఆగష్టు - 2005 జూలై	35,431	24,200	11,231	1,34,775
8	2005 ఆగష్టు - 2006 జూలై	38,974	24,200	14,774	1,77,292
9	2006 ఆగష్టు - 2007 జూలై	42,872	24,200	18,672	2,24,061
10	2007 ఆగష్టు - 2008 జూలై	47,159	26,620	20,539	2,46,467
11	2008 ఆగష్టు - 2009 జూలై	51,875	26,620	25,255	3,03,058
12	2009 ఆగష్టు - 2010 జూలై	57,062	26,620	30,442	3,65,308
13	2010 ఆగష్టు - 2011 జూలై	62,769	29,282	33,487	4,01,839
14	2011 ఆగష్టు - 2012 జూలై	69,045	29,282	39,763	4,77,161
15	2012 ఆగష్టు - 2013 జూలై	75,950	29,282	46,668	5,60,016
16	2013 ఆగష్టు - 2014 జూలై	83,545	32,210	51,335	6,16,020
17	2014 ఆగష్టు - 2015 జూలై	91,899	32,210	59,689	7,16,274
18	2015 ఆగష్టు - 2016 జూలై	1,01,089	32,210	68,879	8,26,553
19	2016 ఆగష్టు - 2017 జూలై	1,11,198	35,431	75,767	9,09,208
20	2017 ఆగష్టు - 2018 జూలై	1,22,318	35,431	86,887	10,42,646
21	2018 ఆగష్టు - 2019 జూలై	1,34,550	35,431	99,119	11,89,428
22	2019 ఆగష్టు - 2020 జూలై	1,48,005	38,974	1,09,031	13,08,372
23	2020 ఆగష్టు - 2021 జూలై	1,62,805	38,974	1,23,831	14,85,978
24	2021 ఆగష్టు - 2022 జూలై	1,79,086	38,974	1,40,112	16,81,345
25	2022 ఆగష్టు - 2023 జూలై	1,96,995	42,872	1,54,123	18,49,472
మొత్తం					1,48,55,018

అనుబంధం -3.18

(పేరా 3.2.4.9(ii), పేజీ 139)

విశ్వవిద్యాలయ సిబ్బందికి నియమ విరుద్ధంగా చెల్లించిన పారితోషికం మొత్తం ₹2.60 కోట్లు

క్రమ సంఖ్య	సంవత్సరం	చెక్ నెంబర్	తేదీ	మొత్తం	ఉద్దేశ ప్రయోజనం
1	2017-18	3985	03.11.2018	40,78,047	2017-18లో గరిష్టంగా 180 గంటల వరకు అదనపు పని చేసిన సిబ్బందికి పారితోషికం చెల్లింపు
2	2018-19	1405	05.07.2019	40,25,798	2018-19లో గరిష్టంగా 180 గంటల వరకు అదనపు పని చేసిన సిబ్బందికి పారితోషికం చెల్లింపు
3	2019-20	3126	12.11.2020	36,53,793	2019-20లో గరిష్టంగా 180 గంటల వరకు అదనపు పని చేసిన సిబ్బందికి పారితోషికం చెల్లింపు
4	2020-21	2716	01.10.2021	35,55,766	2020-21లో గరిష్టంగా 180 గంటల వరకు అదనపు పని చేసిన సిబ్బందికి పారితోషికం చెల్లింపు
			మొత్తం	1,53,13,404	

అనుబంధం -3.19

(పేరా 3.2.4.9(ii), పేజీ 139)

నియమ విరుద్ధంగా చెల్లించిన పారితోషికం

దూర విద్య కేంద్రం

క్రమ సంఖ్య	సంవత్సరం	చెక్ నెంబర్	తేదీ	మొత్తం	ఉద్దేశ ప్రయోజనం
1	2016-17	969323, 969324	23.09.2017	19,06,651	బోధనేతర సిబ్బందికి వేతనం
2	2017-18	176850	15.10.2018	19,87,100	బోధనేతర సిబ్బందికి వేతనం
3	2018-19	279028	21.10.2019	21,95,934	బోధనేతర సిబ్బందికి వేతనం
4	2019-20	279788	19.11.2020	22,88,838	బోధనేతర సిబ్బందికి వేతనం
5	2020-21	302167	29.11.2021	23,84,143	బోధనేతర సిబ్బందికి వేతనం
మొత్తం				1,07,62,666	

అనుబంధం - 3.20

(పేరా 3.2.4.9(iv), పేజీ 141)

సంపత్సరాల వారీగా పెండింగ్‌లో ఉన్న అడ్వాన్సుల సర్దుబాటు

క్రమ సంఖ్య	కళాశాల పేరు	సర్దుబాటు చేయవలసిన అడ్వాన్స్ మొత్తం (₹ లక్షలలో)						
		2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23	మొత్తం
1	ఓయూ ఆర్ట్స్ అండ్ సోషల్ సైన్సెస్ కళాశాల	50.00	75.00	62.00	0	0	107.00	294.00
2	ఓయూ పీజీ సైన్స్ కళాశాల, సికింద్రాబాదు	23.00	10.00	10.00	0	0	0	43.00
3	యూనివర్సిటీ కామర్స్ అండ్ బిజినెస్ మేనేజ్‌మెంట్ కళాశాల	5.00	48.00	15.51	0	10.00	10.00	88.51
4	దూర విద్యా కేంద్రం, హైదరాబాదు	0	10.00	0	5.00	10.00	0	25.00
5	యూనివర్సిటీ ఇంజనీరింగ్ కళాశాల, ఓయూ, హైదరాబాదు	0	0	0	0	0	75.00	75.00
	మొత్తం	**78.00**	**143.00**	**87.51**	**5.00**	**20.00**	**192.00**	**525.51**

అనుబంధం -3.21

(పేరా 3.2.4.9(v), పేజీ 141)

ప్రభుత్వం నుండి రావలసిన ట్యూషన్ ఫీజు బకాయిలు

(₹ లక్షలలో)

సంవత్సరం	ప్రభుత్వం చెల్లించవలసిన మొత్తం ట్యూషన్ ఫీజు					ప్రభుత్వం వాస్తవంగా చెల్లించిన ట్యూషన్ ఫీజు					ప్రభుత్వం నుండి రావలసిన ట్యూషన్ ఫీజు				
	ఎస్సీ	ఎస్టీ	బీసీ	మైనారిటీలు	మొత్తం	ఎస్సీ	ఎస్టీ	బీసీ	మైనారిటీలు	మొత్తం	ఎస్సీ	ఎస్టీ	బీసీ	మైనారిటీలు	మొత్తం
2017-18	129.9	56.73	382.29	46.99	615.91	122.76	53.61	373.49	44.67	594.53	7.14	3.12	8.80	2.32	21.38
2018-19	119.65	54.46	357.38	43.20	574.69	115.14	51.87	349.74	41.62	558.37	4.51	2.59	7.64	1.58	16.32
2019-20	146.27	63.73	392.91	44.71	647.62	141.59	60.50	379.85	44.06	626.00	4.68	3.23	13.06	0.65	21.62
2020-21	133.86	66.14	430.69	57.11	687.80	125.47	61.92	406.21	29.29	622.89	8.39	4.22	24.48	27.82	64.91
2021-22	226.49	125.13	392.73	71.64	815.99	75.96	18.49	37.45	0.20	132.10	150.53	106.64	355.28	71.44	683.89
మొత్తం	**756.17**	**366.19**	**1956**	**263.65**	**3342.01**	**580.92**	**246.39**	**1546.74**	**159.84**	**2533.89**	**175.25**	**119.8**	**409.26**	**103.81**	**808.12**

అనుబంధం -3.22

(పేరా 3.3.3.4, పేజీ 149)

ఎంపిక చేసిన ఐదు జిల్లాల్లో కార్యక్రమాల వారీగా మొత్తం పనుల సంఖ్య, ఖర్చుల వివరాలు

(₹ కోట్లలో)

		ఎంచుకున్న జిల్లాల మొత్తం పనుల సంఖ్య, వ్యయం											
క్రమ సంఖ్య	కార్యక్రమం పేరు	ఆదిలాబాద్		జోగులాంబ గద్వాల		మహబూబాబాద్		మెదక్-మల్కాజిగిరి		సిద్దిపేట		మొత్తం	
		పనుల సంఖ్య	వ్యయం	పనుల సంఖ్య	వ్యయం	పనుల సంఖ్య	వ్యయం	పనుల సంఖ్య	వ్యయం	పనుల సంఖ్య	వ్యయం	పనుల సంఖ్య	వ్యయం
1	పీఎంజీఎస్‌వై-I	56	55.40	0	0.00	98	111.43	0	0.00	4	4.45	158	171.28
2	పీఎంజీఎస్‌వై-II	4	17.52	2	7.20	2	8.13	3	10.20	5	21.88	16	64.93
3	పీఎంజీఎస్‌వై-III	14	10.95	8	2.36	21	9.72	3	5.84	17	15.35	63	44.22
4	సీఆర్ఆర్-రాష్ట్ర ప్రభుత్వ గ్రాంట్లు	43	66.22	78	33.35	149	56.97	54	23.52	318	271.43	642	451.49
5	ఎంఆర్ఆర్-రాష్ట్ర ప్రభుత్వ గ్రాంట్లు	81	78.11	37	24.09	140	58.86	79	29.67	128	43.61	465	234.34
6	నాబార్డు-ఆర్ఐడీఎఫ్	14	9.82	1	1.64	7	9.84	3	2.84	22	26.89	47	51.03
మొత్తం		212	238.02	126	68.64	417	254.95	142	72.07	494	383.61	1391	1017.29

మూలం: ఈఎన్‌సీ (పీఆర్ఈడీ) అందజేసిన సమాచారం ప్రకారం

అనుబంధం - 3.23

(పేరా 3.3.3.4, పేజీ 149)

కార్యక్రమాల వారీగా నమూనాగా ఎంపిక చేసిన ఐదు జిల్లాల్లో ఎంచుకున్న పనుల వివరాలు

(₹ కోట్లలో)

		ఎంపికచేసిన జిల్లాలు											
క్రమ సంఖ్య	కార్యక్రమం పేరు	ఆదిలాబాద్		జోగులాంబ గద్వాల		మహబూబాబాద్		మెదక్-మల్కాజిగిరి		సిద్దిపేట		మొత్తం	
		పనుల సంఖ్య	వ్యయం	పనుల సంఖ్య	వ్యయం	పనుల సంఖ్య	వ్యయం	పనుల సంఖ్య	వ్యయం	పనుల సంఖ్య	వ్యయం	పనుల సంఖ్య	వ్యయం
1.	పీఎంజీఎస్‌వై-I	9	9.17	0	0.00	15	16.01	0	0.00	1	1.13	25	26.31
2.	పీఎంజీఎస్‌వై-II	1	5.55	1	3.48	1	2.01	1	3.92	1	3.07	5	18.03
3.	పీఎంజీఎస్‌వై-III	3	0	2	0.62	3	0.00	1	3.73	3	0.00	12	4.35
4.	సీఆర్ఆర్-రాష్ట్ర ప్రభుత్వ గ్రాంట్లు	7	11.94	12	8.19	23	3.67	9	4.06	48	51.04	99	78.90
5.	ఎంఆర్ఆర్-రాష్ట్ర ప్రభుత్వ గ్రాంట్లు	13	9.85	6	6.44	21	9.71	12	3.26	20	4.40	72	33.66
6.	నాబార్డు-ఆర్ఐడీఎఫ్	3	3.01	1	1.64	2	1.98	1	0.11	4	1.94	11	8.68
మొత్తం		36	39.52	22	20.37	65	33.38	24	15.08	77	61.58	224	169.93

మూలం: ఈఎన్‌సీ (పీఆర్ఈడీ) అందజేసిన సమాచారం నుండి ఎంచుకున్న నమూనా

అనుబంధం -3.24

(పేరా 3.3.4.4, పేజీ 153)

ఖర్చు చేసినప్పటికీ, అటవీ శాఖ అనుమతి లేకపోవడంతో పూర్తి కానీ పీఎంజీఎస్‌వై పనుల వివరాలు

(₹ లక్షలలో)

క్రమ సంఖ్య	జిల్లా పేరు	బ్లాకు పేరు	ప్యాకేజి సంఖ్య	మంజూరు చేసిన సంవత్సరం	పని	రహదారి పేరు/వంతెన పేరు	మంజూరైన మొత్తం	రహదారి పొడువు (కిమీ)	నేటి వరకు పూర్తైన రహదారి నిడివి	వ్యయం
1	ఆదిలాబాదు	ఇంద్రవెల్లి	టీఎస్01XII034	2017-18	రహదారి	ఎల్052-పీఆర్ రహదారి నుండి తుమ్మలపహాడ్ వరకు	143.50	3.300	0.000	49.50
2	ఆదిలాబాదు	ఇంద్రవెల్లి	టీఎస్01XII039	2017-18	రహదారి	ఎల్054- పీఆర్ రహదారి నుండి లచింపూర్ బి వరకు	126.98	3.000	0.000	62.00
3	ఆదిలాబాదు	నేరడిగొండ	టీఎస్01XII065	2017-18	రహదారి	ఎల్039-కుంతల నుండి మథుర తండా వరకు	443.32	9.900	0.000	147.27
4	కుమురంభీం ఆసిఫాబాదు	బెజ్జూరు	ఏపీ01Xఏ023	2012-13	రహదారి	జెడ్పి రహదారి - గెర్రెగూడెం	70.00	1.200	0.000	5.68
5	కుమురంభీం ఆసిఫాబాదు[1]	బెజ్జూరు	ఏపీ01XA104	2012-13	రహదారి	టీ01- కర్జివెల్లి నుంచి మొట్లగూడ వరకు	667.60	11.800	5.000	439.13
6	కుమురంభీం ఆసిఫాబాదు	దహెగావ్	టీఎస్01XII025	2017-18	రహదారి	ఎల్035- పార్వతీపేట మీదుగా ఆర్ & బీ రహదారి నుండి చిన్నగుడిపేట వరకు	371.50	8.500	5.600	248.87
7	కుమురంభీం ఆసిఫాబాదు	దహెగావ్	టీఎస్01XII026	2017-18	రహదారి	ఎల్041- రాంపూర్ మీదుగా కర్జి నుండి మొట్లగూడ వరకు	625.00	15.000	2.200	198.61
8	కుమురంభీం ఆసిఫాబాదు	కెరమెరి	AP01IXఎల్‌బీ12	2010-11	పొడవైన వంతెన	అనార్పల్లి నుండి కరంజివాడ రహదారిలో 0/0 నుండి 0/4 కిమీ వద్ద వంతెన	272.22	0.000	0.000	19.75
9	కుమురంభీం ఆసిఫాబాదు	కెరమెరి	టీఎస్01XII051	2017-18	రహదారి	ఎల్029- పీడబ్ల్యూడి రహదారి నుండి పోతరాజ్ ఆలయం వరకు	131.30	3.000	2.700	112.68
10	కుమురంభీం ఆసిఫాబాదు	సిర్పూర్ (టి)	టీఎస్01XII072	2017-18	రహదారి	ఎల్032- పీడబ్ల్యూడి రహదారి నుండి ఎడ్లగూడం వరకు	120.00	3.300	2.345	91.52
11	మహబూబాబాదు	గూడూర్	ఏపీ21Xఏ27	2012-13	రహదారి	పీడబ్ల్యూడీ రహదారి - నీలవంచ	205.03	3.560	0.400	204.85
12	మహబూబాబాదు	కొత్తకూడా	టీఎస్09XII38	2017-18	రహదారి	ఎంఎల్01- చెరువుముందు తండా నుండి దొరవారివేంపల్లి వరకు	356.50	7.400	0.000	390.75
13	మంచిర్యాల	వేమనపల్లి	టీఎస్01XII093	2017-18	రహదారి	ఎల్028- లక్ష్మిపూర్ నుండి బద్దంపల్లి వరకు	707.50	11.400	0.301	20.08
14	ములుగు	వెంకటాపురం	టీఎస్03XI09	2017-18	రహదారి	ఎల్023- ఆర్ & బీ రహదారి నుంచి తిప్పాపురం వరకు	366.00	6.880	3.500	179.90
15	నిర్మల్	కడంపెద్దూరు	ఏపీ01Xఏ077	2012-13	పొడవైన వంతెన	ఎర్రచింతల్ నుండి దట్టోజిపేట రహదారిలో 3/8 కి.మీ వద్ద 7పీ 20మీ స్పాన్ వంతెన నిర్మాణం	385.83	0.000	0.000	67.75
16	నిర్మల్	కడంపెద్దూరు	ఏపీ01Xఏ76	2012-13	రహదారి	టీ05- నవాబుపేట నుండి గంగాపూర్ వరకు	383.89	8.280	6.080	304.22
17	నిర్మల్	ఖానాపూర్	టీఎస్01XII052	2017-18	రహదారి	టీ06- రాసిమట్ల నుండి కోర్కల్ వరకు	317.50	9.150	2.300	72.99
18	నిర్మల్	ఖానాపూర్	టీఎస్01XII053	2017-18	రహదారి	ఎల్031- ఆర్ & బీ రహదారి నుంచి కోసగుట్ట వరకు	79.90	2.200	1.586	36.97
19	నిర్మల్	ఖానాపూర్	టీఎస్01XII055	2017-18	రహదారి	ఎల్033- కొసగుట్ట నుంచి యాపల్‌గూడ వరకు	181.50	4.370	0.000	6.02
మొత్తం							5,955.07	112.24	32.012	2,658.54

మూలం: ఈఎన్‌సీ (పీఆర్ఈడీ), హైదరాబాదు అందించిన సమాచారం

[1] ప్రతిపాదించిన 11.8 కి.మీ. రహదారికి గానూ ₹4.39 కోట్లు ఖర్చు చేసి 5 కి.మీల రహదారి వేసిన తర్వాత ఈ పనిని ఉపసంహరించుకున్నట్లుగా ఈఎన్‌సీ (పీఆర్ఈడీ) 2023 డిసెంబరులో తెలియజేసారు

అనుబంధం -3.25

(పేరా 3.3.4.4, పేజీ 153)

ఖర్చు ఏమీ చేయని, అటవీ శాఖ అనుమతి లేకపోవడంతో పూర్తి కానీ పీఎంజీఎస్‌వై పనుల వివరాలు

(₹ లక్షలలో)

క్రమ సంఖ్య	జిల్లా పేరు	బ్లాకు పేరు	ప్యాకేజి సంఖ్య	మంజూరు చేసిన సంవత్సరం	పని	రహదారి పేరు/వంతెన పేరు	మంజూరైన మొత్తం	రహదారి పొడువు (కిమీ)	నేటి వరకు పూర్తైన రహదారి నిడివి	వ్యయం
1	ఆదిలాబాదు	ఇంద్రవెల్లి	టీఎస్01XII035	2017-18	రహదారి	ఎల్049-పిఆర్ రహదారి నుండి ధర్మసాగర్ వరకు	57.02	1.300	0.000	0.00
2	ఆదిలాబాదు	ఇంద్రవెల్లి	టీఎస్01XII043	2017-18	రహదారి	టీ02-ముత్నూర్ నుంచి పక్కెర్నాయక్ తండా వరకు	22.02	0.65	0	0
3	ఆదిలాబాదు	ఇంద్రవెల్లి	టీఎస్01XII044	2017-18	రహదారి	టీ02-ముత్నూర్ నుంచి పక్కెర్నాయక్ తండా వరకు	659.5	13.2	0.6	0
4	భద్రాద్రి కొత్తగూడెం	అశ్వాపురం	టీఎస్03XII112	2017-18	రహదారి	ఎల్030-పిడబ్ల్యుడి రహదారి మొండికుంట నుండి మామిళ్ళవాయి వరకు	159.9	4.35	0	0
5	కుమురంభీం ఆసిఫాబాదు	బెజ్జూరు	టీఎస్1XIఎల్‌బీ05	2016-17	పొడవైన వంతెన	కేథిని నుండి డిమ్డూ రహదారిలో 1/000 కి.మీ వద్దహై లెవల్ వంతెన నిర్మాణం	300.00	0.000	0.000	0.00
6	కుమురంభీం ఆసిఫాబాదు	బెజ్జూరు	టీఎస్1XIఎల్‌బీ07	2016-17	పొడవైన వంతెన	గూడెం నుండి బెజ్జూరు రహదారిలో 13/900 కి.మీ వద్దహై లెవల్ వంతెన నిర్మాణం	210.5	0	0	0
7	కుమురంభీం ఆసిఫాబాదు	బెజ్జూరు	టీఎస్1XIఎల్‌బీ08	2016-17	పొడవైన వంతెన	గూడెం నుండి బెజ్జూరు రహదారిలో 15/400 కి.మీ వద్దహై లెవల్ వంతెన నిర్మాణం	178	0	0	0
8	కుమురంభీం ఆసిఫాబాదు	బెజ్జూరు	టీఎస్01XII07	2017-18	రహదారి	ఎల్022-ఏటిగూడ నుండి తలై వరకు	205	5	3.357	0
9	కుమురంభీం ఆసిఫాబాదు	బెజ్జూరు	టీఎస్01XII010	2017-18	రహదారి	టీ01-కర్జవెల్లి నుంచి మొట్లగూడ వరకు	593	14	0	0
10	కుమురంభీం ఆసిఫాబాదు	బెజ్జూరు	టీఎస్01XII012	2017-18	రహదారి	ఎల్038-బెజ్జూర్ నుండి సోమిని వరకు	336	8	0	0
11	కుమురంభీం ఆసిఫాబాదు	జైనూర్	టీఎస్01XII048	2017-18	రహదారి	ఎల్039-పిడబ్ల్యుడి రహదారి నుండి జాదుగూడ వరకు	220.5	5	0	0
12	కుమురంభీం ఆసిఫాబాదు	కౌతాల	టీఎస్01XII058	2017-18	రహదారి	ఎల్028-రవీంద్రనగర్ నుండి కోర్సిని వరకు	128.5	3	0	0
13	కుమురంభీం ఆసిఫాబాదు	తిర్యాని	ఏపీ01Xఏ0102	2012-13	రహదారి	ఎల్029-జెడ్పీ రహదారి నుండి దొడ్డిగూడ వరకు	402.63	5.8	0	0
14	కుమురంభీం ఆసిఫాబాదు	తిర్యాని	ఏపీ01Xఏ103	2012-13	రహదారి	ఎల్043-జెడ్పీ రహదారి నుండి నాగు గూడ వరకు	300.49	4.075	0	0
15	మంచిర్యాల	వేమనపల్లి	టీఎస్01XIIఎల్‌బీ01	2017-18	పొడవైన వంతెన	లక్ష్మీపూర్ నుండి బద్దంపల్లి రహదారిలో 6/600 కి.మీ వద్ద వంతెన	125.5	0	0	0
16	మంచిర్యాల	వేమనపల్లి	టీఎస్01XIIఎల్‌బీ02	2017-18	పొడవైన వంతెన	లక్ష్మీపూర్ నుండి బద్దంపల్లి రహదారిలో 8/800 కి.మీ వద్ద వంతెన	824	0	0	0
17	మంచిర్యాల	వేమనపల్లి	టీఎస్01XII094	2017-18	రహదారి	ఎల్030-8/600 లోని ఎల్028 నుండి చామనపల్లి	114.5	1.9	0	0
మొత్తం							4837.06	66.275		

మూలం: ఈఎన్‌సీ (పీఆర్‌ఈడీ) అందజేసిన సమాచారం ప్రకారం

అనుబంధం -3.26

(పేరా 3.3.6.6,పేజీ 164)

ఐఆర్‌సీ కరదీపిక ఎస్‌పీ-72-2007లో పేర్కొన్న రహదారి ప్రమాణాలు

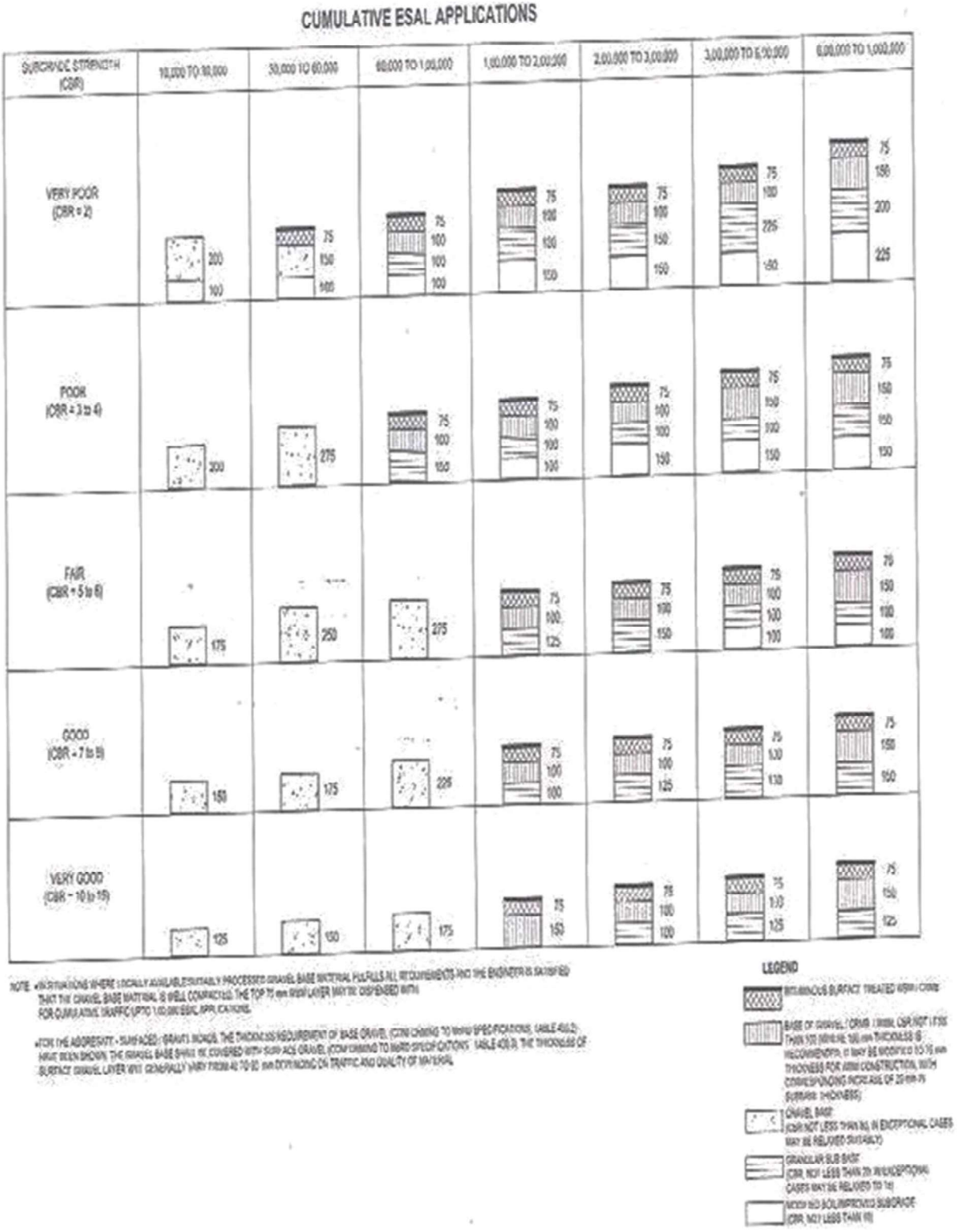

Fig. 4. Pavement Design Catalogues

మూలం: ఐఆర్‌సీ కరదీపిక

అనుబంధం -3.27

(పేరా 3.3.6.6, పేజీ 164)

ఐఆర్‌సీ కరదీపిక ఎస్‌పీ-72-2015లో పేర్కొన్న రహదారి ప్రమాణాలు

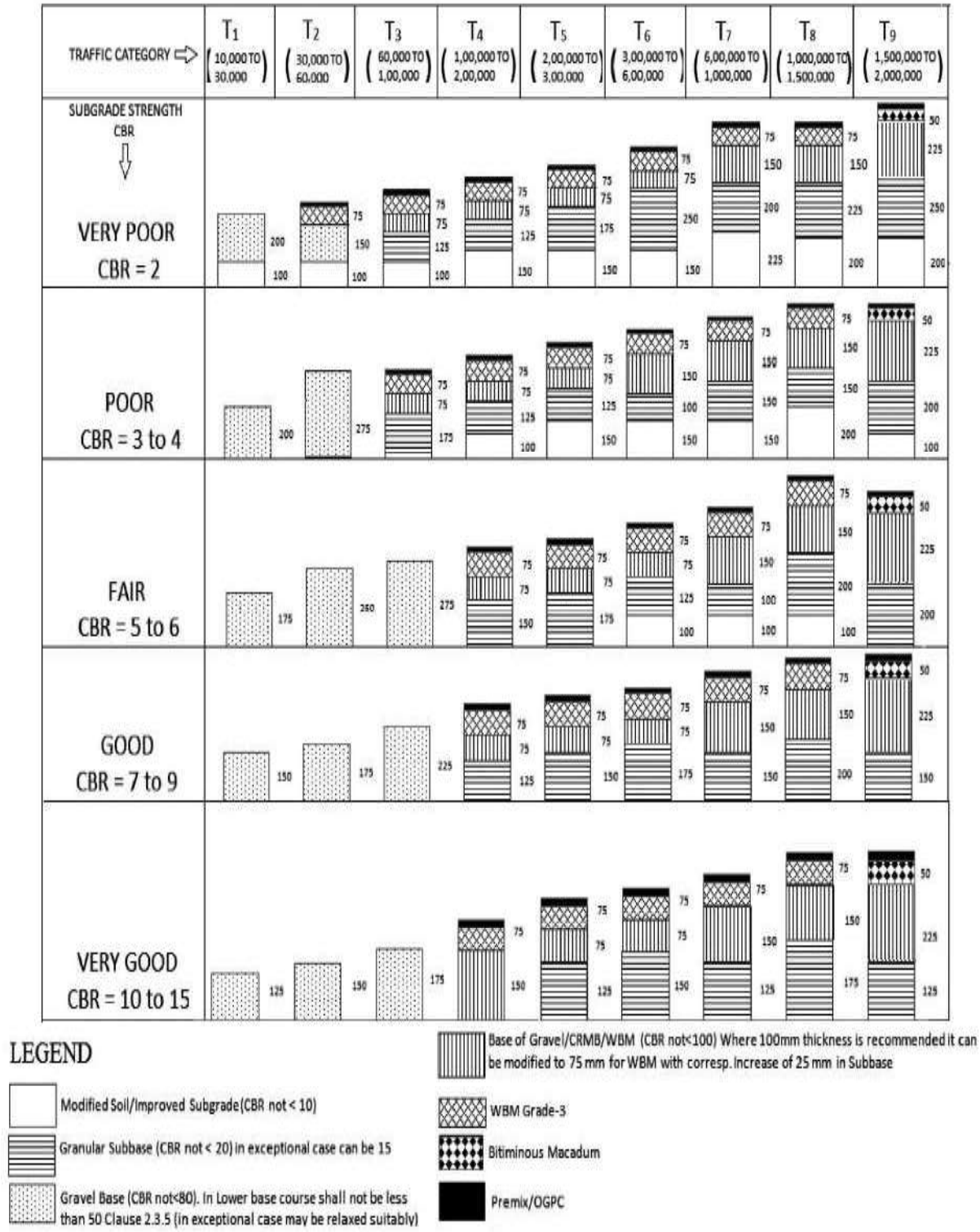

Fig. 4 Pavement Design Catalogues for Gravel/Granular Bases and Sub-bases

మూలం: ఐఆర్‌సీ కరదీపిక

అనుబంధం-3.28

(పేరా 3.3.6.6, పేజీ 164)

రహదారులకు అధిక డిజైన్ ప్రమాణాలను తీసుకోవడంవల్ల జరిగిన నివారించదగిన వ్యయం

(₹ లక్షలలో)

క్ర.సం.	పని పేరు	సాంకేతిక అనుమతి మంజూరు జారీచేసిన నెల	ట్రాఫిక్ సర్వే నిర్వహించిన నెల	ఐఆర్‌సీ	సీబీఆర్ (%)	ట్రాఫిక్ వర్గం & సీవీపీటీ	ఐఆర్‌సీ సూచించిన ప్రమాణాల (మిమీ) ప్రకారం తీసుకోవలసినవి							వాస్తవంగా తీసుకున్నవి (మిమీ)							ఐఆర్‌సీ ప్రమాణాల కన్నా ఎక్కువగా తీసుకున్నవి	అదనంగా తీసుకున్న పరిమాణాలపై నివారించదగిన వ్యయం (రూ. లక్షలో)
							జిఎస్‌బీ	డబ్ల్యూబీఎం గ్రేడ్.-II	డబ్ల్యూబీఎం గ్రేడ్.-III	డబ్ల్యూఎంఎం	ఓజీఎస్‌బీ	పీసీ	సీసీ (గరిష్ఠ విలువ)	జిఎస్‌బీ	డబ్ల్యూబీఎం గ్రేడ్.-II	డబ్ల్యూబీఎం గ్రేడ్.-III	డబ్ల్యూఎంఎం	ఓజీఎస్‌బీ	పీసీ	సీసీ		
ఆదిలాబాదు																						
1	జెడ్పీ రహదారి (బందల్ నాగ్‌పూర్) నుండి జామిడి X రోడ్స్, తాంసి మండలం వరకు రహదారి (సీఆర్ఆర్ గ్రాంటు)	జనవరి-15	జనవరి-15	ఎన్‌పీ-72-2007, ఎన్‌పీ-62-2014	4	టీ3/24	100	100	75		20	0	160	200			150	20	0	200	జీఎస్‌బీ: 75 ఎంఎం, సీసీ 40 ఎంఎం	7.23
2	పీఆర్ రహదారి సోనపల్లి నుండి ఇచ్చోడ మండలంలోని తలమాద్రి వరకు రహదారి (సీఆర్ఆర్ గ్రాంటు)	ఫిబ్రవరి-15	జనవరి-15	ఎన్‌పీ-72-2007, ఎన్‌పీ-62-2014	3-4	టీ3/10	100	100	75		20	0	160	200			150	20	0	200	జీఎస్‌బీ: 75ఎంఎం, సీసీ 40 ఎంఎం	3.93
3	ఆదిలాబాదు నుండి అంకోలి, వాన్‌వత్, పిప్పల్‌ధారి, ఖండాలా, చిచ్‌ధారి, బుర్సన్‌పతర్ మీదుగా ఇందర్‌వెల్లి వరకు రహదారి (పీఎమ్‌జీఎస్‌వై)	ఏప్రిల్-21	సెప్టెంబరు-20	ఎన్‌పీ-72-2015, ఎన్‌పీ-62-2014	5-6	టీ7/198	100	150	75		20			150			200		30		జీఎస్‌బీ: 25ఎంఎం	17.26

క్ర.సం.	పని పేరు	సాంకేతిక అనుమతి మంజూరు జారీచేసిన నెల	ట్రాఫిక్ సర్వే నిర్వహించిన నెల	ఐఆర్‌సీ	సీబీఆర్ (%)	ట్రాఫిక్ వర్గం & సీపీపీడీ	ఐఆర్‌సీ సూచించిన ప్రమాణాల (మిమీ) ప్రకారం తీసుకోవలసినవి							వాస్తవంగా తీసుకున్నవి (మిమీ)							ఐఆర్‌సీ ప్రమాణాల కన్నా ఎక్కువగా తీసుకున్నవి	అదనంగా తీసుకున్న పరిమాణాలపై నివారించదగిన వ్యయం (రూ. లక్షలలో)
							జిఎస్‌బీ	డబ్ల్యూబీఎం గ్రేడ్.-II	డబ్ల్యూబీఎం గ్రేడ్.-III	డబ్ల్యూఎంఎం	ఓజీపీసీ	పీసీ	సీనీ (గరిష్ఠ విలువ)	జిఎస్‌బీ	డబ్ల్యూబీఎం గ్రేడ్.-II	డబ్ల్యూబీఎం గ్రేడ్.-III	డబ్ల్యూఎంఎం	ఓజీపీసీ	పీసీ	సీసీ		
మహబూబాబాదు																						
4	చిన్ననగరం నుండి సీతారాంపురం వరకు రహదారి (సీఆర్‌ఆర్ గ్రాంటు)	జనవరి-22	నవంబరు-21	ఎన్‌పీ-72-2015, ఎన్‌పీ-62-2014	4	టీ3/24	125	75	75		20	0	160						30	200	సీసీ: 20ఎంఎం ఓజీబీసీకి బదులు 40 ఎంఎం, 30ఎంఎం బీసీ	10.26
5	ఆర్ & బీ రహదారి తిమ్మంపేట నుండి కోరుకొండపల్లి వరకు రహదారి (సిఆర్‌ఆర్ గ్రాంటు)	జనవరి-15	జనవరి-15	ఎన్‌పీ-72-2007, ఎన్‌పీ-62-2014	3-4	టీ4/16	100	100	75		20	0	160	200	75	75	0	20	0	200	జీఎస్‌బీ: 75ఎంఎం, సీసీ 40 ఎంఎం	9.52
6	పీఆర్ రహదారి నుండి రేక్యా తండా వరకు బీటీ రహదారి (సీఆర్‌ఆర్ గ్రాంటు)	ఫిబ్రవరి-15	జనవరి-15	ఎన్‌పీ-72-2007, ఎన్‌పీ-62-2014	3-4	టీ4/15	100	100	75		20	0	160	150 ఉంది	75+50 ఉంది	75	0	20	0	200	డబ్లూబీఎం: 50ఎంఎం, సీసీ 40ఎంఎం	3.79
7	పీఆర్ రహదారి నుండి పూసల తండా, వీరారం వరకు బీటీ రహదారి (ఎల్066 - పిఎమ్‌జిఎస్‌వై)	ఫిబ్రవరి-15	జనవరి-15	ఎన్‌పీ-72-2007, ఎన్‌పీ-62-2014	4	టీ4/13	100	100	75		20	0	160	150 ఉంది	75+50 ఉంది	75	0	20	0	200	డబ్లూబీఎం: 50ఎంఎం, సీసీ 40ఎంఎం	2.48
8	పీఆర్ రహదారి నుండి బాలునాయక్ తండా వరకు రహదారి (పిఎమ్‌జిఎస్‌వై)	మార్చి-17	ఫిబ్రవరి-16	ఎన్‌పీ-72-2015	3-4	టీ3/11	175	75	75	0	20	0	160	175+50 ఉంది	0	0	150	20	0	0	జీఎస్‌బీ: 50ఎంఎం	2.91
సిద్దిపేట																						
9	రామచా ఆర్&బి రహదారి నుండి దాసరి కాలనీ, మల్యాల మీదుగా	ఫిబ్రవరి-15	జనవరి-15	ఎన్‌పీ-72-2007,	3	టీ5/45	100	100	75	0	20	0	160	250	75	75	0	20	0	0	జీఎస్‌బీ: 125ఎంఎం	7.31

క్ర.సం.ఖ్య	పని పేరు	సాంకేతిక అనుమతి మంజూరు జారీచేసిన నెల	ట్రాఫిక్ సర్వే నిర్వహించిన నెల	ఐఆర్‌సీ	సీబీఆర్ (%)	ట్రాఫిక్ వర్గం & సీపీపీడీ	ఐఆర్‌సీ సూచించిన ప్రమాణాల (మిమీ) ప్రకారం తీసుకోవలసినవి							వాస్తవంగా తీసుకున్నవి (మిమీ)							ఐఆర్‌సీ ప్రమాణాల కన్నా ఎక్కువగా తీసుకున్నవి	అదనంగా తీసుకున్న పరిమాణాలపై నివారించదగిన వ్యయం (రూ. లక్షలలో)
							జీఎస్‌బీ	డబ్ల్యూబీఎం గ్రేడ్.-II	డబ్ల్యూబీఎం గ్రేడ్.-III	డబ్ల్యూఎంఎం	ఓజీఎస్‌బీ	పీసీ	సీసీ (గరిష్ఠ విలువ)	జీఎస్‌బీ	డబ్ల్యూబీఎం గ్రేడ్.-II	డబ్ల్యూబీఎం గ్రేడ్.-III	డబ్ల్యూఎంఎం	ఓజీఎస్‌బీ	పీసీ	సీసీ		
	పెద్దలింగారెడ్డిపల్లి వరకు రహదారి (సీఆర్‌ఆర్ గ్రాంటు)			ఎన్‌హెచ్-62-2014																		
10	కోదండరావుపల్లి గ్రామం నుండి లక్ష్మీదేవ్‌పల్లి ఎన్‌సీ కాలనీ వరకు రహదారి (సీఆర్‌ఆర్ గ్రాంటు)	ఫిబ్రవరి-15	జనవరి-15	ఎన్‌హెచ్-72-2007, ఎన్‌హెచ్-62-2014	3	టీ5/45	100	100	75	0	20	0	160	150-250	75	75	0	20	0	200	జీఎస్‌బీ: 25ఎంఎం, జీఎస్‌బీ: 125ఎంఎం, సీసీ 40 ఎంఎం	6.56
11	రంగదంపల్లి నుండి బొగ్గులోని బండ వరకు రహదారి	ఫిబ్రవరి-15	జనవరి-15	ఎన్‌హెచ్-72-2007, ఎన్‌హెచ్-62-2014	3	టీ5/45	100	100	75	0	20	0	160	250	75	75	0	20	0	200	జీఎస్‌బీ: 125ఎంఎం, సీసీ 40 ఎంఎం	14.84
12	ములుగు-తుంకి జెడ్పీ రహదారి నుండి నాగిరెడ్డిపల్లి, లక్ష్మక్కపల్లి మీదుగా రాజీవ్ రహదారి వరకు రహదారిపై బీటీ పరవడం (సీఆర్‌ఆర్ గ్రాంటు)	ఫిబ్రవరి-15	జనవరి-15	ఎన్‌హెచ్-72-2007, ఎన్‌హెచ్-62-2014	3-4	టీ4/43	100	100	75	0	20	0	160	150 + 75 ఉంది	75	75	225	20	25	200	జీఎస్‌బీ: 100ఎంఎం, సీసీ 40 ఎంఎం	9.06
13	పీఆర్ రహదారి నుండి సీతారంపల్లి వరకు రహదారిని అభివృద్ధి చేయడం (సీఆర్‌ఆర్ గ్రాంటు)	ఫిబ్రవరి-15	జనవరి-15	ఎన్‌హెచ్-62-2014		31							160							200	సీసీ: 40 ఎంఎం	2.63

క్ర మ సం ఖ్య	పని పేరు	సాంకేతిక అనుమతి మంజూరు జారీచేసిన నెల	ట్రాఫిక్ సర్వే నిర్వహించిన నెల	ఐఆర్‌సీ	సీబీఆర్ (%)	ట్రాఫిక్ వర్గం & సీపీపీటీ	ఐఆర్‌సీ సూచించిన ప్రమాణాల (మిమీ) ప్రకారం తీసుకోవలసినవి							వాస్తవంగా తీసుకున్నవి (మిమీ)							ఐఆర్‌సీ ప్రమాణాల కన్నా ఎక్కువగా తీసుకున్నవి	అదనంగా తీసుకున్న పరిమాణాలపై నివారించదగిన వ్యయం (రూ. లక్షలో)
							జిఎస్‌బీ	డబ్ల్యూబీఎం గ్రేడ్.-II	డబ్ల్యూబీఎం గ్రేడ్.-III	డబ్ల్యూఎంఎం	ఓజీఎస్‌బీ	పీకే	సీసీ (గరిష్ఠ విలువ)	జిఎస్‌బీ	డబ్ల్యూబీఎం గ్రేడ్.-II	డబ్ల్యూబీఎం గ్రేడ్.-III	డబ్ల్యూఎంఎం	ఓజీఎస్‌బీ	పీకే	సీసీ		
14	కోహెడ నుండి ధర్మసాగర్‌పల్లి మీదుగా ఆరేపల్లి వరకు రహదారి	జనవరి-15	జనవరి-15	ఎన్‌హెచ్-62-2014		32							160							200	సీసీ: 40 ఎంఎం	3.72
15	అంకిరెడ్డిపల్లి నుండి తాడూరు (వరంగల్ జిల్లా సరిహద్దు) వరకు రహదారి (సీఆర్ఆర్ గ్రాంటు)	జనవరి-15	జనవరి-15	ఎస్‌హెచ్-72-2007, ఎన్‌హెచ్-62-2014	3	టీ4/48	100	100	75	0	20	0	160	150 + 75 ఉంది			150	20		200	జీఎస్‌బీ: 100ఎంఎం, సీసీ 40 ఎంఎం	16.00
మొత్తం																						117.50

అనుబంధం -3.29

(పేరా 3.3.7.2, పేజీ 171)

డీఎల్‌పీ గడువు ముగిసేలోపు బాగా దెబ్బతిన్న రహదారులు

క్రమ సంఖ్య	మండలం	పని పేరు	కార్యక్రమం	రహదారి రకం	పూర్తైన తేదీ	దెబ్బతిన్న బీటీ లేదా సీసీ లేదా రెండూ	డీఎల్‌పీ ముగిసిన తేదీ	జేపీవీ తేదీ	గమనించిన లోపం
సిద్దిపేట జిల్లా									
1	జగదేవ్‌పూర్	అంగడికిస్తాపూర్ నుండి ఇప్పలగూడ వరకు రహదారి	సీఆర్ఆర్	బీటీ	31.07.2018	బీటీ	30.07.2023	06.05.2023	ప్రారంభం నుండి చివరి వరకు బాగా దెబ్బతిన్నాయి, కొన్ని చోట్ల - బీటీ పూర్తిగా అదృశ్యమైంది, కంకర మాత్రమే కనిపిస్తుంది, కొన్ని చోట్ల- కంకర కనిపించదు, మొత్తం నిడివిలో - గతుకులు, గుంతలు, కంకరతో నిండిపోయింది
2	జగదేవ్‌పూర్	జగదేవ్‌పూర్ నుండి లింగారెడ్డిపల్లి, ఇటిక్యాల, కొత్తపేట మీదుగా వర్ధరాజ్‌పూర్ వరకు రహదారి	సీఆర్ఆర్	బీటీ & సీసీ	31.07.2018	రెండు	30.07.2023	06.05.2023	బీటీ పొర రహదారి పొడవునా దెబ్బతింది, పగుళ్లు, సీసీ ఉపరితలంలో గుంతలు, గరుకైన ఉపరితలం కారణంగా వాహనాలు నడపడం కష్టంగా మారింది
3	కోహెడ	కోహెడ నుండి ధర్మసాగర్‌పల్లి మీదుగా ఆరేపల్లి వరకు రహదారి	సీఆర్ఆర్	బీటీ	15.12.2018	బీటీ	14.12.2023	09.05.2023	చాలా చోట్ల బీటీ పూర్తిగా అదృశ్యమైంది, పగుళ్లు, గతుకులు, గుంటలు ఉన్నాయి
మహబూబాబాదు జిల్లా									
4	మరిపెడ	పీడబ్ల్యూడీ రహదారి- లక్ష్మణ్ తండా	పీఎంజీఎస్‌వై -I	బీటీ & సీసీ	05.03.2018	సీసీ	04.03.2023	04.042023	కాంక్రీటు తొలగడం వల్ల పగుళ్లు, గుంటలు, గతుకులు
5	మహబూబాబాద్	ఎల్066-పీఆర్ రహదారి నుండి భజన తండా వరకు	పీఎంజీఎస్‌వై -I	బీటీ & సీసీ	10.01.2020	రెండు	09.01.2025	02.04.2023	బీటీ పొర చాలా చోట్ల దెబ్బతింది, గుంతలు, సీసీ భాగం - కాంక్రీటు తొలగడం వల్ల పగుళ్లు, గుంటలు, గరుకుదనం
6	మరిపెడ	ఎల్065-పీడబ్ల్యూడీ రహదారి టీ04 నుండి చేపూర్ తండా వరకు	పీఎంజీఎస్‌వై -I	బీటీ & సీసీ	05.03.2020	సీసీ	3.04.2025	04.04.2023	సీసీ భాగం - కాంక్రీటు తొలగడం వల్ల పగుళ్లు, గుంటలు, గరుకుదనం
7	నెల్లికుదురు	ఎంఆర్ఎల్2-ఆలేరు నుండి నెల్లికుదురు, కేసముద్రం మండలాల్లోని కోమటిపల్లి వరకు	పీఎంజీఎస్‌వై - II	బీటీ & సీసీ	05.03.2018	సీసీ	04.03.2023	06.04.2023	సీసీ భాగం - కాంక్రీటు తొలగడం వల్ల పగుళ్లు, గుంటలు, గరుకుదనం
8	కొత్తగూడ	ఎల్052-కమరం నుండి బర్ల మల్లయ్య గుంపు (వీఆర్34)	పీఎంజీఎస్‌వై -I	బీటీ	08.10.2020	బీటీ	07.10.2025	10.04.2023	బీటీ పొర రహదారి పొడవునా పూర్తిగా దెబ్బతింది, కంకర అంతటా నిండిపోయింది, గుంతలు
9	గార్లబయ్యారం	ఎంఎల్01-ఆర్ & బీ రహదారి నుండి బండ్లకుంట వరకు	పీఎంజీఎస్‌వై -I	బీటీ & సీసీ	08.10.2020	బీటీ	07.10.2025	14.04.2023	బీటీ పొర రహదారి పొడవునా పూర్తిగా దెబ్బతింది, కంకర అంతటా నిండిపోయింది, గుంతలు
10	నెల్లికుదురు	ఎల్066-పీడబ్ల్యూడీ రహదారి నుండి బాలునాయక్ తండా వరకు (వీఆర్51)	పీఎంజీఎస్‌వై -I	బీటీ	11.03.2020	బీటీ	10.03.2025	06.04.2023	బీటీ పొర రహదారి పొడవునా పూర్తిగా దెబ్బతింది, కంకర అంతటా నిండిపోయింది, గుంతలు

మూలం: జేపీవీ సమయంలో కనుగొన్నది, ఈఎన్‌సీ (పీఆర్ఈడీ) , హైదరాబాదు అందజేసిన సమాచారం

అనుబంధం -3.30

(పేరా 3.4(i), పేజీ 179)

అర్హత లేని లబ్ధిదారులు తీసుకున్న బియ్యం మొత్తం లెక్కింపు వివరాలు

2020-21 సంవత్సరంలో										
కార్డ్ పుల్ రకం	మొత్తం అనర్హులైన రేషన్ కార్డ్ దారుల సంఖ్య	మెట్రిక్ టన్ను బియ్యం ధర (₹లో)			2020 ఏప్రిల్ నుండి 2020 జూన్ వరకు తీసుకున్న బియ్యం పరిమాణం (మెట్రిక్ టన్నులలో)		2020 జూలై నుండి 2020 నవంబర్ వరకు తీసుకున్న బియ్యం పరిమాణం (మెట్రిక్ టన్నులలో)		2020 డిసెంబర్ నుండి 2021 మార్చి వరకు తీసుకున్న బియ్యం పరిమాణం (మెట్రిక్ టన్నులలో)	మొత్తం ధర (₹ లలో) [కాలమ్ (3) X కాలమ్ (6) + కాలమ్ (5) X కాలమ్ (7) + కాలమ్ (3) X కాలమ్ (8) + కాలమ్ (5) X కాలమ్ (9) + కాలమ్ (4) X కాలమ్ (10)]
		నియమిత కోటా (2020 ఏప్రిల్ నుండి నవంబర్ వరకు)	నియమిత కోటా (2020 డిసెంబర్ నుండి 2021 మార్చి వరకు)	పీఎంజీకేఏవై	నియమిత కోటా	పీఎంజీకేఏవై	నియమిత కోటా	పీఎంజీకేఏవై	నియమిత	
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*	*(8)*	*(9)*	*(10)*	*(11)*
భారత ప్రభుత్వ ధర										
కేంద్రం	31,213	32,465.80	32,465.80	37,267.60	2,457.753	1,755.729	2,873.480	2,704.854	2,007.888	**40,45,05,657.57**
తెలంగాణ రాష్ట్ర ధర										
కేంద్రం	31,213	3,176.95	3,176.95	163.85	2,457.753	1,755.729	2,873.480	2,704.854	2,007.888	2,40,46,886.99
రాష్ట్రం	27,012	26,783.32	25,783.32	26,783.32	1,369.073	977.955	1,444.658	1,444.638	949.299	16,47,22,221.21
మొత్తం	58,225	--	--	_--	3,826.826	2,733.684	4,318.138	4,149.492	2,957.187	*59,32,74,765.77*
2020-21లో తీసుకున్న మొత్తం బియ్యం పరిమాణం:					*17,985.327 మెట్రిక్ టన్నులు*					

2021-22 సంవత్సరంలో

కార్డ్ పూల్ రకం	మొత్తం అనర్హులైన రేషన్ కార్డ్ దారుల సంఖ్య	మెట్రిక్ టన్ను బియ్యం ధర (₹ లో)			2021 ఏప్రిల్ & 2021 మేలలో తీసుకున్న బియ్యం పరిమాణం (మెట్రిక్ టన్నులలో)	2021 ఏప్రిల్ నుండి 2021 మే వరకు తీసుకున్న బియ్యం పరిమాణం (మెట్రిక్ టన్నులలో)		మొత్తం ధర (₹ లలో) [కాలమ్ (3) X కాలమ్ (6) + కాలమ్ (4) X కాలమ్ (7) + కాలమ్ (5) X కాలమ్ (8)]
		నియమిత కోటా (2021 మే వరకు)	నియమిత కోటా (2021 జూన్ నుండి 2022 మార్చి వరకు)	పీఎంజీకేఏవై	నియమిత కోటా	నియమిత కోటా	పీఎంజీకేఏవై	
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*	*(8)*	*(9)*
భారత ప్రభుత్వ ధర								
కేంద్రం	31,213	32,624.90	32,624.90	35,967.25	1,306.212	5,757.396	5,757.396	**43,75,27,205.92**
తెలంగాణ రాష్ట్ర ధర								
కేంద్రం	31,213	3,342.35	4,342.35	163.85	1,306.212	5,757.396	5,757.396	3,03,09,795.53
రాష్ట్రం	27,012	25,694.07	26,694.07	26,694.07	630.388	3,119.757	3,119.757	18,27,55,256.88
మొత్తం	**58,225**	--	--	--	**1,936.600**	**8,877.153**	**8,877.153**	***65,05,92,258.33***
2021-22 లో తీసుకున్న మొత్తం బియ్యం పరిమాణం:					*19,690.906 మెట్రిక్ టన్నులు*			

మూలం: ప్రభుత్వ శాఖ అందించిన అనర్హులైన కుటుంబాలు తీసుకున్న బియ్యం సమాచారం

అనుబంధం 3.31

(పేరా 3.4(ii), పేజీ 180)

మరణించిన వారి పేరు మీద తీసుకున్న బియ్యం మొత్తం లెక్కింపు వివరాలు

2020-21 సంవత్సరంలో										
కార్డ్ పూల్ రకం	మొత్తం మరణించిన లబ్ధిదారుల సంఖ్య	మెట్రిక్ టన్ను బియ్యం ధర (₹ లో)			2020 ఏప్రిల్ నుండి 2020 జూన్ వరకు తీసుకున్న బియ్యం పరిమాణం (మెట్రిక్ టన్నులలో)		2020 జూలై నుండి 2020 నవంబరు వరకు తీసుకున్న బియ్యం పరిమాణం (మెట్రిక్ టన్నులలో)		2020 డిసెంబరు నుండి 2021 మార్చి వరకు తీసుకున్న బియ్యం పరిమాణం (మెట్రిక్ టన్నులలో)	మొత్తం ధర (₹ లలో) [కాలమ్ (3) X కాలమ్ (6) + కాలమ్ (5) X కాలమ్ (7) + కాలమ్ (3) X కాలమ్ (8) + కాలమ్ (5) X కాలమ్ (9) + కాలమ్ (4) X కాలమ్ (10)]
		నియమిత కోటా (2020 ఏప్రిల్ నుండి నవంబరు వరకు)	నియమిత కోటా (2020 డిసెంబరు నుండి 2021 మార్చి వరకు)	పీఎంజీకేఏవై	నియమిత కోటా	పీఎంజీకేఏవై	నియమిత కోటా	పీఎంజీకేఏవై	నియమిత	
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*	*(8)*	*(9)*	*(10)*	*(11)*
భారత ప్రభుత్వ ధర										
కేంద్రం	11,599	32,465.80	32,465.80	37,267.60	104.953	79.432	153.590	166.454	191.750	2,37,82,703.57
తెలంగాణ రాష్ట్ర ధర										
కేంద్రం	11,599	3,176.95	3,176.95	163.85	104.953	79.432	153.590	166.454	191.750	14,70,846.77
రాష్ట్రం	4,619	26,783.32	25,783.32	26,783.32	41.966	29.976	55.270	55.241	59.888	64,30,808.55
మొత్తం	16,218	--	--	--	146.919	109.408	208.860	221.695	251.638	*3,16,84,358.89*
2020-21లో తీసుకున్న మొత్తం బియ్యం పరిమాణం:					*938.520 మెట్రిక్ టన్నులు*					

2021-22 సంవత్సరంలో								
2020-21 సంవత్సరంలో	మొత్తం మరణించిన లబ్ధిదారుల సంఖ్య	మెట్రిక్ టన్ను బియ్యం ధర (₹ లో)			2021 ఏప్రిల్ & 2021 మేలలో తీసుకున్న బియ్యం పరిమాణం (మెట్రిక్ టన్నులలో)	2021 జూన్ నుండి 2022 మే వరకు తీసుకున్న బియ్యం పరిమాణం (మెట్రిక్ టన్నులలో)		మొత్తం ధర (₹ లలో) [కాలమ్ (3) X కాలమ్ (6) + కాలమ్ (4) X కాలమ్ (7) + కాలమ్ (5) X కాలమ్ (8)]
		నియమిత కోటా (2021 మే వరకు)	నియమిత కోటా (2021 జూన్ నుండి 2022 మార్చి వరకు)	పీఎంజీకేఏవై	నియమిత కోటా	నియమిత కోటా	పీఎంజీకేఏవై	
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*	*(8)*	*(9)*
భారత ప్రభుత్వ ధర								
కేంద్రం	18,463	32,624.90	32,624.90	35,967.25	136.833	800.287	800.287	**5,93,57,568.89**
తెలంగాణ రాష్ట్ర ధర								
కేంద్రం	18,463	3,342.35	4,342.35	163.85	136.833	800.287	800.287	40,63,597.06
రాష్ట్రం	6,857	25,694.07	26,694.07	26,694.07	35.428	221.846	221.846	1,27,54,234.82
మొత్తం	**25,320**	--	--	--	**172.261**	**1022.133**	**1022.133**	***7,61,75,400.76***
2021-22లో తీసుకున్న మొత్తం బియ్యం పరిమాణం:					*2,216.527 మెట్రిక్ టన్నులు*			

మూలం: ప్రభుత్వ శాఖ అందించిన సమాచారం ప్రకారం చనిపోయిన వ్యక్తుల పేరు మీద తీసుకున్న బియ్యం

అనుబంధం 3.32

(పేరా 3.4(ii), పేజీ 180)

మరణించిన వారి పేరు మీద తీసుకున్న బియ్యం మొత్తం లెక్కింపు వివరాలు (ఏక సభ్య కుటుంబం)

2020-21 సంవత్సరంలో

కార్డ్ పుల్ రకం	మరణించిన లబ్ధిదారుల మొత్తం సంఖ్య	మెట్రిక్ టన్నుకి బియ్యం చవక ధర (₹ లలో)			2020 ఏప్రిల్ నుండి 2020 జూన్ వరకు తీసుకున్న బియ్యం పరిమాణం (మెట్రిక్ టన్నులలో)		2020 జూలై నుండి 2020 నవంబర్ వరకు తీసుకున్న బియ్యం పరిమాణం (మెట్రిక్ టన్నులలో)		2020 డిసెంబర్ నుండి 2021 మార్చి వరకు తీసుకున్న బియ్యం పరిమాణం (మెట్రిక్ టన్నులలో)	మొత్తం ధర (₹ లలో) [నిలువ వరుస (3) X నిలువ వరుస (6) + నిలువ వరుస (5) X నిలువ వరుస (7) + నిలువ వరుస (3) X నిలువ వరుస (8) + నిలువ వరుస (5) X నిలువ వరుస (9) + నిలువ వరుస (4) X నిలువ వరుస (10)]
		నియమిత కోటా (2020 ఏప్రిల్ నుండి నవంబర్ వరకు)	నియమిత కోటా (2020 డిసెంబర్ నుండి 2021 మార్చి వరకు)	పీఎంజీకేఏవై	నియమిత కోటా	పీఎంజీకేఏవై	నియమిత కోటా	పీఎంజీకేఏవై	నియమిత	
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*	*(8)*	*(9)*	*(10)*	*(11)*
భారత ప్రభుత్వ చవక ధర										
కేంద్రం	67	32,465.80	32,465.80	37,267.60	1.460	0.401	2.630	0.705	0.501	1,90,268.45
తెలంగాణ రాష్ట్ర చవక ధర										
కేంద్రం	67	3,176.95	3,176.95	163.85	1.460	0.401	2.630	0.705	0.501	14,766.60
రాష్ట్రం	163	26,783.32	25,783.32	26,783.32	1.090	0.780	1.390	1.390	0.138	1,28,100.54
మొత్తం	230	--	--	--_	2.550	1.181	4.020	2.095	0.639	3,33,135.59
2020-21లో తీసుకున్న మొత్తం బియ్యం పరిమాణం:					*10.485 మెట్రిక్ టన్నులు*					

2021-22 సంవత్సరంలో

కార్డ్ పూల్ రకం	మొత్తం మరణించిన లబ్ధిదారుల సంఖ్య	మెట్రిక్ టన్ను బియ్యం చవక ధర (₹ లలో)			2021 ఏప్రిల్ & 2021 మేలలో తీసుకున్న బియ్యం పరిమాణం (మెట్రిక్ టన్నులలో)	2021 జూన్ నుండి 2022 మే వరకు తీసుకున్న బియ్యం పరిమాణం (మెట్రిక్ టన్నులలో)		మొత్తం ధర (₹ లలో) [నిలువ వరుస (3) X నిలువ వరుస (6) + నిలువ వరుస (4) X నిలువ వరుస (7) + నిలువ వరుస (5) X నిలువ వరుస (8)]
		నియమిత కోటా (2021 మే వరకు)	నియమిత కోటా (2021 జూన్ నుండి 2022 మార్చి వరకు)	పీఎంజీకేఏవై	నియమిత కోటా	నియమిత కోటా	పీఎంజీకేఏవై	
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*	*(6)*	*(7)*	*(8)*	*(9)*
భారత ప్రభుత్వ చవక ధర								
కేంద్రం	51	32,624.90	32,624.90	35,967.25	0.400	2.900	2.900	**2,11,967.20**
తెలంగాణ రాష్ట్ర చవక ధర								
కేంద్రం	51	3,342.35	4,342.35	163.85	0.400	2.900	2.900	14,404.92
రాష్ట్రం	49	25,694.07	26,694.07	26,694.07	0.120	1.280	1.280	71,420.11
మొత్తం	**100**	--	--	--	**0.520**	**4.180**	**4.180**	**2,97,792.23**
				2021-22లో తీసుకున్న మొత్తం బియ్యం పరిమాణం:	***8.880 మెట్రిక్ టన్నులు***			

మూలం: ప్రభుత్వ శాఖ అందించిన సమాచారం ప్రకారం చనిపోయిన వ్యక్తుల పేరు మీద తీసుకున్న బియ్యం

అనుబంధం -3.33

(పేరా 3.8.2, పేజీ 188)

డీఈపీ -షెడ్యూల్డ్ కులాల అభివృద్ధి సంస్థ కింద ఆర్థిక సహాయం పొందుతున్న ఒకే కుటుంబ సభ్యుల వివరాలు

క్రమ సంఖ్య	ఎఫ్ఎస్సీ సంఖ్య	ఆర్థిక సంవత్సరం	దరఖాస్తుదారుని పేరు	తండ్రి పేరు	వాహన రకం	ప్రొసీడింగ్ తేదీ	విడుదల చేసిన తేదీ	సబ్సిడీ (₹ లలో)
1.	365370847231-	2016-17	బెందెల నవీన్ కుమార్	బెందెల రాజేందర్	నాలుగు చక్రాల వాహనం	21-12-2018	21-12-2018	4,44,346
2.	365370847231-	2016-17	ప్రవీణ్ కుమార్ బెందెల	బెందెల రాజేందర్	నాలుగు చక్రాల వాహనం	30-11-2018	30-11-2018	4,44,346
3.	369410120764-	2016-17	బోయ వెంకటయ్య	లచ్చయ్య	నాలుగు చక్రాల వాహనం	12-03-2018	12-03-2018	4,44,346
4.	369410120764-	2016-17	బోయ నర్సింహ	బి లచ్చయ్య	నాలుగు చక్రాల వాహనం	30-11-2018	30-11-2018	4,44,346
							మొత్తం	17,77,384

డీఈపీ -మైనారిటీ ఫైనాన్స్ కార్పొరేషన్ కింద ఆర్థిక సహాయం పొందుతున్న ఒకే కుటుంబ సభ్యుల వివరాలు

క్రమ సంఖ్య	ఎఫ్ఎస్సీ సంఖ్య	ఆర్థిక సంవత్సరం	దరఖాస్తుదారుని పేరు	యూనిట్ ధర (₹ లలో)	బ్యాంక్ లోన్ (₹ లలో)	సబ్సిడీ (₹ లలో))
1	365370307180	2016-17	మహ్మద్ జావీద్	7,40,577	2,46,231	4,44,346
2	365370307180	2016-17	మహమ్మద్ ఖుర్షీద్	7,40,577	2,46,231	4,44,346
					మొత్తం	8,88,692

అనుబంధం -4.1

(పేరా 4.1.3.3, పేజీ 197)

ఆడిట్ నమూనా సమాచారం చూపించే పట్టిక

(విలువ ₹ కోట్లలో)

క్రమ సంఖ్య	ఎంపిక చేసిన జోనల్ కార్యాలయం	మొత్తం		అధిక ప్రమాదం		ఇతరాలు		నమూనా మొత్తం		ఎంపిక చేసిన ఐఏఎల్ఏలు
		కేసుల సంఖ్య	విలువ	కేసుల సంఖ్య	విలువ	కేసుల సంఖ్య	విలువ	కేసుల సంఖ్య	విలువ	
1	సైబరాబాదు	46	107.53	4	50.87	2	8.45	6	59.32	మాదాపూర్
										నానక్‌రామ్‌గూడ
2	పటాన్‌చెరువు	316	643.64	6	258.59	17	19.04	23	277.63	పాశమైలారం
										పటాన్‌చెరువు
3	శంషాబాద్	406	2,792.17	29	2,648.64	19	19.47	48	2,668.11	హైదరాబాద్
										జడ్చర్ల
	మొత్తం	768	3,543.34	39	2,958.10	38	46.96	77	3,005.06	

పొడి అక్షరాల వివరణ

ఏఓఈ	పరిపాలన, కార్యాలయ ఖర్చులు
ఏసీ	అపెక్స్ కమిటీ (అగ్ర సమితి)
ఏడీఎస్ఐపీఎల్	అమెజాన్ డేటా సర్వీసెస్ ఇండియా ప్రైవేటు లిమిటెడ్
ఏడీఎస్టీఎల్	అదానీ రక్షణ వ్యవస్థలు, సాంకేతిక పరిజ్ఞాన సంస్థ
ఏఈ	సహాయక ఇంజనీరు
అమృత్	పునరుజ్జీవనం, పట్టణ పరివర్తన కోసం అటల్ మిషను
ఏపీడీఎస్ఎస్	ఆంధ్రప్రదేశ్ వివరణాత్మక ప్రామాణిక వివరణలు
ఏపీఐఐసీఎల్	ఆంధ్రప్రదేశ్ పారిశ్రామిక మౌలిక సదుపాయాల సంస్థ
ఏక్యూఏఆర్	వార్షిక నాణ్యతా హామీ నివేదిక
ఏఆర్ఆర్ఎంపీ	వార్షిక గ్రామీణ రహదారుల నిర్వహణ ప్రణాళిక
ఏటీఎన్‌లు	తీసుకున్న చర్యల నివేదికలు
ఏటీఆర్	తీసుకున్న చర్యల నివేదిక
ఏవై	మదింపు సంవత్సరం
బీసీ	బిటుమినస్ కాంక్రీటు
బీజీ	బ్యాంకు పూచీ
బీఓడీ	నిర్దేశక మండలి
బీఓఎస్	అధ్యయన మండలి
బీటీ	బ్లాక్ టాప్
సీఏ	ఆయకట్టు
సీఏ	కేంద్ర సహాయం
సీబీఆర్	కాలిఫోర్నియా బేరింగ్ నిష్పత్తి
సీసీ	సిమెంటు కాంక్రీటు
సీసీఈఎన్‌డీఎమ్	ఎలక్ట్రానిక్ వ్యవస్థ రూపకల్పన, తయారీపై సంప్రదింపుల కమిటీ
సీడీసీ	కళాశాల అభివృద్ధి సంఘం
సీడీఈ	దూరవిద్య కేంద్రం
సీడీఎమ్ఏ	పురపాలక పరిపాలన కమీషనరు, సంచాలకులు
సీఈటీపీ	ఉమ్మడి ముడికినీటి కాలువ శుద్ధి కేంద్రం
సీజీజీ	సుపరిపాలన కేంద్రం
సీఓపీయూ	ప్రభుత్వ రంగ సంస్థల సమితి
సీపీఎఫ్ఎల్	చిరిపాల్ పాలీ ఫిల్మ్స్ లిమిటెడ్
సీపీడబ్ల్యూడీ	కేంద్ర ప్రజా పనుల శాఖ
సీఆర్ఆర్	గ్రామీణ రహదారుల నిర్మాణం
సీఎస్సీ	మంత్రిమండలి ఉప సంఘం
సీటీసీఎల్‌లు	కంప్యూటరు శిక్షణ కేంద్రాలు-లైబ్రరీలు
సీటీసీలు	కంప్యూటరు శిక్షణ కేంద్రాలు
సీవీపీడీ	రోజుకు వాణిజ్య వాహనం
డీసీలు	జిల్లా కలెక్టర్లు
డీఐ	డక్టైల్ ఇనుము

డీఐపీపీ	పారిశ్రామిక విధానం, ప్రోత్సాహక శాఖ
డీఎల్ఏఎమ్సీ	జిల్లా స్థాయి సలహా, పర్యవేక్షణ కమిటీ
డీఎల్పీ	లోపాలకు బాధ్యత వహించే గడువు
డీపీఆర్ఈ	జిల్లా పంచాయతీరాజ్ ఇంజనీరు
డీపీఆర్లు	సమగ్ర ప్రాజెక్టు నివేదికలు
డీఎస్టీ	విజ్ఞాన శాస్త్ర, సాంకేతిక శాఖ
ఈసీ	సాధికార కమిటీ
ఈఈలు	కార్యనిర్వహక ఇంజనీర్లు
ఈఎల్బీఆర్	ఎలివేటెడ్ బ్యాలెన్సింగ్ రిజర్వాయరు
ఈఎల్ఎస్ఆర్	ఎలివేటెడ్ సర్వీసు రిజర్వాయరు
ఈఎమ్హెచ్ఎమ్	ఎలక్టర్-మెకానికల్ మరియు హైడ్రో-మెకానికల్
ఈఎమ్ఏఆర్జీ (ఈ మార్గ్)	పీఎమ్జీఎస్వై కింద గ్రామీణ రహదారుల ఎలక్ట్రానిక్ నిర్వహణ
ఈ-ఎమ్ఏఏఎస్ (ఈ మాస్)	ఈ-మునిసిపాలిటీ ఒక సేవగా
ఈఎన్సీ పీఆర్ఈడీ	ఇంజనీరింగ్-ఇన్-చీఫ్, పంచాయతీ రాజ్-ఇంజనీరింగ్ శాఖ
ఈఓఏటీ	ఒప్పంద కాలం పొడిగింపు
ఈపీఏఎస్ఎస్ (ఈ పాస్)	ఉపకారవేతనాల దరఖాస్తులు, ఎలక్ట్రానిక్ చెల్లింపుల వ్యవస్థ
ఈఎస్ఎస్	ఆర్థిక మద్దతు పథకం
ఎఫ్ఎస్ఆర్	అధ్యాపక విద్యార్థి నిష్పత్తి
జీహెచ్ఎమ్సీ	హైదరాబాదు మహానగర పాలక సంస్థ
జీఎల్బీఆర్	గ్రౌండు స్థాయి బ్యాలెన్సింగ్ రిజర్వాయరు
జీఎల్ఎస్ఆర్లు	గ్రౌండు స్థాయి సర్వీసు రిజర్వాయర్లు
జీఓఏపీ	ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం
జీఓఐ	భారత ప్రభుత్వం
జీఓటీఎస్	తెలంగాణ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం
జీఆర్ఏఎమ్లు	గ్రామీణ వ్యవసాయ మార్కెట్లు
జీఎస్బీ	చిన్న కంకరతో ఉన్న సబ్ బేసు
జీడబ్ల్యూఎమ్సీ	వరంగల్ మహానగర పాలక సంస్థ
హెచ్ఈఐలు	ఉన్నత విద్య సంస్థలు
హెచ్ఎల్బీ	ఎక్కువ ఎత్తైన వంతెన
హెచ్పీసీ	హైదరాబాదు ఫార్మా సిటీ
హెచ్ఎస్సీలు	గృహాల సర్వీసు కనెక్షన్లు
హెచ్యూడీసీఓ (హడ్కో)	గృహనిర్మాణ, పట్టణ అభివృద్ధి సంస్థ
ఐసీడీ	పరిశ్రమలు, వాణిజ్య శాఖ
ఐసీఏడీ	నీటిపారుదల, ఆయకట్టు అభివృద్ధి
ఐఏఎల్ఏలు (ఐలాలు)	పారిశ్రామిక ప్రాంత స్థానిక సంస్థలు
ఐసీటీ విధానం	సమాచార ప్రసార సాంకేతిక విధానం విధివిధానాలు, 2016
ఐపీలు	పారిశ్రామిక పార్కులు
ఐఆర్	తనిఖీ నివేదిక

ఐఆర్‌సీ	భారతీయ రోడ్డు కాంగ్రెసు
ఐఆర్‌ఎమ్‌ఏ	స్వతంత్ర సమీక్ష, పర్యవేక్షణ సంస్థ
ఐఎస్‌ఆర్‌ఎల్‌ఐఎస్	ఇందిరా సాగర్ రుద్రంకోట ఎత్తిపోతల పథకం
ఐటీఆర్	ఆదాయపు పన్ను రిటర్న్
జేసీకేఐపీఎల్	జేసీకే ఇన్‌ఫ్రా ప్రాజెక్ట్స్ లిమిటెడ్
జేఈ	జూనియర్ ఇంజనీరు
జేఎన్ఎన్‌యూఆర్ఎమ్	జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ జాతీయ పట్టణ పునరుద్ధరణ మిషను
జేపీవీ	ఉమ్మడి ప్రత్యక్ష తనిఖీ
కేఎస్ఎల్	కేఏపీ స్టీల్ లిమిటెడ్
ఎల్‌పీసీడీ	రోజుకు తలసరి లీటర్లు
ఎల్ఎస్ఏ	లీజు-అమ్మకపు ఒప్పందం
ఎమ్ఏయూడీ	మునిసిపల్ పరిపాలన-పట్టణాభివృద్ధి శాఖ
ఎమ్‌బీఆర్	మాస్టర్ బ్యాలెన్సింగ్ రిజర్వాయరు
ఎమ్‌సీఐపీఎల్	మైక్రోసాఫ్ట్ సంస్థ (భారత్) ప్రైవేటు లిమిటెడ్
ఎమ్ఐ ట్యాంకు	చిన్నతరహా సాగునీటి చెరువు
ఎమ్ఐఐయూఎస్	సవరించిన పారిశ్రామిక మౌలిక సదుపాయాల స్థాయి పెంపుదల పథకం, 2013
ఎమ్ఎల్‌డీ	రోజుకు మిలియన్ లీటర్లు
ఎమ్ఓఆర్‌డీ	గ్రామీణాభివృద్ధి మంత్రిత్వ శాఖ
ఎమ్ఓయూ	అవగాహన ఒప్పందం
ఎమ్ఓయూడీ	పట్టణాభివృద్ధి మంత్రిత్వ శాఖ
ఎమ్ఓయూహెచ్ఏ	గృహనిర్మాణ, పట్టణ వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ
ఎమ్ఆర్ఎల్	ప్రధాన గ్రామీణ అనుసంధానాలు
ఎమ్ఆర్ఆర్	గ్రామీణ రహదారుల నిర్వహణ
ఎమ్ఆర్‌పీ	నెలవారీ అద్దె విలువలు
ఎమ్ఎస్ఈ-సీడీపీ	సూక్ష్మ, చిన్న సంస్థల క్లస్టర్ అభివృద్ధి కార్యక్రమం
ఎమ్ఎస్ఎమ్ఈ	సూక్ష్మ, చిన్న, మధ్యతరహా సంస్థ(లు)
ఎమ్‌టీ	మెట్రిక్ టన్నులు
ఎన్ఏఏసీ	జాతీయ అంచనా, గుర్తింపు మండలి
ఎన్ఏబీఏఆర్‌డీ (నాబార్డ్)	వ్యవసాయ, గ్రామీణాభివృద్ధి కోసం జాతీయ బ్యాంకు
ఎన్ఐసీడీసీ	జాతీయ పారిశ్రామిక కారిడార్ అభివృద్ధి సంస్థ
ఎన్ఐఎమ్‌జెడ్	జాతీయ పెట్టుబడి, తయారీ ప్రాంతం
ఎన్ఐఆర్ఎఫ్	జాతీయ సంస్థాగత ర్యాకింగ్ విధివిధానాలు
ఎన్‌క్యూఎమ్	జాతీయ నాణ్యత పర్యవేక్షకులు
ఎన్ఆర్ఆర్‌డీఏ	జాతీయ గ్రామీణ రహదారుల అభివృద్ధి సంస్థ
ఎన్ఆర్‌డబ్ల్యూ	రెవెన్యూయేతర నీరు
ఓఎమ్	కార్యకలాపాలు, నిర్వహణ
ఓబీఎమ్ఎమ్ఎస్	ఆన్‌లైను లబ్ధిదారుల నిర్వహణ, పర్యవేక్షణ వ్యవస్థ
ఓజీపీసీ	ఓపెన్ గ్రేడెడ్ ప్రీమిక్స్ కార్పెట్

ఓఎమ్ఎమ్ఏఎస్	ఆన్‌లైను నిర్వహణ, పర్యవేక్షణ, అకౌంటింగ్ వ్యవస్థ
ఓయూ	ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం
పీడీ	వ్యక్తిగత డిపాజిటు
పీడీఎమ్‌సీ	ప్రాజెక్టు అభివృద్ధి, నిర్వహణ సలహాదారులు
పీఎఫ్ఐసీ	ధరల స్థిరీకరణ, మౌలిక సదుపాయాల కమిటీ
పీజీ కళాశాల	పోస్టు గ్రాడ్యూయేటు కళాశాల
పీఐయూలు	ప్రాజెక్టు అమలు చేసే యూనిట్‌లు
పీఎల్‌బీ	శాశ్వతంగా నునుపుచేయడం
పీఎమ్‌జీకేఏవై	ప్రధాన మంత్రి బీదల సంక్షేమ అన్న పథకం
పీఎమ్‌జీఎస్‌వై	ప్రధాన మంత్రి గ్రామీణ రహదారుల పథకం
పీఎమ్‌కేవై	ప్రధాన మంత్రి రైతు పథకం
పీఎన్	ప్రాథమిక ప్రకటన
పీఓఎల్	పెట్రోలు, ఆయిల్, లూబ్రికంట్స్
పీఆర్ఆర్‌డీ	పంచాయతీ రాజ్-గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖ
పీఆర్ఈడీ	పంచాయతీ రాజ్ ఇంజనీరింగ్ డివిజను
పీఆర్ఐలు	పంచాయతీ రాజ్ సంస్థలు
పీఎస్‌యూలు	ప్రభుత్వ రంగ సంస్థలు
పీయూఆర్ఎస్ఈ	విశ్వవిద్యాలయ పరిశోధన, శాస్త్రీయ నైపుణ్య ప్రోత్సాహం
క్యూఏక్యూసీ	నాణ్యత హామీ, నాణ్యత నియంత్రణ
ఆర్‌సీయూఈఎస్	పట్టణ, పర్యావరణ అధ్యయనాల కోసం ప్రాంతీయ కేంద్రం
ఆర్‌డీ	పరిశోధన, అభివృద్ధి
ఆర్ఆర్	రహదారి పునరుద్ధరణ
ఆర్ అండ్ ఆర్	పునరావాసం
ఆర్‌డీఎల్ఐఎస్	రాజీవ్ దుమ్ముగూడెం ఎత్తిపోతల పథకం
ఆర్‌డీఓ	రెవెన్యూ డివిజనల్ అధికారి
ఆర్ఐడీఎఫ్	గ్రామీణ మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి నిధి
ఆర్ఎమ్	ప్రాంతీయ మేనేజరు
ఆర్‌యూఎస్ఏ	రాష్ట్రీయ ఉన్నత విద్యా అభియాన్
ఎస్ఏపీ	రాష్ట్ర వార్షిక కార్యాచరణ ప్రణాళిక
ఎస్ఈలు	పర్యవేక్షక ఇంజనీర్లు
ఎస్ఈజెడ్‌లు	ప్రత్యేక ఆర్థిక మండలాలు
ఎస్‌హెచ్‌పీఎస్‌సీ	రాష్ట్ర అత్యున్నత స్థాయీ సంఘం
ఎస్ఐఏ	రాష్ట్ర అమలు సంస్థలు
ఎస్ఎల్‌ఏసీ	రాష్ట్ర స్థాయి కేటాయింపు కమిటీ
ఎస్ఎల్‌బీ	సేవా స్థాయి ప్రమాణాలు
ఎస్ఎల్‌ఐపీ	సేవా స్థాయి అభివృద్ధి ప్రణాళికలు
ఎస్ఎల్‌ఎస్‌సీ	రాష్ట్ర స్థాయి స్థాయీసంఘం
ఎస్ఎల్‌టీసీ	రాష్ట్ర స్థాయి సాంకేతిక కమిటీ

ఎస్ఎమ్‌డీ	రాష్ట్ర మిషన్ డైరెక్టరేటు
ఎస్‌పీవీ(లు)	ప్రత్యేక ప్రయోజన వాహకాలు
ఎస్‌క్యూ.ఎఫ్‌టి.	చదరపు అడుగు
ఎస్‌క్యూసీ	రాష్ట్ర నాణ్యత సమన్వయకర్త
ఎస్‌క్యూఎమ్	రాష్ట్ర నాణ్యత పర్యవేక్షకులు
ఎస్‌ఆర్‌ఎల్‌ఐపీ	సీతారామ ఎత్తిపోతలప్రాజెక్టు
ఎస్‌ఆర్‌ఆర్‌డీఏ	రాష్ట్ర గ్రామీణ రహదారుల అభివృద్ధి సంస్థ
టీఆర్‌ఏఎన్‌ఎస్‌సీఓ (ట్రాన్స్కో)	తెలంగాణ విద్యుత్తు ప్రసార సంస్థ
టీఆర్‌ఐసీఓఆర్ (ట్రైకార్)	తెలంగాణ షెడ్యూలు తెగల సహకార ఆర్థిక సంస్థ
టీఎస్‌సీసీడీసీ	తెలంగాణ షెడ్యూలు కులాల సహకార అభివృద్ధి సంస్థ
టీఎస్‌సీహెచ్‌ఈ	తెలంగాణ రాష్ట్ర ఉన్నత విద్యా మండలి
టీఎస్‌ఈడబ్ల్యూఐడీసీ	తెలంగాణ రాష్ట్ర విద్యా, సంక్షేమ మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి సంస్థ
టీఎస్‌ఐఐసీ	తెలంగాణ రాష్ట్ర పారిశ్రామిక మౌలిక సదుపాయాల సంస్థ
టీఎస్‌ఎమ్‌ఎఫ్‌సీ	తెలంగాణ రాష్ట్ర అల్పసంఖ్యాక వర్గాల ఆర్థిక సంస్థ
టీఎస్‌ఎమ్‌ఎస్‌ఐడీసీ	తెలంగాణ రాష్ట్ర వైద్య సేవల మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి సంస్థ
టీఎస్‌ఆర్‌ఆర్‌డీఏ	తెలంగాణ రాష్ట్ర గ్రామీణ రహదారుల అభివృద్ధి సంస్థ
టీఎస్‌ఆర్‌టీసీ	తెలంగాణ రాష్ట్ర రోడ్డు రవాణా సంస్థ
టీఎస్‌ఎస్‌పీడీసీఎల్	దక్షిణ తెలంగాణ విద్యుత్తు పంపిణీ సంస్థ
టీ-టీఏపీ	తెలంగాణ వస్త్రాలు, దుస్తుల విధానం
టీయూఎఫ్‌ఐడీసీ	తెలంగాణ పట్టణ ఆర్థిక, మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి సంస్థ
యూసీ	వినియోగ ధ్రువపత్రం
యూసీఎస్	విశ్వవిద్యాలయ సైన్సు కళాశాల
యూజీసీ	విశ్వవిద్యాలయ గ్రాంట్ల కమీషను
యూఎల్‌బీలు	పట్టణ స్థానిక సంస్థలు
వీసీఎమ్‌డీ	వైస్ చైర్మను - మేనేజింగ్ డైరెక్టరు
వీఆర్‌ఏ	గ్రామీణ రెవెన్యూ సహాయకుడు
వీఆర్ఓ	గ్రామీణ రెవెన్యూ అధికారి
వీటీపీఎల్	వెమ్ టెక్నాలజీస్ ప్రైవేటు లిమిటెడ్
డబ్ల్యూబీఎమ్	వాటర్ బాండ్ మకడమ్
డబ్ల్యూజీసీ	వెల్స్పన్ కంపెనీల సముదాయం
డబ్ల్యూఎమ్ఎమ్	వాటర్ మిక్స్ మకడమ్
జెడ్ఓ	జోనల్ కార్యాలయం

© భారత కంప్ట్రోలర్ మరియు
ఆడిటర్ జనరల్

www.cag.gov.in

© భారత కంప్ట్రోలర్ మరియు
ఆడిటర్ జనరల్

https://cag.gov.in

https://cag.gov.in/ag/telangana/en